

Μίσηρ. Ήσοβμά.
Σηροδο'μου Ευρογεί.
Ευδοκίς δευα'η.

4297

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

Δ. Φ. ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ Η' ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΗΡΟΔΟΤΟΣ

ΚΑΤ' ΕΚΛΟΓΗΝ ΕΚΔΟΘΕΙΣ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΚΑΤΗ

ΤΩΝ ΔΙΑΔΕΧΟΝΤΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,"

44—ΕΝ ΟΔΩ ΣΤΑΔΙΟΥ—44

1926

166105

1698-110
B

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

Δ. Φ. ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ Η' ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΗΡΟΔΟΤΟΣ

ΚΑΤ' ΕΚΛΟΓΗΝ ΕΚΔΟΘΕΙΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Α' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ Α' ΤΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΚΑΤΗ

ΔΙΑ ΤΩΝ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",

44—ΕΝ ΟΔΩ ΣΤΑΔΙΟΥ—44

1925

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγραφέως
καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ Βιβλιοπωλείου τῆς «Ἑστίας».

Handwritten signature in Greek script, likely reading "I. D. Kollari".

- 1) Πρωί ή Πρω - Δωδ' ής Ανατολή
ήλιο μέχρι βλ 9.
- 2) Δευτ' ημάδων Διο' ε' ής η' ορι' η.
Δωδ' 7-12.
- 3) Η μεσημέριαν Δωδ' 12-2
- Α' Εγ' β' Δι' η' η' Δωδ' 2-6
-

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ΑΛΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΗ

[VI]

*Α'. Ἀτυχήs ἐκστρατεία τοῦ Μαρδόνιου
κατὰ τῆs Ἑλλάδος (492).*

(Κεφ. 43-45)

Ἄμα δὲ τῷ ἔαρι, τῶν ἄλλων καταλελυμένων στρατηγῶν 43
ἐκ βασιλέος, Μαρδόνιος ὁ Γωθρῦεω κατέβαινε ἐπὶ θάλασσαν,
στρατὸν πολλὸν μὲν κάρτα πεζὸν ἅμα ἀγόμενος, πολλὸν δὲ
ναυτικόν, ἡλικίην τε νέος ἔων καὶ νεωστὶ γεγαμηκῶς βασι-
λέος Δαρείου θυγατέρα Ἄρτοζώστρην. ἄγων δὲ τὸν στρατὸν
τοῦτον ὁ Μαρδόνιος, ἐπεῖτε ἐγένετο ἐν τῇ Κιλικίῃ, αὐτὸς μὲν
ἐπιβάς ἐπὶ νεὸς ἐκομίζετο ἅμα τῆσι ἄλλῃσι νηυσί, στρατιὴν
δὲ τὴν πεζὴν ἄλλοι ἡγεμόνες ἤγον ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον.
ὥς δὲ παραπλέων τὴν Ἀσίην ἀπίκετο ὁ Μαρδόνιος ἐς τὴν
Ἰωνίην, ἐνθαῦτα τοὺς τυράννους τῶν Ἰώνων καταπαύσας
πάντας δημοκρατίας κατίστη ἐς τὰς πόλεις. ταῦτα δὲ ποιήσας
ἠπεύγετο ἐς τὸν Ἑλλήσποντον. ὥς δὲ συνελέχθη μὲν χρῆμα
πολλὸν νεῶν, συνελέχθη δὲ καὶ πεζὸς στρατὸς πολλός, δια-
βάντες τῆσι νηυσὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἐπορεύοντο διὰ τῆs
Εὐρώπης, ἐπορεύοντο δὲ ἐπὶ τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας.

Αὗται μὲν ὧν σφι πρόσχημα ἦσαν τοῦ στόλου· ἀτὰρ ἐν 44
νόφ ἔχοντες, ὅσας ἂν πλείστας δύνωνται, καταστρέφεσθαι

τῶν Ἑλληνίδων πολίων, τοῦτο μὲν δὴ τῆσι νηυσὶ Θασίους οὐδὲ χεῖρας ἀνταειραμένους κατεστρέψαντο, τοῦτο δὲ τῷ πεζῷ Μακεδόνας πρὸς τοῖσι ὑπάρχουσι δούλους προσεκτήσαντο· τὰ γὰρ ἐντὸς Μακεδόνων ἔθνεα πάντα σφι ἤδη ἦν ὑποχείρια γεγονότα. ἐκ μὲν δὴ Θάσου διαβαλόντες πέρην ὑπὸ τὴν ἠπειρον ἐκομίζοντο μέχρι Ἀκάνθου, ἐκ δὲ Ἀκάνθου ὁρμώμενοι τὸν Ἄθων περιέβαλλον· ἐπιπεσῶν δέ σφι περιπλεύουσι βορέης ἄνεμος μέγας τε καὶ ἄπορος κάρτα τρηχέως περιέσπε πλήθει πολλὰς τῶν νεῶν ἐκβάλλων πρὸς τὸν Ἄθων. λέγεται γὰρ κατὰ τριηκοσίας μὲν τῶν νεῶν τὰς διαφθαρείσας εἶναι, ὑπὲρ δὲ δύο μυριάδας ἀνθρώπων· ὥστε γὰρ θηριωδεστάτης ἐούσης τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς περὶ τὸν Ἄθων, οἱ μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων διεφθείροντο ἀρπαζόμενοι, οἱ δὲ πρὸς τὰς πέτρας ἀρασσόμενοι· οἱ δὲ αὐτῶν νέειν οὐκ ἠπιστάτο καὶ κατὰ τοῦτο διεφθείροντο, οἱ δὲ ῥίγει.

- 45 Ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς οὕτω ἔπραξε, Μαρδόνιῳ δὲ καὶ τῷ πεζῷ στρατοπεδευομένῳ ἐν Μακεδονίῃ νυκτὸς Βρύγοι Θρήικες ἐπεχείρησαν· καὶ σφειν πολλοὺς φονεύουσι οἱ Βρύγοι, Μαρδόνιον δὲ αὐτὸν τραυματίζουσι· οὐ μὲν οὐδὲ αὐτοὶ δουλοσύνην διέφυγον πρὸς Περσέων· οὐ γὰρ δὴ πρότερον ἀπηνέστη ἐκ τῶν χωρέων τούτων Μαρδόνιος, πρὶν ἢ σφειας ὑποχειρίου ἐποιήσατο. τούτους μέντοι καταστρεφάμενος ἀπῆγε τὴν στρατιὴν ὀπίσω, ἅτε τῷ πεζῷ τε προσπταίσας πρὸς τοὺς Βρύγους καὶ τῷ ναυτικῷ μεγάλως περὶ Ἄθων. οὗτος μὲν νυν ὁ στόλος αἰσχροῦς ἀγωνισάμενος ἀπαλλάχθη ἐς τὴν Ἀσίην.

**Β'. Δευτέρα ἐκστρατεία τῶν Περσῶν κατὰ
τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τὸν Δάτιν καὶ Ἀρταφέρνην. —
Ἡ ἐν Μαρδῶνι μάχη (490).**

(Κεφ. 94-97, 100-117, 119-120)

Ἀθηναῖοι μὲν δὴ πόλεμος συνήπτο πρὸς Αἰγινήτας· ὁ δὲ 94
Πέρσης τὸ ἔωυτοῦ ἐποίησε, ὥστε ἀναμνησκόντός τε αἰεὶ τοῦ
θεράποντος μεμνήσθαι μιν τῶν Ἀθηναίων καὶ Πεισιστρατι-
δέων προσκατημένων καὶ διαβαλλόντων Ἀθηναίους, ἅμα δὲ
βουλόμενος ὁ Δαρεῖος ταύτης ἐχόμενος τῆς προφάσιος κατα-
στρέφεσθαι τῆς Ἑλλάδος τοὺς μὴ δόντας αὐτῷ γῆν τε καὶ
ὔδωρ. Μαρδόνιον μὲν δὴ φλαύρως πρήξαντα τῷ στόλῳ παρα-
λύει τῆς στρατηγίης, ἄλλους δὲ στρατηγούς ἀποδέξας ἀπέ-
στειλε ἐπὶ τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας, Δάτιν τε ἔοντα Μῆδον
γένος καὶ Ἀρταφέρνηα, τὸν Ἀρταφέρνηος παῖδα, ἀδελφιδέον
ἔωυτοῦ· ἐντειλάμενος δὲ ἀπέπεμπε ἕξανδραποδίσαντας Ἀθή-
νας καὶ Ἐρέτριαν ἀγαγεῖν ἔωυτῷ ἐς ὄψιν τὰ ἀνδράποδα.

Ὡς δὲ οἱ στρατηγοὶ οὗτοι οἱ ἀποδεχθέντες πορευόμενοι 95
παρὰ βασιλέος ἀπίκοντο τῆς Κιλικίης ἐς τὸ Ἀλήμιον πεδῖον,
ἅμα ἀγόμενοι πεζὸν στρατὸν πολλόν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον,
ἐνθαῦτα στρατοπεδευόμενοι ἐπῆλθε μὲν ὁ ναυτικὸς πᾶς
στρατὸς ὁ ἐπιταχθεὶς ἐκάστοισι, παρεγένοντο δὲ καὶ αἱ ἵππα-
γωγοὶ νέες, τὰς τῷ προτέρῳ ἔτει προεῖπε τοῖσι ἔωυτοῦ δασμο-
φόροισι Δαρεῖος ἐτοιμάζειν. ἐσβαλόμενοι δὲ τοὺς ἵππους ἐς
ταύτας καὶ τὸν πεζὸν στρατὸν ἐσθιδάσαντες ἐς τὰς νέας,
ἔπλεον ἕξακοσίησι τριήρεσι ἐς τὴν Ἰωνίην. ἐνθεῦτεν δὲ οὐ
παρὰ τὴν ἠπειρον εἶχον τὰς νέας ἰθὺ τοῦ τε Ἑλλησπόντου
καὶ τῆς Θρηίκης, ἀλλ' ἐκ Σάμου ὀρμώμενοι παρά τε Ἴκαρον
καὶ διὰ νήσων τὸν πλόον ἐποιεῦντο, ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέειν, δεί-

σαντες μάλιστα τὸν περίπλοον τοῦ Ἄθω, ὅτι τρίτῳ πρότερον ἔπει ποιεύμενοι ταύτη τὴν κομιδὴν μεγάλως προσέπειτσαν· πρὸς δὲ καὶ ἡ Νάξος σφέας ἠνάγκαζε πρότερον οὐκ ἀλοῦσα.

96 Ἐπει δὲ ἐκ τοῦ Ἰκαρίου πελάγεος προσφερόμενοι προσέμιξαν τῇ Νάξῳ (ἐπὶ ταύτην γὰρ δὴ πρώτην ἐπειχον στρατεύεσθαι οἱ Πέρσαι μεμνημένοι τῶν πρότερον), οἱ Νάξιοι πρὸς τὰ οὖρα οἴχοντο φεύγοντες οὐδὲ ὑπέμειναν. οἱ δὲ Πέρσαι ἀνδραποδισάμενοι, τοὺς κατέλαβον αὐτῶν, ἐνέπρησαν καὶ τὰ ἱρὰ καὶ τὴν πόλιν· ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἐπὶ τὰς ἄλλας νήσους ἀνήγοντο.

97 Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐποίεον, οἱ Δῆλιοι ἐκλιπόντες καὶ αὐτοὶ τὴν Δῆλον οἴχοντο φεύγοντες ἐς Τῆνον. τῆς δὲ στρατιῆς καταπλευσούσης ὁ Δᾶτις προπλώσας οὐκ ἔα τὰς νέας πρὸς τὴν νῆσον προσορμίζεσθαι, ἀλλὰ πέρηγν ἐν τῇ Ῥηναίῃ· αὐτὸς δὲ πυθόμενος, ἵνα ἦσαν οἱ Δῆλιοι, πέμπων κήρυκα ἡγήρευέσφι τάδε· «Ἄνδρες ἱεοί, τί φεύγοντες οἴχεσθε οὐκ ἐπιτίθεται καταγνόντες κατ' ἐμεῦ; ἐγὼ γὰρ καὶ αὐτὸς ἐπὶ τοσοῦτό γε φρονέω καὶ μοι ἐκ βασιλέος ὧδε ἐπέσταλται, ἐν τῇ χώρῃ οἱ δύο θεοὶ ἐγένοντο, ταύτην μηδὲν σίνεσθαι, μήτε αὐτὴν τὴν χώρην μήτε τοὺς οἰκήτορας αὐτῆς· νῦν ὦν καὶ ἄπιτε ἐπὶ τὰ ὑμέτερα αὐτῶν καὶ τὴν νῆσον νέμεσθε». ταῦτα μὲν ἐπεκηρυκεύσατο τοῖσι Δηλίοισι, μετὰ δὲ λιθανωτοῦ τριηκόσια τάλαντα κατανήσας ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ἐθυμίησε.

100 Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα ποιήσας ἔπλεε ἅμα τῷ στρατῷ ἐπὶ τὴν Ἐρετριαν πρῶτα, ἅμα ἀγόμενος καὶ Ἴωνας καὶ Αἰολέας. Ἐρετριεὺς δὲ πυνθανόμενοι τὴν στρατιὴν τὴν Περσικὴν ἐπὶ σφέας ἐπιπλεύσαν Ἀθηναίων ἐδεήθησαν σφίσι βοηθοὺς γενέσθαι. Ἀθηναῖοι δὲ οὐκ ἀπείπαντο τὴν ἐπικουρίην, ἀλλὰ τοὺς τετρακισχιλίους τοὺς κληρουχέοντας τῶν ἵπποβοτέων Χαλκιδέων τὴν χώρην, τούτους σφι διδοῦσι τιμωροὺς. τῶν δὲ Ἐρετριέων ἦν ἄρα οὐδὲν ὑγιὲς βούλευμα, οἱ μετεπέμποντο

μὲν Ἀθηναίους, ἐφρόνεον δὲ διφασίας ἰδέας· οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν ἐβουλεύοντο ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν ἐς τὰ ἄκρα τῆς Εὐβοίης, ἄλλοι δὲ αὐτῶν ἴδια κέρδεα προσδεκόμενοι παρὰ τοῦ Πέρσῃ οἴσεσθαι προδοσίην ἐσκευάζοντο· μαθῶν δὲ τούτων ἐκάτερα, ὡς εἶχε, Αἰσχίνης ὁ Νόθωνος, ἐὼν τῶν Ἐρετριέων τὰ πρῶτα, φράζει τοῖσι ἤκουσι τῶν Ἀθηναίων πάντα τὰ παρεόντα σφι πρήγματα, προσεδέετό τε ἀπαλλάσσεσθαι σφεας ἐς τὴν σφετέρην, ἵνα μὴ προσαπόλωνται. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ταῦτα Αἰσχίνῃ συμβουλευσάντι πείθονται.

Καὶ οὗτοι μὲν διαβάντες ἐς Ὀρωπὸν ἔσωζον σφέας αὐτούς· 101 οἱ δὲ Πέρσαι πλέοντες κατέσχον τὰς νέας τῆς Ἐρετρικῆς χώρας κατὰ Ταμύνας καὶ Χοιρέας καὶ Αἰγίλια, κατασχόντες δὲ ἐς ταῦτα τὰ χωρία αὐτίκα ἵππους τε ἐξεβάλλοντο καὶ παρεσκευάζοντο ὡς προσισόμενοι τοῖσι ἐχθροῖσι. οἱ δὲ Ἐρετριεὺς ἐπεξελθεῖν μὲν καὶ μαχέσασθαι οὐκ ἐποίηοντο βουλήν· εἴ πως δὲ διαφυλάξειαν τὰ τεῖχεα, τούτου σφι πέρι ἔμειλε, ἐπεῖτε ἐνίκα μὴ ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν. προσβολῆς δὲ γινομένης καρτερῆς πρὸς τὸ τεῖχος ἐπιπτον ἐπὶ ἕξ ἡμέρας πολλοὶ μὲν ἀμφοτέρων τῇ δὲ ἐβδόμῃ Εὐφορβός τε ὁ Ἀλκιμάχου καὶ Φίλαγρος ὁ Κυνέω, ἄνδρες τῶν ἀστῶν δόκιμοι, προδιδούσι τοῖσι Πέρσῃσι. οἱ δὲ ἐσελθόντες ἐς τὴν πόλιν τοῦτο μὲν τὰ ἱρὰ συλήσαντες ἐνέπρησαν, ἀποτινύμενοι τῶν ἐν Σάρδισι κατακαυθέντων ἱρῶν, τοῦτο δὲ τοὺς ἀνθρώπους ἠνδραποδίσαντο κατὰ τὰς Δαρείου ἐντολάς.

Χειρωσάμενοι δὲ τὴν Ἐρετρίαν καὶ ἐπισχόντες ὀλίγας 102-104 ἡμέρας ἔπλεον ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν δοκέοντες ταῦτα τοὺς Ἀθηναίους ποιήσειν, τὰ καὶ τοὺς Ἐρετριεὺς ἐποίησαν. καὶ ἦν γὰρ ὁ Μαραθῶν ἐπιτηδεότατον χωρίον τῆς Ἀττικῆς ἐνιππεῦσαι καὶ ἀγχοτάτω τῆς Ἐρετρίης, ἐς τοῦτό σφι κατηγέετο Ἴππίης ὁ Πεισιστράτου. Ἀθηναῖοι δέ, ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, ἐβώθεον καὶ αὐτοὶ ἐς τὸν Μαραθῶνα. ἤγον δὲ σφεας

στρατηγοὶ δέκα, τῶν ὁ δέκατος ἦν Μιλτιάδης, τοῦ τὸν πατέρα Κίμωνα. τὸν Στησαγόρειω κατέλαβε φυγεῖν ἐξ Ἀθηνέων Πεισίστρατον τὸν Ἱπποκράτεος. οὗτος ὁ Μιλτιάδης ἦκων ἐκ τῆς Χερσονήσου ἐστράτηγεε Ἀθηναίων.

105 Καὶ πρῶτα μὲν ἔόντες ἔτι ἐν τῷ ἄστει οἱ στρατηγοὶ ἀποπέμπουσι ἐς Σπάρτην κήρυκα Φειδιππίδην Ἀθηναῖον μὲν ἄνδρα, ἄλλως δὲ ἡμεροδρόμον τε καὶ τοῦτο μελετῶντα. τότε δὲ πεμφθεὶς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ Φειδιππίδης αὐτὸς δευτεραίος ἐκ τοῦ Ἀθηναίων ἄστεος ἦν ἐν Σπάρτῃ, ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἔλεγε· «ὦ Λακεδαιμόνιοι, Ἀθηναῖοι ὑμέων δέονται σφίσι βωθῆσαι καὶ μὴ περιδεῖν πόλιν ἀρχαιστάτην ἐν τοῖσι Ἑλλήσι δουλοσύνη περιπεσοῦσαν πρὸς ἀνδρῶν βαρβάρων· καὶ νῦν Ἐρέτριά τε ἡνδραπόδισται καὶ πόλι λογίμῃ ἢ Ἑλλάς γέγονε ἀσθενεστέρη».

106-107 Ὁ μὲν δὴ σφι τὰ ἐντεταλμένα ἀπήγγελλε, τοῖσι δὲ ἕαδε μὲν βωθῆειν Ἀθηναίοισι, ἀδύνατα δὲ σφι ἦν τὸ παραυτίκα ποιέειν ταῦτα οὐ βουλομένοισι λύειν τὸν νόμον· ἦν γὰρ ἱσταμένου τοῦ μηνὸς εἰνάτῃ, εἰνάτῃ δὲ οὐκ ἐξελεύσεσθαι ἔφασαν μὴ οὐ πλήρεος ἔντος τοῦ κύκλου. Ἀθηναίοισι δὲ τεταγμένοισι ἐν τεμένει Ἡρακλέος ἐπῆλθον βωθέοντες Πλαταιέες πανδημεῖ· καὶ γὰρ καὶ ἐδεδώκεσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Ἀθηναίοισι οἱ Πλαταιέες, καὶ πόνους ὑπὲρ αὐτῶν οἱ Ἀθηναῖοι συχοῦς ἤδη ἀναραιρέατο.

† 108 Τοῖσι δὲ Ἀθηναίων στρατηγοῖσι ἐγίνοντο δίχα αἱ γνώμαι, τῶν μὲν οὐκ ἐόντων συμβαλεῖν (ὀλίγους γὰρ εἶναι στρατιῇ τῇ Μήδων συμβαλεῖν), τῶν δὲ καὶ Μιλτιάδεω κελευόντων. ὥς δὲ δίχα τε ἐγίνοντο καὶ ἐνίχα ἢ χεῖρων τῶν γνωμέων, ἐνθαῦτα, ἦν γὰρ ἐνδέκατος ψηφισοφόρος ὁ τῇ κυάμῃ λαχὼν Ἀθηναίων πολεμαρχεῖν (τὸ παλαιὸν γὰρ Ἀθηναῖοι δρόσφρον τὸν πολεμαρχὸν ἐποιεῦντο τοῖσι στρατηγοῖσι), ἦν δὲ

τότε πολέμαρχος Καλλίμαχος Ἀφιδναῖος, πρὸς τοῦτον ἐλθὼν Μιλτιάδης ἔλεγε τάδε.

«Ἐν σοὶ νῦν, Καλλίμαχε, ἐστὶ ἢ καταδουλώσαι Ἀθήνας 109 ἢ ἐλευθέρας ποιήσαντα μνημόσυνα λιπέσθαι ἐς τὸν ἅπαντα ἀνθρώπων βίον, οἷα οὐδὲ Ἀρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων. νῦν γὰρ δὴ, ἐξ οὗ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι, ἐς κίνδυνον ἤκουσι μέγιστον. καὶ ἦν μὲν γε ὑποκύψωσι τοῖσι Μήδοισι, δέδεκται, τὰ πείσονται παραδεδομένοι Ἰππῆη, ἣν δὲ περιγένηται αὕτη ἡ πόλις, οἷη τέ ἐστι πρώτη τῶν Ἑλληνίδων πολίων γενέσθαι. κῶς ὦν δὴ ταῦτα οἷά τέ ἐστι γενέσθαι, καὶ κῶς ἐς σέ τοι τούτων ἀνήκει τῶν πρηγμάτων τὸ κῦρος ἔχειν, νῦν ἔρχομαι φράσω. ἡμέων τῶν στρατηγῶν ἐόντων δέκα δίχα γίνονται αἱ γνώμαι, τῶν μὲν κελυόντων συμβαλεῖν, τῶν δὲ οὐ. ἦν μὲν νῦν μὴ συμβάλωμεν, ἔλπομαι τινα στάσιν μεγάλην διασεισεῖν ἐμπεσοῦσαν τὰ Ἀθηναίων φρονήματα, ὥστε μηδῖσαι. ἦν δὲ συμβάλωμεν, πρὶν τι καὶ σαθρὸν Ἀθηναίων μετεξετέροισι ἐγγενέσθαι, θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων οἷοί τέ εἶμεν περιγενέσθαι τῇ συμβολῇ. ταῦτα ὦν πάντα ἐς σέ νῦν τείνει καὶ ἐκ σέο ἤρτηται. ἦν γὰρ σὺ γνώμη τῇ ἐμῇ προσθῆ, ἐστὶ τοι πατρὶς τε ἐλευθέρη καὶ πόλις πρώτη τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι. ἦν δὲ τὴν τῶν ἀποσπευδόντων τὴν συμβολὴν ἔλη, ὑπάρξει τοι, τῶν ἐγὼ κατέλεξα ἀγαθῶν, τὰ ἐναντία».

Ταῦτα λέγων ὁ Μιλτιάδης προσκτᾶται τὸν Καλλίμαχον 110 προσγενομένης δὲ τοῦ πολεμάρχου τῆς γνώμης ἐκεκύρωτο συμβάλλειν. μετὰ δὲ οἱ στρατηγοί, τῶν ἡ γνώμη ἔφερε συμβάλλειν, ὡς ἐκάστου αὐτῶν ἐγένετο πρυτανηίῃ τῆς ἡμέρης, Μιλτιάδῃ παρεδίδοσαν. ὁ δὲ δεκόμενος οὐτι κω συμβολὴν ἐποιέετο, πρὶν γε δὴ αὐτοῦ πρυτανηίῃ ἐγένετο.

Ὡς δὲ ἐς ἐκεῖνον περιήλθε, ἐνθαῦτα δὴ ἐτάσσοντο ὡδε οἱ 111 Ἀθηναῖοι ὡς συμβαλέοντες. τοῦ μὲν δεξιοῦ κέρεος ἠγγέετο ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος. ὁ γὰρ νόμος τότε εἶχε οὕτω τοῖσι

Ἀθηναίοισι, τὸν πολέμαρχον ἔχειν κέρας τὸ δεξιόν. ἡγεομένου δὲ τούτου ἐξεδέκοντο, ὡς ἡριθμέοντο, αἱ φυλαὶ ἐχόμεναι ἀλλήλων· τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο ἔχοντες τὸ εὐώνυμον κέρας Πλαταιέες. ἀπὸ ταύτης δὲ σφι τῆς μάχης, θυσίας Ἀθηναίων ἀναγόντων ἐς τὰς πανηγύριαις τὰς ἐν τῆσι πεντετηρίσι γινομένας, κατεύχεται ὁ κῆρυξ ὁ Ἀθηναῖος ἅμα τε Ἀθηναίοισι λέγων γίνεσθαι τὰ ἀγαθὰ καὶ Πλαταιεῦσι. τότε δὲ τασσομένων τῶν Ἀθηναίων ἐν Μαραθῶνι ἐγένετο τοῖόνδε τι· τὸ στρατόπεδον ἐξισούμενον τῷ Μηδικῷ στρατοπέδῳ, τὸ μὲν αὐτοῦ μέσον ἐγένετο ἐπὶ τάξις ὀλίγας, καὶ ταύτῃ ἦν ἀσθενέστατον τὸ στρατόπεδον, τὸ δὲ κέρας ἐκότερον ἔρρωτο πλήθει.

112 Ὡς δὲ σφι διετέτακτο καὶ τὰ σφάγια ἐγένετο καλά, ἐνθαῦτα ὡς ἀπειθήσαν οἱ Ἀθηναῖοι, δρόμψ ἴεντο ἐς τοὺς βαρβάρους. ἦσαν δὲ στάδιοι οὐκ ἐλάσσονες τὸ μεταίχμιον αὐτῶν ἢ ὀκτώ. οἱ δὲ Πέρσαι ὀρέοντες δρόμψ ἐπιόντας παρεσκευάζοντο ὡς δεξόμενοι, μανίην τε τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπέφερον καὶ πάγχυ ὀλεθρίην, ὀρέοντες αὐτοὺς ὀλίγους, καὶ τούτους δρόμψ, ἐπιγομένους οὔτε ἵππου ὑπαρχούσης σφι οὔτε τοξευμάτων. ταῦτα μὲν νυν οἱ βάρβαροι κατεΐκαζον· Ἀθηναῖοι δέ, ἐπεὶ τε ἀθροοὶ προσέμιξαν τοῖσι βαρβάροισι, ἐμάχοντο ἀξίως λόγου. πρῶτοι μὲν γὰρ Ἑλλήνων πάντων, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, δρόμψ ἐς πολεμίους ἐχρήσαντο, πρῶτοι δὲ ἀνέσχοντο ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ὀρέοντες καὶ ἄνδρας τοὺς ταύτην ἐσθημένους· τέως δὲ ἦν τοῖσι Ἑλλήσι καὶ τὸ οὔνομα τὸ Μήδων φόβος ἀκοῦσαι.

113-114 Μαχομένων δὲ ἐν τῷ Μαραθῶνι χρόνος ἐγένετο πολλός. καὶ τὸ μὲν μέσον τοῦ στρατοπέδου ἐνίκων οἱ βάρβαροι, τῇ Πέρσαι τε αὐτοὶ καὶ Σάκαι ἐτετάχατο· κατὰ τοῦτο μὲν δὴ ἐνίκων οἱ βάρβαροι καὶ ῥήξαντες ἐδίωκον ἐς τὴν μεσόγαιαν, τὸ δὲ κέρας ἐκότερον ἐνίκων Ἀθηναῖοι τε καὶ Πλαταιέες. νικῶντες δὲ τὸ μὲν τετραμμένον τῶν βαρβάρων φεύγειν ἔων, τοῖσι

δὲ τὸ μέσον ῥήξασι αὐτῶν συναγαγόντες τὰ κέρα ἀμφότερα ἐμάχοντο, καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι. φεύγουσι δὲ τοῖσι Πέρσησι εἶποντο κόπτοντες, ἐς ὃ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἀπικόμενοι πῦρ τε αἶτεον καὶ ἐπελαμβάνοντο τῶν νεῶν. καὶ τοῦτο μὲν ἐν τούτῳ τῇ πόνῳ ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος διαφθείρεται, ἀνὴρ γενόμενος ἀγαθός, ἀπὸ δ' ἔθανε τῶν στρατηγῶν Στησίλειος ὁ Θρασύλειω· τοῦτο δὲ Κυνέγειρος ὁ Εὐφορίωνος ἐνθαῦτα ἐπιλαβόμενος τῶν ἀφλάστων νεὸς τὴν χεῖρα ἀποκοπεῖς πελέκει πίπτει, τοῦτο δὲ ἄλλοι Ἀθηναίων πολλοὶ τε καὶ οὐνομαστοί.

Ἑπτὰ μὲν δὴ τῶν νεῶν ἐπεκράτησαν τρόπῳ τοιούτῳ Ἀθη- 115-117
ναῖοι· τῆσι δὲ λοιπῆσι οἱ βάρβαροι ἐξανακρουσάμενοι καὶ ἀναλαβόντες ἐκ τῆς νήσου, ἐν τῇ ἔλιπον, τὰ ἐξ Ἐρετριῆς ἀνδράποδα, περιέπλεον Σούνιον, βουλόμενοι φθῆναι τοὺς Ἀθηναίους ἀπικόμενοι ἐς τὸ ἄστυ. αἰτία δὲ ἔσχε ἐν Ἀθηναίοισι ἐξ Ἀλκμεωνιδέων μηχανῆς αὐτοὺς ταῦτα ἐπινοηθῆναι· τούτους γὰρ συνθεμένους τοῖσι Πέρσησι ἀναδέξαι ἀσπίδα ἐοῦσι ἦδη ἐν τῆσι νηυσί. οὗτοι μὲν δὴ περιέπλεον Σούνιον· Ἀθηναῖοι δέ, ὡς ποδῶν εἶχον, ἐβώθηον ἐς τὸ ἄστυ καὶ ἔφθησάν τε ἀπικόμενοι, πρὶν ἢ τοὺς βαρβάρους ἴκων, καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο ἀπιγμένοι ἐξ Ἡρακλείου τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἐν ἄλλῳ Ἡρακλείῳ τῷ ἐν Κυνοσάργεϊ. οἱ δὲ βάρβαροι τῆσι νηυσὶ υπεραιωρηθέντες Φαλήρου (τοῦτο γὰρ ἦν ἐπίνειον τότε τῶν Ἀθηναίων) ὑπὲρ τούτου ἀνακωχέυσαντες τὰς νέας ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Ἀσίην. ἐν ταύτῃ τῇ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ ἀπέθανον τῶν βαρβάρων κατὰ ἑξακισχιλίους καὶ τετρακοσίους ἄνδρας, Ἀθηναίων δὲ ἑκατὸν ἐγενήχοντα καὶ δύο.

Τοὺς δὲ τῶν Ἐρετριέων ἡνδραποδισμένους Δατίς τε καὶ 119
Ἄρταφέρνης, ὡς προσέσχον ἐς τὴν Ἀσίην πλέοντες, ἀνήγαγον ἐς Σοῦσα. βασιλεὺς δὲ Δαρεῖος, πρὶν μὲν αἰχμαλώτους γενέσθαι τοὺς Ἐρετριέας, ἐνεῖχε σφι δεινὸν χόλον, οἷα ἀρξάντων ἀδικίης προτέρων τῶν Ἐρετριέων· ἐπεῖτε δὲ εἶδέ σφεας

ἀπαχθέντας παρ' ἑωυτὸν καὶ ὑποχειρίους ἑωυτῷ ἔοντας, ἐποίησε κακὸν ἄλλο οὐδέν, ἀλλὰ σφεας τῆς Κισσίους χώρας κατοίκισε ἐν σταθμῷ ἑωυτοῦ, τῷ οὐνομά ἐστι Ἀρδέρικκα, ἀπὸ Σούσων δέκα καὶ διηκοσίους σταδίους ἀπέχοντι. ἐνθαῦτα τοὺς Ἐρετριέας κατοίκισε βασιλεὺς Δαρεῖος, οἳ καὶ μέχρι ἐμέο εἶχον τὴν χώραν ταύτην, φυλάσσοντες τὴν ἀρχαίην γλῶσσαν. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἐρετριέας ἔσχε οὕτω.

† 120 Λακεδαιμονίων δὲ ἦγον ἐς τὰς Ἀθήνας δισχίλιοι μετὰ τὴν πανσέληνον, ἔχοντες σπουδὴν πολλὴν καταλαβεῖν, οὕτως ὥστε τριταῖοι ἐκ Σπάρτης ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ. ὕστεροι δὲ ἀπικόμενοι τῆς συμβολῆς ἰμείροντο ὅμως θεήσασθαι τοὺς Μήδους· ἐλθόντες δὲ ἐς τὸν Μαραθῶνα ἐθεήσαντο. μετὰ δὲ αἰνέοντες Ἀθηναίους καὶ τὸ ἔργον αὐτῶν ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω.

†

*Α'. Στρατοπέδευσις Ἑλλήνων καὶ Περσῶν
εἰς τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν.*

(Κεφ. 201-207)

Βασιλεὺς μὲν Ξέρξης ἐστρατοπεδεύετο τῆς Μηλίδος ἐν²⁰¹
τῇ Τρηχινίῃ, οἱ δὲ Ἕλληνες ἐν τῇ διόδῳ καλέεται δὲ ὁ
χώρος οὗτος ὑπὸ μὲν τῶν πλεόνων Ἑλλήνων Θερμοπύλαι,
ὑπὸ δὲ τῶν ἐπιχωρίων καὶ περιοίκων Πύλαι. ἐστρατοπε-
δεύοντο μὲν νυν ἑκάτεροι ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοισι, ἐπε-
κράτее δὲ ὁ μὲν τῶν πρὸς βορέην ἄνεμον ἐχόντων πάντων
μέχρι Τρηχίνος, οἱ δὲ τῶν πρὸς νότον καὶ μεσαμβρίην φερόν-
των τὸ ἐπὶ ταύτης τῆς ἡπείρου.

Ἦσαν δὲ οἷδε Ἑλλήνων οἱ ὑπομένοντες τὸν Πέρσην ἐν²⁰²⁻²⁰³
τούτῳ τῇ χώρῃ Σπαρτιητέων τε τριηκόσιοι ὀπλίται καὶ
Τεγεητέων καὶ Μαντινέων χίλιοι, ἡμίσεες ἑκατέρων, ἐξ
Ὀρχομενοῦ τε τῆς Ἀρκαδίας εἴκοσι καὶ ἑκατόν, καὶ ἐκ
τῆς λοιπῆς Ἀρκαδίας χίλιοι τοσοῦτοι μὲν Ἀρκάδων, ἀπὸ
δὲ Κορίνθου τετρακόσιοι καὶ ἀπὸ Φλιοῦντος διηκόσιοι καὶ
Μυκηναίων ὀγδώκοντα. οὗτοι μὲν ἀπὸ Πελοποννήσου παρή-
σαν, ἀπὸ δὲ Βοιωτῶν Θεσπιέων τε ἑπτακόσιοι καὶ Θηβαίων
τετρακόσιοι. πρὸς τούτοισι ἐπίκλητοι ἐγένοντο Λοκροὶ τε οἱ
Ὀπούντιοι πάνστρατιῇ καὶ Φωκέων χίλιοι. αὐτοὶ γάρ σφεας
οἱ Ἕλληνες ἐπεκαλέσαντο λέγοντες δι' ἀγγέλων, ὡς αὐτοὶ
μὲν ἦκοιεν πρόδρομοι τῶν ἄλλων, οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμά-
χων προσδόκιμοι πᾶσαν εἶεν ἡμέρην, ἢ θάλασσά τε σφι εἶη
ἐν φυλακῇ ὑπ' Ἀθηναίων τε φρουρεομένη καὶ Αἰγινήτεων
καὶ τῶν ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντων, καὶ σφι εἶη
δεινὸν οὐδέν· οὐ γὰρ θεὸν εἶναι τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα,

ἀλλ' ἄνθρωπον εἶναι δὲ θνητὸν οὐδένα οὐδὲ ἔσεσθαι, τῷ
κακὸν ἐξ ἀρχῆς γινομένῳ οὐ συνεμίχθη, τοῖσι δὲ μεγίστοισι
αὐτῶν μέγιστα ὀφείλειν ὦν καὶ τὸν ἐπελαύνοντα, ὡς ἐόντα
θνητὸν, ἀπὸ τῆς δόξης πεσεῖν. οἱ δὲ ταῦτα πυνθανόμενοι
ἐβώθεον ἐς τὴν Τρηχίνα.

204 Ἦσαν μὲν νυν καὶ ἄλλοι στρατηγοὶ κατὰ πόλιν ἐκάστων,
ὁ δὲ θαυμάζομενος μάλιστα καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος
ἡγεόμενος Λακεδαιμόνιος ἦν Λεωνίδης ὁ Ἀναξανδρίδew τοῦ
Λέοντος τοῦ Εὐρυκρατίδew τοῦ Ἀναξάνδρου τοῦ Εὐρυκρά-
τεος τοῦ Πολυδώρου τοῦ Ἀλκαμένεος τοῦ Τηλέκλου τοῦ
Ἀρχέλεω τοῦ Ἠγησίλεω τοῦ Δορύσσου τοῦ Λεωδῶτεω τοῦ
Ἐχεστράτου τοῦ Ἠγίος τοῦ Εὐρυσθέneos τοῦ Ἀριστοδήμου
τοῦ Ἀριστομάχου τοῦ Κλεοδαίου τοῦ Ὑλλου τοῦ Ἡρακλέος,
κτησάμενος τὴν βασιληίην ἐν Σπάρτῃ ἐξ ἀπροδοκίητου.

205 Οὗτος ὁ Λεωνίδης τότε ἦγε ἐς Θερμοπύλας ἐπιλεξάμενος
ἄνδρας τε τοὺς κατεστεῶτας τριηκοσίους, καὶ τοῖσι ἐτύγχανον
παῖδες ἐόντες. παραλαβῶν δὲ ἀπίκετο καὶ Θηβαίων τοὺς ἐς
τὸν ἀριθμὸν λογισάμενος εἶπον, τῶν ἐστρατήγεε Λεοντιάδης
ὁ Εὐρυμάχου. τοῦδε δὲ εἶνεκεν τούτους σπουδῆν ἐποιήσατο
Λεωνίδης μόνους Ἑλλήνων παραλαβεῖν ὅτι σφέων μεγάλως
κατηγόρητο μηδίξειν· παρεκάλεε ὦν ἐς τὸν πόλεμον ἐθέλων
εἶδέναι, εἴτε συμπέμψουσι εἴτε καὶ ἀπερέουσι ἐκ τοῦ ἐμφανέος
τὴν Ἑλλήνων συμμαχίην. οἱ δὲ ἄλλα φρονέοντες ἔπεμπον.

206 Τούτους μὲν τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδην πρώτους ἀπέπεμψαν
Σπαρτιῆται, ἵνα τούτους ὀρῶντες οἱ ἄλλοι σύμμαχοι στρα-
τεύωνται μηδὲ καὶ οὗτοι μηδίσωσι, ἦν αὐτοὺς πυνθάνωνται
ὑπερβαλλομένους· μετὰ δὲ (Κάρνεια γάρ σφι ἦν ἐμποδῶν)
ἔμελλον ὀρτάσαντες καὶ φυλακὰς λιπόντες ἐν τῇ Σπάρτῃ
κατὰ τάχος βωθήσειν πανδημεί. ὡς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν
συμμάχων ἐνένωντο καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιήσειν· ἦν
γὰρ κατὰ τωὐτὸ Ὀλυμπιάς τούτοις τοῖσι πράγμασι συμπε-

σοῦσα· οὐκ ὦν δοκέοντες κατὰ τάχος οὕτω διακριθῆσθαι τὸν ἐν Θερμοπύλῃσι πόλεμον ἔπεμπον τοὺς προδρόμους.

Οὗτοι μὲν δὴ οὕτω διενένωντο ποιήσειν· οἱ δὲ ἐν Θερμο- 207
πύλῃσι Ἕλληνες, ἐπειδὴ πέλας ἐγένετο τῆς ἐσβολῆς ὁ Πέρσης, καταρρωδέοντες ἐβουλεύοντο περὶ ἀπαλλαγῆς. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἐδόκεε ἐλθοῦσι ἐς Πελοπόννησον τὸν Ἴσθμὸν ἔχειν ἐν φυλακῇ· Λεωνίδης δέ, Φωκέων καὶ Λοκρῶν περισπερχθέντων τῇ γνώμῃ ταύτῃ, αὐτοῦ τε μένειν ἐψηφίζετο πέμπειν τε ἀγγέλους ἐς τὰς πόλεις κελεύοντάς σφι ἐπιβωθῆειν, ὡς ἐόντων αὐτῶν ὀλίγων στρατὸν τὸν Μήδων ἀλέξασθαι.

Β'. Αἱ περὶ Θερμοπύλας μάχαι (480).

(Κεφ. 208-213, 215-233)

Ταῦτα βουλευομένων σφέν, ἔπεμπε Ξέρξης κατάσκοπον 208
ἵππεά ιδέσθαι, ὁκόσοι τέ εἰσι καὶ ὅ τι ποιέοιεν. ἀνηκόεε δὲ ἔτι ἐὼν ἐν Θεσσαλίῃ, ὡς ἀλισμένη εἶη ταύτῃ στρατιῇ ὀλίγη, καὶ τοὺς ἡγεμόνας, ὡς εἶησαν Λακεδαιμόνιοί τε καὶ Λεωνίδης ἐὼν γένος Ἡρακλείδης. ὡς δὲ προσήλασε ὁ ἵππευς πρὸς τὸ στρατόπεδον, ἐθηεῖτό τε καὶ κατώρα πᾶν μὲν οὐ τὸ στρατόπεδον· τοὺς γὰρ ἔσω τεταγμένους τοῦ τείχεος, τὸ ἀνορθώσαντες εἶχον ἐν φυλακῇ, οὐκ οἶά τε ἦν κατιδέσθαι· ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάνθανε, τοῖσι πρὸ τοῦ τείχεος τὰ ὄπλα ἔκειτο. ἔτυχον δὲ τοῦτον τὸν χρόνον Λακεδαιμόνιοι ἔξω τεταγμένοι. τοὺς μὲν δὴ ὦρα γυμναζομένους τῶν ἀνδρῶν, τοὺς δὲ τὰς κόμας κτενίζομένους. ταῦτα δὴ θηεύμενος ἐθώμαζε καὶ τὸ πλῆθος ἐμάνθανε. μαθὼν δὲ πάντα ἀτρεκέως ἀπήλαυνε ὀπίσω κατ' ἡσυχίην· οὔτε γάρ τις ἐδίωκε ἀλογίης τε ἐκύρησε πολλῆς. ἀπελθὼν δὲ ἔλεγε πρὸς Ξέρξην, τά περ ὀπώπεε, πάντα.

Ἀκούων δὲ Ξέρξης οὐκ εἶχε συμβαλέσθαι τὸ ἐόν, ὅτι παρε- 209
σκευάζοντο ὡς ἀπολεόμενοι τε καὶ ἀπολέοντες κατὰ δύναμιν·

ἀλλ' αὐτῷ γελοῖα γὰρ ἐφαίνοντο ποιέειν, μετεπέμψατο Δημάρητον τὸν Ἀρίστωνος ἐόντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἀπικόμενον δέ μιν εἰρώτα Ξέρξης ἕκαστα τούτων, ἐθέλων μαθεῖν τὸ ποιούμενον πρὸς τῶν Λακεδαιμονίων. ὁ δὲ εἶπε· «Ἦκουσας μὲν μευ καὶ πρότερον, εὔτε ὀρμῶμεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, περὶ τῶν ἀνδρῶν τούτων ἀκούσας δὲ γέλῳτά με ἔθευ λέγοντα, τῇ περ ὤρων ἐκθησόμενα τὰ πρήγματα ταῦτα· ἐμοὶ γὰρ τὴν ἀληθείην ἀσκέειν ἀντὶα σεῦ, ὦ βασιλεῦ, ἀγὼν μέγιστός ἐστι. ἄκουσον δὲ καὶ νῦν. οἱ ἄνδρες οὗτοι ἀπίκαται μαχησόμενοι ἡμῖν περὶ τῆς ἐσόδου, καὶ ταῦτα παρασκευάζονται. νόμος γὰρ σφι οὕτω ἔχων ἐστὶ· ἐπεὰν μέλλωσι κινδυνεύειν τῇ ψυχῇ, τότε τὰς κεφαλὰς κοσμέονται. ἐπίστασο δέ, εἰ τούτους τε καὶ τὸ ὑπομένον ἐν Σπάρτῃ καταστρέψαι, ἔστι οὐδὲν ἄλλο ἔθνος ἀνθρώπων, τό σε, βασιλεῦ, ὑπομενέει χεῖρας ἀνταειρόμενον· νῦν γὰρ πρὸς βασιληίην τε καὶ πόλιν καλλίστην τῶν ἐν Ἑλλήσι προσφέρειαι καὶ ἄνδρας ἀρίστους». κάρτα τε δὴ ἄπιστα Ξέρξῃ ἐφαίνετο τὰ λεγόμενα εἶναι, καὶ δευτέρα ἐπειρώτα, ὄντινα τρόπον τοσοῦτοι ἐόντες τῇ ἐωυτοῦ στρατιῇ μαχήσονται. ὁ δὲ εἶπε· «ὦ βασιλεῦ, ἐμοὶ χρᾶσθαι ὡς ἀνδρὶ ψεύστη, ἦν μὴ ταῦτά τοι ταύτῃ ἐκβῆ, τῇ ἐγὼ λέγω».

- 210 Ταῦτα λέγων οὐκ ἔπειθε τὸν Ξέρξην. τέσσαρας μὲν δὴ παρεξῆχε ἡμέρας, ἐλπίζων αἰεὶ σφεας ἀποδρῆσεσθαι· πέμπτη δέ, ὡς οὐκ ἀπαλλάσσοντο, ἀλλὰ οἱ ἐφαίνοντο ἀναιδείῃ τε καὶ ἀβουλίῃ διαχρεώμενοι μένειν, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Μήδους τε καὶ Κισσίου θυμωθεὶς, ἐντειλάμενός σφεας ζωγρήσαντας ἄγειν ἐς ὄψιν τὴν ἐωυτοῦ. ὡς δ' ἐσέπεσον φερόμενοι ἐς τοὺς Ἑλληνας οἱ Μῆδοι, ἐπιπτον πολλοί, ἄλλοι δ' ἐπεσῆισαν, καὶ οὐκ ἀπῆλαυνον, καίπερ μεγάλως προσπταίοντες. δῆλον δ' ἐποίηεν παντὶ τεφ καὶ οὐκ ἦκιστα αὐτῷ βασιλεί, ὅτι πολλοὶ μὲν ἀνθρώποι εἶεν, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες· ἐγένετο δὲ ἡ συμβολὴ δι' ἡμέρης.

Ἐπείτε δὲ οἱ Μῆδοι τρηχέως περιείποντο, ἐνθαῦτα οὗτοι 211
 μὲν ὑπέξῃσαν, οἱ δὲ Πέρσαι ἐκδεξάμενοι ἐπήσαν, τοὺς ἀθα-
 νάτους ἐκάλεε βασιλεύς, τῶν ἤρχε Ὑδάρνης, ὡς δὴ οὗτοί γε
 εὐπετέως κατεργασόμενοι. ὡς δὲ καὶ οὗτοι συνέμισγον τοῖσι
 Ἕλλησι, οὐδὲν πλέον ἐφέροντο τῆς στρατιῆς τῆς Μηδικῆς,
 ἀλλὰ τὰ αὐτά, ἅτε ἐν στεينوπόρῳ τε χώρῳ μαχόμενοι καὶ
 δούρασι βραχυτέροισι χρεώμενοι, ἤπερ οἱ Ἕλληνες, καὶ οὐκ
 ἔχοντες πλήθει χρῆσασθαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐμάχοντο ἀξίως
 λόγου, ἄλλα τε ἀποδεικνύμενοι ἐν οὐκ ἐπισταμένοισι μάχε-
 σθαι ἐξεπιστάμενοι καί, ὅπως ἐντρέψειαν τὰ νῶτα, ἄλλες
 φεύγεσκον δῆθεν· οἱ δὲ βάρβαροι ὀρώντες φεύγοντας βοῆ τε
 καὶ πατάγῃ ἐπήσαν· οἱ δ' ἂν καταλαμβανόμενοι ὑπέστρεφον
 ἀντίοι εἶναι τοῖσι βαρβάροισι, μεταστρεφόμενοι δὲ κατέβαλλον
 πλήθει ἀναριθμήτους τῶν Περσέων· ἐπιπτον δὲ καὶ αὐτῶν
 τῶν Σπαρτιητέων ἐνθαῦτα ὀλίγοι. ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἐδυνάετο
 παραλαβεῖν οἱ Πέρσαι τῆς ἐσόδου πειρώμενοι καὶ κατὰ τέλεα
 καὶ παντοίως προσβάλλοντες, ἀπήλαυνον ὀπίσω.

Ἐν ταύτῃσι τῆσι προσόδοισι τῆς μάχης λέγεται βασιλέα 212
 θηεῦμενον τρεῖς ἀναδραμεῖν ἐκ τοῦ θρόνου, δεῖσαντα περὶ τῆ
 στρατιῆ. τότε μὲν οὕτω ἠγωνίσαντο, τῆ δὲ ὑστεραίῃ οἱ βάρ-
 βαροι οὐδὲν ἄμεινον ἀέθλεον· ἅτε γὰρ ὀλίγων ἐόντων, ἐλπί-
 σαντές σφεας κατατετρωματίσθαι τε καὶ οὐκ οἴους τε ἔσεσθαι
 ἔτι χεῖρας ἀνταίρασθαι συνέβαλλον. οἱ δὲ Ἕλληνες κατὰ
 τάξιν τε καὶ κατὰ ἔθνεα κεκοσμημένοι ἦσαν καὶ ἐν μέρεϊ
 ἕκαστοι ἐμάχοντο πλὴν Φωκέων· οὗτοι δὲ ἐς τὸ οὖρος ἐτά-
 χθησαν φυλάξοντες τὴν ἀτραπὸν. ὡς δὲ οὐδὲν εὕρισκον
 ἀλλοιότερον οἱ Πέρσαι, ἢ τῆ προτεραιῇ ἐνώρων, ἀπήλαυνον.

Ἀπορέοντος δὲ βασιλέος, ὅτι χρήσεται τῷ παρεόντι 213
 πρήγματι, Ἐπιάλτης ὁ Εὐρυδῆμου, ἀνὴρ Μηλιεύς, ἤλθέ οἱ
 ἐς λόγους, ὅς μέγα τι παρὰ βασιλέος δοκέων οἴσεσθαι
 ἔφρασε τε τὴν ἀτραπὸν τὴν διὰ τοῦ οὖρος φέρουσαν ἐς

Θερμοπούλας καὶ διέφθειρε τοὺς ταύτη ὑπομείναντας Ἑλλήνων. ὕστερον δὲ δεισας Λακεδαιμονίους ἔφυγε εἰς Θεσσαλίην, καὶ οἱ φυγόντι ὑπὸ τῶν Πυλαγόρων ἀργύριον ἐπεκηρύχθη. χρόνῳ δὲ ὕστερον (κατήλθε γὰρ εἰς Ἀντικύρην) ἀπέθανε ὑπὸ Ἀθηνάδεω, ἀνδρὸς Τρηχινίου.

215 Ἐέρξης δέ, ἐπεὶ οἱ ἤρесе, τὰ ὑπέσχετο ὁ Ἐπιάλτης κατεργάσασθαι, αὐτίκα περιχαρῆς γενόμενος ἔπεμπε Ὑδάρνεα καὶ τῶν ἐστρατήγεε Ὑδάρνης· ὀρμέατο δὲ περὶ λύχων ἀφὰς ἐκ τοῦ στρατοπέδου. τὴν δὲ ἀτραπὸν ταύτην ἐξεῦρον μὲν οἱ ἐπιχώριοι Μηλιέες, ἐξευρόντες δὲ Θεσσαλοῖσι κατηγγήσαντο ἐπὶ Φωκέας τότε, ὅτε οἱ Φωκέες φράξαντες τείχει τὴν ἐσβολὴν ἦσαν ἐν σκέπη τοῦ πολέμου· ἐκ τόσου δὴ κατεδέδεκτο ἐοῦσα οὐδὲν χρηστὴ Μηλιεῦσι.

216 Ἐχει δὲ ὧδε ἡ ἀτραπὸς αὕτη· ἀρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ τοῦ διὰ τῆς διασφάγος βέοντος, οὔνομα δὲ τῆ οὔρει τούτῳ καὶ τῇ ἀτραπῷ τωὐτὸ κεῖται, Ἀνόπαια· τείνει δὲ ἡ Ἀνόπαια αὕτη κατὰ βράχιν τοῦ οὔρεος, λήγει δὲ κατὰ τὴν Ἀλπηνὸν πόλιν, πρώτην ἐοῦσαν τῶν Λοκρίδων πρὸς τῶν Μηλιέων, καὶ κατὰ Μελάμπυγόν τε καλεόμενον λίθον καὶ κατὰ Κερκώπων ἔδρας, τῇ καὶ τὸ στεινότατόν ἐστι. κατὰ ταύτην δὲ τὴν ἀτραπὸν καὶ οὕτω ἔχουσαν οἱ Πέρσαι, τὸν Ἀσωπὸν διαβάντες, ἐπορεύοντο πᾶσαν τὴν νύκτα, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχοντες οὔρεα τὰ Οἰταίων, ἐν ἀριστερῇ δὲ τὰ Τρηχινίων. ἡὼς τε δὴ διέφαινε, καὶ οἱ ἐγένοντο ἐπ' ἀκρωτηρίῳ τοῦ οὔρεος. κατὰ δὲ τοῦτο τοῦ οὔρεος ἐφύλασσον, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται, Φωκέων χίλιοι ὀπλίται, βυόμενοί τε τὴν σφετέρην χώραν καὶ φρουρέοντες τὴν ἀτραπὸν. ἡ μὲν γὰρ κάτω ἐσβολὴ ἐφύλασσετο ὑπ' ὧν εἴρηται, τὴν δὲ διὰ τοῦ οὔρεος ἀτραπὸν ἐθελονταὶ Φωκέες ὑποδεξάμενοι Λεωνίδῃ ἐφύλασσον.

217 Ἐμαθον δὲ σφεας οἱ Φωκέες ὧδε ἀναβεθηκότας· ἀναβαίνοντες γὰρ ἐλάνθανον οἱ Πέρσαι τὸ οὔρος πᾶν ἐὼν δρυῶν

ἐπίπλεον. ἦν μὲν δὴ νηνεμίη, ψόφου δὲ γινομένου πολλοῦ, ὡς οἶκός ἦν φύλλων ὑποκεχυμένων ὑπὸ τοῖσι ποσί, ἀνά τε ἔδραμον οἱ Φωκέες καὶ ἐνέδυνον τὰ ὄπλα, καὶ αὐτίκα οἱ βάρβαροι παρήσαν. ὡς δὲ εἶδον ἄνδρας ἐνδυομένους ὄπλα, ἐν θώματι ἐγένοντο· ἐλπόμενοι γὰρ οὐδέν σφι φανήσεσθαι ἀντίξοον ἐνεκύρησαν στρατῷ. ἐνθαῦτα Ὑδάρνης καταρρωδῆσας, μὴ οἱ Φωκέες ἔωσι Λακεδαιμόνιοι, εἶρετο Ἐπιάλτην, ὀποδαπὸς εἶη ὁ στρατός, πυθόμενος δὲ ἀτρεκέως διέτασσε τοὺς Πέρσας ὡς ἐς μάχην. οἱ δὲ Φωκέες, ὡς ἐβάλλοντο τοῖσι τοξεύμασι πολλοῖσιν τε καὶ πυκνοῖσι, οἴχοντο φεύγοντες ἐπὶ τοῦ οὖρεος τὸν κόρυμβον ἐπιστάμενοι, ὡς ἐπὶ σφέας ὀρμήθησαν ἀρχήν, καὶ παρεσκευάδατο ὡς ἀπολεόμενοι. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ἐφρόνεον, οἱ δὲ ἀμφὶ Ἐπιάλτην καὶ Ὑδάρνεα Πέρσαι Φωκῶν μὲν οὐδένα λόγον ἐποιεῦντο, οἱ δὲ κατέβαινον τὸ σῦρος κατὰ τάχος.

Τοῖσι δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι Ἑλλήνων πρῶτον μὲν ὁ 218
μάντις Μεγιστήης, εἰδὼν ἐς τὰ ἱρά, ἔφρασε τὸν μέλλοντα ἔσεσθαι ἅμα ἡοῖ σφι θάνατον· ἐπὶ δὲ καὶ αὐτόμολοι ἦσαν οἱ ἐξαγγεῖλαντες τῶν Περσέων τὴν περίοδον. οὗτοι μὲν ἔτι νυκτὸς ἐσήμηναν, τρίτοι δὲ οἱ ἡμεροσκόποι καταδραμόντες ἀπὸ τῶν ἄκρων ἤδη διαφαινούσης ἡμέρης. ἐνθαῦτα ἐβουλεύοντο οἱ Ἕλληνες, καὶ σφειν ἐσχίζοντο αἰ γινῶμαι· οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔων τὴν τάξιν ἐκλιπεῖν, οἱ δὲ ἀντέτεινον. μετὰ δὲ τοῦτο διακριθέντες οἱ μὲν ἀπαλλάσσοντο καὶ διασκεδασθέντες κατὰ πόλιν ἕκαστοι ἐτράποντο, οἱ δὲ αὐτῶν ἅμα Λεωνίδῃ μένειν αὐτοῦ παρεσκευάδατο.

Λέγεται δὲ καί, ὡς αὐτὸς σφειας ἀπέπεμψε Λεωνίδης, μὴ 219-220
ἀπόλωνται, κηδόμενος· αὐτῷ δὲ καὶ Σπαρτιητέων τοῖσι παρροῦσι οὐκ ἔχειν εὐπρεπέως ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν, ἐς τὴν ἦλθον φυλάξοντες ἀρχήν. ταύτη καὶ μᾶλλον τῇ γνώμῃ πλειστός εἰμι, Λεωνίδην, ἐπαίτε αἰσθετο τοὺς συμμάχους ἐόντας ἀπρο-

- θύμους καὶ οὐκ ἐθέλοντας συνδιακινδυνεύειν, κελευσαὶ σφεας ἀπαλλάσσεσθαι, αὐτῷ δὲ ἀπιέναι οὐ καλῶς ἔχειν. μένοντι δὲ αὐτοῦ κλέος μέγα ἐπέπετο, καὶ ἡ Σπάρτης εὐδαιμονίη οὐκ ἐξηλείφετο. ἐκέχρηστο γὰρ ὑπὸ τῆς Πυθίης τοῖσι Σπαρτιήτησι χρεωμένοισι περὶ τοῦ πολέμου τούτου αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐγειρομένου ἢ Λακεδαιμόνα ἀνάστατον γενέσθαι ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἢ τὸν βασιλέα σφέων ἀπολέσθαι. ταῦτά τε δὴ ἐπιλεγόμενον Λεωνίδην καὶ βουλόμενον κλέος καταθέσθαι μούνων Σπαρτιητέων, ἀποπέμψαι τοὺς συμμάχους δοκέω μᾶλλον ἢ γνώμῃ διενειχθέντας οὕτω ἀκόσμως οἴχεσθαι τοὺς οἰχομένους.
- 221 Μαρτύριον δέ μοι καὶ τότε οὐκ ἐλάχιστον τούτου πέρι γέγονε, ὅτι καὶ τὸν μάντιν, ὃς εἶπετο τῇ στρατιῇ ταύτῃ, Μεγιστίην τὸν Ἀκαρνῆνα, λεγόμενον εἶναι τὰ ἀνεκαθεν ἀπὸ Μελάμποδος, τοῦτον εἶπαντα ἐκ τῶν ἱρῶν τὰ μέλλοντά σφι ἐκβαίνειν, φανερός ἐστι Λεωνίδης ἀποπέμπτων, ἵνα μὴ συναπόληταί σφι. ὁ δὲ ἀποπεμπόμενος αὐτὸς μὲν οὐκ ἀπέλιπε, τὸν δὲ παῖδα συστρατευόμενον, ἐόντα οἱ μουνογενέα, ἀπέπεμψε.
- 222 Οἱ μὲν νυν σύμμαχοι οἱ ἀποπεμπόμενοι οἴχοντό τε ἀπιόντες καὶ ἐπέιθοντο Λεωνίδῃ, Θεσπιέες δὲ καὶ Θηβαῖοι κατέμειναν μῦνοι παρὰ Λακεδαιμονίοισι. τούτων δὲ Θηβαῖοι μὲν ἀέκοντες ἔμενον καὶ οὐ βουλόμενοι· κατεῖχε γὰρ σφεας Λεωνίδης ἐν ὁμήρων λόγῳ ποιούμενος· Θεσπιέες δὲ ἐκόντες μάλιστα, οἳ οὐκ ἔφασαν ἀπολιπόντες Λεωνίδην καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἀπαλλάξεσθαι, ἀλλὰ καταμείναντες συναπέθανον. ἐστρατήγεε δὲ αὐτῶν Δημόφιλος Διαδρόμεω.
- 223 Ἐέρξης δέ, ἐπεὶ ἠλίου ἀνατελλαντος σπονδὰς ἐποιήσατο, ἐπισχῶν χρόνον ἐς ἀγορῆς κου μάλιστα πληθῶρην πρόσσοδον ἐποιέετο· καὶ γὰρ ἐπέσταλτο ἐξ Ἐπιάλτεω οὕτω ἀπὸ γὰρ τοῦ οὔρεος ἡ κατάβασις συντομωτέρη τέ ἐστι καὶ βραχύτερος ὁ χώρος πολλόν, ἢ περὶ ἢ περίδοδος τε καὶ ἀνάβασις. οἳ τε δὴ

βάρβαροι οἱ ἀμφὶ Ξέρξην προσήισαν, καὶ οἱ ἀμφὶ Λεωνίδην Ἕλληγες, ὡς τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἔξοδον ποιούμενοι, ἤδη πολλῶ μᾶλλον ἢ κατ' ἀρχὰς ἐπεξήισαν ἐς τὸ εὐρύτερον τοῦ αὐχένος· τὸ μὲν γὰρ ἔρυμα τοῦ τείχεος ἐφυλάσσετο, οἱ δὲ ἀνὰ τὰς προτέρας ἡμέρας ὑπεξιόντες ἐς τὰ στεινόπορα ἐμάχοντο· τότε δὲ συμμίσγοντες ἔξω τῶν στεινῶν ἐπιπτον πλήθει πολλοὶ τῶν βαρβάρων· ὄπισθε γὰρ οἱ ἡγεμόνες τῶν τελέων ἔχοντες μάστιγας ἐρράπιζον πάντα ἄνδρα, αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω ἐποτρύνοντες. πολλοὶ μὲν δὴ ἐπέπιπτον αὐτῶν ἐς τὴν θάλασσαν καὶ διεφθείροντο, πολλῶ δ' ἔτι πλεῦνες κατεπατέοντο ζῶοι ὑπ' ἀλλήλων· ἦν δὲ λόγος οὐδεὶς τοῦ ἀπολλυμένου. ἄτε γὰρ ἐπιστάμενοι τὸν μέλλοντα σφίσι ἔσσεσθαι θάνατον ἐκ τῶν περιόντων τὸ οὖρος ἀπεδείκνυντο ῥώμης ὅσον εἶχον μέγιστον εἰς τοὺς βαρβάρους, παραχρεώμενοί τε καὶ ἀτέοντες. δούρατα μὲν νυν τοῖσι πλέοσι αὐτῶν τηνικαῦτα ἤδη ἐτύγχανε κατεηγότα, οἱ δὲ τοῖσι ξίφεσι διεργάζοντο τοὺς Πέρσας.

Καὶ Λεωνίδης τε ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ πίπτει ἀνὴρ γενόμενος ²²⁴ ἄριστος, καὶ ἕτεροι μετ' αὐτοῦ οὐνομαστοὶ Σπαρτιητέων, τῶν ἐγὼ ὡς ἀνδρῶν ἀξίων γενομένων ἐπυθόμην τὰ οὐνόματα, ἐπυθόμην δὲ καὶ ἀπάντων τῶν τριηκοσίων· καὶ δὴ καὶ Περσέων πίπτουσι ἐνθαῦτα ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ οὐνομαστοί, ἐν δὲ δὴ καὶ Δαρείου δύο παῖδες, Ἀβροκόμης τε καὶ Ὑπεράνθης.

Ξέρξῳ τε δὴ δύο ἀδελφοὶ ἐνθαῦτα πίπτουσι μαχόμενοι, ²²⁵ καὶ ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ τοῦ Λεωνίδειο Περσέων τε καὶ Λακεδαιμονίων ὠθισμὸς ἐγένετο πολλός, ἐς ὃ τοῦτόν τε ἀρετῇ οἱ Ἕλληγες ὑπεξείρυσαν καὶ ἐτρέψαντο τοὺς ἐναντίους τετράκις. τοῦτο δὲ συνεστήκει, μέχρι οὐ οἱ σὺν Ἐπιάλτῃ παρεγένοντο. ὡς δὲ τούτους ἤκειν ἐπύθοντο οἱ Ἕλληγες, ἐνθεῦτεν ἤδη ἕτεροιοῦτο τὸ νεῖκος· ἔς τε γὰρ τὸ στεινὸν τῆς ὁδοῦ ἀνεχώρεον ὀπίσω, καὶ παραμειψάμενοι τὸ τεῖχος ἐλθόντες ἔζοντο ἐπὶ τὸν κολωνὸν πάντες ἄλλες οἱ ἄλλοι πλὴν Θηβαίων. ὁ δὲ

κολωνὸς ἔστι ἐν τῇ ἐσόδῳ, ὅκου νῦν ὁ λίθινος λέων ἔστηκε ἐπὶ Λεωνίδῃ. ἐν τούτῳ σφείας τῷ χώρῳ ἀλεξομένους μαχαίρησι, τοῖσι αὐτῶν ἐτύγχανον ἔτι περιεῶσαι, καὶ χερσὶ καὶ στόματι κατέχωσαν οἱ βάρβαροι βάλλοντες, οἱ μὲν ἐξ ἐναντίας ἐπισπόμενοι καὶ τὸ ἔρυμα τοῦ τείχεος συγχώσαντες, οἱ δὲ περιελθόντες πάντοθεν περισταδόν.

226-227 Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Θεσπιέων τοιοῦτων γενομένων ὅμως λέγεται ἄριστος ἀνὴρ γενέσθαι Σπαρτιήτης Διηνέκης, τὸν τότε φασὶ εἶπαι τὸ ἔπος, πρὶν ἢ συμμίξαι σφείας τοῖσι Μήδοισι, πυθόμενον πρὸς τευ τῶν Τρηχινίων, ὡς, ἐπεὰν οἱ βάρβαροι ἀπιέωσι τὰ τοξεύματα, τὸν ἥλιον ὑπὸ τοῦ πλήθεος τῶν οἰστῶν ἀποκρύπτουσι· τοσοῦτο πλήθος αὐτῶν εἶναι· τὸν δὲ οὐκ ἐκπλαγέντα τούτοις εἶπαι, ἐν ἀλογίῃ ποιούμενον τὸ Μήδων πλήθος, ὡς πάντα σφι ἀγαθὰ ὁ Τρηχίνιος ξεῖνος ἀγγέλλοι, εἰ ἀποκρυπτόντων τῶν Μήδων τὸν ἥλιον ὑπὸ σκιῇ ἔσοιτο πρὸς αὐτοὺς ἡ μάχη καὶ οὐκ ἐν ἡλίῳ. ταῦτα μὲν καὶ ἄλλα τοιοῦτότροπα ἔπεά φασὶ Διηνέκα τὸν Λακεδαιμόνιον λιπέσθαι μνημόσυνα. μετὰ δὲ τοῦτον ἀριστεῦσαι λέγονται Λακεδαιμόνιοι δύο ἀδελφεοί, Ἄλφεός τε καὶ Μάρων, Ὅρσιφάντου παῖδες. Θεσπιέων δὲ εὐδοκίμειε μάλιστα, τῷ οὐνομα ἦν Διθύραμβος Ἄρματίδew.

228 Θαφθεῖσι δὲ σφι αὐτοῦ ταύτῃ, τῇ περ ἔπεσον, καὶ τοῖσι πρότερον τελευτήσασι, ἢ τοὺς ὑπὸ Λεωνίδew ἀποπεμφθέντας οἴχεσθαι, ἐπιγέγραπται γράμματα λέγοντα τάδε·

*μυριάσιν ποτὲ τῆδε τριακοσίαις ἐμάχοιτο
ἐκ Πελοποννάσου χιλιάδες τέτορες.*

ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι πᾶσι ἐπιγέγραπται, τοῖσι δὲ Σπαρτιήτησι ἰδίῃ·

*ὦ ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις, ὅτι τῆδε
κείμεθα τοῖς κείνων ὄήμασι πειθόμενοι.*

Λακεδαιμονίοισι μὲν δὴ τοῦτο, τῷ δὲ μάντι τότε·

μνήμα τόδε κλεινοῖο Μεγιστία, ὃν ποτε Μῆδοι
 Σπερχειὸν ποταμὸν κτεῖναν ἀμειψάμενοι,
 μάντιος, ὃς τότε κῆρας ἐπερχομένας σάφα εἰδὼς
 οὐκ ἔτλη Σπάρτης ἡγεμόνας προλιπεῖν.

ἐπιγράμμασι μὲν νυν καὶ στήλῃσι, ἔξω ἢ τὸ τοῦ μάντιος
 ἐπίγραμμα, Ἀμφικτύονές εἰσὶ σφεας οἱ ἐπικοσμήσαντες· τὸ
 δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστίῳ Σιμωνίδῃς ὁ Λεωπρέπεός ἐστι
 κατὰ ξεινίην ὁ ἐπιγράψας.

Δύο δὲ τούτων τῶν τριηκοσίων λέγεται, Εὐρυτόν τε καὶ ²²⁹
 Ἀριστόδημον, παρεὸν αὐτοῖσι ἀμφοτέροισι κοινῷ λόγῳ χρη-
 σαμένοισι ἢ ἀποσωθῆναι ὁμοῦ ἐς Σπάρτην, ὡς μεμετιμένοι τε
 ἦσαν ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὑπὸ Λεωνίδῃ καὶ κατεκέατο ἐν
 Ἀλπηνοῖσι ὀφθαλμιῶντες ἐς τὸ ἔσχατον, ἦ, εἴ γε μὴ ἐβού-
 λοντο νοστήσαι, ἀποθανεῖν ἅμα τοῖσι ἄλλοισι παρεὸν σφι
 τούτων τὰ ἕτερα ποιεῖν οὐκ ἐθελῆσαι ὁμοφρονέειν, ἀλλὰ
 γνώμη διενειχθέντας Εὐρυτόν μὲν πυθόμενον τῶν Περσέων
 τὴν περίοδον, αἰτήσαντά τε τὰ ὄπλα καὶ ἐνδύοντα, ἄγειν ἑωυ-
 τὸν κελεῦσαι τὸν εἴλωτα ἐς τοὺς μαχομένους, ὅπως δὲ αὐτὸν
 ἦγαγε, τὸν μὲν ἀγαγόντα οἴχεσθαι φεύγοντα, τὸν δὲ ἐσπε-
 σόντα ἐς τὸν ὄμιλον διαφθαρῆναι, Ἀριστόδημον δὲ λιποψυ-
 χέοντα λειψθῆναι. εἰ μὲν νυν ἦν μῦνον Ἀριστόδημον ἀλγή-
 σαντα ἀπονοστήσαι ἐς Σπάρτην ἢ καὶ ὁμοῦ σφειν ἀμφοτέρων
 τὴν κομιδὴν γενέσθαι, δοκέειν ἐμοὶ οὐκ ἂν σφι Σπαρτιήτας
 μῆνιν οὐδεμίαν προσθέσθαι· νυνὶ δὲ τοῦ μὲν αὐτῶν ἀπολο-
 μένου, τοῦ δὲ τῆς μὲν αὐτῆς ἐχομένου προφάσιος, οὐκ
 ἐθελήσαντος δὲ ἀποθνήσκειν, ἀναγκαιῶς σφι ἔχειν μῆνισαι
 μεγάλως Ἀριστοδήμῳ.

Οἱ μὲν νυν οὕτω σωθῆναι λέγουσι Ἀριστόδημον ἐς Σπάρ- ²³⁰⁻²³²
 τήν καὶ διὰ πρόφασιν τοιήνδε, οἱ δὲ ἄγγελον πεμφθέντα ἐκ
 τοῦ στρατοπέδου, ἐξεδὸν αὐτῷ καταλαβεῖν τὴν μάχην γινομέ-
 νην οὐκ ἐθελῆσαι, ἀλλ' ὑπομείναντα ἐν τῇ ὁδῷ περιγενέσθαι,

τὸν δὲ συνάγγελον αὐτοῦ ἀπικόμενον ἐς τὴν μάχην ἀποθάνειν. ἀπονοστήσας δὲ ἐς Λακεδαίμονα ὁ Ἀριστόδημος ὄνειδος τε εἶχε καὶ ἀτιμίην· πάσχων δὲ τοιάδε ἠτίμωτο· οὔτε οἱ πῦρ οὔδεις ἔναυε Σπαρτιητέων οὔτε διελέγετο, ὄνειδος τε εἶχε ὁ τρέσας Ἀριστόδημος καλεόμενος. ἀλλ' ὁ μὲν ἐν τῇ ἐν Πλαταιῆσι μάχῃ ἀνέλαβε πᾶσαν τὴν ἐπενειχθεϊσάν οἱ αἰτίην. λέγεται δὲ καὶ ἄλλον ἀποπεμφθέντα ἄγγελον ἐς Θεσσαλίην τῶν τριηκοσίων τούτων περιγενέσθαι, τῷ οὔνομα εἶναι Παντίτην· νοστήσαντα δὲ τοῦτον ἐς Σπάρτην, ὡς ἠτίμωτο, ἀπάγξασθαι.

- 233 Οἱ δὲ Θηβαῖοι, τῶν ὁ Λεοντιάδης ἐστρατήγεε, τέως μὲν μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐόντες ἐμάχοντο, ὑπ' ἀναγκαίης ἐχόμενοι, πρὸς τὴν βασιλέος στρατιήν· ὡς δὲ εἶδον κατυπέρτερα τῶν Περσέων γινόμενα τὰ πρήγματα, οὕτω δὴ, τῶν σὺν Λεωνίδῃ Ἑλλήνων ἐπειγομένων ἐπὶ τὸν κολωνόν, ἀποσχισθέντες τούτων χεῖράς τε προέτεινον καὶ ἦσαν ἄσσον τῶν βαρβάρων, λέγοντες τὸν ἀληθέστατον τῶν λόγων, ὡς καὶ μηδίζουσι καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐν πρώτοισι ἔδωσαν βασιλεί, ὑπὸ δὲ ἀναγκαίης ἐχόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἀπικοίατο καὶ ἀναίτιοι εἶεν τοῦ τρώματος τοῦ γεγονότος βασιλεί. ὥστε ταῦτα λέγοντες περιεγίνοντο· εἶχον γὰρ καὶ Θεσσαλοὺς τῶν λόγων τούτων μάρτυρας. οὐ μέντοι τά γε πάντα εὐτύχησαν· ὡς γὰρ αὐτοὺς ἔλαβον οἱ βάρβαροι ἐλθόντας, τοὺς μὲν τινὰς καὶ ἀπέκτειναν προσιόντας, τοὺς δὲ πλεῦνας αὐτῶν κελεύσαντος Ξέρξεω ἔστιζον στίγματα βασιλήια, ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ Λεοντιάδεω.

[VIII]

Α'. Αἱ παρὰ τὸ Ἄρτεμίσιον ναυμαχίαι (480).

(Κεφ. 1-17)

Οἱ δὲ Ἑλλήνων ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες ἦσαν ¹ οἷδε· Ἀθηναῖοι μὲν νέας παρεχόμενοι ἑκατὸν καὶ εἴκοσι καὶ ἑπτὰ· ὑπὸ δὲ ἀρετῆς τε καὶ προθυμίας Πλαταιέες, ἄπειροι τῆς ναυτικῆς ἐόντες, συνεπλήρουν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰς νέας· Κορίνθιοι δὲ τεσσαράκοντα νέας παρείχοντο, Μεγαρέες δὲ εἴκοσι. καὶ Χαλκιδέες ἐπλήρουν εἴκοσι· Ἀθηναίων σφι παρεχόντων τὰς νέας, Αἰγινήται δὲ ὀκτωκαίδεκα, Σικυώνιοι δὲ δυοκαίδεκα, Λακεδαιμόνιοι δὲ δέκα, Ἐπιδαύριοι δὲ ὀκτώ, Ἐρετριέες δὲ ἑπτὰ, Τροιζήνιοι δὲ πέντε, Στυρέες δὲ δύο καὶ Κήιοι δύο τε νέας καὶ πενηκοντέρους δύο· Λοκροὶ δὲ σφι οἱ Ὀπούντιοι ἐπεβώθειον πενηκοντέρους ἔχοντες ἑπτὰ. ἦσαν μὲν ὧν οὗτοι οἱ στρατευόμενοι ἐπ' Ἄρτεμίσιον, εἴρηται δέ μοι καὶ ὅσον τὸ πλῆθος ἕκαστοι τῶν νεῶν παρείχοντο. ἀριθμὸς δὲ τῶν συλλεχθεισῶν νεῶν ἐπ' Ἄρτεμίσιον ἦν, πάρεξ τῶν πενηκοντέρων, διηκόσια καὶ ἑβδομήκοντα καὶ μία.

Τὸν δὲ στρατηγὸν τὸν τὸ μέγιστον κράτος ἔχοντα παρεί- ²⁻³ χοντο Σπαρτιῆται, Εὐρυβιάδην τὸν Εὐρυκλείδew. οἱ γὰρ σύμμαχοι οὐκ ἔφασαν, ἦν μὴ ὁ Λάκων ἡγεμονεύῃ, Ἀθηναίοισι ἔψεσθαι ἡγεομένοισι, ἀλλὰ λύσειν τὸ μέλλον ἔσεσθαι στρατευμα. ἐγένετο γὰρ κατ' ἀρχὰς λόγος, πρὶν ἢ καὶ ἐς Σικελίην πέμπειν ἐπὶ συμμαχίην, ὡς τὸ ναυτικὸν Ἀθηναίοισι χρεὸν εἶη ἐπιτρέπειν. ἀντιβάντων δὲ τῶν συμμάχων εἶκον οἱ Ἀθηναῖοι, μέγα τε ποιεύμενοι περιεῖναι τὴν Ἑλλάδα καὶ γνόντες, εἰ στασιάσουσι περὶ τῆς ἡγεμονίας, ὡς ἀπολέεται ἡ Ἑλλάς,

ὀρθὰ νοεῦντες· στάσις γὰρ ἔμφυλος πολέμου ὁμοφρονέοντος τοσοῦτον κάκιόν ἐστι, ὅσῳ πόλεμος εἰρήνης. ἐπιστάμενοι ὦν αὐτὸ τοῦτο οὐκ ἀντέτεινον, ἀλλ' εἶκον, μέχρι ὅσου κάρτα ἐδέοντο αὐτῶν, ὡς διέδεξαν. ὡς γὰρ δὴ ὡσάμενοι τὸν Πέρσῃν περὶ τῆς ἐκείνου ἤδη τὸν ἀγῶνα ἐποιεῦντο, πρόφασιν τὴν Πausανίῳ ὕβριν προϊσχύμενοι ἀπέιλοντο τὴν ἡγεμονίην τοῦς Λακεδαιμονίους. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγένετο.

4 Τότε δὲ οὗτοι οἱ καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίον Ἑλλήνων ἀπικόμενοι, ὡς εἶδον νέας τε πολλὰς καταχθείσας ἐς τὰς Ἀφετὰς καὶ στρατιῆς ἅπαντα πλέα, ἐπεὶ αὐτοῖσι παρὰ δόξαν τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἀπέβαινε, ἢ ὡς αὐτοὶ κατεδόκειον, καταρρωδήσαντες δρησμὸν ἐβουλεύοντο ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. γνόντες δὲ σφεας οἱ Εὐβοῆες ταῦτα βουλευομένους ἐδέοντο Εὐρυδιάδῳ προσμεῖναι χρόνον ὀλίγον, ἔστ' ἂν αὐτοὶ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας ὑπεκθέωνται. ὡς δὲ οὐκ ἔπειθον, μεταδάντες τὸν Ἀθηναίων στρατηγὸν πείθουσι Θεμιστοκλέα ἐπὶ μισθῷ τριήκοντα τάλαντοισι, ἐπ' ᾧ τε καταμείναντες πρὸ τῆς Εὐβοίης ποιήσονται τὴν ναυμαχίην.

5 Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς τοὺς Ἑλληνας ἐπισχεῖν ὧδε ποιέει· Εὐρυδιάδῃ τούτων τῶν χρημάτων μεταδιδοῖ πέντε τάλαντα ὡς παρ' ἑωυτοῦ δῆθεν διδοῦς. ὡς δὲ οἱ οὗτος ἀνεπέπειστο, Ἀδεϊμάντος γὰρ ὁ Ὠκύτου, Κορινθίων στρατηγός, τῶν λοιπῶν ἤσπαιρε μῦθος, φάμενος ἀποπλώσεσθαι τε ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου καὶ οὐ παραμενέειν, πρὸς δὲ τοῦτον εἶπε ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπομόσας· «Οὐ σύ γε ἡμέας ἀπολείψεις, ἐπεὶ τοι ἐγὼ μέζω δῶρα δώσω, ἢ βασιλεὺς ἂν τοι ὁ Μῆδων πέμψει ἀπολιπόντι τοὺς συμμάχους». ταῦτά τε ἅμα ἠγόρευε καὶ πέμπει ἐπὶ τὴν νέαν τὴν Ἀδεϊμάντου τάλαντα ἀργυρίου τρία. οὗτοι τε δὴ πληγέντες δῶροισι ἀναπεπεισμένοι ἦσαν καὶ τοῖσι Εὐβοεῦσι ἐκεχάριστο, αὐτός τε ὁ Θεμιστοκλῆς ἐκέρδηνε· ἐλάνθανε δὲ τὰ λοιπὰ ἔχων, ἀλλ' ἠπιστάτο οἱ

μεταλαβόντες τούτων τῶν χρημάτων ἐκ τῶν Ἀθηνέων ἐλθεῖν ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ τὰ χρήματα.

Οὕτω δὴ κατέμεινάν τε ἐν τῇ Εὐβοίῃ καὶ ἐναυμάχησαν. 6 ἐγένετο δὲ ὧδε· ἐπαίτε δὴ ἐς τὰς Ἀφετάς περὶ δειλίην πρωίην γινομένην ἀπίκατο οἱ βάρβαροι, πυθόμενοι μὲν ἔτι καὶ πρότερον περὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ναυλοχέειν νέας Ἑλληνίδας ὀλίγας, τότε δὲ αὐτοὶ ἰδόντες, πρόθυμοι ἦσαν ἐπιχειρέειν, εἴ κως ἔλοιεν αὐτάς. ἐκ μὲν δὴ τῆς ἀντίης προσπλέειν οὐ κῶ σφι ἐδόκεε τῶνδε εἶνεκεν, μή κως ἰδόντες οἱ Ἕλληγες προσπλέοντας ἐς φυγὴν ὀρμήσειαν, φεύγοντάς τε εὐφρόνη καταλαμβάνη. καὶ ἔμελλον δῆθεν ἐκφεύξεσθαι, ἔδεε δὲ μηδὲ πυρφόρον τῷ ἐκείνων λόγῳ ἐκφυγόντα περιγενέσθαι.

Πρὸς ταῦτα ὧν τάδε ἐμηχανῶντο· τῶν νεῶν ἀπασέων 7 ἀποκρίναντες διηκοσίας περιέπεμπον ἔξωθεν Σκιαῶθου, ὡς ἂν μὴ ὀφθειήσαν ὑπὸ τῶν πολεμίων περιπλεύουσαι Εὐβοίαν, κατὰ τε Καφηρέα καὶ περὶ Γεραιστὸν ἐς τὸν Εὐρίπον, ἵνα δὴ περιλάβοιεν, οἱ μὲν ταύτη ἀπικόμενοι καὶ φράξαντες αὐτῶν τὴν ὀπίσω φέρουσαν ὁδόν, σφεῖς δὲ ἐπισπόμενοι ἐξ ἐναντίης. ταῦτα βουλευσάμενοι ἀπέπεμπον τῶν νεῶν τὰς ταχθείσας, αὐτοὶ οὐκ ἐν νόῳ ἔχοντες ταύτης τῆς ἡμέρης τοῖσι Ἕλλησι ἐπιθήσεσθαι, οὐδὲ πρότερον ἢ τὸ σὺνθημά σφι ἔμελλε φανήσεσθαι παρὰ τῶν περιπλεόντων ὡς ἠκόντων. ταύτας μὲν δὴ περιέπεμπον, τῶν δὲ λοιπέων νεῶν ἐν τῇσι Ἀφετῇσι ἐποιεῦντο ἀριθμόν.

Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἐν τῷ οὗτοι ἀριθμὸν ἐποιεῦντο 8 τῶν νεῶν (ἦν γὰρ ἐν τῷ στρατοπέδῳ τούτῳ Σκυλλίης Σκιωναῖος, δῦτης τῶν τότε ἀνθρώπων ἀριστος, ὃς καὶ ἐν τῇ ναυηγίῃ τῇ κατὰ Πήλιον γενομένη πολλὰ μὲν ἔσωσε τῶν χρημάτων τοῖσι Πέρσησι, πολλὰ δὲ καὶ αὐτὸς περιεβάλετο), οὗτος ὁ Σκυλλίης ἐν νόῳ μὲν εἶχε ἄρα καὶ πρότερον αὐτομολήσειν ἐς τοὺς Ἕλληνας, ἀλλ' οὐ γὰρ οἱ παρέσχε ὡς τότε.

ὅτεψ μὲν δὴ τρόπῳ τὸ ἐνθευτεν ἔτι ἀπίκετο ἐς τοὺς Ἑλληνας, οὐκ ἔχω εἶπαι ἀτρεκέως· θωμάζω δέ, εἰ τὰ λεγόμενά ἐστι ἀληθέα. λέγεται γάρ, ὡς ἐξ Ἀφετέων δὺς ἐς τὴν θάλασσαν οὐ πρότερον ἀνέσχε, πρὶν ἢ ἀπίκετο ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον, σταδίους μάλιστα κη τούτους ἐς ὀγδώκοντα διὰ τῆς θαλάσσης διεξεληθών. λέγεται μὲν νυν καὶ ἄλλα ψευδέσι εἵκελα περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, τὰ δὲ μετεξέτερα ἀληθέα. περὶ μέντοι τούτου γνώμη μοι ἀποδεδέχθω πλοῖψ μιν ἀπικέσθαι ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον. ὡς δὲ ἀπίκετο, αὐτίκα ἐσήμηνε τοῖσι στρατηγοῖσι τὴν τε ναυηγίην, ὡς γένοιτο, καὶ τὰς περιπεμφθείσας τῶν νεῶν περὶ Εὐβοίαν.

- 9 Τοῦτο δὲ ἀκούσαντες οἱ Ἕλληνες λόγον σφίσι αὐτοῖσι ἐδίδοσαν. πολλῶν δὲ λεχθέντων ἐνίκα τὴν ἡμέρην ἐκείνην αὐτοῦ μείναντάς τε καὶ αὐλισθέντας, μετέπειτα νύκτα μέσσην παρέντας πορεύεσθαι καὶ ἀπαντᾶν τῆσι περιπλεούσῃσι τῶν νεῶν. μετὰ δὲ τοῦτο, ὡς οὐδεὶς σφι ἐπέπλεε, δαίλῃν ὀψίην γινομένην τῆς ἡμέρης φυλάξαντες αὐτοὶ ἐπανέπλεον ἐπὶ τοὺς βαρβάρους, ἀπόπειραν αὐτῶν ποιήσασθαι βουλόμενοι τῆς τε μάχης καὶ τοῦ διεκπλόου.
- 10 Ὅρέοντες δὲ σφεας οἳ τε ἄλλοι στρατιῶται οἱ Ξέρξῃ καὶ οἱ στρατηγοὶ ἐπιπλέοντας νηυσὶ ὀλίγῃσι, πάγχυ σφι μανίην ἐπενείκοντες, ἀνήγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας ἐλπίσαντές σφεας εὐπετέως αἰρήσειν, οἰκότα κάρτα ἐλπίσαντες, τὰς μὲν γε τῶν Ἑλλήνων ὀρέοντες ὀλίγας νέας, τὰς δὲ ἑωυτῶν πλήθει τε πολλαπλησίας καὶ ἄμεινον πλεούσας· καταφρονήσαντες ταῦτα ἐκυκλοῦντο αὐτοὺς ἐς μέσον. ὅσοι μὲν νυν τῶν Ἰώνων ἦσαν εὖνοοι τοῖσι Ἕλλησι, ἀέκοντές τε ἐστρατεύοντο, συμφορὴν τε ἐποιεῦντο μεγάλην, ὀρέοντες περιεχομένους αὐτοὺς καὶ ἐπιστάμενοι, ὡς οὐδεὶς αὐτῶν ἀπονοστήσει· οὕτω ἀσθενέα σφι ἐφαίνετο εἶναι τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα. ὅσοισι δὲ καὶ ἠδομένοισι ἦν τὸ γινόμενον, ἄμιλλαν ἐποιεῦντο, ὅπως

αὐτὸς ἕκαστος πρῶτος νέα Ἀττικὴν ἐλὼν δῶρα παρὰ βασιλέος λάμπεται. Ἀθηναίων γὰρ αὐτοῖσι λόγος ἦν πλεῖστος ἀνά τὰ στρατόπεδα.

Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς ἐσήμηνε, πρῶτα μὲν ἀντίπρωροι ¹¹ τοῖσι βαρβάροισι γενόμενοι ἐς τὸ μέσον τῆς πρύμνας συνήγαγον, δεύτερα δὲ σημήναντος ἔργου εἶχοντο, ἐν ὀλίγῳ περ ἀπολαμφθέντες καὶ κατὰ στόμα. ἐνθαῦτα τριήκοντα νέας αἰρέουσι τῶν βαρβάρων καὶ τὸν Γόργου τοῦ Σαλαμινίων βασιλέος ἀδελφεὸν Φιλάονα τὸν Χέρσιος, λόγιμον ἐόντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἄνδρα. πρῶτος δὲ Ἑλλήνων νέα τῶν πολεμίων εἶλε ἀνὴρ Ἀθηναῖος, Λυκομήδης Αἰσχροῖου, καὶ τὸ ἀριστήιον ἔλαβε οὗτος. τοὺς δ' ἐν τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ ἑτεραλκέως ἀγωνιζομένους νῆξ ἐπελθοῦσα διέλυσε. οἱ μὲν δὲ Ἕλληνες ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ἀπέπλεον, οἱ δὲ βάρβαροι ἐς τὰς Ἀφετάς, πολλὸν παρὰ δόξαν ἀγωνισάμενοι. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Ἀντίδωρος Λήμνιος μόνος τῶν σὺν βασιλείῃ Ἑλλήνων ἐόντων αὐτομολεῖ ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τοῦτο τὸ ἔργον ἔδοσαν αὐτῷ χῶρον ἐν Σαλαμῖνι.

Ὡς δὲ εὐφρόνη ἐγεγόνεε, ἦν μὲν τῆς ὥρης μέσον θέρος, ¹²⁻¹³ ἐγίνετο δὲ ὕδωρ τε ἄπλετον διὰ πάσης τῆς νυκτὸς καὶ σκληραὶ βρονταὶ ἀπὸ τοῦ Πηλίου. οἱ δὲ νεκροὶ καὶ τὰ ναυήγια ἐξεφορέοντο ἐς τὰς Ἀφετάς, καὶ περὶ τε τὰς πρήρας τῶν νεῶν εἰλέοντο καὶ ἐτάρασσον τοὺς ταρσοὺς τῶν κωπέων. οἱ δὲ στρατιῶται οἱ ταύτῃ ἀκούοντες ταῦτα ἐς φόβον κατιστέατο, ἐλπίζοντες πάγχυ ἀπολέεσθαι, ἐς οἷα κακὰ ἦκον. πρὶν γὰρ ἢ καὶ ἀναπνεῦσαί σφεας ἔκ τε τῆς ναυηγίης καὶ τοῦ χειμῶνος τοῦ γενομένου κατὰ Πήλιον, ὑπέλαβε ναυμαχίῃ καρτερή, ἐκ δὲ τῆς ναυμαχίης ὄμβρος τε λάβρος καὶ ρεύματα ἰσχυρὰ ἐς θάλασσαν ὠρμηγμένα βρονταὶ τε σκληραὶ. καὶ τούτοισι μὲν τοιαύτη νῆξ ἐγίνετο· τοῖσι δὲ ταχθεῖσι αὐτῶν περιπλέειν Εὐβοίαν ἢ αὐτὴ περ ἐοῦσα νῆξ πολλὸν ἦν ἔτι ἀγριωτέρη, τοσοῦτα

ὄσφ ἐν πελάγει φερομένοισι ἐπέπιπτε, καὶ τὸ τέλος σφι ἐγένετο ἄχαρι. ὡς γὰρ δὴ πλέουσι αὐτοῖσι χειμῶν τε καὶ τὸ ὕδωρ ἐπεγίνετο ἐοῦσι κατὰ τὰ Κοῖλα τῆς Εὐβοίης, φερόμενοι τῷ πνεύματι καὶ οὐκ εἰδότες, τῇ ἐφέροντο, ἐξέπιπτον πρὸς τὰς πέτρας. ἐποιέετό τε πᾶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ὅπως ἂν ἐξισωθεῖη τῷ Ἑλληνικῷ τὸ Περσικὸν μηδὲ πολλῷ πλέον εἶη.

14 Οὗτοι μὲν νυν περὶ τὰ Κοῖλα τῆς Εὐβοίης διεφθείροντο· οἱ δὲ ἐν Ἄφειτῆσι βάρβαροι, ὡς σφι ἀσμένοισι ἡμέρη ἐπέλαμψε, ἀτρέμας τε εἶχον τὰς νέας, καὶ σφι ἀπεχρᾶτο κακῶς πρήσσοις ἡσυχίην ἄγειν ἐν τῷ παρεόντι. τοῖσι δὲ Ἑλλήσι ἐπεδῶθεον νέες τρεῖς καὶ πεντήκοντα Ἀττικάι. αὐταὶ τε δὴ σφεας ἐπέρρωσαν ἀπικόμεναι καὶ ἅμα ἀγγελίῃ ἐλθοῦσα, ὡς τῶν βαρβάρων οἱ περιπλέοντες τὴν Εὐβοίαν πάντες εἶψαν διεφθαρμένοι ὑπὸ τοῦ γενομένου χειμῶνος. φυλάξαντες δὲ τὴν αὐτὴν ὥρην πλέοντες ἐπέπεσον νηυσὶ Κιλίσσησι. ταύτας δὲ διαφθείραντες, ὡς εὐφρόνη ἐγίνετο, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐπὶ τὸ Ἄρτεμισιον.

15 Τρίτῃ δὲ ἡμέρῃ δεινὸν τι ποιησάμενοι οἱ στρατηγοὶ τῶν βαρβάρων νέας οὕτω σφι ἐλίγας λυμαινέσθαι καὶ τὸ ἀπὸ Ξέρξεω δειμαίνοντες οὐκ ἀνέμειναν ἔτι τοὺς Ἑλληνας μάχης ἄρξαι, ἀλλὰ παρακελευσάμενοι κατὰ μέσον ἡμέρης ἀνήγον τὰς νέας. συνέπιπτε δέ, ὥστε τὰς αὐτὰς ἡμέρας τὰς τε ναυμαχίας γίνεσθαι ταύτας καὶ τὰς πεζομαχίας τὰς ἐν Θερμοπύλῃσι. ἦν δὲ πᾶς ὁ ἀγὼν τοῖσι κατὰ θάλασσαν περὶ τοῦ Εὐρίπου, ὥσπερ τοῖσι ἀμφὶ Λεωνίδην τὴν ἐσβολὴν φυλάσσειν. οἱ μὲν δὴ παρεκελεύοντο, ὅπως μὴ παρήσοις ἐς τὴν Ἑλλάδα τοὺς βαρβάρους· οἱ δ', ὅπως τὸ Ἑλληνικὸν στρατεῦμα διαφθείραντες τοῦ πόρου κρατήσοις.

16 Ὡς δὲ ταξάμενοι οἱ Ξέρξεω ἐπέπλεον, οἱ Ἑλληγες ἀτρέμας εἶχον πρὸς τῷ Ἄρτεμισίῳ. οἱ δὲ βάρβαροι μνηοειδὲς ποιήσαντες τῶν νεῶν ἐκυκλοῦντο, ὡς περιλάβοιεν αὐτούς.

ἐνθεῦτεν οἱ Ἕλληνες ἐπανέπλεόν τε καὶ συνέμισγον. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ παραπλήσιοι ἀλλήλοισι ἐγίνοντο. ὁ γὰρ Ξέρξης στρατὸς ὑπὸ μεγάλῃος τε καὶ πλήθους αὐτὸς ὑπ' ἐωυτοῦ ἐπιπτε, ταρασσομένων τε τῶν νεῶν καὶ περιπιπτουσέων περὶ ἀλλήλας· ὅμως μέντοι ἀντειχε καὶ οὐκ εἶκε· δεινὸν γὰρ χρῆμα ἐποιεῦντο ὑπὸ νεῶν ὀλίγων ἐς φυγὴν τράπεσθαι.

Πολλοὶ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων νέες διεφθείροντο, πολλοὶ δὲ ἄνδρες, πολλῶ δ' ἔτι πλεῦνες νέες τε τῶν βαρβάρων καὶ ἄνδρες. οὕτω δὲ ἀγωνιζόμενοι διέστησαν χωρὶς ἐκάτεροι. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Αἰγύπτιοι μὲν τῶν Ξέρξεω στρατιωτέων ἠρίστευσαν, οἱ ἄλλα τε ἔργα μεγάλα ἀπεδέξαντο καὶ νέας αὐτοῖσι ἀνδράσι εἶλον Ἑλληνίδας πέντε. τῶν δὲ Ἑλλήνων κατὰ ταύτην τὴν ἡμέρην ἠρίστευσαν Ἀθηναῖοι, καὶ Ἀθηναίων Κλεινίης ὁ Ἀλκιβιάδew, ὃς δαπάνην οἰκηίην παρεχόμενος ἐστρατεύετο ἀνδράσι τε διηκοσίοισι καὶ οἰκηίῃ νηί. ὡς δὲ διέστησαν, ἄσμενοι ἐκάτεροι ἐς ὄρμον ἠπείγοντο.

**Β'. Κατάπλους τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου εἰς Σαλαμίνα.
Ἐκκένωσις τῶν Ἀθηνῶν.— Ἀλωσις τῶν Ἀθηνῶν
καὶ πυρπόλησις τῆς ἀκροπόλεως αὐτῶν.**

(Κεφ. 40-42, 49-55)

Ὁ δὲ Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου 40 Ἀθηναίων δεηθέντων ἐς Σαλαμίνα κατίσχει τὰς νέας. τῶνδε δὲ εἵνεκεν προσεδεήθησαν αὐτῶν σχεῖν πρὸς Σαλαμίνα Ἀθηναῖοι, ἵνα αὐτοὶ παῖδάς τε καὶ γυναῖκας ὑπεξαγάγωνται ἐκ τῆς Ἀττικῆς, πρὸς δὲ καὶ βουλευσῶνται, τὸ ποιητέον αὐτοῖσι ἔσται. ἐπὶ γὰρ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι βουλήν ἔμελλον ποιήσεσθαι ὡς ἐφευσμῆνοι γνώμης. δοκέοντες γὰρ εὐρήσειν Πελοποννησίους πανδημεὶ ἐν τῇ Βοιωτίῃ ὑποκατημένους τὸν

βάρβαρον τῶν μὲν εὖρον οὐδὲν ἐόν, οἱ δὲ ἐπυθάνοντο τὸν Ἴσθμὸν αὐτοὺς τειχέοντας, τὴν Πελοπόννησον περὶ πλείστου τε ποιευμένους περιεῖναι καὶ ταύτην ἔχοντας ἐν φυλακῇ, τὰ ἄλλα δὲ ἀπιέναι. ταῦτα πυνθανόμενοι οὕτω δὴ προσεδεήθησάν σφρων σχεῖν πρὸς τὴν Σαλαμίνα.

41 Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι κατέσχον ἐς τὴν Σαλαμίνα, Ἀθηναῖοι δὲ ἐς τὴν ἐωυτῶν. μετὰ δὲ τὴν ἄπιξιν κήρυγμα ἐποιήσαντο, Ἀθηναίων τῇ τις δύναται, σώζειν τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας. ἐνθαῦτα οἱ μὲν πλείστοι ἐς Τροιζῆνα ἀπέστειλαν, οἱ δὲ ἐς Αἴγιναν, οἱ δὲ ἐς Σαλαμίνα. ἔσπευσαν δὲ ταῦτα ὑπεκθέσθαι, τῷ χρηστηρίῳ τε βουλόμενοι ὑπηρετέειν καὶ δὴ καὶ τοῦδε εἶνεκεν οὐκ ἦμιστα· λέγουσι Ἀθηναῖοι ὄφιν μέγαν φύλακα τῆς ἀκροπόλιος ἐνδαιτιᾶσθαι ἐν τῷ ἱρῷ. λέγουσί τε ταῦτα καὶ δὴ καὶ ὡς ἐόντι ἐπιμήνια ἐπιτελέουσι προτιθέντες· τὰ δ' ἐπιμήνια μελιτόεσσα ἐστὶ. αὕτη δ' ἡ μελιτόεσσα ἐν τῷ πρόσθε αἰεὶ χρόνῳ ἀναισιμουμένη τότε ἦν ἄφραυτος. σημηνάσης δὲ ταῦτα τῆς ἱρείης μᾶλλον τι οἱ Ἀθηναῖοι καὶ προθυμότερον ἐξέλιπον τὴν πόλιν ὡς καὶ τῆς θεοῦ ἀπολελοιπιύης τὴν ἀκρόπολιν. ὡς δὲ σφι πάντα ὑπεξέκειτο, ἔπλεον ἐς τὸ στρατόπεδον.

42 Ἐπεὶ δὲ οἱ ἀπ' Ἀρτεμισίου ἐς Σαλαμίνα κατέσχον τὰς νέας, συνέρρει καὶ ὁ λοιπὸς πυνθανόμενος ὁ τῶν Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἐκ Τροιζῆνος· ἐς γὰρ Πώγωνα, τὸν Τροιζηνίων λιμένα, προεῖρητο συλλέγεσθαι. συνελέχθησάν τε δὴ πολλῶ πλεύνες νέες, ἧ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἐναυμάχεον, καὶ ἀπὸ πολίων πλεύνων. ναύαρχος μὲν νυν ἐπὶ τὴν αὐτὸς, ὅσπερ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Εὐρυδιάδης Εὐρυκλείδew, ἀνὴρ Σπαρτιήτης, οὐ μέντοι γένεος τοῦ βασιληίου ἐών, νέας δὲ πολλῶ πλείστας τε καὶ ἄριστα πλεούσας παρείχοντο Ἀθηναῖοι ὀγδώκοντα καὶ ἑκατόν· ἀριθμὸς δὲ ἐγένετο ὁ πᾶς τῶν νεῶν πάρεξ τῶν πεντηκοντέρων τριηκόσiai καὶ ἑβδομήκοντα καὶ ὀκτώ.

49 Ὡς δὲ ἐς τὴν Σαλαμίνα συνῆλθον οἱ στρατηγοί, ἐβου-

λεύοντο προθέντος Εὐρυβιάδew γνώμην ἀποφαίνεσθαι τὸν βουλόμενον, δοκοῦσι ἐπιτηδεότατον εἶναι ναυμαχίην ποιέεσθαι, τῶν αὐτοῖ χωρέων ἐγκρατέες εἰσί· ἡ γὰρ Ἀττικὴ ἀπειτο ἤδη, τῶν δὲ λοιπέων πέρι προετίθεε. αἱ γνώμαι δὲ τῶν λεγόντων αἱ πλεῖσται συνεξέπιπτον πρὸς τὸν Ἴσθμὸν πλώσαντας ναυμαχέειν πρὸ τῆς Πελοποννήσου, ἐπιλέγοντες τὸν λόγον τόνδε, ὡς, ἦν νικηθέωσι τῇ ναυμαχίῃ, ἐν Σαλαμῖνι μὲν ἔόντες πολιορκήσονται ἐν νήσῳ, ἵνα σφι τιμωρίῃ οὐδεμία ἐπιφανήσεται, πρὸς δὲ τῷ Ἴσθμῳ ἐς τοὺς ἑωυτῶν ἐξοίσονται.

Ταῦτα τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου στρατηγῶν ἐπιλεγομένων 50 ἐληλύθεε ἀνὴρ Ἀθηναῖος ἀγγέλλων ἦκειν τὸν βάρβαρον ἐς τὴν Ἀττικὴν καὶ πᾶσαν αὐτὴν πυρπολέεσθαι. ὁ γὰρ διὰ Βοιωτῶν τραπόμενος στρατὸς ἅμα Ξέρξῃ, ἐμπρήσας Θεσπιέων τὴν πόλιν, αὐτῶν ἐκλελοιπότων ἐς Πελοπόννησον, καὶ τὴν Πλαταιέων ὡσαύτως, ἦκέ τε ἐς τὰς Ἀθήνας καὶ πάντα ἐκεῖνα ἐδήριου. ἐνέπρησε δὲ Θεσπειάν τε καὶ Πλάταιαν πυθόμενος Θηβαίων, ὅτι οὐκ ἐμήδιζον. ἀπὸ δὲ τῆς διαβάσιος τοῦ Ἑλλησπόντου, ἔνθεν πορεύεσθαι ἤρξαντο οἱ βάρβαροι, ἕνα αὐτοῦ διατρίψαντες μῆνα, ἐν τῷ διέβαινον ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐν τρισὶ ἑτέροισι μησὶ ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ, Καλλιάδew ἄρχοντος Ἀθηναίοισι.

Καὶ αἰρέουσι ἐρήμον τὸ ἄστυ, καὶ τινας ὀλίγους εὐρίσκουσι 51 τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ ἱρῷ ἔοντας, ταμίας τε τοῦ ἱεροῦ καὶ πένητας ἀνθρώπους, οἱ φραξάμενοι τὴν ἀκρόπολιν θύρησί τε καὶ ξύλοισι ἡμύνοντο τοὺς ἐπιόντας, ἅμα μὲν ὑπ' ἀσθενείης βίου οὐκ ἐκχωρήσαντες ἐς Σαλαμῖνα, πρὸς δὲ αὐτοῖ δοκέοντες ἐξευρηκέαι τὸ μαντήιον, τὸ ἢ Πυθίῃ σφι ἔχρησε, τὸ ξύλινον τεῖχος ἀνάλωτον ἔσεσθαι· αὐτὸ δὴ τοῦτο εἶναι τὸ κρησφύγετον κατὰ τὸ μαντήιον καὶ οὐ τὰς νέας.

Οἱ δὲ Πέρσαι ἰζόμενοι ἐπὶ τὸν καταντίον τῆς ἀκροπόλιος 52 ὄχθον, τὸν Ἀθηναῖοι καλέουσι Ἀρήιον πάγον, ἐπολιόρκειον

τρόπον τοιόνδε· ὅπως στυππεῖιν περὶ τοὺς διστοὺς περιθέντες ἄψειαν, ἐτόξευον ἐς τὸ φράγμα. ἐνθαῦτα Ἀθηναίων οἱ πολιορκούμενοι ὅμως ἠμύνοντο, καίπερ ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ ἀπιγμένοι καὶ τοῦ φράγματος προδεδικότος. οὐδὲ λόγους τῶν Πεισιστρατιδῶν προσφερόντων περὶ ὁμολογίης ἐνεδέκοντο, ἀμυνόμενοι δὲ ἄλλα τε ἀντεμνηχανῶντο καὶ δὴ καὶ προσιόντων τῶν βαρβάρων πρὸς τὰς πύλας ὀλοιστρόχους ἀπίεσαν, ὥστε Ξέρξην ἐπὶ χρόνον συχρὸν ἀπορίῃσι ἐνέχεσθαι οὐ δυνάμενόν σφεας ἐλεῖν.

53 Χρόνῳ δ' ἐκ τῶν ἀπόρων ἐφάνη δὴ τις ἔξοδος τοῖσι βαρβάροισι· ἔδρε γὰρ κατὰ τὸ θεοπρόπιον πᾶσαν τὴν Ἀττικὴν τὴν ἐν τῇ ἠπειρῷ γενέσθαι ὑπὸ Πέρσησι. ἔμπροσθε ὦν πρὸ τῆς ἀκρόπολις, ὅπισθε δὲ τῶν πυλέων καὶ τῆς ἀνόδου, τῇ δὲ οὔτε τις ἐφύλασσε οὔτ' ἂν ἤλπισε, μὴ κοτέ τις κατὰ ταῦτα ἀναβαίη ἀνθρώπων, ταύτῃ ἀνέβησάν τινες κατὰ τὸ ἶρὸν τῆς Κέκροπος θυγατρὸς Ἀγλαύρου, καί τοι περ ἀποκρήμνου ἐόντος τοῦ χώρου. ὡς δὲ εἶδον αὐτοὺς ἀναβεβηκότας οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν, οἱ μὲν ἐρρίπτεον ἑωυτοὺς κατὰ τοῦ τείχεος κάτω καὶ διεφθείροντο, οἱ δὲ ἐς τὸ μέγαρον κατέφευγον. τῶν δὲ Περσέων οἱ ἀναβεβηκότες πρῶτον μὲν ἐτράποντο πρὸς τὰς πύλας, ταύτας δὲ ἀνοίξαντες τοὺς ἰκέτας ἐφόνευσαν· ἐπεὶ δὲ σφι πάντες κατέστρωντο, τὸ ἶρὸν συλήσαντες ἐνέπρησαν τὴν ἀκρόπολιν.

54 Σχῶν δὲ παντελέως τὰς Ἀθήνας Ξέρξης ἀπέπεμψε ἐς Σοῦσα ἄγγελον ἰππέα Ἀρταβάνῳ ἀγγελέοντα τὴν παρεοῦσαν σφι εὐπρηξίην. ἀπὸ δὲ τῆς πέμψιος τοῦ κήρυκος δευτέρῃ ἡμέρῃ συγκαλέσας Ἀθηναίων τοὺς φυγάδας, ἑωυτῷ δὲ ἐπομένουσιν, ἐκέλευε τρόπῳ τῷ σφετέρῳ θῆσαι τὰ ἱρὰ ἀναβάντας ἐς τὴν ἀκρόπολιν, εἴτε δὴ ὦν ὄψιν τινὰ ἰδῶν ἐνυπνίου ἐνετέλλετο ταῦτα, εἴτε καὶ ἐνθύμιόν οἱ ἐγένετο ἐμπρήσαντι τὸ ἶρὸν. οἱ δὲ φυγάδες τῶν Ἀθηναίων ἐποίησαν τὰ ἐντεταλμένα.

Τοῦ δὲ εἶνεκεν τούτων ἐπεμνήσθη, φράσω. ἔστι ἐν τῇ ἀκρο- 55
πόλει ταύτῃ Ἐρεχθεὸς τοῦ γηγενέος λεγομένου εἶναι νηός, ἐν
τῷ ἐλαίῃ τε καὶ θάλασσα ἔνι, τὰ λόγος παρ' Ἀθηναίων Ποσει-
δέωνά τε καὶ Ἀθηναίην ἐρίσαντας περὶ τῆς χώρης μαρτύρια
θέσθαι. ταύτην ὦν τὴν ἐλαίην ἅμα τῷ ἄλλῃ ἱρῷ κατέλαβε
ἐμπρησθῆναι ὑπὸ τῶν βαρβάρων· δευτέρῃ δὲ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς
ἐμπρήσιος Ἀθηναίων οἱ θύειν ὑπὸ βασιλέος κελευόμενοι, ὡς
ἀνέβησαν ἐς τὸ ἱρόν, ὤρων βλαστὸν ἐκ τοῦ στελέχεος ὅσον τε
πηχυαῖον ἀναδεδραμηκότα. οὗτοι μὲν νυν ταῦτα ἔφρασαν.

Γ'. Πολεμικὸν συμβούλιον τῶν Ἑλλήνων.

(Κεφ. 56-64)

Οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνες, ὡς σφι ἐξηγγέλθη, ὡς ἔσχε 56
τὰ περὶ τὴν Ἀθηνέων ἀκρόπολιν, ἐς τοσοῦτον θόρυβον ἀπί-
κοντο, ὥστε ἔνιοι τῶν στρατηγῶν οὐδὲ κυρωθῆναι ἔμενον τὸ
προκείμενον πρήγμα, ἀλλ' ἐς τε τὰς νέας ἐσέπιπτον καὶ
ἰστία ἀείροντο ὡς ἀποθευσόμενοι. τοῖσί τε ὑπολειπομένοισι
αὐτῶν ἐκυρώθη πρὸ τοῦ Ἰσθμοῦ ναυμαχέειν. νύξ τε ἐγένετο,
καὶ οἱ διαλυθέντες ἐκ τοῦ συνεδρίου ἐσέβαινον ἐς τὰς νέας.

Ἐνθαῦτα δὴ Θεμιστοκλέα ἀπικόμενον ἐπὶ τὴν νέα εἶρετο 57
Μνησίφιλος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὅτι σφι εἶη βεβουλευμένον.
πυθόμενος δὲ πρὸς αὐτοῦ, ὡς εἶη δεδογμένον ἀνάγειν τὰς
νέας πρὸς τὸν Ἰσθμὸν καὶ πρὸ τῆς Πελοποννήσου ναυμα-
χέειν, εἶπε· «Οὐ τοι ἄρα, ἦν ἀπαείρωσι τὰς νέας ἀπὸ Σαλα-
μῖνος, περὶ οὐδεμιῆς ἔτι πατρίδος ναυμαχήσεις· κατὰ γὰρ
πόλις ἕκαστοι τρέφονται, καὶ οὔτε σφέας Εὐρυδιάδης κατέ-
χειν δυνήσεται οὔτε τις ἀνθρώπων ἄλλος, ὥστε μὴ οὐ δια-
σκεδασθῆναι τὴν στρατιήν, ἀπολέεται τε ἡ Ἑλλάς ἀβουλήσι.
ἀλλ' εἴ τις ἔστι μηχανή, ἴθι καὶ πειρῶ διαχέαι τὰ βεβουλευ-

μένα, ἦν κως δύνῃ ἀναγνῶσαι Εὐρυβιάδην μεταβουλεύσασθαι, ὥστε αὐτοῦ μένειν».

58 Κάρτα τε τῷ Θεμιστοκλείῃ ἤρесе ἡ ὑπόθηκη, καὶ οὐδὲν πρὸς ταῦτα ἀμειψάμενος ἦγε ἐπὶ τὴν νέα τὴν Εὐρυβιάδεω. ἀπικόμενος δὲ ἔφη ἐθέλειν οἱ κοινόν τι πρῆγμα συμμῖξαι· ὁ δ' αὐτὸν ἐς τὴν νέα ἐκέλευε ἐσθάντα λέγειν, εἴ τι θέλει. ἐνθαῦτα ὁ Θεμιστοκλέης παριζόμενός οἱ καταλέγει ἐκεῖνά τε πάντα, τὰ ἤκουσε Μνησιφίλου, ἐωυτοῦ ποιούμενος, καὶ ἄλλα πολλὰ προστιθείς, ἐς ὃ ἀνέγνωσε χρηίζων ἕκ τε τῆς νεὸς ἐκβῆναι συλλέξαι τε τοὺς στρατηγούς ἐς τὸ συνέδριον.

59 Ὡς δὲ ἄρα συνελέχθησαν, πρὶν ἢ τὸν Εὐρυβιάδην προθεῖναι τὸν λόγον, τῶν εἵνεκεν συνήγαγε τοὺς στρατηγούς, πολλὸς ἦν ὁ Θεμιστοκλέης ἐν τοῖσι λόγοισι οἷα κάρτα δεόμενος. λέγοντος δὲ αὐτοῦ ὁ Κορίνθιος στρατηγὸς Ἀδείμαντος ὁ Ὠκύτου εἶπε· «ᾧ Θεμιστόκλεες, ἐν τοῖσι ἀγῶσι οἱ προεξανιστάμενοι βραπίζονται». ὁ δὲ ἀπολυόμενος ἔφη· «Οἱ δέ γε ἐγκαταλειπόμενοι οὐ στεφανοῦνται».

60 Τότε μὲν ἠπίως πρὸς τὸν Κορίνθιον ἀμείψατο· πρὸς δὲ τὸν Εὐρυβιάδην ἔλεγε ἐκείνων μὲν ἔτι οὐδὲν τῶν πρότερον λεχθέντων, ὡς, ἐπεὰν ἀπαιρῶσι ἀπὸ Σαλαμίνας, διαδρήσονται· παρεόντων γὰρ τῶν συμμάχων οὐκ ἔφερε οἱ κόσμον οὐδένα κατηγορεῖν· ὁ δὲ ἄλλου λόγου εἶχετο, λέγων τάδε·

α) «Ἐν σοὶ νῦν ἐστὶ σῶσαι τὴν Ἑλλάδα, ἦν ἐμοὶ πείθη ναυμαχίην αὐτοῦ μένων ποιέεσθαι, μηδὲ πειθόμενος τούτων τοῖσι λόγοισι ἀναζεύξης πρὸς τὸν Ἴσθμὸν τὰς νέας. ἀντίθεος γὰρ ἐκάτερον ἀκούσας· πρὸς μὲν τῷ Ἴσθμῷ συμβάλλων ἐν πελάγει ἀναπεπταμένῳ ναυμαχήσεις, τὸ ἤκιστα ἡμῖν σύμφορόν ἐστι νέας ἔχουσι βαρυτέρας καὶ ἀριθμὸν ἐλάσσονας· τοῦτο δὲ ἀπολέεις Σαλαμῖνά τε καὶ Μέγαρα καὶ Αἴγιναν, ἦνπερ καὶ τὰ ἄλλα εὐτυχήσωμεν. ἅμα γὰρ τῷ ναυτικῷ αὐτῶν ἔφεται καὶ ὁ πεζὸς στρατός, καὶ οὕτω σφέας

αὐτὸς ἄξεις ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον, κινδυνεύσεις τε ἀπάσῃ τῇ Ἑλλάδι.

β) » Ἦν δέ, τὰ ἐγὼ λέγω, ποιήσης, τοσάδε ἐν αὐτοῖσι χρηστά εὐρήσεις· πρῶτα μὲν ἐν στεινῷ συμβάλλοντες νηυσὶ ὀλίγησι πρὸς πολλὰς, ἦν τὰ οἰκότα ἐκ τοῦ πολέμου ἐκβαίνῃ, πολλὸν κρατήσομεν· τὸ γὰρ ἐν στεινῷ ναυμαχέειν πρὸς ἡμέων ἐστί, ἐν εὐρυχωρίῃ δὲ πρὸς ἐκείνων. αὐτὶς δὲ Σαλαμὶς περιγίνεται, ἐς τὴν ἡμῖν ὑπέκκειται τέκνα τε καὶ γυναῖκες. καὶ μὲν καὶ τόδε ἐν αὐτοῖσι ἔνεστι, τοῦ καὶ περιέχεσθε μάλιστα· ὁμοίως αὐτοῦ τε μένων προναυμαχήσεις Πελοποννήσου καὶ πρὸς τῷ Ἴσθμῳ, οὐδὲ σφεας, εἴπερ εὖ φρονεῖς, ἄξεις ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον.

γ) » Ἦν δέ γε καί, τὰ ἐγὼ ἐλπίζω, γένηται καὶ νικήσωμεν τῆσι νηυσὶ, οὔτε ὑμῖν ἐς τὸν Ἴσθμὸν παρέσονται οἱ βάρβαροι οὔτε προβήσονται ἑκαστέρῳ τῆς Ἀττικῆς, ἀπίασί τε οὐδενὶ κόσμῳ, Μεγάροισί τε κερδανέομεν περιεοῦσι καὶ Αἰγίνῃ καὶ Σαλαμῖνι, ἐν τῇ ἡμῖν καὶ λόγιόν ἐστι τῶν ἐχθρῶν κατύπερθε γενέσθαι. οἰκότα μὲν νυν βουλευομένοισι ἀνθρώποισι ὡς τὸ ἐπίπαν ἐθέλει γίνεσθαι· μὴ δὲ οἰκότα βουλευομένοισι οὐκ ἐθέλει οὐδὲ ὁ θεὸς προσχωρέειν πρὸς τὰς ἀνθρωπίας γνώμας».

Ταῦτα λέγοντος Θεμιστοκλέος αὐτὶς ὁ Κορίνθιος Ἄδει- 61
μαντος ἐπεφέρετο, σιγᾶν τε κελεύων, τῷ μὴ ἐστί πατρίς, καὶ Εὐρυβιάδην οὐκ ἔων ἐπιψηφίζειν ἀπόλι ἀνδρὶ· πόλιν γὰρ τὸν Θεμιστοκλέα παρεχόμενον οὕτω ἐκέλευε γνώμας συμβάλλεσθαι. ταῦτα δὲ οἱ προέφερε, ὅτι ἠλώκεσάν τε καὶ κατείχοντο αἱ Αἰθῆναι. τότε δὲ ὁ Θεμιστοκλέης κεῖνόν τε καὶ τοὺς Κορινθίους πολλὰ τε καὶ κακὰ ἔλεγε, ἐσωτοῖσι τε ἐδήλου λόγῳ ὡς εἶη καὶ πόλις καὶ γῆ μέζων ἤπερ ἐκείνοισι, ἔστ' ἂν διηκόσῃαι νέες σφι ἔωσι πεπληρωμένοι· οὐδαμῶς γὰρ Ἑλλήνων αὐτοὺς ἐπιόντας ἀποκρούσεσθαι.

62 Σημαίνων δὲ ταῦτα τῷ λόγῳ διέβαινε ἐς Εὐρυδιάδην, λέγων μᾶλλον ἐπεστραμμένα· «Σὺ εἰ μενέεις αὐτοῦ καὶ μένων ἔσαι ἀνὴρ ἀγαθός· εἰ δὲ μή, ἀνατρέψεις τὴν Ἑλλάδα· τὸ πᾶν γὰρ ἡμῖν τοῦ πολέμου φέρουσι αἱ νέες. ἀλλ' ἐμοὶ πείθεο. εἰ δὲ ταῦτα μὴ ποιήσεις, ἡμεῖς μὲν, ὡς ἔχομεν, ἀναλαμβάνοντες τοὺς οἰκέτας κομιεύμεθα ἐς Σίριν τὴν ἐν Ἰταλίῃ, ἥπερ ἡμετέρη τέ ἐστι ἐκ παλαιοῦ ἔτι, καὶ τὰ λόγια λέγει ὑπ' ἡμέων αὐτὴν δεῖν κτισθῆναι· ὑμεῖς δὲ συμμάχων τοιῶνδε μουνωθέντες μεμνήσεσθε τῶν ἐμῶν λόγων».

63-64 Ταῦτα δὲ Θεμιστοκλέος λέγοντος ἀνεδιδάσκετο Εὐρυδιάδης· δοκέειν δὲ μοι, ἀρρωδήσας μάλιστα τοὺς Ἀθηναίους ἀνεδιδάσκετο, μή σφεας ἀπολίπωσι, ἣν πρὸς τὸν Ἴσθμὸν ἀνάγῃ τὰς νέας· ἀπολιπόντων γὰρ Ἀθηναίων οὐκέτι ἐγίνοντο ἀξιόμαχοι οἱ λοιποί. ταύτην δὲ αἰρέεται τὴν γνώμην, αὐτοῦ μένοντας διαναυμαχέειν. οὕτω μὲν οἱ περὶ Σαλαμίνα ἔπεισιν ἀκροβολισάμενοι, ἐπεῖτε Εὐρυδιάδῃ ἔδοξέ, αὐτοῦ παρεσκευάζοντο ὡς ναυμαχήσοντες. ἡμέρη τε ἐγένετο καὶ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι σεισμὸς ἐγένετο ἐν τε τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάσῃ. ἔδοξε δὲ σφι εὐξασθαι τοῖσι θεοῖσι καὶ ἐπικαλέσασθαι τοὺς Αἰακίδας συμμάχους. ὡς δὲ σφι ἔδοξε, καὶ ἐποίησαν ταῦτα· εὐξάμενοι γὰρ πᾶσι τοῖσι θεοῖσι αὐτόθεν μὲν ἐκ Σαλαμῖνος Αἴαντά τε καὶ Τελαμῶνα ἐπεκαλέοντο, ἐπὶ δὲ Αἰακὸν καὶ τοὺς ἄλλους Αἰακίδας νέα ἀπέστελλον ἐς Αἴγιαν.

Δ'. Πολεμικὸν συμβούλιον τῶν Περσῶν.

(Κεφ. 66-67, 70)

Οἱ δὲ ἐς τὸν Ξέρξῳ ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες, ἐπειδὴ ⁶⁶⁻⁶⁷ ἐκ Τρηχίνος θεησάμενοι τὸ τρῶμα τὸ Λακωνικὸν διέβησαν ἐς τὴν Ἰστιαίην, ἐπισχόντες ἡμέρας τρεῖς ἔπλεον δι' Εὐρίπου, καὶ ἐν ἐτέρῃσι τρισὶ ἡμέρῃσι ἐγένοντο ἐν Φαλήρῳ. ὡς δὲ ἀπίκοντο ἐς τὸ Φάληρον, ἐνθαῦτα κατέβη αὐτὸς Ξέρξης ἐπὶ τὰς νέας, ἐθέλων σφι συμμῖξαί τε καὶ πυθέσθαι τῶν ἐπιπλεόντων τὰς γνώμας. ἐπεὶ δὲ ἀπικόμενος προΐζετο, παρῆσαν μετάπεμπτοι οἱ τῶν ἐθνέων τῶν σφετέρων τύραννοι καὶ ταξίαρχοι ἀπὸ τῶν νεῶν, καὶ ἕζοντο ὡς σφι βασιλεὺς ἐκάστω τιμὴν ἐδεδώκεε, πρῶτος μὲν ὁ Σιδώνιος βασιλεὺς, μετὰ δὲ ὁ Τύριος, ἐπὶ δὲ ὄλλοι. ὡς δὲ κόσμῳ ἐπεξῆς ἕζοντο, πέμψας Ξέρξης Μαρδόνιον εἰρώτα, ἀποπειρώμενος ἐκάστου, εἰ ναυμαχίην ποιέοιτο.

Ἐπεὶ δὲ περιῶν εἰρώτα ὁ Μαρδόνιος, οἱ δὲ πλεῦνες κατὰ ⁷⁰ τωὐτὸ γνώμην ἐξεφέροντο κελεύοντες ναυμαχίην ποιέεσθαι. τοιγαρῶν Ξέρξης τοῖσι πλέοσι πείθεσθαι ἐκέλευε· αὐτὸς δὲ παρεσκευάστο θεῆσασθαι ναυμαχέοντας. ἐπειδὴ δὲ παρήγγελλον ἀναπλέειν, ἀνῆγον τὰς νέας ἐπὶ τὴν Σαλαμίνα, καὶ παρεκρίθησαν διαταχθέντες κατ' ἡσυχίην. τότε μὲν νυν οὐκ ἐξέχρησέ σφι ἡ ἡμέρη ναυμαχίην ποιήσασθαι, νῦξ γὰρ ἐπεγένετο, οἱ δὲ παρεσκευάζοντο ἐς τὴν ὑστεραίην. τοὺς δὲ Ἕλληνας εἶχε δέος τε καὶ ἀρρωδίη, οὐκ ἦμιστα δὲ τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου. ἀρρώδεον δέ, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἐν Σαλαμίनि κατήμενοι ὑπὲρ γῆς τῆς Ἀθηναίων ναυμαχέειν μέλλοιεν, νικηθέντες τε ἐν νήσῳ ἀπολαμφθέντες πολιορκήσονται, ἀπέντες τὴν ἐσωτῶν ἀφύλακτον.

**Ε'. Προσπάθειαι τοῦ Θεμιστοκλέους
ὅπως οἱ Ἕλληνες ναυμαχήσωσιν ἐν Σαλαμῖνι.**

(Κεφ. 71-72, 74-76, 78-82)

71-72 Τῶν δὲ βαρβάρων ὁ πεζὸς ὑπὸ τὴν παρεῦσαν νύκτα ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον· καίτοι τὰ δυνατὰ πάντα ἐμεμηχάνητο, ὅπως κατ' ἤπειρον μὴ ἐσβάλοιεν οἱ βάρβαροι· ὡς γὰρ ἐπύθοντο τάχιστα Πελοποννήσιοι τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδην ἐν Θερμοπύλῃσι τετελευτηκέναι, συνδραμόντες ἐκ τῶν πολιῶν ἐς τὸν Ἴσθμὸν ἔζοντο, καὶ σφι ἐπὶ τὴν στρατηγὸς Κλεόμβροτος ὁ Ἀναξανδρίδew, Λεωνίδew δὲ ἀδελφεός. ἔζόμενοι δὲ ἐν τῷ Ἴσθμῳ καὶ συγχώσαντες τὴν Σκιρωνίδα ὁδόν, μετὰ τοῦτο ὡς σφι ἔδοξε βουλευομένοισι, οἰκοδόμουν διὰ τοῦ Ἴσθμοῦ τεῖχος, ἅτε δὴ ἐουσέων μυριάδων πολλέων καὶ παντὸς ἀνδρὸς ἐργαζομένου ἦνετο τὸ ἔργον· καὶ γὰρ λίθοι καὶ πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ φορμοὶ φάμμου πλήρεις ἐσεφορέοντο, καὶ ἐλίнуον οὐδένα χρόνον οἱ βωθήσαντες ἐργαζόμενοι, οὔτε νυκτὸς οὔτε ἡμέρης. οἱ δὲ βωθήσαντες ἐς τὸν Ἴσθμὸν πανδημεὶ οἶδε ἦσαν Ἕλλήνων, Λακεδαιμόνιοί τε καὶ Ἀρκάδες πάντες καὶ Ἡλείοι καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικυώνιοι καὶ Ἐπιδαύριοι καὶ Φλιάσιοι καὶ Τροιζήνιοι καὶ Ἐρμιονέες. οὗτοι μὲν ἦσαν οἱ βωθήσαντες καὶ ὑπεραρρωδέοντες τῇ Ἑλλάδι κινδυνευούση, τοῖσι δὲ ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἔμελε οὐδέν. Ὀλύμπια δὲ καὶ Κάρνεια παροικώκεε ἤδη.

74 Οἱ μὲν δὴ ἐν τῷ Ἴσθμῳ τοιοῦτω πόνῳ συνέστασαν, ἅτε περὶ τοῦ παντὸς ἤδη δρόμον θέοντες καὶ τῆσι νηυσὶ οὐκ ἐλπίζοντες ἐλλάμψεσθαι· οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι ὅμως ταῦτα πυνθανόμενοι ἀρρώθεον οὐκ οὔτω περὶ σφίσι αὐτοῖσι δειμαίνοντες, ὡς περὶ τῇ Πελοποννήσῳ. τέως μὲν δὴ αὐτῶν ἀνὴρ ἀνδρὶ παραστάς σιγῇ λόγον ἐποιέετο, θῶμα ποιούμενοι τὴν

Εὐρυβιάδew ἀβουλίην, τέλος δὲ ἐξερράγη ἐς τὸ μέσον. σὺλ-
 λογός τε δὴ ἐγίνετο, καὶ πολλὰ ἐλέγετο περὶ τῶν αὐτῶν, οἱ
 μὲν, ὡς ἐς τὴν Πελοπόννησον χρεὸν εἶη ἀποπλέειν καὶ περὶ
 ἐκείνης κινδυνεύειν μηδὲ πρὸ χώρης δοριαλώτου μένοντας
 μάχεσθαι; Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Αἰγινῆται καὶ Μεγαρέες αὐτοῦ
 μένοντας ἀμύνεσθαι.

Ἐνθαῦτα Θεμιστοκλῆς, ὡς ἐσοῦτο τῇ γνώμῃ ὑπὸ τῶν 75
 Πελοποννησίων, λαθῶν ἐξέρχεται ἐκ τοῦ συνεδρίου, ἐξελθὼν
 δὲ πέμπει ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ Μήδων ἄνδρα πλοῖφ ἐντει-
 λάμενος, τὰ λέγειν χρεόν, τῷ οὐνομα μὲν ἦν Σίικιννος, οἰκέτης
 δὲ καὶ παιδαγωγός ἦν τῶν Θεμιστοκλέος παιδῶν· τὸν δὴ
 ὕστερον τούτων τῶν πρηγμάτων Θεμιστοκλῆς Θεσπιέα τε
 ἐποίησε, ὡς ἐπεδέκοντο οἱ Θεσπιέες πολιήτας, καὶ χρήμασι
 ὄλβιον. ὃς τότε πλοῖφ ἀπικόμενος ἔλεγε πρὸς τοὺς στρατη-
 γοὺς τῶν βαρβάρων τάδε· «Ἐπεμψέ με στρατηγός ὁ Ἀθη-
 ναίων λάθρη τῶν ἄλλων Ἑλλήνων (τυγχάνει γὰρ φρονέων
 τὰ βασιλέος καὶ βουλόμενος μᾶλλον τὰ ὑμέτερα κατύπερθε
 γίνεσθαι ἢ τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα) φράσσοντα, ὅτι οἱ
 Ἕλληνες δρησμὸν βουλευόμενοι καταρρωδηκότες, καὶ νῦν
 παρέχει κάλλιστον ὑμέας ἔργον ἀπάντων ἐξεργάσασθαι, ἣν
 μὴ περιῖδητε διαδράντας αὐτούς. οὔτε γὰρ ἀλλήλοισι ὁμοφρο-
 νέουσι οὔτ' ἔτι ἀντιστήσονται ὑμῖν, πρὸς ἐωυτούς τε σφέας ὄψε-
 σθαι ναυμαχέοντας, τοὺς τὰ ὑμέτερα φρονέοντας καὶ τοὺς μῆ».

Ὁ μὲν ταῦτά σφι σημήνας ἐκποδῶν ἀπαλλάσσετο· τοῖσι 76
 δὲ ὡς πιστὰ ἐγίνετο τὰ ἀγγελθέντα, τοῦτο μὲν ἐς τὴν νησίδα
 τὴν Ψυττάλειαν, μεταξὺ Σαλαμῖνός τε κειμένην καὶ τῆς
 ἠπείρου, πολλοὺς τῶν Περσέων ἀπεβίβασαν· τοῦτο δέ, ἐπειδὴ
 ἐγίνοντο μέσαι νύκτες, ἀνήγον μὲν τὸ ἀπ' ἐσπέρης κέρας
 κυκλοῦμενοι πρὸς τὴν Σαλαμίνα, ἀνήγον δὲ οἱ ἀμφὶ τὴν
 Κέον τε καὶ τὴν Κυνόσουραν τεταγμένοι, κατεῖχόν τε μέχρι
 Μουνηχίης πάντα τὸν πορθμὸν τῆσι νηυσί. τῶνδε δὲ εἶνε-

κεν ἀνήγον τὰς νέας, ἵνα δὴ τοῖσι Ἑλλησι μὴδὲ φυγεῖν ἐξῆ, ἀλλ' ἀπολαμφθέντες ἐν τῇ Σαλαμῖνι δοῖεν τίσιν τῶν ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἀγωνισμάτων. ἐς δὲ τὴν νησίδα Ψυττάλειαν καλεομένην ἀπεβίβαζον τῶν Περσέων τῶνδε εἵνεκεν, ὡς, ἐπεὰν γίνηται ναυμαχίη, ἐνθαῦτα μάλιστα ἐξοισομένων τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τῶν ναυηγίων (ἐν γὰρ δὴ πόρῳ τῆς ναυμαχίης τῆς μελλούσης ἔσσεσθαι ἔκειτο ἡ νῆσος), ἵνα τοὺς μὲν περιποιέωσι, τοὺς δὲ διαφθείρωσι. ἐποίηεν δὲ σιγῇ ταῦτα, ὡς μὴ πυνθανοίατο οἱ ἐναντίοι. οἱ μὲν δὴ ταῦτα τῆς νυκτὸς οὐδὲν ἀποκοιμηθέντες παραρτέοντο.

- 78-79 Τῶν δὲ ἐν Σαλαμῖνι στρατηγῶν ἐγένετο ὠθισμὸς λόγων πολλός. ἤδεσαν δὲ οὐκω, ὅτι σφέας περιεκυκλοῦντο τῆσι νηυσὶ οἱ βάρβαροι, ἀλλ' ὡσπερ τῆς ἡμέρης ὤρων αὐτοὺς τεταγμένους, ἐδόκεον κατὰ χώραν εἶναι. συνεστηκότων δὲ τῶν στρατηγῶν ἐξ Αἰγίνης διέβη Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος μὲν, ἐξωστρακισμένος δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου, τὸν ἐγὼ νενόμικα, πυνθανόμενος αὐτοῦ τὸν τρόπον, ἄριστον ἄνδρα γενέσθαι ἐν Ἀθήνησι καὶ δικαιοτάτον. οὗτος ὠνὴρ στὰς ἐπὶ τὸ συνέδριον ἐξεκαλέετο Θεμιστοκλέα, ἐόντα μὲν ἐσωτῆ οὐ φίλον, ἐχθρὸν δὲ τὰ μάλιστα· ὑπὸ δὲ μεγάλθεος τῶν παρεόντων κακῶν λήθην ἐκείνων ποιούμενος ἐξεκαλέετο θέλων αὐτῷ συμμῖξαι. προακηρόεε δέ, ὅτι σπεύδοιεν οἱ ἀπὸ Πελοποννήσου ἀνάγειν τὰς νέας πρὸς τὸν Ἴσθμόν. ὡς δὲ ἐξῆλθέ οἱ Θεμιστοκλέης, ἔλεγε Ἀριστείδης τάδε· «Ἡμέας στασιάζειν χρεόν ἐστι ἐν τε τῷ ἄλλῳ καιρῷ καὶ δὴ καὶ ἐν τῷδε περὶ τοῦ ὀκότερος ἡμέων πλέω ἀγαθὰ τὴν πατρίδα ἐργάσεται. λέγω δέ τοι, ὅτι ἴσον ἐστὶ πολλά τε καὶ ὀλίγα λέγειν περὶ ἀποπλόου τοῦ ἐνθεῦτεν Πελοποννησίοισι. ἐγὼ γὰρ αὐτόπτης τοι λέγω γεγόμενος, ὅτι νῦν, οὐδ' ἦν θέλωσι Κορίνθιοί τε καὶ αὐτὸς Εὐρυβιάδης, οἷοί τε ἔσονται ἐκπλῶσαι· περιεχόμεθα γὰρ ὑπὸ τῶν πολεμίων κύκλῳ. ἀλλ' ἐσελθὼν σφι ταῦτα σήμηνον».

Ὁ δ' ἀμείβετο τοισίδε· «Κάρτα τε χρηστὰ διακελεύεται καὶ 80-81
 εὐ ἡγγεϊλας· τὰ γὰρ ἐγὼ ἐδεόμην γενέσθαι, αὐτὸς αὐτόπτης
 γενόμενος ἦκει. ἴσθι γὰρ ἐξ ἐμέο τὰ ποιούμενα ὑπὸ Μήδων·
 ἔδεε γάρ, ὅτε οὐκ ἐκόντες ἤθελον ἐς μάχην κατίστασθαι οἱ
 Ἕλληνες, ἀέκοντας παραστήσασθαι. σὺ δέ, ἐπείπερ ἦκεις
 χρηστὰ ἀπαγγέλλων, αὐτὸς σφι ἄγγειλον· ἦν γὰρ ἐγὼ αὐτὰ
 λέγω, δόξω πλάσας λέγειν καὶ οὐ πείσω ὡς οὐ ποιούντων
 τῶν βαρβάρων ταῦτα. ἀλλὰ σφι σήμηνον αὐτὸς παρελθὼν, ὡς
 ἔχει. ἐπεὰν δὲ σημήνης, ἦν μὲν πείθονται, ταῦτα δὴ τὰ κάλ-
 λιστα· ἦν δὲ αὐτοῖσι μὴ πιστὰ γένηται, ὁμοῖον ἡμῖν ἔσται·
 οὐ γὰρ ἔτι διαδρήσονται, εἴπερ περιεχόμεθα πανταχόθεν, ὡς
 σὺ λέγεις». ταῦτα ἔλεγε παρελθὼν ὁ Ἀριστείδης, φάμενος ἐξ
 Αἰγίνης τε ἦκειν καὶ μόγις ἐκπλῶσαι λαθῶν τοὺς ἐπορμέον-
 τας· περιέχεσθαι γὰρ πᾶν τὸ στρατόπεδον τὸ Ἑλληνικὸν ὑπὸ
 τῶν νεῶν τῶν Ἑέρξεω· παραρτέεσθαι τε συνεβούλευε ὡς ἀλε-
 ξησομένους. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἶπας μετεστῆκεε, τῶν δὲ αὐτίς
 ἐγένετο λόγων ἀμφισβασίη· οἱ γὰρ πλευνες τῶν στρατηγῶν
 οὐκ ἐπείθοντο τὰ ἐσαγγελθέντα.

Ἀπιστεόντων δὲ τούτων ἦκε τριήρης ἀνδρῶν Τηνίων αὐτο- 82
 μολέουσα, τῆς ἦρχε ἀνὴρ Παναίτιος ὁ Σωσιμένοος, ἥπερ δὴ
 ἔφερε τὴν ἀληθείην πᾶσαν. διὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον ἐνεγράφη-
 σαν Τήνιοι ἐν Δελφοῖσι ἐς τὸν τρίποδα ἐν τοῖσι τὸν βάρβαρον
 κατελοῦσι. σὺν τε ᾧν ταύτῃ τῇ νηὶ τῇ αὐτομολησάσῃ ἐς
 Σαλαμίνα καὶ τῇ πρότερον ἐπ' Ἀρτεμίσιον τῇ Λημνίῃ ἐξεπλη-
 ροῦτο τὸ ναυτικὸν τοῖσι Ἕλλησι ἐς τὰς ὀγδώκοντα καὶ τριη-
 κοσίας νέας· δύο γὰρ δὴ νεῶν τότε κατέδεε ἐς τὸν ἀριθμὸν.

ΣΤ'. Ἡ ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχία (480).

(Κεφ. 83-96)

- 83 Τοῖσι δὲ Ἑλλησι ὡς πιστὰ δὴ τὰ λεγόμενα ἦν τῶν Τηνίων ῥήματα, παρεσκευάζοντο ὡς ναυμαχίησόντες. ἠώς τε δὴ διέφαινε, καὶ οἱ σύλλογον τῶν ἐπιβατέων ποιησάμενοι, προηγόρευε εὖ ἔχοντα μὲν ἐκ πάντων Θεμιστοκλῆς· τὰ δὲ ἔπεα ἦν πάντα τὰ κρέσσω τοῖσι ἔσσοσι ἀντιτιθέμενα, ὅσα δὴ ἐν ἀνθρώπου φύσει καὶ καταστάσι ἐγγίνεται· παραινέσας δὲ τούτων τὰ κρέσσω αἰρέεσθαι καὶ καταπλέξας τὴν ῥῆσιν ἐσθαίνειν ἐκέλευε ἐς τὰς νέας. καὶ οὗτοι μὲν δὴ ἐσέβαινον, καὶ ἦκε ἡ ἀπ' Αἰγίνης τριήρης, ἣ κατὰ τοὺς Αἰακίδας ἀπεδήμησε.
- 84 Ἐνθαῦτα ἀνῆγον τὰς νέας ἀπάσας οἱ Ἑλληνες. ἀναγομένοισι δέ σφι αὐτίκα ἐπεκέατο οἱ βάρβαροι. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι Ἑλληνες πρύμνην ἀνεκρούοντο καὶ ὠκελλον τὰς νέας, Ἀμεινίης δὲ Παλληνεύς, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ἐξαναχθεὶς νηὶ ἐμβάλλει. συμπλακείσης δὲ τῆς νεὸς καὶ οὐ δυναμένων ἀπαλλαγῆναι, οὕτω δὴ οἱ ἄλλοι Ἀμεινίῃ βωθέοντες συνέμισγον. Ἀθηναῖοι μὲν οὕτω λέγουσι τῆς ναυμαχίης γενέσθαι τὴν ἀρχήν, Αἰγινῆται δὲ τὴν κατὰ τοὺς Αἰακίδας ἀποδημήσασαν ἐς Αἰγίαν, ταύτην εἶναι τὴν ἄρξασαν. λέγεται δὲ καὶ τάδε, ὡς φάσμα σφι γυναικὸς ἐφάνη· φανείσαν δὲ διακελεύεσθαι, ὥστε καὶ ἅπαν ἀκοῦσαι τὸ τῶν Ἑλλήνων στρατόπεδον, ὄνειδίσασαν πρότερον τάδε· «ὦ δαιμόνιοι, μέχρι κόσου ἔτι πρύμνην ἀνακρούσεσθε;»
- 85 Κατὰ μὲν δὴ Ἀθηναίους ἐτετάχατο Φοίνικες· οὗτοι γὰρ εἶχον τὸ πρὸς Ἐλευσίνος τε καὶ ἐσπέρης κέρας· κατὰ δὲ Λακεδαιμονίους Ἴωνες· οὗτοι δ' εἶχον τὸ πρὸς τὴν ἠῶ τε καὶ τὸν Πειραιέα. ἠθελοκάκεον μέντοι αὐτῶν κατὰ τὰς Θεμιστοκλέος ἐντολὰς ὀλίγοι, οἱ δὲ πλεῖνες οὐ. ἔχω μὲν νυν συχνῶν οὐνόματα τριηράρχων καταλέξει τῶν νέας Ἑλληνίδας ἐλόν-

των, χρήσομαι δὲ αὐτοῖσι οὐδὲν πλὴν Θεομήστορος τε τοῦ Ἀνδροδάμαντος καὶ Φυλάκου τοῦ Ἰστιαίου, Σαμίων ἀμφοτέρων. τοῦδε δὲ εἶνεκεν μέμνημαι τούτων μούνων, ὅτι Θεομήστωρ μὲν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον Σάμου ἐτυράννευσε καταστησάντων τῶν Περσέων, Φύλακος δὲ εὐεργέτης βασιλέος ἀνεγράφη καὶ χώρα οἱ ἐδωρήθη πολλή. οἱ δ' εὐεργέται βασιλέος ὀροσάγγαι καλέονται Περσισίτι.

Περὶ μὲν νυν τούτους οὕτω εἶχε· τὸ δὲ πλῆθος τῶν νεῶν 86 ἐν τῇ Σαλαμῖνι ἐκερατίζετο, αἱ μὲν ὑπ' Ἀθηναίων διαφθειρόμεναι, αἱ δὲ ὑπὸ Αἰγινήτων. ἅτε γὰρ τῶν μὲν Ἑλλήνων σὺν κόσμῳ ναυμαχεόντων κατὰ τάξιν, τῶν δὲ βαρβάρων οὔτε τεταγμένων ἔτι οὔτε σὺν νόμῳ ποιόντων οὐδέν, ἔμελλε τοιοῦτό σφι συνοίσεσθαι, οἶόν περ ἀπέβη. καίτοι ἦσαν γε καὶ ἐγένοντο ταύτην τὴν ἡμέρην μακρῶ ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν ἢ πρὸς Εὐβοίῃ, πᾶς τις προθυμώμενος καὶ δαιμαίνων Ξέρξην, ἐδόκεέ τε ἕκαστος ἑωυτὸν θεήσεσθαι βασιλέα.

Κατὰ μὲν δὴ τοὺς ἄλλους οὐκ ἔχω εἰπεῖν ἀτρεκέως, ὡς 87 ἕκαστοι τῶν βαρβάρων ἢ τῶν Ἑλλήνων ἠγωνίζοντο· κατὰ δὲ Ἀρτεμισίην τάδε ἐγένετο, ἀπ' ὧν εὐδοκίμησε μᾶλλον ἔτι παρὰ βασιλείῃ· ἐπειδὴ γὰρ ἐς θόρυβον πολλὸν ἀπίκετο τὰ βασιλέος πρήγματα, ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ ἢ ναῦς ἢ Ἀρτεμισίης ἐδιώκετο ὑπὸ νεὸς Ἀττικῆς· καὶ ἡ οὐκ ἔχουσα διαφυγεῖν (ἔμπροσθε γὰρ αὐτῆς ἦσαν ἄλλαι νέες φίλιαι, ἡ δὲ αὐτῆς πρὸς τῶν πολεμίων μάλιστα ἐτύγγανε ἐοῦσα) ἔδοξέ οἱ τότε ποιῆσαι, τὸ καὶ συνήνεκε ποιησάση· διωκομένη γὰρ ὑπὸ τῆς Ἀττικῆς φεύγουσα ἐνέβαλε νηὶ φιλίῃ ἀνδρῶν τε Καλυνδέων καὶ αὐτοῦ ἐπιπλέοντος τοῦ Καλυνδέων βασιλέος Δαμασιθύμου. εἰ μὲν καὶ τι νεῖκος πρὸς αὐτὸν ἐγεγόνεε ἔτι περὶ Ἑλλήσποντον ἐόντων, οὐ μέντοι ἔγωγε ἔχω εἰπεῖν, οὔτε εἰ ἐκ προνοίης αὐτὰ ἐπαίησε, οὔτε εἰ συνεκύρησε ἢ τῶν Καλυνδέων κατὰ τύχην παραπεσοῦσα νηῦς. ὡς δὲ ἐνέβαλέ τε καὶ κατέ-

δυσε, εὐτυχίῃ χρησαμένη διπλᾶ ἑωυτὴν ἀγαθὰ ἐργάσατο· ὅ τε γὰρ τῆς Ἀττικῆς νεὸς τριήραρχος, ὡς εἶδέ μιν ἐμβάλουσαν νηὶ ἀνδρῶν βαρβάρων, νομίσας τὴν νέα τὴν Ἀρτεμισίης ἢ Ἑλληνίδα εἶναι ἢ αὐτομολέειν ἐκ τῶν βαρβάρων καὶ αὐτοῖσι ἀμύνειν, ἀποστρέψας πρὸς ἄλλας ἐτράπετο.

† 88 Τοῦτο μὲν τοιοῦτο αὐτῇ συνήνεικε γενέσθαι, διαφυγεῖν τε καὶ μὴ ἀπολέσθαι· τοῦτο δὲ συνέβη, ὥστε κακὸν ἐργασασμένην ἀπὸ τούτων αὐτὴν μάλιστα εὐδοκιμῆσαι παρὰ Ξέρξῃ. λέγεται γὰρ βασιλέα θηεῦμενον μαθεῖν τὴν νέα ἐμβαλοῦσαν καὶ δῆ τινα εἶπαι τῶν παρεόντων· «Δέσποτα, ὄρας Ἀρτεμισίην, ὡς εὖ ἀγωνίζεται καὶ νέα τῶν πολεμίων κατέδυσε;» καὶ τὸν ἐπειρέσθαι, εἰ ἀληθῆως ἐστὶ Ἀρτεμισίης τὸ ἔργον, καὶ τοὺς φάναι, σαφέως τὸ ἐπίσημον τῆς νεὸς ἐπισταμένους· τὴν δὲ διαφθαρεῖσαν ἠπιστάτο εἶναι πολεμίνην. τὰ τε γὰρ ἄλλα, ὡς εἴρηται, αὐτῇ συνήνεικε ἐς εὐτυχίην γενόμενα καὶ τὸ τῶν ἐκ τῆς Καλυνδικῆς νεὸς μηδένα ἀποσωθέντα κατήγορον γενέσθαι. Ξέρξην δὲ εἶπαι λέγεται πρὸς τὰ φραζόμενα· «Οἱ μὲν ἄνδρες γεγονασί μοι γυναῖκες, αἱ δὲ γυναῖκες ἄνδρες». ταῦτα μὲν Ξέρξην φασὶ εἶπαι.

89 Ἐν δὲ τῷ πόνῳ τούτῳ ἀπὸ μὲν ἔθανε ὁ στρατηγὸς Ἀριαβίγνης ὁ Δαρείου, Ξέρξῃ εὖν ἀδελφεός, ἀπὸ δὲ ἄλλοι πολλοὶ τε καὶ οὐνομαστοὶ Περσέων καὶ Μήδων καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων, ὀλίγοι δὲ τινες καὶ Ἑλλήνων. ἅτε γὰρ νέειν ἐπιστάμενοι, τοῖσι αἱ νέες διεφθείροντο, οἱ μὴ ἐν χειρῶν νόμῳ ἀπολλύμενοι ἐς τὴν Σαλαμῖνα διένεον· τῶν δὲ βαρβάρων οἱ πολλοὶ ἐν τῇ θαλάσῃ διεφάρησαν, νέειν οὐκ ἐπιστάμενοι. ἐπεὶ δὲ αἱ πρῶται ἐς φυγὴν ἐτράποντο, ἐνθαῦτα αἱ πλείους διεφθείροντο· οἱ γὰρ ὀπισθε τεταγμένοι, ἐς τὸ πρόσθε τῆσι νηυσὶ παριέναι πειρώμενοι ὡς ἀποδεξόμενοι τι καὶ αὐτοὶ ἔργον βασιλεί, τῆσι σφετέρῃσι νηυσὶ φευγούσῃσι περιέπιπτον.

90 Ἐγένετο δὲ καὶ τότε ἐν τῷ θορύβῳ τούτῳ· τῶν τινες Φοι-

νίκων, τῶν αἱ νέες διεφθάραι, ἐλθόντες παρὰ βασιλέα διέβαλλον τοὺς Ἴωνας, ὡς δι' ἐκείνους ἀπολοῖατο αἱ νέες, ὡς προδόντων. συνήνεκε ὧν οὕτω, ὥστε Ἴωνων τε τοὺς στρατηγούς μὴ ἀπολέσθαι, Φοινίκων τε τοὺς διαβάλλοντας λαβεῖν τοιόνδε μισθόν· ἔτι τούτων ταῦτα λεγόντων ἐνέβαλε νηὶ Ἀττικῇ Σαμοθρηϊκῇ νηῦς. ἣ τε δὴ Ἀττικῇ κατεδύετο, καὶ ἐπιφερομένη Αἰγιναιῆ νηῦς κατέδυσσε τῶν Σαμοθρηϊκῶν τὴν νέα. ἅτε δὲ ἐόντες ἀκοντισταὶ οἱ Σαμοθρηϊκῆς τοὺς ἐπιβάτας ἀπὸ τῆς καταδυσάσης νεὸς βάλλοντες ἀπήραξαν καὶ ἐπέθησαν τε καὶ ἔσχον αὐτήν. ταῦτα γενόμενα τοὺς Ἴωνας ἐρρύσατο· ὡς γὰρ εἰδὲ σφεας Ἐέρξης ἔργον μέγα ἐργασαμένους, ἐτράπετο πρὸς τοὺς Φοινίκας ἅτε ὑπερλυπεόμενός τε καὶ πάντας αἰτιώμενος, καὶ σφεων ἐκέλευσε τὰς κεφαλὰς ἀποταμεῖν, ἵνα μὴ αὐτοὶ κακοὶ γενόμενοι τοὺς ἀμείνονας διαβάλλωσι. ὅπως γάρ τινα ἴδοι Ἐέρξης τῶν ἐωυτοῦ ἔργον τι ἀποδεικνύμενον ἐν τῇ ναυμαχίῃ, κατήμενος ὑπὸ τῷ οὐρεὶ τῷ ἀντίον Σαλαμίνοσ, τὸ καλέεται Αἰγάλεωσ, ἀνεπυνθάνετο τὸν ποιήσαντα, καὶ οἱ γραμματισταὶ ἀνέγραφον πατρόθεν τὸν τριῆραρχον καὶ τὴν πόλιν. πρὸς δὲ τι καὶ προσεβάλετο φίλος Ἴωνων ἐὼν Ἀριαράμνης, ἀνὴρ Πέρσης, παρεῶν τούτου τοῦ Φοινικηίου πάθεοσ. †

Οἱ μὲν δὴ πρὸς τοὺς Φοινίκας ἐτράποντο· τῶν δὲ βαρβάρων ⁹¹ ἐσ φυγὴν τραπομένων καὶ ἐκπλεόντων πρὸς τὸ Φάληρον Αἰγινῆται ὑποστάντες ἐν τῷ πορθμῷ ἔργα ἀπεδέξαντο λόγου ἄξια. οἱ μὲν γὰρ Ἀθηναῖοι ἐν τῷ θορύβῳ ἐκεραίϊζον τὰς τε ἀντισταμένασ καὶ τὰς φευγούσασ τῶν νεῶν, οἱ δὲ Αἰγινῆται τὰς ἐκπλεούσασ· ὅπως δὲ τινεσ τοὺς Ἀθηναίους διαφύγοιεν, φερόμενοι ἐσέπιπτον ἐσ τοὺς Αἰγινῆτασ.

Ἐνθαῦτα συνεχύρεον νέεσ ἣ τε Θεμιστοκλέοσ διώκουσα νέα ⁹² καὶ ἡ Πολυκρίτου τοῦ Κρίου, ἀνδρὸσ Αἰγινῆτεω, νηὶ ἐμβαλοῦσα Σιδωνίῃ, ἥπερ εἶλε τὴν προφυλάσσουσαν ἐπὶ Σκιαθῶ τὴν Αἰγιναιῆν, ἐπ' ἧσ ἐπλεε Πυθῆσ ὁ Ἴσχενοῦ, τὸν οἱ Πέρσαι κατα-

κοπέντα ἀρετῆς εἵνεκεν εἶχον ἐν τῇ νηὶ ἐκπαγλεόμενοι· τὸν δὲ περιάγουσα ἅμα τοῖσι Πέρσησι ἤλω νηὺς ἡ Σιδωνίη, ὥστε Πυθέην οὕτω σωθῆναι ἐς Αἴγιναν. ὡς δὲ ἐσεῖδε τὴν νέα τὴν Ἀττικὴν ὁ Πολύκριτος, ἔγνω τὸ σημήιον ἰδὼν τῆς στρατηγίδος, καὶ βώσας τὸν Θεμιστοκλέα ἐπεκερτόμησε ἐς τῶν Αἰγινητέων τὸν μηδισμὸν ὀνειδίζων. ταῦτα μὲν νυν νηὶ ἐμβαλὼν ὁ Πολύκριτος ἀπέρριψε ἐς Θεμιστοκλέα· οἱ δὲ βάρβαροι, τῶν αἰ νέες περιεγένοντο, φεύγοντες ἀπίκοντο ἐς Φάληρον ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατόν.

93 Ἐν δὲ τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ ἤκουσαν Ἑλλήνων ἄριστα Αἰγινῆται, ἐπὶ δὲ Ἀθηναῖοι, ἀνδρῶν δὲ Πολύκριτός τε ὁ Αἰγινίτης καὶ Ἀθηναῖοι Εὐμένης τε ὁ Ἀναγυράσιος καὶ Ἀμεινίης ὁ Παλληνεύς, ὃς καὶ Ἀρτεμισίην ἐπεδίωξε. εἰ μὲν νυν ἔμαθε, ὅτι ἐν ταύτῃ πλέοι Ἀρτεμισίη, οὐκ ἂν ἐπαύσατο πρότερον, ἢ εἰλέ μιν ἢ καὶ αὐτὸς ἤλω. τοῖσι γὰρ Ἀθηναίων τριηράρχοισι παρεκεκέλευστο, πρὸς δὲ καὶ ἄεθλον ἔκειτο μύρια δραχμαί, ὃς ἂν μιν ζωὴν ἔλη· δεινὸν γάρ τι ἐποιεῦντο γυναῖκα ἐπὶ τὰς Ἀθήνας στρατεύεσθαι. αὕτη μὲν δὴ, ὡς πρότερον εἴρηται, διέφυγε· ἦσαν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι, τῶν αἰ νέες περιεγεγόνεσαν, ἐν τῷ Φαλήρῳ.

94 α) Ἀδείμαντον δὲ, τὸν Κορίνθιον στρατηγόν, λέγουσι Ἀθηναῖοι αὐτίκα κατ' ἀρχάς, ὡς συνέμισγον αἰ νέες, ἐκπλαγέντα τε καὶ ὑπερδείσαντα, τὰ ἰστία ἀειράμενον οἴχεσθαι φεύγοντα, ἰδόντας δὲ τοὺς Κορινθίους τὴν στρατηγίδα φεύγουσαν ὡσαύτως οἴχεσθαι. ὡς δὲ ἄρα φεύγοντας γίνεσθαι τῆς Σαλαμινίης κατὰ τὸ ἱρὸν Ἀθηναίης Σκιράδος, περιπίπτειν σφι κέλῃτα θείῃ πομπῇ, τὸν οὐτε πέμψαντα φανῆναι οὐδένα, οὐτε τι τῶν ἀπὸ τῆς στρατιῆς εἰδόσι προσφέρεσθαι τοῖσι Κορινθίοισι. τῆδε δὲ συμβάλλονται εἶναι θεῖον τὸ πρῆγμα· ὡς γὰρ ἀγχοῦ γενέσθαι τῶν νεῶν, τοὺς ἀπὸ τοῦ κέλῃτος λέγειν τάδε· «Ἀδείμαντε, σὺ μὲν ἀποστρέψας τὰς νέας ἐς

φυγὴν ὄρμησαι καταπροδοὺς τοὺς Ἑλληνας· οἱ δὲ καὶ δὴ νικῶσι, ὅσον αὐτοὶ ἠρώωντο ἐπικρατῆσαι τῶν ἐχθρῶν».

6) Ταῦτα λεγόντων, ἀπιστέειν γὰρ τὸν Ἀδείμαντον, αὐτίς τάδε λέγειν, ὡς αὐτοὶ οἰοί τε εἶεν ἀγόμενοι ὄμηροι ἀποθνήσκειν, ἦν μὴ νικῶντες φαίνονται οἱ Ἑλληνες. οὕτω δὲ ἀποστρέφαντα τὴν νέα αὐτόν τε καὶ τοὺς ἄλλους ἐπ' ἐξεργασμένοι ἐλθεῖν ἐς τὸ στρατόπεδον. τούτους μὲν τοιαύτη φάτις ἔχει ὑπὸ Ἀθηναίων· οὐ μέντοι αὐτοὶ γε Κορίνθιοι ὁμολογεύουσι, ἀλλ' ἐν πρώτοισι σφέας αὐτοὺς τῆς ναυμαχίης νομίζουσι γενέσθαι· μαρτυρεῖ δέ σφι καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλάς.

Ἀριστείδης δὲ ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, τοῦ καὶ 95-96 ὀλίγω τι πρότερον τούτων ἐπεμνήσθη ὡς ἀνδρὸς ἀρίστου, οὗτος ἐν τῇ θορόβῳ τούτῃ τῇ περὶ Σαλαμίνα γενομένῃ τάδε ἐποίησε· παραλαβὼν πολλοὺς τῶν ὀπλιτέων, οἱ παρετετάχατο παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Σαλαμίνης χώρας, γένος ἐόντες Ἀθηναῖοι, ἐς τὴν Ψυττάλειαν νῆσον ἀπέβησε ἄγων, οἱ τοὺς Πέρσας τοὺς ἐν τῇ νησίδι ταύτῃ κατεφόνευσαν πάντας. ὡς δὲ ἡ ναυμαχίη διελέλυτο, κατειρύσαντες ἐς τὴν Σαλαμίνα οἱ Ἑλληνες τῶν ναυηγίων, ὅσα ταύτῃ ἐτύγχανε ἔτι ἐόντα, ἐτοιμοὶ ἦσαν ἐς ἄλλην ναυμαχίην, ἐλπίζοντες τῆσι περιεούσησι νηυσὶ ἔτι χρήσεσθαι βασιλέα.

Α'. Ἐπέλασις τοῦ Περσικοῦ ἱππικοῦ κατὰ τῶν Ἑλλήνων. — Θάνατος τοῦ ἱπάρχου Μασιστίου.

(Κεφ. 20-24)

- 20 Μαρδόνιος δέ, ὡς οὐ κατέβαινον οἱ Ἕλληνες ἐς τὸ πεδίον, πέμπει ἐς αὐτοὺς πᾶσαν τὴν ἵππον, τῆς ἱπάρχου Μασιστίου εὐδοκιμῶν παρὰ Πέρσησι, τὸν Ἕλληνας Μακίστιον καλέουσι, ἵππον ἔχων Νισαῖον χρυσοχάλινόν τε καὶ ἄλλως κεκοσμημένον καλῶς. ἐνθαῦτα ὡς προσήλασαν οἱ ἱππῶται πρὸς τοὺς Ἕλληνας, προσέβαλον κατὰ τέλεια· προσβαλόντες δὲ κακὰ μεγάλα ἐργάζοντο καὶ γυναϊκᾶς σφεας ἀπεκάλειον.
- 21 Κατὰ συντυχίην δὲ Μεγαρέες ἔτυχον ταχθέντες τῇ τε τὸ ἐπιμαχώτατον ἦν τοῦ χωρίου παντός, καὶ ἡ πρόσδοξος μάλιστα ταύτη ἐγένετο τῇ ἵππῳ. προσβαλοῦσθης ὦν τῆς ἵππου οἱ Μεγαρέες πιεζόμενοι ἔπεμπον ἐπὶ τοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλλήνων κήρυκα, ἀπικόμενος δὲ ὁ κήρυξ πρὸς αὐτοὺς ἔλεγε τάδε· «Μεγαρέες λέγουσι· ἡμεῖς, ἄνδρες σύμμαχοι, οὐ δυνατοὶ εἶμεν τὴν Περσέων ἵππον δέκεσθαι μῶνοι, ἔχοντες σιάσιν ταύτην, ἐς τὴν ἔστημεν ἀρχήν· ἀλλὰ καὶ ἐς τόδε λιπαρήν τε καὶ ἀρετῇ ἀντέχομεν καίπερ πιεζόμενοι. νῦν τε εἰ μή τινας ἄλλους πέμφετε διαδόχους τῆς τάξις, ἵστε ἡμέας ἐκλείψοντας τὴν τάξιν». ὁ μὲν δὴ σφι ταῦτα ἀπήγγειλε, Πausανίης δὲ ἀπεπειράτο τῶν Ἑλλήνων, εἰ τινες ἐθέλοισιν ἄλλοι ἐθελονταὶ ἰέναι τε ἐς τὸν χῶρον τοῦτον καὶ τάσσεσθαι διάδοχοι Μεγαρεῦσι. οὐ βουλομένων δὲ τῶν ἄλλων Ἀθηναῖοι ὑπεδέξαντο, καὶ Ἀθηναίων οἱ τριηκόσιοι λογάδες, τῶν ἐλοχίγηε Ὀλυμπιόδωρος ὁ Λάμπωνος.
- 22 Οὗτοι ἦσαν οἱ τε ὑποδεξάμενοι καὶ οἱ πρὸ τῶν ἄλλων τῶν παρεόντων Ἑλλήνων ἐς Ἐρυθρὰς ταχθέντες, τοὺς τοξότας

προσελόμενοι· μαχομένων δέ σφρων ἐπὶ χρόνον τέλος τοιόνδε ἐγένετο τῆς μάχης· προσβαλούσης ἵππου κατὰ τέλεα ὁ Μασιστίου προέχων τῶν ἄλλων ἵππος βάλλεται τοξεύματι τὰ πλευρά, ἀλγῆσας δὲ ἴσταται τε ὀρθὸς καὶ ἀποσειεται τὸν Μασιστίον. πεσόντι δὲ αὐτῷ οἱ Ἀθηναῖοι αὐτίκα ἐπεκέατο. τὸν τε δὴ ἵππον αὐτοῦ λαμβάνουσι καὶ αὐτὸν ἀμυνόμενον κτείνουσι, κατ' ἀρχὰς οὐ δυνάμενοι. ἐνεσκεύαστο γὰρ οὕτω· ἐντὸς θώρηκα εἶχε χρύσειον λεπιδωτόν, κατύπερθε δὲ τοῦ θώρηκος κίθωνα φοινίκεον ἐνδεδύκει. τύπτοντες δὲ ἐς τὸν θώρηκα ἐποίευν οὐδέν, πρὶν γε δὴ μαθῶν τις τὸ ποιούμενον παῖει μιν. ἐς τὸν ὀφθαλμόν. οὕτω δὴ ἔπεσέ τε καὶ ἀπέθανε. ταῦτα δὲ κως γινόμενα ἐλελήθηε τοὺς ἄλλους ἱππέας· οὔτε γὰρ πεσόντα μιν εἶδον ἀπὸ τοῦ ἵππου οὔτε ἀποθνήσκοντα, ἀναχωρήσιός τε γινομένης καὶ ὑποστροφῆς οὐκ ἔμαθον τὸ γινόμενον.

Ἐπεῖτε δὲ ἔστησαν, αὐτίκα ἐπέθεσαν, ὡς σφεας οὐδεὶς ἦν ²³ ὁ τάσσω. μαθόντες δὲ τὸ γεγονός, διακελευσάμενοι ἤλαυνον τοὺς ἵππους πάντες, ὡς ἂν τὸν νεκρὸν ἀνελοῖατο. ἰδόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι οὐκέτι κατὰ τέλεα προσελαύνοντας τοὺς ἱππέας ἀλλὰ πάντας, τὴν ἄλλην στρατιὴν ἐπεδώσαντο. ἐν ᾧ δὲ ὁ πεζὸς ἅπας ἐπεδώθηε, ἐν τούτῳ μάχῃ ὀξεῖα περὶ τοῦ νεκροῦ γίνεται. ἕως μὲν νυν μῦνοι ἦσαν οἱ τριηκόσιοι, ἐσοῦντό τε πολλὸν καὶ τὸν νεκρὸν ἀπέλιπον· ὡς δὲ σφι τὸ πλῆθος ἐπεδώθησε, οὕτω δὴ οὐκέτι οἱ ἱππῶται ὑπέμενον, οὐδέ σφι ἐξεγένετο τὸν νεκρὸν ἀνελέσθαι, ἀλλὰ πρὸς ἐκείνῳ ἄλλους προσαπώλεσαν τῶν ἱππέων. ἀποστήσαντες ὧν ὅσον τε δύο στάδια ἐβουλεύοντο ὅ τι χρεὸν εἶη ποιέειν· ἐδόκει δὲ σφι ἀναρχίης ἐούσης ἀπελαύνειν παρὰ Μαρδόνιον.

Ἀπικομένης δὲ τῆς ἵππου ἐς τὸ στρατόπεδον πένθος ²⁴ ἐποιήσαντο Μασιστίου πᾶσά τε ἡ στρατιὴ καὶ Μαρδόνιος μέγιστον, σφέας τε αὐτοὺς κείροντες καὶ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια, οἰμωγῇ τε χρώμενοι ἀπλέτῳ. ἅπασαν γὰρ τὴν

Βοιωτίην κατείχε ἡχῶ ὡς ἀνδρὸς ἀπολομένου μετὰ γε Μαρδόνιον λογιμωτάτου παρά τε Πέρσησι καὶ βασιλείϊ. οἱ μὲν νυν βάρβαροι τρόπιη τῇ σφετέρῃ ἀποθανόντα ἐτίμων Μασίστιον, οἱ δὲ Ἕλληνες ὡς τὴν ἵππον ἐδέξαντο προσβάλλουσαν καὶ δεξάμενοι ὤσαντό, ἐθάρσησαν πολλῇ μᾶλλον. καὶ πρῶτα μὲν ἐς ἄμαξαν ἐσθέντες τὸν νεκρὸν παρά τὰς τάξεις ἐκόμιζον· ὁ δὲ νεκρὸς ἦν θέης ἄξιος μεγάλθεος εἵνεκεν καὶ κάλλεος. τῶν δὲ εἵνεκεν καὶ ταῦτα ἐποίεον· ἐκλείποντες τὰς τάξεις ἐφοίτων θεησόμενοι Μασίστιον.

Β'. Παράταξις Ἑλλήνων καὶ Περσῶν ἐν Πλαταιαῖς.

(Κεφ. 25-26, 28-32)

- 25 Μετὰ δὲ ἔδοξέ σφι ἐπικαταβῆναι ἐς Πλαταιάς· ὁ γὰρ χῶρος ἐφαίνετο πολλῇ ἐὼν ἐπιτηδεύτερός σφι ἐνστρατοπεδεύεσθαι ὁ Πλαταιικὸς τοῦ Ἐρυθραίου τά τε ἄλλα καὶ εὐυδρότερος. ἐς τοῦτον δὴ τὸν χῶρον καὶ ἐπὶ τὴν κρήνην τὴν Γαργαφίην τὴν ἐν τῇ χώρῃ τούτῃ ἐοῦσαν ἔδοξέ σφι χρεὸν εἶναι ἀπικέσθαι καὶ διαταχθέντας στρατοπεδεύεσθαι. ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὄπλα ἦσαν διὰ τῆς ὑπώρεης τοῦ Κιθαιρῶνος παρά Ὑσιᾶς ἐς τὴν Πλαταιίδα γῆν, ἀπικόμενοι δὲ ἐτάσσοντο κατ' ἔθνεα πλησίον τῆς τε κρήνης τῆς Γαργαφίης καὶ τοῦ τεμένεος τοῦ Ἀνδροκράτους τοῦ ἥρωος διὰ ὄχθων τε οὐκ ὑψηλῶν καὶ ἀπέδου χωρίου.
- 26 Ἐνθαῦτα ἐν τῇ διατάξει ἐγένετο λόγων πολλὸς ὄπισμος Τεγεγετέων τε καὶ Ἀθηναίων· ἐδικαίευν γὰρ αὐτοὶ ἐκάτεροι ἔχειν τὸ ἕτερον κέρασ, καὶ καινὰ καὶ παλαιὰ παραφέροντες ἔργα. Λακεδαιμονίων δὲ ἀνέβωσε ἅπαν τὸ στρατόπεδον Ἀθηναίους ἀξιονικότερους εἶναι ἔχειν τὸ κέρασ ἤπερ

Ἀρκάδας. οὕτω δὴ ἔσχον οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὑπερεβάλοντο τοὺς Τεγεήτας.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐτάσσοντο ὧδε οἱ ἐπιφοιτῶντές τε καὶ οἱ ²⁸ ἀρχὴν ἐλθόντες Ἑλλήνων· τὸ μὲν δεξιὸν κέρας εἶχον Λακεδαιμονίων μύριοι· τούτων δὲ τοὺς πεντακισχιλίους ἔοντας Σπαρτιήτας ἐφύλασσον φιλοὶ τῶν εἰλώτων πεντακισχιλιοὶ καὶ τρισμύριοι, περὶ ἄνδρα ἕκαστον ἑπτὰ τεταγμένοι. προσεχέας δὲ σφίσι εἶλοντο ἐστάναι οἱ Σπαρτιήται τοὺς Τεγεήτας καὶ τιμῆς εἵνεκεν καὶ ἀρετῆς· τούτων δ' ἦσαν ὀπλίται χίλιοι καὶ πεντακόσιοι. μετὰ δὲ τούτους ἴσταντο Κορινθίων πεντακισχιλιοὶ, παρὰ δὲ σφίσι εὗροντο παρὰ Πausανίῳ ἐστάναι Ποτιδαιητέων τῶν ἐκ Παλλήνης τοὺς παρεόντας τριηκοσίους· τούτων δὲ ἐχόμενοι ἴσταντο Ἀρκάδες Ὀρχομένιοι ἑξακόσιοι, τούτων δὲ Σικυώνιοι τρισχιλιοὶ. τούτων δὲ εἶχοντο Ἐπιδαυρίων ὀκτακόσιοι. παρὰ δὲ τούτους Τροιζηνίων ἐτάσσοντο χίλιοι, Τροιζηνίων δὲ ἐχόμενοι Λεπρεητέων διηκόσιοι, τούτων δὲ Μυκηναίων καὶ Τιρυνηθίων τετρακόσιοι, τούτων δὲ ἐχόμενοι Φλιασίοι χίλιοι· παρὰ δὲ τούτους ἔστησαν Ἐρμιονέες τριηκόσιοι. Ἐρμιονέων δὲ ἐχόμενοι ἴσταντο Ἐρετριέων τε καὶ Στυρέων ἑξακόσιοι, τούτων δὲ Χαλκιδέες τετρακόσιοι, τούτων δὲ Ἀμπρακιωτέων πεντακόσιοι. μετὰ δὲ τούτους Λευκαδίων καὶ Ἀνακτορίων ὀκτακόσιοι ἔστησαν, τούτων δὲ ἐχόμενοι Παλῆες οἱ ἐκ Κεφαλληνίης διηκόσιοι. μετὰ δὲ τούτους Αἰγινητέων πεντακόσιοι ἐτάχθησαν. παρὰ δὲ τούτους ἐτάσσοντο Μεγαρέων τρισχιλιοὶ. εἶχοντο δὲ τούτων Πλαταιέες ἑξακόσιοι. τελευταῖοι δὲ καὶ πρῶτοι Ἀθηναῖοι ἐτάσσοντο κέρας ἔχοντες τὸ εὐώνυμον ὀκτακισχιλιοὶ, ἐστρατήγεε δ' αὐτῶν Ἀριστείδης Λυσιμάχου.

Οὗτοι, πλὴν τῶν ἑπτὰ περὶ ἕκαστον τεταγμένων Σπαρ- ²⁹⁻³⁰ τικήτησι, ἦσαν ὀπλίται, συνάπαντες ἔοντες ἀριθμὸν τρεῖς τε μυριάδες καὶ ὀκτὼ χιλιάδες καὶ ἑκατοντάδες ἑπτὰ. ὀπλίται

μὲν οἱ πάντες συλλεγέντες ἐπὶ τὸν βάρβαρον ἦσαν τοσοῦτοι, φιλῶν δὲ πλῆθος ἦν τόδε· τῆς μὲν Σπαρτιητικῆς τάξις πεντακισχίλιοι καὶ τρισμῦριοι ἄνδρες ὡς ἐόντων ἑπτὰ περὶ ἕκαστον ἄνδρα, καὶ τούτων πᾶς τις παρήρητο ὡς ἐς πόλεμον· οἱ δὲ τῶν λοιπῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἑλλήνων φιλοί, ὡς εἰς περὶ ἕκαστον ἕων ἄνδρα, πεντακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι καὶ τρισμῦριοι ἦσαν. φιλῶν μὲν δὴ τῶν ἀπάντων τῶν μαχίμων ἦν τὸ πλῆθος ἕξ τε μυριάδες καὶ ἑννέα χιλιάδες καὶ ἑκατοντάδες πέντε· τοῦ δὲ σύμπαντος Ἑλληνικοῦ τοῦ συνελθόντος ἐς Πλαταιάς σὺν τε ὀπλίτησι καὶ φιλοῖσι τοῖσι μαχίμοισι ἑνδεκα μυριάδες ἦσαν μιῆς χιλιάδος, πρὸς δὲ ὀκτακοσίων ἀνδρῶν καταδέουσαι. σὺν δὲ Θεσπιέων τοῖσι παρεοῦσι ἔξεπληροῦντο αἱ ἑνδεκα μυριάδες· παρήσαν γὰρ καὶ Θεσπιέων ἐν τῇ στρατοπέδῳ οἱ περιεόντες, ἀριθμὸν ἐς ὀκτακοσίους καὶ χιλίους· ὄπλα δὲ οὐδ' οὔτοι εἶχον.

- 31 Οὔτοι μὲν νυν ταχθέντες ἐπὶ τῇ Ἀσωπῷ ἐστρατοπεδεύοντο· οἱ δ' ἄμφι Μαρδόνιον βάρβαροι, ὡς ἀπεκήδευσαν Μασίστιον, παρήσαν, πυθόμενοι τοὺς Ἑλληνας εἶναι ἐν Πλαταιῆσι, καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τὸν Ἀσωπὸν τὸν ταύτῃ ῥέοντα. ἀπικόμενοι δὲ ἀντετάσσοντο ὧδε ὑπὸ Μαρδονίου· κατὰ μὲν Λακεδαιμονίους ἔστησε Πέρσας. καὶ δὴ πολλὸν γὰρ περιῆσαν πλῆθει οἱ Πέρσαι, ἐπὶ τε τάξις πλεῦνας ἐκεκοσμέατο καὶ ἐπεῖχον καὶ τοὺς Τεγεήτας. ἔταξε δὲ οὕτω· ὅ τι μὲν ἦν αὐτῶν δυνατώτατον, πᾶν ἀπολέξας ἔστησε ἀντίον Λακεδαιμονίων, τὸ δὲ ἀσθενέστερον παρέταξε κατὰ τοὺς Τεγεήτας. ταῦτα δ' ἐποίηε φραζόντων τε καὶ διδασκόντων Θηβαίων. Περσέων δὲ ἐχομένους ἔταξε Μήδους· οὔτοι δὲ ἐπέσχον Κορινθίους τε καὶ Ποτιδαιήτας καὶ Ὀρχομενίους τε καὶ Σικυωνίους. Μήδων δὲ ἐχομένους ἔταξε Βακτρίους· οὔτοι δὲ ἐπέσχον Ἐπιδαυρίους τε καὶ Τροιζηνίους καὶ Λεπρέητας τε καὶ Τιρυνθίους καὶ Μυκηναίους τε καὶ Φλιασίους. μετὰ δὲ Βακτρίους ἔστησε Ἰνδούς·

οὗτοι δὲ ἐπέσχον Ἑρμιονέας τε καὶ Ἐρετριέας καὶ Στυρέας τε καὶ Χαλκιδέας. Ἰνδῶν δὲ ἐχομένους Σάκας ἔταξε, οἳ ἐπέσχον Ἀμπρακιώτας τε καὶ Ἀνακτορίους καὶ Λευκαδίους καὶ Παλέας καὶ Αἰγινήτας. Σακέων δὲ ἐχομένους ἔταξε ἀντία Ἀθηναίων τε καὶ Πλαταιέων καὶ Μεγαρέων Βοιωτούς τε καὶ Λοκροὺς καὶ Μηλιάς καὶ Θεσσαλοὺς καὶ Φωκέων τοὺς χιλίους. οὐ γὰρ ὦν ἅπαντες οἱ Φωκέες ἐμήδισαν, ἀλλὰ τινες αὐτῶν καὶ τὰ Ἑλλήνων ἠϋξον περὶ τὸν Παρνησσὸν κατειλημένοι, καὶ ἐνθευτεν ὀρμώμενοι ἔφερόν τε καὶ ἤγον τήν τε Μαρδονίου στρατιήν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἐόντας Ἑλλήνων. ἔταξε δὲ καὶ Μακεδόνας τε καὶ τοὺς περὶ Θεσσαλίην οἰκημένους κατὰ τοὺς Ἀθηναίους.

Ταῦτα μὲν τῶν ἐθνέων τὰ μέγιστα οὐνόμασται τῶν ὑπὸ 32 Μαρδονίου ταχθέντων, τάπερ ἐπιφανέστατά τε ἦν καὶ λόγου πλείστου. ἐνήσαν δὲ καὶ ἄλλων ἐθνέων ἄνδρες ἀναμειγμένοι, Φρυγῶν τε καὶ Μυσῶν καὶ Θρηάκων τε καὶ Παιόνων καὶ τῶν ἄλλων, ἐν δὲ καὶ Αἰθιοπίων τε καὶ Αἰγυπτίων οἳ τε Ἑρμοτύβιες καὶ οἱ Καλασίριες καλεόμενοι μαχαιροφόροι, οἵπερ εἰσὶ Αἰγυπτίων μῦνοι μάχιμοι. τούτους δὲ ἔτι ἐὼν ἐν Φαλήρῳ ἀπὸ τῶν νεῶν ἀπεβιδάσατο ἐόντας ἐπιβάτας· οὐ γὰρ ἐτάχθησαν ἐς τὸν πεζὸν τὸν ἅμα Ξέρξῃ ἀπικόμενον ἐς Ἀθήνας Αἰγύπτιοι. τῶν μὲν δὴ βαρβάρων ἦσαν τριήκοντα μυριάδες· τῶν δὲ Ἑλλήνων τῶν Μαρδονίου συμμάχων οἶδε μὲν οὐδεὶς ἀριθμὸν· οὐ γὰρ ὦν ἠριθμήθησαν· ὡς δὲ ἀπεικᾶσαι, ἐς πέντε μυριάδας συλλεγῆναι εἰκάζω. οὗτοι οἱ παραταχθέντες πεζοὶ ἦσαν, ἢ δὲ ἵππος χωρὶς ἐτέτακτο.

**Γ'. Ἀγγελία τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας
Ἀλεξάνδρου. — Ἀλλαγὴ θέσεως τῶν στρατῶν.**

(Κεφ. 44-49)

44 Ὡς δὲ πρόσω τῆς νυκτὸς προελήλατο καὶ ἡσυχίη ἐδόκεε εἶναι ἀνὰ τὰ στρατόπεδα καὶ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἐν ὕπνῳ, τηρικαῦτα προσελάσας ἵππῳ πρὸς τὰς φυλακὰς τὰς Ἀθηναίων Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω, στρατηγὸς τε εὖν καὶ βασιλεὺς Μακεδόνων, ἐδίζητο τοῖσι στρατηγοῖσι ἐς λόγους ἐλθεῖν. τῶν δὲ φυλάκων οἱ μὲν πλεῖνες παρέμενον, οἱ δ' ἔθεον ἐπὶ τοὺς στρατηγούς, ἐλθόντες δ' ἔλεγον, ὡς ἄνθρωπος ἦκοι ἐπ' ἵππου ἐκ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Μήδων, ὃς ἄλλο μὲν οὐδὲν παραγυμνοῖ ἔπος, τοὺς στρατηγούς δὲ οὐνομάζων ἐθέλειν φησὶ ἐς λόγους ἐλθεῖν.

45 Οἱ δέ, ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσαν, αὐτίκα εἶποντο ἐς τὰς φυλακὰς· ἀπικομένοισι δὲ ἔλεγε Ἀλέξανδρος τάδε·

α) « Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παραθήκην ὑμῖν τὰ ἔπεα τάδε τίθεμαι, ἀπόρρητα ποιεύμενος πρὸς μηδένα λέγειν ὑμέας ἄλλον ἢ Πausανίην, μή με καὶ διαφθείρητε· οὐ γὰρ ἂν ἔλεγον, εἰ μὴ μεγάλως ἐκηδόμην συναπάσης τῆς Ἑλλάδος. αὐτὸς τε γὰρ Ἑλλήν γένος εἰμὶ τῶρχαῖον, καὶ ἀντ' ἐλευθέρης δεδουλωμένην οὐκ ἂν ἐθέλοιμι δρᾶν τὴν Ἑλλάδα.

β) » Δέγω δὲ ὦν, ὅτι Μαρδονίῳ τε καὶ τῇ στρατιῇ τὰ σφάγια οὐ δύναται καταθύμια γενέσθαι· πάλαι γὰρ ἂν ἐμάχεσθε. νῦν δὲ οἱ δέδοκται τὰ μὲν σφάγια εἶναι χαίρειν, ἅμα ἡμέρη δὲ διαφωσκούση συμβολὴν ποιέεσθαι· καταρρώδηκε γὰρ, μὴ πλεῖνες συλλεχθῆτε, ὡς ἐγὼ εἰκάζω. πρὸς ταῦτα ἐτοιμάζεσθε. ἦν δὲ ἄρα ὑπερβάλῃται τὴν συμβολὴν Μαρδόνιος καὶ μὴ ποιήηται, λιπαρέετε μένοντες· ὀλίγων γὰρ σφι ἡμερέων

λείπεται σιτία. ἦν δὲ ὑμῖν ὁ πόλεμος ὄδε κατὰ νόον τελευτήσῃ, μνησθῆναι τινα χρῆ καὶ ἐμεῦ ἐλευθερώσιος πέρι, ὃς Ἑλλήνων εἶνεκεν οὕτω ἔργον παράβολον ἔργασμαι ὑπὸ προθυμίας, ἐθέλων ὑμῖν δηλῶσαι τὴν διάνοιαν τὴν Μαρδονίου, ἵνα μὴ ἐπιπέσωσι ὑμῖν οἱ βάρβαροι μὴ προσδεκομένοισί κω. εἰμὶ δὲ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδών».

Ὁ μὲν ταῦτα εἶπας ἀπήλαυνε ὀπίσω ἐς τὸ στρατόπεδον 46 καὶ τὴν ἑωυτοῦ τάξιν· οἱ δὲ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων ἐλθόντες ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας ἔλεγον Πausανίη, τάπερ ἤκουσαν Ἀλεξάνδρου. ὁ δὲ τούτῃ τῇ λόγῳ καταρρωδήσας τοὺς Πέρσας ἔλεγε τάδε· «Ἐπεὶ τοίνυν ἐς ἡῶ ἡσυμβολὴ γίνεται, ὑμέας μὲν χρεὸν ἐστὶ τοὺς Ἀθηναίους στήναι κατὰ τοὺς Πέρσας, ἡμέας δὲ κατὰ τοὺς Βοιωτοὺς τε καὶ τοὺς κατ' ὑμέας τεταγμένους Ἑλλήνων τῶνδε εἶνεκεν· ὑμεῖς ἐπίστασθε τοὺς Μήδους καὶ τὴν μάχην αὐτῶν ἐν Μαραθῶνι μαχεσάμενοι, ἡμεῖς δὲ ἄπειροί τε εἶμεν καὶ ἀδαεῖς τούτων τῶν ἀνδρῶν· Σπαρτιητέων γὰρ οὐδεὶς πεπειρήται Μήδων· ἡμεῖς δὲ Βοιωτῶν καὶ Θεσσαλῶν ἔμπειροί εἶμεν. ἀλλ' ἀναλαθόντας τὰ ὄπλα χρεὸν ἐστὶ ἵεναι ὑμέας μὲν ἐς τόδε τὸ κέρας, ἡμέας δὲ ἐς τὸ εὐώνυμον». πρὸς δὲ ταῦτα εἶπαν οἱ Ἀθηναῖοι τάδε· «Καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πάλαι ἀπ' ἀρχῆς, ἐπεῖτε εἶδομεν κατ' ὑμέας τασσομένους τοὺς Πέρσας, ἐν νόῳ ἐγένετο εἰπεῖν ταῦτα, τάπερ ὑμεῖς φθάντες προφέρετε· ἀλλὰ ἀρρωδέομεν, μὴ ὑμῖν οὐκ ἡδέες γένωνται οἱ λόγοι. ἐπεὶ δ' ὦν αὐτοὶ ἐμνήσθητε, καὶ ἡδομένοισι ἡμῖν οἱ λόγοι γεγόνασι καὶ ἐτοῖμοί εἶμεν ποιέειν ταῦτα».

Ὡς δ' ἤρесе ἀμφοτέροισι ταῦτα, ἠώς τε διέφαινε καὶ 47 διαλλάσσοντο τὰς τάξεις. γνόντες δὲ οἱ Βοιωτοὶ τὸ ποιούμενον ἐξαγορεύουσι Μαρδονίῳ. ὁ δ', ἐπεῖτε ἤκουσε, αὐτίκα μετίσταναι καὶ αὐτὸς ἐπειράτο παράγων τοὺς Πέρσας κατὰ τοὺς Λακεδαιμονίους. ὡς δὲ ἔμαθε τοῦτο τοιοῦτο γεγόμενον ὁ

Παυσανίης, γνούς, ὅτι οὐ λανθάνει, ὀπίσω ἦγε τοὺς Σπαρτιήτας ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρασ· ὡς δ' αὐτως καὶ ὁ Μαρδόνιος ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου.

- 48 Ἐπεὶ δὲ κατέστησαν ἐς τὰς ἀρχαίας τάξεις, πέμψας ὁ Μαρδόνιος κήρυκα ἐς τοὺς Σπαρτιήτας ἔλεγε τάδε·

α) « ὦ Λακεδαιμόνιοι, ὑμεῖς δὴ λέγεσθε εἶναι ἄνδρες ἄριστοι ὑπὸ τῶν τῆδε ἀνθρώπων ἐκπαγλεομένων, ὡς οὔτε φεύγετε ἐκ πολέμου οὔτε τάξιν ἐκλείπετε, μένοντές τε ἢ ἀπόλλυτε τοὺς ἐναντίους ἢ αὐτοὶ ἀπόλλυσθε. τῶν δ' ἄρ' ἦν οὐδὲν ἀληθές· πρὶν γὰρ ἢ συμμίξαι ἡμέας ἐς χειρῶν τε νόμον ἀπικέσθαι, καὶ δὴ φεύγοντας καὶ τάξιν ἐκλείποντας ὑμέας εἶδομεν ἐν Ἀθηναίοισι τε τὴν πρόπειραν ποιευμένους αὐτοὺς τε ἀντία δούλων τῶν ἡμετέρων τασσομένους. ταῦτα οὐδαμῶς ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργα, ἀλλὰ πλεῖστον δὴ ἐν ὑμῖν ἐψεύσθημεν· προσδεκόμενοι γὰρ κατὰ κλέος, ὡς δὴ πέμψετε ἐς ἡμέας κήρυκα προκαλούμενοι καὶ βουλόμενοι μόνουσι Πέρσῃσι μάχεσθαι, ἄρτιοι ἐόντες ποιέειν ταῦτα οὐδὲν τοιοῦτο λέγοντας ὑμέας εὔρομεν, ἀλλὰ πτώσοντας μᾶλλον.

β) » Νῦν ὦν, ἐπειδὴ οὐκ ὑμεῖς ἤρξατε τούτου τοῦ λόγου, ἀλλ' ἡμεῖς ἄρχομεν. τί δὴ οὐ πρὸ μὲν τῶν Ἑλλήνων ὑμεῖς, ἐπεῖτε δεδόξασθε εἶναι ἄριστοι, πρὸ δὲ τῶν βαρβάρων ἡμεῖς, ἴσοι πρὸς ἴσους ἀριθμὸν ἐμαχεσάμεθα; καὶ ἦν μὲν δοκῆη καὶ τοὺς ἄλλους μάχεσθαι, οἱ δ' ὦν μετέπειτεν μαχέσθων ὕστεροι· εἰ δὲ καὶ μὴ δοκεί, ἀλλ' ἡμέας μόνους ἀποχρᾶν, ἡμεῖς δὲ διαμαχεσόμεθα· ὀκότεροι δ' ἂν ἡμέων νικήσωσι, τούτους τῷ ἅπαντι στρατοπέδῳ νικᾶν».

- 49 Ὁ μὲν ταῦτα εἶπας τε καὶ ἐπισχῶν χρόνον, ὡς οἱ οὐδεὶς οὐδὲν ὑπεκρίνετο, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω, ἀπελθὼν δὲ ἐσήμαινε Μαρδονίῳ τὰ καταλαβόντα. ὁ δὲ περιχαρῆς γενόμενος καὶ ἐπαερθεὶς ψυχρῇ νίκῃ ἐπῆκε τὴν ἵππον ἐπὶ τοὺς Ἑλληνας. ὡς δὲ ἐπήλασαν οἱ ἱππῶται, ἐσίνοντο πᾶσαν τὴν στρατιάν·

τήν Ἑλληνικὴν ἐσακοντίζοντές τε καὶ ἐστοξεύοντες ὥστε ἵπποτοξοῦνται τε ἐόντες καὶ προσφέρεσθαι ἄποροι· τήν τε κρήνην τήν Γαργαφίην, ἀπ' ἧς ὑδρεύετο πᾶν τὸ στράτευμα τὸ Ἑλληνικόν, συνετάραξαν καὶ συνέχωσαν.

Δ'. Ἡ ἐν Πλαταιαῖς μάχη (479).

(Κεφ. 58-70)

Μαρδόνιος δέ, ὡς ἐπύθετο τοὺς Ἕλληνας ἀποικομένους 58 ὑπὸ νύκτα εἶδε τε τὸν χῶρον ἐρήμον, καλέσας τὸν Ληρισαῖον Θώρηκα καὶ τοὺς ἀδελφεοὺς αὐτοῦ Εὐρύπυλον καὶ Θρασυδήμιον ἔλεγε·

α) «ὦ παῖδες Ἀλεύεω, ἔτι τί λέξετε τάδε ὄρωντες ἐρήμια; ὑμεῖς γὰρ οἱ πλησιόχωροι ἐλέγετε Λακεδαιμονίους οὐ φεύγειν ἐκ μάχης, ἀλλὰ ἄνδρας εἶναι τὰ πολέμια πρώτους· τοὺς πρότερόν τε μετισταμένους ἐκ τῆς τάξις εἶδετε, νῦν τε ὑπὸ τὴν παροικομένην νύκτα καὶ οἱ πάντες ὄρωμεν διαδράντας· διέδεξάν τε, ἐπεὶ σφεας ἔδεε πρὸς τοὺς ἀψευδέως ἀρίστους ἀνθρώπων μάχῃ διακριθῆναι, ὅτι οὐδένες ἄρα ἐόντες ἐν οὐδαμοῖσι ἐοῦσι Ἕλλησι ἐναπεδεικνύατο.

β) »Καὶ ὑμῖν μὲν ἐοῦσι Περσέων ἀπειροῖσι πολλή ἐκ γε ἐμεῦ ἐγίνετο συγγνώμη ἐπαινεόντων τούτους, τοῖσι τι καὶ συνηδέατε· Ἄρταβάζου δὲ θῶμα καὶ μᾶλλον ἐποιεῦμην τὸ καὶ καταρρωδῆσαι Λακεδαιμονίους καταρρωδῆσαντά τε ἀποδέξασθαι γνώμην δειλοτάτην, ὡς χρεὸν εἶη ἀναζεύξαντας τὸ στρατόπεδον ἰέναι ἐς τὸ Θηβαίων ἄστῳ πολιορκησομένους· τήν ἔτι πρὸς ἐμεῦ βασιλεὺς πεύσεται. καὶ τούτων μὲν ἐτέρωθι ἔσται λόγος· νῦν δὲ ἐκεῖνοισι ταῦτα ποιεῦσι οὐκ ἐπιτρεπτέα ἐστί, ἀλλὰ διωκτέοι εἰσὶ, ἐς ὃ καταλαμφθέντες δώσουσι ἡμῖν τῶν δὴ ἐποίησαν Πέρσας πάντων δίκας».

- 59 Ταῦτα εἶπας ἤγε τοὺς Πέρσας δρόμῳ διαβάντας τὸν Ἀσωπὸν κατὰ στίβον τῶν Ἑλλήνων ὡς δὴ ἀποδιδρυσκόντων, ἐπειχέ τε ἐπὶ Λακεδαιμονίους τε καὶ Τεγεήτας μούρους Ἀθηναίους· γὰρ τραπομένους ἐς τὸ πεδίον ὑπὸ τῶν ὄχθων οὐ κατώρα. Πέρσας δὲ ὄρωντες ὀρμημένους διώκειν τοὺς Ἑλληνας οἱ λοιποὶ τῶν βαρβαρικῶν τελέων ἄρχοντες αὐτίκα πάντες ἤειραν τὰ σημήια καὶ ἐδίωκον, ὡς ποδῶν ἕκαστος εἶχον, οὔτε κόσμῳ οὐδενὶ κοσμηθέντες οὔτε τάξι. καὶ οὔτοι μὲν βοῆ τε καὶ ὀμίλῳ ἐπήισαν ὡς ἀναρπασόμενοι τοὺς Ἑλληνας.
- 60 Πausανίης δὲ, ὡς προσέκειτο ἢ ἵππος, πέμψας πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἱππέα λέγει τάδε· « Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀγῶνος μεγίστου προκειμένου ἐλευθέρην εἶναι ἢ δεδουλωμένην τὴν Ἑλλάδα προδεδομέθα ὑπὸ τῶν συμμάχων ἡμεῖς τε οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ ὑμεῖς οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὸ τὴν παροιχομένην νύκτα διαδράντων. νῦν ὧν δέδοκται τὸ ἐνθεῦτεν τὸ ποιητέον ἡμῖν ἀμυνομένους γάρ, τῇ δυνάμεθα ἄριστα, περιστέλλειν ἀλλήλους. εἰ μὲν νυν ἐς ὑμέας ὄρμησε ἀρχὴν ἢ ἵππος, χρῆν δὴ ἡμέας τε καὶ τοὺς μετ' ἡμέων τὴν Ἑλλάδα οὐ προδιδόντας Τεγεήτας βωθέειν ὑμῖν· νῦν δέ, ἐς ἡμέας γὰρ ἅπασα κενώρηκε, δίκαιοί ἐστε ὑμεῖς πρὸς τὴν πιεζομένην μάλιστα τῶν μοιρέων ἀμυνοντες ἰέναι. εἰ δ' ἄρα αὐτοὺς ὑμέας καταλελάθηκε ἀδύνατόν τι βωθέειν, ὑμεῖς δ' ἡμῖν τοὺς τοξότας ἀπέμψαντες χάριν θέσθε. συνοίδαμεν δὲ ὑμῖν ὑπὸ τὸν παρεόντα τόνδε πόλεμον ἐοῦσι πολλὸν προθυμοτάτοις, ὥστε καὶ ταῦτα ἐσακούειν ».
- 61 Ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ὡς ἐπύθοντο, ὀρμέατο βωθέειν καὶ τὰ μάλιστα ἐπαμύνειν. καὶ σφι ἤδη στείχουσι ἐπιτίθενται οἱ ἀντιταχθέντες Ἑλλήνων τῶν μετὰ βασιλέος γενομένων, ὥστε μηκέτι δύνασθαι βωθῆσαι· τὸ γὰρ προσκειμένον σφεας ἐλύπεε. οὕτω δὲ μουνωθέντες Λακεδαιμόνιοι καὶ Τεγεῆται ἐόν-

τες σὺν φιλοῖσι ἀριθμὸν οἱ μὲν πεντακισμῦριοι, Τεγεῆται δὲ τρισχίλιοι (οὗτοι γὰρ οὐδαμὰ ἀπεσχίζοντο ἀπὸ Λακεδαιμονίων), ἐσφαγιάζοντο ὡς συμβαλέοντες Μαρδόνιῳ καὶ τῇ στρατιῇ τῇ παρεούσῃ. καὶ οὐ γὰρ σφι ἐγένετο τὰ σφάγια χρηστά, ἐπιπτών τε αὐτῶν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ πολλοὶ καὶ πολλῇ πλευνες ἐτρωματίζοντο· φράξαντες γὰρ τὰ γέρρα οἱ Πέρσαι ἀπίεσαν τῶν τοξευμάτων πολλὰ ἀφειδέως οὕτω, ὥστε πιεζομένων τῶν Σπαρτιητέων καὶ τῶν σφαγίων οὐ γινομένων ἀποβλέψαντα τὸν Πausανίην πρὸς τὸ Ἡραῖον τὸ Πλαταιέων ἐπικαλέσασθαι τὴν θεὸν χρηίζοντα μηδαμῶς σφεας φευσθῆναι τῆς ἐλπίδος.

Ταῦτα δ' ἔτι τούτου ἐπικαλεομένου προεξαναστάντες πρό- 62
τεροι οἱ Τεγεῆται ἐχώρεον ἐς τοὺς βαρβάρους, καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι αὐτίκα μετὰ τὴν εὐχὴν τὴν Πausανίειω ἐγένετο θυομένοισι τὰ σφάγια χρηστά. ὡς δὲ χρόνῳ κοτὲ ἐγένετο, ἐχώρεον καὶ οὗτοι ἐπὶ τοὺς Πέρσας, καὶ οἱ Πέρσαι ἀντίοι τὰ τόξα μετέντες. ἐγένετο δὲ πρῶτον περὶ τὰ γέρρα μάχη. ὡς δὲ ταῦτα ἐπεπτώκεε, ἤδη ἐγένετο μάχη ἰσχυρὴ παρ' αὐτὸ τὸ Δημήτριον καὶ χρόνον ἐπὶ πολλόν, ἐς ὃ ἀπίκοντο ἐς ὠθισμόν· τὰ γὰρ δούρατα ἐπιλαμβανόμενοι κατέκλων οἱ βάρβαροι. λήματι μὲν νυν καὶ ῥώμῃ οὐκ ἔσσονες ἦσαν οἱ Πέρσαι, ἄνοπλοι δὲ ἐόντες καὶ πρὸς ἀνεπιστήμονες καὶ οὐκ ὁμοῖοι τοῖσι ἐναντίοισι σοφίην. προεξαΐσσοντες δὲ κατ' ἓνα καὶ δέκα, καὶ πλευνές τε καὶ ἐλάσσονες συστρεφόμενοι ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Σπαρτιήτας καὶ διεφθείροντο.

Τῇ δὲ ἐτύγχανε αὐτὸς ἐὼν Μαρδόνιος ἀπ' ἵππου τε μαχό- 63
μενος λευκοῦ ἔχων τε περὶ ἑωυτὸν λογάδας Περσέων τοὺς ἀρίστους χιλίους, ταύτῃ δὲ καὶ μάλιστα τοὺς ἐναντίους ἐπίεσαν. ὅσον μὲν νυν χρόνον Μαρδόνιος περιῆν, οἱ δὲ ἀντειχον καὶ ἀμυνόμενοι κατέβαλλον πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων. ὡς δὲ Μαρδόνιος ἀπέθανε καὶ τὸ περὶ ἐκεῖνον τεταγμένον ἐδὸν

ἰσχυρότατον ἔπεσε, οὕτω δὴ καὶ οἱ ἄλλοι ἐτράποντο καὶ εἶξαν τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. πλείστον γὰρ σφεας ἐδηλέετο ἢ ἐσθῆς ἐρήμιος ἐοῦσα ὄπλων· πρὸς γὰρ ὀπλίτας ἐόντες γυμνήτες ἀγῶνα ἐποιεῦντο.

64 Ἐνθαῦτα ἦ τε δίκη τοῦ φόνου τοῦ Λεωνίδεω κατὰ τὸ χρηστήριον τοῖσι Σπαρτιήτησι ἐκ Μαρδονίου ἐπετελέετο, καὶ νίκην ἀναιρέεται καλλίστην ἀπασέων, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Πausανίης ὁ Κλεομβρότου τοῦ Ἀναξανδρίδεω. τῶν δὲ κατύπερθέ οἱ προγόνων τὰ οὐνόματα εἴρηται ἐς Λεωνίδην· οὗτοί γάρ σφι τυγχάνουσι ἐόντες. ἀποθνήσκει δὲ Μαρδόνιος ὑπὸ Ἀριμνήστου, ἀνδρὸς ἐν Σπάρτῃ λογίμου, ὃς χρόνῳ ὕστερον μετὰ τὰ Μηδικὰ ἔχων ἄνδρας τριηκοσίους συνέβαλε ἐν Στενυκλήρῳ πολέμου ἐόντος Μεσσηνίοισι πᾶσι καὶ αὐτὸς τε ἀπέθανε καὶ οἱ τριηκοῖοι.

65 Ἐν δὲ Πλαταιῆσι οἱ Πέρσαι, ὡς ἐτράποντο ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, ἔφευγον οὐδένα κόσμον ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἐσωτῶν καὶ ἐς τὸ τεῖχος τὸ ξύλινον, τὸ ἐποίησαντο ἐν μοίρῃ τῇ Θηβαΐδι. θῶμα δέ μοι, ὅπως παρὰ τῆς Δήμητρος τὸ ἄλλος μαχομένων οὐδὲ εἰς ἐφάνη τῶν Περσέων οὔτε ἐσελθῶν ἐς τὸ τέμενος οὔτε ἐναποθανῶν, περί τε τὸ ἱρὸν οἱ πλείστοι ἐν τῷ βεβήλῳ ἔπεσον. δοκέω δέ, εἴ τι περὶ τῶν θείων πρηγμάτων δοκέειν δεῖ, ἢ θεὸς αὐτῆ σφεας οὐκ ἐδέκετο ἐμπρήσαντας τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Ἐλευσίनि.

66 Αὕτη μὲν νυν ἡ μάχη ἐπὶ τοσοῦτο ἐγένετο· Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκος αὐτίκα τε οὐκ ἠρέσκετο κατ' ἀρχὰς λειπομένου Μαρδονίου ἀπὸ βασιλέος, καὶ τότε πολλὰ ἀπαγορεύων οὐδὲν ἦνυε συμβάλλειν οὐκ ἔων. ἐποίησέ τε αὐτὸς τοιάδε ὡς οὐκ ἀρεσκόμενος τοῖσι πρήγμασι τοῖσι ἐκ Μαρδονίου ποιουμένοι· τῶν ἐστρατήγει ὁ Ἀρτάβαζος (εἶχε δὲ δύναμιν οὐκ ὀλίγην, ἀλλὰ καὶ ἐς τέσσερας μυριάδας ἀνθρώπων περὶ ἐσωτόν), τούτους, ὅπως ἢ συμβολῇ ἐγίνετο, εὖ ἐξεπιστάμενος, τὰ

ἔμελλε ἀποθήσεσθαι ἀπὸ τῆς μάχης, ἦγε κατηρητημένως παραγγείλας κατὰ τωὐτὸ ἰέναι πάντας, τῇ ἂν αὐτὸς ἐξηγήηται, ὅπως ἂν αὐτὸν ὀρώσι σπουδῆς ἔχοντα. ταῦτα παραγγείλας ὡς ἐς μάχην ἦγε δῆθεν τὸν στρατόν· προτερέων δὲ τῆς ὁδοῦ ὥρα καὶ δὴ φεύγοντας τοὺς Πέρσας. οὕτω δὴ οὐκέτι τὸν αὐτὸν κόσμον κατηγέετο, ἀλλὰ τὴν ταχίστην ἐτρόχαζε φεύγων οὔτε ἐς τὸ ξύλινον τεῖχος οὔτε ἐς τὸ Θηβαίων τεῖχος, ἀλλ' ἐς Φωκέας ἐθέλων ὡς τάχιστα ἐπὶ τὸν Ἑλλησποντον ἀπικέσθαι.

Καὶ δὴ οὗτοι μὲν ταύτῃ ἐτράποντο· τῶν δὲ ἄλλων Ἑλλή- 67-68
νων τῶν μετὰ βασιλέος ἐθελοκακούντων Βοιωτοὶ Ἀθηναίοισι ἐμαχέσαντο χρόνον ἐπὶ συχνόν· οἱ γὰρ μηδίζοντες τῶν Θηβαίων, οὗτοι εἶχον προθυμίην οὐκ ὀλίγην μαχόμενοί τε καὶ οὐκ ἐθελοκακέοντες οὕτω, ὥστε τριηκόσιοι αὐτῶν οἱ πρῶτοι καὶ ἄριστοι ἐνθαῦτα ἔπεσον ὑπ' Ἀθηναίων. ὡς δὲ ἐτράποντο καὶ οὗτοι, ἔφευγον ἐς τὰς Θήβας, οὐ τῆπερ οἱ Πέρσαι. καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ὁ πᾶς ὄμιλος οὔτε διαμαχεσάμενος οὐδενὶ οὔτε τι ἀποδεξάμενος ἔφευγον. δηλοῖ τέ μοι, ὅτι πάντα τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἤρτητο ἐκ Περσέων, εἰ καὶ τότε οὗτοι, πρὶν ἢ καὶ συμμίξαι τοῖσι πολεμίοισι, ἔφευγον, ὅτι καὶ τοὺς Πέρσας ὤρων. οὕτω τε πάντες ἔφευγον πλὴν τῆς ἵππου τῆς τε ἄλλης καὶ τῆς Βοιωτῆς· αὕτη δὲ τοσαῦτα προσωφέλεε τοὺς φεύγοντας, αἰεὶ τε πρὸς τῶν πολεμίων ἄγχιστα ἐοῦσα ἀπέργουσά τε τοὺς φιλίους φεύγοντας ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων.

Οἱ μὲν δὴ νικῶντες εἶποντο τοὺς Ξέρξῳ διώκοντές τε καὶ 69
φρονεύοντες· ἐν δὲ τούτῳ τῷ γινομένῳ φόβῳ ἀγγέλλεται τοῖσι ἄλλοισι Ἑλλησι τοῖσι τεταγμένοισι περὶ τὸ Ἥραιον καὶ ἀπογενομένοισι τῆς μάχης, ὅτι μάχη τε γέγονε καὶ νικῶεν οἱ μετὰ Πausανίῳ. οἱ δὲ ἀκούσαντες ταῦτα οὐδένα κόσμον ταχθέντες οἱ μὲν ἀμφὶ Κορινθίους ἐτράποντο διὰ τῆς ὑπω-

ρέης καὶ τῶν κολωνῶν τὴν φέρουσαν ἄνω ἰθὺ τοῦ ἱεροῦ τῆς Δήμητρος, οἱ δὲ ἀμφὶ Μεγαρέας τε καὶ Φλιασίους διὰ τοῦ πεδίου τὴν λειοτάτην τῶν ὁδῶν. ἐπεῖτε δὲ ἀγχοῦ τῶν πολεμίων ἐγίνοντο οἱ Μεγαρέες καὶ Φλιάσιοι, ἀπιδόντες σφέας οἱ τῶν Θηβαίων ἱππῶται ἐπειγομένους οὐδένα κόσμον ἤλαυνον ἐπ' αὐτοὺς τοὺς ἵππους, τῶν ἱπάρχειε Ἄσωπύδωρος ὁ Τιμάνδρου. ἐσπεσόντες δὲ κατεστόρεσαν αὐτῶν ἑξακοσίους, τοὺς δὲ λοιποὺς κατήραξαν διώκοντες ἐς τὸν Κιθαιρῶνα.

70 α) Οὗτοι μὲν δὴ ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἀπώλοντο· οἱ δὲ Πέρσαι καὶ ὁ ἄλλος ὄμιλος, ὡς κατέφυγον ἐς τὸ ξύλινον τεῖχος, ἔφθησαν ἐπὶ τοὺς πύργους ἀναβάντες, πρὶν ἢ τοὺς Λακεδαιμονίους ἀπικέσθαι, ἀναβάντες δὲ ἐφράξαντο, ὡς ἐδυνάετο ἄριστα, τὸ τεῖχος. προσελθόντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων κατεστήκεε σφι τειχομαχίη ἐρρωμενεστέρα. ἕως μὲν γὰρ ἀπῆσαν οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ δ' ἠμύνοντο καὶ πολλῶ πλέον εἶχον τῶν Λακεδαιμονίων ὥστε οὐκ ἐπισταμένων τειχομαχέειν ὡς δέ σφι οἱ Ἀθηναῖοι προσῆλθον, οὕτω δὴ ἰσχυρὴ ἐγένετο τειχομαχίη καὶ χρόνον ἐπὶ πολλόν. τέλος δὲ ἀρετῇ τε καὶ λιπαρίῃ ἐπέβησαν Ἀθηναῖοι τοῦ τεῖχος καὶ ἤρειπον, τῇ δὴ ἐσεχέοντο οἱ Ἕλληνας.

β) Πρῶτοι δὲ ἐσῆλθον Τεγεῆται ἐς τὸ τεῖχος, καὶ τὴν σκηνὴν τὴν Μαρδονίου οὗτοι ἦσαν οἱ διαρπάσαντες, τὰ τε ἄλλα ἐξ αὐτῆς καὶ τὴν φάτνην τῶν ἵππων εὐσαν χαλκίην πᾶσαν καὶ θέης ἀξίην. τὴν μὲν νυν φάτνην ταύτην τὴν Μαρδονίου ἀνέθεσαν ἐς τὸν νηὸν τῆς Ἀλέης Ἀθηναίης Τεγεῆται, τὰ δὲ ἄλλα ἐς τωυτό, ὅσα περ ἔλαβον, ἐσήνεικαν τοῖσι Ἕλλησι. οἱ δὲ βάρβαροι οὐδὲν ἔτι στίφος ἐποιήσαντο πεσόντος τοῦ τεῖχος οὔτε τις αὐτῶν ἀλκῆς ἐμέμνητο, ἀλύκταζόν τε οἶα ἐν ὀλίγῳ χώρῳ πεφοβημένοι τε καὶ πολλαὶ μυριάδες κατειλημμένοι ἀνθρώπων. παρῆν τε τοῖσι Ἕλλησι φονεῦειν οὕτω, ὥστε

τριήκοντα μυριάδων στρατοῦ καταδεουσέων τεσσέρων, τὰς ἔχων Ἀρτάβαζος ἔφευγε, τῶν λοιπέων μὴδὲ τρεῖς χιλιάδας περιγενέσθαι. Λακεδαιμονίων δὲ τῶν ἐκ Σπάρτης ἀπέθανον οἱ πάντες ἐν τῇ συμβολῇ εἰς καὶ ἑνενήκοντα, Τεγεγτέων δὲ ἑκκαίδεκα, Ἀθηναίων δὲ δύο καὶ πεντήκοντα.

Ε'. Ἡ ἐν Μυκάλῃ μάχῃ (479).

(Κεφ. 90-92, 96-106)

Τῆς δὲ αὐτῆς ἡμέρης, τῆσπερ ἐν Πλαταιῆσι τὸ τρῶμα ⁹⁰ ἐγένετο, συνεκύρησε γενέσθαι καὶ ἐν Μυκάλῃ τῆς Ἰωνίης. ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ Δῆλῳ κατέατο οἱ Ἕλληνες οἱ ἐν τῆσι νηυσὶ ἅμα Λευτυχίδῃ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἀπικόμενοι, ἤλθόν σφι ἄγγελοι ἀπὸ Σάμου Λάμπων τε Θρασυκλέος καὶ Ἀθηναγόρης Ἀρχεστρατίδew καὶ Ἡγησίστρατος Ἀρισταγόρew, πεμφθέντες ὑπὸ Σαμίων λάθρη τῶν τε Περσέων καὶ τοῦ τυράννου Θεομήστορος τοῦ Ἀνδροδάμαντος, τὸν κατέστησαν Σάμου τύραννον οἱ Πέρσαι. ἐπελθόντων δὲ σφέων ἐπὶ τοὺς στρατηγούς ἔλεγε Ἡγησίστρατος πολλὰ καὶ παντοῖα, ὡς, ἦν μόνον ἴδωνται αὐτοὺς οἱ Ἴωνες, ἀποστήσονται ἀπὸ Περσέων, καὶ ὡς οἱ βάρβαροι οὐκ ὑπομένουσι· ἦν δὲ καὶ ἄρα ὑπομείνωσι, οὐκ ἐτέρην ἄγρην τοιαύτην εὑρεῖν ἂν αὐτοὺς. θεοὺς τε κοινούς ἀνακαλέων προσέτραπε αὐτοὺς ῥύσασθαι ἄνδρας Ἕλληνας ἐκ δουλοσύνης καὶ ἀπαμῦναι τὸν βάρβαρον. εὐπετές τε αὐτοῖσι ἔφη ταῦτα γίνεσθαι· τὰς τε γὰρ νέας αὐτῶν κακῶς πλέειν καὶ οὐκ ἀξιομάχους κείνοισι εἶναι. αὐτοῖ τε, εἴ τι ὑποπτεύουσι, μὴ δόλῳ αὐτοὺς προάγοιεν, ἐτοῖμοι εἶναι ἐν τῆσι νηυσὶ τῆσι ἐκείνων ἀγόμενοι ὄμηροι εἶναι.

Ὡς δὲ πολλὸς ἦν λισσόμενος ὁ ξεῖνος ὁ Σάμιος, εἶρετο ⁹¹ Λευτυχίδης εἴτε κληδόνος εἵνεκεν θέλων πυθέσθαι εἴτε καὶ

κατὰ συντυχίην· « ὦ ξεῖνε Σάμιε, τί τοι τὸ οὔνομα; » ὁ δὲ εἶπε· « Ἠγησίστρατος ». ὁ δὲ ὑπαρπάσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον, εἶ τινα ὄρητο λέγειν ὁ Ἠγησίστρατος, εἶπε· « Δέχομαι τὸν οἰωνόν, ὦ ξεῖνε Σάμιε. σὺ δὲ ἡμῖν ποίεε, ὅπως αὐτός τε δοῦς πίστιν ἀποπλώσσαι καὶ οἱ σὺν σοὶ ἐόντες οἶδε, ἧ μὲν Σαμίους ἡμῖν προθύμους ἔσσεσθαι συμμαχοῦς ».

92 Ταῦτά τε ἅμα ἠγόρευε καὶ τὸ ἔργον προσῆγε· αὐτίκα γὰρ οἱ Σάμιοι πίστιν τε καὶ ὄρκια ἐποιεῦντο συμμαχίης πέρι πρὸς τοὺς Ἑλληνας. ταῦτα δὲ ποιήσαντες οἱ μὲν ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν ἐσωτῶν πλὴν Ἠγησιστράτου· μετὰ σφέων γὰρ ἐκέλευε πλέειν τὸν Ἠγησίστρατον, οἰωνὸν τὸ οὔνομα ποιούμενος· οἱ δὲ Ἑλληνες ἐπισχόντες ταύτην τὴν ἡμέρην τῇ ὑστεραίῃ ἐκαλλιρέοντο.

96 Τοῖσι δὲ Ἑλλησι ὡς ἐκαλλίρησε, ἀνήγον τὰς νέας ἐκ τῆς Δήλου πρὸς τὴν Σάμον· ἐπεὶ δὲ ἐγένοντο τῆς Σαμίης πρὸς Καλάμοισι, οἱ μὲν αὐτοῦ ὀρμισάμενοι κατὰ τὸ Ἡραϊον τὸ ταύτῃ παρεσκευάζοντο ἐς ναυμαχίην· οἱ δὲ Πέρσαι πυθόμενοι σφεας προσπλέειν ἀνήγον καὶ αὐτοὶ πρὸς τὴν ἤπειρον τὰς νέας τὰς ἄλλας, τὰς δὲ Φοινίκων ἀπῆκαν ἀποπλέειν. βουλευομένοισι γὰρ σφι ἐδόκεε ναυμαχίην μὴ ποιέεσθαι· οὐ γὰρ ὧν ἐδόκεον ὁμοιοὶ εἶναι· ἐς δὲ τὴν ἤπειρον ἀπέπλεον, ὅπως ἔωσι ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατὸν τὸν σφέτερον ἐόντα ἐν τῇ Μυκάλῃ, ὃς κελεύσαντος Ξέρξεω καταλελειμμένος τοῦ ἄλλου στρατοῦ Ἰωνίην ἐφύλασσε· τοῦ πλήθους μὲν ἦν ἕξ μυριάδες, ἐστρατήγεε δὲ αὐτοῦ Τιγράνης κάλλεϊ τε καὶ μεγάλῃ ὑπερφέρων Περσέων. ὑπὸ τοῦτον μὲν δὴ τὸν στρατὸν ἐβουλεύσαντο καταφυγόντες οἱ τοῦ ναυτικοῦ στρατηγοὶ ἀνειρῦσαι τὰς νέας καὶ περιβαλέσθαι ἕρκος ἔρυμα τῶν νεῶν καὶ σφέων αὐτῶν κρησφύγετον.

97 Ταῦτα βουλευσάμενοι ἀνήγοντο· ἀπικόμενοι δὲ παρὰ τὸ τῶν Ποτινέων ἱρὸν τῆς Μυκάλῃς ἐς Γαίσιωνά τε καὶ Σκολο-

πόνετα, τῇ Δήμητρος Ἐλευσινίης ἐστὶ ἱρόν, τὸ Φίλιστος ὁ Πασικλέος ἰδρύσατο Νεΐλεω τῷ Κόδρου ἐπισπόμενος ἐπὶ Μιλῆτου κτιστύν, ἐνθαῦτα τὰς τε νέας ἀνείρυσαν καὶ περιεθάλλοντο ἔρκος καὶ λίθων καὶ ξύλων, δένδρεα ἐκκόψαντες ἡμερα, καὶ σκόλοπας περὶ τὸ ἔρκος κατέπηξαν. καὶ παρεσκευάδατο ὡς πολιορκησόμενοι καὶ ὡς νικήσοντες· ἐπ' ἀμφοτέρα γὰρ ἐπιλεγόμενοι παρεσκευάζοντο.

Οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς ἐπύθοντο οἰχωκότας τοὺς βαρβάρους ⁹⁸ ἐς τὴν ἡπειρον, ἤχθοντο ὡς ἐκπεφευγόντων, ἐν ἀπορίῃ τε εἶχοντο, ὅ τι ποιέωσι, εἴτε ἀπαλλάσσονται ὀπίσω, εἴτε καταπλέωσι ἐπ' Ἕλλησπόντου. τέλος δὲ ἔδοξε τούτων μὲν μῆδέτερα ποιέειν, ἐπιπλέειν δὲ ἐπὶ τὴν ἡπειρον. παρασκευασάμενοι ὧν ἐς ναυμαχίην καὶ ἀποβάθρας καὶ τὰ ἄλλα, ὅσων ἔδδει, ἔπλεον ἐπὶ τῆς Μυκάλης. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ τε ἐγίνοντο τοῦ στρατοπέδου καὶ οὐδεὶς ἐφαίνετό σφι ἐπαναγόμενος, ἀλλ' ὄρων νέας ἀνελκυσμένας ἔσω τοῦ τείχεος, πολλὸν δὲ πεζὸν παρακεκριμένον παρὰ τὸν αἰγιαλόν, ἐνθαῦτα πρῶτον μὲν ἐν τῇ νηὶ παραπλέων, ἐγγρίμψας τῷ αἰγιαλῷ τὰ μάλιστα, Δευτυχιδῆς ὑπὸ κήρυκος προηγόρευε τοῖσι Ἴωσι λέγων· « Ἄνδρες Ἴωνες, ὅσοι ὑμέων τυγχάνουσι ἐπακούοντες, μάθετε, τὰ λέγω· πάντως γὰρ οὐδὲν συνήσουσι Πέρσαι, τῶν ἐγὼ ὑμῖν ἐντέλλομαι. ἐπεὰν συμμίσγωμεν, μεμνήσθαι τινα χρῆ ἐλευθερίας μὲν πάντων πρῶτον, μετὰ δὲ τοῦ συνθήματος Ἡρης. καὶ τάδε ἴστω καὶ ὁ μὴ ἐπακούσας ὑμέων πρὸς τοῦ ἐπακούσαντος ».

Δευτυχιδεω δὲ ταῦτα ὑποθεμένου δευτέρα δὴ τάδε ἐποίειν ⁹⁹ οἱ Ἕλληνες· προσσχόντες τὰς νέας ἀπέβησαν ἐς τὸν αἰγιαλόν. καὶ οὗτοι μὲν ἐτάσσοντο· οἱ δὲ Πέρσαι, ὡς εἶδον τοὺς Ἕλληνας παρασκευαζομένους ἐς μάχην καὶ τοῖσι Ἴωσι παραινέσαντας, τοῦτο μὲν ὑπονῶσαντες τοὺς Σαμίους τὰ Ἑλλήνων φρονέειν ἀπαιρέονται τὰ ὅπλα· οἱ γὰρ ὧν Σάμιοι ἀπικομένων Ἀθηναίων αἰχμαλώτων ἐν τῆσι νηυσὶ τῶν βαρβάρων,

τοὺς ἔλαβον ἀνὰ τὴν Ἀττικὴν λελειμμένους οἱ Ἑρξέω, τούτους λυσάμενοι πάντας ἀποπέμπουσι ἐποδιάσαντες ἐς Ἀθήνας· τῶν εἵνεκεν οὐκ ἦνιστα ὑποψίην εἶχον, πεντακοσίας κεφαλὰς τῶν Ἑρξέω πολεμίων λυσάμενοι. τοῦτο δὲ τὰς διόδους τὰς ἐς τὰς κορυφὰς τῆς Μυκάλῃς φερούσας προστάσσουσι τοῖσι Μιλησίοισι φυλάσσειν ὡς ἐπισταμένοισι δῆθεν μάλιστα τὴν χώραν· ἐποίευν δὲ τούτου εἵνεκεν, ἵνα ἐκτὸς τοῦ στρατοπέδου ἔωσι. τούτους μὲν Ἰώνων, τοῖσι καὶ κατεδόκεον νεοχμὸν ἂν τι ποιέειν δυνάμιος ἐπιλαβομένοισι, τρόποισι τοιούτοις προεφυλάσσοντο οἱ Πέρσαι, αὐτοὶ δὲ συνεφόρησαν τὰ γέρρα ἔρκος εἶναι σφίσι.

100 Ὡς δὲ ἄρα παρεσκευάστο τοῖσι Ἕλλησι, προσήισαν πρὸς τοὺς βαρβάρους. ἰοῦσι δὲ σφι φήμη τε ἐσέπτατο ἐς τὸ στρατόπεδον πᾶν καὶ κηρυκῆιον ἐφάνη ἐπὶ τῆς κυματωγῆς κείμενον· ἡ δὲ φήμη διηλθέ σφι ὧδε, ὡς οἱ Ἕλληνες τὴν Μαρδονίου στρατιὴν νικῶεν ἐν Βοιωτοῖσι μαχόμενοι. δῆλα δὲ πολλοῖσι τεκμηρίοισι ἐστὶ τὰ θεῖα τῶν πρηγμάτων, εἰ καὶ τότε τῆς αὐτῆς ἡμέρης συμπίπτοντος τοῦ τε ἐν Πλαταιῆσι καὶ τοῦ ἐν Μυκάλῃ μέλλοντος ἔσεσθαι τρώματος φήμη τοῖσι Ἕλλησι τοῖσι ταύτῃ ἐσαπίκετο, ὥστε θαρσῆσαι τε τὴν στρατιὴν πολλῶ μᾶλλον καὶ ἐθέλειν προθυμότερον κινδυνεύειν.

101 Καὶ τὸδε ἕτερον συνέπεσε γενόμενον, Δῆμητρος τεμένεια Ἐλευσινίης παρ' ἀμφοτέρας τὰς συμβολὰς εἶναι. καὶ γὰρ δὴ ἐν τῇ Πλαταιίδι παρ' αὐτὸ τὸ Δημήτριον ἐγίνετο, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, ἡ μάχη, καὶ ἐν Μυκάλῃ ἔμελλε ὡσαύτως ἔσεσθαι. γεγονέναι δὲ νίκην τῶν μετὰ Πausανίεω Ἑλλήνων ὀρθῶς σφι ἡ φήμη συνέβαινε ἐλθούσα· τὸ μὲν γὰρ ἐν Πλαταιῆσι πρῶτῃ ἔτι τῆς ἡμέρης ἐγίνετο, τὸ δὲ ἐν Μυκάλῃ περὶ δείλην. ὅτι δὲ τῆς αὐτῆς ἡμέρης συνέβαινε γίνεσθαι μῆνός τε τοῦ αὐτοῦ, χρόνῳ οὐ πολλῶ σφι ὕστερον δῆλα ἀναμανθάνουσι ἐγίνετο. ἦν δὲ ἄρρωδὴ σφι, πρὶν τὴν φήμην

ἔσαπικέσθαι, οὔτι περι σφέων αὐτῶν οὔτω, ὡς τῶν Ἑλλήνων, μὴ περι Μαρδονίῳ πταίση ἢ Ἑλλάς. ὡς μέντοι ἢ κληδὼν αὐτῆ σφι ἐσέπτατο, μᾶλλον τι καὶ ταχύτερον τὴν πρόσσῳδον ἐποιεῦντο. οἱ μὲν δὴ Ἑλληγες καὶ οἱ βάρβαροι ἔσπευδον ἐς τὴν μάχην, ὡς σφι καὶ αἱ νῆσοι καὶ ὁ Ἑλλήσποντος ἄεθλα προέκειτο.

α) Τοῖσι μὲν νυν Ἀθηναίοισι καὶ τοῖσι προσεχέσι τούτοις 102 τεταγμένοισι μέχρι κου τῶν ἡμισέων ἢ ὁδὸς ἐγίνετο κατ' αἰγιαλὸν τε καὶ ἄπεδον χῶρον, τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι καὶ τοῖσι ἐπεξῆς τούτοις τεταγμένοισι κατὰ τε χαράδρην καὶ οὔρεα. ἐν ᾧ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι περιήισαν, οὔτοι οἱ ἐπὶ τῷ ἐτέρῳ κέρει καὶ δὴ ἐμάχοντο. ἕως μὲν νυν τοῖσι Πέρσῃσι ὄρθια ἦν τὰ γέρρα, ἡμύνοντό τε καὶ οὐδὲν ἔλασσον εἶχον τῇ μάχῃ· ἐπίτε δὲ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν προσεχέων ὁ στρατός, ὅπως ἐωυτῶν γένηται τὸ ἔργον καὶ μὴ Λακεδαιμονίων, παρακελευσάμενοι ἔργου εἶχοντο προθυμότερον, ἐνθεῦτεν ἦδη ἕτεροιοῦτο τὸ πρῆγμα. διωσάμενοι γὰρ τὰ γέρρα οὔτοι φερόμενοι ἐσέπεσον ἀλέες ἐς τοὺς Πέρσας, οἱ δὲ δεξάμενοι καὶ χρόνον συχνὸν ἀμυνόμενοι τέλος ἔφευγον ἐς τὸ τεῖχος.

β) Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικυώνιοι καὶ Τροιζήνιοι (οὔτοι γὰρ ἦσαν ἐπεξῆς τεταγμένοι) συνεπισπόμενοι συνεσέπιπτον ἐς τὸ τεῖχος. ὡς δὲ καὶ τὸ τεῖχος ἀραίρητο, οὔτ' ἔτι πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο οἱ βάρβαροι, πρὸς φυγὴν τε ὀρμέατο οἱ ἄλλοι πλὴν Περσέων. οὔτοι δὲ κατ' ὀλίγους γινόμενοι ἐμάχοντο τοῖσι αἰεὶ ἐς τὸ τεῖχος ἐσπίπτουσι Ἑλλήνων. καὶ τῶν στρατηγῶν τῶν Περσικῶν δύο μὲν ἀποφεύγουσι, δύο δὲ τελευτῶσι: Ἀρταύνης μὲν καὶ Ἰθαμίτρης τοῦ ναυτικοῦ στρατηγέοντες ἀποφεύγουσι, Μαρδόντης δὲ καὶ ὁ τοῦ πεζοῦ στρατηγὸς Τιγράνης μαχόμενοι τελευτῶσι. ἔτι δὲ μαχομένων τῶν Περσέων ἀπίκοντο Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ μετ' αὐτῶν καὶ τὰ λοιπὰ συνδιεχίριζον. ἔπεσον δὲ καὶ αὐτῶν τῶν

Ἑλλήνων συχνοὶ ἐνθαῦτα, ἄλλοι τε καὶ Σικυωνίων ὁ στρατηγὸς Περίλεως.

103 Τῶν δὲ Σαμίων οἱ στρατευόμενοι ἐόντες τε ἐν τῇ στρατοπέδῳ τῇ Μηδικῇ καὶ ἀπαραιρηγμένοι τὰ ὄπλα, ὡς εἶδον αὐτίκα κατ' ἀρχὰς γινομένην ἑτεραλκεία τὴν μάχην, ἔρδον, ὅσον ἐδυνάετο, προσωφελέειν ἐθέλοντες τοῖσι Ἑλλησι. Σαμίους δὲ ἰδόντες οἱ ἄλλοι Ἴωνες ἄρξαντας, οὕτω δὴ καὶ αὐτοὶ ἀποστάντες ἀπὸ Περσέων ἐπέθεντο τοῖσι βαρβάροισι.

104 Μιλήσιοισι δὲ προσετέτακτο μὲν ἐκ τῶν Περσέων τὰς διόδους τηρέειν σωτηρίας εἵνεκέν σφι, ὡς, ἦν ἄρα σφέας καταλαμβάνη, οἷά περ κατέλαβε, ἔχοντες ἡγεμόνας σώζωνται ἐς τὰς κορυφὰς τῆς Μυκάλης. ἐτάχθησαν μὲν νυν ἐπὶ τοῦτο τὸ πρῆγμα οἱ Μιλήσιοι τούτου τε εἵνεκεν καὶ ἵνα μὴ παρεόντες ἐν τῇ στρατοπέδῳ τι νεοχμὸν ποιέοιεν οἱ δὲ πᾶν τὸ ἐναντίον τοῦ προστεταγμένου ἐποίηον, ἄλλας τε κατηγεσόμενοί σφι ὁδοὺς φεύγουσι, αἱ δὴ ἔφερον ἐς τοὺς πολεμίους, καὶ τέλος αὐτοὶ σφι ἐγίνοντο κτείνοντες πολεμιώτατοι. οὕτω δὴ τὸ δεῦτερον Ἴωνίη ἀπὸ Περσέων ἀπέστη.

105 - 106 Ἐν δὲ ταύτῃ τῇ μάχῃ Ἑλλήνων ἡρίστευσαν Ἀθηναῖοι καὶ Ἀθηναίων Ἐρμόλυκος ὁ Εὐθύνου, ἀνὴρ παγκράτιον ἐπασκήσας. τοῦτον δὲ τὸν Ἐρμόλυκον κατέλαβε ὕστερον τούτων, πολέμου ἐόντος Ἀθηναίοισι τε καὶ Καρυστίοισι, ἐν Κύρῳ τῆς Καρυστίης χώρας ἀποθανόντα ἐν μάχῃ κείσθαι ἐπὶ Γεραιστῷ. μετὰ δὲ Ἀθηναίους Κορίνθιοι καὶ Τροιζήνιοι καὶ Σικυώνιοι ἡρίστευσαν. ἐπειτέ δὲ κατεργάσαντο οἱ Ἑλληνες τοὺς πολλούς, τοὺς μὲν μαχομένους, τοὺς δὲ καὶ φεύγοντας, τῶν βαρβάρων, τὰς νέας ἐνέπρησαν καὶ τὸ τεῖχος ἅπαν, τὴν ληϊὴν προεξαγαγόντες ἐς τὸν αἰγιαλόν, καὶ θησαυροὺς τινὰς χρημάτων εὔρον· ἐμπρήσαντες δὲ τὸ τεῖχος καὶ τὰς νέας ἀπέπλεον.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Βίος Ἡροδότου.

Ὁ Ἡρόδοτος, υἱὸς τοῦ Λύξου καὶ τῆς Δρυοῦς, ἐγεννήθη περὶ τὸ 484 π. Χ. ἐν τῇ Ἀλικαρνασσῶ τῆς Καρίας, Δωρικῇ ἀποικίᾳ. Κατήγετο ἕξ ἐπιφανοῦς καὶ εὐπόρου οἰκογενείας.

Ὁ Ἡρόδοτος ἔτυχε λίαν ἐπιμεμημένης παιδεύσεως. Ἐχων ὡς διδάσκαλον τὸν θεῖον αὐτοῦ ποιητὴν Πανύασιν ἐδιδάχθη τὸν Ὅμηρον καὶ ἐμελέτησε τὰ ἔργα τῶν πρώτων Ἑλλήνων ἱστοριογράφων, τῶν καλουμένων **λογογράφων**, οἵτινες συνέγραφον γεωγραφικὰς περιηγήσεις ἢ ἱστορίας πόλεων ἢ γενῶν κατὰ τοὺς μύθους καὶ τὰς παραδόσεις τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, χωρὶς ὅμως νὰ φροντίζωσι νὰ χωρίζωσι τὴν ἀλήθειαν ἀπὸ τοῦ ψεύδους τῶν μύθων.

Ἐν τῇ Ἀλικαρνασσῶ τύραννος τότε ἦτο ὁ Λύγδαμις, ἕγγονος τῆς βασιλείσης Ἀρτεμισίας, ἣτις ἐξεστράτευσε μετὰ τοῦ Ξέρξου κατὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ μετέσχε τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας. Κατὰ τοῦ τυράννου τούτου ἐγένετο στάσις, ἣς μετέσχε καὶ ὁ Ἡρόδοτος· ἀλλ' ἡ στάσις ἀπέτυχε καὶ ὁ Ἡρόδοτος ἠναγκάσθη νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν τότε ἀκμάζουσαν νῆσον Σάμον. Βραδύτερον — πάντως πρὸ τοῦ 454 — ἐπανελθὼν εἰς τὴν Ἀλικαρνασσὸν συνήργησε μὲν εἰς τὴν ἐκδίωξιν τοῦ τυράννου Λυγδάμιδος, ἀλλὰ ἐπέσυρεν — ἄγνωστον τίνι αἰτίᾳ — τὸ μῖσος τῶν ἑαυτοῦ συμπολιτῶν διὰ τοῦτο ἠναγκάσθη νὰ καταλίπῃ διὰ παντὸς τὴν πατρίδα του.

Ποῦ μετὰ τὴν ἀποδημίαν αὐτοῦ ἀπῆλθεν ὁ Ἡρόδοτος δὲν γνωρίζομεν· εὐρίσκομεν ὅμως αὐτὸν τῷ 445 ἐν Ἀθήναις, ὅπου ἀνέγνω μέρος τῆς ἱστορίας του, δι' οὗ τοσοῦτον συνεκίνησε καὶ ἔτρεψε τοὺς Ἀθηναίους, ὥστε ἔδοσαν αὐτῷ δωρεὰν 10 ταλάντων. Ἐν Ἀθήναις συνεδέθη διὰ φιλίας μετὰ τοῦ Περικλέους καὶ ἄλλων σπουδαίων ἀνδρῶν.

Ὅτε δὲ τῷ 444 ἀφώκισθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐν τῇ Κάτω Ἰταλίᾳ ἡ πόλις Θούριοι, μετέβη καὶ ὁ Ἡρόδοτος εἰς αὐτὴν καὶ

ἐγκατεστάθη ἐκεῖ καὶ ἐγένετο ἡ πόλις αὕτη δευτέρα πατρίς του, δι' ὃ καὶ Θούριος ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἐκαλεῖτο.

Ὁ Ἡρόδοτος ἐκ τῆς μελέτης τῶν ἱστοριῶν ἰτῶν λογογράφων ἠσθάνθη τοσοῦτον ἐνθουσιασμόν, ὥστε ἀπεφάσισε καὶ αὐτὸς νὰ συγγράψῃ τὴν ἱστορίαν τῶν πολέμων, οὓς διεξήγαγον οἱ Ἕλληνες κατὰ τῶν Περσῶν. Θέλων δὲ νὰ γνωρίσῃ ἐξ ἰδίας αὐτοψίας τὰ πράγματα ἐπεχείρησε μακροτάτας περιηγήσεις εἰς διαφόρους μεμακρυσμένας χώρας, ἃν καὶ ἡ συγκοινωνία τότε ἦτο ἀτελεστάτη, ἡ δὲ ἀσφάλεια διὰ τοὺς ταξειδεύοντας λίαν ἀμφίβηλος· οὕτως ἐπεσκέφθη ὄχι μόνον τὰ πλησιαιότατα μέρη τῆ ἑαυτοῦ πατρίδι καὶ τὰ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κατοικούμενα Δυτικὰ καὶ Βόρεια παράλια τῆς Μ. Ἀσίας, ἀλλὰ καὶ τὴν Αἴγυπτον μέχρις Ἐλεφαντίνης, τὴν Λιβύην μέχρι τῶν περικύρων τῆς Κυρήνης, τὴν Φοινίκην, τὴν Βαβυλωνίαν, τὴν Περσίαν, τὰς ἐν τῷ Κιμμερίῳ Βοσπόρῳ Ἑλληνίδας πόλεις, τὴν πρόσοικον αὐταῖς Σκυθίαν, τὴν κυρίως Ἑλλάδα καὶ τὴν Κάτω Ἰταλίαν.

Ποῦ καὶ πότε ἀπέθανεν ὁ Ἡρόδοτος εἶναι ἄγνωστον· κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀπέθανε τῷ 424 ἐν Θουρίοις.

2. Τὸ ἱστορικὸν ἔργον τοῦ Ἡροδότου.

Τὸ ἱστορικὸν ἔργον τοῦ Ἡροδότου, ὅπερ προσεπόρισεν αὐτῷ τὸν τιμητικὸν τίτλον τοῦ πατρὸς τῆς ἱστορίας, καλεῖται ὑπὸ τοῦ ἰδίου *ἱστορίης ἀπόδειξις* (=ἀπόδειξις, διήγησις), διηρέθη δὲ ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων εἰς ἑννέα βιβλία, ὧν ἕκαστον ὀνομάζεται ἀπὸ μιᾶς Μούσης. Ἐν αὐτῷ περιέχεται πλοῦτος γνώσεων ἱστορικῶν, γεωγραφικῶν, φυσικῶν, ἀρχαιολογικῶν κλπ., ἀλλ' ἡ κυρία ἰδέα, περὶ τὴν ὁποίαν πλέκονται πᾶσαι αἱ ἄλλαι γνώσεις, εἶναι οἱ ἐπὶ Δαρείου καὶ Ξέρξου πόλεμοι τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Περσῶν.

Ὁ Ἡρόδοτος, ἂν καὶ Δωριεὺς, ἔγραψε τὸ ἔργον του ἐν Ἰωνικῇ διαλέκτῳ καὶ ὄχι, ὡς ἠδύνατό τις νὰ προσδοκῆσθῃ, ἐν Δωρικῇ· πρὸς τοῦτο ἦτο ἠναγκασμένος ἕνεκα τῶν πρὸ αὐτοῦ λογογράφων, οἵτινες, πάντες σχεδὸν Ἴωνες, εἶχον μεταχειρισθῆ τὴν Ἰωνικὴν διάλεκτον ὡς γλῶσσαν τῶν συγγραφεῶν των.

3. Σύνοψις τῶν κυριωτάτων διαφορῶν τῆς Ἑροδοτείου διαλέκτου ἀπὸ τῆς Ἀττικῆς.

Α'. Φωνήεντα.

Ἀνταλλαγή φωνηέντων.

α') Παρ' Ἑροδότῳ ὑπάρχει η ἀντὶ $\bar{\alpha}$ καὶ $\bar{\alpha}$ καὶ ἀντιστρόφως: *σοφίη, θεήσομαι, ἦηρ, πρήσσω, Θρηῆξ, τριηκόσιοι, πέρην, νηός, νηῦς, νηυσί.* — *πρῶρη, ἀληθείη.* — *λάξομαι* (τοῦ ῥήμ. λαγγάνω), *χρᾶσθαι, λάμψομαι, ἐλάμφθην* (τοῦ ῥ. λαμβάνω). — α ἀντὶ ο ὑπάρχει ἐν τοῖς ἄρρωδία, ἄρρωδέω.

β') ε ἀντὶ $\bar{\alpha}$ καὶ ει καὶ ἀντιστρόφως: *τέσσερες.* — *κρέσσων, μέζων, ἔργω, ἐδέχθην, δεδέχθαι* (τοῦ ῥ. δείκνυμι), *ἔωθα*, (εἰς τὰ θηλυκὰ τῶν εἰς υς ἐπιθέτων) *θήλεα, ταχέα.* — *τράπω, τάμνω.* — *κεινός, ξεινός, στεινός, εἰρωτάω, εἵνεκεν, εἰρύω, εἰρέσθαι.*

γ') ω ἀντὶ αυ, ου, ευ, οη: *τρῶμα, θῶμα, θωμάζω.* — *ῶν, γῶν* (= οῦν, γοῦν). — *πλώσομαι, πλώσας.* — *ὀγδώκοντα, ἔβωσα, βώθειω, ἐνένωντο* (ὑπερσντλ. τοῦ ῥ. νοέω). — *ων* ἀντὶ αυ: *ἐμεωντοῦ, σεωντοῦ, ἐωντοῦ.*

δ') ου ἀντὶ ο: *μοῦνος* (=μόνος), *νοῦσος, οὔρος* (=ὄρος), *οὔνομα, οὔνομάζω.*

Συναίρεσις.

Ἡ συναίρεσις παραλείπεται συχνάκις παρ' Ἑροδότῳ ἐν τε τῇ κλίσει καὶ ἐν τῇ ῥίξει: *πλόος, χρύσεος, βασιλεί, βασιλέες, ῥίγεϊ, γένεος, ἀληθέα, Θεμιστοκλέης.* — *μενέομεν, ἀποβαλέεις, φαίνεαι, πείθεο, φανέωσι, ποιέω, ποιέεις, ποίεε.* — *ἔαρ, διοτός, δηϊώω, ῥηίδιος, βασιληίη, ἀνθρωπήιος, οἰκηίη, ἀνδρήιος, ἄεθλος* κτλ.

Χασμωδία, ἔκθλιψις, κρᾶσις.

Ἡ χασμωδία εἶναι συνηθεστάτη· ὅθεν ἐλλείπει

α') τὸ εὐφωνικὸν ν.

β') τὸ σ ἐν τοῖς ἄχρη, μέχρι, οὔτω.

Ἡ δ' ἔκθλιψις καὶ ἡ κρᾶσις εἶναι σπανία ἰδιάζουσα παρὰ τοῖς Ἴωσιν εἶναι ἢ κρᾶσις τοῦ **ο-α** εἰς **ω**: **ᾠνήρ, ωύτός, τωυτό.**

Β'. Ἀνταλλαγὴ συμφώνων.

α') Ἀντὶ **π** ὑπάρχει **κ** εἰς ὅλα τὰ ἀντωνυμικὰ ἐπίθετα καὶ ἐπιρρ. τὰ σχηματιζόμενα ἐκ θέματος **πο**:

κοῖος, ὀκοῖος, κόσοι, κότερος, κῆ, κότε, κοῦ, ὄκος κτλ. — ἀλλὰ **ὀποδαπός.**

β') ἀντὶ **χ** ὑπάρχει **κ**: **δέκομαι, οὐκί.**

γ') ἀντὶ **θ** » **τ** ἐν τῷ **αῦ**ις.

δ') Μετάθεσις τοῦ δασέος γίνεται ἐν τοῖς:

ἐνθεῦτεν (= ἐντεῦθεν), **ἐνθαῦτα** (= ἐνταῦθα), **κιθῶν** (= χιτών).

ε') Τὰ φιλά πρὸ δασυνομένου φωνήεντος δὲν τρέπονται εἰς δασέα οὔτε ἐν τῷ μέσῳ οὔτε ἐν τέλει λέξεως: **ἐπεξῆς, αὐτημερόν, ἀπικνέομαι, ἀπῆκε, μετήμι, ἀποδος.** — **ἀπ' οὔ, μετ' οὔ, οὐκ ἕτερος.**

Ὁ Δυϊκὸς ἀριθμὸς ἐλλείπει ἔν τε τοῖς ὀνόμασι καὶ ἐν τοῖς ῥήμασι.

Γ'. Κλίσεις.

Πρώτη κλίσις.

α') Ἡ ἐνικὴ γενκ. τῶν εἰς — **ης** λήγει εἰς — **εω**, τῶν εἰς — **εης** εἰς — **εω**: Πέρσης, γενκ. **Πέρσεω**, Ξέρξης — **Ξέρξεω**, πολίτης — **πολιήτεω**. — βορέης, γενκ. **βορέω**, Ἐρμέης — **Ἐρμέω**.

β') ἡ ἐνκ. αἰتك. πολλῶν κυρίων ὀνομάτων εἰς — **ης** λήγει ἄλλοτε μὲν εἰς — **ην**: **Ξέρξην, Λεωνίδην**, ἄλλοτε δὲ εἰς — **εα**: **Ξέρξεα, Λεωνίδα.**

γ') ἡ γενκ. πληθ. τῶν πρωτοκλίτων οὐσιαστικῶν τε καὶ ἐπιθέτων λήγει εἰς — **εων**: **γνωμέων, πολιητέων — λοιπέων, πολλέων — αὐτέων — ξουσέων.**

Ἐξαιρέσεις: Ἐξαιροῦνται τὰ θηλυκὰ τῶν βαρυτόνων ἐπιθέτων, μετοχῶν, ἀντωνυμιῶν τῶν ληγουσῶν εἰς **ος, η, ον**, ὧν ἡ γενκ. πληθ. εἶναι ὁμοία τῇ τῶν ἀρσενικῶν: **ἄλλων, φίλων, ἐκείνων, ἀλίσκομένων, τούτων.**

δ') ἡ δοτικ. πληθ. λήγει εἰς — **ησι (ῆσι)**: **γνώμησι, τιμῆσι, λοιπῆσι, αὐτῆσι.**

Δευτέρα κλίσις.

Ἡ δοτκ. πληθ. εἰς — οἰσι (οἴσι): λόγοισι, θεοῖσι.

ΣΗΜ. Κατὰ τὴν δευτέραν Ἀττικὴν κλίσιν ὀλίγα ὀνόματα κλίνονται:

α') τὰ κύρια ὀνόματα τὰ καταλήγοντα εἰς — λεως: *Μενέλεως, Χαρίλεως, Ἀρκεσίλεως, Θρασύλεως*, β') τὰ *Μίνως, Ἄθως, Ἀμφιάρεως*. Ἀντὶ δὲ τῶν *λεώς, νεώς, κάλως, λαγώς* μεταχειρίζεται ὁ Ἡρ. τοὺς Ἴωνικοὺς τύπους: *λήος, νηός, κάλος, λαγός*· καὶ ἀντὶ τῶν ἐπιθέτων *πλέως, ἴλεως, ἀξιόχρεως* τοὺς Ἴωνικοὺς τύπους *πλέος, η, ον — ἴλεος, ον — ἀξιόχρεος, ον*.

Τρίτη κλίσις.

α') Τὰ κύρια ὀνόματα εἰς — κλέης κλίνονται οὕτω:

Θεμιστοκλής, — κλέος, κλέι, — κλέα, — κλεες.

β') Τὰ εἰς — ις λήγοντα ὀνόματα κλίνονται οὕτω:

πόλις, πόλιος, πόλι, πόλιν·

πόλιες, πολίων, πόλισι, πόλις ἢ πόλιας.

γ') Τὰ οὐσιαστικά εἰς — εὺς κλίνονται οὕτω: *βασιλεύς, βασιλέος, βασιλεί, βασιλέα, βασιλεῦ. — έες, — έων, — εὔσι, — έας.*

δ') Τὸ κέρας κλίνεται οὕτω: *κέρας, κέρεος, κέρεϊ, κέρεα, κερέων.*

ε') Τὸ νηῦς (= ἄττ. ναῦς) κλίνεται οὕτω: *νηῦς, νεός, νηί, νέα — νέες, νεῶν, νηυσί, νέας.*

Ἐπίθετα, Παραθετικά, Ἀριθμητικά.

α') Ἀντὶ τοῦ πολλὸς εὔρηται πολλάκις *πολλός*· τὸ δὲ οὐδέτερον εἶναι *πολλὸν* καὶ *πολύ*.

β') Ἐπίθετα εἰς — εος καὶ — ηιος (= ἄττ. εἶος) διατηροῦσιν ἐν τοῖς παραθετικοῖς τὸ ο καὶ προηγουμένης βραχείας συλλαβῆς: *ἐπιτηδεότερος, — ὀτατος* (διότι = ἄττ. ἐπιτηδειάτατος), *ἀνδρηιότερος, οἰκηιότερος* (διότι τὸ *ηι* θεωρητέον ὡς δίφθογος).

γ') Τοῦ ταχὺς συγκρ. *ταχύτερος* καὶ *θάσσων* ὑπερθ. *τάχιστος*.

δ') Τὸ πολλὸς ἐν τῇ ὀνομ. τοῦ συγκριτ. ἔχει *πλέον, πλέον* καὶ *πλεῦν*, ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις πτώσεσι τὸ μὲν: *πλέονι, πλέονα* (*πλέω*), *πλεόνων, πλέοσι*, τὸ δὲ: *πλεῦνος, πλεῦνα, πλεῦνες, πλεύνων, πλεῦνας*.

ε') Τὸ ἀριθμ. **δύο** ἄλλοτε μὲν εἶναι ἄκλιτον, ἄλλοτε δὲ κλίνονται: **δύο, δυῶν, δυοῖσι, δύο.**

Ἐντὶ τοῦ δώδεκα λέγει ὁ Ἡρ. **δυσώδεκα**, ἐντὶ τοῦ τέσσαρες **τέσσερες**, ὡσαύτως **τεσσερεσκαίδεκα**.

Ἄντωνυμίας.

α') Ἐντὶ τῆς γενκ. ἐμοῦ, σοῦ ἀπαντῶσιν οἱ τύποι **ἐμέο** ἢ **ἐμεῦ**, **σέο** ἢ **σεῦ**.

Ἡ δοτκ. τῆς προσωπικῆς ἀντων. τοῦ β' προσ. ἀπαντᾷ **σοι** ὀρθοτονουμένη καὶ **τοι** ἐγκλιτικῆ. Ἡ αἰτ. τοῦ γ' προσ. ἀπαντᾷ **μιν** (ἐγκλιτικῆ) ἐντὶ αὐτόν, αὐτήν καὶ ἑαυτόν, ἑαυτήν, ἢ δὲ δοτκ. πληθ. **σφίσι** ἐντὶ ἑαυτοῖς, ἑαυταῖς, καὶ **σφι** (ἐγκλιτ.) ἐντὶ αὐτοῖς, αὐταῖς. Ἐκτὸς τούτου ὁ Ἡρ. ἔχει καὶ οὐδ. πληθ. **σφεα** = αὐτά.

β') Ἡ **ὄδε** ἐν τῇ δοτκ. πληθ. ἔχει **τοισίδε** καὶ **τησίδε**.

γ') Τῶν ἀναφορικῶν ἀντων. σχηματίζονται, πλὴν τῶν ὀνομαστικῶν ὄ, ἦ, οἶ, αἶ, ἐν πάσαις ταῖς πτώσεσι τύποι ἀπὸ τ ἀρχόμενοι: **τοῦ, τῆς, τῶν, τὰ**.

Μετὰ τὰς προθέσεις ὅμως ἐκθλιβομένης κεῖνται οἱ ἀπὸ φωνήεντος ἀρχόμενοι τύποι: **ἀντ' ὧν, ἀπ' οὔ, μετ' ἧς** κτλ.

Ὡσαύτως ἐν χρονικαῖς ἐκφράσεσιν οὐδέποτε ἀπαντῶσιν οἱ ἀπὸ τ ἀρχόμενοι τύποι: **ἐν ᾧ, ἐξ οὔ, ἐς ὄ, ἕως οὔ**.

δ') Ἡ **ὄστις** σχηματίζει τοὺς ἐξῆς τύπους, ἐν τῇ γενκ. τοῦ ἐνικοῦ **στευ**, ἐν τῇ δοτκ. **διεφ'** ἐν τῇ πληθυντ. γενκ. **στεων**, δοτκ. **δέτοισι**· οὐδ. πληθ. **ἄσσα**.

ε') **τίς**, γενκ. **τεῦ**, δοτκ. **τέφ** καὶ **τίνι**· πληθ. **τέων**, δοτκ. **τέοισι**· τοὺς αὐτοὺς τύπους (ἄλλ' ἐγκλιτικούς) ἔχει καὶ ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία.

Δ'. Ῥήματα.

Αὔξεις.

α') Τὰ θαμιστικά εἰς — **σκον** καὶ — **σκόμην** δὲν λαμβάνουσιν αὔξῃσιν οὔτε συλλαβικὴν οὔτε χρονικὴν: **ἄγεσκον, ποιέεσκον, ὀδυρέσκετο**· καὶ ἐν τῷ ὑπερσυντλ. ἐλλεῖπει πολλάκις ἡ συλλαβικὴ αὔξῃσις: **δέδοκτο, καταλέλειπτο**.

Τὰ ῥήμ. **βούλομαι, δύναμαι** καὶ **μέλλω** ἔχουσιν **ε**.

β') Ἡ χρονικὴ αὔξησις παρὰ τισι ῥήμασι ἔλλειπει πάντοτε, ὡς **ἀγινέω, ἀμείβομαι** κ. ἄλ., ἰδίως παρὰ πᾶσι τοῖς ἀπὸ **αι, αυ, ει, ευ** καὶ **οι** ἀρχομένοις ῥήμασι.

γ') Ὁ παρατατικὸς τοῦ **ὀρέω** (= ὀράω) ἀπαντᾷ **ὠρων**.

Καταλήξεις.

α') Μένουσιν ἀσυναίρετοι αἱ καταλήξεις **-αο, -εαι, -εο** (ἡ τελευταία συναιρεῖται μόνον εἰς **ευ**): **ἐργάσαο, οἴχεται, ἐγένεο**. Ὡσαύτως ἡ **-εω** ἐν τῇ ὑποτακτικῇ τοῦ παθ. ἀορίστου (**αἰρεθέω, αἰρεθόμεν**) καὶ τοῦ ἀορ. β' ἐνεργητ. (**θέω, θέωμεν** κτλ.) ὁμοίως ἡ **-εω** καὶ **-εομεν** ἐν τῷ μέλλοντι τῶν ὑγρολήκτων ῥημάτων (**σημανέω, σημανέομεν**).

β') Ὁ ἐνεργητ. ὑπερσυντ. ἔχει τὰς καταλήξεις **εα, εας, εε, εατε: ἐώθεα, ἐώθεας, ἐώθεε, ἐωθέατε**.

γ') Ἀντὶ τῶν καταλήξεων **-νται** καὶ **-ντο** ἀπαντῶσιν **-αται** καὶ **-ατο** 1) ἐν τῷ παθ. παρακμ. καὶ ὑπερσυντλ. (**ἀπίκατο** = ἀφιγμένοι ἦσαν, **εἰτετάχατο, ιετύφαται, ἐσκενάδαται, δεδέχαται**). 2) ἐν τῇ ὀριστικῇ τοῦ παθ. ἐνεσιῶτος καὶ παρατκ. τῶν εἰς **-μι** ῥημάτων (**τιθέαται, ἰστέαται, δυνέαται, ἐδεικνύατο, ἐκέατο**). 3) ἐν τῇ εὐκτικῇ (**γενοίατο, ἀγοίατο, τισαίατο**).

Συνηρημένα.

α') Τὰ εἰς **-εω** μένουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀσυναίρετα: **καλέω, καλέεις, καλέης, καλέοιμι, κάλεε, καλέειν** κτλ. Ἄλλὰ καὶ **δεῖ, δεῖν**, παρατκ. ὅμως **ἔδεε**.

Πολλάκις τὸ **-εο** συναιρεῖται εἰς **ευ**: **ποιεῖσι, ποιεύμενος, ἐποιεῦντο**.

Ἡ καταλήξις τῆς προστακτικῆς **-εσο** βραχύνεται εἰς **εο**: **ἠγέο, λυπέο, ποιέο** καὶ ἡ **-εσαι** εἰς **εαι**: **φοβέαι**.

β') Τὰ εἰς **-αω** συναιροῦνται ὡς ἐν τῇ Ἀττικῇ διαλέκτῳ εἰς τινα ὅμως ῥήματα εἰς **-αω** τὸ **α** πρὸ ἐπομένου **ο** ἕξασθενοῦται εἰς **ε**: **ὀρέω, φοιτέω, εἰρωτέω, ὀρέομεν, ὠρεον** κτλ. Εἰς τὸ **χράομαι** τὸ **-αω** πανταχοῦ γίνεται **-εω** (**χρέωνται, χρεώμενος**),

τὸ δὲ *αε, αη* τοῦναντίον εἰς *α* (*χρᾶται, χρᾶσθαι*). Ἄλλὰ *χρεὸν* ἀντὶ *χρεῶν*.

γ') Καὶ τὰ εἰς *-ω* συναιροῦνται ὡς ἐν τῇ Ἀττικῇ, διαφέρουσι μόνον ὅτι ἀντὶ τοῦ *-ου* ἔχουσι καὶ *-ευ* (*ἐδικαίεν, ἀξιεῦμεν, ἀξιεῦσι*).

Ῥήματα εἰς *μι*.

Τὰ εἰς *-μι* ῥήματα ἔχουσι τύπους τινὰς κατ' ἀναλογίαν τῶν εἰς *-αω, -εω, -οω* καὶ *-ύω*: *τιθεῖ, ὑποθέοιτο, διδοῖ, ἐδεικνυε*. Τὸ γ' πληθ. πρόσ. τοῦ *τίθημι* ἀπαντᾷ *τιθεῖσι*, ὁ παρατκ. *ἐτίθεα, ἐτίθεις, εἴθει*.

Τοῦ *εἰμι* τὸ β' ἐν. πρόσ. εἶναι *εἶς*, τὸ α' πληθ. *εἰμέν* ἢ ὑποτακτ. *ἔω, ἦς, ἦ* καὶ *ἔωσι*, ἢ μετχ. *έών, ἐοῦσα, ἐόν*. ὁ παρατκ. *ἔα* καὶ *ἔατε*, πολλάκις *ἔσκε, ἔσκον* καὶ *ἦν*.

Τὸ *εἶμι* σχηματίζει τὸν παρατκ. *ἦια, ἦιε* καὶ *ἦισαν* οὕτω καὶ τὰ σύνθετα.

Ἄνωμάλα τινὰ ῥήματα συχνάκις ἀπαντῶντα μετ' ἰδίου Ἰωνικοῦ σχηματισμοῦ τῶν χρόνων.

1. *αἰρέω*, παρκ. *ἀραίρηκα, ἀραίρημαι*.
2. *εἶπα*, ἀπαρέμφ. *εἶπαι*, μετχ. *εἶπας, εἶπασθαι*. Παθ. ἀόρ. α' *εἰρέθη*, μετχ. *ῥηθείς*. μέλλ. παθ. *εἰρήσεται* (ἀντὶ *ῥηθήσεται*).
3. *ἴημι*, ἐκ τοῦ *ἀπίημι*: *ἀπίεσαν, ἀπειμένος, ἀπείτο, ἀπείθη*. ἐκ τοῦ *ἀνίημι*: *ἀνειμένος*. ἐκ τοῦ *μετίημι*: *μεμετιμένος, μετείθη*.
4. *λαγχάνω*, μέλ. *λάξομαι*, παρκμ. β' *λέλογχα*.
5. *λαμβάνω*, μέλ. *λάμφομαι*, παρακμ. *λελάβηκα, λέλαμμαι* (*διαλελαμμένος*), *ελάμφθη*.
6. *οἶδα*, οἶδας, *οἶδε, ἴδμεν* (καὶ *οἶδαμεν*), ἴστε, *οἶδασι* (καὶ *ἴσασι*). Ὑποτ. *εἰδέω*, ἐνκτ. *εἰδείην*, παρατκ. *ἦδεα, ἦδεε-ἦδέατε, ἦδεσαν*. Μέλ. *εἰδήσω*.
7. *οἶκα* (ἀπτ. *ἔοικα*), *οἶκε, οἶκασι, οἰκῶς, οἰκός*.
8. *ὄραω*, *ὄψομαι, εἶδον, ὄπωπα, ὄπῶπειν*. Παρατκ. *ὄρων*.
9. *φέρω*, *οἶσω, οἶσομαι, ἦνεικα, ἐνεῖκαι, ἦνεικάμην, ἐνήνεγμαι, ἦνείχθη* (*ἐνειχθείς*).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

[VI]

*Α'. Ἀτυχήσ ἐκστρατεία τοῦ Μαρδονίου
κατὰ τῆς Ἑλλάδος (492).*

(Κεφ. 43-45)

Κεφ. 43.

Καταλελυμένων, δηλ. τῆς στρατηγίας· *καταλύω* τῆς στρατηγίας=παύω τῆς στρατηγίας. — *ἐκ* = ὑπό. — *βασιλέως* = ἄττ. βασιλέως. — *Γωβρύεω*=ἄττ. *Γωβρύου*· ὄνομαστ. *Γωβρύης*=ἄττ. *Γωβρύας*. — *πολλόν*=ἄττ. *πολύν*. — *κάρια* = ἄττ. *μάλα*· συναπτόν τῷ *πολλόν*. — *ἄμα ἄγομαι* = ἄγω μετ' ἑμαυτοῦ. — *ναυτικός* (*στρατός*)=στρατός προωρισμένος διὰ τὰ πλοῖα. — *ἠλικίην*=ἄττ. *ἠλικίαν*· ἄττ. τοῦ κατὰ τι. — *ἔων* = ἄττ. *ῶν*. — *γεγάμηκα*=ἔχω νυμφευθῆ. — *Ἀρτοζώστρην*=ἄττ. *Ἀρτοζώστραν*. — *ἐπείτε*=ἄττ. *ἐπει*. — *γίγνομαι ἐν Κιλικίῃ (-α)*=φθάνω εἰς Κιλικίαν. — *νεός*=ἄττ. *νεώς* — *κομίζομαι* = ἀποπλέω· τοῦ ῥ. τούτου γίνεται χρῆσις καὶ ἐν τῇ κατὰ γῆν πορείᾳ καὶ ἐν τῇ κατὰ θάλασσαν. — *ἄμα τῆσι ἄλλῃσι νησί*=ἄττ. *σὺν ταῖς ἄλλαις ναυσί*. — *στρατιῆν* = ἄττ.; — *παραπλέω*=πλέω παρὰ τὴν παραλίαν. — *ἀπίκετο* = ἄττ. *ἀφίκετο*. — *ἐνθαῦτα*=ἄττ. *ἐνταῦθα*. — *καταπαύσας*, δηλ. τῆς ἀρχῆς. — *κατίστη* = ἄττ. *καθίστη*· *καθίστημι*=ἰδρύω. — *τὰς πόλεις*=ἄττ. *τὰς πόλεις*. — *ἐπέιγομαι* = σπεύδω. — *χρῆμα* = πλῆθος· *χρῆμα πολλόν* (=ἄττ. *πολὺν*) *νεῶν*=*νῆες πολλαί*. — *ἐπορεύοντο δέ*, ὁ δὲ = καὶ μάλιστα.

Ἄμα δὲ τῷ ἔαρι, τοῦ ἔτους 492. — τῶν ἄλλων καταλελυμένων στρατῶν, ἐννοοῦνται πάντες οἱ κατὰ τὰς παραθαλασσίας σατραπείας Πέρσαι στρατηγοί, ὧν ἡ ἐνέργεια κατὰ τὴν Ἰωνικὴν ἐπανάστασιν ἐθεωρήθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως παρὰ τὸ προσῆκον βραδεῖα.

Μεταξὺ τῶν παυθέντων στρατηγῶν ἦτο καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως Ἀρταφέρνης. — ἐν **Κιλικίῃ**, ἐνταῦθα ἀνέμενον τὰ πλοῖα, δι' ἃ ἦτο προωρισμένους ὁ **ναυτικὸς στρατός**, ὃν μεθ' ἑαυτοῦ ἐκ τῆς Περσίδος ἤγεν ὁ Μαρδόνιος. — **τοὺς τυράννους**, εἰς οὓς ὁ Ἀρταφέρνης εἶχεν ἐπιτρέψει τὴν διοίκησιν τῶν πόλεων. — **ἐπὶ τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας**, ἵνα ἐκδικηθῶσιν αὐτάς, διότι ἔλαβον μέρος εἰς τὴν Ἰωνικὴν ἐπανάστασιν καὶ εἰς τὴν πυρπόλησιν τῶν Σάρδεων.

Κεφ. 44.

³ **Ὦν** = ἄττ. οὖν. — **σφι** = ἄττ. σφίσι = αὐτοῖς. — **πρόσχημα** = πρόφασις. — **στόλος** = ἐκστρατεία. — **ἀτὰρ** = δέ, ὅμως — ἐν νόῳ (= ἄττ. νῶ) **ἔχω** = διανοοῦμαι. — **ἴσας ἄν... πολίων** = **ισοαύτας τῶν Ἑλληνίδων πολίων** (= ἄττ. πόλεων) **κατασιρέφεσθαι**, **ἴσας ἄν πλείστας δύνωνται**. — **κατασιρέφομαι** = καθυποτάσσω. — **τοῦτο μὲν... τοῦτο δέ** = ἀφ' ἑνὸς μὲν... ἀφ' ἑτέρου δέ. — **δή**, δηλοῦν τὴν συνέπειαν τοῦ ἐν νόῳ ἔχοντες κτλ. = κατὰ ταῦτα. — **τῆσι νηυσὶ** = ἄττ; — **ἀνταειραμένους** (= ἄττ. ἀνταραμένους), δηλ. αὐτοῖς (τοῖς Πέρσαις). — **χειρας ἀνιαιρόμαι τινι** = ἐγείρω χεῖρας ἐναντίον τινός, ἀνθίσταμαι κατὰ τινος. — **πρὸς τοῖσι** (= ἄττ. τοῖς) **ὑπάρχουσι**, δηλ. δούλοις. — **δούλους**, κατγρμ. = ὡς δούλους. — **προσκιτῶμαι** = προσέτι ἀποκτῶ. — **ἐντὸς** = ἐντεῦθεν, δηλ. ἀνατολικῶς τῆς Μακεδονίας (ἐὰν παρατηρῆ τις ἀπὸ τῆς Περσίδος). — **ἔθνεα** = ἄττ. ἔθνη. — **σφι**, ποιητικὸν αἴτιον τοῦ ἦν... **γεγονότα**, ὅπερ = ἐγεγόνει· τὸ δὲ **ὑποχείριος γίννομαι** = ὑποτάσσομαι, ὑποδουλοῦμαι. — **διαβάλλω** = διαπλέω· μετὰ τούτου συναπτόεν τὸ **πέρην** = ἄττ. **πέραν** = εἰς τὸ ἀπέναντι μέρος. — **περιέβαλλον**, παρατακτ. ἀποπειρατικός. — **περιβάλλω** = περιπλέω. — **βορέης** = ἄττ. **βορέας, βορρᾶς**. — **ἄπορος** = ἀκαταμάχητος. — **τρηχέως περιέσπε**, δηλ. αὐτοῦς (τοὺς Πέρσας). — **τρηχέως** = ἄττ. **τραχέως**· **τραχέως περιέπω τινὰ** = κακοποιῶ, βλάπτω τινά. — **πλήθει** = ἄττ. **πλήθει** = ὡς πρὸς τὸ πλῆθος. — **κατὰ τριημοσίας** = ἄττ. **εἰς ἢ περὶ τριακοσίας**. — **ὑπὲρ δὲ δύο μ. ἀνθρώπων**, δηλ. τοὺς **διαφθαρέντας**. — **ὥστε.. εὐούσης** = ἄττ. **ἄιε... οὐούσης**. — **θηριώδης** = πλήρης ἀγρίων θηρίων (= ἀρπακτικῶν ἰχθύων). — **ἡ πέτρα** = ὁ βράχος, ἐν ᾧ ὁ **πέτρος** = ὁ λίθος. — **ἀρασοόμενοι**, δηλ. **διεφθειρόντο**. — **ἀράσσω** = κτυπῶ, κατασυντρίβω· **ἀράσσομαι πρὸς τὰς**

π. = καταρρίπτομαι ἐπάνω εἰς... — οἱ δὲ = ἄλλοι πάλιν. — νέειν = ἄττ. νεῖν· νέω = κολυμβῶ. — ἠπισιέατο = ἄττ. ἠπίσιαντο. — κατὰ τοῦτο = διὰ τοῦτο, διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν. — ὄγει = ἄττ.;

Αὐται, δηλ. ἡ Ἐρέτρια καὶ αἱ Ἀθηναίαι. — ἦν ὑποχείρια γ., τὰ ἔθνη ταῦτα εἶχεν ὑποτάξει πρὸ 18 ἐτῶν ὁ Μεγάβαζος μετὰ τὴν κατὰ τῶν Σκυθῶν στρατείαν τοῦ Δαρείου.

Κεφ. 45.

Οὕτω πρήσσω (= ἄττ. πράττω) = τοιαύτην τύχην ἔχω. — Θρήικες = ἄττ. Θραῖκες. — ἐπιχειρῶ τινι = προσβάλλω τινά, ἐπιτίθεμαι κατὰ τινος. — σφεων = ἄττ. σφῶν. — τραυματίζω = ἄττ. τραυματίζω. — οὐ μὲν (= ἄττ. μὴν) οὐδὲ = ἀλλ' ὅμως οὐδέ. — δουλοσύνη = ἄττ. δουλεία. — πρὸς, μετὰ γενκ. = ἐκ μέρους. — δὴ = ὡς γνωστόν. — ἀπανίσταμαι = ἀπομακρύνομαι. — χωρέων = ἄττ. χωρῶν. — πρὶν ἢ = ἄττ. πρὶν. — σφεας = ἄττ. σφᾶς. — ἄτε τῷ πεζῷ κτλ. = ἄτε μεγάλως προσπταίσας τῷ τε πεζῷ πρὸς τοὺς Βρ. καὶ τῷ ναυτικῷ περὶ Ἀθῶν = ἐπειδὴ μεγάλως ἠτύχησε καὶ ὡς πρὸς τὸν πεζὸν στρατὸν ἀπέναντι τῶν Βρύγων καὶ ὡς πρὸς τὸ ναυτικὸν περὶ τὸν Ἀθῶν. Ἡ ἔννοια: ἐπειδὴ καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς πολὺ ἐβλάβη ὑπὸ τῶν Βρύγων καὶ τὸ ναυτικὸν περὶ τὸν Ἀθῶν. — νυν = ἄττ. τοίνυν. — ὁ στόλος = ὁ στρατός. — αἰσχωρῶς = ἀδόξως. — ἀπαλλάχθη = ἄττ. ἀπηλλάγη· ἀπαλλάσσομαι = ἀπέρχομαι.

Β'. Δευτέρα ἐκστρατεία τῶν Περσῶν κατὰ τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τὸν Δᾶτιν καὶ Ἀρταφέρνην. — Ἡ ἐν Μαραθῶνι μάχη (490).

(Κεφ. 94-97, 100-117, 119-120)

Κεφ. 94.

Ἀθηναίοισι (= ἄττ. Ἀθηναίοις), ποιητικ. αἴτιον τοῦ συνῆπτο. — ὁ Πέρσης = ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν. — τὸ ἐαυτοῦ = ἄττ. τὸ ἐαυτοῦ· τὸ ἐμαντοῦ ποιῶ = ἐκτελῶ τὸ σχέδιόν μου. —

ὥστε μετὰ μετχ. = ; (πρβλ. κεφ. 44 «ὥστε ἐούσης»). — *μιν* (= ἄττ. *αὐτόν*), συναπτόεν τῷ ὥστε *ἀναμιμνήσκοντος*. — *αἰεὶ* = ἄττ. *ἀεὶ*. — *προσκατημένων* (= ἄττ. *προσκαθημένων*), δηλ. τῷ *Πέρσῃ* προσκἀθημαι τῷ *Πέρσῃ* = μένω, ζῶ πλησίον τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν. — *τῆς προφάσιος* = ἄττ. *τῆς προφάσεως*. — *ἔχομαι τῆς προφάσεως* = ἐπωφελοῦμαι ἐκ τῆς . . . — *τῆς Ἑλλάδος* = τῶν Ἑλλήνων ἐξαρτ. ἐκ τοῦ τοὺς μὴ δόντας. — *γῆν καὶ ὕδωρ*, ὡς σημεῖα ὑποταγῆς. — *φλαύρωσ* (= ἄττ. *φαύλωσ*) *πράττω τινὶ* = ἀτυχῶ εἰς τι. — *στόλος* = ἐκστρατεία. — *παράλῳ* = παύω. — *ἀποδέξας* = ἄττ. *ἀποδείξας* ἀποδείκνυμι = διορίζω. — *ἀδελφιδουῶς* = ἀνεψιός. — *ἐντειλάμενος δὲ κτλ.*, ἢ σύνταξις: *ἀπέπεμπε δὲ (αὐτοὺς) ἐντειλάμενος (αὐτοῖς) Ἀθ. καὶ Ἐρ.* ἐξανδραποδίσαντας ἀγαγεῖν τὰ ἀνδράποδα. — *Ἀθήνας καὶ Ἐρέτριαν* = Ἀθηναίους καὶ Ἐρετριεῖας. — *ἄγω τινὶ ἐς ὄψιν* = φέρω ἐνώπιόν τινας.

Ἀθηναίοισι πόλ . . . , ὁ Δαρεῖος μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς ἐκστρατείας τοῦ Μαρδονίου ἀπέστειλε κήρυκας εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἵνα ἀπαιτήσωσι γῆν καὶ ὕδωρ. Πλεῖστοι πόλεις τῆς Ἑλλάδος καὶ πᾶσαι σχεδὸν αἱ νῆσοι, ἐν αἷς καὶ ἡ Αἴγινα, ἔδωκαν ταῦτα πλὴν τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Σπάρτης, αἵτινες καὶ ἐφόνευσαν τοὺς κήρυκας. Τοὺς Αἰγινήτας ὡς προσχωρήσαντας εἰς τοὺς Πέρσας κατήγγειλαν οἱ ἐχθροὶ τῶν Ἀθηναίων εἰς τοὺς Σπαρτιάτας, ὧν ὁ βασιλεὺς Κλεομένης ἐπιθυμῶν νὰ τιμωρήσῃ τοὺς Αἰγινήτας ἐπὶ τῇ ἀποστασίᾳ ἀναγκάζει αὐτοὺς νὰ παραδώσωσιν εἰς τοὺς Ἀθην. δέκα ἄνδρας ἐκ τῶν ἐπιφανῶν ὡς ὀμήρους βραδύτερον οἱ Αἰγιν. ἀπήτησαν τὴν ἀπόδοσιν τῶν ὀμήρων καὶ ἐπειδὴ οἱ Ἀθην. ἠρνήθησαν ἐξερράγη μεταξὺ τῶν δύο ἀντιζήλων πόλεμος μακρὸς (491 π. Χ.). — *μεμνησθαὶ μιν*, ὅτε ἀνηγγέλθη τῷ Δαρεῖφ ἡ πυρπόλησις τῶν Σάρδεων, διέταξεν αὐτος ἕνα τῶν ὑπηρετῶν του νὰ λέγῃ εἰς αὐτὸν τρίς, ὁσάκις κἀθηται εἰς τὴν τράπεζαν «δέσποτα, μέμνεο τῶν Ἀθηναίων». — *Πεισιστρατιδῶν*, δηλ. τοῦ Ἴππίου καὶ τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ, οἵτινες μετὰ τὴν ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἐξορίαν των (510) εἶχον καταφύγει εἰς τὸν μέγαν βασιλέα. — *Ἐρέτριαν*, διατι ὁ Δαρεῖος ἀποστέλλει κατὰ τῆς Ἐρετριεῖας καὶ τῶν Ἀθηνῶν τοὺς στρατηγοὺς;

Κεφ. 95.

Ἄποδεχθέντες = ἄττ. ἀποδειχθέντες. — ἐνθαῦτα = τότε. — στρατοπεδευομένοισι, δηλ. αὐτοῖσι. — ἐκάστοισι = ἄττ. ἐκάστοις, δηλ. τῶν δασμοφόρων· δασμοφόροι = οἱ φόρου ὑποτελεῖς. — νέες = ἄττ.; — τὰς = ἄττ. ἄς. — προεῖπε = ἐκέλευσεν. — ἐσβαλόμενοι = εἰσθήμενοι. — παρὰ τὴν ἡπειρον = κατὰ μῆκος, παραλλήλως τῆς ξηρᾶς. — ἔχω τὰς νέας (= ἄττ. τὰς ναῦς) = διευθύνω τὰς ναῦς. — ἰθύ (= ἄττ. εὐθύ) τοῦ τε Ἑλλ... = κατ' εὐθείαν πρὸς τὸν Ἑλλ... — ὡς μὲν ἔμοι δοκέειν, τὸ ἀπαρμφ. ἀπολύτως = καθὼς ἐγὼ βέβαια νομίζω. — τρίτῳ πρότερον ἔτει = πρὸ δύο ἐτῶν. — ποιούμενοι = ἄττ. ποιούμενοι. — ποιούμεαι τὴν κομιδὴν = κομίζομαι = πλέω. — ταύτῃ = ἐκεῖ (δηλ. περὶ τὸν Ἄθων). — πρὸς δὲ = πρὸς τούτοις δέ. — ἠνάγκαζε, δηλ. διὰ νήσων τὸν πλοῦν ποιεῖσθαι. — οὐκ ἄλοῦσα = ἄττ. οὐκ ἄλοῦσα· ἢ μετχ. ἐπιθετική.

Πεζὸν στρατὸν πολλόν, αἱ δυνάμεις τῶν Περσῶν ἀνῆρχοντο πιθανῶς εἰς 100,000 πεζικοῦ στρατοῦ, 10,000 ἵππικοῦ καὶ 600 πλοῖα ἐκτὸς τῶν ἵππαγωγῶν. — οὐ... εἶχον τὰς νέας ἰθύ... , ὡς ἐν τῇ πρώτῃ ἐκστρατείᾳ. — διὰ νήσων, δηλ. τῶν Κυκλάδων. — τρίτῳ πρ. ἔτει, δηλ. κατὰ τὸ ἔτος 492. — οὐκ ἄλοῦσα, οἱ Πέρσαι πρὸ 9 ἐτῶν (τῷ 499 π. X.) ὑπὸ τὸν Ἀρισταγόραν καὶ Μεγαβάτην εἶχον ἀποπειραθῆ νὰ ὑποτάξωσι τὴν Νάξον ἢ ἀποπειρά των ὅμως αὕτη ἀπέτυχε, διότι ὁ Μεγαβάτης κατέστησε γνωστὰ τοῖς Ναξίοις τὰ σχέδια τῶν Περσῶν θέλων νὰ ἐκδικηθῆ τὸν Ἀρισταγόραν, πρὸς δὲν συνεκρούσθη· διότι, ἐὰν ἡ στρατεία αὕτη ἀπετύγχανεν, ὁ Ἀρισταγόρας, ὅστις ὑπεκίνησε ταύτην, θὰ περιέπιπεν εἰς τὴν δυσμένειαν τοῦ βασιλέως.

Κεφ. 96.

Προσφέρομαι = προσπλέω. — προσμίννυμι τῇ Νάξῳ = φθάνω, ἀποδιβάζομαι εἰς τὴν Ν. — δῆ = ὡς γνωστόν. — ἐπεῖχον, δηλ. τὸν νοῦν· ἐπέχω τὸν νοῦν = διανοοῦμαι. — οὔρεα = ἄττ. ὄρη. — οἴχοντο = ἄττ. ὄχονιο. — οὐδὲ = καὶ οὐ (διότι οὐδεμίαν ἄρνησις προηγείται). — τοὺς κατέλαβον αὐτῶν = τούτους αὐτῶν,

οὐς κατέλαβον.—καταλαμβάνω=εὐρίσκω.—ἰερά=ἄττ. ἰερά.—
ἐπὶ=ἐναντίον.

Τῶν πρότερον, δηλ. τῆς ἀπατυχούσης ἐκστρατείας τοῦ Ἀρισταγόρου καὶ Μεγαβάτου.

Κεφ. 97.

Στρατιῇ (-ὰ)=στόλος.—προπλώσας=ἄττ. προπλεύσας.—
ἔα=ἄττ. εἶα· οὐκ ἔω=ἐμποδίζω.—ἐν τῇ Ῥ.=πλησίον τῆς Ῥ.
—ἵνα=ἔπου.—ἠγόρευε=διέταττε (τὸν κήρυκα) νὰ λέγῃ.—οὐκ
ἐπιτήδεα (=ἄττ. ἐπιτήδεα) καιαγιγνώσκω κατὰ τινος=οὐγὶ
δικαίως κρίνω περὶ τινος.—ἐπὶ τοσοῦτό γε φρονέω=εἶμαι
βεβαίως ἀρκετὰ νοήμων.—ἐκ=ὑπό—ἐν τῇ χώρῃ... ταύτην
=ταύτην τὴν χώραν, ἐν ᾗ οἱ δύο θεοὶ ἐγένοντο.—μηδέν=
μηδὲν.—σίνομαι=ἄττ. βλάπτω.—ῶν=ἄττ.;—ἄπιτε=ἐπα-
νέλθετε (δηλ. ἐκ Τήνου).—ἐπὶ τὰ ὑμέτερα αὐτῶν=ἐπὶ τὰ ὑμῶν
αὐτῶν=εἰς τὰς ἰδιοκτησίας σας.—νέμομαι=ἔχω, οἰκῶ.—ἐπι-
κηρυκεύομαι=διὰ κήρυκος παραγγέλλω.—μετὰ δὲ=ἄττ.
μετὰ δὲ ταῦτα.—κατανέω=συσσωρεύω.—θυμιάω=καίω ὡς
θυμίαμα, ὡς προσφορὰν.

Καὶ αὐτοί, ὡς δηλ. καὶ οἱ Νάξιοι.—τῆς στρατιῆς, δηλ. τῶν
Περσῶν.—ἰεροί, ὡς κάτοικοι ἱερᾶς χώρας· διότι ἡ Δῆλος ἦτο
ἀφιερωμένη τῷ Ἀπόλλωνι καὶ τῇ Ἀρτέμιδι.—οἱ δύο θεοί, ὁ
Ἀπόλλων καὶ ἡ Ἄρτεμις.—ταύτην μηδέν σίνεσθαι, ὁ Δᾶτις
δεικνύει τοιαύτην διαγωγὴν πρὸς τοὺς Δηλίους, διότι ἡ Δῆλος
ἦτο ἱερά τοῦ Ἀπόλλωνος, θεοῦ τοῦ φωτὸς καὶ ἡλίου, καὶ τῆς
Ἀρτέμιδος, τῆς θεᾶς τῆς σελήνης· τὸν δὲ ἥλιον καὶ τὴν σελήνην
ἐλάτρευον ὡς θεοὺς καὶ οἱ Πέρσαι· δι' αὐτὸ καὶ ἡ μεγαλοπρεπὴς
θυσία τοῦ Δάτιδος κατωτέρω.—τριηκόσια τάλαντα, τὸ τάλαντον
ἐνταῦθα μέτρον βάρους ἴσον μὲ 26 περίπου χιλιόγρ· τὸ δὲ χιλιόγρ.
=312 1/2 δράμ· ἐπομένως πόσας ὀκάδας ἐν ὄλφ λιθανωτοῦ ἔκαυ-
σεν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ὁ Δᾶτις;—ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, τοῦ Ἀπόλλωνος.

Κεφ. 100.

Πρῶτα=ἄττ. πρῶτον συναπτεόν τῷ ποιήσας.—ἀπείπαντο=
ἄττ. ἀπείπον=ἠρνήθησαν.—τοὺς κληρουχέονιας=ἄττ. τοὺς
κληρουχοῦντας· κληρουχῶ=ὡς κληροῦχος κατέχω, κατοικῶ.—

τῶν ἱπποβοτιέων = ἄττ. *τῶν ἱπποβοτῶν*. — *τούτους*, ἐπαναλαμβάνει τὸ προηγούμενον *τοὺς τετρακισχιλίους*. — *διδούσι* = ἄττ. *διδόασι*. — *τιμωρὸς* = βοηθός. — *ἄρα* = ὡς κατόπιν ἐδείχθη. — *ύγιες βούλευμα* = συνετὴ ἀπόφασις. — *οἱ* = διότι οὗτοι. — *διφασίας* = ἄττ. *διτάς*; τὸ δὲ *διφ.* *ιδέας* σύστοιχον ἀντικμ. τοῦ *ἐφρόνεον* = εἶχον διπλᾶς γνώμας = διαφοροτρόπως ἐσκέπτοντο = δὲν ἦσαν σύμφωνοι πρὸς ἀλλήλους· ἐπεξηγεῖται δὲ τοῦτο διὰ τοῦ *οἱ μὲν γάρ...* *ἄλλοι δέ*. — *ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν ἐς...*, βραχυλογία ἀντὶ *ἐκλιπόντες τὴν πόλιν φυγεῖν ἐς...* — *τὸ ἄκρον* = ἡ κορυφὴ (ὄρους). — *προσδεκόμενοι* = ἄττ. *προσδεχόμενοι· προσδέχομαι* = ἐλπίζω. — *οἴσεσθαι* = ὅτι θὰ λάθωσι δι' ἑαυτούς. — *Πέρσεω* = ἄττ. *Πέρσου· Πέρσης*; (βλ. κεφ. 94). — *ἐσκευάζοντο* = ἄττ. *παρεσκευάζοντο*. — *τούτων ἑκάτερα, ὡς εἶχε, κατὰ πρόληψιν* = ὡς *τούτων ἑκάτερα* (= *ἑκάτερον*) *εἶχε* = πῶς εἶχεν ἑκάτερον τούτων, ὅτι δηλ. ἄλλοι μὲν ἐπεθύμουν νὰ φύγωσιν, ἄλλοι δὲ νὰ προδώσωσι τὴν πόλιν. — *ἑὼν* = ἄττ.; — *τὰ πρῶτα* = ὁ πρῶτος. — *τοῖσι ἤκουσι τῶν Ἀθηναίων* = *τοῖς ἤκουσιν Ἀθηναίους*. — *τὰ παρεόντα πρήγματα* = ἡ παρούσα κατάστασις. — *προσεδέετο* = *ἑδέετο* = ἄττ. *ἑδεῖτο*; ἐντάϋθα συνετάχθη μετὰ αὐτ. καὶ ἀπαρμφ. (*ἀπαλλάσσεσθαι σφεας*) ἀντὶ γενκ. καὶ ἀπαρμφ.: *προσεδέετό σφεων ἀπαλλάσσεσθαι*. — *ἀπαλλάσσομαι* = ; (κεφ. 45). — *ἐς τὴν σφ.*, δηλ. *χώραν*. — *ἵνα μὴ προσαπόλωνται* = ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ, ἐκτὸς δηλ. τῶν Ἐρετριέων, καταστραφῶσι. — *ταῦτα*, ἀντικμ. τοῦ *συμβουλεύσαντι*.

Τοὺς κληρουχέοντας, οἱ Ἀθηναῖοι τῷ 506 π. X. νικήσαντες τοὺς Χαλκιδεῖς τῆς Εὐβοίας διήρσαν τὴν χώραν αὐτῶν εἰς 4.000 *κλήρους*, οὓς ἔδωκαν ὡς κατοχὴν εἰς τοὺς ἀπόρους συμπολίτας των, οἵτινες ὡς λαβόντες τοὺς *κλήρους* τούτους (δηλ. τὰ κληρωθέντα αὐτοῖς κτήματα) ἐκαλοῦντο *κληροῦχοι*. Οἱ κληροῦχοι διέμενον πάντοτε πολῖται Ἀθηναῖοι κατὰ τε τὰ δικαιώματα καὶ καθήκοντα. — *τῶν ἱπποβοτιέων, ἱπποβόται* ἐκαλοῦντο οἱ πλούσιοι Χαλκιδεῖς, οἱ ἀριστοκρατικοί.

Κεφ. 101.

Κατέχω (τὰς νέας) κατὰ τι ἢ ἔς τι = ἀγκυροβολῶ πλησίον εἰς τι. — *ἐς ταῦτα τὰ χωρία*, ὁ προσδιορισμὸς συναπτεὸς τῷ *κατασχόν-*

τες, δι' οὗ ὁ Ἡρ. ἐπαναλαμβάνει τὴν προηγουμένην ἔννοιαν *κατέσχον τὰς νέας*. — *χωρίον* = τόπος. — *ἐκβάλλομαι* = ἐκδιβάζω (ἐκ τοῦ πλοίου). — *ὡς προσοισόμενοι* = ὡς ἐπιθησόμενοι. — *ἐποιεῦντο βουλὴν* = ἐβουλευόντο. — *εἴ πως* (= ἄττ. *πως*) *διαφυλάξειαν* = ἂν ἴσως δυνηθῶσι νὰ διαφυλάξωσιν. — *πέρι*, ἀναστροφῆ, = *περὶ τούτου σφι ἔμελε*, ἀντὶ τοῦ συνηθεστέρου *τούτου σφι ἔμελε* = περὶ τούτου ἐφρόντιζον. — *ἐπέιτε* = ἄττ.; — *ἐνίκα*, ὡς ὑποκμ. (*τὸ*) *μὴ ἐκλιπεῖν*. — *Κυνέω* = ἄττ. *Κυνέου* ὀνομαστ. *Κυνέας*. — *ἀσίδς* = πολίτης. — *δόκιμος* = ἐπιφανής. — *προδιδούσι*, δηλ. τὴν πόλιν. — *τοῦτο μὲν... τοῦτο δέ* = ; (κεφ. 44). — *ἀποτίννυμαι* (= ἄττ. *τιμωροῦμαι*) *τῶν ἱρῶν* = λαμβάνω ἐκδίκησιν διὰ τὰ ἱερά. — *Σάρδιαι* = ἄττ.;

Διαβάντες, δηλ. διὰ τοῦ Εὐρίπου. — *ἵππους*, διότι ἡ Ἐρέτρια ἦτο ἰσχυρὰ κατὰ τὸ ἵππικόν. — *τῶν ἐν Σ. κατ. ἱρῶν*, κατὰ τὴν Ἰωνικὴν ἐπανάστασιν οἱ Ἴωνες, ὑποστηριζόμενοι ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ Ἐρετριέων, εἶχον πυρπολήσει τὰς Σάρδεις καὶ τὸ ἐν αὐταῖς ἱερὸν τῆς θεᾶς Κυθήνης. — *κατὰ τὰς Δαρ. ἐντολάς*, περὶ τοῦ πράγμ. βλ. ἀνωτέρω ἐν κεφ. 94 «*ἐντειλάμενος ἀπέπεμπε... τὰ ἀνδράποδα*».

Κεφ. 102-104.

Χειροῦμαι (-όμαι) = ὑποτάσσω. — *ἐπέχω* = ἀναμένω. — *ταῦτὰ τοὺς Ἀθηναίους ποιήσειν*, μετὰ διπλῆς αἰτιατικ. κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ *κακὰ ἢ ἀγαθὰ ποιεῖν τινα*. — *τὰ* = ἄττ. ἄ. — *ἦν γάρ, ὁ γάρ* ἐνταῦθα αἰτιολογεῖ τὴν ἐπομένην πρότασιν ὥστε = ἐπειδὴ. — *ἐπιτηδεότατον* = ἄττ. *ἐπιτηδειότατον*. — *ἐνιππεῦσαι* = *ἱππεῦσαι ἐν αὐτῷ*, δηλ. *τῷ χωρίῳ* = εἰς τὸ νὰ ἱππεύσῃ τις (= νὰ κάμῃ χρῆσιν τοῦ ἵππου) ἐν αὐτῷ. — *ἀγχοιάτω* = ἄττ. *ἐγγυτάτω* ὑπερθ. τοῦ *ἀγχοῦ*. — *κατηγέετο* = *καθηγέετο* *καθηγοῦμαι τινι* = δεικνύω εἰς τινα τὴν ὁδόν. — *ἐβώθειον* = ἄττ. *ἐβροήθουν* *βοηθῶ* = σπεύδω πρὸς ἀπόκρουσίν τινος, πρὸς μάχην. — *τοῦ* (= ἄττ. οὗ) *τὸν π... κατέλαβε* (ἀπροσ.) *φυγεῖν ἐξ Ἀθηνέων Πεισιστράτον* (βραχυλογία = *φυγεῖν ἐξ Ἀθηνῶν ἀποφεύγων τὸν Πεισ.*) = τοῦ ὁποίου ὁ πατήρ Κίμων, ὁ υἱὸς τοῦ Στησαγόρου, συνέβη νὰ φύγῃ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἀποφεύγων τὴν δυσμένειαν τοῦ Πεισιστράτου.

(Ἐπεΐθοντο) ταῦτα, ποῖα;—καὶ αὐτοί, ὡς καὶ οἱ Πέρσαι.—
δέκα, εἰς ἕξ ἐκάστης φυλῆς — ἤκων, μετ' ἀπουσίαν 20 ἐτῶν.—
ἐκ τῆς Χερσονήσου, τῆς Θρακικῆς, ἔνθα μέχρι τοῦδε ἕξι μακρὰν
τῆς πατρίδος του ὡς ἡγεμῶν.

Κεφ. 105.

Κήρυκα, κατγρμ. = ὡς κήρυκα. — ἄλλως = κατὰ τὰ ἄλλα.—
ἡμεροδρόμος = ὁ τρέχων καθ' ὄλην τὴν ἡμέραν, ὁ ταχυδρόμος,
ὁ ἀγγελιαφόρος. — τοῦτο, δηλ. τὸ ἡμεροδρομεῖν.—μελετῶ τι =
ἔχω τι ὡς ἐπάγγελμα.—ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας = ἐνώπιον τῶν ἀρχόν-
των.—ἐν τοῖσι Ἕλλησι, βραχυλογία ἀντί: ἐν ταῖς πόλεσι τῶν
Ἑλλήνων ἢ δὲ ἐν = μεταξύ.—δουλοσύνη (= ἄττ;) περιπίπτω
= δουλοῦμαι.—πρὸς ἀνδρῶν β., ποιητικ. αἴτιον. — καὶ γὰρ =
γάρ.—πόλι λογίμω (= ἄττ. ἀξιολόγω), δοτκ. τοῦ μέτρου εἰς τὸ
ἀσθενεσίτερη = κατὰ μίαν πόλιν ἀξιόλογον (δηλ. τὴν Ἐρέτριαν).

Ἡμεροδρόμον, τότε οἱ πεζοπόροι ἦσαν τὰ μέσα τῆς πρὸς
ἀλλήλους συννεοήσεως τῶν ἀνθρώπων. Νῦν ποῖα εἶναι; — δευτε-
ραῖος, ἡ Σπάρτη ἀπεῖχε τῶν Ἀθηνῶν περὶ τὰ 1.200 στάδια, σχεδὸν
= 220 χιλιόμετρα, ἤτοι 35·40 ὥρας, ὑπολογιζομένου ὅτι ὁ ἀνθρω-
πος διανύει 5·6 χιλιόμ. τὴν ὥραν.—ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας, δηλ. τοὺς
ἐφόρους.—πόλιν ἀρχαιοτάτην, δηλ. τὰς Ἀθήνας.

Κεφ. 106-107.

Ἐσθε, ἀόρ. ὁ' τοῦ ἀνδάνω = ἀρέσκω. — ἀδύνατα = ἀδύ-
νατον. — τὸ παραυτίκα = ἀμέσως. — οὐ βουλομένοισι, μετχ.
αἰτλγκ. — εἰνάτη (δηλ. ἡμέρα), βραχυλογικῶς ἐλέχθη τοῦτο
ἀντὶ νὰ λεχθῆ «κατὰ τὸν χρόνον ἀπὸ τῆς ἐνάτης μέχρι τῆς
πανσελήνου». — ἐξελεύσεσθαι = ἄττ. ἐξιέναι. — μὴ οὐ (= μὴ)
πλ. ἐόνιος τοῦ κύκλου, δηλ. τῆς σελήνης = ἐὰν δὲν εἶναι πλήρης
ὁ κύκλος τῆς σελήνης (δηλ. ἐὰν δὲν εἶναι πανσέληνος). — τὸ
τέμενος = τὸ ἱερόν. — καὶ γὰρ καὶ = διότι καί. — ἐδεδώκεσαν
σφέας αὐτοὺς τοῖσι Ἀθ. = εἶχον τεθῆ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν
Ἀθηναίων.—πόνος = πόλεμος.—συχνός = πολὺς.—ἀναραιρέατο
= ἄττ. ἀνήρηντο ἀναιροῦμαι = ἀναλαμβάνω.

Ἰσταμένου τοῦ μηνός, οἱ Ἕλληνες διήρουν τὸν μῆνα εἰς τρεῖς δεκάδας (1—10, 10—20, 20—30)· εἰς τὰς ἡμέρας τῆς 1^{ης} δεκάδος προσετίθετο τὸ **Ἰσταμένου ἢ ἀρχομένου μηνός**, εἰς τὰς τῆς 2^{ας} ἐπὶ δέκα ἢ μεσοῦντος καὶ εἰς τὰς τῆς 3^{ης} **φθίνοντος ἢ λήγοντος**.—**μὴ οὐ πλήρους** . . . , πιθανώτερον φαίνεται ὅτι οἱ Σπαρτ. ἐκωλύοντο νὰ στρατεύωνται ὑπὸ τῆς ἐορτῆς τῶν **Καρνείων**, τῆς τελομένης πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος κατὰ τὸν Σπαρτιατικὸν μῆνα **Κάρνειον**, τὸν ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τὸν Ἀττικὸν **Μεταγεινιῶνα** καὶ περίπου πρὸς τὸ σημερινὸν χρονικὸν διάστημα τὸ ἀπὸ 15 Αὐγούστου—15 Σεπτεμβρίου.—**ἐν τεμένει Ἡρ.**, τοῦτο ἔκειτο πλησίον τοῦ Μαραθῶνος.—**ἐδεδ. σφέας αὐτοῦς τοῖσι Ἀθ.**, τοῦτο ἐγένετο ἐν ἔτει 519, πιθανῶς μετὰ τὴν ἐκβολὴν τῶν Πεισιστρατιδῶν κατὰ τὰς στρατείας τοῦ Κλεομένου.

Κεφ. 108.

Γίγνομαι δίχα = διαίρουμαι (εἰς δύο μέρη), διχάζομαι.—**τῶν μὲν οὐκ ἔόντων** . . . **τῶν δέ** . . . **κελευόντων**, μετχ. ἀπόλ. αἰτιολγ.—**εἶναι**, ἔξαρτ. ἐκ τοῦ νοουμένου ῥ. ἔλεγον.—**συμβαλεῖν**, προσδιορίζει τὸ ἐπίθ. **ὀλίγους**· **συμβάλλω** = συμπλέκομαι.—**καὶ Μιλτ.**, ὁ **καὶ** = μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ . . . —**κελευόντων**, δηλ. **συμβαλεῖν**.—**ἐγίνοντο**, ποῖον τὸ ὑποκείμεν.;—**ἐνίκα**=ἔμελλε νὰ ἐπικρατήσῃ.—**ἐνθαῦτα** = τότε.—**ἦν γάρ**, ὁ γάρ αἰτιολογεῖ τὰ κατωτέρω ὥστε = ;—**ψηφιοφόρος** = ψηφοφόρος.—**ὁ τῷ κυάμφ λαχῶν**=ὅστις ἤθελε τύχει διὰ τοῦ κυάμου (=κλήρου).—**τοῖσι στρατηγοῖσι**, συναπτέον τῷ **δμόψηφον**· **δμόψηφος** = ὁ ἔχων τὸ αὐτὸ δικαίωμα ψήφου.

Τῶν μὲν οὐκ ἔόντων συμ., διότι ἤθελον νὰ περιμένωσι τὴν βοήθειαν τῶν Σπαρτ.—**τῶν δέ** . . . **κελευόντων**, διότι ἐφοβοῦντο στάσιν τινὰ ἐν Ἀθήναις ἐνδεχομένην νὰ γείνη ὑπὸ τῶν φίλων τοῦ Ἰππίου, ἣτις ἐπόμενον ἦτο νὰ ἐπιφέρῃ τὴν παράδοσιν τῆς πόλεως διὰ προδοσίας.—**ὀλίγους**, ἡ ὀλιγαρχία τῶν Ἀθην. μετὰ τῶν 1.000 Πλαταιέων συνεποσοῦτο εἰς 11.000· πόση ἦτο ἡ δύναμις τῶν Περσῶν;—**ἡ χείρων**, τίς ἦτο αὕτη;—**ὁ τῷ κυάμφ λαχῶν**, τοῦτο ἀντίκειται τῷ **αἰρετὸς ἢ χειροτονητός**· διὰ τῆς τελευταίας ἐκφράσεως ἐδηλοῦντο ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐξελέγοντο ὑπὸ τοῦ λαοῦ διὰ ψηφοφορίας, ὡς οἱ στρατηγοί· διὰ δὲ τῆς πρώτης (ὁ **τῷ κυάμφ λαχῶν**)

ἐκεῖνοι, οἵτινες διὰ κλήρου ἐξελέγοντο, ὡς οἱ ἄρχοντες· ἐπειδὴ δὲ διὰ τὴν κλήρωσιν μετεχειρίζοντο κυάμους (=κουκιά), διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς ὁ κλήρος ὠνομάσθη *κύαμος*. — τὸ *παλαιόν*, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν ὕστερον χρόνον, καθ' ὃν ὁ ἄρχων πολέμαρχος δὲν εἶχε δικαίωμα ψήφου ἐν τῷ συμβουλίῳ τῶν δέκα στρατηγῶν, ἀλλ' ἐδίκαζε τὰς μεταξὺ ξένων καὶ μετοίκων ἀναφυσόμενας διαφορὰς καὶ ἐπεμελεῖτο τῆς ταφῆς τῶν ἐν πολέμῳ ἀποθνήσκόντων.

Κεφ. 109.

Ἐν σοί ἐστι = εἰς τὰς χεῖράς σου κεῖται = ἀπὸ σοῦ ἐξαρτᾶται. — *μνημόσυνα*, νοητέα ἢ αἰτιατ. *τοιαῦτα*· ὁ πληθυντ. ἀντὶ τοῦ ἐνικοῦ· *μνημόσυνον* δὲ = ἀνάμνησις. — *οἷα οὐδέ . . .*, δηλ. *ἐλίποντο*. — *εἰς τὸν ἅπ. ἀνθρ. βίον* = ἕως ἂν ζῶσιν ἀνθρωποι = αἰωνίως. — *δὴ* = ὡς γνωστόν. — *ἐξ οὗ*, δηλ. *χρόνου* = ἀφ' οὗ. — *ὑποκύπτω* = ὑποτάσσομαι. — *δέδεκται* = ἀττ. *δέδεικται*. — *παραδεδομένοι*, δηλ. *ὑπὸ τῶν Μήδων* (= *Περσῶν*). — *περιγίγνομαι* = ὑπερτερῶ, νικῶ. — *οἶός τέ εἰμι* = δύναμαι. — *δὴ* = κυρίως. — *τοι* (ἐξαίρει τὸ σέ) . . . *ἀνήκει* = βεβαίως εἰς σέ (ὑπὲρ τοὺς ἄλλους) ἀνήκει = ἀπὸ σοῦ βεβαίως ἐξαρτᾶται· ὡς ὑποκμ. τούτου χρησιμεύει τὸ ἀπαρμφ. *ἔχειν*. — *τούτων τῶν πρηγμάτων*, ἐξαρτ. ἐκ τοῦ *κῦρος ἔχειν* = *τὴν ἀπόφασιν ἔχειν*. — *ἔρχομαι φράσων* = μέλλω νὰ εἴπω. — *ἡμέων*, ἐκ τοῦ *αἰ γινῶμαι*. — *οὐ*, δηλ. *κελεύοντων*. — *νυν*, πῶς ἀπαντᾶ παρὰ τοῖς Ἀττικαῖς; — *ἔλπομαι* (= ἀττ. *ἐλπίζω*), ἐνταῦθα (ἀναφορικῶς πρὸς δυσμενές τι) = φοβοῦμαι. — *διασειῶ* = σειῶ βιαίως, κλονίζω. — *πρὶν καὶ* = πρὸ τοῦ ἀκόμῃ. — *μετεξειτέροισι* = ἀττ. *ἐνίοις*. — *σαθρόν τι ἐγγίγνεται τινι* = κακὴ τις σκέψις ἐπέρχεται εἰς τινά (ἐνταῦθα ἢ τῆς προδοσίας). — *θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων* = ἐὰν οἱ θεοὶ ἀπονέμωσι τὸ ἴσον = ἐὰν οἱ θεοὶ εἶναι ἀμερόληπτοι. — *συμβολή* = μάχη. — *τείνει τι ἐς τι* = ἀπόκειται τι εἰς τι. — *ἤρηται*, τοῦ ῥ. *ἀρτῶ* (-άω) = ἐξαρτῶ. — *τοι* = ἀττ. *σοι*. — *τήν*, δηλ. *γνώμην*. — *ἀποσπεύδω* = προσπαθῶ παντὶ τρόπῳ νὰ ἐμποδίσω, ἀποτρέπω. — *τῶν ἐγῶ* κτλ. = *τὰ ἐναντία τούτων τῶν ἀγαθῶν, ἃ ἐγὼ κατέλεξα*.

Καταδουλώσαι Ἀθήνας, ἐὰν δηλ. οὗτος δὲν ταχθῇ μὲ τὴν γνώμην τοῦ Μιλτιάδου θέλοντος τὴν μάχην, δι' ἧς μόνον δύνανται νὰ ἀποφύγωσι τὴν ὑποδούλωσιν ἐκ μέρους τῶν Περσῶν. — *οἷα*

οὐδέ . . . , ὁ Ἀρμόδιος καὶ ὁ Ἀριστογείτων, οἵτινες ἐφόνευσαν τὸν Ἱππαρχον, ὑμνοῦντο ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ὡς ἐλευθερωταὶ τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ τῶν τυράννων. Τὸ ἀγαλμὰ των ἴστατο ἐν τῇ ἀγορᾷ τῶν Ἀθηναίων. — **δέδεκται**, δηλ. διὰ τῆς διαγωγῆς, ἣν ἐπεδείξαντο οἱ Πέρσαι πρὸς τὰς ἄλλας πόλεις, ὡς ὑπέταξαν, ὡς τὴν Ἐρέτριαν. — **ἔλπομαι**, ὁ Μιλτ. ἐφοβεῖτο μήπως συμβῆ στάσις τις ἰδίᾳ παρὰ τῶν φίλων τοῦ Ἱππίου, ἣτις τοσοῦτον ἠθέλεν ἐπενεργήσει ἐπὶ τῶν Ἀθηναίων, ὥστε οὗτοι νὰ παραδοθῶσιν εἰς τοὺς ἐχθρούς.

Κεφ. 110.

Προσκιῶμαι = λαμβάνω προσέτι· ἐπὶ προσώπων = λαμβάνω μὲ τὸ μέρος μου. — **προσγίγνομαι** = προστίθεμαι. — **κυρῶ (-όω)** = ἀποφασίζω. — **μετὰ δέ** = ἄττ. **μετὰ δὲ ταῦτα**. — **τῶν** = ἄττ. **ῶν**. — **ἡ γνώμη ἔφερε** (μετ' ἀπρμφ.) = ἡ γνώμη ἀπέβλεπεν (ἔκλινεν) εἰς τὸ νά. — **συμβάλλω** = ; (κεφ. 108). — **πρυτανίη** = ἄττ. **πρυτανεία**, ὅπερ ἐνταῦθα = ἡγεμονία, ἀρχιστρατηγία. — **ἐκάστου**, γενκ. κτητικ. τοῦ **ἐγένετο**· ὡς **ἐκάστου** κτλ., κατ' ἔννοιαν = ὅτε εἰς ἕκαστον ἐξ αὐτῶν ἤρχετο ἡ σειρά νὰ ἔχη τὴν ἡγεμονίαν τῆς ἡμέρας. — **δεκόμενος**, δηλ. **αὐτήν, τὴν πρυτανίην**. — **οὔτι κω** = **οὔπω τι** = οὐδόλως ἀκόμη. — **συμβολὴν ποιοῦμαι** = **συμβάλλω**. — **πρὶν γε δὴ αὐτοῦ πρ. ἐγένετο** = ἕως ὅτου τέλος ἔφθασεν ἡ ἰδικὴ του πρυτανεία.

Πρυτανίη, ἕκαστος τῶν δέκα στρατηγῶν ἐναλλάξ ἐπὶ μίαν ἡμέραν εἶχε τὴν ἡγεμονίαν. — **παρεδίδοσαν**, τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ Ἀριστείδου.

Κεφ. 111.

Περιήλθε, δηλ. ἡ **πρυτανίη** = περιφερομένη ἀπὸ στρατηγῶν εἰς στρατηγὸν ἦλθεν. — **ἐνθαῦτα δὴ** = τότε πλέον. — **κέρως** = ἄττ. **κέρως**. — **οὔτιω**, ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ **τὸν πολέμαρχον ἔχειν**. — **τούτου**, δηλ. τοῦ Καλλιμάχου. — **ἐξεδέκοντο** = ἠκολούθουν. — **ὡς ἠριθμῶντο** = καθὼς ἠριθμοῦντο, δηλ. κατὰ τὴν σειράν των, ἣτις διὰ κλήρου ὠρίζετο. — **ἐχόμεναι ἄλλ.** = πλησίον ἀλλήλων. — **ἀπὸ ταύτης**, ἢ **ἀπὸ** ληπτέα ἢ χρονικῶς ἢ αἰτιολογικῶς. — **σφι** = δι' αὐτοὺς (τοὺς Πλαταιεῖς) συναπτόεν τῷ **κατεύχεται**. — **ἀνάγω** = φέρω ἐπάνω (εἰς τὴν Ἀκρόπολιν). — **πανηγύριαι** = ἄττ. **πανηγύρεις** = ἑορτάς. — **ἐν τῆσι πεντητηρίσι** = κατὰ πᾶν πέμπτον ἔτος. —

ἄμα τε Ἀθην... , ἡ σύνταξις: λέγων τὰ ἀγαθὰ γίνεσθαι ἄμα τε Ἀθηναίοισι καὶ Πλαταιεῦσι. — τὸ στρατόπεδον = τὸ στρατεύμα. — ἐξισούμενον, δηλ. κατὰ μέτωπον. — αὐτοῦ, δηλ. τοῦ στρατοπέδου. — ἐπὶ τάξις ὀλίγας = κατὰ βάθος εἰς ὀλίγας τάξεις. — ταύτη = ἐκεῖ, ἐν τῷ μέσῳ. — ἔρρωτο (ὑπερσυντλκ. τοῦ ῥ. ῥών-νυμι) πλήθει = εἶχεν ἐνισχυθῆ διὰ πλήθους.

Τότε, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν χρόνον τοῦ Ἡροδότου. — ἐς τὰς πανηγύριαι, ἐνοσοῦνται τὰ μεγάλα Παναθήναια, ἅτινα ἤγοντο πρὸς τιμὴν τῆς Πολιάδος Ἀθηνᾶς. — τὸ στρατ. ἐξισούμενον, ὁ Μιλτ., ἔνα ἀποφύγη τὸν κίνδυνον τῆς ὑπὸ τῶν Περσῶν κυκλώσεως, ἔδωκεν εἰς τὸ μέτωπον τοιαύτην ἀνάπτυξιν, ὥστε τὸ εὖρος αὐτοῦ ἦτο ἴσον πρὸς τὸ τῆς ἐχθρικῆς παρατάξεως. — ἐγίνετο ἐπὶ τάξις ὀλ., δηλ. εἶχε βάθος παρατάξεως ὀλίγων ἀνδρῶν (πιθανῶς τριῶν). — ἔρρωτο πλήθει, διότι ἀπὸ τῶν δύο κεράτων κυρίως ἐξήρτα ὁ Μιλτ. τὴν κρίσιν τοῦ ἀγῶνος.

Κεφ. 112.

Σφι, δοτκ. τοῦ ποιητκ. αἰτίου. — διετέτακτο, ἀπροσώπως = ἡ διάταξις (= ἡ παράταξις) ἐγεγένητο. — σφάγια = 1) τὰ εἰς τὴν θυσίαν προσφερόμενα ζῷα, 2) θυσίαι, ὡς ἐνταῦθα. — καλὰ = αἴσια, εὐνοϊκά. — ἐνθαῦτα, τοπικὸν ἢ χρονικόν; — ἀπειθήσαν = ἀττ. ἀφείδησαν· τοῦ ῥ. ἀφίημι. — δρόμῳ = δρομαίως. — ἴεμαι = ὀρμῶ. — ἐς = ἐναντίον. — τὸ μεταίχμιον = τὸ μεταξὺ (τῶν δύο στρατῶν) διάστημα. — αὐτῶν, δηλ. Ἀθηναίων καὶ Περσῶν. — ἐπιόντας, δηλ. τοὺς Ἀθηναίους. — ἐπιφέρω = ἀποδίδω. — πάγην = ἀττ. πάνυ. — ὀλίγους, κατηγορημ. τοῦ ἐπειγομένου (= ἰεμένους) = ὅτι ἐν μικρῷ ἀριθμῷ ὥρμων τοῦτο δ' ἔτι ἐπιτείνεται διὰ τοῦ καὶ τούτους (= καὶ μάλιστα) δρόμῳ. — ἡ ἵππος = τὸ ἵππικόν. — τοξεύματα = τοξόται. — ταῦτα, ὅτι δηλ. οἱ Ἀθ. ἦσαν ἀνόητοι. — κατεικάζω = εἰκάζω = συμπεραίνω. — τῶν, ἕλξης ἀντι τοῦς = οὓς. — ἴδμεν = ἀττ. ἴσμεν (τίνος ῥ. ;). — δρόμῳ χρῶμαι ἐς τινα = τρέχω δρομαίως κατὰ τινος. — ἀνέσχοντο, πῶς παρὰ τοῖς Ἀττικαῖς; — τοὺς ἐσθήμενους, πρkm. ἀχρήστου τινὸς ῥ., τοῦ ἐσθῆ (ἐσθῆς) = ἐνδύω. — τέως = ἕως τότε. — καὶ τὸ οὐνομα... = οὐ μόνον τὸ δρᾶν Μήδους, ἀλλὰ καὶ τό... — φόβος = φοβερόν.

Ἀπειθήσαν, δηλ. ἐκ τοῦ τόπου, ἔνθα ἴσταντο. — **δρ. ἴεντο**, κατὰ συμβουλήν τοῦ Μιλτ., ἵνα ἀποφεύγωσι τὰ βέλη τῶν Περσῶν τοξοτῶν. — **στάδιοι οκτώ**, περίπου $\frac{1}{4}$ τῆς ὥρας. — **ἀνέσχοντο**, ὁ Ἡρόδ. ἐννοεῖ ἐνταῦθα τὸς ἐν Ἑλλάδι Ἑλληνας· οἱ ἐν τῇ Μ. Ἀσίᾳ Ἑλλ. πολλάκις εἶχον συμπλακῆ ἐν μάχῃ μετὰ τῶν Περσῶν. — **ἐσθῆτα Μηδικήν**, οἱ Πέρσαι ἔφερον περὶ τὰς κεφαλὰς τιάρας, περὶ τὸ σῶμα χιτῶνας ποικιλοχρώμους, θώρακας, περὶ τὰ σκέλη ἀναξυρίδας (=βράκας), γέρρα (=ἀσπίδας ἐπιμήκεις), βραχέα ἀκόντια, τόξα μεγάλα, βέλη καλάμινα καὶ φαρέτρας, πρὸς δὲ ἐγχειρίδια παρὰ τὸν δεξιὸν μηρόν. — **Μήδων**, παρ' Ἡρόδ. πολλάκις γίνεται χρῆσις τῶν Μήδων καὶ Περσῶν ἀδιαφόρως.

Κεφ. 113-114.

Μαχομένων, δηλ. αὐτῶν (=τῶν Ἀθηναίων καὶ Περσῶν). — **τὸ μέσον** = τὸ κέντρον. — **στρατόπεδον** = ; (κεφ. 111). — **τῆ** = ἀττ. ἦ = ἐκεῖ ὅπου. — **ἐτετάχατο** = **τεταγμένοι ἦσαν**. — **κατὰ τοῦτο** = ἐνταῦθα, δηλ. εἰς τὸ κέντρον. — **ῥήξαντες**, δηλ. **τὸ μέσον ῥήγνυμι** = διαρρήγνυμι, διασπῶ. — **μεσόγαια** = ξηρά. — **τὸ μὲν τετραμμένον** = **τοὺς μὲν τετραμμένους**, δηλ. εἰς φυγὴν. — **ἔων** = ἀττ. εἴων. — **τοῖσι δέ . . . ῥήξασι**, συναπτέον τῷ **ἐμάχοντο**. — **συνάγω** = συνενῶ, συνάπτω. — **κόπτοντες**, δηλ. **αὐτούς**. — **ἐς δ** = ἀττ. ἔως. — **ἐπελαμβάνοντο**, παρκατ. ἀποπειρατικός· **ἐπιλαμβάνομαι** = πιάνω. — **τοῦτο μὲν . . . τοῦτο δέ** = ; (κεφ. 44). — **πόνος** = μάχη. — **ἀγαθός** = γενναῖος. — **ἀπὸ δ' ἔθανε**, τμησίς = **ἀπέθανε δέ**. — **ἐνθαῦτα** = ἐν τούτῳ τῷ **πόνῳ**. — **τὰ ἀφλαστα** = τὰ κατὰ τὴν πύρμαν κοσμήματα τοῦ πλοίου. — **τὴν χεῖρα**, αἰτιατ. τοῦ κατὰ τι. — **τοῦτο δέ** = πρὸς τοῦτοις δέ.

Τὸ μὲν μέσον . . . ἐνίκων, διότι ἐν αὐτῷ εἶχον ταχθῆ περισσότεροι καὶ οἱ ἀνδρειώτεροι, ἐν ᾧ τοῦναντίον ἐν τῷ ἑλλ. στρατῷ τὸ κέντρον ἦτο ἀραιόν. — **πῦρ τε αἴτεον**, ἵνα δηλ. καύσωσι τὰ πλοῖα. — **ἀφλαστα**, ταῦτα ἦσαν συνήθως εἰκόνας θεῶν ἢ ἡρώων.

Κεφ. 115-117.

Ἐπικρατῶ = γίνομαι κύριος. — **ἐξανακρούομαι** = ὑποχωρῶ, ἀποπλέω. — **βουλόμενοι φθῆναι τοὺς Ἀθ.** ἀπικόμενοι ἐς τὸ ἄσιον = ἐπειδὴ ἤθελον νὰ φθάσωσι πρὸ τῶν Ἀθηναίων εἰς τὸ

ἄστν. — *αἰτίη ἔσχε* (=κατέσχε) ἐν Ἀθ. = μεταξὺ τῶν Ἀθ. ἐπεκράτησεν (διεδόθη) ἡ κατηγορία. — *ἐξ Ἀλκμ. μηχανῆς* = ἕνεκα βραδουβγίας τῶν Ἀλκμ. — *αὐτοὺς ἐπινοηθῆναι* = εἶτι αὐτοὶ (οἱ Πέρσαι) διενοήθησαν. — *τούτους*, δηλ. τοὺς Ἀλκμ. — *συντίθεμαί τι* = συμφωνῶν μετὰ τινος. — *ἀναδέξαι* (=ἀττ. ἀναδεῖξαι), ἔξαρτ. ἐκ τοῦ νοουμένου ἐλέγετο ἀναδείκνυμι = ἀνυψῶ καὶ δεικνύω. — *ὡς ποδῶν εἶχον* = μὲ ὄλην τὴν δύναμιν τῶν ποδῶν των = ὅσον τὸ δυνατὸν τάχιστα. — *βοηθῶ ἔς τι* = σπεύδω πρὸς βοήθειάν (ὑπεράσπισίν) τινος. — *ἔφθησαν ἀπικόμενοι* = ἔφθασαν πρότερον. — *πρὶν ἢ* = ἀττ. *πρὶν*. — *ὑπεραιωροῦμαι Φαλήρου* = ἐμφανίζομαι εἰς τὸ πέλαγος («ς τ' ἀνοικτὰ») ἀντικρὺ τοῦ Φαλήρου. — *ὑπὲρ τούτου* = πρὸ τούτου (δηλ. τοῦ Φαλήρου). — *ἀνακωχεύω τὰς νέας* = κρατῶ ἐπ' ὀλίγον τὰ πλοῖα εἰς τὰ πανιά. — *κατὰ μετ' αἰτ.* = ἀττ. *εἰς ἢ περὶ* (μετ' αἰτ.).

Ἐκ τῆς νήσου, δηλ. τῆς Αἰγίλειας (μεταξὺ Εὐβοίας καὶ Ἀττικῆς). — *Ἀλκμεωνιδέων*, οὗτοι ἦσαν ὀνομαστὴ οἰκογένεια ἐν Ἀθήναις, συντελέσασα πολὺ εἰς τὴν ἔξωσιν τῶν Πεισιστρατιδῶν ὡς ἐκ τούτου οἱ Ἀλκμεωνίδαι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ συνεννοηθῶσι πρὸς τοὺς Πέρσας ὡς ὑποστηρίζοντας τὸν Ἰππῖαν· ἔθεν ἡ κατηγορία αὕτη ἦτο συκοφαντία. Τὴν ἀσπίδα πιθανῶς ὕψωσαν οἱ ἐν Ἀθήναις μηδίζοντες. — *ταῦτα (ἐπινοηθ.)*, δηλ. νὰ προσβάλωσιν ἀπροσδοκῆτως τὰς Ἀθήνας, ἐν ᾧ ὁ στρατὸς τῶν Ἀθην. ἦτο ἐν Μαραθῶνι. — *ἀσπίδα*, ὡς σημεῖον τοῦ εἶτι αἱ Ἀθηναῖοι ἦτο δυνατὸν νὰ προσβληθῶσι. — *ἐξ Ἡρακλείου τοῦ ἐν Μαραθῶνι*, πρβλ. κεφ. 107. — *Φαλήρου*, τοῦ ἀρχαιοτάτου λιμένος τῶν Ἀθηνῶν (βλ. εἶκ. ἐν πίν. III). — *τότε*, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν ὕστερον χρόνον, καθ' ὃν ὁ Πειραιεὺς ἦτο λιμὴν τῶν Ἀθηνῶν. — *ἀπέπλεον ... ἐς τὴν Ἀσίην*, διότι εἶδον τοὺς ἐν Κυνυσάργει Ἀθηναίους ὄρατοὺς ὄντας ἐκ Φαλήρου.

Κεφ. 119.

Προσέχω ἔς = προσορμίζομαι εἰς. — *χόλος* = ὀργή· *ἐνέχω χόλον τινί* = ὀργίζομαι κατὰ τινος. — *οἶα ἀρξάντων ...* = ἄτε ἀρξάντων ... — *ἐποίησε*, δηλ. αὐτοῦς, τοὺς Ἐρετριεῖς. — *τῆς Κισίης χ.*, ἔξαρτ. ἐκ τοῦ ἐν σταθμῶ ἔωντοῦ. — *κατοίκισε*, πῶς

ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς; — **σταθμὸς** = ἔπαυλις. — **μέχρι ἐμέο** = μέχρι τῶν χρόνων μου. — **ἔσχε**, ἀμετβ. = συνέβησαν.

Τοὺς δὲ τῶν Ἑρ. ἠνδραποδισμένους, περὶ τοῦ πράγμ. πρβλ. κεφ. 101. — **ἀδικίης**, ποίαν ἀδικίαν ἔπραξαν οἱ Ἑρετριεῖς; — **καὶ μέχρι ἐμέο...**, ὁ Ἡρόδ. κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἶχεν ἐπισκεφθῆ καὶ αὐτὴν τὴν χώραν. — **τὴν ἀρχαίην γλῶσσαν**, δηλ. ἐκεῖνην, ἣν πρότερον ἐν Ἑρετρίᾳ ἐλάλουν.

Κεφ. 120.

Ἔχω σπουδὴν πολλὴν = σπεύδω πολύ. — **καταλαμβάνω** = φθάνω. — **ὑστεροὶ τῆς συμβολῆς** (= τῆς μάχης), κατ' ἔννοιαν = μετὰ τὴν μάχην. — **ἰμείρομαι** = ἀττ. **ἐπιθυμῶ**. — **τοὺς Μήδους**, δηλ. τοὺς πεσόντας ἐν Μαραθῶνι Πέρσας. — **μετὰ δέ** = ; (κεφ. 110). — **αἰνῶ** = ἀττ. **ἐπαινῶ**. — **ἀπαλλάσσομαι** = ; (κεφ. 45).

Μετὰ τὴν πανσέληνον, περὶ τοῦ πράγμ. πρβλ. κεφ. 106. — **τριταῖοι ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττ.**, ἡ πανσέληνος τοῦ Καρνείου μηνὸς τοῦ 490 π. Χ. συνέβη κατὰ τοὺς γενομένους ὑπολογισμοὺς τῇ 9^ῃ Σεπτ. Οἱ Σπαρτ. λοιπὸν ἐκκινουῖσιν ἐκ Σπάρτης τῇ 10^ῃ καὶ φθάνουσιν εἰς Ἀθήνας τῇ 12^ῃ, τῇ ὑστεραίᾳ τῆς μάχης. Κατὰ ταῦτα ἡ μάχη συνεκροτήθη τῇ 11^ῃ Σεπτ.

**Α'. Στρατοπέδευσις Ἑλλήνων καὶ Περσῶν
εἰς τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν.**

(Κεφ. 201-207)

Κεφ. 201.

Τῆς Μηλίδος—ἄττ. τῆς **Μαλίδος**· ἐξαρτ. ἐκ τοῦ ἐν τῇ **Τρηκινίῃ** (=Τραχινία), δηλ. γῆ.— **ἡ δίοδος**—τὸ στενόν.— **χῶρος**—τόπος.— **πλεόνων**—ἄττ. **πλειόνων**.—**ἐπιχώριοι**=ἐντόπιοι.—**νυν**=**τοίνυν**.—**ὁ μὲν**, δηλ. ὁ Ξέρξης.—**ἐπικρατῶ τινος**=εἶμαι κύριός τινος, κατέχω τι.—**τὰ πρὸς βορρῆν ἄνεμον ἔχοντα**=τὰ πρὸς βορρᾶν ἀποβλέποντα (μέρη).—**οἱ δέ**, δηλ. οἱ Ἕλληνες.—**μεσαμβρίη**=ἄττ. **μεσημβρία**.—**τῶν . . . φερόντων**, ἀμετβτ.=**τῶν . . . ἐχόντων**· ἡ γενκ. ἐκ τοῦ νοουμένου β. **ἐπεκράτεον**.—**τὸ ἐπὶ ταύτης τῆς ἡπείρου**, κυρίως = ὡς πρὸς τὸ ἐπὶ ταύτης τῆς ἡπείρου μέρος· εἶτα=ταύτης τῆς ἡπείρου.

Ξέρξης, οὗτος μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του Δαρείου ἀπεφάσισε νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν τρίτην ἐκστρατείαν κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἄφ' οὗ λοιπὸν ἐπὶ 4 ἔτη προητοιμάσθη, ἀνεχώρησε τῷ 480 ἐκ Σάρδεων διευθυνόμενος πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον· τοῦτον δὲ διαβάς μετὰ τοῦ πολυαρίθμου στρατοῦ του καὶ διαπεραιωθείς εἰς Εὐρώπην ἐβάδισε διὰ τῆς Θράκης πρὸς τὴν Μακεδονίαν. Οἱ Ἕλληνες κατανόησαντες τὸν ἐπικρεμάμενον κατὰ τῆς Ἑλλάδος κίνδυνον συνήλθον εἰς σύνοδον ἐν τῷ Ἴσθμῳ τῆς Κορίνθου, ἔνθα ἀποφασίζετα:

1) νὰ καταληφθῇ τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν διὰ στρατοῦ, ὅπως ἐμποδισθῇ ἢ πρὸς τὰ πρόσω πορεία τοῦ Ξέρξου, ὅστις ἐν τῷ μεταξὺ εἶχεν εἰσβάλει διὰ Θεσσαλίας εἰς τὴν Μαλίδα χώραν, καὶ 2) νὰ πλεύσῃ ἅπας ὁ ἑλλ. στόλος εἰς τὸ Ἄρτεμισιον, ἀκρωτήριο πρὸς Β. τῆς Εὐβοίας, ἵνα ἀντιταχθῇ κατὰ τοῦ περσικοῦ στόλου.— **ἐν τῇ διόδῳ**, ἐννοεῖται ἡ στενὴ πάροδος, ἣτις ἐσχηματίζετο μεταξὺ τοῦ

δρους Καλλιδρόμου καὶ τοῦ Μαλιακοῦ κόλπου· ἡ πάροδος αὕτη κατὰ τὴν εἴσοδον καὶ ἐξοδον ἦτο τόσον στενή, ὥστε μία μόνον ἄμαξα ἠδύνατο νὰ διέλθῃ δι' αὐτῆς.— **Θερμοπύλαι**, διὰ τὰς θερμὰς θειούχους πηγὰς, αἰτίνες ἀναβλύζουσι παρὰ τὸ στενόν.— **Πύλαι**, διότι κατὰ τὰ δύο ἄκρα ὁ δρόμος συνεκλείετο οὕτως ὑπὸ τῶν προεκβαλλομένων προεξοχῶν τοῦ ὄρους Καλλιδρόμου, ὥστε ἐσχηματίζοντο οἶονεὶ δύο πύλαι τῆς στενῆς παρόδου.

Κεφ. 202-203.

Ἑλλήνων, γενκ. διαιρετκ. τοῦ **οἱ ὑπομένοντες**.— **ὑπομένο**ν τὸν **Πέρσην**=ἀναμένω τὴν προσβολὴν τῶν Περσῶν.— **ὀγδώκοντα** = ἄττ. **ὀγδοήκοντα**.— **πάρειμι**=παρευρίσκομαι, προσέρχομαι.— **ἐπικλητος γίννομαι**=ἐπικαλοῦμαι=προσκαλοῦμαι.— **αὐτοὶ οἱ Ἑλληνες**=οἱ εἰς αὐτὸ τὸ μέρος εὐρισκόμενοι Ἑλληνες, δηλ. ἐν Θερμοπύλαις.— **πρόδρομοι**, κατγρμ. **πρόδρομος**=ὁ τρέχων ἐμπρός τινος, ὁ προπορευόμενος.— **προσδόκιμός εἰμι**=περιμένομαι.— **πᾶσαν ἡμέρην**, αἰτιατκ. τοῦ χρόνου=ἡμέραν μετὴν ἡμέραν.— **σφι** (= ἄττ. **σφίσι**)=αὐτοῖς, δηλ. τοῖς Ἑλλησι· ποιητικ. αἷτιον τοῦ **ἐν φυλακῇ εἶη**, διότι τοῦτο = **φυλάσσοιτο**.— **φρουρομένη**=ἄττ. **φρουρουμένη**· ἢ μετχ. αἰτλγκ.— **(καί) σφι**, δηλ. τοῖς Λοκροῖς καὶ Φωκεῦσι.— **δεινὸν**=ἄξιον φόβου.— **θεὸν εἶναι**, τὸ ἀπρμφ. τοῦτο, ὡς καὶ τὰ κατωτέρω **εἶναι**, **ἔσσεσθαι**, **ὀφείλειν**, ἐξαρτ. ἐκ τοῦ νοουμένου **ἔλεγον**.— **τῷ** = ἄττ. **ῶ**.— **ἐξ ἀρχῆς**, τοῦτο προσδιορίζεται ἀκριβέστερον διὰ τῆς μετχ. **γινόμενα** = ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του=ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς γεννήσεώς του.— **κακὸν . . . οὐ συνεμίχθη**, δηλ. **ἀγαθοῖσι** = μετὴν εὐτυχίαν δὲν ἀνεμίχθη δυστυχία τις.— **αὐτῶν**, δηλ. τῶν θνητῶν.— **μέγιστα**, δηλ. **κακὰ συνεμίχθη**.— **ῶν** = ἄττ. **οὔν**.— **τὸν ἐπελαύνοντα**=τὸν ἐπιόντα.— **έόντα**=ἄττ. **όντα**.— **πίπτω ἀπὸ τῆς δόξης** = διαψεύδομαι εἰς τὰς προσδοκίας μου.— **οἱ δέ**, δηλ. οἱ Λοκροὶ καὶ οἱ Φωκεῖς.

Ἡμίσεες ἑκατ., δηλ. πεντακόσιοι ἐξ ἑκάστης πόλεως.— **πανστρατιῇ**, διότι εἰς τούτους ὡς κατοικοῦντας ἐγγύτατα τῶν στενῶν ἄμεσος ἦτο ὁ κίνδυνος, ἐὰν οἱ Πέρσαι ἐγίνοντο κύριοι τῶν στενῶν. Οἱ ἀκολουθοῦντες Λοκροὶ ἠριθμοῦντο περὶ τοὺς χιλίους.— **Φωκέων χίλιοι**, ἐκ πόσων ἀνδρῶν ἀπετελέσθη ἅπας ὁ εἰς τὸ

στενὸν τῶν Θερμοπ. συναθροισθεῖς στρατὸς τῶν Ἑλλ.; — τὸν ἐπιόντα, δηλ. τὸν Ξέρξην. — ἐς τὴν Τρηχίνα, ἔνθα τότε οἱ σύμμαχοι ἀκόμη εὐρίσκοντο.

Κεφ. 204.

Κοιτὰ πόλις = ἄττ. κατὰ πόλεις. — **ἐκάστων**, ἕξαρτ. ἐκ τοῦ οἱ στρατηγοί. — **θαυμαζόμενος** = ἄττ. θαυμαζόμενος. — **Ἀναξανδρίδew** = ἄττ. Ἀναξανδρίδου. — **τοῦ Δ.** = τοῦ υἱοῦ τοῦ Δ. — **Ἀρχέλεω** = ἄττ. Ἀρχελάου. — **Ἥγησίλω** = ἄττ. Ἀγησιλάου. — **Ἥγιος** = ἄττ. Ἄγιδος. — **ἐξ ἀπροσδοκίτου** = ἀπροσδοκίτως = παρ' ἐλπίδα.

Λακεδαιμόνιος ἦν Λεωνίδης κτλ., ἡ γενεαλογία αὕτη δεικνύει τὴν ἐπιφανῆ καταγωγὴν τοῦ Λεωνίδου. — **ἐξ ἀπροσδοκίτου**, ὁ Λεωνίδας ὡς ἔχων δύο ἀδελφοὺς πρεσβυτέρους, τὸν Κλεομένην καὶ τὸν Δωριέα, οὐδέποτε ἠλπιζε νὰ τύχῃ τῆς βασιλείας. Ἐπειδὴ ἕμως ὁ Κλεομένης ἀπέθανεν ἄτεκνος ἄρσενικοῦ παιδός, ὁ δὲ Δωριεὺς δὲν ὑπῆρχε πλέον, ἀλλ' εἶχεν ἀποθάνει καὶ αὐτός, ἡ βασιλεία περιῆλθεν εἰς τὸν Λεωνίδα.

Κεφ. 205.

Ἦιε = ἄττ. ἦει. — **ἐπιλέγομαι** = ἐκλέγω. — **οἱ κατεστεῶτες** = ἄττ. οἱ καθεστηκότες ἢ καθεσιῶτες = οἱ (διὰ νόμου) ὄρισμένοι. — **παραλαβών**, συναπτέον τῷ καὶ **Θηβ.** τοὺς κτλ. = καὶ **Θηβαίων** τοὺτους, οὗς κτλ. — **ἐς τὸν ἀριθμὸν λογίζομαι** = ἀπαριθμῶ. — **τοῦδε εἵνεκεν** = ἔνεκα τῆς ἐπομένης αἰτίας' ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ **οὕ** (= διότι) **σφέων** κτλ. — **σπουδὴν ποιοῦμαι** = **σπουδάξω** = προσπαθῶ, φροντίζω. — **μῦνος** = ἄττ. **μόνος**. — **σφέων μεγάλως κατηγορητο μηδίξειν** = εἶχε γεῖνει μεγάλη κατηγορία κατ' αὐτῶν ὅτι ἐμήδιζον. — **παρακάλεε**, δηλ. αὐτοὺς (τίνας); **παρακαλῶ** = προσκαλῶ. — **εἴτε συμπέμψουσι εἴτε καί...** = ἂν θὰ ἀποστείλωσι βοήθειαν ἢ καὶ ... — **ἀπεροῦσι** = ἄττ. **ἀπεροῦσι** (μέλλ. τοῦ ῥ. ἀπαγορεύω = ἀρνοῦμαι). — **ἐκ τοῦ ἐμφανέος** = ἐμφανῶς = φανερά. — **ἄλλα φρονέοντες** = ἂν καὶ ἄλλα ἐφρόνουν, δηλ. ἂν καὶ ἐμήδιζον. — **ἔπεμπον**, δηλ. **συμμάχους**.

Τοὺς κατεστεῶτας, ἐννοοῦνται οἱ κατ' ἐκλογὴν ὑπὸ τοῦ βασιλέως προσλαμβανόμενοι τριακόςιοι ἐν ἐπικινδύνοις ἐπιχειρήσει. — **καὶ τοῖσι ἐτύγχ. π. ἐόντες**, ὁ Λεωνίδας ἐκλέγει τριακασίους ἄνδρας, οἵτινες πάντες εἶχον οἶκοι παῖδας ἄρρενας, ἵνα μὴ ἐν περιπτώσει

θανάτου των εξαφανισθῆ τὸ γένος των. Ἐκ τοῦ γεγονότος δὲ τούτου συναγεται ὅτι ὁ Λεων. εἶχεν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ποίαν ἀπόφασιν; — *τούς ἐς . . . εἶπον*, ἀνωτέρω ἐν κεφ. 202. Ἦσαν δὲ οὗτοι πόσοι;

Κεφ. 206.

Πρώτους, κατγρμ.=ὡς πρωτοπορίαν.— *ἦν αὐτούς*, δηλ. τοὺς Σπαρτ.— *ὑπερβαλλομένους*, δηλ. *στρατεύεσθαι ὑπερβάλλομαι*=ἀναβάλλω.— *μετὰ δὲ*=ἀττ. *μετὰ δὲ ταῦτα*.— *δοτάσαντες*=ἀττ. *εὐορτάσαντες*.— *κατὰ τάχος*=*ταχύως*.— *πανδημει*=*πανστρατιῆ* (ᾧ).— *ὡς*=ἀττ. *οὕτως*.— *ἐνένωντο*=ἀττ. *ἐνενόηντο* τοῦ β. *νοοῦμαι*=*διανοοῦμαι*=ἔχω κατὰ νοῦν.— *ἕτερα τοιαῦτα*=ἄλλα παρόμοια=τὰ αὐτά.— *ἦν . . . συμπεσοῦσα*=*συνέπεσε*.— *κατὰ τωὐτό* (=ταῦτό)=κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον.— (ἡ) *Ὀλυμπιάς*=ἀττ. *τὰ Ὀλύμπια*=οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες.— *τούτοις* *τ. πρ.*=μὲ ταῦτα τὰ συμβάντα (δηλ. μὲ τὴν ἐκστρατείαν εἰς Θερμ. σ. πύλας) ἢ δοτκ. ἀποδοτέα εἰς τὸ *κατὰ τωὐτό* καὶ εἰς τὸ *συμπεσοῦσα*.— *δοκέοντες*, μετοχ. αἰτλγκ.— *οὕτω* (=τόσον), συναπτέον τῷ *κατὰ τάχος*.— *διακρίνεται ὁ πόλεμος*=τελειώνει ὁ πόλεμος.

Μετὰ δέ, δηλ. μετὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Καρνείων.— *Κάρνεια*, πρβλ. βιβλ. VI, κεφ. 106 (ἐν σελ. 92). — *ἕτερα τοιαῦτα*, ποῖα; — *τούς προδρόμους*, τοὺς μνημονευθέντας ἐν κεφ. 203.

Κεφ. 207.

Διενένωντο=ἀττ. *διεενόηντο* τοῦ β. *διανοοῦμαι*=; — *πέλας*=πλησίον *πέλας γίγνομαι τινος*=ἔρχομαι πλησίον τινός.— *ἐσβολή*=δίεδος, στενόν.— *καταρρωδέοντες*=ἀττ. *κατορρωδούντες* *κατορρωδῶ*=πολὺ φοβοῦμαι.— *ἀπαλλαγῆ*=ἀναχώρησις.— *ἔχω ἐν φυλακῇ*=φυλάττω.— *περισπέρχομαι τινι*=πολὺ δυσχερεστοῦμαι διὰ τι.— *ἀλέξασθαι* (μ. ἀόρ. τοῦ β. ἀλέξω)=*ἀμύνασθαι* ἔξαρτ. ἐκ τοῦ *ὀλίγων*=εἰς τὸ νὰ ἀποκρούσωσιν.

Φωκ. καὶ Δ. περισπερχθ., οἱ Φωκ. καὶ οἱ Λοκροὶ δυσχερεστήθησαν πολὺ, καθ' ὅσον αὐτοὶ μάλιστα πάντων ὡς κατοικοῦντες ἐγγύτατα τῶν στενῶν θὰ ἐκινδύνευον, ἂν κατελείποντο ὑπὸ τῶν Πελοπ.— *τῇ γνώμῃ ταύτῃ*, τῶν Πελοπ., δηλ. νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὸν Ἴσθμόν καὶ νὰ φυλάττωσι τοῦτον.— *αὐτοῦ*, ποῦ;

B'. Αἱ περὶ Θερμοπύλας μάχαι (480).

(Κεφ. 208-213, 215-233)

Κεφ. 208.

Σφέων=αὐτῶν, δηλ. τῶν ἐν Θερμοπύλαις Ἑλλήνων. — κατάσκοπον, κατγρμ. εἰς τὸ ἱππέα. — ἰδέσθαι=ἄττ. ἰδεῖν τὸ ἀπρμφ. εἶναι καθαρῶς τελικόν. — ὁκόσοι εἰ σὶ καὶ ὅ,τι ποίεοιεν = πόσοι εἶναι καὶ τί πράττουσι· παρατηρητέα ἢ ἀλλαγὴ τῶν ἐγκλίσεων. — ἀκηκόεε=ἄττ. ἠκηκόει. — δέ, ἐνταῦθα = γάρ. — ἐὼν = ἄττ. ὦν. — ἀλισμένη εἴη=ἄττ. ἠλισμένη εἴη· τοῦ ῥ. ἀλίξομαι = συναθροίζομαι. — ταύτη = ἐνταῦθα. — καὶ τοὺς ἡγεμόνας, ὡς εἶησαν=καὶ ὡς ἡγεμόνες εἶησαν. — προσελαύνω = (ἔφιππος) πλησιάζω. — ἐθθεῖτο, παρατκ. τοῦ θηεῖσθαι=ἄττ. θεᾶσθαι. — κατώρα = ἄττ. καθεώρα· καθορῶ = βλέπω καλῶς. — τοῦ τείχεος, ἐκ τοῦ ἔσω. — τὸ=ἄττ. ὅ. — ἀνορθῶ=ἀνεγειρω. — οἶά τε ἦν=οἶόν τε ἦν = ἦτο δυνατόν. — ὁ δέ, ἐὰν δύο πράξεις ἀποδίδωνται ἐν ἀντιθέσει εἰς τὸ αὐτὸ ὑποκμ., πολλάκις ἐπαναλαμβάνεται τὸ ἐνεργοῦν ὑποκμ. ἐν τῇ ἀντιθέσει καὶ γίνεται χρήσις τοῦ ὁ δὲ (οἱ δέ), ἐν ᾧ τὸ αὐτὸ ὑποκμ. μένει. Ἀντὶ τοῦ ὁ δὲ ἀνεμνομεν μόνον τὸν δέ=ἀλλά. — μανθάνω, ἐνταῦθα = παρατηρῶ. — τοῖσι (=ἄττ. οἷς) τὰ ὄπλα ἔκειτο = οἵτινες εἶχον στρατοπεδεύσει. — ὦρα = ἄττ. ἐώρα. — τοὺς μὲν... τοὺς δέ = ἄλλους μὲν... ἄλλους δέ. — θηεύμενος=ἄττ.; — ἐθώμαζε=ἄττ. ἐθαύμαζε. — ἀτρεκέως = ἀκριβῶς. — κατ' ἡσυχίην=ἡσυχῶς, ἀνενοχλήτως. — οὔτε... τε=ὄχι μόνον δὲν... ἀλλὰ καὶ. — ἀλογίη (-α) = ἀδιαφορία, καταφρόνησις. — ἐκύρησε, ὑποκμ.: ὁ ἱππέυς. — κυρῶ ἀλογίης=τυγχάνω ἀδιαφορίας. — τὰ περ = ἅπερ. — ὀπώπεε = ἄττ. ἐοράκει.

Γένος Ἡρακλ., περὶ τῆς καταγωγῆς τοῦ Λεωνίδου βλ. κεφ. 204. — ἔσω... τοῦ τείχεος, τοῦτο τὸ τεῖχος εἶχον κτίσει πρὸ πολλῶν ἐτῶν οἱ Φωκεῖς, ἵνα προφυλάττωνται ἀπὸ τῶν προσβολῶν τῶν ἀσπόνδων αὐτῶν ἐχθρῶν, τῶν Θεσσαλῶν. — ἀνορθῶ-

σαντες, διότι τὸ πλείστον μέρος αὐτοῦ ὡς ἐκ τῆς πολυκαιρίας εἶχε καταπέσει.—τὰς κ. κτενιζομένους, οἱ Σπαρτ. συνήθιζον πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς μάχης νὰ κτενίζωσι τὰς κόμας αὐτῶν καὶ νὰ κοσμῶσι τὰς κεφαλὰς διὰ στεφάνων, ὡσεὶ παρεσκευάζοντο πρὸς ἑορτήν τινα.—ἀλογίης ἐκύρησε πολλῆς, οἱ Ἑλλ. δηλ. ἔδειξαν διὰ τὸν ἵππέα μεγάλην ἀδιαφορίαν.

Κεφ. 209.

Ἔχω (μετ' ἀπρμφ.) = δύναμαι.—συμβάλλομαι = ἐννοῶ.—τὸ ἐὶν = τὸ ἀληθές· ἐπεξηγῆται διὰ τοῦ *ὅτι παρεσκευάζοντο* κτλ.—ἀπολεόμενοι καὶ ἀπολέοντες = ἀττ. ἀπολούμενοι καὶ ἀπολοῦντες.—ἀλλ' αὐτῶ... γὰρ (= ἐπεὶ) κτλ. = ἀλλ' ἐπειδὴ εἰς αὐτόν...—ἐφαίνοντο, ποῖον τὸ ὑποκμ.;—*Δημάρητον* = ἀττ. *Δημάραιον*.—*μιν εἰρώτια* (= ἀττ. *ἡρώτια*) *ἔκαστα τούτων* = ἡρώτια αὐτὸν περὶ ἑνὸς ἑκάστου τούτων· παρατηρητέα ἢ μετὰ διπλῆς αἰτιατικ. σύνταξις τοῦ *ἔρωτιαν*.—*πρὸς τῶν Λ.* = ὑπὸ τῶν Λ.—*μεν* = ἀττ. *μου*.—*εὔτε* = ἀττ. *ὄτε*.—*ὀρμῶμεν* = ἀττ. *ὠρμῶμεν*.—*ἔθει* = ἀττ. *ἔθου*· *γέλωτα τίθεμαί τινα* = περιγελῶ τινα.—*λέγονια*, ἢ μετχ. αἰτλγκ.—*τῇ* (= ἀττ. *ῆ*) *περ* = πῶς.—*ὠρων* = ἀττ.;—*ἔμοι ἀγῶν μέγιστός ἐσσι* = τὸ μεγαλύτερον ἔργον (καθῆκον) δὲ ἐμὲ εἶναι.—*τὴν ἀλήθειαν ἀσκῶ* = λέγω τὴν ἀλήθειαν.—*ἀντία σεῦ* = ἐνώπιόν σου.—*ἀπίκαται* = ἀττ. *ἀφιγμένοι εἰσί*.—*μαχησόμενοι* = ἀττ.;—*ἡ ἔσοδος* = ἡ δίοδος, τὸ στενόν.—*ταῦτα* = εἰς ταῦτα, δηλ. πρὸς μάχην.—*νόμος... ἐστί*, ἢ σύνταξις: *νόμος γὰρ* (= δέ) *σφί ἐστι ἔχων οὖτω* = *νόμος δέ σφι οὖτω* (= ὧδε) *ἔχει* = ἡ ἐξῆς δὲ συνήθεια εἰς αὐτοὺς ὑπάρχει· ἐπεξηγῆται διὰ τοῦ *ἐπεὰν* κτλ.—*ἐπεὰν* = ἀττ. *ἐπάν*.—*κινδυνεύειν τῇ ψυχῇ* = *κινδυνεύειν περὶ τῆς ψυχῆς*· *ψυχῇ* = ζωή. — *ἐπίστασο* = ἀττ. *ἐπίστω*· τίνος β.;—*τὸ ὑπομένον*, περιληπτικόν = *τοὺς ὑπομένονας*· *ὑπομένω* = μένω ὀπίσω.—*καταστρέφεται* (= ἀττ. *καταστρέφει*), μέλλ. τοῦ *καταστρέφομαι* = ὑποτάττω.—*ἔστι*, ἀνεμένετο πρὸ τούτου τὸ *ὅτι ἦ ὡς*.—*ὑπομενέει* = *ὑπομενεῖ*· ἐνταῦθα τὸ *ὑπομένω* (μετὰ μετχ.) = *τολμῶ* (νὰ...).—*ἀνταιριρόμενον* = ἀττ. *ἀνταιριρόμενον*· *χειρας ἀνταίρωμαί τινα ἢ τινι* = (VI, κεφ. 44, ἐν σελ. 84).—*πρὸς β.*, ἢ *πρὸς* = ἐναντίον.—*βασιλήιος* = ἀττ. *βασιλείιος* = βασιλικός.—*κάλλιστος* = ἐνδοξότατος.—*προσφέρειαι*

= ἄττ. προσφέρει· προσφέρομαι = ἐπέρχομαι. — και ἄνδρας ἀρ.,
 ἔξαρτ. ἐκ τῆς πρὸς· ἄριστος = ἀνδρείοτατος. — κάρια = ἄττ. λαν.
 — ἄπιστος = ἀπίστευτος. — δεύτερα = ἐκ δευτέρου. — ἐπειρώτα
 = ἄττ. ἐπηρώτα. — τοσοῦτοι = τόσον ὀλίγοι. — χραῖσθαι (= ἄττ.
 χρῆσθαι), τὸ ἀπρμφ. ἀντι προστακτ. = χρω. — ιοι = ἄττ. σοι. —
 ταύτη... τῆ (= ἄττ. ῆ) = οὕτω... ὅπως.

Και πρότερον εὔτε κτλ., ὅτε ὁ Ξέρξης ἐν Δορίσκῳ — πόλει παρα-
 θαλασσίᾳ τῆς Θράκης — ἔκαμεν ἐπιθεώρησιν και ἀρίθμησιν παντὸς
 τοῦ στρατοῦ, ὃν ἤγεεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐκάλεσε και τότε τὸν Δημά-
 ρατον και ἠρώτησεν αὐτόν, ἂν οἱ Ἑλλ. θά τολμήσωσι ν' ἀντιστα-
 θῶσι κατὰ τοσοῦτου πολυαρίθμου στρατοῦ· ὁ Δημάρ. ἀποκρινόμε-
 νος εἰς τὸν Ξέρξην ὑπέδειξε — και τότε — τὴν ἀνδρείαν τῶν Ἑλλ.,
 ἰδίᾳ τῶν Σπαρτ., και διεβεβαίωσεν αὐτόν ὅτι πάντως οἱ Σπαρτ. και
 μόνοι θ' ἀντισταθῶσι κατ' αὐτοῦ και δὲν θά ὑποχωρήσωσιν. Ὁ
 Ξέρξης ἀκούσας ταῦτα δὲν ἐπίστευσεν, ἀλλὰ τὰ ἐθεώρησε γελοῖα.

Κεφ. 210.

Οὐκ ἔπειθε = δὲν ἠδύνατο νὰ καταπέισῃ. — τέσσαρας = ἄττ.
 τέσσαρας. — παρεξήκει, τοῦ β. παρεξίμημί (τινα) = ἀφίνω (τινὰ)
 νὰ παρέλθῃ. — αἰεὶ = ἄττ.; — ἀποδρήσεσθαι = ἄττ. ἀποδράσεσθαι·
 τοῦ β. ἀποδιδράσκω. — ὡς = ἐπειδή. — ἀπαλλάσσοντο = ἄττ.
 ἀπηλλάσσοντο· ἀπαλλάσσομαι = ; (κεφ. 45). — οἱ = αὐτῶ, δηλ.
 τῷ Ξέρξῃ. — διαχρωόμενοι = ἄττ. διαχρώμενοι· μένω διαχρώ-
 μενος ἀναιδεία τε και ἀβουλία = μένω ἀπὸ ἀναίδειαν και ἀπε-
 ρισκεψίαν. — σφέας = αὐτούς, δηλ. τοὺς Ἑλλ. ἢ αἰτιατκ. χρησιμεύει
 ὡς ἀντικμ. τοῦ ζωγρήσαντας και ἄγειν. — ζωγρῶ = συλλαμβάνω
 ζῶντα. — ἐς ὄψιν τὴν ἐωυτοῦ = ἐνώπιόν του. — φερόμενοι =
 ὄρμητικῶς. — ἐπεσήσαν = ἄττ. ἐπεισησαν = εἰσήρχοντο εἰς τὰς
 θέσεις τῶν πιπτόντων. — προσπιαίω = βλάπτομαι. — δῆλον ἐποίηεν
 παντί τεω (= τινὶ) και οὐκ ἤμιστα αὐτῷ β., κατ' ἔννοιαν =
 (τότε) ἔβλεπεν ἕκαστος και μάλιστα αὐτὸς ὁ βασιλεὺς. — ἄνδρες,
 ἐνταῦθα = ἀληθεῖς ἄνδρες, γενναῖοι. — συμβολή = μάχη. — δι' ἡμέ-
 ρης = δι' ὅλης τῆς ἡμέρας.

Κεφ. 211.

Ἐπίετε = ἄττ. ἐπεί. — τρηχέως (= ἄττ. τρηχέως) περιέπω
 = βλάπτω. — ἐνθαῦτα = τότε. — ὑπεξήσαν = ἄττ. ὑπεξῆσαν·

ὑπεξέρχομαι = ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀποσύρομαι. — *ἐκδέχομαι* = διαδέχομαι. — *τούς* = (ἐκεῖνοι) οὓς. — *ὡς δὴ οὗτοί γε . . . κατεργασόμενοι* (δηλ. *τούς Ἑλλ.*) = ἐλπίζοντες φυσικῶς, ὅτι οὗτοι τοῦλάχιστον θὰ νικήσωσι τοὺς Ἑλλ. — *εὐπετέως* = *εὐπετῶς* = εὐκόλως. — *συμίσγω* = ἄττ. *συμίγνυμι* = συμπλέκομαι. — *πλέον φέρομαι* = περισσότερον κατορθῶ. — *τὰ αὐτά*, δηλ. *ἐφέροντο*. — *στεινόπορος* = ἄττ. *στενόπορος* = ὁ ἔχων στενὸν πέραμα. — *ἥπερ* = ἄττ. *ἢ* (συγκριτικ.). — *ἔχω*, μετ' ἀπαρμφ. = ; — *πλήθος* = μέγας ἀριθμός. — *ἄλλα*, αἰτιατικ. τοῦ κατὰ τι εἰς τὸ ἀποδεικνύμενοι, ἐξ οὗ ἔξαρτ. ἢ μετχ. *ἐξεπιστάμενοι* = καὶ εἰς ἄλλα ἀποδεικνύμενοι ὅτι ἐγνώριζον καλῶς. — *ἐν οὐκ ἐπισταμένοισι* = μεταξὺ μὴ γνωριζόντων. — *καὶ . . . φεύεσκον*, μετὰ τὴν μετχ. ἀποδεικνύμενοι ἔπεται πρότασις ἀντὶ μετχ. *καὶ . . . φεύγοντες*. — *ὄκως* (= ἄττ. *ὀπότε*) *ἐντρέψειαν τὰ νῶτα* = ὁσάκις ἔστρεφον τὰ νῶτα = στρέφοντες τὰ νῶτα. — *ἀλλης* = ἄττ. *ἀθρόος* = εἰς ἓν ὄλον ἠθροισμένος, συνηνωμένος. — *φεύεσκον δῆθεν* = κατὰ τὸ φαινόμενον ἔφευγον = προσεποιοῦντο ὅτι ἔφευγον. — *πάταγος* = χρότος (τῶν ὄπλων). — *οἱ δέ*, δηλ. *οἱ Λακεδ.* — *καταλαμβανόμενοι* = ὁσάκις προεφθάνοντο. — *ἂν . . . ὑπέστρεφον*, ἐνταῦθα ὁ ἂν μετὰ τοῦ παρατχ. ἐκφράζει τὸ κατ' ἐπανάληψιν γιγνόμενον ἐν τῇ παρελθόντι ὥστε = *ὑπέστρεφον* = ἔστρεφον ὀπίσω. — *ἀντίοι εἶναι* = ἐναντιοῦσθαι = μὲ τὸν σκοπὸν νὰ ἐναντιώνωνται. — *μεταστρέφομαι* = στρέφομαι ὀπίσω. — *καταβάλλω* = ἀποκτείνω· παθ. τούτου τὸ *πίπτω*. — *ἐνταῦτα* = τότε (πότε;). — *ἐδυνάετο* = ἄττ. *ἠδύναντο*. — *παραλαμβάνω* = κατορθώνω. — *πειρῶμαι τῆς ἐσόδου* = προσπαθῶ νὰ καταλάβω τὴν . . . — *καὶ . . . προσβάλλοντες* = ἂν καὶ προσέβαλλον. — *τέλος* = σῶμα στρατοῦ, τάγμα. — *παντοίως* = κατὰ πολλοὺς καὶ διαφόρους τρόπους.

Ἀθανάτους, παρὰ τοῖς Πέρσαις ὑπῆρχε τάγμα ἐκ δεκακισχιλίων ἐπιλέκτων στρατιωτῶν, οἵτινες ἐκαλοῦντο *ἀθάνατοι*· ἐκαλοῦντο δὲ οὕτω, διότι ἀντικαθίσταντο πάντοτε οἱ ὑπὸ νόσου θνήσκοντες ἢ οἱ φονευόμενοι, ὥστε νὰ μένη πάντοτε ἀμείωτος ὁ ἀριθμὸς τῶν 10.000.

Κεφ. 212.

Πρόσοδος τῆς μάχης = προσβολή. — *θνεύμενον* = ἄττ. *θεώμενον*. — *ἀναδραμεῖν* = ὅτι ἀνεπήδησε. — *ἀεθλέω* = ἄττ. *ἀθλῶ* (-έω)

= μάχομαι. — *ἄτε ὀλίγων ἐόντων*, δηλ. τῶν Ἑλλήνων γενκ. ἀπόλυτος, ἂν καὶ ἀκολουθεῖ τὸ σφέας, πρὸς δ' ἔπρεπε νὰ συμφωνήσῃ ἢ μετχ. — *ἐλπίσαντες... συνέβαλλον* = συνεπλέκοντο ἐπὶ τῇ ἐλπίδι. — *κατατετριωματίσθαι* = ἄττ. *κατατετριανματίσθαι*. — *οὐκ*, συναπτέον τῷ ἔτι = *οὐκέτι*. — *οἶός τέ εἰμι* = εἰμὶ ἱκανός. — *κεκοσμημένοι* = τεταγμένοι. — *ἐν μέρεϊ* = μετὴν σειρᾶν, διαδοχικῶς. — *δὲ* = γάρ. — *οὔρος* = ἄττ. ὄρος. — *ἡ ἀτραπὸς* = τὸ μονοπάτι. — *εὗρισκον*, δηλ. ἐν τοῖς Ἑλλησιν. — *ἄλλοῖος* = διαφορετικός. — *ἢ τῇ πρ. ἐνώρων* (= ἄττ. ἐνέωρων), δηλ. ἐν τοῖς Ἑλλησι = ἀπὸ ἔτι εἶχον ἴδει τὴν προηγουμένην ἡμέραν.

Θηεύμενον, ὡς φαίνεται ὁ Ξέρξης παρετήρει τὴν μάχην ἐξ ὑψηλῆς θέσεως. — *κατατετριωματίσθαι*, ἐν ταῖς συμπλοκαῖς τῆς προηγουμένης ἡμέρας. — *ἐς τὸ οὔρος*, δηλ. τὸν Καλλιδρόμον. — *οὐδὲν εὗρισκον ἄλλ. οἱ Π.*, ἡ ἔννοια: ἡ μάχη καὶ τὴν δευτέραν ἡμέραν ἀπέβαιναν ὁμοίως ἐπιβλαθῆς εἰς τοὺς Πέρσας.

Κεφ. 213.

Ὅ,τι χρήσεται τῷ π. πρ. = πῶς νὰ μεταχειρισθῇ τὴν παροῦσαν περίστασιν = τί νὰ κάμῃ εἰς τὴν παροῦσαν περίστασιν. — *Ἐπιάλτης* = ἄττ. Ἐφιάλτης. — *Μηλιεύς* = ἄττ. Μαλιεύς. — *(ἤλθῃ) οἱ* (= αὐτῷ), δηλ. τῷ Ξέρξῃ. — *ἔρχομαι τινι ἐς λόγους* = ἔρχομαι εἰς συνομιλίαν μετὰ τινος. — *μέγα τι φέρομαι* = λαμβάνω μέγα τι (ὡς ἀνταμοιβήν). — *ταύτη* = ἐνταῦθα, δηλ. ἐν Θερμοπύλαις. — *ὑπομείναντας = μείναντας*. — *καὶ οἱ φυγόντι*, ἔξαρτ. ἐκ τοῦ *ἐπεκηρύχθη* ἐπικηρύσσω ἀργύριον τινι = ἐρίζω χρηματικὴν ἀμοιβὴν διὰ τὴν κεφαλὴν τινος. — *χρόνω ὕστερον* = βραδύτερον. — *κατέρχομαι* = ἐπανέρχομαι. — *ἀπέθανε*, παθτκ. τοῦ *ἀποκτείνειν* δι' αὐτὸ καὶ τὸ ποιητκ. αἷτιον ὑπὸ Ἀθηνάδεω (= ἄττ. Ἀθηνάδου).

Διὰ τοῦ οὔρους (δηλ. τοῦ Καλλιδρόμου) *φέρουσαν*, βλ. σχῆδ. μάχης ἐν πίν. III. — *ὕστερον*, ὅτε δηλ. οἱ Πέρσαι κατέλιπον τὴν Ἑλλάδα.

Κεφ. 215.

Κατεργάζομαι = κατορθώνω. — *καὶ τῶν ἐστρατήγεε* = καὶ τούτους, ὧν ἐστρατήγεε. — *ὀρμέατο* = ἄττ. ὠρμηγτο ὀρμῶμαι = ἐκκινῶ. — *περὶ λύχνων ἀφὰς* = περὶ τὴν ὄραν, καθ' ἣν ἀνάπτον-

ται οἱ λύχνοι, δηλ. κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς νυκτός.— **κατηγήσαντο** (= ἄττ. **καθηγήσαντο**), δηλ. τὴν ἀτραπὸν.— **καθηγοῦμαι τὴν ἀτραπὸν τινι** = δεικνύω εἰς τινα τὴν ἀτραπὸν.— **ἔσβολή** = ; (κεφ. 207).— **ἐν σκέπη εἰμί τινος** = προφυλάσσομαι ἀπὸ τι.— **ἐκ τόσου**, δηλ. **χρόνου**.— **κατεδέδεκτο** = ἄττ. **κατεδέδεικτο**· εἰς τοῦτο ἀνήκει ἢ δοτκ **Μηλιεῦσι** = εἶχε καταδειχθῆ εἰς τοὺς Μαλιεῖς· κατ' ἔννοιαν = εἶχον ἀναγνωρίσει οἱ Μαλιεῖς.— **εοῦσα**, δηλ. **ἡ ἔσβολή**.— **οὐδὲν χρηστή** = οὐδόλως χρήσιμος (δηλ. πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν ἐχθρῶν).

Καὶ τῶν ἐστρατήγεε, ἐννοοῦνται οἱ ἀθάνατοι.— **ὅτε οἱ Φωκ. ἐφράξαντο τειχεῖ**, περὶ τοῦ πράγμ. πρβλ. κεφ. 208, ἐν σελ. 103.— **ἐκ τόσου (χρόνου)**, ἀφ' οὗτου δηλ. οἱ Μαλιεῖς εἶχον δεῖξει εἰς τοὺς Θεσσαλοὺς τὴν ἀτραπὸν.

Κεφ. 216.

Διασφάξ, γος = χαράδρα.— **τῷ οὔρεϊ τούτῳ** = ἐς τοῦτο τὸ μέρος τοῦ ὄρους.— **κεῖται** = ἐστίν.— **τεινω** = ἐκτείνομαι.— **κατὰ ῥάχιν** = κατὰ μῆκος ῥαχέως τινος.— **τῶν Λοκρίδων**, δηλ. πόλεων.— **πρὸς τῶν Μηλιέων** = (ὡς πρὸς τὸν ἐρχόμενον) ἀπὸ τῆς χώρας τῶν Μαλιέων.— **κατὰ Μελάμπυγον λίθον** = εἰς τὴν Μελάμπυγον πέτραν.— **τῆ = ἡ** = οὗπου.— **τὸ σι.**, δηλ. μέρος (τῆς διόδου).— **καί**, συνδέει τὸ οὕτω ἔχουσιν μετὰ τοῦ ταύτην. Ἡ φυσικὴ σειρὰ τῶν λέξεων: **κατὰ ταύτην καὶ οὕτω ἔχουσιν ἀτραπὸν**.— **ἠὼς τε δὴ (= ἡδὴ) διέφαινε καὶ οἱ** (= ἄττ. οὔτοι) **ἐγένοντο**, κατὰ παράταξιν ἀντὶ καθ' ὑπόταξιν = ἤρχιζε πλέον νὰ χαράζῃ, ὅτε οὔτοι ἐφθασαν.— **ἀκρωτήριον** = κορυφή.— **κατὰ τοῦτο** = εἰς τοῦτο τὸ μέρος.— **μοι**, ποιητκ. αἴτιον· διατί ἐτέθη κατὰ δοτκ.;— **ῥύομαι** = ὑπερασπίζω.— **κάτω ἔσβολή** = τὸ κάτω κείμενον στενόν.— **ὕπ' ὧν εἴρηται = ὑπὸ τούτων, ὕφ' ὧν εἴρηται**, δηλ. **αὐτὴν φυλάσσεσθαι**.— **ὑποδέχομαι** = ὑπόσχομαι.

Ἄσωπός... Ἄνόπαια, βλ. σχέδ. μάχ. ἐν πίν. III.— **τῷ οὔρεϊ τούτῳ**, ἐννοεῖται ὁ Καλλίδρομος, δι' οὗ ἡ ἀτραπὸς ἦγεν.— **ἐν δεξιᾷ μὲν ἔχοντες** κτλ., βλ. σχέδ. ἐν πίν. III.— **καὶ πρότερον**, ἐν κεφ. 212.— **ἡ... κάτω ἔσβ. ἐφ. ὕπ' ὧν εἴρ...**, οἱ φυλάσσοντες τὴν κάτω ἔσβολὴν ἦσαν οἱ Σπαρτ. καὶ οἱ σύμμαχοι τούτων.— **ὑποδεξάμενοι**, τοῦτο (δηλ.);).

Κεφ. 217.

Ἦδε, συναπτέον τῷ ἔμαθον = ὡς ἐξῆς ἐνόησαν. — σφεας = ἄττ. σφᾶς = αὐτοὺς (τοὺς Πέρσας). — τὸ οὔρος, συναπτέον τῷ ἀναβαίνοντες. — ἐδν = ἄττ. δν· μετχ. αἰτλγκ. — ἐπίπλεος = ἄττ. ἐπίπλεως = ἐντελῶς πλήρης. — νηνεμίη = ἄττ. νηνεμία = κόπασις τοῦ ἀνέμου, ἡσυχία. — ψόφος = θόρυβος. — ψόφου δὲ γινομένου... = ἐπειδὴ δέ... — οἰκός = ἄττ. εἰκός = φυσικόν. — φύλλων ὑποκεχυμένων (τοῦ ῥ. ὑποχεῖν) ὑπὸ τ. π. = διότι φύλλα εἶχον πέσει (ἐκ τῶν δένδρων) καὶ εἶχον σκορπισθῆ ὑπὸ τοὺς πόδας των. — ἀνά... ἔδραμον, τμησίς = ἀνέδραμον = ἀνεπήδησαν. — ἐνδύνα τὰ ὄπλα = ἐνδύομαι τὰ ὄπλα = ἐξοπλίζομαι. — καὶ αὐτίκα οἱ β. παρήσαν, πρὸ τῆς προτάσεως ταύτης θὲς ἄνω στιγμὴν καὶ ἐρμήνευσον οὕτω: ἀμέσως δὲ ἐνεφανίσθησαν καὶ οἱ βάρβαροι. — ἐν θώματι (= ἄττ. θαύματι) γίγνομαι = θανμάζω = ἐκπλήττομαι. — ἐλπόμενοι = ἄττ. ἐλπίζοντες. — ἀνίξοος = ἐναντίος, ἐχθρικός. — οὐδὲν σφι φαν. ἀνίξοον, κατ' ἔννοιαν = ὅτι οὐδεὶς θὰ ἀντιταχθῆ κατ' αὐτῶν. — ἐνεκύρησαν² = ἄττ. ἐνέτυχον. — ἐνθαῦτα = τότε. — ἔωσι = ἄττ. ὤσι. — ὄποδαπὸς εἶη = ἐκ τίνος χώρας ἦτο. — ἀτρεκέως = ἀκριθῶς· συναπτέον τῷ πνθόμενος. — διατάσσω = θέτω ἐν τάξει, παρατάσσω. — ὡς ἐβάλλ., τὸ ὡς αἰτιολγκ. βάλλω = κτυπῶ. — τόξευμα = βέλος. — κόρυμβος = κορυφή. — ἐπιστάμενοι, ἐνθαῦθα = νομίζοντες. — ὡς ἐπὶ σφ. ὀρμήθησαν = ὅτι κατ' αὐτῶν ἐφώρμησαν (οἱ Πέρσαι)· κατ' ἔννοιαν = ὅτι οἱ Πέρσαι σκοπὸν εἶχον νὰ ἐπιτεθῶσι κατ' αὐτῶν (καὶ οὐχὶ νὰ περικυκλώσωσι τοὺς περὶ τὸν Λεων. μαχομένους). — ἀρχήν, ἐπίρρ. = ἐξ ἀρχῆς, κυρίως. — παρεσκευάδιο = ἄττ. παρεσκευασμένοι ἦσαν. — ἀπολεόμενοι = ἄττ. ἀπολούμενοι. — οὐδένα λόγον ποιοῦμαι τινος = οὐδόλως φροντίζω περὶ τινος, οὐδόλως ἐνδιαφέρομαι διὰ τινα. — οἱ δὲ = ἀλλὰ (πρβλ. κεφ. 208, ἐν σελ. 103 «ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάνθανε»). — κατὰ τάχος = ταχέως.

Πνθόμενος δέ, ὅτι δηλ. οὗτοι ἦσαν Φωκεῖς. — ταῦτα (ἐφρ.), ποῖα; — Φωκέων οὐδ. λόγον ἐποιεῦντιο, διατί; — κατέβαινον τὸ οὔρος, ἵνα ἐπιπέσωσι κατὰ τῶν Σπαρτ. ἐκ τῶν ὀπισθεν.

Κεφ. 218.

Ἔσορῶ ἐς τὰ ἱερά (= ἄττ. ἱερά) = παρατηρῶ (ἐξετάζω) τὰ

σφάγια (= τὰ σπλάγχνα τῶν σφαγίων, δηλ. τῶν διὰ τὴν θυσίαν σφαγέντων ζώων). — **σφι** = **σφίσι**· συναπτέον τῷ **ἔσεσθαι**. — **ἄμα ἡοῖ** = ἄττ. **ἄμ' ἔω** = μετὴν ἐμφάνισιν τῆς αὐγῆς· ἐνταῦθα = τὴν ἐπομένην ἡμέραν. — **ἐπὶ δέ**, ἐπιρρ. = ὕστερον δέ. — **περίοδος** = περικύκλωσις. — **ἔτι νυκτός**, δηλ. **οὔσης**. — **σημαίνω** = φέρω τὴν εἴδησιν, εἰδοποιῶ. — **οἱ ἡμεροσκόποι**, δηλ. **ἐσήμηναν**· **ἡμεροσκόπος** = φρουρὸς ἐν καιρῷ ἡμέρας. — **τὸ ἄκρον** = ἡ κορυφή. — **διαφαίνει ἡμέρα** = ἀρχίζει νὰ ἐξημερώνῃ. — **σχίζονται αἱ γνῶμαι** = διχάζονται, διαιροῦνται αἱ γνῶμαι. — **ἔων** = ἄττ. **εἶων**. — **διακρίνομαι** = διαλύομαι, χωρίζομαι. — **οἱ μὲν... οἱ δέ**, παράθεσις κατ' ἐπιμερισμὸν εἰς τὸ **διακριθέντες**, ὅπερ ἔπρεπε νὰ τεθῆ κατὰ γενκ. — **ἀπαλλάσσομαι** = ; (VI, κεφ. 45). — **κατὰ πόλεις**, συναπτέον τῷ **ἐτράποντο** = διηυθύνθησαν εἰς τὰς πόλεις των. — **παρεσκευάδατο** = ἄττ. ;

Οὔτοι μὲν, δηλ. ὁ Μεγιστίας καὶ οἱ αὐτόμολοι. — **ἐσήμηναν**, περὶ τίνος; — **ἡμεροσκόποι**, οὔτοι ἔργον εἶχον νὰ παρατηρῶσι τὴν ἡμέραν ἀφ' ὑψηλῶν μερῶν τὰς κινήσεις τῶν ἐχθρῶν καὶ ν' ἀναγγέλλωσι ταύτας. — **ἀντέτεινον**, δηλ. ἦσαν ὑπὲρ τῆς ἀναχωρήσεως. — **αὐτοῦ**, ποῦ ;

Κεφ. 219-220.

Σφέας = αὐτούς, δηλ. τοὺς συμμάχους. — **μὴ ἀπόλωνται**, ἐκ τοῦ **κηδόμενος**· **κῆδομαι** = μεριμνῶ, ἐνδιαφέρομαι. — **οὐκ ἔχειν εὐπρεπέως** = **οὐ πρόπειν**· ἔξαρτ. ἐκ τοῦ νοουμένου **ἔφη**· **πρόπει** = ἀρμόζει. — **ἐς τὴν** = ἄττ. **ἐς ἣν**. — **φυλάζοντες**, δηλ. **τὴν τάξιν**. — **ἀρχὴν**, ἐπιρρ. = ; (κεφ. 217). — **ταύτη τῇ γνώμῃ πλεῖστός εἰμι** = εἰς ταύτην τὴν γνώμην ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κλίνω = μετὰ αὐτὴν τὴν γνώμην καθ' ὁλοκληρίαν συμφωνῶ· ἐπεξηγείται διὰ τοῦ **Λεωνίδην... κελεῦσαι... οὐ καλῶς ἔχειν** = ὅτι δηλ. ὁ Λεωνίδας κτλ. — **καὶ μᾶλλον**, ὁ δ' ὄρος τῆς συγκρίσεως ἢ **ἐκεῖνη (τῇ γνώμῃ)**, καθ' ἣν δηλ. οἱ πλεῖστοι κατέλιπον τὰς Θερμοπύλας ἕνεκα διαφωνίας. — **ἐπεῖτε** = ἄττ. ; — **συνδιακινδυνεύω** = συμπολεμῶ μέχρι τέλους. — **αὐτῷ δέ... οὐ καλῶς ἔχειν**, ἔξαρτ. ἐκ τοῦ **φάναι**, ὅπερ νοητέον ἐκ τοῦ **κελεῦσαι**· **καλῶς ἔχει** = **καλῶς ἐστι** = εἶναι ἔντιμον. — **ἐπείπετο** = ἄττ. **ἐφείπετο**. — **ἐξαλείφω** = ἐξαφανίζω, καταστρέφω. — **ἐκέχρηστο**, παθτικ. ὑπερσυντλκ. τοῦ **ῥ. χρω** = δίδω

χρησμόν.—*χρωμένοισι* (= ἄττ. *χρωμένοις*), τοῦ ῥ. *χρῶμαι* (δηλ. *χρηστηρίῳ ἢ Πυθίᾳ*)=ἔρωτῶ τὸ μαντεῖον.—*αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐγειρομένου*=εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὅτε (οὗτος) ἐξηγείρετο.—*ἦ... ἀνάστατον γενέσθαι... ἦ... ἀπολέσθαι*, τὰ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ ἐκέχρηστο = ἦ νὰ (= ἦ ὅτι θὰ) καταστραφῆ... ἦ νὰ (= ἦ ὅτι θὰ) φονευθῆ.—*ἐπιλεγόμενον*, ἢ μετχ. αἰτλγκ., ὡς καὶ ἡ κατωτέρω *βουλόμενον· ἐπιλέγομαι*=ἀναλογίζομαι, σκέπτομαι.—*Λεωνίδην*, ὑποκμ. τοῦ ἀπρμφ. *ἀποπέμψαι*.—*κατατίθεμαι*=ἀποκτῶ.—*μύωνων Σπαρτ.*, ἐκ τοῦ κλέος=διὰ μόνους τοὺς Σπαρτ.—*ἦ... οὔχουσαι τοὺς οἰχομένους*=ἦ ὅτι... οἱ ἀπελθόντες ἀπῆλθον.—*διενειχθέντας*, ἢ μετχ. ἀναφέρεται εἰς ὅλους τοὺς περὶ τὸν Λεωνίδα *Ἕλληνας· ὅθεν ἀνέμενέ τις τὴν γενκ. ἀπόλυτον· ἀλλ' ἀντ' αὐτῆς ἐτέθη τὸ ὄλον καὶ τὸ μέρος (τοὺς οἰχομένους)* κατὰ τὴν αὐτὴν πτώσιν.—*διαφέρομαι γνώμη*=ἔχω διάφορον γνώμην, διαφωνῶ.—*οὕτω*, περιέχει τὴν ἔννοιαν τοῦ *διενειχθέντας*.—*ἀκόσμως*=ἀνευ τάξεως, ἐναντίον τῆς πειθαρχίας.

Κεφ. 221.

Μαρτύριον=ἀπόδειξις· συναπτέον τῷ *οὐκ ἐλάχιστον*=*μέγιστον*.—*τούτου πέρι*, ἀναστροφή=*περὶ τούτου*.—*ὅτι... φανερός ἐστι Λεων. ἀποπέμπων*=ὅτι δηλ. εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ Λεων. προσεπάθει ν' ἀποπέμψη.—*τὰ ἀνέκαθεν*=ἐκ καταγωγῆς.—*τούτων εἴπαντα* (= ἄττ. *εἰπόντα*)=τούτων (δηλ. τὸν Μεγιστίαν), ὅστις προεῖπε.—*ἀποπεμπόμενος*, μετχ. ἐνδοτκ.—*ἀπολείπω*, ἀμετῶτ.=ἀπέρχομαι.—*έοντα οἱ*=*ὄντα αὐτῶ· ἢ μετχ. αἰτλγκ.*

Τούτου πέρι, δηλ. περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Λεων. ἀποπομπῆς τῶν συμμάχων.—*ἐκ τῶν ἰρῶν*, πρβλ. κεφ. 218.—*σφι*, τίσι;

Κεφ. 222.

Οἰχοντο=ἄττ. *ῶχοντο*.—*καταμένω*=*μένω*.—*ἀέκοντες... καὶ οὐ βουλόμενοι*, πρὸς ἰσχυροτέραν ἔμφασιν ἐκφράζεται ἡ αὐτὴ ἔννοια καὶ θετικῶς καὶ ἀρνητικῶς = ἀκουσίως καὶ παρὰ τὴν θέλησίν των.—*κατέχω*=κρατῶ.—*ἐν ὁμήρου λόγῳ ποιοῦμαι τινα*=θεωρῶ τινα ὡς ὁμηρον.—*Θεσπίες δὲ ἐκόντες μάλιστα*, ποῖον τὸ ῥ. τῆς προτάσεως;—*οἷ*=διότι οὗτοι.—*οὐκ ἔφασαν... ἀπαλλάξεσθαι*=ἔφασαν οὐκ ἀπαλλάξεσθαι.—*καταμείναντες*=*κατέμειναν καί*.—*Διαδρόμω*=ἄττ.;

² *Ἐν ὁμήρων λόγῳ ποιούμενος*, οἱ 400 Θηβαῖοι οἱ συνταχθέντες μετὰ τῆς στρατιᾶς τοῦ Λεωνίδου ἐν Θερμοπύλαις (πρβλ. κεφ. 202) εἶχον ληφθῆ παρὰ τῶν Θηβῶν πρὸς ἀσφάλειαν, ὅτι ἡ πόλις αὐτῆ, ἣς δὲν ἀπεκρύπτετο ἡ τάσις πρὸς ἀποστασίαν (πρβλ. κεφ. 205), δὲν ἔμελλε νὰ ἐπιχειρήσῃ τι ἐχθρικὸν κατὰ τὰ νῶτα τῆς στρατιᾶς.

Κεφ. 223.

Ἥλιου ἀνατείλαντος = μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου. — *ἐπέχω χρόνον* = περιμένω χρόνον τινά. — *ἐς ἀγορῆς... πληθώρην* = ἄττ. *ἐς ἀγορὰν πληθούσαν* = μέχρι τῆς ὥρας, καθ' ἣν ἡ ἀγορὰ εἶναι πλήρης = μέχρι τῆς μεσημβρίας. — *κου μάλιστα* = περίπου τὸ πολὺ πολὺ. — *πρόσοδον ποιῶμαι* = ἐπιτίθεμαι. — *ἐπέσταλτο οὕτω* = εἶχε τοιαύτη παραγγελία δοθῆ. — *χῶρος* = ἀπόστασις. — *πολλὸν* = ἄττ. *πολλῶ*. συναπτόεν τῷ *συντομωτέρη* καὶ τῷ *βραχύτερος*. — *ἥπερ* = ἄττ. *ἦ*. — *ἡ περίοδος*, ἐνταῦθα = ἡ (περὶ τὸ ὄρος) κυκλωτερῆς ὁδός. — *ὡς τὴν ἐπὶ θ. ἕξοδον π.* = ὡς ἐπὶ θάνατον ἐξιόντες = ἐπειδὴ ἐγνώριζον ὅτι ἐξήρχοντο πρὸς θάνατον (= διὰ ν' ἀποθάνωσι). — *καὶ' ἀρχὰς* = πρότερον. — *ἐπεξέρχομαι*, ἐνταῦθα = προχωρῶ. — *ἐς τὸ εὐρύτερον*, δηλ. μέρος. — *αὐχὴν* = στενόν. — *ἔρυμα* = ὀχύρωμα. — *ἐφυλάσσειτο*, δηλ. ὑπ' αὐτῶν νοητέος καὶ ἐνταῦθα ὁ προσδιορισμός: *ἀνὰ τὰς πρ. ἡμέρας* = κατὰ τὰς... — *οἱ δέ*, δηλ. οἱ Ἕλλ. — *ὑπεξέρχομαι* = προφυλακτικῶς ἐξέρχομαι. — *τότε δέ*, ἡ ἀντίθεσις πρὸς τὸ: *ἀνὰ τὰς πρ. ἡμέρας*. — *συμμίσγοντες*, δηλ. οἱ Ἕλλ. ὥστε ἀνεμένετο γενκ. ἀπόλυτος *συμμισγόντων αὐτῶν* *συμμίσγω* = ; (κεφ. 211). — *τέλος* = ; (κεφ. 211). — *ῥαπίζω* = μαστίζω. — *ἐποτρύνοντες*, δηλ. *ἰέναι*. — *πλεῦνες* = ἄττ. *πλείους*. — *ζῶδς* = ζωντανός. — *οὐδεις λόγος ἐστὶ τινος* = οὐδεις φροντίζει περὶ τινος. — *τὸ ἀπολλύμενον* = *οἱ ἀπολλύμενοι*. — *ἄτε γὰρ ἐπιστάμενοι*, δηλ. οἱ Ἕλλ. ὁ γὰρ αἰτιολογεῖ οὐχὶ τῷ ἦν λόγος... — διότι τοῦτο εἶναι παρενθετικὴ πρότασις —, ἀλλὰ τὴν μεγάλην ἀπώλειαν τῶν Περσῶν. — *ἐκ τῶν περιούτων*, ποιητικὸν αἷτιον τοῦ: *τὸν μέλλοντα σφίσι ἔσθ. θάνατον*. — *ἀποδείκνυμαι* = ἐπιδεικνύω. — *ῥώμης*, ἔξαρτ. ἐκ τοῦ ὅσον *εἶχον μέγιστον* = τὴν μεγίστην δύναμιν, τὴν ὁποίαν εἶχον. — *παραχρεώμενοι* = μαχόμενοι ἄνευ σκέψεως περὶ τῆς ζωῆς των, ἀψηφούντες τὴν ζωὴν των· τοῦ β. *παραχρῶμαι*. — *ἀτέοντες*,

κυρίως=ἐν αὐτῇ ἐόντες, λυσσῶντες· εἶτα = ῥιψοκινδυνεύοντες —
 δούρατα=τὰ δούρατα. — τοῖσι πλέουσι=ἀττ. τοῖς πλειοσι.—
 αὐτῶν, τῶν Ἑλλήνων.—τηνικαῦτια = τότε.—κατάγνυμι=θραύω
 εἰς τεμάχια· ὁ πρξμ. κατέαγα = εἶμαι τεθραυσμένος εἰς τεμάχια.
 — οἱ δὲ=ἀλλ' οὗτοι.— διεργάζομαι=ἀποκτείνω.

Τὸ ἔρμα, πρβλ. κεφ. 208.

Κεφ. 224.

Πόνος=μάχη. — ἀριστος = ἀνδρειότατος. — τῶν=ἀττ. ὧν· ἡ
 γενκ. ἔξαρτ. ἐκ τοῦ τὰ οὐνόματα. — ἀξίων, δηλ. πυνθέσθαι τὰ
 ὀνόματα αὐτῶν. — ἀπάντων τῶν τε., δηλ. τὰ οὐνόματα. —
 καὶ δὴ καὶ=καὶ μάλιστα καὶ = ἀλλὰ καί. — ἐν δὲ δὴ = ἀττ. ἐν
 τούτοις δὲ = πρὸς τούτοις δέ.

Τῶν . . . τὰ οὐνόματα, ταῦτα ὁ Ἡρόδοτος εἶχεν ἀναγνώσει ἐν
 τῇ στήλῃ τῇ στηθείσῃ τῇ 440 ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Λεωνίδου ἐν
 Σπάρτῃ.—ἐνθαῦτια, πού;

Κεφ. 225.

Ξέρξεω = ἀττ.; — ὠθισμὸς πολλὸς = μάχη πεισματώδης. —
 ἐς δ=μέχρι οὔ = ἕως οὗτου.—ἀρετῇ=διὰ τῆς ἀνδρείας.—ὑπεξε-
 ρύω = ἀποσύρω, ἀποσπῶ. — τοῦτο συνεστήκει = αὕτη ἡ μάχη
 διήρκεσε.—ἐνθεῦτιεν=ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης.—ἐτεροιοῦται τὸ
 νεῖκος = μεταβάλλεται ἡ μάχη, λαμβάνει ἄλλην τροπὴν ἢ μάχη.
 — γάρ, διασαφητικός.—ἀναχωρῶ ὀπίσω = ὑποχωρῶ.—παρα-
 μείβομαι = ὑπερβαίνω. — ἐπὶ τὸν κολωνόν, ἀποδοτέον τῇ
 ἐλθόντες καὶ τῇ ἴζοντο = ἤλθον καὶ ἐκάθισαν ἐπάνω εἰς λόφον
 τινά. — ἀλῆς = ; (κεφ. 211). — ἐπὶ Λεωνίδῃ = πρὸς τιμὴν τοῦ
 Λεων.—ἀλεξομένους=ἀμυνομένους.—τοῖσι αὐτῶν ἐτύγχ. ἔτι
 περιεοῦσαι=εἰς ὅσους ἐξ αὐτῶν ὑπελείποντο ἀκόμη (τοιαῦται).—
 καταχώννυμι = χώνω βαθέως, σκεπάζω μὲ σωροὺς χωμάτων.—
 οἱ μὲν . . . οἱ δὲ = ; — ἐξ ἐναντίας = ἐκ τῶν ἔμπροσθεν.—ἐφέ-
 πομαι = ἐπιτίθεμαι.—συγχώννυμι = μεταβάλλω εἰς σωρὸν ἐρει-
 πίων, καταστρέφω.—περιέρχομαι = περικυκλώνω.—πάντοθεν=
 ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη.—περισταδὸν=κυκλικῶς.

Δύο ἀδελφ., δηλ. ὁ Ἀβροκόμας καὶ ὁ Ὑπεράνθης (πρβλ. κεφ.
 224).—πλὴν Θηβαίων, οἵτινες παρεδόθησαν εἰς τοὺς Πέρσας.—

ἐν τῇ ἐσόδῳ, δηλ. τοῦ ἀπὸ τῆς Λοκρίδος στενοῦ. — λέων, μεθ' ὑπαινιγμοῦ πρὸς τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως (πρβλ. κεφ. 220). — τὸ ἔρμα τοῦ ιεῖχος, πρβλ. κεφ. 223.

Κεφ. 226-227.

Δ. καὶ Θ. τοιοῦτων γενομένων = ἄν καὶ οἱ Λακ. καὶ οἱ Θ. ἐδείχθησαν τοιοῦται (δηλ. ἄνδρεις). — τὸν = ἄττ. ὄν. — εἶπαι = ἄττ. εἶπεῖν. — ἰδ' ἔπος = ὁ λόγος. — πρὶν ἢ = ἄττ. πρὶν. — σφεας, δηλ. τοὺς Λακεδ. — πυθόμενον = ἀπ' οὗ ἔμαθε. — πρὸς τευ (= ἄττ. τινος) = παρά τινος. — ἐπεάν... ἀπιέωσι = ἄττ. ἐπὰν ἀπιέωσι· ἀφήμι = ῥίπτω. — ὑπὸ = ἔνεκα. — δῖστὸς = ἄττ. οἰσιδς = βέλος. — τοσοῦτο πλ. αὐτῶν εἶναι = ὅτι τοσοῦτο ἦτο τὸ πλήθος αὐτῶν, δηλ. τῶν Περσῶν· παρατηρητέα ἢ μεταβολὴ τῆς συντάξεως· ἐτέθη ἀπρμφ. μετὰ τὸ ὡς κτλ. — τὸν δέ... εἶπαι, ἐκ τοῦ φασί. — οὐκ ἐκπλαγέντα τούτοις (= ἄττ. τούτοις [γέν. οὐδ.]) = χωρὶς νὰ ἐκπλαγῆ διὰ ταῦτα. — ἐν ἀλογίῃ ποιούμενον, ἢ μετχ. αἰτλγχ.· ἐν ἀλογίῃ ποιούμαι τι = καταφρονῶ τι. — πάντα ἀγαθὰ, ἄνευ ἄρθρου· κυρίως = πᾶν ὅτι ἀγγέλλει ὁ ξένος εἶναι καλόν· ἐπομένως = μόνον καλὰ. — εἶ κτλ., ἐπεξήγησις τοῦ ἀγαθὰ = εἴαν δηλ. θὰ εἶναι ἢ μάχη κτλ. — ἀποκρυπτόντων τῶν Μ., ἢ μετχ. αἰτλγχ. — ὑπὸ σκιῇ... καὶ οὐκ ἐν ἡλίῳ, ἢ αὐτὴ ἔνοια καὶ θετικῶς καὶ ἀρνητικῶς (πρβλ. κεφ. 222 «ἀέκοντες καὶ οὐ βουλόμενοι»). — πρὸς αὐτοὺς = ἐναντίον αὐτῶν, δηλ. τῶν Μήδων. — τοιουτότροπα = παρόμοια. — μνημόσυνα, κατγρμ.· μνημόσυνον = ; (VI, κεφ. 109). — εὐδοκιμῶ = διακρίνομαι. — τῷ οὐνομα κτλ. = οὔσιος, φ̄ κτλ.

Κεφ. 228.

Θαφθεῖσι (= ἄττ. ταφεῖσι) σφι = ἐπ' αὐτῶν ταφέντων. — αὐτοῦ ταύτη, ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ αὐτοῦ = ἐκεῖ. — τῇ περ = ὅπου ἀκριδῶς. — ἢ, μετὰ τὸ πρότερον = πρὶν. — γράμματα = ἐπίγραμμα. — μυριάσιν... τριακοσίαις = πρὸς τρία ἑκατομμύρια. — τῆδε = ἐδῶ. — Πελοποννάσου, δωρικὸς τύπος ἀντὶ Πελοποννήσου. — τέτορες, δωρικὸς τύπος ἀντὶ τέσσαρες. — ταῦτα μὲν, δηλ. τὰ γράμματα. — ἰδίᾳ = ἰδιαιτέρως. — ἀγγέλλειν, ἀντὶ προστακτικ. = ἀγγεῖλον. — κείνων = ἄττ. ἐκείνων. — ῥήμασι = νόμοις. — Λακεδ.

μὲν δὴ τ., δηλ. ἐπιγέγραπται. — μάντι = ἄττ. μάντει. — μνήμα τόδε, δηλ. ἐστίν. — κλεινοῖο = ἄττ. κλεινοῦ· κλεινός = ἔνδοξος. — Μεισιτία, ὄνομα γενν. τοῦ Μεισιτίας. — κτεῖναν = ἔκτειναν. ἀμείβομαι = διαβαίνω. — μάντιος, παράθεσις εἰς τὸ κλεινοῖο Μ. — κῆρ, κηρός, συνήθως ἐν τῷ πληθ. κῆρες = θάνατος. — σάφα εἰδώς = ἂν καὶ σαφῶς... — οὐκ ἔιλη (ἀόρ. 6' τοῦ ἀχρ. ἐνεστώτος τλάω) = δὲν ὑπέμεινε, δὲν ἠθέλησε. — προλείπω = καταλείπω. — ἔξω ἢ = ἄττ. πλήν· ἔξω ἢ τό... = ἐκτός τοῦ... — ἐπιγρ... Ἄμφ. εἰσὶ σφεας (= αὐτούς, δηλ. τοὺς Ἑλληνας) οἱ ἐπ., ἢ σύνταξις: οἱ ἐπικοσμήσαντες σφεας ἐπιγράμμασι καὶ στήλησι (= ἄττ. στήλαις) εἰσὶ Ἄμφικτύονες. — ἐπικοσμῶ = τιμῶ. — κατὰ ξεινίην = διὰ τὴν (πρὸς ἐκεῖνον) φιλίαν.

Τῇ περ ἔπεσον, δηλ. ἐπὶ τοῦ κολωνοῦ (πρβλ. κεφ. 225). — μυριάσιν... τριακοσίαις, ἀκριδέστερον 2.641.610 (κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἡροδ. ἀλλαχοῦ). — χιλιάδες τέτορες, ἀκριδέστερον 3.100 (πρβλ. κεφ. 202). — ὁ ἐπιγράψας, καὶ τὰ τρία ἐπιγράμματα ἐποιήθησαν ὑπὸ τοῦ Σιμωνίδου, ἀλλὰ διὰ μὲν τὰς στήλας τῶν δύο πρώτων ἐδαπάνησαν οἱ Ἄμφικτύονες, διὰ δὲ τὴν στήλην τοῦ τρίτου αὐτὸς ὁ Σιμωνίδης.

Κεφ. 229.

Παρεδόν (= ἄττ. παρόν), αἰτ. ἀπόλυτος = ἐν ᾧ ἦτο δυνατόν· ἐκ τούτου ἔξαρτ. τὰ ἀπαρμψ. ἢ ἀποσωθῆναι... ἢ... ἀποθανεῖν. — κοινῶ λόγῳ χρῶμαι = ἔχω τὴν αὐτὴν γνώμην, συμφωνῶ. — ὡς, αἰτλγκ. — μεμετιμένοι ἦσαν = ἦσαν ἀφειμένοι· πρξμ. τοῦ β. μεθίημι. — κατεκέατο = ἄττ. κατέκειντο. — ὀφθαλμῶ (-άω) = πάσχω τοὺς ὀφθαλμούς. — ἐς τὸ ἔσχατον = εἰς μέγιστον, παρὰ πολὺ. — εἴ γε, ὁ γε = βεβαίως. — νοσιῶ(-έω) = ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα. — παρεόν σφι, ἐπανάληψις τοῦ παρεδόν αὐτοῖσι. — τὰ ἕτερα = τὸ ἕτερον = τὸ ἐν ἑκ τῶν δύο. — ὁμοφρονῶ = συμφωνῶ τὸ ἀντίθετ. γνώμη διαφέρομαι = ; — περίοδος = ; (κεφ. 218). — ἄγειν ἐωυτὸν κτλ., ἢ σύνταξις: κελεῦσαι τὸν εἴλωτα ἄγειν ἐωυτὸν ἐς τοὺς μαχομένους· τὸ κελεῦσαι ἐκ τοῦ λέγεται, ἐξ οὗ καὶ τὰ ἀπρμψ. οἴχεσθαι, διαφθαρεῖναι, λειφθῆναι. — τὸ ν εἴλωτα = τὸν ἑαυτοῦ εἴλωτα. — ὅκως = ἄττ. ὡς ἢ ὅτε. — ἦγαγε, ἴδελ. ὁ εἴλωτος ἐς τοὺς μαχομέ-

νοῦς. — *ὄμιλος* = πλῆθος. — *διαφθαρήναι* = ἀποθανεῖν. — *λιποψυχῶ* = ἀποβάλλω τὸ θάρρος. — *λείπομαι* = μένω μακράν, εἶμαι ἀπὼν, λείπω. — *εἰ μὲν ἦν* = ἐὰν μὲν συνέβαινε. — *ἀλγῶ* = νοσῶ. — *ἀπονοστώ* = νοσῶ. — *κομιδῆ* = ἐπιστροφή. — *δοκέειν ἐμοί*, τὸ ἀπρμφ. ἀπολύτως = μοι φαίνεται· ἐκ τούτου ἐξαρτ. τὸ *οὐκ ἂν...* προσθέσθαι. — *μῆνιν προστίθεμαί τινι* = ὀργίζομαι ἐναντίον τινός. — *ἀπολομένου... ἐχομένου... ἐθελήσαντος*, μετοχ. αἰτλγχ. — *ἔχομαι τῆς αὐτῆς προφάσεως* = ἔχω τὴν αὐτὴν δικαιολογίαν. — *ἀναγκάως σφι ἔχειν* = ἀνάγκην αὐτοῖς εἶναι· ἐξαρτ. ἐκ τοῦ *δοκέειν ἐμοί*. — *μηνίω* = ὀργίζομαι.

Τὸν εἰλωτα, πᾶς Λακεδαιμόνιος ὀπλίτης εἶχεν ἓνα εἰλωτα ὡς ὑπασπιστὴν τοῦ· οὗτος ἐκόμιζε τὴν ἀσπίδα τοῦ κυρίου του, ἐν μάχῃ εὐρίσκετο πλησίον του, ἵνα τοῦτον φανευθέντα ἢ τραυματισθέντα μεταφέρει ἐκ τοῦ πεδίου τῆς μάχης. — *τοῦ δὲ τῆς αὐτῆς ἐχ. προφάσιος...*, ἡ ἔννοια: ὁ Ἀριστόδημος εἶχε τὴν αὐτὴν δικαιολογίαν, ἦν καὶ ὁ Εὐρυτος, δηλ. τὴν ἀσθένειαν, ἀλλ' ὁ Εὐρυτος δὲν ἠθέλησε νὰ κάμῃ χρῆσιν αὐτῆς.

Κεφ. 230 - 232.

Καί, συνδέει τὸ οὕτω μετὰ τοῦ *διὰ πρ.* *τοιήνδε*· τὸ δὲ *τοιήνδε* ἐνταῦθα = τοιαύτην. — *οἱ δέ*, δηλ. *λέγουσιν αὐτόν*. — *ἄγγελον πεμφθέντα* = ὅτε ὡς ἄγγελος ἀπεστάλη. — *καταλαμβάνω τὴν μάχην* = προφθάνω τὴν μάχην. — *γινομένην*, χρονκ. μετχ. — *ὑπομένω ἐν τῇ ὁδῷ* = ἀργοπορῶ ἐν τῇ ὁδῷ. — *περιγίγνομαι* = σώζομαι. — *συνάγγελον* = ἀττ. *συμπρесеβευήν*. — *τοιάδε* (δηλ. *οὔτε οἱ πῦρ* κτλ.), *συναπτέον τῷ πάσχων*. — *ἀτιμοῦμαι (-δομαι)* = ὑποφέρω ὄνειδος, προσβολήν, ἀτιμάζομαι. — *πῦρ ἐναύω τινι* = δίδω εἰς τινὰ πῦρ ν' ἀνάψῃ. — *τε* = ἀλλά. — *ὁ τρέσας Ἀριστόδημος καλούμενος* = *καλούμενος ὁ τρέσας Ἀριστόδημος*. — *τρέω* = τρέπομαι εἰς φυγὴν ἐκ φόβου· *τρέσας* = ὁ εἰς φυγὴν τραπεῖς, δειλός. — *ἀναλαμβάνω* = ἐπανορθῶ, ἀποπλύνω. — *ἐπιφέρω τινι αἰτίαν* = ἀποδίδω εἰς τινὰ κατηγορίαν. — *ἄγγελον*, κατγρμ. — *τῶν τριηκοσίων τούτων*, ἐκ τοῦ ἄλλον. — *τῷ... εἶναι*, παρατηρητέον ὅτι ἐτέθη ἀπρμφ. μετὰ τὴν ἀναφρκ. ἀντωνυμίαν. — ὡς, αἰτλγχ. — *ἀπάγχομαι* = ἀπαγχονίζομαι.

Κεφ. 233.

Τέως = ἐπὶ τινὰ χρόνον. — *ὕπ' ἀναγκαίης* (= ἄττ. ἀνάγκης) *ἔχομαι* = ἀναγκάζομαι. — *καθυπέτερος* = ὑπετερεῶν, ὑπερέχων. — *τὰ πρήγματα τῶν Περσῶν* = οἱ Πέρσαι. — *οὕτω δὴ* = τότε πλέον. — *ἀποσχίζομαι* = ἀποχωρίζομαι. — *ἦσαν* = ἄττ. ἦσαν. — *ἄσσον*, συγκριτκ. τοῦ *ἄγχι* = πλησίον. — *ἐν πρώτοισι* = μεταξὺ τῶν πρώτων. — *ἀπικοίατο* = ἄττ. ἀφίκοντο· παρατηρητέα ἢ ἀλλαγὴ τῶν ἐγκλίσεων· μετὰ τὴν ὀριστικ. (*ἔδοσαν*) ἔπεται εὐκτκ. (*ἀπικοίατο*). — *τρῶμα* = ἄττ. τραῦμα = ἦττα, ἀπώλεια. — *τὰ πάντα*, αἰτιατκ. τοῦ κατὰ τι = καθ' ὅλα. — *πλεῦνας* = ἄττ. πλείους. — *σιγμάτα σίζω τινά* = σιγματίζω τινὰ μὲ σημεῖα. — *βασιλῆια* (= ἄττ. βασιλεία) = βασιλικά (φέροντα δηλ. τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως).

Τῶν σὺν Λεων. Ἑλλήνων ἐπειγ..., πρβλ. κεφ. 225 «ἔζοντο ἐπὶ τὸν κολωνὸν πάντες ἀλέες οἱ ἄλλοι πλὴν Θηβαίων». — *χειρας προέτεινον*, ὡς σημεῖον τῆς παραδόσεώς των. — *γῆν τε καὶ ὕδωρ*, πρβλ. βιβλ. VI, κεφ. 94, ἐν σελ. 86.

Α'. Αἱ παρὰ τὸ Ἄρτεμισιον ναυμαχίαι (480).

(Κεφ. 1-17)

Κεφ. 1.

Οἱ δὲ Ἑλλήνων κτλ. = οἱ δὲ ταχθέντες τῶν Ἑλλήνων ἐς τὸν... — Ἀθηναῖοι μὲν, δηλ. ἦσαν. — νέας = ἄττ. ναῦς. — ὑπὸ ἄρετῆς = ἀπὸ γενναιότητα (παρακινούμενοι). — ἐόντες = ἄττ. ὄντες· μετχ. ἐνδοκτ. — συνεπλήρουν, δηλ. ἀνδρῶν· παρατηρητέα ἢ μετάβασις ἀπὸ τῆς μετχ. παρεχόμενοι εἰς ῥῆμα παρεμφατικῆς ἐγκλ. — συμπληρῶ τινι τὰς ναῦς = παρέχω ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τινος τὰ πληρώματα τῶν πλοίων. — τεσσαράκοντα = ἄττ. τεσσαράκοντα. — σφι = ἄττ. σφίσι = αὐτοῖς, δηλ. τοῖς Χαλκιδεῦσι. — Στυρές = ἄττ. Στυρεῖς. — Κήιοι = ἄττ. Κεῖοι. — πεντηκοντέρους = ἄττ. πεντηκοντόρους· πεντηκόντορος = πεντηκοντάκωπος. — (Δοκροὶ δέ) σφι, δηλ. τοῖς Ἑλλήσι. — ἐπεβώθειον = ἄττ. ἐπεβοήθουν. — ὦν = ἄττ. οὔν. — οὔτοι, κτγρμ. — μοι, ποιητ. αἴτιον· διατὶ κατὰ δοκτ.; — ὄσον... τῶν νεῶν = ὄσας ναῦς = πόσας ναυς. — τὸ πλήθος, αἴτ. τοῦ κατὰ τι. — πάρεξ = ἄττ. χωρὶς = ἐκτός, πλήν.

Οἱ δὲ Ἑλλήνων κτλ., συνέχεια τοῦ ἐν τῷ προηγουμένῳ βιβλ. δηλωθέντος, ὅτι κοινῇ ἀποφάσει ὁ ἑλλ. στόλος ἐπλευσεν εἰς τὸ Ἄρτεμισιον, ἐν ᾧ ὁ κατὰ ξηρὰν στρατὸς ἀνέλαβε τὴν φυλακὴν τοῦ στενοῦ τῶν Θερμοπυλῶν (πρβλ. κεφ. 201, ἐν σελ. 99). — Χαλκιδέες, οὗτοι ἦσαν κληροῦχοι τῶν Ἀθην., καὶ ὡς τοιοῦτοι ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ ἐκτελέσωσι στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν (πρβλ. VI, κεφ. 100). — πεντηκοντέρους (βλ. εἰκ. ἐν πίν. V), ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς νέας = τριήρεις (= πλοῖα πολεμικὰ ἔχοντα τρεῖς σειρὰς κωπῶν ἐκατέρωθεν, τὴν μίαν ἄνωθεν τῆς ἄλλης· βλ. εἰκ. ἐν πίν. V καὶ VI). Τῶν πεντηκοντόρων ὡς πολεμικῶν πλοίων ἐγένετο χρῆσις πρὸ

τῶν τριήρων. — *πάρεξ τῶν πεντηκοντ.*, αἱ πεντηκόντοροι πόσαι ἦσαν;

Κεφ. 2-3.

Κράτος = ἐξουσία. — *Εὐρυκλείδω* = ἄττ. *Εὐρυκλείδου*. — *οὐκ ἔφασαν*... *ἔψεσθαι* = ἔφασαν οὐχ ἔψεσθαι. — *ὁ Λάκων*, δηλ. στρατηγός = ὁ ἡγεμὼν τῶν Λακωνικῶν πλοίων. — *ἡγεομένοισι* = ἄττ. *ἡγουμένοις* = ἡγεμόσι (κατγρμ.). — *λύσειν*, ἐκ τοῦ *ἔφασαν*. — *στράτευμα (ναυικόν)* = στόλος. — *γάρ*, διασαφητικός. — *κατ' ἀρχάς*, ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ *πρὶν ἢ* κτλ. — *πρὶν ἢ* (= ἄττ. *πρὶν*) *καὶ* = προτοῦ ἀκόμῃ. — *πέμπειν*, ὡς ὑποκμ. τοὺς Ἕλληνας ὡς ἀντικμ. *πρέσβεις*. — *ἐπὶ συμμαχίην* = διὰ συμμαχίαν, ἕνα κάμωσι συμμαχίαν. — *ὡς... χρεὸν* (= ἄττ. *χρεῶν*) *εἶη* = ὡς... *χρεῖη* = ὅτι ἔπρεπε. — *ἐπιτρέπω* = ἄττ. *ἐπιτρέπω*. — *ἀντιβαίνω* = ἀνθίσταμαι. — *εἶκω* = ὑποχωρῶ. — *μέγα ποιοῦμαι* (μετ' ἀπρμφ.) = θεωρῶ λίαν σπουδαῖον (νά...), — *περιεῖμι* = παραμένω (ἐν τῇ ζωῇ), ὑφίσταμαι, ὑπάρχω. — *ἀπολέεται* = ἄττ. *ἀπολείται*. — *ὄρθα νοῶ* = ὄρθως σκέπτομαι. — *ἔμφυλος* = ἄττ. *ἐμφύλιος*. — *π. ὄμοφρονέοντος*, ἐκ τοῦ *κάνιόν ἐσι* πόλεμος ὄμοφρονῶν = πόλεμος ἐκ συμφώνου γινόμενος. — *ὄσω πόλεμος*, δηλ. *κάνιόν ἐστι*. — *μέχρι ὄσου*, ἀντὶ τοῦ συνηθεστέρου *μέχρι οὗ*. — *κάρια* = ἄττ. *μάλα, σφόδρα*. — *ἔδεοντο*, ὑποκμ.: *οἱ Ἀθηναῖοι* τὸ *δέομαι* = ἔχω ἀνάγκην. — *ὡς διέδεξαν* = ἄττ. *ὡς διέδειξαν* = καθῶς (ὑστερον) φανερώς ἔδειξαν. — *δὴ* = ὡς γνωστόν. — *τὸν Πέρσῃν* = *τὸν Περσῶν βασιλέα ἢ τοὺς Πέρσας*. — *περὶ τῆς ἐκείνου*, δηλ. *γῆς*. — *πρόφασιν προῖσχομαί τι* = ὡς πρόφασιν προβάλλω τι. — *ὕβρις* = ἀλαζονεία. — *ἀπειλοντο* = ἄττ. *ἀφείλοντο* παρατηρητέα ἢ μετὰ διπλῆς αἰτιατικ. σύνταξις τοῦ β. (*τὴν ἡγεμονίην τοὺς Λακ.*).

Οἱ σύμμαχοι, σχεδὸν μόνον οἱ Πελοπόν. καὶ οἱ Δωριεῖς, οἵτινες εἰθισμένοι νὰ στρατεύωσι πάντοτε ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τῆς Σπάρτης ἐπεθύμουν καὶ νῦν νὰ ταχθῶσιν ὑπὸ Σπαρτιάτην ἡγεμόνα. — *Ἀθ...* *ἡγεομένοισι*, ἀναφέρονται μόνον οἱ Ἀθην., διότι οὗτοι ὡς ἔχοντες τὰ περισσότερα πλοῖα ἠδύνατο νὰ ἐγείρωσιν ἀξιώσεις περὶ τῆς ἡγεμονίας τοῦ στόλου. — *ἐπὶ συμμαχίην*, μετὰ τοῦ Συρακοσίου Γέλωνος κατὰ τῶν Περσῶν. — *ὄρθα νοεῦντες*, τοῦτο προστίθεται ὡς γνώμη τοῦ Ἡροδότου. — *αὐτὸ τοῦτο*, δηλ. *εἰ στασιά-*

σουσι, ὡς ἀπολέεται κτλ. — αὐτῶν, δηλ. τῶν συμμάχων. — περὶ τῆς ἐκείνου (γῆς), νοητέα αἰ ὑπὸ τὴν δεσποτείαν τῶν Περσῶν νῆσοι καὶ παράλια πόλεις τοῦ Αἰγαίου πελάγους μέχρι τοῦ Πόντου. — ὕβριν, ποία ἢ ἀλαζονεία τοῦ Πausανίου; — ὕστερον, δηλ. μετὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ Βυζαντίου (477 π. Χ.).

Κεφ. 4.

Οἱ καὶ ἐπ' Ἀργ. . . καταρρ. δρησμὸν ἐβουλεύοντο, ὁ καὶ = ὡσαύτως, ὡς δηλ. οἱ ἐν Θερμοπύλαις ἀναφορικῶς πρὸς τό: οἱ δὲ ἐν Θερμοπ. . . Ἕλληνες καταρρωδέοντες ἐβουλεύοντο περὶ ἀπαλλαγῆς (βιβλ. VII, κεφ. 207). — Ἕλλήνων, γενκ. διαιρητικ. τοῦ οἱ ἀπικόμενοι. — κατάγομαι = προσορμίζομαι. — στρ. ἅπαντα πλέα, δηλ. ὄντα· πλέος = ἄττ. πλέως = πλήρης. — ἐπεὶ, αἰτλγκ. — παρὰ δόξαν = παρὰ προσδοκίαν· ἀκριβέστερον τοῦτο ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ ἢ ὡς αὐτοὶ κατεδόκεον = παρ' ὅ,τι οὔτοι ἀνέμενον. — τὰ πρήγματα = ἡ δύναμις. — καταρρωδήσαντες = ἄττ. κατορρωδήσαντες· κατορρωδῶ = ; (VII, κεφ. 207). — δρησμός = ἄττ. δρασμός (διδράσκω) = φυγή. — ἔστε = ἔως. — οἰκέται = πάντες οἱ ἐν τῇ οἰκίᾳ (ἐνταῦθα γυναῖκες καὶ δοῦλοι). — ὑπεκθῶνται = ἄττ. ὑπεκθῶνται· τοῦ β. ὑπεκτίθεμαι = φέρω εἰς ἀσφαλῆ τόπον. — οὐκ ἐπειθον = δὲν ἠδύναντο νὰ πείθωσιν (αὐτόν). — μεταβαίνω = στρέφομαι ἄλλου, στρέφομαι πρὸς ἄλλον. — ἐπ' ᾧ τε (= ἄττ. ἐφ' ᾧ τε) ποιήσονται τὴν ναυμ. = ἐπὶ τῷ ὄρω νὰ ναυμαχήσωσι· παρατηρητέα ἢ σύνταξις τοῦ ἐφ' ᾧ τε μετὰ μέλλ. ὀριστικῆς· παρὰ τῆς Ἀττικῆς συνθεστέρα ἢ μετ' ἀπρμφ. σύνταξις τοῦ ἐφ' ᾧ τε.

Παρὰ δόξαν . . . ἀπέβαινε, οἱ Ἕλληνες δὲν ἀνέμενον τοσαύτην δύναμιν τῶν Περσῶν. Ὁ στόλος τοῦ Ξέρξου ἀποτελεῖτο κατ' ἀρχὰς (κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ Ἡροδ.) ἐκ 1.207 τριήρων, ὧν ἐκάστη εἶχε πλήρωμα 200 καὶ στρατιωτικὴν φρουρὰν 30 ἀνδρῶν· ἐκ τῶν τριήρων αὐτῶν διεφθάρησαν ὑπὸ τῆς τρικυμίας κατὰ τῶν βράχων τοῦ Πηλίου (πρβλ. κεφ. 8) περὶ τὰς 400 ὥστε αἱ ἐλλιμενιζόμεναι νῦν ἐν Ἀφεταιῖς πόσαι ἦσαν; — ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα, δηλ. εἰς ἓνα τῶν λιμένων τῆς Πελοπ. — τέκνα, ἰδίᾳ καὶ κατὰ πρῶτον ἀναφέρονται ταῦτα, καθ' ὅσον ἐπ' αὐτῶν κατ' ἐξοχὴν στηρίζεται ἡ ὕπαρξις τοῦ οἴκου.

Κεφ. 5.

Ἐλέχω, ἀμετβ. = μένω. — **ποιῶ** (μετ' ἀπρμφ) = κλίνω (ἐνεργῶ) ὥστε νά... — **μεταδιδού** = ἄττ. **μεταδίδωσι**. — **ὡς...** **δήθεν διδούς** = ὡς ἐν δήθεν ἔδιδε. — **παρ' ἐουτου** = ἐκ τῶν ἰδίων (χρημάτων). — **οἱ** (= **αὐτῶ**), ποιητκ. αἷτιον. — **γάρ**, ἐνταῦθα = **ἐπει** = ἐπειδή. — **μοῦνος** = ἄττ. **μόνος**. — **ἀσπαίρω**, κυρίως = τινάσσομαι σπασμωδικῶς, σπαρταρῶ· ἐνταῦθα = ἀνθίσταμαι. — **φάμενος** = **φάσκων**. — **ἀποπλώσεσθαι** = ἄττ. **ἀποπλεύσεσθαι**· ἡ αὐτὴ ἔννοια πρὸς ἰσχυροτέραν ἔμφασιν ἐκφράζεται καὶ θετικῶς (**ἀποπλώσεσθαι**) καὶ ἀρνητικῶς (**οὐ παραμένειν**). — **δὴ** = λοιπόν. — **εἶπε δ**, περὶ τῆς χασμωδίας ἰδ. Ἡροδ. διάλ. σελ. 77. — **οὐ**, συναπτέον τῷ **ἀπολείψεις**. — **τοι** = ἄττ. **σοι**. — **μέζω** = ἄττ. **μειζω**. — **ἡ... ἂν... πέμψει** = παρ' ὅσα ἤθελε πέμψει. — **Μήδων** = **Περσῶν**. — **τὴν νέα** = ἄττ. **τὴν ναῦν**. — **δώροισι πληγέντες** = δελεασθέντες, πεισθέντες διὰ τῶν δώρων. — **καὶ** = καὶ οὕτω. — **τοῖσι Εὐβ. ἐνεχάριστο** (ἀπροσ.) = **ἐγεγένητο χάρις** (**κεχαρισμένον, ἡδὺ**) **τοῖς Εὐβ.**· κατ' ἔννοιαν = ἔγινεν ἐκεῖνο, διὰ τὸ ὅποσον παρεκάλεσαν οἱ Εὐβ. — **ἐκέρδηνε** = ἄττ. **ἐκέρδανε**. — **τὰ λοιπά**, δηλ. **χρήματα**. — **ἀλλά**, ἀναφορικῶς πρὸς τὸ **ἐλάνθανε**, ἐν ᾧ ὑποκρύπτεται ἀρνητικὴ ἔννοια: **οὐκ ἐγένετο φανερός**. — **ἠπιστέατο** = ἄττ. **ἠπίσταντο**· **ἐπίσταμαι** ἐνταῦθα = **νομίζω**. — **ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ** = πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν.

Πρὸς τοῦτον, τὸν Ἀδεῖμ. — **τὰ λοιπὰ (χρήματα)**, πόσα ἦσαν ταῦτα; — **ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ**, δηλ. ἵνα διανείμη τὰ χρήματα εἰς τοὺς στρατηγούς.

Κεφ. 6.

Ἐπεῖτε = ἄττ. **ἐπει**. — **δὴ** = **ἤδη**. — **δειλη προῖη** = αἱ πρῶται μ. μ. ὥραι (12·3 μ. μ.). — **ἀπίκατο** = ἄττ. **ἀφιγμένοι ἦσαν**. — **ἔτι καὶ πρότερον**, ἀποδοτέον τῷ **πνθόμενοι**. — **ναυλοχῶ** = **ὄρμῶ** (-έω) = εἶμαι ἠγχυροβολημένος. — **τότε δὲ αὐτοὶ ἰδόντες**, δηλ. **περὶ τὸ Ἄρτ. ναυλοχεούσας νέας Ἑλλ. ὀλίγας**. — **ἐπιχειρέειν**, δηλ. **αὐτῆσι ἐπιχειρῶ τινι** = ἐπιτίθεμαι ἐναντίον τινός, προσδῶλλω τινά. — **εἰ κως** (= ἄττ. **πως**) **ἔλοιεν**, πлагία ἐρωτημ. πρότασις ἐξαρτωμένη ἐκ τῆς προτάσεως **πρ. ἦσαν ἐπιχ.**, ἣτις περιέχει ἔννοιαν ἀποπείρας = (ἵνα δοκιμάσωσιν) ἐὰν κάπως δυνηθῶσι νὰ κυριεύσωσιν αὐτάς. — **ἐκ τῆς ἀντίης** = ἐκ τῶν ἔμπροσθεν. — **οὐ κω** = ἄττ.

οὐπω. — εἶνεκεν = ἄττ. ἐνεκα. — εὐφρόνη = νύξ. — φεύγοντας, δηλ. τοὺς Ἑλληνας. — δῆθεν = πράγματι. — ἐκφεύγω = φεύγω. — τῷ λόγῳ = κατὰ τὴν γνώμην. — περιγίγνομαι = οἰζύομαι.

Καὶ ἐμελλον δῆθεν ἐκφ., τοῦτο προστίθεται ὡς γνώμη τοῦ Ἡροδ. — πυρφόρος ἐκαλεῖτο ὁ ἐν τῇ στρατῷ τῶν Λακ. ἱερεύς, ὁ διατηρῶν ἀκοίμητον τὸ πρὸς θυσίας ἱερὸν πῦρ καὶ ὡς ἐκ τούτου θεωρούμενος ἄθικτος, ἀπρόσβλητος. Ἡ φράσις οὐδὲ πυρφόρος ἐσώθη εἶναι παροιμία λεγομένη περὶ ὄλοσχεροῦς ἡττης. — ἐκείνων, τῶν Περσῶν.

Κεφ. 7.

Πρὸς ταῦτα = ἀναφορικῶς πρὸς ταῦτα. — ἀποκρίνω = (ἀπο) χωρίζω. — ὡς ἂν... , τελικὴ πρότασις μετὰ τοῦ ἂν, ὅστις παρὰ τοῖς Ἄττ. σπανιώτατα τίθεται εἰς τὰς τελικὰς προτάσεις τὰς ἐκφερομένας διὰ τοῦ ὡς καὶ ὅπως. — ὡς ἂν μὴ ὀφθείησαν = ἵνα μὴ παρατηρηθῶσι ἢ τελικὴ αὕτη πρότασις ἀνήκει μόνον τῷ ἔξωθεν Σκιάθου· ἢ δὲ κατόπιν διὰ τοῦ ἵνα εἰσαγομένη (ἵνα... περιλάβοιεν) τῷ περιέπεμπον. — δῆ = φυσικῶς. — περιλαμβάνω = περικυκλώνω. — σφεῖς = αὐτοί. — ταύτη = ἐκεῖ (δηλ. εἰς τὸν Εὐριπον). — αὐτῶν, ἐκ τοῦ ὁδόν. — ἐφέπομαι = ; (VII, κεφ 225). — ἐξ ἐναντίας = ἐκ τῆς ἀντίας = ; — τὰς ταχθείσας, δηλ. περιπλέειν Εὐβοίαν. — ἐν νόφ ἔχω = διανοοῦμαι. — οὐ πρότερον, ἢ, παρὰ τοῖς Ἄττ. συνηθέστερον οὐ πρότερον, πρίν. — σύνθημα = συμπεφωνημένον σημεῖον. — ὡς ἠκόντων = ὅτι ἤκουσιν. — ἀριθμὸς = ἀπαρίθμησις, ἐπιθεώρησις.

Περιλάβοιεν, δηλ. τοὺς ἐν Ἀρτεμισίῳ Ἑλλ. — οἱ μὲν... σφεῖς δέ, διὰ τοῦ οἱ μὲν ἐννοοῦνται οἱ περιπλέοντες τὴν Εὐβοίαν, διὰ δὲ τοῦ σφεῖς δέ οἱ ἐν Ἀφεταις μείναντες Πέρσαι. — αὐτοί, δηλ. οἱ ἐν Ἀφεταις μείναντες Πέρσαι. — ἀριθμόν, ἢ ἐπιθεώρησις ἦτο ἀναγκαία μετὰ τὰς καταστροφάς, ἃς εἶχεν ὑποστῆ τὸ ναυτικὸν ἐκ τῆς τρικυμίας τῆς γενομένης παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρου Πηλίου (πρβλ. κεφ. 8).

Κεφ. 8.

Ἐν τῷ = ἄττ. ἐν ῶ. — ἦν γάρ, ὁ γάρ = ἐπεὶ. — ναυαγία = ναυάγιον. — χρήματα = πράγματα. — περιβάλλομαι = σφετερίζομαι. — ἄρα = λοιπόν. — ἀλλ' οὐ γὰρ οἱ κτλ., ἔλλειπτικῶς: ἀλλ' οὐκ

ἠπτομόλησε· οὐ γὰρ οἱ κτλ.· ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐρμηνευτέον τὸ ἀλλὰ γὰρ = ἀλλὰ βεβαίως. — οἱ = αὐτῶ — οὐ παρέσχε, δηλ. αὐτομολέειν. — παρέχει τινὶ (μετ' ἀπρμφ.) = εἶναι εὐκολον (δίδεται εὐκαιρία) εἰς τινα νά... — ὅτεω = ὅτω. — τὸ ἐνθεῦτεν (= ἐν-τεῦθεν) ἔτι = μετὰ ταῦτα τέλος (δηλ. μετὰ τὰς ματαίας ἀποπειρας του). — ἔχω, μετ' ἀπρμφ. = ; — ἀτρεκέως = ἀκριβῶς. — θωμάζω = ἄττ.; — λέγεται γὰρ, ὁ γὰρ διασαφητικός. — ἀνέχω = ἀναδύομαι = ἀνέρχομαι εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. — πρὶν ἢ = ἄττ. πρὶν = εἰμὴ ἀφ' αὐ. — μάλιστά κη (= πη) = κάπου περίπου· ἢ ἔννοια δὲ αὐτῆ καθίσταται ἐμφαντικωτέρα καὶ διὰ τοῦ ἐς. — τούτους, κατ' ἔννοιαν = δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου, οὕτως. — διεξέρχομαι = διατρέχω, διανύω. — εἵκελος = ἄττ. ἔοικώς, ὁμοιος. — τὰ δὲ μετεξέτερα = ἄττ. τὰ δὲ τινα = ἄλλα δὲ τινα. — περὶ τούτου (οὐδ.) = ὡς πρὸς τοῦτο (δηλ. τὸ λέγεται γὰρ ἐξ Ἄφει. κτλ.). — ἀποδεδέχθω = ἄττ. ἀποδεδείχθω· ἀποδείκνυται γνώμη = ἐκφράζεται γνώμη. — μιν = αὐτόν· ὑποκμ. τοῦ ἀπικέσθαι. — σημαίνω = λέγω, ἀναφέρω. — ὡς γένοιτο = πῶς ἐγένετο. — τὰς περιπεμφθείσας τῶν ν. = τὰς περιπεμφθείσας ναῦς.

Τῇ κατὰ Π. γενομένῃ, ὅτε ὁ Περσικὸς στόλος εὗρίσκετο παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Πηλίου καὶ παρὰ τὸ ἀκρωτήριον Σηπιάδα, σφοδρὸς ἀνεμὸς ἀπηλιώτης ἐξεγείρας φοβεράν τρικυμίαν ἐπέφερε δεινὰς ζημίας εἰς αὐτόν. Αἱ διασθαρῆσαι κατὰ τὴν τρικυμίαν αὐτὴν τριήρεις ἦσαν περὶ τὰς 400, σὺν αὐταῖς δὲ κατεστράφησαν πλεῖστοι ἄνδρες καὶ ἀπωλέσθησαν πολλὰ σκεύη καὶ πλοῦτη τῶν Περσῶν. Μετὰ τὴν τρικυμίαν τὰ ὑπόλοιπα πλοῖα τοῦ στόλου κατέφυγον εἰς Ἄφειτάς. — σταδίους ὀγδώκοντα, σχεδὸν = 14 χιλιόμετρα, δηλ. ὥρας πόσας; — τὴν τε ναυγήην, δηλ. τὴν κατὰ Πήλιον. Τὸ ναυάγιον τοῦτο τοῦ Περσικοῦ στόλου εἶχον μάθει οἱ Ἑλλ. παρὰ τῶν ἐν ταῖς Εὐβοϊκαῖς ἄκραις ἡμεροσκόπων ὥστε ὁ δῦτης Σκυλλίας ἀναφέρει ἐνταῦθα οὐχὶ τὸ συμβάν αὐτό, ἀλλὰ τὸ μέγεθος τῶν ἀπωλειῶν τῶν Περσῶν. — τὰς περ. τῶν νεῶν, περὶ τοῦ πράγμ. ἰδ. κεφ. 7.

Κεφ. 9.

Δόγον σφ. αὐτοῖσι ἐδίδοσαν = διεσχέπτοντο. — ἐνίκα = ὑπερίσχε· ὡς ὑποκμ. τὰ ἀπρμφ. πορεύεσθαι καὶ ἀπαντᾶν. — αὐλί-

ζομαι = στρατοπεδεύω, καταλύω. — μετέπειτα = ἄττ. ἔπειτα. — μέση νύξ = ἄττ. μέσαι νύκτιες = ; — παρέντας, τοῦ β. παρήμι = ἀφίνω νά παρέλθῃ. — τῆσι περιπλ. τῶν νεῶν = ταῖς περιπλευούσαις ναυσί. — ὡς, αἰτλγκ. — δειλή ὄψη = τὸ δειλινὸν (3-4 μ. μ.). — τῆς ἡμέρης, ἐκ τοῦ δειλήν ὄψη. — φυλάττω = περιμένω. — ἐπαναπλέω = ἐξέρχομαι εἰς τὸ πέλαγος κατὰ τινος. — ἀπόπειραν αὐτῶν κτλ. = βουλόμενοι (μετχ. αἰτλγκ.) ἀπόπειραν ποιήσασθαι τῆς τε μάχης καὶ τοῦ διεκπλοῦν αὐτῶν (τῶν Περσῶν). — ἀπόπειραν ποιοῦμαι τῆς μάχης = δοκιμάζω τὸν τρόπον τῆς μάχης.

Ἀυτοῦ, δηλ. παρὰ τὸ Ἄρτεμισιον. — μετὰ δὲ τοῦτο, δηλ. μετὰ τὴν σύσκεψιν καὶ ἀπόφασιν. — οὐδεὶς, δηλ. τῶν ἐν Ἄφεταῖς Περσῶν. — διεκπλους, οὗτος ἦτο ναυτικὸν στρατήγημα, καθ' ὃ ταχύπλοα πλοῖα πλέοντα διὰ μέσου τῶν ἐχθρικῶν πλοίων βλάπτουσιν αὐτὰ καὶ εἶτα ἐπιστρέφουσιν εἰς τὴν ἰδίαν των τάξιν.

Κεφ. 10.

Σφεας = ἄττ. σφᾶς = αὐτοὺς (τοὺς Ἑλλ.). — πάγχυ = ἄττ. πάνυ. — ἐπενείκναιτες = ἄττ. ἐπενεγκόντες· ἢ μετχ. αὕτη διατὶ δὲν συνδέεται τῇ μετχ. ὀρέοντες; — μανίην ἐπιφέρω τινί = ἀποδίδω εἰς τινὰ μανίαν, ἐκλαμβάνω τινὰ ὡς τρελλόν. — οἰκότα κάρτα = ἄττ. εἰκότα μάλα = πολὺ πιθανά. — γε = βεβαίως. — ὀρέοντες, μετχ. αἰτιολογοῦσα τῷ ἐλπίσαντες. — ὀλίγας, δηλ. ἐοῦσας. — καταφρονῶ τι = στηρίζω τὰς σκέψεις μου εἰς τι. — ἐκυκλοῦντο, πρτκ. ἀποπρτκ. κυκλοῦμαι = περικυκλώνω. — ἐς μέσον, βραχυλογικῶς = οὕτως ὥστε νά φέρωσιν αὐτοὺς εἰς τὸ μέσον. — ποιοῦμαι συμφορὰν μεγάλην = θεωρῶ ὡς μεγάλην συμφορὰν = λυποῦμαι ὑπερβολικά. — ὀρέοντες . . . ἐπιστάμενοι, μετχ. αἰτλγκ. — περιέχομαι = κυκλοῦμαι, περικλείομαι. — ἀπονοστώ = ἐπανέρχομαι. — τὰ πρήγματα = ; (κεφ. 4). — ἡδομένῳ ἐστὶ μοί τι = μὲ εὐχαριστεῖ τι. — ἀμιλλαν ποιοῦμαι ὄπως (μετὰ μέλλ. ὀριστκ.) = ἀγωνίζομαι προθύμως, φιλοτιμοῦμαι πῶς (νά . . .). — ἐλῶν = συλλαβῶν. — λάμπεται = ἄττ. λήψεται. — λόγος τινὶ ἐστὶ τινος πλεῖστος = ὁμιλεῖ τις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον περὶ τινος. — σιρατόπεδα = στόλος.

Οἰκότα κάρτα ἐλλ., τοῦτο προστίθεται ὡς γνώμη τοῦ Ἡροδ. —

τῶν Ἰώνων, τῶν Ἑλλήνων δηλ. τῶν οἰκούντων τὰ παράλια τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τὰς νήσους, οἵτινες ὑπηρέτουσαν εἰς τὸν περσικὸν στρατόν. — τὸ γινόμενον, δηλ.; — Ἀθηναίων γὰρ κτλ., ἐπιφέρει τὴν αἰτίαν, δι' ἣν εἶπον οὗτοι νέα Ἀτικὴν καὶ οὐχὶ ἄλλην. — αὐτοῖσι, δηλ. τοῖς Πέρσαις.

Κεφ. 11.

Σημαίνει (δηλ. ὁ σαλπικκιῆς) = δίδει τὸ σημεῖον (πρὸς προσβολήν). — πρῶτα = πρῶτον. — ἀντίπρωρος γίγνομαι τινι = στρέφω τὴν πρῶταν πρὸς τινά. — δεύτερα = ἄτ. ἔπειτα. — ἔχομαί τινος = ἐπιλαμβάνομαί τινος, ἐπιχειρῶ τι. — ἐν ὀλίγῳ (δηλ. χώρῳ) = ἐντὸς μικρᾶς περιοχῆς. — περ ἀπολαμφθέντες = ἄτ. καί περ ἀποληφθέντες ἀπολαμβάνω = ἀποκλείω, περιορίζω. — καὶ κατὰ σιόμα (= καὶ μάλιστα πρόσωπον πρὸς πρόσωπον), δηλ. ἔργου εἶχοντο. — ἐνθαῦτα, τοπκ. — τὸν Γόργου κτλ., ἢ σύνταξις: καὶ Φιλάονα τὸν Χέρ. τὸν ἀδελφεὸν Γόργου τοῦ Σαλαμ. βασιλέως. — λόγιμος = ἀξιόλογος, περίφημος. — ἀριστήιον = ἄτ. ἀριστεῖον. — τοὺς δὲ = τούτους δέ. — ἑτεραλκῆς (μάχη) = μάχη κλίνοσα ὅτε μὲν πρὸς τὸ ἓν μέρος, ὅτε δὲ πρὸς τὸ ἄλλο, ἀμφίρροπος ἑτεραλκέως ἀγωνίζομαι = ἀγωνίζομαι ἄνευ ὀριστικοῦ ἀποτελέσματος. — πολλὸν = ἄτ. πολὺ. — παρὰ δόξαν = ; (κεφ. 4). — σὺν βασιλεῖ, συναπτέον τῷ ἐόντι.

Ἐς τὸ μέσον τὰς πρύμνας συνήγ., οὕτως ὥστε ἐσχηματίσθη κύκλος, ἐκ τοῦ κέντρου τοῦ ὁποῖου προεξεῖχον τὰ πλοῖα ὡς ἀκτῖνες. — παρὰ δόξαν, οἱ Πέρσαι δὲν προσεδόκων τοιαύτην ἐκ μέρους τῶν Ἑλλ. πεισματῶδη ἀντίστασιν. — διὰ τοῦτο τὸ ἔργον, ποῖον;

Κεφ. 12-13.

Ἐυφρόνη = ; (κεφ. 6). — ἦν μὲν... ἐγίνετο δέ, κατὰ παράταξιν ἀντὶ καθ' ὑπόταξιν: εἰ καὶ ἦν... ἐγίνετο. — ὥρα = ἔτος. — μέσον θέρος = τὸ μέσον τοῦ θέρους. — ὕδωρ ἀπλετον = βροχὴ ἀφθονος. — σκληρὸς = βαρὺς. — ἐκφοροῦμαι = ῥίπτομαι ἔξω, εἰς τὴν ξηράν. — εἰλοῦμαι = συνωθοῦμαι. — οἱ ταρσοὶ τῶν κωπέων = τὸ πλατὺ μέρος τῶν κωπῶν. — οἱ ταύτη = οἱ εὐρισκόμενοι ἐκεῖ (δηλ. ἐν Ἀφεταις). — κατιστέατο = ἄτ. καθίσταντο. — ἐλπίζοντες, ἐνταῦθα = φοβούμενοι μετὰ τούτου συναπτέον τὸ πάγχυ (= ἄτ.;).

— ἐς οἷα κακὰ ἦγον = ὅτι ἐς τοιαῦτα κακὰ ἦγον = διότι εἰς τοιαύτας συμφορὰς περιέπεσον. — πρὶν ἢ καὶ = ; (κεφ. 2). — ἀναπνέω = ἀναλαμβάνω. — χειμῶν = τρικυμία. — ὑπολαμβάνω = ἐπακολουθῶ. — καρτερὸς = πεισματώδης. — ἐκ τῆς... = μετὰ τὴν... — ὄμβρος λάβρος = ῥαγδαία βροχή. — ὠρημμένα (μὲ σημ. ἐνεστ.) = κινούμενα, καταφερόμενα (ἐκ τοῦ Πηλίου). — ἡ αὐτὴ περ = ἡ αὐτὴ ἀκριβῶς. — εὐῦσα, ἢ μετχ. κατὰ τὴν ἑρμηνείαν περιττῆ. — πολλὸν = πολλῶν μετὰ τούτου συναπτέον τῷ ἔτι. — ἄχαρι = δυσάρεστον κατ' εὐφημισμὸν ἀντὶ τοῦ δλεθριον ἢ κἀκιστον. — δῆ = ὡς γνωστὸν. — πνεῦμα = ἄνεμος. — τῆ = ἀττ. ἦ = ποῦ. — ἐκπίπτω = ἐκβάλλομαι, ῥίπτομαι ἔξω (εἰς τὴν ξηράν). — πέτρα = ; (VI, κεφ. 44). — ὅπως ἂν ἐξιωθῆι, πρβλ. κεφ. 7 «ὡς ἔν...» ἐν σελ. 122. — τὸ Ἑλληνικὸν = ἡ Ἑλληνικὴ δύναμις. — τὸ Περσικὸν = ἡ Περσικὴ δύναμις. — μηδὲ = καὶ μὴ.

Ἄκ. ταῦτα, ποῖα; — τοῦ γενομένου κατὰ Πήλιον, περὶ τοῦ πράγμ. πρβλ. κεφ. 8, ἐν σελ. 123. — ἐποιεῖτό τε πᾶν κτλ., ὁ Ἡρόδ. ἀποδίδει ταύτην τὴν περὶ τὰ μέσα τοῦ θέρους γενομένην ῥαγδαίαν βροχὴν εἰς τὴν ἄμεσον ἐνέργειαν τοῦ θεοῦ, ὅπερ ἤθελε νὰ τιμωρήσῃ τὴν ὕβριν τῶν Περσῶν.

Κεφ. 14.

Σφι ἀσμένιοι = πρὸς χαρὰν των. — ἡμέρη ἐπέλαμψε = ἤρχισε νὰ φέγγῃ (νὰ ἐξημερώνῃ). — ἀτρέμας = ἡσύχως, ἀκινήτως. ἀτρέμας ἔχω τὰς νέας = ἔχω τὰ πλοῖα ἀκίνητα. — ἀποχεῶ = ἀρχῶ ἀπροσ. ἀποχεῶ = εἶναι ἀρκετὸν ἐνταῦθα τὸ μέσον ἀπεχεῶτο ἀντὶ τοῦ ἐνεργητ. ἀπέχερα. — κακῶς πρήσσοις, ἢ μετχ. αἰτλγκ. κακῶς πράττω = εὐρίσκομαι ἐν κακῇ καταστάσει. — δῆ = ἦδη. — ἐπιρρῶν-νυμι = ἐνισχύω, δίδω θάρρος. — καὶ ἅμα ἀγγελίῃ, δηλ. ἐπέρρωσε. — φυλάξαντες... πλέοντες, διατὶ δὲν συνδέονται αἱ μετχ.;

Τὴν αὐτὴν ὥρην, δηλ. τὴν δειλὴν ὀψίην, καθ' ἣν καὶ τὴν προτεραίαν ἐναυμάχησαν (κεφ. 9). — Κιλίσσησι, οἱ Κίλικες εἶχον παράσχει 100 πλοῖα εἰς τὸν στόλον τῶν Περσῶν.

Κεφ. 15.

Δεινὸν τι ποιοῦμαι (μετ' ἀπρμφ.) = θεωρῶ ὡς φοβερόν τι πρᾶγμα νὰ... — νέας οὕτω... = οὕτω ὀλίγας νέας λυμάλινεσθαι

σφι.—*λυμαίνομαι τινα* = βλάπτω τινά.— *τὸ ἀπὸ Ξέρξεω* = τὴν ἐκ μέρους τοῦ Ξ. τιμωρίαν.— *δειμαίνω* = φοβοῦμαι.— *οὐκ*, συναπτέον τῷ ἔτι.— *παρακλευσάμενοι*, ἀπολύτως· παρὰ τοῖς ἄττ. *π. ἀλλήλοις* = ἐνθαρρύναντες ἀλλήλους.— *μέσον ἡμέρης* = μεσημβρία.— *συμπίπτει* = συμβαίνει κατὰ τύχην.— *ἦν δὲ πᾶς ὁ ἀγὼν*, τοῦτο συντάσσεται πρῶτον μὲν μετὰ τῆς *περὶ* καὶ γενκ. (*περὶ τοῦ Εὐρίπου* = περὶ τῆς διόδου τοῦ Εὐρ.), ἔπειτα δὲ μετ' ἀπρμφ. δηλοῦντος σκοπὸν (*τὴν ἐσβ. φυλάσσειν*).— *οἱ μὲν, οἱ Ἕλληνες*· τοῦναντίον *οἱ δὲ* = *οἱ Πέρσαι*.— *ὄκως* (μετὰ μέλλ. ὀριστ.) = πῶς νά...· πλαγία ἐρώτησις.— *παρήμι τινα* = ἀφίνω τινά νά εἰσέλθῃ.— *στράτευμα*, ἐνταῦθα = στόλος.— *πόρος* = δίοδος.— *κρατῶ τινος* = γίνομαι κύριός τινος.

Τοῦ πόρου, δηλ. τοῦ Εὐρίπου.

Κεφ. 16.

Οἱ Ξέρξεω = οἱ ἄνθρωποι τοῦ Ξ., ὁ στόλος τοῦ Ξ.— *ἀτρέμας ἔχω*, ἐνταῦθα ἀμετβ. = μένω ἤσυχος, ἀκίνητος.— *μνηοειδῆς* = ὁ ἔχων σχῆμα ἡμισελήνου· *μνηοειδῆς (σχῆμα) ποιῶ τῶν νεῶν* = παρατάσσω τὰς ναῦς εἰς σχῆμα ἡμισελήνου.— *περιλαμβάνω* = ; (κεφ. 7).— *ἐνθεῦτεν*, χρονκ.— *συμμίσγω* = ; (βιβλ. VIII, κεφ. 211).— *παραπλήσιος* = σχεδὸν ἴσος.— *στρατός*, ἐνταῦθα = στόλος.— *ὑπὸ* (μετὰ γενκ.), δηλοῖ τὴν αἰτίαν = ἔνεκα.— *μεγάθεός τε καὶ πλ.*, δηλ. *τῶν νεῶν*.— *πίπτω* = καταστρέφομαι.— *ταρασομένων... περιπιπτ.*, μετχ. αἰτλγκ.— *ταράσσομαι* (παθ.) = εἶμαι ἐν ταραχῇ.— *αἱ νῆες περιπίπτουσι περὶ ἀλλήλας* = τὰ πλοῖα συγκρούονται πρὸς ἀλλήλα.— *ὄμως μέντοι* = ἀλλ' ὄμως.— *ἀντεῖχε καὶ οὐκ εἶκε*, ἢ αὐτὴ ἔννοια θετικῶς καὶ ἀρνητικῶς (πρβλ. κεφ. 5 «ἀποπλώσσεσθαι καὶ οὐ παραμενέειν»).— *δεινὸν χρεῖμα ποιοῦμαι* = *δεινὸν τι ποιοῦμαι* (κεφ. 15).— *τράπεσθαι* = ἄττ. *τρέπεσθαι*.

Κεφ. 17.

Πλεῦνες, πῶς παρὰ τοῖς Ἄττ.;— *ἀγωνιζόμενοι*, ἀνεμένετο ἀόριστος *ἀγωνισάμενοι*.— *δίισταμαι* = χωρίζομαι· *διέστησαν χωρὶς*, πλεονασμός.— *οἱ ἄλλα τε κτλ.* = διότι οὗτοι κτλ.— *ἀπεδέξαντο* = ἄττ. *ἀπεδείξαντο*· *ἀποδείκνυμαι* = ἐπιδεικνύω.— *ὄρμος*

=τόπος, ἔνθα προσορμίζονται, ἀράζουσι τὰ πλοῖα ἐς ὄρμον ἐπείγομαι = σπεύδω νὰ προσορμισθῶ.

Δηκοσίοισι, τὸ σύνθημα πλήρωμα τῆς τριήρους ἀπετελεῖτο ἐκ 200 ἀνδρῶν. — **ἄσμενοι**, διότι ἡ μάχη οὐδένα ἀπέδειξεν ἠττημένον.

Β'. Κατάπλους τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου εἰς Σαλαμίνα. Ἐκκένωσις τῶν Ἀθηνῶν. — Ἀλωσις τῶν Ἀθηνῶν καὶ πυρπόλησις τῆς ἀκροπόλεως αὐτῶν.

(Κεφ. 40-42, 49-55)

Κεφ. 40.

Κατίσχω τὰς ναῦς = διευθύνω τὰ πλοῖα. — **προσδέομαι** = δέομαι. — **σχεῖν πρὸς** = πλεῦσαι πρὸς. — **ὑπεξάγομαι** = ὑπεκτίθεμαι = ; (κεφ. 4). — **πρὸς δὲ** = πρὸς τούτοις δέ. — **τὸ** (= ἄττ. δ) **ποιητέον αὐτ.** ἔσται = ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον θὰ πρέπη (θὰ εἶναι ἀνάγκη) αὐτοὶ νὰ πράξωσιν. — **ἐπὶ τοῖσι κατήκουσι** (= ἄττ. **καθήκουσι**) **πρ.** = ἐν τῇ παρούσῃ καταστάσει τῶν πραγμάτων. — **βουλὴν ποιοῦμαι** = βουλευομαι. — **ὡς ἐψευσμένοι**, μετχ. αἰτλγκ. **ψεύδομαι γνώμης** = ἀπατῶμαι ἐν τῇ κρίσει μου, σχηματίζω ἐσφαλμένην γνώμην. — **ὑποκατημένους** = ἄττ. **ὑποκαθημένους**. **ὑποκάθημα τινα** = ἐνεδρεῦω τινά. — **τὸν βάρβαρον** = **τὸν Περσῶν βασιλέα ἢ τοὺς βαρβάρους**. — **τῶν μὲν** = ἄττ. **τούτων μὲν** ἢ γενκ. ἐκ τοῦ οὐδέν. — **οἱ δὲ ἐπυνθ.** = **ἐπυνθάνοντο** δὲ (πρβλ. VII, κεφ. 208, ἐν σελ. 103 «**ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάνθανε**»). — **τειχέοντας** = ἄττ. **τειχίζοντας**. — **τὴν Πελοπ.**, ὑποκμ. τοῦ περιεῖναι, ὅπερ ἐκ τοῦ **περὶ πλ. ποιευμένους** (μετχ. αἰτλγκ.). — **περιεῖμι** = σώζομαι. — **περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι** = πολὺ φροντίζω. — **ἔχοντας ἐν φυλακῇ**, ἢ μετχ. αἰτλγκ. **ἐν φυλακῇ ἔχω** = ; (VII, κεφ. 207). — **τὰ ἄλλα δὲ ἀπιέναι** (= ἄττ. **ἀφιέναι**), ἐκ τοῦ **ἐπυνθάνοντο** παρατηρητέα ἢ μεταβολὴ τῆς συντάξεως (μετάβασις ἐκ τῆς μετχ. «**τειχέοντας**» εἰς ἀπρμφ. «**ἀπιέναι**»). — **οὕτω δὲ**, ἐπαναλαμβάνει τὸ **ταῦτα πυνθανόμενοι** = τότε λοιπόν.

Ὁ δὲ Ἑλλ. ναυτικὸς στρατός, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν πεζὸν στρατὸν τῶν Περσῶν, ὅστις μετὰ τὰς μάχας περὶ τὰς Θερμοπό-
 λας πορευθεὶς διὰ Φωκίδος, Δωρίδος καὶ Βοιωτίας κατηρθύνετο
 εἰς Ἀττικὴν. — αὐτῶν, δηλ. τῶν Ἑλλ. συμμάχων. — τῶν μὲν,
 τίνων ;

Κεφ. 41.

Κατέχω ἐς = προσορμίζομαι εἰς. — ἐς τὴν ἑωυτῶν, δηλ.
 χώραν. — κήρυγμα ποιοῦμαι = κηρύττω. — Ἀθηναίων κτλ.
 = τῇ (= ἄττ. ῆ) τις Ἀθ. δύναται ἢ τις = ὅπου ἕκαστος.
 — σώζειν, τὸ ὑποκμ. « Ἀθηναίων τις ». — οἰκέται = ; (κεφ. 4).
 — ἐνθαῦτα, χρονκ. — ἀπέστειλαν, δηλ. τὰ τέκνα τε καὶ τοὺς
 οἰκέτας. — ὑπεκίθεμαι = ; — χρηστήριον = χρησμός. —
 ὑπηρετῶ τινι = προσφέρω ὑπηρεσίαν εἰς τινα, βοηθῶ τινα. — καὶ
 δὴ καί, τοῦτο ἐξαίρεται καὶ διὰ τοῦ οὐκ ἦμισα = μάλιστα. —
 φύλακα, κτηγμ. — ἐνδιαιωμαι = κατοικῶ, διαμένω. — καὶ δὴ =
 καὶ μάλιστα. — ὡς ἐόντι = ὡς ἐὰν ἀληθῶς ὑπῆρχεν (ὁ ὄφρις). —
 ἐπιμήνια (ἱερὰ) = μηνιαῖαι προσφοραὶ ἢ θυσίαι. — προτιθέν-
 τες, καὶ εἰς τοῦτο ἀποδοτέον τὸ ἐπιμήνια προτιθῆμι = παρα-
 θέτω. — μελιτόεσσα (= ἄττ. μελιτοῦττα), δηλ. μᾶζα = πλακοῦς
 ἐκ μέλιτος, μελόπητα. — ἀναισιμῶ (-ῶ) = καταναλίσκω, κατα-
 τρώγω. — ἀφαιστος = ἄθικτος. — ἱρεῖης = ἄττ. ἱερείας. — μᾶλλον
 τι = πολὺ περισσότερον. — ὡς καὶ τῆς θ. ἀπολελοιπυῖης, τὸ ὡς
 δηλοῖ τὴν ὑποκμν. αἰτίαν = διότι κατὰ τὴν γνώμην των καὶ ἡ
 θεὰ εἶχε καταλίπει. — σφι = ὑπ' αὐτῶν. — ὑπέκκειμαι (πθτ.) =
 ἔχω μετενεχθῆ εἰς μέρος ἀσφαλές. — τὸ στρατόπεδον = ὁ στόλος.

Τῷ χρηστηρίῳ, κατὰ τὸν χρησμὸν ἔπρεπεν οἱ Ἀθην. νὰ μὴ
 ἀναμένωσι τοὺς Πέρσας ἐν Ἀθήναις, ἀλλὰ νὰ φύγωσιν ἐξ αὐτῶν
 πρότερον. — ὄφριν μέγαν, συνήθως ὁ ὄφρις ἐκαλεῖτο ὄφρις οἰκουρὸς
 ἢ Ἐριχθόνιος. — ἐν τῷ ἱερῷ, δηλ. τῆς Πολιάδος Ἀθηνᾶς ὁ
 ναὸς οὗτος τῆς Ἀθηνᾶς ἦτο ὁ ἀρχαιότατος τῶν ἐν τῇ ἀκροπόλει
 καὶ τὰ θεμέλια τοῦτου ἀνεκαλύφθησαν εἰς τὸ Β. μέρος τῆς ἀκρο-
 πόλεως μεταξύ τοῦ Παρθενῶνος καὶ τοῦ Ἐρεχθείου (βλ. σχεδγμ.
 ἀκροπόλεως ἐν πίν. IX). — ὡς ἐόντι, διὰ τοῦτου ὁ Ἡρόδ. ἐκφρά-
 ζει τὴν ἀμφιβολίαν του περὶ τῆς ἀληθοῦς ὑπάρξεως τοῦ ὄφριος.
 — τῆς θεοῦ, δηλ. τῆς Ἀθηνᾶς, εἰς ἣν ἱερὸς ἦτο ὁ ὄφρις. Τὴν

ἀναχώρησιν τῆς θεᾶς συνεπέρινον οἱ Ἄθ. ἐκ τῆς ἐξαφανίσεως τοῦ ἔφους.

Κεφ. 42.

Οἱ ἀπ' Ἄρτ., βραχυλογία ἀντί: *οἱ ἐν Ἄρτεμισίῳ* (ὄντες) *ἀπ' Ἄρτεμισίου*. — ὁ λοιπός, συναπτεόν τῷ ὁ τῶν Ἑλλ. ναυτικῶς στρατός. — *πλεῦνες* = ἄττ.; — *ἢ ἐπ' Ἄρτ. ἐναυμάχων* = ἢ ὅσαι εἶχον ναυμαχῆσαι πλησίον τοῦ Ἄρτ. — *πολλίων* = ἄττ. *πόλεων*. — *ἐπῆν*, δηλ. *τοῖς ναυσί· ἐπειμί τι* = προῖσταμαί τινος. — *αὐτός* = ὁ αὐτός. — *οὐ γένεος τοῦ β. ἐών* = ὁ ὁποῖος δὲν κατήγετο ἐκ βασιλικῆς οἰκογενείας. — *πάρεξ* = ; (κεφ. 1). — *πεντηκοντέρων* = ; (κεφ. 1).

Πυνθανόμενος, τοῦτο, δηλ. *τοὺς ἀπ' Ἄρτ. κατασχεῖν τὰς νέας ἐς Σαλ.* — *ἢ ἐπ' Ἄρτ. ἐναυμάχων*, πόσαι ἦσαν αἱ ναυμαχῆσασαι παρὰ τὸ Ἄρτεμισιον; — *οὐ γένεος τοῦ β. ἐών*, παρὰ τοῖς Λακεδ. συνήθως βασιλεῖς εἶχον τὴν ἡγεμονίαν τοῦ στρατοῦ.

Κεφ. 49.

Προτίθημι = προτείνω. — *γνώμην ἀποφαίνομαι* = ἐκφράζω τὴν γνώμην μου. — *ἴκου... τῶν* (= ἄττ. ὦν) κτλ. = *ἴκου τούτων τῶν χωρέων* (= ὅπου ἐκ τούτων...), *ὧν αὐτοὶ ἐγκρατέες εἰσί.* — *ἐγκρατής* = κύριος. — *δοκέοι ἐπ. εἶναι* κτλ. = νομίζει ὅτι εἶναι καταλληλότατον νὰ ναυμαχῶσιν. — *ἀπειτο* = ἄττ. *ἀφείτο*· πθηκ. ὑπερσυντλκ. τοῦ *ἀφίημι*. — *πέρι*, ἀναστροφή = *περὶ δὲ τῶν λοιπέων*, δηλ. χωρῶν. — *προετίθει*, δηλ. *γνώμην ἀποφαίνεσθαι*· ὡς ὑποκμ. τοῦ *προετίθει* εἶναι ὁ *Εὐρυβιάδης*. — *συνεκρίπτω*, τοῦτο κυρίως λέγεται περὶ τῶν ψήφων, αἵτινες ἐκρίπτουσιν ἐκ τῆς κάλπης, ἐν ἣ εἶναι συνηγμέναι· ἔπειτα μεταφορικῶς περὶ τῶν γνώμων· *αἱ γνώμαι συνεξέπιπτον* = αἱ γνώμαι ἦσαν σύμφωνοι. — *πλώσαντας* = ἄττ. *πλεύσαντας*. — *ἐπιλέγοντες*, ἐνταῦθα ἀνέμενέ τις μετὰ τὸ *λεγόντων* γενκ. ἀπόλυτον *ἐπιλεγόντων*· ἐτέθη ὁμως ὀνομαστικ., διότι *αἱ γνώμαι τῶν λ. αἱ πλ. συνεξέπιπτον* = *οἱ πλεῖστοι ἔγνωσαν*. — *ἐπιλέγω* = λέγω προσέτι. — *λόγος* = αἰτία. — *πολιορκήσονται*, μέσος μέλλ. μετὰ παθηκ. σημασίας. — *ἴνα*, τοπικὸν = ὅπου. — *τιμωρίη* = βόηθεια. — *πρὸς δὲ τῷ Ἰσθ.*, δηλ. *έόντες*· ἢ *πρὸς* = πλησίον.

— ἐς τοὺς ἑωυτῶν, βραχυλογία ἀντί: ἐς τὰς χώρας τῶν ἑωυτῶν.—ἐκφέρομαι (παθτκ., μετὰ μέσου μέλλ. ἐξόλομαι)=ἐξέρχομαι, ἀποδιβάζομαι.

Κεφ. 50.

Ἐπιλέγομαι=σκέπτομαι, ἀναλογίζομαι.—**τὸν βάρβαρον**=; (κεφ. 40). — **ὁ τραπόμενος στρατὸς ἅμα Ξέρξῃ** = ὁ στρατὸς, ὅστις μετὰ τοῦ Ξέρξου διηυθύνθη.—**ἐκλελοιπότην** (μετχ. χρονκ.) ἐς **Πελοπ.**, βραχυλογία ἀντί: **ἐκλελοιπότην (τὴν πόλιν) καὶ πεφευγότων ἐς Πελοπ.** — **τὴν Πλαταιέων**, δηλ. πόλιν ἐξαρι. ἐκ τοῦ ἔμπρησας. — **ἐς τὰς Ἀθήνας**, ἐνταῦθα = ἐς τὴν Ἀττικὴν. — **ἐκεῖνα** = τὰ ἐκεῖ (δηλ. τὰ ἐν Ἀττικῇ).—**Πλάταιαν**, ἀντί τοῦ συνηθεστέρου **Πλαταιάς**· οὕτω ἀπαντᾷ καὶ **Θεσπία** ἀντί τοῦ **Θεσπιάς**.—**πυνθάνομαι τινος, ὅτι**=πληροφοροῦμαι παρά τινος, ὅτι.—**οὐκ ἐμῆδιζον**, ὑποκμ.: οἱ Θεσπ. καὶ οἱ Πλατ.—**ἀπὸ τῆς διαβ. τοῦ Ἑλλ.**=ἀπὸ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν διέβησαν τὸν Ἑλλ.—**ἐν τῷ** = ἀττ. ἐν ᾧ (δηλ. μηνί) = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποίου.—**ἐν τρισὶ ἐιέροισι μηνί** = ἐντὸς τριῶν ἄλλων μηνῶν.—**γίγνομαι ἐν** = φθάνω εἰς.—**ἄρχω τινί** = εἶμαι ἄρχων τινός.

Αὐτῶν, δηλ. τῶν Θεσπιέων. — **οὐκ ἐμῆδιζον**, οἱ Θεσπιεῖς καὶ οἱ Πλατ. εἶχον στείλει στρατὸν κατὰ τῶν Περσῶν (πρβλ. VII, κεφ. 202 — VIII, κεφ. 1). — **αὐτοῦ**, δηλ. ἐν τῷ Ἑλλησπόντῳ.—**Καλλ. ἄρχοντος Ἀθην.**, δηλ. τῷ 480 π. X.

Κεφ. 51.

Θύρα=σανίς.—**ἀμύνομαι**=ἀποκρούω.—**ἅμα μὲν... πρὸς δέ** = ἀφ' ἐνός μὲν... πρὸς τούτοις δέ.—**ὑπὸ** = ἔνεκα.—**ἀσθένεια βίου**=πενία.—**οὐκ ἐκχωρήσαντες... δοκέοντες**, μετχ. αἰτλγκ.—**ἐκχωρῶ**=ἀπέρχομαι, ἀναχωρῶ.—**αὐτοὶ**=μόνοι.—**τὸ μαντήιον**, βραχυλογία ἀντί: **τὸν νοῦν τοῦ μαντείου** = τὴν σημασίαν τοῦ χρησμοῦ.—**χωρῶ (-άω)**=χρησιμοδοτῶ.—**τὸ ξύλινον τεῖχος** κτλ., ἐπεξήγησις τοῦ **μαντήιον** = ὅτι δηλ. κτλ.—**εἶναι**, ἐκ τοῦ **δοκέοντες**. — **κρησφύγετον** = καταφύγιον.

Τὸ ἄστυ, τὴν πόλιν ἄνευ τῆς ἀκροπόλεως. — **ἐν τῷ ἰρῷ**, δηλ. τῆς Πολιάδος Ἀθηνᾶς (πρβλ. κεφ. 41, ἐν σελ. 129).—**ταμίαι τοῦ ἰρῶ**, οἱ ταμίαι οὗτοι, δέκα τὸν ἀριθμόν, ἐφύλαττον τὰ κειμήλια

καὶ τὰ χρήματα τῆς θεᾶς Ἀθηνᾶς, καὶ καθόλου φαίνεται ὅτι εἶχον τὴν ἐπιμέλειαν καὶ ἐποπτείαν πάντων τῶν ἐν τῇ ἀκροπόλει. — **φραζάμενοι**, κατὰ τὴν ἄνοδον τὴν εἰς τὸ Δ. μέρος (πρὸλ. κεφ. 53). Αἱ ἄλλαι πλευραὶ τῆς ἀκροπόλεως προεφυλάσσοντο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων πελασγικῶν τειχῶν καὶ τῆς ἀποκρήνου ἀνωφερείας (βλ. σχεδ. ἀκροπόλεως ἐν πίν. IX). — **αὐτοί**, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ἄλλους, οὔτινες ἐνόμισαν, ὅτι ὁ χρησμός, λέγων **ξύλινον τεῖχος**, ἐνόει τὰ πλοῖα. — **αὐτὸ δὴ τοῦτο**, δηλ. τὸ ὑπ' αὐτῶν ἀνεγερθὲν ξύλινον τεῖχος τῆς ἀκροπόλεως.

Κεφ. 52.

Ἴζομαι = στρατοπεδεύω. — **ὄχθος** = λόφος. — **κατανίον** (= ἄττ. **ἐνανίον**) **τῆς ἀκροπόλιος** = ἀπέναντι τῆς ἀκρ. — **ὄκως... ἄψειαν** = **ὀπόττε... ἄψειαν** = ὁσάκις ἤναπτον. — **οἰσίδς** = ἄττ. **οἰσίδς** = βέλος. — **ἐνθαῦτα**, χρονκ. — **τὸ ἔσχατον κακοῦ** = ἡ ἐσχάτη στενοχωρία. — **προδεδωκότος**, δηλ. αὐτοῦς. — **λόγοι** = προτάσεις — **ὁμολογία** = συνθήκη. — **ἐνεδέκοντο** = ἄττ. **ἐνεδέχοντο**. — **καὶ δὴ καὶ** = καὶ μάλιστα. — **ὀλοίτροχος** = λίθος στρογγύλος. — **ἀπίεσαν** = ἄττ. **ἀπίεσαν** **ἀπίημι** = κυλίω. — **ἀπορίησι ἐνέχομαι** = εὐρίσκομαι ἐν ἀμηχανίᾳ. — **συχνὸς** = πολὺς. — **οὐ δυνάμενον**, μετχ. αἰτλγκ.

Ὅπως στυππ. κτλ., ἡ ἔννοια: οἱ Πέρσαι ἐτύλισσον τὰ βέλη των διὰ στυππείου, ἤναπτον αὐτὸ καὶ εἶτα ἐτόξευον αὐτὸ εἰς τὸ φράγμα. — **τοῦ φρ. προδεδωκότος**, διότι τοῦτο — τὸ φράγμα — δὲν ἀντέχε πλεόν. — **τῶν Πεισιστρατιδῶν**, δηλ. τοῦ Ἰππίου καὶ τῶν ὀπαδῶν του, οὔτινες εὐρίσκοντο ἐν τῷ στρατῷ τοῦ Ξέρξου.

Κεφ. 53.

Χρόνω = μετὰ πάροδον χρόνον, ἐπὶ τέλους. — **τὰ ἄπορα** = αἱ ἀμηχαναί, αἱ δυσχέρειαι. — **δὴ τις**, τὸ **δὴ** ἐξαιρεῖ τὴν ἔννοιαν τῆς ἀοριστίας τῆς ἀντωνυμίας = κάποια. — **ἐξοδος** = διέξοδος. — **ἔδδε** = ἦτο προωρισμένον. — **θεοπρόπιον** = χρησμός. — **γίγνομαι ὑπὸ τινι** = περιέρχομαι εἰς τὴν ἐξουσίαν τινός. — **τῆ** = ἄττ.; (κεφ. 41). — **δὴ** = βεβαίως. — **ἂν ἤλπισε, μὴ** = ἠδύνατο νὰ φοβηθῇ μήπως... — **κατὰ ταῦτα** = εἰς τοῦτο τὸ μέρος, ἐνταῦθα. — **ταύτη** = διὰ τούτου τοῦ μέρους. — **κατὰ τὸ ἱρόν, ἢ κατὰ** = πλησίον. — **καίτοι περ**, τὸ

τοι ἐνισχύει τὴν ἐνδοτικὴν σημασίαν τοῦ *καίπερ* = ἄν και βεβαίως.
 — *κατὰ τοῦ τείχ. κάτω*, πλεονασμὸς = ἀπὸ τοῦ τείχους κάτω. —
τὸ μέγαρον = τὸ ἱερώτατον μέρος τοῦ ναοῦ, τὸ ἄδυτον. — *σφι*
 = ὑπ' αὐτῶν. — *κατέστρωοντο*, πθηκ. ὑπερσυντλκ. τοῦ *κατα-*
στρώννυμι = φονεύω.

Ἐμπροσθε πρὸ τῆς ἀκροπ., δηλ. εἰς τὸ Β. μέρος αὐτῆς.
 Ἡ δὲ ἄνοδος εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἦτο εἰς τὸ Δ. μέρος. — Ἀγλαύρου,
 τὸ ἱερὸν τῆς Ἀγλαύρου, μιᾶς τῶν θυγατέρων τοῦ Κέκροπος, ἔκειτο
 εἰς τὸ Β. μέρος τῆς ἀκροπόλεως (βλ. σχεδ. ἀκροπ. ἐν πίν. IX). —
 ἔς τὸ μέγαρον, δηλ. τοῦ ναοῦ τῆς Πολιάδος Ἀθηνᾶς· ἐν αὐτῷ
 εὐρίσκατο τὸ ἐκ κορμοῦ ἐλαίας κατεσκευασμένον παλαιότατον
 ἄγαλμα τῆς θεᾶς. — *κατέφευγον*, ὡς ἰκέται. — *τὰς πύλας*, δηλ.
 τοῦ ναοῦ τῆς Πολιάδος Ἀθηνᾶς.

Κεφ. 54.

Σχῶν = καταλαβῶν, κυριεύσας. — *παντελέως* = καθ' ὅλοκληρίαν.
 — ἄγγελον, χτηρμ. τοῦ *ἰππέα*· ἐπεξηγεῖται ἀκριβέστερον διὰ τοῦ
 Ἀρταβάνω ἀγγελέοντα (= ἄττ. ἀγγελοῦντα). — *σφι*, δηλ. τοῖς
Πέρσαις. — *εὐπρηξίη* = εὐτυχία. — ἀπὸ δὲ τῆς πέμψιος, ἐκ τοῦ
δευτέρη ἡμέρη. — *τοῦ κήρυκος* = τοῦ ἀγγέλου. — *τρόπῳ τῷ*
σφετέρῳ = κατὰ τὸν ἰδικόν των (δηλ. τῶν Ἀθην.) τρόπον. — *τὰ*
ἰερά = τὰς συνήθεις θυσίας. — *εἴτε ἰδῶν*, .. *εἴτε ἐγένετο*,
 παρατηρητέον ὅτι ἐν τῷ 6' μέρει τῶν διαζευγνομένων ἐτέθη
 β. παρεμφατικῆς ἐγκλίσεως ἀντὶ μετχ. — *δὴ ὧν*, ἐξαίρει τὸ α'
 μέρος τῶν διαζευγνομένων = βεβαίως. — *ὄψις ἐνυπνίου* = ὄραμα
 καθ' ὕπνον. — *ἰδῶν*, μετχ. αἰτλγκ. — *ἐνθύμιόν οἱ ἐγένετο*
ἐμπρήσαντι, κατ' ἔννοιαν = ἠσθάνετο βάρος εἰς τὴν ψυχὴν του
 (τὸν ἔτυπεν ἢ συνείδησίς του), διότι ἔκαυσε.

Παντελέως, δηλ. μετὰ τῆς ἀκροπόλεως. — Ἀρταβάνω, τοῦτον
 ὁ Ξέρξης εἶχε καταλίπει ἐν Σούσοις ὡς διοικητὴν τοῦ κράτους του.
 — *τοὺς φυγάδας*, δηλ. τὸν Ἰππίαν καὶ τοὺς ὀπαδοὺς αὐτοῦ,
 οὓς ἀνωτέρω ὠνόμασεν ὁ Ἡρόδοτος *Πεισιστρατίδας* (κεφ. 52).

Κεφ. 55.

Τοῦ εἵνεκεν = ἕνεκα τίνος, διατί. — *ἐπιμνησκόμαί τινος* =
 μνημονεύω τι. — *ἔστι ἐν τῇ ἀκρ.* κτλ., ἢ σύνταξις: *ἔστι ἐν τῇ*

ἀκροπόλι ταύτη νηὸς Ἐρεχθ. τοῦ λεγομένου εἶναι γηγενέος. — γηγενής = ὁ ἐκ τῆς γῆς γεννηθείς. — ἐν τῷ = ἀττ. ἐν ᾧ. — θάλασσα = πηγὴ ἄλμυροῦ ὕδατος. — ἐνι = ἐνεσι. — τὰ (= ἀττ. ἅ), ἀναφέρεται εἰς τὸ ἐλαίη καὶ θάλασσα· ἀφωμοιώθη πρὸς τὸ γένος τοῦ κατγρμ. μαρτύρια. — λόγος παρ' Ἀθηναίους, δηλ. εἶσιν = λέγεται παρ' Ἀθηναίων. — ἐρίσαντας περὶ τῆς χώρας = κατὰ τὴν φιλονικίαν περὶ τῆς ἐπὶ τῆς χώρας κυριαρχίας. — μαρτύρια θέσθαι = ὅτι ἔθεσαν, παρήγαγον ὡς ἀποδείξεις (δηλ. τῆς προτέρας ἐπὶ τῆς Ἀττικῆς κυριαρχίας των). — κατέλαβε = συνέβη. — Ἀθηναίων, ἔξαρτ. ἐκ τοῦ οἱ κελευόμενοι. — ὄρων = ἀττ. ἐώρων. — τὸ στέλεχος = ὁ κορμός. — ὄσον τε = περίπου. — ἀναδεδραμηκότα = ὅτι εἶχεν ἀναβλαστήσει.

Νηὸς Ἐρεχθέος, ὁ ναὸς τοῦ Ἐρεχθέως ἔκειτο πλησίον τοῦ ναοῦ τῆς Πολιάδος Ἀθηνᾶς εἰς τὴν θέσιν, ὅπου κατόπιν ἐκτίσθη τὸ σήμερον σωζόμενον Ἐρέχθειον (ἰδ. σχεδ. ἀκροπ. ἐν πίν. IX καὶ εἰκ. ἐν πίν. XI). — ἐρίσαντας περὶ τῆς χώρας, κατὰ τὸν μῦθον ἐν τῇ ἔριδι ταύτῃ ὁ Ποσειδῶν πλήξας διὰ τῆς τριαινῆς του τὸν βράχον παρήγαγε πηγὴν ἄλμυροῦ ὕδατος, ἡ δ' Ἀθηνᾶ πλήξασα τὸ ἔδαφος διὰ τοῦ δόρατος παρήγαγεν ἐλαίαν. Ἡ ἔρις αὕτη τοῦ Ποσειδῶνος πρὸς τὴν Ἀθηνᾶν περὶ τῆς Ἀττικῆς γῆς καὶ μάλιστα ἡ στιγμὴ τῆς νίκης τῆς θεᾶς παρίσταται ἐν τῷ Δ. ἀετώματι τοῦ Παρθενῶνος (βλ. εἰκ. ἐν πίν. X).

Γ'. Πολεμικὸν συμβούλιον τῶν Ἑλλήνων.

(Κεφ. 56-64)

Κεφ. 56.

Ὡς ἔσχε τὰ περὶ τὴν . . . = πῶς συνέβησαν τὰ ἀφορῶντα τὴν . . . — θόρυβος = ταραχὴ. — ἔμενον, μετ' αἰτιατικ. καὶ ἀπρμφ. «τὸ προκ. πρ. κυρωθῆναι» μένω = περιμένω. — κυρῶ (-όω) = ἀποφασίζω. — τὸ προκείμενον πρῆγμα = τὸ πρᾶγμα, τὸ ὅποιον εἶχε προταθῆ (ὑπὸ τοῦ Εὐρυδιάδου), δηλ. ἡ ἐκλογή τοῦ μέρους

πρὸς ναυμαχίαν. — ἐσπίπτω = πίπτω ἐντὸς μὲ ὄρμην (μὲ βίαν), εἰσορμῶ. — ἀείρω = ἄττ. αἴρω. — ἀποθνεύσόμενοι, τοῦ ῥ. ἀποθέω = ταχέως ἀπέρχομαι. — τοῖσί τε ὑπολ. = καὶ ὑπὸ τῶν ὑπολειπομένων. — αὐτῶν (δηλ. τῶν στρατηγῶν), γενκ. διαιρηκ. — καὶ οἱ = καὶ οὗτοι.

Ὡς ἀποθνεύσόμενοι, δηλ. εἰς τὰς ἑαυτῶν πατρίδας. — πρὸ τοῦ Ἰσθμοῦ ναυμ., κατὰ τὴν ἐν τῷ συνεδρίῳ ἐκφρασθεῖσαν γνώμην τῶν πολλῶν (πρβλ. κεφ. 49).

Κεφ. 57.

Ἐνθαῦτα, χρονκ. — ἐπὶ τὴν νέα = ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ νέα. — εἴρετο = ἄττ. ἤρετο. — ὅτι σφι εἶη βεβουλευμένον = τί ὑπ' αὐτῶν εἶχεν ἀποφασισθῆ. — πρὸς αὐτοῦ = παρ' αὐτοῦ. — ὡς εἶη δεδογμένον = ὡς εἶη βεβουλευμένον. — ἄρα = λοιπὸν (κατὰ τὸν λόγον σου). — οὗτοι . . . ἔτι ναυμαχῆσεις = βεβαίως δὲν θὰ ναυμαχῆσης πλέον. — ἀπαιήρωσι = ἄττ. ἀπάρωσι· ἀπαίρω τὰς ναῦς = ἀποπλέω. — μὴ οὐ, ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ μῆ. — ἡ στρατιὰ = ὁ στόλος. — ἀπολέεται τε, ὁ τε μετὰ τὸ οὔτε . . . οὔτε = ἀλλά. — ἀβουλίησι = ἄττ. ἀβουλίαις· ὁ πληθ. ἀντὶ τοῦ ἐνικοῦ· ἀβουλία = ἀπερισκεψία. — μηχανή = τρόπος. — διαχέαι, ἀπρμφ. ἀορ. τοῦ ῥ. διαχέω = διαλύω, ματαιώνω. — ἦν κως = ἂν δηλ. κᾶπως. — ἀναγνώσαι, ἀορ. ἀ' παρ' Ἡροδ. ἀπαντῶν τοῦ ῥ. ἀναγινώσκω· ἀνέγνωσα = ἔπεισα. — μεταβουλεύομαι = μεταβάλλω γνώμην.

Κεφ. 58.

Κάρτα = ἄττ. ; — ὑποθήκη = συμβουλή. — ἀμείβομαι = ἀποκρίνομαι. — ἦε = ἄττ. ἦει. — οἱ (= αὐτῶ), συναπτέον τῷ συμμίξαι· συμμίγνυμί τινα = ἀνακοινῶ εἰς τινα. — παρίζομαι τινα = κἀθημαι πλησίον τινός. — καταλέγω = διηγοῦμαι, ἐκθέτω. — ἑωυτοῦ ποιεύμενος (δηλ. τὰ ὑπὸ Μνησιφίλου ῥηθέντα) = οἰκαιοποιούμενος. — ἄλλα πολλά, ἀντικμ. τοῦ καταλέγει καὶ προστιθεῖς. — ἐς ὃ = ἄττ. ἕως. — χρηίζων = δεόμενος (δηλ. Εὐρυδιάδου). — ἐκβῆναι συλλέξαι τε, ὑποκμ. αὐτόν (δηλ. τὸν Εὐρυδ.)· ἀμφότερα τὰ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ ἀνέγνωσε.

Κεφ. 59.

Πρὶν ἢ = ἄττ. *πρὶν*. — *προτίθημι τὸν λόγον* = προτείνω τὴν συζήτησιν. — *τῶν εἵνεκεν* = *περὶ τούτων, ὧν ἕνεκα*. — *πολλὸς ἦν ἐν τοῖσι λόγοισι*, κατ' ἔννοιαν = *πολλοὺς λόγους ἐποιεῖτο*. — *οἷα κάρτα δεόμενος* = ἐπειδὴ εἶχε μεγάλην ἀνάγκην. — *προεξανίσταμαι* = ἐξέρχομαι ἐκ τῆς σειρᾶς τῶν συναγωνιστῶν πρὶν ἢ δοθῆι τὸ σημεῖον τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἀγῶνος· ἐπομένως = προτρέχω, προορμῶ. — *ραπίζω* = μαστιγῶ. — *ἀπολύομαι* = ἀπολογοῦμαι. — *ἐγκαταλείπομαι* = μένω ὀπίσω ἐν ἀγῶνι δρόμου.

Ῥαπίζονται, δηλ. ὑπὸ τῶν *ραβδούχων*, ἀρχόντων, εἰς οὓς ἦτο ἀνατεθειμένη ἡ τήρησις τῆς τάξεως τοῦ ἀγῶνος. — *ἐγκαταλείπόμενοι* εἶναι ἐκείνοι, οἵτινες δὲν εἰσέρχονται εἰς τὸν ἀγῶνα εὐθὺς ὡς δοθῆι τὸ σημεῖον τῆς ἐνάρξεως τούτου.

Κεφ. 60.

Ἔλεγε ἐκείνων κτλ., ἡ σύνταξις: *ἔλεγε οὐδὲν ἔτι ἐκείνων τῶν πρ. λεχθέντων*· τοῦτο ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ ὧς, *ἐπεὰν ἀπαίρωσι* κτλ. — *διαδιδράσκω* = *ἀποδιδράσκω*. — *οὐκ ἔφερες οἱ κόσμον οὐδένα* = δὲν ἦτο εἰς αὐτὸν κόσμιον. — *κατηγορεῖν*, δηλ. *αὐτῶν* (τῶν συμμάχων). — *ὁ δέ*, ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ δέ (πρβλ. κεφ. 40 «οἱ δὲ ἐπυνθάνοντο»). — *ἄλλου λόγου ἔχομαι* = κάμνω χρῆσιν ἄλλου λόγου, ἀναφέρω ἄλλον λόγον.

α) *ἐν σοί... ἐστί* = ; (VI, κεφ. 109). — *ἐμοί* = ὕπ' ἐμοῦ· διότι τὸ *πείθη* ἐνταῦθα παθητ. — *μηδὲ καὶ μή*. — *τούτων τοῖσι λόγοισι* = *τοῖς τούτων λόγοις*. — *ἀναξεύγνυμι τὰς ναῦς* = ἀποπλέω. — *ἀντιτίθημι* = συγκρίνω. — *ἐκάτερον*, δηλ. τὰ ὑπὸ τούτων καὶ τὰ ὑπ' ἐμοῦ λεγόμενα. — *συμβάλλον*, δηλ. *τοῖς Πέρσαις*· *συμβάλλω* = συγκρούομαι. — *ἀναπεπταμένος* = ἀνοικτός. — *τὸ* = ἄττ. *ὁ*. — *ἔχουσι*, μετχ. αἰτλγκ. — *ἀριθμὸν* = ἄττ. *τὸν ἀριθμὸν*· αἰτιατκ. τοῦ κατὰ τι. — *τούτο δέ* = ἄφ' ἑτέρου δέ. — *τὰ ἄλλα*, αἰτιατκ. τοῦ κατὰ τι εἰς τὸ *εὐτυχήσωμεν*. — *ἅμα γὰρ τῷ* κτλ., αἰτιολογεῖ τὸ *ἀπολείεις Μέγαρα*. Ὁ μὲν πεζὸς στρατὸς θὰ καταλάβῃ τὰ Μέγαρα, εἰ δὲ στόλος τὴν Σαλαμίνα καὶ Αἴγινα. — *κινδυνεύω ἀπάση τῇ Ἑλλάδι* = ἐκθέτω ὅλην τὴν Ἑλλάδα εἰς κίνδυνον.

β) *ἐν αὐτοῖσι*, δηλ. *ἐν τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις*· τὴν αὐτὴν

σημασίαν ἔχει καὶ κατωτέρω «ἐν αὐτοῖσι ἔνεσι». — *χρηστά* = ὠφέλεια. — *τὰ οἰκότα* (= ἄττ. *εἰκότα*) ἐκ τοῦ πολέμου *ἐκβαίνει* = ὁ πόλεμος λαμβάνει φυσικὴν ἔκδοσιν. — *πολλὸν* = ἄττ. *πολὺ* (ἐπιρρ.). — *πρὸς τινος* = πρὸς τὸ συμφέρον τινός. — *αὐτίς δέ* = πρὸς τούτοις δέ. — *περιγίνομαι* = σώζομαι. — *ἐς τὴν ἡμῖν ὑπέκκειται τέκνα* = εἰς τὴν ὁποίαν ἔχουσι μετενεχθῆ χάριν ἀσφαλείας ὑφ' ἡμῶν τὰ τέκνα. — *μὲν* = ἄττ. *μὴν* = βεβαίως. — *περιέχομαι τινος* = ἐπιδιώκω τι. — *ὁμοίως αὐτοῦ τε* κτλ., ἐπεξηγήσις τοῦ *τόδε*. — *αὐτοῦ*, ἐν Σαλαμῖνι. — *προναυμαχῶ τινος* = ναυμαχῶ ὑπὲρ τινος. — *καί*, μετὰ τὸ *ὁμοίως* = καθὼς *καί*. — *πρὸς τῷ . . .* = πλησίον τοῦ . . . — *οὐδὲ καὶ οὐ*. — *σφεας*, δηλ. *τοὺς Πέρσας*. — *εὖ φρονῶ* = καλῶς σκέπτομαι.

γ) *ἐς τὸν Ἴσθμὸν παρέσσονται*, βραχυλογικῶς = *ἤξουσιν ἐς τὸν Ἴσθμὸν καὶ παρέσσονται ἐν αὐτῷ*. — *ἐκαστέρω* = ἄττ. *πορρωτέρω*. — *τε*, μετὰ τὸ *οὔτε . . οὔτε* = ; (κεφ. 57). — *κόσμος* = τάξις. — *Μεγάροισι κερδανέομεν περιεοῦσι* = ἀπὸ τῶν Μεγάρων, ἂν σώζωνται. θὰ ἔχωμεν κέρδος. — *ἐν τῇ* = ἄττ. *ἐν ἧ*. — *λόγιον* = χρησμός. — *καθύπερθε γίγνομαι τινος* = κρείσσω *γίγνομαι τινος* = νικῶ τινα. — *βουλευομένοισι*, μετχ. ὑπθκ. — *εἰκότα βουλευομαι* = σκέπτομαι σωφρόνως. — *ὡς τὸ ἐπίπαν* = ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. — *ἐθέλει*, ὡς ὑποκμ. *τὰ βουλευόμενα ἐθέλω* = συνηθίζω. — *προσχωρῶ πρὸς τι* = συμφωνῶ πρὸς τι, παραδέχομαι τι.

Κεφ. 61.

Ἐπεφέρετο, δηλ. *αὐτῷ* (τῷ Θεμ.) *ἐπιφέρομαι τινι* = λιοιδορῶ, ὑβρίζω τινά. — *σιγᾶν*, ὡς ὑποκμ. χρησιμεύει ἢ ἐπομένῃ πρότασις «*τῷ μὴ κτλ.*» = *τοῦτον*, *ᾧ μὴ κτλ.* — *οὐκ ἔων* = *κωλύων*. — *ἐπισηφίζω τινι* = δίδω δικαιώμα ψήφου εἰς τινα. — *ἀπόλι* = ἄττ. *ἀπόλιδι*. *ἀπολις* = ὁ μὴ ἔχων πατρίδα. — *παρέχομαι πόλιν* = ἀντιπροσωπεύω πόλιν. — *οὕτω*, ἐπαναλαμβάνει μετ' ἐμφάσεως τὴν μετχ. *παρεχόμενον*. — *γνώμας συμβάλλομαι* = ἐκφράζω τὴν γνώμην μου. — *ταῦτα*, δηλ. *δι Θεμιστοκλῆς ἀπολις ἀνῆρ εἶη*. — *προφέρω τί τινι* = ἐπιρρίπτω τι (ἄνειδος) κατὰ τινος. — *δι*, αἰτλγκ. — *κεῖνον . . . πολλὰ ἔλεγε*, παρατηρητέα ἢ μετὰ διπλῆς αἰτιατκ. σύνταξις τοῦ *ἔλεγε*. — *ἑαυτοῖσι*, δηλ. *ἑαυτῷ καὶ*

τοῖς ἄλλοις Ἐθ. ἀνήκει εἰς τὸ ὡς εἶη κτλ. — ἤπερ = ἄττ. ἦ. — ἔστε = ἐφ' ὅσον, ἐν ὅσῳ. — οὐδαμοῦς (= ἄττ. οὐδένας), ὑποκμ. τοῦ ἀποκρούσεσθαι, τὸ δὲ αὐτοῦς (τοὺς Ἐθ.) εἶναι ἀντικμ. τὸ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ ἐδήλου.

Κεφ. 62.

Σημαίνω = ἐκθέτω, δηλῶ. — διαβαίνω τῷ λόγῳ ἔς τινα = στρέφομαι διὰ τοῦ λόγου πρὸς τινα. — λέγω ἐπεστραμμένα = λέγω ἔντονα λόγια. — εἰ μενείεις . . . καὶ . . . ἔσειαι, ὡς ἀπόδοσις νοητέα τὸ «καλῶς ἔχει». — ἀνατρέπω = καταστρέφω. — τὸ πᾶν τοῦ πολέμου φέρουσι ἡμῖν αἱ νέες = τὰ πλοῖα παρέχουσιν ἡμῖν τὴν κυριωτέραν δύναμιν ἡμῶν ἐν τῷ πολέμῳ. — ὡς ἔχομεν = ὅπως εὐρισκόμεθα· ἐπομένως = αὐτίκα, εὐθύς. — ἀναλαμβάνω τινὰ = παραλαμβάνω τινὰ μαζί μου. — οἰκείται = ; (κεφ. 4). — κομιεύμεθα = ἄττ. κομιούμεθα· κομίζομαι = πλέω. — ἐκ παλαιοῦ ἔτι = ἤδη ἐκ παλαιοῦ χρόνου. — μονοῦμαί (-όμοι) τινος = ἐγκαταλείπομαι ὑπὸ τινος.

Τὴν ἐν Ἰταλίῃ, ἀναγκαῖος ὁ προσδιορισμὸς πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τῆς ἐν Μακεδονίᾳ ὁμωνύμου πόλεως.

Κεφ. 63 - 64.

Ἀναδιδάσκομαι = μεταβάλλω γνώμην. — δοκέειν δέ μοι, τὸ ἀπρμφ. ἀπολύτως = μοι φαίνεται δέ. — ἄρρωδήσας τοὺς Ἐθ. . . μὴ, πρόληψις: ἄρρωδήσας μὴ οἱ Ἀθηναῖοι κτλ. — ἄρρωδήσας = ἄττ. ὄρρωδήσας· ὄρρωδῶ = φοβοῦμαι. — ἀπολιπόντων, δηλ. αὐτοῦς· ἢ μετχ. ὑποθτικ. — ταύτην . . . τὴν γνώμην, ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ αὐτοῦ μ. διανουμαχέειν. — αἰροῦμαι τὴν γνώμην = ἀποδέχομαι τὴν γνώμην. — μένοντας, δηλ. τοὺς Ἑλλ. — διανουμαχῶ = συγκροτῶ ναυμαχίαν. — ἀκροβολίζομαι ἔπεισι = φιλονικῶ διὰ λόγων. — ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι = συγχρόνως μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου. — συμμάχους, κτγρμ. — αὐτόθεν, ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ ἐκ Σαλαμῖνος. — ἐπεκαλέοντο, δηλ. συμμάχους (κτγρμ.). — ἐπὶ δὲ Αἰακὸν κτλ. = διὰ τὸν Αἰακὸν δὲ καὶ . . . = διὰ τὴν ἐπικαλεσθῶσι δὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Αἰακοῦ καὶ τῶν ἄλλων Αἰακ.

Καὶ τοὺς ἄλλους Αἰακ., δηλ. τὸν Πηλέα, Φῶκον καὶ τοὺς ἀπογόνους τούτων (Ἀχιλλέα, Τεῦκρον).

Δ'. Πολεμικὸν συμβούλιον τῶν Περσῶν.

(Κεφ. 66-67, 70)

Κεφ. 66-67.

Ἐπειδή, χρονκ. — ἐκ Τρηχίνος, συναπτεόν τῷ διεβησαν. — τρωμα = ἄττ. τραῦμα = ἤττα, ἀπώλεια. — ἐπέχω = ἀναμένω. — γίγνομαι ἐν = ; (κεφ. 50.) — ἐνθαῦτα = τότε. — συμμίγνυμι τινι = ὁμιλῶ μετὰ τινος. — προῖζομαι = καθέζομαι ἐπὶ τῆς πρώτης ἔδρας, λαμβάνω τὴν πρωτοκαθεδρίαν, προεδρεύω. — μετάπεμπτος = προσκληθεὶς (δι' ἀπεσταλμένου). — ταξίαρχος = διοικητὴς (πλοίου). — σφι . . . ἐκάσιψ = ἐκάσιψ αὐτῶν. — τιμῆ = τιμητικὴ θέσις, σειρά. — ὁ Σιδώνιος βασιλεὺς = ὁ βασιλεὺς τῶν Σιδωνίων. — μετὰ δὲ = ἄττ. μετὰ δὲ τοῦτον. — ἐπὶ δὲ = ἄττ. ἐπὶ δὲ τούτοις = μετὰ τούτους δέ. — ὄλλοι = οἱ ἄλλοι. — κόσμω = ἐν τάξει. — ἐπεξῆς = ἄττ. ἐφεξῆς = κατὰ σειράν. — εἰρώτα = διέταττε νὰ ἐρωτᾷ. — ἀποπειρωμαί τινος = προσπαθῶ νὰ μάθω παρά τινος. — εἰ ναυμαχίην ποιέοιτο, πλαγία ἐρωτητικ. πρότασις προερχομένη ἐκ τῆς ἀπορηματικῆς ὑποτακτ. τοῦ εὐθέως λόγου = ἐὰν πρέπει νὰ κάμῃ ναυμαχίαν.

Θεσηάμενοι τὸ τρωμα τὸ Δ., μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου ὁ Ξέρξης διὰ κήρυκος εἶχε δώσει τὴν ἄδειαν εἰς τὸν ἐν Ἰστιαίᾳ εὐρισκόμενον ναυτικὸν στρατόν του νὰ καταλίπη τὴν τάξιν του καὶ νὰ μεταβῇ πρὸς θέαν τῶν ἐν Θερμοπύλαις νεκρῶν. — ἐν Φαλήρῳ, ἐπινειφ τότε τῶν Ἀθηνῶν. Βραδύτερον ὁ Θεμιστοκλῆς κατέστησε τὸν Πειραιᾶ κύριον λιμένα τῶν Ἀθηνῶν. — (ἐθέλων) σφι, δηλ. τοῖς ἐπιπλέουσι. — πρώτος ὁ Σιδώνιος, διότι τὰ πλοῖα τῶν Σιδωνίων ἦσαν τὰ ἄριστα.

Κεφ. 70.

Οἱ πλεῦνες = ἄττ. ; — κατὰ τωῦτὸ γνώμην ἐκφέρουσαι = ἐκφράζουσι τὴν αὐτὴν γνώμην, εἶναι τῆς αὐτῆς γνώμης. — τοιγαρῶν = ἄττ. τοιγαροῦν = διὰ τοῦτο λοιπόν. — ἐκέλευε, τοὺς περὶ αὐτόν. — παρήγγελλον, ὑποχμ. : οἱ ταξίαρχοι. — ἀναπλέειν

=*ἀνάγεσθαι*.—*παρεκρίθησαν*=παρετάχθησαν (πρὸς ναυμαχίαν)·
 τούτου ἀκριβεστέρα διασάφησις τὸ *διαταχθέντες*=κατὰ σειρὰν καὶ
 τάξιν.—*κατ' ἠσυχίην*=ἠσύχως.—*ἐξέχρησε*, τοῦ ῥ. *ἐκχρῶ* (-άω)
 =ἐξαρῶ.—*οἱ δὲ παρεσκ.*=*παρεσκευάζοντο* δὲ (πρβλ. κεφ. 40
 «οἱ δὲ ἐπυνθάνοντο»).—*ἀρρωδίη*=ἄττ. *δρρωδία*=φόβος, τρό-
 μος.—*ἀρρώδεον*=ἄττ. *ῶρρώδουν*· *δρρωδῶ*=;—*δι... μέλλοιεν... πολιορκήσονται* (= *πολιορκηθήσονται*),
 παρατηρητέα ἢ ἀλλαγὴ τῶν ἐγκλίσεων.—*κατήμενοι*=ἄττ.
καθήμενοι.—*ἀπολαμφθέντες*=ἄττ. *ἀποληφθέντες*· *ἀπολαμ-
 βάνω*=; (κεφ. 11).—*ἀπέντες*=ἄττ. *ἀφέντες*.

*Ε'. Προσπάθειαι τοῦ Θεμιστοκλέους
 ὅπως οἱ Ἕλληνες ναυμαχήσωσιν ἐν Σαλαμῖνι.*

(Κεφ. 71-72, 74-76, 78-82)

Κεφ. 71-72.

Ἐπὶ *νύκτα*=διαρκούσης τῆς νυκτός.—*καίτοι*=καὶ ὅμως.—*ἐμμηχάνητο*, ὑπερσυντλ. ἐν παθητικ. σημασίᾳ τοῦ ῥ. *μηχανῶμαι*=ἐπινοῶ.—*ὅπως μὴ ἐσβάλοιεν*=πῶς νὰ μὴ εἰσβάλωσιν.—*κατ' ἠπειρον*=διὰ ξηρᾶς.—*ὡς τάχιστα*=εὐθὺς ὡς.—*οἱ ἀμφὶ Λεωνίδην*=ὁ Λεωνίδας καὶ οἱ περὶ αὐτόν.—*πολίων*=ἄττ. πόλεων.—*ἐς τὸν Ἴ. ἴζοντο*, βραχυλογία=*ἐλθόντες ἐς τὸν Ἴ. ἴζοντο ἐν αὐτῷ*· *ἴζομαι*, ἐπὶ στρατοῦ=; (κεφ. 52).—*ἔπειμί τι*=; (κεφ. 42).—*συγχῶ* (-όω)=καλύπτω διὰ χωμάτων, κταστρέφω.—*ἄνω*=*άνύω*=περατῶ.—*φορμὸς* (ἐκ τοῦ ῥ. *φέρω*)=*κοφίνι*.—*ψάμμος*=ἄμμος.—*εισφορῶ*=*εἰσφέρω*=εἰσκομίζω.—*ἐλινύω* (μετὰ μετχ.)=*παύω* νά...—*οἱ βωθήσαντες*=οἱ ἐλθόντες εἰς βοήθειαν.—*Ἑλλήνων*, ἐκ τοῦ *οἱ βωθήσαντες*.—*ὑπερῶρρωδῶ* (=ἄττ. *ὑπερδρρωδῶ*) *τινι*=μεγάλως φοβοῦμαι διὰ τινα.—*οὐδὲν μέλει τι*=οὐδόλως φροντίζει τις.—*παροϊχώκεε*, ὑπερσυντλ. τοῦ *παροίχομαι*=ἔχω παρέλθει.

Παροϊχώκεε, ἐπειδὴ ἡ ἐορτὴ τῶν Ὀλυμπίων καὶ Καρνείων

εἶχε παρέλθει, οὐδένα σπουδαῖον λόγον ἠδύνατο νὰ προβάλωσιν οἱ λοιποὶ Πελοπονν. διὰ τὴν καθυστέρησίν των ταύτην.

Κεφ. 74.

Τοιοῦτω πόνῳ συνέστασαν = εἰργάζοντο ἀπὸ κοινοῦ εἰς τοιοῦτον ἐπίπονον ἔργον (δηλ. εἰς τὴν δχύρωσιν τοῦ Ἴσθμοῦ). — **περὶ τοῦ παντὸς δρόμον θέω** = διαγωνίζομαι (διακινδυνεύω) περὶ τῶν ὁδῶν. — **ἐκλάμπομαι τινι** = διακρίνομαι εἰς τι. — **ὄμως**, συναπτόεν τῷ ἀρρώδεον, ὕπερ=; (κεφ. 70). — **πυνθανόμενοι**, μετχ. ἐνδοτχ. — **οὐκ οὕτω . . . ὡς** = ὅχι τόσο . . . ὅσον. — **δειμαίνω περὶ τινι** = φοβοῦμαι περὶ τινος. — **τέως** = ἐπὶ τινὰ χρόνον. — **σιγῇ** = μὲ χαμηλὴν φωνήν, κρυφίως. — **θῶμα ποιούμενοι**, ἐτέθη ὁ πληθ., διότι ἐν τῷ ἀνὴρ ἀνδρὶ ἐνουπάρχει ἢ ἔννοια τῆς πλειονότητος. — **θαῦμα ποιῶμαι** = **θαυμάζω**. — **ἐξεργάγη**, ἀπροσώπως = ἐγένετο ἔκρηξις (τῆς ἀγανακτήσεως τῶν στρατηγῶν καὶ στρατιωτῶν). — **ἐς τὸ μέσον** = ἐν τῷ φανερῷ. — **οἱ μὲν**, ἐτέθη ὡς εἰ προηγεῖτο πολλὰ ἔλεγον ἀντὶ τοῦ ἐλέγετο. — **χρεὸν** (= ἀττ. **χρεῶν**) εἶη = **χρεῖη**· τοῦ ἀπροσ. **χρή**. — **μηδὲ** = **καὶ μή**. — **δοριάλωτος** = κυριευθεὶς διὰ πολέμου. — **Ἄθ.** δὲ κτλ., βραχυλογία ἀντί: **Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Αἰγ. καὶ Μεγ.**, ὡς **χρεὸν εἶη αὐτοῦ μένοντας ἀμύνεσθαι**.

Ταῦτα πυνθανόμενοι, διὰ τοῦ ταῦτα ἐννοεῖται ἡ δχύρωσις τοῦ Ἴσθμοῦ. — **περὶ τῶν αὐτῶν**, περὶ ὧν καὶ εἰς τὰ προηγούμενα συνέδρια, δηλ. ἂν πρέπει νὰ φύγωσιν ἢ νὰ μείνωσιν. — **αὐτοῦ**, δηλ. ἐν Σαλαμῖνι.

Κεφ. 75.

Ἐνθαῦτα, χρονιχ. — **ὡς**, αἰτλγχ. — **εσσοῦτο** = ἀττ. **ἠιτᾶτο**. — **πλοῖω** = διὰ πλοίου· συναπτόεν τῷ πέμπει. — **χρεόν**, δηλ. **ἔστι** = **χρή**. — **τὸν δὴ** κτλ. = ἀκριβῶς τοῦτον, τὸν ὁπαῖον ὁ Θεμιστ. κτλ. — **ὑστερον τούτων τῶν πραγμάτων** = μετὰ ταῦτα τὰ συμβάντα· ἐπεξηγεῖται σαφέστερον διὰ τοῦ: **ὡς ἐπεδέκοντο** κτλ. — **ἐπιδέχομαι** = **δέχομαι**. — **πολιτίας** = ἀττ. **πολίτας**. — **χρήμασι ὄλβιον**, δηλ. **ἐποίησε ὄλβιος** = εὐτυχῆς, εὐδαίμων. — **τὰ ὑμέτερα** (δηλ. **προήγματα**), περίφρασις ἀντί: **ὑμᾶς**· ὡς καὶ τὰ τῶν **Ἑλλήνων προήγματα** = τοὺς **Ἑλληνας**. — **καθύπερθε γίγνομαι** =; (κεφ. 60).

— *δρασμός* = άττ. *δρασμός* = ; (κεφ. 4). — *παρέχει* (άπρσ.) = έπιτρέπεται, είναι εύκολον. — *έξεργάζομαι τι* = κατορθώνω, έκτελώ τι. — *περιορώ* (μετά μετχ.) = έπιτρέπω, άφίνω νά... — *διαδιδράσκω* = ; (κεφ. 60). — *τε*, μετά τὸ *οὔτε... οὔτε* = ; (κεφ. 57). — *πρὸς έωντούς* = πρὸς άλλήλους. — *τούς τὰ ύμέτερα* κτλ., έπεξηγήσις τοῦ *σφέας*. — *τούς μή, δηλ. τὰ ύμέτερα φρονέοντας*.

Ἔστερον τούτων τῶν *πρ.*, δηλ. μετά τὸ τέλος τῶν Περσικῶν πολέμων. — *ὡς έπεδέκοντο* κτλ., επειδή ὁ αριθμὸς τῶν πολιτῶν Θεσπιέων κατὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους ήλαττώθη (πρβλ. βιβλ. VII, κεφ. 222 καὶ βιβλ. IX, κεφ. 30), οἱ Θεσπιεῖς πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ κενοῦ έδέχοντο ξένους ὡς πολίτας· μεταξύ δὲ τούτων ήτο καὶ ὁ θερμῶς συσταθεὶς ὑπὸ τοῦ Θεμιστοκλ. Σίκιννος.

Κεφ. 76.

Ἐκποδὼν *άπαλλάσσομαι* = *άπέρχομαι*. — *ὡς* = επειδή. — *πιστός* = πιστευτός, αξιόπιστος. — *τοῦτο μέν... τοῦτο δέ* = ; (VI, κεφ. 44). — *επειδή, χροικ.* — *άνηγον*, *άπολύτως άνευ τοῦ τὰς ναῦς*· *θεν* = *άνήγοντο*. — *τὸ άπ' έσπέρης κέρας* = τὸ δυτικὸν κέρας· προσδιορίζει *άκριθέστερον* τὸ ὑποκμ. τοῦ *άνηγον*. — *κυκλούμενοι*, δηλ. τοὺς Ἑλλ. — *ίνα δή* = *ίνα φυσικῶς*. — *άπολαμφθέντες* = ; (κεφ. 70). — *δοῖεν*, μετά τὸ *έξή* παρατηρητέα ή μεταβολή τῶν *έγκλίσεων*. — *τίσις* = *τιμωρία*, *έκδίκησις*· *τίσιν δίδωμί τινος* = *τιμωροῦμαι διὰ τι*. — *άγωνισμα* = τὸ ἐν *άγωνι* γεγενημένον *έργον*, *πολεμικὸν κατόρθωμα*. — *τῶν Περσέων* = *πολλοὺς τῶν Περσέων*. — *ὡς*, *τελικὸς σύνδεσμος*· *έπαναλαμβάνεται* *κατωτέρω* διὰ τοῦ *ίνα*. — *έξοισομένων* (μέλλ. μετά παθητ. σημασίας τοῦ β. *έκφέρομαι*) *τῶν τε άνδρῶν καὶ τῶν ναυηγίων* = *επειδή καὶ οἱ άνδρες καὶ τὰ ναυάγια θά φέρωνται έξω* (ἐκ τῆς θαλάσσης εἰς τὴν ξηράν). — *πόρος* = *πέραμα*· *έν πόρῳ τῆς ναυμαχίης τῆς μελλ. έσ.* = *έν τόπω, ένθα έμελλε νά γίνη ή ναυμαχία*. — *τούς μέν*, δηλ. τοὺς Πέρσας· *τούς δέ*, δηλ. τοὺς Ἑλλ. — *περιποιῶ* = *διασώζω*. — *σιγῆ* = *ήσυχως*, *άνευ θορύβου*. — *πυνθανοίατο* = *άττ. πυνθάνοιντο*. — *παραρτέομαι τι* = *παρασχευάζω τι*.

Κεφ. 78-79.

᾽Ωθισμὸς λόγων = λογομαχία. — **τῆς ἡμέρης**, γενκ. χρονκ. — **᾽ῶρων** = ἄττ. **ἑῶρων** = ἐωράκεσαν. — **ἑδόκεον** = ᾤοντο. — **εἶναι**, ὑποκμ. **αὐτούς**. — **κατὰ χώραν εἶμι** = εἶμαι εἰς τὴν θέσιν μου. — **συνεσηκότεων τῶν στρατηγῶν** = ὅτε διεφώνουν οἱ στρατηγοί. — **γενόμενα** = εἶμαι πεπεισμένος. — **πυνθανόμενος**, μετχ. αἰτλγκ. — **τρόπος** = χαρακτήρ. — **᾽ὠνήρ**, κρᾶσις, ἐκ τοῦ ὁ ᾽ὠνήρ. — **συνέδριον** = τόπος τοῦ συνεδρίου. **ἐπὶ τὸ συνέδριον** = εἰς τὴν θύραν τοῦ . . . — **ἐκκαλοῦμαι** = καλῶ ἔξω. — **ὑπὸ** = ἔνεκα. — **λήθην τινὸς ποιῶμαι** = ἐπιλανθάνομαι τινος = λημονῶ τι. — **συμμίγνυμι τινι** = ; (κεφ. 58). — **ἔξερχομαι τινι** = ἔρχομαι ἔξω πρὸς τινά. — **στασιάζω** = φιλονικῶ. — **ἐν τῷδε**, δηλ. **τῷ καιρῷ**. — **τοι** = ἄττ. **σοι**. — **ἴσον ἐστὶ Πελοποννησιοῖσι** = εἶναι τὸ αὐτὸ διὰ τοὺς Πελοπ. — **ἐκπλῶσαι** = ἄττ. ἐκπλεῦσαι. — **περιέχομαι** = ; (κεφ. 10).

Ἐξ Αἰγίνης διέβη, ὁ Ἄριστ. ἐπέστρεφεν ἐκ τῆς ἐξορίας ποιούμενος χρῆσιν τοῦ δικαίουματος, ὅπερ εἶχε χορηγήσει εἰς τοὺς ἐξωστρακισμένους ψήφισμα τῶν Ἀθην. γενόμενον πρὶν ἢ ἐγκαταλειφθῆ ἢ πόλις. — **ἐξωστρακισμένος ὑπὸ τοῦ δ.**, πιθανῶς κατὰ τὸ ἔτος 483 τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ Θεμιστοκλ. — **ἐκείνων**, δηλ. τῆς προτέρας ἔχθρας των. — **ἐνθεῦτεν**, δηλ. ἀπὸ Σαλαμίνας.

Κεφ. 80-81.

Ἀμείβομαι = ; (κεφ. 60). — **τοισίδε** = ἄττ. **τοῖςδε** (δηλ. **τοῖς λόγοις**). — **κάρτα** = ἄττ.; — **χρηστά** = ὠφέλιμα. — **διακελεύομαι** = προτρέπω. — **εὔ ἀγγέλλω** = καλὴν εἶδησιν κομίζω. — **τὰ γὰρ ἐδεόμην** κτλ., ἢ σύνταξις: **ἤκεις αὐτὸς αὐτόπτης γενόμενος (τούτων)**, ἃ **γενέσθαι ἐγὼ ἐδεόμην**. — **ἐξ ἐμέο**, δηλ. **ἐόντα** = ὅτι ἐκ μέρους μου προέρχονται, ὅτι εἰς τὰς ἐνεργείας μου ὀφείλονται. — **ὅτε**, ἐνταῦθα ἐν αἰτλγκ. σημασία = ἐπειδὴ. — **παραστήσασθαι** = ἀναγκάσαι, δηλ. **ἐς μάχην καθίστασθαι**. — **πλάσσω** = ἐπινοῶ. **δόξω πλάσας λέγειν (αὐτά)** = θὰ φανῶ ὅτι ἐξ ἰδίας ἐπινοίας λέγω αὐτά. — **οὐ πείσω**, δηλ. **αὐτούς**. — **ὡς οὐ ποιεύντων τῶν β. ταῦτα** = διότι οὗτοι (οἱ λοιποὶ στρατηγοί) νομίζουσιν, ὅτι οἱ βάρβαροι δὲν πράττουσι ταῦτα. — **παρελθὼν** = παρουσιασθεὶς (εἰς τὸ συνέδριον τῶν στρατηγῶν). — **ὡς ἔχει** = πῶς ἔχει,

δηλ. τὸ πρᾶγμα. — ταῦτα δὴ τὰ κάλλ., δηλ. ἐστί. — ὁμοῖον = τὸ αὐτό. — οὐ, συναπτόεν τῷ ἔτι = οὐκέτι. — μόγις = μόλις, μετὰ δυσκολίας. — ἐπορμέοντας = ἄττ. ἐφορμοῦντας· ἐφορμῶ (-έω) = μένω ἠγκυροβολημένος παρά τινι τόπῳ, ἐκτελῶ ἀποκλεισμόν. — παραρτέομαι = γίνομαι ἔτοιμος, παρασκευάζομαι. — συνεβούλευε, δηλ. αὐτοῖς. — ἀλέξομαι (καὶ μ. μέλλων ἀλεξήσομαι) = ἀμύνομαι. — εἶπας = ἄττ.; — μεθίσταμαι = ἀποχωρῶ. — τῶν δέ = τούτων δέ (δηλ. τῶν στρατηγῶν). — ἀμφισβασίη = ἀμφισβήτησις, φιλονικία· ὥστε λόγων ἀμφισβασίη = λογομαχία — πείθομαί τι = πιστεύω τι

Κάρτα τε χρ. διακελεύεαι, ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ἀμιλλαν τίς νὰ εὐεργετήσῃ περισσότερο τὴν πατρίδα. — εὖ ἠγγειλας, ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ἀγγελίαν τῆς περικυκλώσεως τῶν Ἑλλήνων.

Κεφ. 82.

Ἦλερ δὴ = ἀκριδῶς αὐτὴ, ἥτις βεβαίως. — ἐν τοῖσι... = μεταξὺ τῶν... — κατελοῦσι = ἄττ. καθελοῦσι· καθαιρῶ = νικῶ. — τῇ πρότερον ἐπ' Ἄρτ., δηλ. αὐτομολησάσῃ. — ἐξεπληροῦτο... ἐς τὰς, ἐνταῦθα = ἀνήρχετο εἰς τὸν ἀκριδῆ ἀριθμὸν τῶν... — δύο νεῶν κατέδεε (ὡς ὑποχμ.: τὸ ναυτικόν) ἐς τὸν ἀριθμὸν = εἶχεν ἀνάγκην δύο (μόνον) πλοίων διὰ τὸν στρογγύλον ἀριθμὸν.

Ἐς τὸν τρίποδα, τὸν ὁποῖον οἱ Ἑλλ. μετὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς μάχην ἀφίερωσαν εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνα. Ὁ τρίπους οὗτος ἦτο χρυσοῦς καὶ ἐστηρίζετο ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τριῶν χαλκῶν ὄψεων, ὧν τὰ σώματα περιπλεκόμενα ἀπετέλουν σπειροειδῆ στήλην· ἐπὶ τῶν σπειρῶν τῶν ὄψεων οἱ Ἑλλ. ἐπέγραψαν τὰ ὀνόματα τῶν πόλεων τῶν μετασχουσῶν τῶν κατὰ τῶν Περσῶν ἀγώνων (βλ. εἰκ. ἐν πίν. XII). Καὶ ὁ μὲν χρυσοῦς τρίπους ἐσυλήθη ὑπὸ τῶν Φωκέων ἐν τῷ γ' ἱερῷ πολέμῳ, οἱ δὲ χαλκοὶ ὄφεις μετεκομίσθησαν ἐπὶ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου σώζονται μέχρι σήμερον ἐν τῷ Ἰπποδρόμῳ (Ἀτμεϊντάν) ἠκρωτηριασμένοι. — τῇ πρότερον ἐπ' Ἄρτ. τῇ Δημνίῃ, περὶ τοῦ πράγμ. ἰδ. κεφ. 11 «Ἀντίδωρος Δήμνιος... αὐτομολέει κτλ.». — εἰς τὰς, τὸ ἄρθρον ἐτέθη ἀναφορικῶς πρὸς τὸ ἐν κεφ. 42 μνημονευθὲν ὀλικὸν ἄθροισμα τῶν 378 πλοίων, ὅπερ νῦν ἀνήλθεν εἰς 380 πλοῖα· ὡσαύτως εἰς τὸ ἐν κεφ. 42 μνημονευθὲν ὀλικὸν ἄθροισμα τῶν πλοίων ἀναφέρεται καὶ τὸ κατωτέρω τότε.

ΣΤ'. Ἡ ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχία (480).

(Κεφ. 83-96)

Κεφ. 83.

᾽Ως δὴ = ἐπειδὴ λαιπόν. — τὰ λεγόμενα ῥήματα = οἱ λόγοι. — ἡὼς = ἄττ. ἕως. — δὴ = ἦδη. — διαφαίνει = φαίνεται, ἀνατέλλει. — καὶ οἷ = καὶ οὗτοι (οἱ Ἕλλ.). ἀντὶ τῆς ὀνομαστ. «οἷ... ποιησάμενοι» ἀνεμένετο γενκ. ἀπόλυτος «τούτων ποιησαμένων»* διατί; — τῶν ἐπιβατέων = ἄττ. τῶν ἐπιβατῶν· ἐπιβάται = ναυτικοὶ στρατιῶται. — προαγορεύω = λέγω ἐνώπιον πάντων. — εὖ ἔχοντα = ὠραῖα, εὖστοχα· συναπτέον τῷ ἐκ πάντων· κατ' ἐννοιαν = ὠραιότερα ἀπὸ ὅλους. — τὰ ἔπεα ἣν ἀντιτιθέμενα (= ἀντετίθετο) = οἱ λόγοι τοῦ ἀπέβλεπον εἰς τοῦτο, εἰς τὸ ν' ἀντιπαραθέτη. — πάντα τὰ κρέσσω (= ἄττ. κρείσσω) τοῖσι ἔσσοσι (= ἄττ. τοῖς ἦτιοσι) = ὅλα τὰ εὐγενέστερα πρὸς τὰ χειρότερα. — καιάστασις = συνήθεια, ὅροι τοῦ βίου. — ἐγγίνεται = κεῖται. — παραινέσας, δηλ. τοῖς Ἕλλησι. — τούτων, ἐκ τοῦ τὰ κρέσσω. — καταπλέκω τὴν ῥῆσιν = παύομαι τοῦ λόγου. — κατὰ τοὺς Αἰακίδας = πρὸς ἐπίκλησιν τῶν Αἰακιδῶν. — ἀπεδήμησε = εἶχεν ἀποπλεύσει.

Προηγόρευε εὖ ἔχοντα..., καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἔλαβον τὸν λόγον ἐν τῷ συνεδρίῳ, ἀλλ' ὁ Ἡρόδ. ἀναφέρει μόνον τὸν Θεμιστ., διότι τούτου ὁ λόγος ἦτο ὁ σημαντικώτατος. Τὸ περιεχόμενον τοῦ λόγου δὲν ἀνακοινοῖ ἡμῖν ὁ Ἡρόδ., ἀλλὰ δηλοῖ ὅλως γενικῶς ἐπὶ τίνων σημείων ὁ λόγος ἐστηρίχθη. — πάντα τὰ κρέσσω τοῖσι ἔσσοσι, δηλ. τὴν ἀνδρείαν πρὸς τὴν δειλίαν, τὴν ἐλευθερίαν πρὸς τὴν δουλείαν, τὴν δόξαν πρὸς τὴν καταισχύνην. — κατὰ τοὺς Αἰακίδας, περὶ τοῦ πράγμ. ἰδ. κεφ. 64.

Κεφ. 84.

Ἐνθαῦτα, χρονκ. — ἐπεκέατο = ἄττ. ἐπέκειντο· ἐπίκειμαι = ἐπιτίθεμαι. — πρύμναν ἀνακρούομαι = πλέω ὀπισθοδρομικῶς

(οὕτως ὥστε τὸ ἔμβολον νὰ μένη ἐστραμμένον πρὸς τοὺς ἐχθρούς). — *ὠκελλον*, πρτκ. ἀποπειρτκ. *ὀκέλλω τὰς ναῦς* = φέρω τὰ πλοῖα εἰς τὴν ξηράν. — *ἐξανάγομαι* = ἐξέρχομαι (δηλ. ἐκ τῆς τάξεως). — *νηί*, δηλ. *τῶν πολεμίων*. — *ἐμβάλλω νηί* = προσβάλλω πλοῖον διὰ τοῦ ἐμβόλου, κάμνω ἔφοδον κατ' αὐτοῦ. — *συμπλακείσης τῆς νεός*, δηλ. *τῆ νηὶ τῶν πολεμίων*. — *οὐ δυναμένων*, δηλ. *τῶν ναυτῶν*. — *οὕτω* = τότε. — *συνέμισγον*, δηλ. *τοῖς πολεμίοις συμμίσγω* = ; (κεφ. 16). — *Αἰγινῆται*, δηλ. *λέγουσι*. — *διακελεύσασθαι*, δηλ. *τοῖς Ἑλλησι* τὸ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ *λέγεται*. — *διακελεύομαι* = ; (κεφ. 80). — *στρατόπεδον* = στρατεύμα. — *δαιμόνιοι* = ἀνόητοι. — *μέχρι κόσου*, δηλ. *χρόνου*.

Κεφ. 85.

Κατὰ = ἀπέναντι. — *ἐτετάχατο* = *τεταγμένοι ἦσαν*. — *τὸ πρὸς Ἐλευσίνας*... = τὸ πρὸς τὸ μέρος τῆς Ἐλ... — *τὸ πρὸς ἐσπέρης*... = τὸ πρὸς δυσμάς... — *Ἴωνες*, δηλ. *ἐτετάχατο*. — *τὸ πρὸς τὴν ἠῶ* κτλ., δηλ. *κέρας*. — *ἠῶς* = ἀνατολή. — *ἐθελονακῶ* = ἐκουσίως δεικνύω δειλίαν (ἐν πολέμῳ). — *αὐτῶν*, ἐκ τοῦ *ὀλίγοι*. — *ἔχω*, μετ' ἀπρμφ. = ; — *καταλέγω* = ἀπαριθμῶ. — *χρήσομαι αὐτοῖσι οὐδὲν* = *οὐ χρήσομαι αὐτοῖς* = *οὐ καταλέξω αὐτὰ (τὰ ὀνόματα)*. — *μέμνημαι*, ἐνταῦθα = ἀναφέρω. — *καταστησάντων τῶν Περσέων*, δηλ. *αὐτὸν τύραννον καθίστημι* = διορίζω. — *οἱ* = *αὐτῶ*.

Τὸ πρὸς Ἐλ. κτλ., ὥστε οἱ Φοίνικες κατεῖχον τὸ δεξιὸν κέρας τοῦ Περσικοῦ στόλου. — *τὸ πρὸς τὴν ἠῶ* κτλ., ἐπομένως οἱ Ἴωνες ποῖον κέρας τοῦ Περσικοῦ στόλου κατεῖχον; — *κατὰ τὰς Θεμ. ἐντολάς*, ὁ Θεμιστ. κατὰ τὸν ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου ἀπόπλουον εἶχε χαράξει ἐπὶ βράχων συμβουλὰς πρὸς τοὺς μετὰ τοῦ Ξέρξου στρατευομένους Ἴωνας, ὅπως ἀποστατήσωσιν ἀπὸ τῶν Περσῶν ἢ παραμένοντες παρὰ τοῖς Πέρσiais δειχθῶσιν ἐκουσίως δειλοὶ κατὰ τὴν συμπλοκὴν. — *διὰ τοῦτο τὸ ἔργον*, ποῖον; — *ἀνεγράφη*, δηλ. ἐν τῷ καταλόγῳ, τῷ ὄρισμένῳ πρὸς σημείωσιν τῶν εὐεργετῶν τοῦ βασιλέως.

Κεφ. 86.

Περὶ τούτους = τὰ ἀφορῶντα εἰς τούτους (δηλ. τοὺς Ἴωνας). — *τὸ πλῆθος τῶν νεῶν*, δηλ. τῶν Περσῶν = *αἱ πλείοται νῆες*,

εἰς ὃ παράθεσις κατ' ἐπιμερισμὸν τὸ ἐπόμε. *αἱ μὲν . . . αἱ δέ.* — *κεραΐζω* = καταδυθίζω, καταστρέφω. — *σὺν κόσμῳ* = κανονικῶς· ἀντιτίθεται πρὸς τὸ *οὔτε σὺν νόῳ*· τὸ δὲ *κατὰ τάξιν* ἀντιτίθεται πρὸς τὸ *οὔτε τεταγμένων*. — *σὺν νόῳ* = μετὰ περισκέψεως. — *συνοίσσασθαι*, μέλλ. τοῦ ῥ. *συμφέρομαι* = γίνομαι, ἀποθαίνω. — *ἐγένοντο* = ἀνεδείχθησαν. — *μακρῶ* = πολὺ (ἐπιρρ.). — *ἀγαθὸς* = ἀνδρεῖος. — *προθυμώμενος . . . δειμαίνων*, μετχ. αἰτλγκ.· *δειμαίνω* = φοβοῦμαι. — *ἔδωκε* = ἤλπιζε· μετάβασις ἀπὸ τῆς μετχ. εἰς ῥ. παρεμφτκ. ἔγκλ. — *βασιλέα*, ὑποκμ. τοῦ *θειήσεσθαι*.

Αἰγινήτων, οὔτινες, ὡς φαίνεται, ἦσαν τεταγμένοι ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ κέρατος. — *πρὸς Εὐβοίῃ*, δηλ. παρὰ τὸ Ἄρτεμισιον. — *θειήσεσθαι βασιλέα*, ὁ Εἰρέξης καθήμενος ἐπὶ ἀργυρόποδος θρόνου εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρου Αἰγάλεω ἐπεσκόπει τὴν ναυμαχίαν μετὰ γραμματέων, οὔτινες ἐσημείουον τὴν δρᾶσιν ἑνὸς ἑκάστου.

Κεφ. 87.

Κατὰ τοὺς ἄλλους = ὡς πρὸς τοὺς ἄλλους. — *ἀτρεκέως* = ; (κεφ. 8). — *ὥς* = πῶς. — *εὐδοκιμῶ παρὰ τινι* = τιμῶμαι, ἀπολαύω καλῆς ὑπολήψεως παρὰ τινι. — *ἐπειδή*, χρονκ. — *θόρυβος* = ἀταξία. — *τὰ βασιλέως πρήγματα* = ὁ στόλος τοῦ βασιλέως. — *ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ* = κατὰ ταύτην τὴν στιγμήν, τότε. — *καὶ ἡ* = καὶ αὐτῇ. — *ἡ δὲ αὐτῆς*, δηλ. *ναῦς αὐτῆς* = Ἄρτεμισίας. — *πρὸς τῶν πολεμίων μάλιστα* = πολὺ πλησίον τῶν πολεμίων. — *ἔδοξέ οἱ*, ἂν καὶ προηγεῖται *καὶ ἡ*· ἀντὶ τούτου ἀνεμύνητο τὸ ἐβουλεύσατο. — *συνήνευκε* (δηλ. *αὐτῇ*), ἀόρ. τοῦ ῥ. *συμφέρω (τινὶ)* = φέρω καλὸν ἀποτέλεσμα εἰς τινά, ὠφελῶ τινά. — *καὶ αὐτοῦ ἐπιπλέοντος τοῦ . . .* = ἐφ' ἧς (νεῦς) ἐπέβαιναν (ὡς διοικητῆς) αὐτὸς ὁ βασιλεὺς τῶν . . . — *εἰ μὲν (= μὴν) καὶ* = ἐὰν ὁμοῦ καὶ πράγματι. — *νεῖκος* = φιλονικία. — *πρὸς αὐτόν*, τὸν Δαμ. — *ἐγεγόνεε*, τῇ Ἄρτεμισίᾳ. — *ἐόντων*, δηλ. *αὐτῶν*, τῆς Ἄρτεμισίας καὶ τοῦ Δαμασ. — *μέντοι* = βεβαίως. — *ἐκ προνοίης* = ἐπίτηδες, μεμελετημένως. — *συνεκύρησε*, ἀόρ. τοῦ *συγκυρέω*, ὅπερ μετὰ μετχ. = συμπίπτω νὰ . . . — *παραπίπτω* = συναντῶ. — *εὐτυχία χρῶμαι* = ἐπιτυγχάνω. — *ἀγαθὰ* = ὠφέλεια. — *δ τε γάρ . . .*, εἰς ἀπόδοσιν τοῦ *τε* δὲν ἔπεται *καί*· διότι ὁ Ἡρόδ. μετὰ τὴν μνείαν τῆς πρώτης ὠφελείας ἐπαναλαμβάνει αὐτὴν ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ 88

κεφ. διὰ τοῦ **τοῦτο** μὲν καὶ ἐπιφέρει τὴν δευτέραν ὠφέλειαν διὰ τοῦ **τοῦτο** δέ.— **μιν** = αὐτήν, δηλ. τὴν Ἄρτεμ.— **αὐτοῖσι**, δηλ. **τοῖς Ἑλλήσι**.— **ἀμύνω τινί** = βοηθῶ τινά.— **ἀποστρέφω** (ἀμτβτ.) = στρέφομαι ὀπίσω.

Ἔτι περὶ Ἑλλ. ἐόντων, δηλ. κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς στρατείας.— **αὐτά**, δηλ. τὸ ἐμβάλλειν νηὶ **Δαμασιθύμου**.— **τριήραρχος**, ὁ Παλληνηεὺς Ἀμεινίας.

Κεφ. 88.

Τοῦτο μὲν . . . **τοῦτο** δέ = ; (κεφ. 76).— **συνήνεικε**, ἐνταῦθα, ὡς καὶ κατωτέρω = συνέβη.— **διαφυγεῖν τε καὶ μὴ ἄπ.**, ἐπεξήγησις τοῦ **τοιοῦτο γενέσθαι**· ἢ αὐτὴ ἔννοια ἐκφράζεται καταφατικῶς καὶ ἀποφατικῶς (πρὸς. κεφ. 5 «ἀποπλώσεσθαι καὶ οὐ παραμενέειν»).— **ἀπὸ τούτων** = ἐκ τούτου, δηλ. τοῦ **κακὸν ἐργάσασθαι**.— **μανθάνω** (μετὰ μετχ.) = ἀντιλαμβάνομαι, παρατηρῶ (ὅτι . . .).— **καὶ δὴ** = καὶ μάλιστα.— **ὡς εὔ. . .** = πόσον καλῶς . . .— **καὶ τὸν** = **καὶ τοῦτον** (δηλ. τὸν Ξέρξην).— **ἐπειρέσθαι** = ἄττ. ἐπερέσθαι· ἐκ τοῦ **λέγεται**.— **καὶ τοὺς** (= **καὶ τούτους**) **φάναι** = καὶ ὅτι οὗτοι (οἱ παρόντες) εἶπον μάλιστα, ναί.— **σαφῶς** = καλῶς· συναπτόεν τῷ **ἐπισταμένους**.— **τὸ ἐπίσημον** = τὸ διακριτικὸν ἐπὶ τινος σῆμα, σημεῖον.— **ἠπιστάετο** = ἄττ. ἠπίσταντο, ὅπερ ἐνταῦθα = ἐπίστευον, ἐνόμιζον.— **τὰ ἄλλα . . . αὐτῇ συνήνεικε** κτλ. = **τὰ ἄλλα**, ἃ **συνήνεικε**, **ἐγένετο αὐτῇ** (τῇ Ἄρτ.) **ἐς εὐτυχίην**.— **γίγνεται τί τινι ἐς εὐτυχίαν** = ἀποβαίνει (καταλήγει) τι εἰς εὐτυχίαν τινός.— **ὡς εἴρηται**, δηλ. **ἐμοί**.— **καὶ τὸ τῶν** κτλ., κεῖται παραλλήλως πρὸς τὸ **τὰ ἄλλα** ὡς β' ὑποκμ. τοῦ **συνήνεικε** = καὶ τὸ ὅτι οὐδεὶς ἐκ τῶν ἐν τῷ Καλυδικῷ πλοίῳ σωθεὶς ἐξ αὐτοῦ ἐγένετο κατήγορος (αὐτῆς).

Τὸ ἐπίσημον, τοῦτο παρίστανεν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον θεὸν τινά ἢ ἥρωα ἐξωγραφημένον ἢ ἐγγεγλυμμένον ἐπὶ τῆς πρόμνης τοῦ πλοίου, ὅπερ καὶ ὠνομάζετο ἐκ τοῦ σημείου τούτου.

Κεφ. 89.

Πόνος = μάχη.— **ἀπὸ μὲν ἔθανε**, τμησίς = **ἀπέθανε μὲν**· οὕτω καὶ κατωτέρω: **ἀπὸ δὲ (ἔθανον)** = **ἀπέθανον δέ**.— **ρέω** = κολυμβῶ.— **τοῖσι αἱ νέες δ.** = **οὔτοι, οἷς αἱ νέες δ.**, ὑποκμ. τοῦ

διένεον, ὅπερ διὰ τοῦ οἱ μὴ... ἀπολλύμενοι περιορίζεται. — **ἀπόλλυμαι ἐν χειρῶν νόμῳ** = ἀποθνήσκω ἐν τῇ συμπλοκῇ, ἐν τῇ μάχῃ. — **διανέω ἐς** = κολουμῶν διαπεραιοῦμαι εἰς. — **αἱ πρῶται** = αἱ ἐν τῇ πρώτῃ γραμμῇ τεταγμένοι νῆες. — **ἐνθαῦτα** = τότε. — **ἐς τὸ πρόσθε ταῖς ναυσὶ παρέρχομαι** = διέρχομαι πρὸς τὰ ἐμπρὸς μὲ τὰ πλοῖα. — **ἀποδεξόμενοι** = ἄττ. ἀποδειξόμενοι· ἀποδείκνυμαι = ; (κεφ. 17). — **περιπίπτω τινὶ** = πίπτω ἐπάνω εἰς τινα.

Καὶ αὐτοί, ὡς καὶ οἱ ἐν τῇ πρώτῃ γραμμῇ τεταγμένοι. — **τῆσι σφετ. νηυσὶ φ.**, δηλ. ταῖς πρώταις ναυσὶ.

Κεφ. 90.

Τῶν τινες Φ. = τινὲς τῶν Φοινίκων. — **διεφθάρατο** = ἦσαν διεφθαρμένοι. — **ἀπολοῖατο** = ἄττ. ἀπόλοιτο. — **ὡς προδόντων, αὐτῶν** (δηλ. τῶν Ἰώνων) γενκ. ἀπόλυτος, εἰ καὶ προηγείται δι' ἐκείνους· κατὰ ποίαν πτῶσιν ἔπρεπε νὰ τεθῆ ἢ μετχ.; — **οὔτω**, ἐνταῦθα = ὧδε· ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ: **ἔτι τούτων ταῦτα λ.** κτλ. — **ὥστε**, συναπτέον (οὐχὶ τῷ οὔτω, ἀλλὰ) τῷ **συνήνικε**. — **μισθός**, μέση λέξις, ὅτε μὲν = ἀμοιβή, ὅτε δὲ = τιμωρία, ὡς ἐνταῦθα. — **ἐπιφερομένη** = μεθ' ὀρμῆς ἐπερχομένη. — **ἀπαράσσω** = ἐξολοθρεύω, ξεπαστρεύω. — **θύομαι** = σῶζω. — **ὑπερλυποῦμαι** = ὑπερμέτρως λυποῦμαι, ἀγανακτῶ. — **πάντας**, δηλ. τοὺς Φοίνικας. — **κακός** = δειλός· τὸ ἀντίθ. **ἀγαθός** = ; — **ὄκως... ἴδοι** = ὁσάκις ἔβλεπε. — **τῶν ἔωντοῦ**, ἐκ τοῦ **τινα**. — **ὑπὸ τῷ οὔρεϊ** = εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους. — **ἀντίον** = ἀπέναντι. — **ἀναπνυθάνομαί τινα** = ζητῶ πληροφορίας περὶ τινος. — **γραμματιστῆς** = γραμματεὺς. — **πατρόθεν** = μετὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ πατρός. — **πρὸς δέ τι καὶ...**, ἢ σύνταξις: **πρὸς δὲ καὶ προσεβάλετό τι τούτου τοῦ Φ. πάθους Ἄρ. φίλος Ἰώνων ἔων...** = πρὸς τοῦτοις δὲ καὶ συνετέλεσέ τι εἰς τοῦτο τὸ πάθημα τῶν Φοινίκων ὁ Ἄρ. ...

Τοὺς Ἰωνας ἔρη., ἐπειδὴ Ἰωνες Σάμιοι εἶχον ἀποικίσει τὴν Σαμοθράκην, διὰ τοῦτο καὶ οἱ κάτοικοι τῆς νήσου ταύτης ὑπολογίζονται ἐν τοῖς Ἰωσι. — **κατήμενος ὑπὸ τῷ οὔρεϊ**, ὁ θρόνος, ἐφ' οὗ ἐκάθητο ὁ Ξέρξης, περιστοιχιζόμενος ὑπὸ τῶν συμβούλων καὶ γραμματέων αὐτοῦ, ἔστατο ἐγγὺς τῆς θαλάσσης, ἐπὶ τῶν τελευ-

ταίων προπόδων τοῦ Αἰγάλεω, ἐπὶ λοφίσκου. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐπὶ τῆς θέσεως *Κερατόπυργος*, οὐ μακρὰν τοῦ κατὰ τὸν Πειραιᾶ Κερατεινίου, ἐφ' ἧς σήμερον κεῖται ἐγκαταλελειμμένη πυριτιδαποθήκη (βλ. εἰκ. ἐν πλν. XI).

Κεφ. 91.

Ὑποστάντες, δηλ. τοῖς βαρβάροις· *ὑφίσταμαι τινι* = ἀνθίσταμαι κατὰ τινος.— *κερατίζω* = ; (κεφ. 86).— *δίκως διαφύγειεν* = ; (πρβλ. κεφ. 90 «*δίκως ἴδοι*»).— *φερόμενοι* = ; (VII, κεφ. 210).

Οἱ μὲν, δηλ. οἱ ταχθέντες διὰ τὴν θανάτωσιν τῶν Φοινίκων, οἱ δῆμιοι.— *ἐκπλεόντων*, δηλ. ἐκ τοῦ πορθμοῦ, τοῦ μεταξὺ Σαλαμίνοσ καὶ Αἰγάλεω.— *ἐν τῷ πορθμῷ*, τῷ μεταξὺ τῆς νήσου Ψυτταλείας καὶ Ἀττικῆς.

Κεφ. 92.

Συνεκύρουν = συνηγνῶντο τοῦ β. *συγκυρέω*.— *νέα*, δηλ. πολεμίαν.— *εἶλε* = συνέλαβε.— *τὴν προφυλάσσουσαν ἐπὶ Σκ.*, δηλ. *ναῦν*· τούτου δὲ ὡς ἐμφαντικώτερος προσδιορισμὸς εἶναι τὸ *Αἰγίναϊν*.— *ἡ προφυλάσσουσα ναῦς* = *ἡ προφυλακίς*.— *τὸν* = ἀττ. *ὄν*.— *κατακόπτω* = κόπτω εἰς τεμάχια, κομματιάζω.— *ἀρετὴ* = ἀνδρεία.— *ἐκπαγλέομαι* = καταλαμβάνομαι ὑπὸ ἐκπλήξεως, θαυμάζω καθ' ὑπερβολήν.— *τὸν* = *τοῦτον* (δηλ. τὸν Πυθέαν).— *ἤλω*, ἀόρ. τοῦ β. *ἀλίσκομαι* = συλλαμβάνομαι.— *σημήιον* = *ἐπίσημον* (κεφ. 88).— *βώσας* = ἀττ. *βοήσας*.— *τὸν Θεμιστ.*, ἀντικμ. τοῦ *ἐπεκερτόμησε*· *ἐπικερτομῷ* = κακολογῷ, ἐπιπλήττω.— *ἐς . . . τὸν μηδισμόν* = ὡς πρὸς τὸν μηδισμόν . . . — *ὄνειδίζων*, ἢ μετχ. δηλοῖ τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἐγένετο τὸ *ἐπικερτομεῖν*.— *ταῦτα*, δηλ. τὰ *ὄνειδη*.— *νηί*, δηλ. *τῇ Σιδωνίῃ*.— *ἀπορρίπτω τι εἰς τινα* = ἐξακοντίζω τι κατὰ τινος.— *περιγίγνομαι* = σῶζομαι.— *ὑπὸ τόν . . .* = ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ . . .

Ἐπερ εἶλε τὴν . . ., τὴν σύλληψιν τοῦ Αἰγινητ. τούτου πλοίου ὑπὸ τοῦ Σιδωνίου, καθὼς καὶ τὴν ἡρωϊκὴν γενναϊότητα τοῦ Πυθέα, διηγεῖται ὁ Ἡρόδ. ἀλλαχοῦ (ἐν βιβλ. VII, κεφ. 179, 181).— *τὸν οἱ Πέρσαι . . . ἐκπαγλ.*, ὅτε συνελαμβάνετο τὸ Αἰγιν. πλοῖον, ἐφ' οὗ ἦτο ὁ Πυθέας, τόσον ἀντειχεν οὗτος πολεμῶν κατὰ τῶν Περσῶν, ὥστε κατεκρεουργήθη ὄλος. Ἐπειδὴ δὲ πεσὼν δὲν ἀπέ-

θανεν, ἀλλ' ἔπνεεν ἀκόμη, οἱ Πέρσαι θαυμάσαντες τὴν γενναιότητα αὐτοῦ ἐφιλοτιμήθησαν νὰ περιποιηθῶσιν αὐτὸν θεραπεύοντες τὰς πληγὰς του (πρβλ. τὴν γενναιότητα τοῦ Πυθέα πρὸς τὴν τοῦ Κυνεγείρου [VI, κεφ. 114]). — ἐς τῶν *Αἰγ. τὸν μηδ.*, οἱ Ἄθην. πρὸ ὀλίγων ἐτῶν εἶχον ἐπιρρίψει τοῖς Αἰγινήταις τὴν περὶ μηδισμοῦ κατηγορίαν καὶ τὸν πατέρα τοῦ Πολυκρίτου, τὸν Κρίον, εἶχον φυλακίσει. Ταύτην τὴν ἄδικον κατηγορίαν ὑπαινίσσεται ἐνταῦθα ὁ Πολύκριτος. — ὑπὸ ἰὸν πεζ. στρατόν, τὸν παρατεταγμένον κατὰ μῆκος τῆς παραλίας.

Κεφ. 93.

Ἄριστα ἀκούω = παρὰ πολὺ ἐπαινοῦμαι. — ἐπὶ δὲ = μετὰ τούτους. — ἐπιδιώκω = καταδιώκω. — ἐν ταύτῃ, δηλ. τῇ νηί. — οὐκ ἂν ἐπαύσατο, δηλ. διώκων. — ἧ (= πρὶν) εἶλέ μιν ἧ καὶ... ἧλω = παρὰ ἀφ' οὗ ἧθελε συλλάβει αὐτὴν (τὴν Ἄρτ.) ἧ καὶ αὐτὸς ἧθελε συλληφθῆ. — παρεκεκέλευστο (πθτικ.) = εἶχε δοθῆ διαταγὴ (νὰ συλλάβωσι δηλ. τὴν Ἄρτ.). — πρὸς δὲ = ; (κεφ. 40). — ἄεθλον = ἀττ. ἄθλον· κτηρμ. — ὅς ἂν κτλ. = τούτῳ, ὅς ἂν κτλ. — ζῶδς = ζωντανός. — ποιοῦμαι δεινόν τι (μετ' ἀπρμφ.) = θεωρῶ ὡς φοβερόν τι νὰ...

Ὅς... ἐπεδίωξε, περὶ τοῦ πράγμ. πρβλ. κεφ. 87, ἐν ᾧ ὁμοῦ δὲν ὀνομάζεται ὁ Ἄμεινίας. — ὡς πρότερον εἴρηται, δηλ. ἐν κεφ. 88. — διέφυγε, δηλ. εἰς Φάληρον (πρβλ. κεφ. 92 ἐν τέλει).

Κεφ. 94.

α) *Αὐτίκα καὶ ἄρχαδς* = εὐθὺς ἐν ἀρχῇ. — *συμμίσγω* = ; (κεφ. 16). — *ἄειρω* = ἀττ.; (κεφ. 56). — ὡς δὲ ἄρα φ. γίνεσθαι, ἐν πλαγίῳ λόγῳ μετὰ χρονικ. σύνδεσμον παρ' Ἡροδ. ἀπαντᾷ ἐνίοτε ἀπρμφ. ἀντὶ ὀριστικ. = καθὼς δὲ λοιπὸν φεύγοντες ἔφθανον. — *τῆς Σαλαμίνης*, δηλ. γῆς ἢ γενκ. ἔξαρτ. ἐκ τοῦ κατὰ τὸ ἱερὸν Ἄ. Σικρ. = πλησίον τοῦ ἱεροῦ τῆς Σικιράδος Ἄθηνᾶς ἐν Σαλαμῖνι. — *περιπίπτειν*, ἐκ τοῦ λέγουσι· *περιπίπτω τινί* = κατὰ τύχην συναντῶ τινα. — *κέλης* = μικρὸν καὶ ταχὺ πλοῖον. — *θειη πομπῆ* = διὰ θείας ἐπεμβάσεως (συνεργίας). — *τὸν (= ὄν) οὔτε π. φαν. οὐδένα*, καὶ μετ' ἀναφρκ. ἀντωνυμίαν δύναται ἐν πλαγίῳ λόγῳ νὰ

τεθῆ ἄπρμφ. = τὸν ὅποιον (κέλητα) οὔτε ἐφάνη τις ὅτι ἔστειλε. — οὔτε τι κτλ., ἢ σύνταξις: *καὶ δν* (δηλ. *κέλητα*) προσφέρεσθαι τοῖσι Κορ. εἰδόσι οὐδὲν τῶν ἀπὸ τῆς στρατιῆς. — *προσφέρομαί τινι* = ἔρχομαι πρὸς τινα, πλησιάζω τινά. — *τὰ ἀπὸ τῆς στρατιῆς* = τὰ συμβαίνοντα ἐν τῷ στρατῷ. — *τῆδε* = ἐκ τῆς ἐπομένης αἰτίας· ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ ὡς γὰρ κτλ. — *συμβάλλονται*, ὑποκμ.: οἱ Ἀθηναῖοι· *συμβάλλομαι* = συμπεραίνω. — ὡς... *γενέσθαι*, ὑποκμ.: *τὸν κέλητα*· περὶ τοῦ ὡς μετ' ἄπρμφ. ἐν πλαγίῳ λόγῳ πρβλ. ἄνωτέρω: «ὡς... *γίνεσθαι*». — *γίνομαι ἀγχοῦ τινος* = πλησιάζω τι. — *τοὺς ἀπὸ τοῦ κέλητος*, βραχυλογικῶς ἐλέχθη ἀντὶ *τοὺς ἐν τῷ κέλητι ἀπὸ τοῦ κέλητος*. — *λέγειν*, ἐκ τοῦ *λέγουσι*. — *ἐς φυγὴν*, συναπτέον τῷ ὄρμησαι (= ὠρμησαι). — *καταπροδίδωμι* = ἐντελῶς προδίδω, ἐγκαταλείπω, «ἀφίνω τινά στήν τύχην του». — *καὶ δὴ* = τώρα δά. — ὅσον = *τοσοῦτον*, ὅσον. — *ἀρῶμαι* = εὔχομαι.

Ἀδείμαντον, περὶ αὐτοῦ πρβλ. κεφ. 5, 59, 61. — *ἀειράμενον*, τὰ ἱστία τοῦ πρὸς ναυμαχίαν ἐτοίμου πλοίου συνεστέλλοντο· ἤροντο δὲ ταῦτα κατὰ τὸν ἀπόπλουν τοῦ πλοίου ἐκ τοῦ τόπου τῆς ναυμαχίας. — *θεῖον*, τοῦτο εὐρίσκει τις ὄχι τόσον ἐν τῇ ἐμφανίσει τοῦ πλοίου, ὅσον ἐν τούτῳ, ὅτι δηλ. τὸ πλήρωμα τοῦ πλοίου γνωρίζει γεγονότα πολὺ μακρὰν συμβάνα.

β) *Λεγόντων*, δηλ. *αὐτῶν*. — *ἀπιστέειν γὰρ τὸν Ἀδείμαντον* = ἐπεὶ ἀπιστέειν τὸν Ἀδ.: καὶ μετ' αἰτλγκ. σύνδεσμον ἐν πλαγίῳ λόγῳ ἄπρμφ. ἀντὶ ὀριστικῆς. — *ἀπιστῶ* = εἶμαι δύσπιστος, ἀμφιδάλλω. — *λέγειν*, ὡς ὑποκμ. νοητέον *τοὺς ἀπὸ τοῦ κέλητος*· τὸ ἄπρμφ. ἔξαρτ. ἐκ τοῦ *λέγουσι*. — *οἶός τέ εἰμι* (μετ' ἄπρμφ.) = εἶμαι ἱκανὸς νά...· ἐνταῦθα = εἶμαι ἔτοιμος, πρόθυμος νά... — *δμηροῖ*, κτγρμ. — *φαίνομαι* (μετὰ μετχ.) = εἶμαι φανερός ὅτι... — *ἐπ' ἐξεργασμένοισι* = κατόπιν τετελεσμένου γεγονότος (δηλ. μετὰ τὴν ναυμαχίαν). — *φάτις* = φήμη, λόγος· *τούτους τοιαύτη φάτις ἔχει* = περὶ τούτων τοιαύτα λέγονται. — *δμολογῶ* = παραδέχομαι. — *σφέας αὐτούς*, κατ' αἰτιατκ. τὸ ὑποκμ. τοῦ ἄπρμφ., ἀν καὶ εἶναι ταυτοπροσωπία. — *τῆς ναυμαχίας*, κατ' ἔννοιαν = *τῶν ναυμαχεόντων*· ἔξαρτ. ἐκ τοῦ ἐν πρῶτοισι. — *μαρτυρῶ τινι* = μαρτυρῶ ὑπὲρ τινος.

Κεφ. 95-96.

Τοῦ . . . ἐπεμνήσθην = οὐ ἐπεμνήσθην· ἐπιμνήσκομαι
 τινος = ἀναφέρω τι. — παρετετάχαιτο = παρατεταγμένοι ἦσαν.
 — ἀπέβησε, ἐνταῦθα μετδτκ. = ἀπεβίβασε. — κατειρύω = ἄττ.
 κατερύω = καθέλκω, σύρω. — τῶν ναυηγίων, ὅσα = τοσαῦτα
 τῶν ναυαγίων, ὅσα. — ταύτη = εἰς τοῦτο τὸ μέρος. — τῆσι περι-
 εούσησι = ἄττ. ταῖς περιούσαις· περιέιμι (περὶ-εἰμι) =
 ὑπάρχω, ὑπολείπομαι.

Πρότερον τούτων, δηλ. ἐν ταῖς κεφ. 79, 80. — τῆσι . . . νηυσὶ
 χερήσεσθαι, πρὸς νέαν δηλ. ναυμαχίαν.

Α'. Ἐπέλασις τοῦ Περσικοῦ ἱππικοῦ κατὰ τῶν Ἑλλήνων. — Θάνατος τοῦ ἱπάρχου Μασιστίου.

(Κεφ. 20-24)

Κεφ. 20.

Ὡς, αἰτλγκ.—ἡ ἵππος=τὸ ἱππικόν.—ἱππαρχῶ=εἶμαι ἱππαρχος.—εὐδοκιμῶ παρά τινι=; (VIII, κεφ. 87).—καὶ ἄλλως=καὶ ἐκτὸς τούτου.—προσελαύνω=ἱππεύων προχωρῶ.—ἱππότης=ἱππέυς.—τέλος=σῶμα στρατοῦ, ἴλη.—κατὰ μεγάλα ἐργάζονται, δηλ. τοὺς Ἑλληνας.

Μαρδόνιος δέ, οὗτος εἶχε καταλειφθῆ μετὰ στρατοῦ ὑπὸ τοῦ Ξέρξου ἐν Ἑλλάδι πρὸς ἐξακολούθησιν τοῦ πολέμου κατὰ τῶν Ἑλλήνων· μένων δ' ἐν Θεσσαλίᾳ ἐζήτησε προηγουμένως, πρὶν ἐπαναλάβῃ τὸν ἀγῶνα πρὸς ὑποδοῦλωσιν τῆς Ἑλλάδος, νὰ προσελκύσῃ πρὸς ἑαυτὸν τοὺς Ἀθηναίους· μὴ κατορθώσας ὅμως τοῦτο εἰσέβαλεν εἰς τὴν Βοιωτίαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Ἀττικὴν, ἣν κατέστρεψεν ἐντελῶς. Μετὰ ταῦτα ἐπιστρέψας εἰς Βοιωτίαν στρατοπεδεύει ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ παρὰ τὰ σύνορα τῶν Πλαταιῶν, ὅπως ἐκεῖ συγκροτήσῃ τὴν κρίσιμον μάχην πρὸς τοὺς Ἑλληνας, οἵτινες ἦσαν παρατεταγμένοι ὑπὸ τὸν Πausανίαν ἀπέναντι αὐτοῦ κατέχοντες τὰς κλιτύας τῆς σειρᾶς τῶν ὀρέων τῆς ἐνοῦσης τὸν Κιθαιρῶνα καὶ τὸν Πάρνηθα, ἀπὸ τῶν Ὑσιῶν μέχρι τῶν Ἐρυθρῶν (βλ. σχέδ. μάχης ἐν πίν. XV).—οὐ κατέβαινον, ἐκ τῶν κλιτύων τῶν ὀρέων.—ἐς τὸ πεδίον, τῶν Πλαταιῶν.—Ἑλληνες, δηλ. ἄλλοι Ἑλληνες συγγραφεῖς καὶ ποιηταὶ (ὡς ὁ ἐκ Σάμου Χοιρίλος, ὁ Σιμωνίδης).—καὶ γυναικας... ἀπεκάλεον, ὡς τὴν μεγίστην λοῖδορον ἐπωνυμίαν παρὰ Πέρσαις.

Κεφ. 21.

Συντυχία=τύχη.—τῆ=ἀττ. ῆ=ὄπου.—ἐπίμαχος=εὐπρόσβλητος.—καὶ... ταύτη=καὶ εἰς τοῦτο τὸ μέρος παρατηρητέα ἦ

μετάβασις ἐκ τῆς ἀναφρκ. προτάσεως (τῆ... ἦν) εἰς ἀνεξάρτητον ἀνεμένετο ἀντὶ τοῦ καὶ... ταύτη τὸ καὶ... ἦ. — πρόσσδος = προσβολή, ἔφοδος. — λέγουσι = διατάττουσι νὰ λέγω (εἰς ὑμᾶς τὰ ἐξῆς). — εἶμεν = ἄττ. ἐσμέν. — δέχομαι τὴν ἵππον = ὑπομένω τὴν προσβολὴν τοῦ ἱππικοῦ. — στάσιν ταύτην = ταύτην τὴν στάσιν· στάσις = τόπος, ἐν ᾧ ἴσταται τις, θέσις. — ἀρχὴν = ἐξ ἀρχῆς. — ἐς τόδε = μέχρι τοῦδε, ἕως τώρα. — λιπαρία = ἐπιμονή. — ἀρετῆ = ; (VIII, κεφ. 92). — διαδόχους τῆς τάξις, δηλ. ἡμῖν = διαδόχους ἡμῶν ἐν τῇ θέσει. — ἀποπειρῶμαί τινας = ; (VIII, 67). — ἐθελονταί, κτγρμ. — ὑποδέχομαι = ἀναλαμβάνω, ὑπόσχομαι. — καὶ Ἄθ., ὁ καὶ = καὶ μάλιστα. — λογάδες = ἐκλεκτοί.

Μεγαρέες, τρισχίλιοι τὸν ἀριθμὸν. — Πανσ. δέ, οὗτος μετὰ φάλαγγος ὀπλιτικῆς καὶ βαρείας, τῆς τῶν Σπαρτ., δὲν ἠδύνατο ν' ἀγωνισθῆ πρὸς ἵππεῖς διὰ τοῦτο καὶ ἀπεπειράθη τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐρωτῶν τίνες ἤθελον νὰ διαδεχθῶσι τοὺς Μεγαρεῖς. — ὑπεδέξαντο, τί;

Κεφ. 22.

Τῶν παρεόντων... ἐς Ἐρυθράς, βραχυλογία: τῶν ἐλθόντων ἐς Ἐρυθράς καὶ παρόντων ἐν αὐταῖς. — τοὺς τοξότας = τοὺς ἐαυτῶν τοξότας. — προσαιροῦμαι = προσλαμβάνω. — ἐπὶ χρόνον = ἐπὶ τινα χρόνον. — προέχω τινός = προηγοῦμαι τινος, τρέχω πρὸ τινος. — ἀποσείεται = ἐκτινάσσει. — ἐπεκέατο = ἄττ. ἐπέκειντο. — ἐνεσκεύαστο = ἦτο ὀπλισμένος. — οὔτω, ἐνταῦθα = ὧδε. — λεπιδωτός = κεκαλυμμένος διὰ λεπίδων, φολιδωτός. — καθύπερθε τινος = ἄνωθεν, ὑπεράνω τινός. — κιθῶν = ἄττ. χιτῶν. — πρὶν γε δῆ = ἕως ὅτου τέλος. — τὸ ποιούμενον = ὅ, τι ἐγίνετο, δηλ. τὴν αἰτίαν, δι' ἣν οὐδὲν κατώρθουν. — κως = ἄττ. πως = ὡς νομίζω συναπτέον τῷ ἐλελήθες· λανθάνω τινά = ; — ἀναχωρήσιός τε, ὁ τε μετὰ τὸ οὔτε... οὔτε = ; (VIII, κεφ. 57). — ἀναχώρησις = ὑποχώρησις. — ὑποστροφῆ = ἐπιστροφῆ. — γινομένης, μετχ. αἰτλγλ. — οὐκ ἔμαθον = ἔλαθεν αὐτούς.

Ἀναχωρήσιος γιν. καὶ ὑπ., ὁ συνήθης τρόπος τῆς προσβολῆς τοῦ ἱππικοῦ τῶν Περσῶν ἦτο ὁ ἐξῆς: οἱ Πέρσαι ἐφώρμων κατὰ τῶν ἐχθρῶν, εἶτα ὑπεχώρουν ὡς πρὸς φυγὴν (ἀναχωρήσιος), ἀλλ' αἰφνης ἐπέστρεφον (ὑποστροφῆς) πρὸς νέαν προσβολὴν.

Κεφ. 23.

Ἐπεῖτε = ἄττ.; — ἔστησαν, δηλ. τοὺς ἵππους· ἵστημι τοὺς ἵππους = σταματῶ τοὺς ἵππους. — ἐπόθεσαν (= ἄττ. ἐπόθησαν), δηλ. τὸν Μασιστίον. — ὡς, αἰτλγκ. — ὁ ἰάσσων σφέας = ὁ διατάσσων αὐτοὺς (πρὸς νέαν προσβολήν). — διακελευσάμενοι, δηλ. ἀλλήλοις διακελεύονται ἀλλήλοις = παραθαρρύνουσιν ὁ εἰς τὸν ἄλλον. — πάντες, οὐχὶ πλέον κατὰ τέλεα. — ὡς ἂν... ἀνελοίατο (= ἄττ. ἀνέλοιτο), ἢ τελκ. πρότασις κατ' εὐκτ. μετὰ τοῦ ἂν συνήθης παρ' Ἡροδότῃ. — ἐπεβώσαντο = ἄττ. ἐπεβοήσαντο· ἐπιβοῶμαι = προσκαλῶ εἰς βοήθειαν. — ἐπεβώθεε = ἄττ. ἐπεβοήθει. — ὄξεα = ἄττ. ὄξεῖα. — ἐσσοῦντο πολλὸν = ἄττ. πολὺ (= παντελῶς) ἠτιῶντο. — οὕτω δὴ = τότε πλέον. — ἐκγιγνεται = ἔξεσι. — πρὸς ἐκείνω = πρὸς τῷ νεκρῷ (Μασιστίῳ). — ἀποστήσαντες, κυρ. ἐνν. τοὺς ἵππους = ἀπομακρύναντες τοὺς ἵππους· εἶτα ἀμετβτ. = ἀποσυρθέντες. — ὅσον τε = ; (VIII, 55). — ἀναρχίης εὐούσης = ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχεν ἀρχηγὸς (ὡς φονευθέντος τοῦ Μασιστίου).

Κεφ. 24.

Πένθος ποιῶμαι τινος = πενθῶ τινα. — μέγιστον, συναπτέον τῷ πένθος. — οἰμωγῇ χρῶμαι ἀπλέτῳ = θρηγῶ μεγαλοφώνως. — τὴν Βοιωτίαν κατεῖχε ἡχῶ ὡς... = ἡ Βοιωτία ἀντήχει ἐκ τῆς φήμης ὅτι... — λόγιμος = ἀξιόλογος, ἐπίσημος. — τρόπος = συνήθεια, ἔθιμα. — δέχομαι τὴν ἵππον προσβάλλουσαν = δέχομαι τὴν ἵππον (κεφ. 21). — ὥσαντο = ἄττ. ἐώσαντο. — πρῶτα = ἄττ. πρῶτον. — θέης = ἄττ. θέας. — μεγάθεος = ἄττ. μεγέθους. — τῶν (= ἄττ. τούτων), δηλ. μεγάθεος εἵνεκεν καὶ κάλλεος. — ταῦτα, ἐνταῦθα = τάδε. — ἐποίευν, οἱ στρατιῶται ἐν ταῖς τάξεσιν.

B'. Παράταξις Ἑλλήνων καὶ Περσῶν ἐν Πλαταιαῖς.

(Κεφ. 25-26, 28-32)

Κεφ. 25.

Μετὰ δὲ = μετὰ δὲ ταῦτα· ἀπόδοσις τοῦ ἐν τῷ προηγουμένῳ κεφ. «**πρωῖα μὲν**». — **ἐπικαταβαίνω** = καταβαίνω ἐκ τῶν ὕψωμάτων κάτω ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν. — τοῦ **Ἐρυθραίου**, δηλ. χώρου. — **τά τε ἄλλα** = καὶ δι' ἄλλας αἰτίας. — **εὐνδρος** = ὁ ἔχων ἄφθονα νερά. — **ἐπὶ** = πλησίον. — **χρεὸν εἶναι** = **χρῆναι**. — **διατάσσω** = παρατάσσω. — **ἦσαν** = ἄττ. **ἦσαν**. — **ὑπωρῆ** = ἄττ. **ὑπόρεια**. — **ὄχθος** = ὕψωμα γῆς, λόφος. — **ἄπεδος (α ἄθραιστ. καὶ πέδον)** = ἐπίπεδος, πεδινός.

Ἐπικαταβῆναι, περὶ τῆς προτέρας θέσεως τῶν Ἑλλ. βλ. κεφ. 20 ἐν σελ. 154. — **τὴν Γαργαφίην**, βλ. σχ. μάχης ἐν πίν. XV. — **ἐς τὴν Πλαταιίδα γῆν... ἐτάσσοντο...** πλησίον κτλ., ἐνταῦθα στρατοπεδεύσαντες οἱ Ἑλλ. εἶχον τὰ νῶτα ἐξησφαλισμένα ὑπὸ τῶν ὄχθρων Πλαταιῶν καὶ πρὸ αὐτῶν εὐρὺ πεδῖον, ἐν ᾧ ἔταξαν τὸ μέτωπον πρὸς ἀνατολὰς ἀπὸ τῆς Γαργαφίας, ἔνθα ἕστατο ὁ Παισαβίας μετὰ τοῦ δεξιῦ κέρατος, μέχρι τῶν κοίλων τῆς πεδιάδος τοῦ Ἀσωποῦ, ἐν ᾧ ἔστρατοπέδευον οἱ Ἀθην. ὑπὸ τὸν Ἀριστείδην.

Κεφ. 26.

Ἐνθαῦτα, χρονικ. — **διάταξις** = ; (πρβλ. **διατάσσω**). — **ὠθισμός λόγων** = ; (VIII, κεφ. 78). — **ἐδικαίουν** = ἄττ. **ἐδικαίουν**· **δικαιῶ** = θεωρῶ ὡς δίκαιον. — **παραφέρω τι** = φέρω τι εἰς τὸ μέσον, ἀναφέρω τι. — **ἀνέβωσε** = ἄττ. **ανεβόησε**. — **στρατόπεδον** = στρατεύμα. — **ἀξιόνικος** = ἄξιος νίκης, ἄξιος προτιμήσεως. — **ἦπερ** = ἄττ. **ἦ**. — **ἔσχον**, δηλ. τὸ (ἀριστερόν) κέρασ. — **ὑπερβάλλομαι** = ὑπερισχύω.

Τὸ ἔτερον κέρασ, δηλ. τὸ ἀριστερόν· τὸ δεξιὸν ἀνῆκεν ὡς ἀναμφισβήτητον προνόμιον εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους. — **καὶ καινὰ καὶ παλαιὰ... ἔργα**, οἱ μὲν Τεγεᾶται ἀνέφερον 1) τὴν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς καθόδου τῶν Ἡρακλειδῶν ἡρωϊκὴν πρᾶξιν τοῦ

βασιλέως των Ἐχέμου, ὅστις μονομαχήσας μετὰ τοῦ Ὑλλου, τοῦ ἡγεμόνος τῶν Ἡρακλειδῶν, ἐφόνευσεν αὐτόν, καὶ 2) τὴν γενναίαν διαγωγὴν, ἣν ἔδειξαν οὗτοι κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους πολέμησαντες πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους Ἑλληνας· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀνέφεραν 1) τὰς ἡρωϊκάς των πράξεις ἐν παλαιοῖς χρόνοις (ἦτοι τοὺς ἐπιτυχεῖς μετὰ τῶν Ἡρακλειδῶν ἀγῶνας αὐτῶν πρὸς τὸν Εὐρυσθέα, τὴν κατὰ τῶν Καδμείων στρατείαν, τὸ κατὰ τῶν Ἀμαζονίδων κατόρθωμα αὐτῶν καὶ τὴν διάκρισιν των κατὰ τοὺς Τρωϊκοὺς ἀγῶνας) καὶ 2) τὸ ἐν Μαραθῶνι κατόρθωμα αὐτῶν.

Κεφ. 28.

Ἐπιφοιτῶ = ἔρχομαι κατόπιν· ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ἀρχὴν **ἔρχομαι** = ἔρχομαι ἐξ ἀρχῆς. — **ἐφύλασσον**, ἐνταῦθα = ἠκολούθουν ὡς θεράποντες. — **προσεχῆς τινι** = πλησίον τινός. — **εἶλλοντο** = ἐπεθύμησαν. — **εἴνεκεν**, εἰς τὸ **τιμῆς** δηλαδὴ τὸν σκοπὸν, εἰς τὸ ἀρετῆς τὴν αἰτίαν. — **εὗροντο**, ὑποκμ.: οἱ Κορίνθιοι. — **εὕρισκομαι παρά τινος** (μετ' ἀπρμφ.) = ἐπιτυχῶν (κατορθῶν) παρά τινος νά... — **Ποτιδαιητέων** = ἀττ. **Ποτιδαιατῶν**. — **ἐχόμενος τινος** = **προσεχῆς τινι**. — **Δεπρηητέων** = ἀττ. **Δεπρηαιῶν**. — **Παλέες** = ἀττ. **Παλεῖς**.

Ἐόντας Σπαρτ., οἱ λοιποὶ 5,000 ἦσαν περίοικοι. — **ἐφύλασσον**, ἐκ τῶν ἀνηκόντων ἐκάστῳ Σπαρτιάτῃ εἰλώτων ἐκαλοῦντο ἐν στρατείαις ὡς φίλοι κατὰ μέσον ἔρον ἀνά ἐπτὰ, ἐξ ὧν εἰς ἦτο κατ' ἐξοχὴν ὁ θεράπων (δηλ. ὁ ὑπασπιστής) τοῦ κυρίου του (πρβλ. VII, κεφ. 229), ἐν ᾧ οἱ λοιποὶ ἦσαν ἡνωμένοι εἰς στρατιωτικὰ σώματα, ἅτινα ἐχρησιμοποιοῦν κατὰ βούλησιν ὁ βασιλεὺς. — **παρὰ Πausan.**, ὅστις ἦτο ἡγεμὼν δλου τοῦ στρατοῦ. — **Ἀρκαδες**, ἀναγκαῖος ὁ προσδιορισμὸς πρὸς διάκρισιν τῶν ἐν Βοιωτίᾳ Ὀρχομενίων. — **πρῶτοι**, ὡς πρὸς τὸ ἀριστερὸν κέρασ, ἐν ᾧ ὡς πρὸς τὸ δεξιὸν ἦσαν **τελευταῖοι**.

Κεφ. 29-30.

Σπαρτιήτησι, ἐξαρτ. ἐκ τοῦ περὶ ἕκαστον τεταγμένων· ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ συναπτόεν τῷ ἕκαστον = περὶ ἕκαστον Σπαρτιάτην. — **συνάπαντες** = οἱ πάντες = ἐν ὄλφ. — **ἀριθμὸν** = ἀττ. **τὸν ἀριθμόν** αἰτ. τοῦ κατὰ τι. — **τάξις** = τάγμα, φάλαγξ. — ὡς **ἐόντων**

ἑπτά, δηλ. ἀνδρῶν.—*παραρτιέομαι* (πθτκ.)=παρασκευάζομαι.—*τὸ Ἑλληνικὸν*=ὁ Ἑλληνικὸς στρατός.—*μίας χ.*, ἔξαρτ., ὡς καὶ τὸ *ὀκτακ. ἀνδρῶν*, ἐκ τοῦ *καταδέουσαι*=ὀλιγώτερον.—*πρὸς δὲ* =; (VIII, κεφ. 93).—*ἐκπληρῶ*=*συμπληρῶ*.—*αἱ ἑνδεκα μ.* = αἱ λεχθεῖσαι. . . .—*περίειμι (περὶ-εἰμι)* = ἐπιζῶ, διαμένω ἐν τῇ ζωῇ.

Πεντακόσιοι καὶ τ. καὶ τρισμύριοι, λογιστικὸν σφάλμα τοῦ Ἡροδότου. Μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν 5.000 Σπαρριατῶν ἐκ τοῦ ὄλου ἀριθμοῦ τῶν ὀπλιτῶν (38.700) ὑπολείπονται ὀπλίται 33.700· ὥστε οἱ ψιλοὶ τῶν λοιπῶν Λακ. καὶ Ἑλλήνων ἔπρεπε ν' ἀνέλθωσιν εἰς 33.700 καὶ οὐχὶ εἰς 34.500, ἀφ' οὗ εἰς ψιλὸς ἦτο περὶ ἕκαστον ὀπλίτην.—*τῶν μαχίμων*, ἀναγκαῖα ἢ δῆλωσις (ὡς καὶ ἡ κατωτέρω: *τοῖς μαχίμοισι*) ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν *ὄχλον*, τὸν μὴ χρησιμοποιοῦμενον ἐν τῇ μάχῃ, ὅστις δὲν ὑπολογίζεται μὲν ἐνταῦθα, ἀλλὰ πρέπει νὰ νοηθῇ ὅτι παρηκολούθει τὸν στρατόν.—*Θεσπιέων . . . οἱ περιεόντες*, διότι οἱ 700 εἶχον πέσει εἰς τὰς Θερμοπύλας (πρβλ. VII, κεφ. 202, 222).—*ὄπλα*, δηλ. τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ δόρυ, ἅτινα ἀπετέλουν τὸν ὀπλισμὸν τοῦ ὀπλίτου.—*οὐδ' οὔτοι*, ὡς καὶ οἱ ψιλοὶ.

Κεφ. 31.

Ἀποκηδεύω = παύω νὰ θρηγῶ.—*ταύτη* = ; (κεφ. 21).—*κατὰ* (μετ' αἰτιατκ.)=ἀπέναντι (μετὰ γενκ.).—*καὶ δὴ*=καὶ πράγματι· ἀνήκει εἰς τὴν κυρίαν πρότασιν *ἐπὶ τε τάξις* κτλ.—*γάρ*, ἐνταῦθα=*ἐπει*=ἐπειδὴ.—*περίειμι (εἰμι)*, ἐνταῦθα=εἶμαι ὑπέρτερος, ὑπερέχω.—*ἐπὶ τάξις πλεῦνας*=ἄττ. *ἐπὶ τάξεις πλείους* = κατὰ βάθος εἰς περισσοτέρας τάξεις.—*ἐκεκοσμηάτο* = ἄττ. *ἐκεκόσμητο· κοσμῶ* = παρατάσσω.—*ἐπέχω τινὰ* = ἵσταμαι, τοποθετοῦμαι ἀπέναντί τινος.—*οὕτω* = ὥδε.—*ὅ,τι ἦν αὐτῶν δυνατώτατον*, ἢ γενκ. *αὐτῶν* (δηλ. *τῶν Περσῶν*) ἔξαρτ. ἐκ τοῦ *ὅ,τι*, ὅπερ ἐνταῦθα ἐν περιληπτικῇ ἐννοίᾳ ἀντὶ τοῦ *οἴτινες=οἴτινες αὐτῶν ἦσαν δυνατώτατοι*.—*ἀπολέγω*=ἐκλέγω.—*ἀντίον=κατὰ* (μετ' αἰτιατκ.).—*τὸ ἀσθενέστερον=τοὺς ἀσθενεστέρους*.—*φραζόντων καὶ διδασκόντων* = τῇ προτροπῇ.—*μετὰ δέ*, ἐπιρρηματικῶς.—*ἀντία=ἀντίον*.—*οὐ γὰρ ὧν*, αἰτιολογεῖ διατὶ μέρος μόνον τῶν Φωκέων ἐμνημονεύθη· τὸ *ὧν* (= ἄττ.;) ἐνταῦθα =

βέβαια. — αὖξω τὰ Ἑλλήνων (δηλ. πράγματα) = ἐνισχύω τὰς δυνάμεις τῶν Ἑλλ. = ὑποστηρίζω τοὺς Ἑλλ. — κατειλέω = συναθροίζω, συγκεντρῶ· πθηκ. προκμ. κατείλλημαι. — οἰκημένους = ἄττ. = ὠκημένους = οἰκοῦντας.

Κεφ. 32.

Ὀνόμασται = ἄττ. ὀνόμασται. — τάπερ = ἄττ. ἄπερ. — πλείστου λόγου εἰμι = εἰμαι ἀξιολογώτατος, ἐνδοξότατος. — ἐνήσαν, δηλ. ἐν τοῖς ἔθνεσι τοῖς ὑπὸ Μαρδονίου ταχθεῖσι. — ἐν δέ, ἐπιρρ. = μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων. — ἀποβιβάζομαι = ἀποβιβάζω. — ἐπιβάται = ; (VIII, κεφ. 83). — ὦν = ; (κεφ. 31). — ὡς ἀπεικάσαι, τὸ ἀπρμφ. ἀπολύτως = καθ' ὅσον δύναται τις νὰ εἰκάσῃ (νὰ συμπεράνῃ). — ἐς πέντε μυριάδας, ὑποκμ. τοῦ συλλεγῆναι. — χωρίς = χωριστά.

Τούτους, δηλ. τοὺς Ἑρμοτύδιαις καὶ Καλασίριας. — ἀπὸ τῶν νεῶν, οἱ Αἰγύπτιοι εἶχον παράσχει 200 ναῦς.

Γ'. Ἀγγελία τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Ἀλεξάνδρου. — Ἀλλαγὴ θέσεως τῶν στρατῶν.

(Κεφ. 44-49)

Κεφ. 44.

Πρόσω = ἄττ. πρόρρω· πρόσω τῆς νυκτὸς προελήλατο = ἡ νύξ ἀρκετὰ εἶχε προχωρήσει. — καὶ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι κτλ., δηλ. ἐδόκουν. — τηνικαῦτα = τότε. — προσελαύνω ἵππω = πλησιάζω ἔφιππος. — Ἀμύντω = ἄττ. Ἀμύντου. — δίξημαί = ζητῶ, ἐπιθυμῶ. — ἔρχομαι ἐς λόγους = διαλέγομαι. — οἱ δέ = τινὲς δέ. — παραγυμνῶ (-ῶ) = ἀποκαλύπτω, ἐκθέτω. — ὀνομάζω = ὀνομασιτὶ ἀναφέρω. — ἐς λόγους ἐλθεῖν, δηλ. αὐτοῖς, τοῖς στρατηγοῖς.

Μακεδόνων, οἱ Μακεδόνες ἦσαν παρατεταγμένοι ἀπέναντι τῶν Ἀθηναίων (κεφ. 31).

Κεφ. 45.

α) *Παραθήκην* = ὡς παρακαταθήκην (δηλ. ὡς ἀπόδειξιν τοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ τῆς φροντίδος, ἣν ἔχω περὶ ὑμῶν). — *τίθεται* = *κατατίθεται*. — *ἀπόρρητα* = μυστικά· *ἀπόρρητα ποιοῦμαι* = ἀπαγορεύω. — *Παυσανίην*, πρὸ τούτου νοητέα ἢ πρόθ. *πρὸς*. — *μὴ* = ἵνα μὴ. — *καὶ* = παντελῶς. — *τῶρχαῖτον* (ἐκ τοῦ: τὸ ἀρχαῖον) = ἐξ ἀρχῆς.

β) *Δὲ ὦν* = λοιπόν. — *καταθύμιος* = σύμφωνος πρὸς τὰς διαθέσεις τινός, αἴσιος. — *πάλαι γὰρ* κτλ., δηλ. *εἰ τὰ σφάγια καταθύμια ἐγένετο*. — *οἱ* = αὐτῶ (δηλ. τῷ Μαρδονίῳ). — *ἐὼ χαιρεῖν* = ἀφίνω κατὰ μέρος. — *διαφώσκω* = δεικνύω φῶς διὰ μέσου, ἀνατέλλω· *ἅμα ἡμέρη διαφωσκούση* = εὐθὺς ὡς ἡ ἡμέρα ἀρχίσῃ νὰ χαράξῃ. — *συμβολή* = ; (VI, κεφ. 109). — *καταρρώδηκε* = ἄττ. *κατωρρώδηκε*· *κατωρρωδῶ* = ; (VII, κεφ. 207). — *ὑπερβάλλομαι* = ἀναβάλλω. — *καὶ μὴ ποιέται*, δηλ. *τὴν συμβολήν*. — *λιπαρῶ* = ἐπιμένω. — *μένω* = διατηρῶ τὴν θέσιν μου. — *σφι* = αὐτοῖς (δηλ. τοῖς Πέρσαις). — *κατὰ νόον* = κατ' εὐχὴν. — *τινα* = ὑμᾶς. — *ἐμεῦ*, ἐκ τοῦ *μνησθῆναι*. — *ἐλευθ. πέρι*, ἀναστροφῆ = *περὶ ἐλευθερώσιος* = ὡς πρὸς τὴν ἀπελευθέρωσίν μου (δηλ. ἀπὸ τῶν Περσῶν). — *οὔτω*, συναπτέον τῷ *παράβολον*· *παράβολος* = ἐπικίνδυνος. — *μὴ προσδ. κω* = ἄττ. *μήπω προσδεχομένοις* = χωρὶς ἀκόμη νὰ περιμένγητε (αὐτοῦς).

Οὐ δύναται, διότι οἱ θεοὶ δὲν εὐνοοῦσι τὴν ἐπιχειρήσιν του. — *ἐλευθερώσιος πέρι*, οἱ Μακεδόνες διετέλουν ὑπὸ τὴν Περσικὴν κυριαρχίαν.

Κεφ. 46.

Τούτω τῷ λόγῳ, δοτικὴ τῆς αἰτίας εἰς τὸ *καταρρώδησας*. — *ἤως* = ἄττ. *ἕως* = αὐγὴ. — *κατὰ τινα* = ἀπέναντί τινος. — *μάχη* = τρόπος τοῦ μάχεσθαι. — *μαχεσάμενοι*, δηλ. *αὐτοῖς*. — *ἀδαῆς* = ὁ μὴ γινώσκων, ἄπειρος. — *πεπειρηται* = ἄττ. *πεπειραται*· *πειρῶμαί τινος* = λαμβάνω πειρὰν τινος, δοκιμάζω τινά. — *ἡμεῖς δέ*, ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ *δὲ* = *ἀλλὰ* (πρβλ. βιβλ. VII, κεφ. 208, ἐν σελ. 103 «ὁ δέ»). — *ἀλλ'* = ὅθεν, διὰ τοῦτο. — *ἀναλαβόντας*, ὑποκμ.: *ἀμφοτέρους*, δηλ. τοὺς Δακ. καὶ Ἀθην., εἰς ὃ παράθεσις κατ' ἐπιμερισμὸν τὸ *ὑμᾶς μὲν*. . . *ἡμᾶς δέ*. — *ἐν νόῳ γίννεται* = ἐπέρχε-

ται εἰς τὸν νοῦν. — **φθάντες προφέρετε**, ἀντὶ τοῦ συνηθεστέρου **προφέροντες ἔφθητε** (δηλ. **ἡμᾶς**) = πρότερον (ἡμῶν) προετείνατε. — **ἄρρωδέομεν**, πρακτ. ἀναύξητος. — **καὶ ἡδομένοισι ἡμῖν οἱ λόγοι γεγόνασι** = **καὶ ἡμεῖς ἡδόμεθα τοῖς λόγοις**.

Μήδους, πρβλ. βιβλ. VI, κεφ. 112. — **Σπαρτ. οὔδεις**, ὁ Ἄριστόδημος, ὁ μόνος ἐπιζήσας ἐκ τῶν 300, εὑρίσκεται μὲν νῦν ἐν τῷ στρατῷ τοῦ Πausανίου, δὲν εἶχεν ὅμως μετὰσχει τῆς περὶ τὰς Θερμοπύλας μάχης (πρβλ. βιβλ. VII, κεφ. 229). — (**ποιέειν ταῦτα**, δηλ. τὴν ἀλλαγὴν τῆς θέσεως.

Κεφ. 47.

Ἦώς τε διέφαινε καὶ διαλλ., κατὰ παράταξιν ἀντὶ καθ' ὑπόταξιν (πρβλ. βιβλ. VII, κεφ. 216). — **μεθίστημι** = μεταβάλλω τὴν τάξιν (τοῦ στρατοῦ). — **παράγω** = ὀδηγῶ κατὰ μῆκος τῆς παρατάξεως. — **τοιοῦτο**, κτηγμ. = οὕτω. — **ὅτι οὐ λανθάνει**, δηλ. **διαλλασόμενος τὴν τάξιν** = ὅτι δὲν ἀλλάσσει τὴν τάξιν χωρὶς νὰ γίνῃ ἀντιληπτός· κατ' ἔννοιαν = ὅτι παρατηρήθη ὑπὸ τῶν Περσῶν ὡς ἀλλάσσω τὴν τάξιν τοῦ στρατοῦ του. — **ὡς δ' αὐτως**, τμησις = **ἴσαυτως δέ**. — **καὶ ὁ Μαρδ.**, δηλ. **ἤγε τοὺς Πέρσας**.

Κεφ. 48.

α) **Δῆ** = βεβαίως (εἰρωνικῶς). — **τῆδε** = **ταύτη** = ἐνταῦθα· **οἱ τῆδε ἄνθρωποι** = οἱ ἄνθρωποι τούτων τῶν μερῶν, ταύτης τῆς χώρας. — **ἐκπαγλέομαι** = καταλαμβάνομαι ὑπὸ ἐκπλήξεως, θαυμάζω. — **ὡς** = διότι. — **τε**, μετὰ τὸ **οὔτε . . . οὔτε** = ; — **τῶν** = ἅττ. **τούτων**. — **πρὶν ἢ** = ἅττ. **πρὶν**. — **συμμίξει ἡμέας**, δηλ. **ἡμῖν**. — **ἀφικνοῦμαι ἐς χειρῶν νόμον** = ἔρχομαι εἰς χεῖρας. — **δῆ** = ἤδη. — **ἐν Ἀθηναίοισι** = διὰ τῶν Ἀθ. — **πρόπειρα** = πρώτη δοκιμὴ, ἀπόπειρα. — **ἀντία καὶ ἀντίον** = ἀντικρῦ. — **δοῦλοι**, ἐνταῦθα = ὑπήκοοι. — **ταῦτα**, δηλ. **ἐστί**. — **δῆ**, ἐπιτείνει τὸ **πλεῖστον** = τὰ μέγιστα. — **ψεύδομαι ἐν τινι** = ἀπατώμαι ὡς πρὸς τινα. — **κατὰ κλέος** = ἔνεκα τῆς δόξης (ὑμῶν). — **δῆ** = προφανῶς. — **ἄρτιος** (μετ' ἀπρμφ.) = παρεσκευασμένος, ἔτοιμος. — **πτώσω** = ἅττ. **πιτήσω** = συστέλλομαι (ζαρώνω) ἐκ φόβου, φοβοῦμαι. — **μᾶλλον**, δηλ. **ἢ προκαλευμένους**.

Τῆδε, δηλ. ἐν Ἑλλάδι. — *τῶν δ'*, δηλ. οὔτε φεύγετε ἐκ πᾶσιν οὔτε ἐκλείπετε, μένοντές τε ἢ ἀπόλλ. κτλ. — *ποιέειν ταῦτα*, δηλ. μάχεσθαι ὑμῖν μόνοις.

β) *Ἄλλ' ἡμεῖς, ὁ ἀλλὰ* πρὸς ἑξαρσιν τῆς ἀποδόσεως. — *τί δὴ οὐ . . . ἐμαχεσάμεθα* = λοιπὸν διατὶ δὲν ἐπολεμήσαμεν. . . ; = λοιπὸν εὐθὺς ἄς πολεμήσωμεν. . . — *πρὸ τινος* = ὑπὲρ τινος. — *δεδόξωσθε*, τοῦ ῥ. *δοξοῦμαι* (-όμαι) = φημίξομαι· ὁ πρkm. ἐνταῦθα ἰσοδυναμεῖ ἐνεστῶτι. — *ἀριθμὸν* = ἄττ. ; (κεφ. 29). — *δοκέη*, δηλ. ὑμῖν. — *οἱ δ' ὦν*, ὁ δὲ ἐν τῇ ἀποδόσει, καθὼς καὶ κατωτέρω (*ἡμεῖς δέ*). — *μετέπειτεν* = ἄττ. ἔπειτα. — *εἰ . . . δοκέοι*, δηλ. καὶ τοὺς ἄλλους μάχεσθαι. — *ἀλλ'*, δηλ. ὑμῖν δοκέοι. — *ἀποχωρῶ* (-άω) = ἀρκῶ, εἶμαι ἀρκετός. — *διαμάχομαι* = πολεμῶ μέχρι τέλους, ἀγωνίζομαι ἀνευδότως καὶ ἐπιμόνως. — *τῷ ἅπαντι στρατ.* = εἰς ὅλον τὸ στρατόπεδον. — *νικᾶν*, ἔξαρτ. ἐκ τοῦ λέγομεν ἢ προτίθεμεν, ὕπερ νοητέον ἐκ τοῦ ἀρχομεν τούτου τοῦ λόγου· τὸ δὲ νικῶ, ἐνταῦθα = εἶμαι νικητής.

Κεφ. 49.

Ἐπισχῶν χρόνον = περιμείνας ἐπὶ τινα χρόνον. — *ὡς* = ἐπειδή. — *ὑποκρίνομαι* = ἀποκρίνομαι. — *ἀπελθῶν* = ἐπανελθῶν. — *τὰ καταλαβόντα* = τὰ συμβάντα. — *ἐπαερθεῖς* = ἄττ. ἐπαρθεῖς. — *ψυχρός*, ἐνταῦθα = μάταιος. — *ἐπῆκε* = ἄττ. ἐφῆκε· ἐφίημι ἐπὶ τινα = πέμπω ἐναντίον τινός. — *ἰσπότης* = ; (κεφ. 20). — *σίνομαι* = βλάπτω. — *ὥστε . . . ὄντες* = ἄττ. ἄτε . . . ὄντες. — *ἰπποτοξότης* = ἔφιππος τοξότης. — *καὶ προσφ. ἄποροι*, προσωπ. σύνταξις ἀντὶ ἀπροσώπου = *καὶ ἄπορον ἦν προσφέρεσθαι αὐτοῖς* = καὶ ὡς ἐκ τούτου ἦτο ἀδύνατον νὰ συνάψῃ τις μάχην πρὸς αὐτοὺς ἐκ τοῦ συστάδην. — *συνταράσσω τὴν κρήνην* = διαταράσσω τὸ ὕδωρ τῆς κρήνης. — *συνέχωσαν*, τοῦ ῥ. *συχώννυμι* = καλύπτω διὰ σωροῦ χώματος.

Ψυχρῇ νίκῃ, ὁ Μαρδόνιος θεωρεῖ ὡς νίκην τὸ ὅτι οἱ Σπарт. δὲν ἐδέχθησαν τὴν πρὸς μάχην πρόκλησίν του.

Δ'. Ἡ ἐν Πλαταιαῖς μάχη (479).

(Κεφ. 58-70)

Κεφ. 58.

Ἀποίχομαι=ἔχω ἀποχωρήσει. — **ὑπὸ νύκτα**=κατὰ τὴν νύκτα. — **ἐρῆμον**, δηλ. **ὄντα** (ἀνδρῶν). — **Θρασυδήιον** = ἄττ. **Θρασυδαῖον**. — **παῖδες**=ἀπόγονοι. — **Ἀλεύω**=ἄττ. **Ἀλεύου** ὀνομαστικ. **Ἀλεύας**. — **ἔτι** = τοῦ λοιποῦ, εἰς τὸ ἐξῆς. — **τάδε** = **τόνδε τὸν χῶρον**. — **πλησιόχωροι** = γείτονες συνορεύοντες. — **μεισταμένους ἐκ τῆς τάξις** = προσπαθοῦντας ν' ἀλλάξωσι τὴν θέσιν των (μὲ τοὺς Ἀθ.). — **παροιχόμενος** = παρελθών. — **καί**, συναπτέον τῷ **διαδράντας**· **διαδιδράσκω**=διαφεύγω. — **διέδεξάν τε, ὁ τε**=καὶ οὕτω· **διέδεξαν**=ἄττ. **διέδειξαν**· **διαδείκνυμι** = ἀποδεικνύω. — **μάχη διακρίνομαι πρὸς τινα**=ἀγωνίζομαι διὰ μάχης πρὸς τινα. — **ἀψευδέως** = ἀληθῶς. — **ὅτι οὐδένες** κτλ., ἔξαρκτ. ἐκ τοῦ **διέδειξαν**. — **οὐδένες**=οὐδενὸς (λόγου) ἄξιοι. — **ἄρα** = ὡς φαίνεται. — **ἐν οὐδαμοῖσι ἔοῦσι Ἑλλ. ἐναπεδεικνύατο** = **ἐπεδείκνυτο τὴν ἀρετὴν** (=ἔκαμνον ἐπίδειξιν τῆς ἀνδρείας των) **ἐν Ἑλλησιν, οἳ οὐδένες εἰσὶ**.

Τοὺς Ἑλλ. ἀποιχομένους, οἳ Ἑλλ. μετὰ τὰς ζημίας, ἃς παρέσχεν αὐτοῖς ἢ ἐπέλασις τοῦ ἵππικοῦ τῶν Περσῶν, ἀπεφάσισαν ἐν πολεμικῇ συμβουλίῃ νὰ καταλίπωσι τὴν παρὰ τὸν Ἀσωπὸν θέσιν των καὶ νὰ μεταστρατοπεδεύσωσι μεταξὺ τῶν μικρῶν βυάκων, οἳτινες κάτωθεν τῶν Πλαταιῶν συνενούμενοι συναποτελοῦσι τὸν μικρὸν ποταμὸν Ὠερόην. Ἡ ἀπόφασις ὅμως αὕτη δὲν ἐξετελέσθη· οἳ Ἑλλ. ἕνεκα τῆς ἀταξίας περὶ τὴν μετακίνησιν, τῆς ἐπιμονῆς τοῦ λοχαγοῦ Σπαρτιάτου Ἀμομφαράτου ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ θέλοντος νὰ καταλίπη τὴν ἣν εἶχε θέσιν καὶ τοῦ ἀναποφασίστου χαρακτήρος τοῦ Πausανίου διεσπάσθησαν εἰς τρεῖς μοῖρας· ἡ μὲν μία μοῖρα (c) — ἣν ἀπετέλουν οἳ Ἑλλ. τοῦ κέντρου — κατέφυγον ἔξω τῶν τειχῶν τῶν Πλαταιῶν παρὰ τὸ Ἡραῖον ἢ δευτέρα (b) — ἡ τῶν Λακεδ., ἣν ἠκολούθησεν εἶτα καὶ ὁ Ἀμομφάρατος — κατέ-

λαβε τοὺς λόφους καὶ τοὺς πρόποδας τοῦ Κιθαιρώνος παρὰ τὸν ναὸν τῆς Δήμητρος κατὰ τὴν θέσιν τὴν λεγομένην Ἀργιόπιον, καὶ ἡ τρίτη (α) — ἡ τῶν Ἀθηναίων — διηυθύνθη εἰς τὴν πεδιάδα (βλ. σχέδ. μάχης ἐν πίν. XV). — τὸν **χώρον**, τὸν περὶ τὸν Ἀσωπόν. — **Θώρηκα καὶ τοὺς ἀδελφ.**, οἵτινες εἶχον συμμαχήσει τοῖς Πέρσαις διὰ τὸν κατὰ τῶν Ἑλλ. πόλεμον. — **ἐλέγετε . . . οὐ φεύγειν**, περὶ τοῦ πράγμ. πρβλ. κεφ. 48. — **μετιστ. ἐκ τῆς τάξις**, περὶ τοῦ πράγμ. πρβλ. κεφ. 46 καὶ 47. — **πρὸς τοὺς ἀψευδέως ἀρίστους**, ἐννοεῖ τοὺς Πέρσας.

β) **Ἐπαινεόντων** = ὅτε ἐπηνεῖτε· ἡ μετχ. ἐτέθη κατὰ γενκ., εἰ καὶ προηγείται ἡ δοτκ. **ὕμιν. — τοῖσι τι καὶ συνηδέετε** (= ἄττ. **συνῆστε**) = τοὺς ὁποίους καὶ ἐγνωρίζετε κάπως. — **θῶμα ἐποιέυμην** = ἐθαύμαζον· **θαυμάζω τινός** = παραξενεύομαι μέ τινα. — **καὶ μᾶλλον** = ἔτι μᾶλλον· ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἢ ὑμέων. — **τὸ καὶ καταρρωδῆσαι** = διὰ τὸ ὅτι ὑπερβολικὰ ἐφοβήθη. — **ἀποδέξασθαι** = ἄττ. **ἀποδείξασθαι· ἀποδείκνυμαι γνώμην** = προτείνω, ἐκφράζω γνώμην. — **ἀναξεύγγνυμι τὸ στρατόπεδον** = διαλύω τὸ στρατόπεδον. — **λέναι**, δηλ. **ἡμᾶς**. — **πολιορκησομένους**, μέσος μέλλων ἐν παθκ. σημασία. — **τήν** = ἦν, δηλ. **γνώμην δειλοτάτην**. — **ἔτι . . . βασιλεὺς** = καὶ ὁ βασιλεὺς. — **τούτων**, ἐκ τοῦ λόγος = περὶ τούτων. — **ἐτέρωθι** = ἀλλαχοῦ. — **ταῦτα**, δηλ. τὸ **διαδρᾶναι**. — **ποιεῦσι** = **πειρωμένοις ποιεῖν**. — **ἐπιτρεπέα ἐστι**, δηλ. **ταῦτα ποιεῖν**. — **ἐς δ'** = ἕως ὅτου. — **καταλαμφθέντες** (= ἄττ. **καταληφθέντες**), δηλ. **ὑφ' ἡμῶν**. — **δώσουσι κτλ.**, ἢ σύνταξις: **δώσουσι ἡμῖν δίκας τούτων πάντων, ἃ δὴ (= ἤδη) ἐποίησαν Πέρσας. — δίδωμι δίκας τινί τινος** = τιμωροῦμαι ὑπὸ τινος διὰ τι.

Ἵμῖν, δηλ. τῷ Θώρακι καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ. — **γνώμην δειλοτάτην**, ταύτην εἶχε προτείνει ὁ Ἄρτ. ἐν τινι πρὸ ὀλίγου συγχροτηθέντι πολεμικῇ συμβουλίῃ. — **ἐτέρωθι**, δηλ. παρὰ τῷ βασιλεῖ. — **ἐκείνοισι**, δηλ. τοῖς Λακεδ.

Κεφ. 59.

Δρόμω = δρομαίως· συναπτόεν τῷ ἦγε. — **σίβος** = ἴχνος, πάτημα ποδός· **κατὰ σίβον** = ἐπὶ τὰ ἴχνη. — **ὡς δὴ ἀποδιδρησκόντων** = ἀκριβῶς ὡς ἐὰν ἐφευγον. — **ἐπεῖχε**, δηλ. τοὺς Πέρσας· **ἐπέχω** =

ὀδηγῶ.—ὕπὸ = ἔνεκα.—*ῥχθος* = ; (πρβλ. κεφ. 25). — *τέλος* = σῶμα στρατοῦ, τάγμα. — *ἤειραν τὰ σημεῖα* = ἄττ. *ἦραν τὰ σημεῖα*· *σημεῖον* = σημαία.—*ὡς ποδῶν εἶχον* = ; (πρβλ. VI, κεφ. 115-7). — *κόσμος* = τάξις, κανονικότης.—*κοσμῶ* = ; (κεφ. 31). — *ὄμιλος* = θόρυβος.—*ἀναρπάξω* = καταβάλλω, νικῶ ἐξ ἐφόδου.

Διαβάντας τὸν Ἄσ., οἱ Πέρσαι ἴσταντο ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ῥχθης τοῦ Ἄσωποῦ.—*ἐπὶ Λακ.*, οἵτινες ἦσαν ἐστρατοπεδευμένοι παρὰ τὸν ναὸν τῆς Δήμητρος κατὰ τὴν θέσιν τὴν λεγομένην Ἄργιόπιον (πρβλ. κεφ. 58, ἐν σελ. 164/5).

Κεφ. 60.

Πρόσκειμαι = στενοχωρῶ, καταδιώκω ἐκ τοῦ πλησίον.—*τὸ ἐνθεῦθεν* = εἰς τὸ ἐξῆς· συναπτόεν τῷ *τὸ ποιητέον ἡμῖν* = *τοῦτο, ὃ ποιητέον ἐστὶν ἡμῖν*· τούτου ἢ ἐπεξηγήσεις κεῖται ἐν τῇ ἐπομένῃ προτάσει *ἀμυνομένους γὰρ* κτλ.—*τῆ* = ἄττ. *ῆ* = ὅσον.—*περιστέλλω τινά* = προφυλάττω, βοηθῶ τινά.—*ὠρμησε*, ἀμτδτ.—*ἀρχήν*, ἐπίρρ.—*κατ' ἀρχάς*.—*δῆ* = φυσικά.—*γὰρ* = ἐπεὶ = ἐπειδὴ.—*ἅπανα*, δηλ. ἢ ἵππος.—*δίκαιοι ἐστε ὑμεῖς* . . . *ἀμυν. ἰέναι*, προσωπ. σύνταξις ἀντὶ ἀπροσώπου: *δίκαιόν ἐστι ὑμέας ἀμυνέοντας* (= *βοηθῆσοντας*) *ἰέναι*. — *πρὸς τὴν πιεζομένην* κτλ. = *πρὸς τὴν μάλιστα πιεζομένην μοῖραν*.—*ἄρα* = ἴσως, τυχόν.—*καταλελάβηκε* = ἄττ. *κατείληφε* = *συμβέβηκε, γεγένηται*· τούτου ὑποκμ. εἶναι τό *τι*, εἰς ὃ προσδιορισμὸς τὸ *ἀδύνατον* (= ἔχει συμβῆ *τι*, ὅπερ καθιστᾶ *ἀδύνατον*)· ἐκ τούτου ἐξαρτ. τὸ *αὐτοὺς ὑ. βωθῆειν*, δηλ. *ἡμῖν*.—*ὑμεῖς δ'*, περὶ τοῦ δὲ ἐν τῇ ἀποδόσει πρβλ. κεφ. 48 «*οἱ δ' ὦν*». — *ἡμῖν . . . ἀποπέμψαντες χάριν θέσθε* = κάμετέ μας τὴν χάριν ν' ἀποστείλητε.—*συνοίδαμεν* = ἄττ. *σύνισμεν*.—*ταῦτα ἐσακούειν*, δηλ. *ἡμῖν*· *ἐσακούω τινί τι* = ἀκούω τινὰ εἰς *τι*.

Κεφ. 61.

Ὁρμέατο = ἄττ. *ὠρμηγτο*. — *τὰ μάλιστα* = ἄττ. *μάλιστα* = πάσῃ δυνάμει.—*ἐπαμύνω* = ὑποστηρίζω.—*στείχω* = πορεύομαι.—*τὸ προσκειμένον*, περιληπτ. = *οἱ προσκειμένοι*. — *λυπῶ* = ἐνοχλῶ, βλάπτω.—*ἀριθμόν* = ἄττ.; (πρβλ. κεφ. 29). — *οὐδαμὰ* = ἄττ. *οὐδαμῆ*· ἐνταῦθα = οὐδέποτε.—*ἀποσχίζομαι* = ἀποχωρί-

ζομαι.—*σφαγιάζομαι* = θυσιάζω.—*ὡς συμβαλέοντες* = ὡς μέλλοντες νά συμπλακῶσιν.—*καὶ οὐ γὰρ, ὁ γὰρ* = *ἐπει* = ἐπειδή.—*χρηστός* = αἰσιος.—*φράξαντες τὰ γέρρα* = συμπυκνώσαντες τὰς πλεκτὰς ἀσπίδας, ἀποτελέσαντες δηλ. διὰ τῶν πλεκτῶν αὐτῶν ἀσπίδων περὶ ἑαυτοὺς φράκτιν (πρὸς προστασίαν τῶν σωμάτων των).—*ἀπίεσαν* = ἄττ. *ἀφίεσαν*.—*ἀφειδέως* = ἀφθόνως.—*οὐ γινομένων, δηλ. χρηστῶν*.—*χρηρίζω* = παρακαλῶ.—*ψεύδομαι τινος* = ἀπατῶμαι εἰς τι.

Πεντακισμύριοι, δηλ. 5.000 Σπαρτιᾶται, 35.000 ἐλῶτες, 5,000 περίοικοι καὶ 5,000 ἐλαφρῶς ὄπλισμένοι (*ψιλοὶ*)· πρβλ. κεφ. 28-30.—*τρισχίλιοι*, δηλ. 1.500 ὄπλιται καὶ 1.500 ψιλοὶ (πρβλ. κεφ. 28).—*τὴν θεόν*, δηλ. τὴν Ἥραν.

Κεφ. 62.

Προεξαναστάντες πρότεροι, πλεονασμός· *προεξανίσταμαι* = σηκώνομαι καὶ ἐξέρχομαι πρότερος.—*πρότεροι*, δηλ. ἢ οἱ Λακεδ.—*ὡς δέ... ἐγένετο*, δηλ. τὰ σφάγια χρηστά.—*χρόνω κοτὲ* = τέλος πάντων.—*ἀντίοι* (= *ἐναντίοι*), δηλ. ἐχώρου.—*μετέντες* = ἄττ. *μεθέντες*· *μεθήμι* = ἀφήνω.—*τὰ γέρρα* = ὁ φράκτης τῶν ἀσπίδων.—*ὠθισμός* = συμπλοκή (ἐκ τοῦ συστάδην).—*τὰ δούρατα*, ἀντικμ. τοῦ *κατέκλων*· εἰς δὲ τὸ *ἐπιλαμβανόμενοι* νοητέα ὡς ἀντικμ. ἢ γενκ. *τῶν δουράτων*.—*κατακλῶ (-άω)* = θραύω.—*ἐπιλαβάνομαι τινος* = πιάνω τι.—*λήμα* = θάρρος, ἀποφασιστικότης.—*ἤσσονες* = ἄττ. *ἡσσονες* (δηλ. τῶν Ἑλλ.).—*ἀνοπλοὶ δέ... σοφίην*, δηλ. *ἡσσονες ἦσαν*.—*ἀνοπλοὶ* = ἄοπλοι.—*πρὸς* = πρὸς τούτοις.—*ἀνεπιστήμονες*, δηλ. *τοῦ μάχεσθαι*.—*σοφίη* = πολεμικὴ ἐμπειρία.—*προεξαῖσσω* = πηδῶ πρῶτος ἐκ τῶν τάξεων τοῦ στρατοῦ.—*κατ' ἓνα καὶ δέκα* = ἀνὰ ἓνα ἢ ἀνὰ δέκα.—*συστρέφομαι* = συμπυκνοῦμαι.

Τὰ τόξα μετέντες, ἵνα μεταχειρισθῶσιν ἤδη τὰ ξίφη καὶ τὰ δόρατα.—*περὶ τὰ γέρρα*, πρβλ. κεφ. 61 «*φράξαντες τὰ γέρρα*».—*ἀνοπλοὶ*, δηλ. ἀνευ ἀσπίδων τὰς ἀσπίδας των οἱ Πέρσαι εἰς τί εἶχον χρησιμοποίησει;

Κεφ. 63.

Τῆ = ἄττ. *ῆ* = ὄπου.—*λογάδες* = ἐκλεκτοί.—*ταύτη δέ*, περὶ τοῦ δὲ ἐν τῇ ἀποδόσει πρβλ. κεφ. 60 «*ὕμεις δ'*»· οὕτω καὶ κατωτέρω

ὁ δέ: «οἱ δὲ ἀντιέχον». — ταύτη = εἰς τοῦτο τὸ μέρος. — ἐπίεσαν, ἄορ. τοῦ πιέζω. — περιῆν = ἔζη. — καταβάλλω = φονεύω. — τὸ τεταγμένον, περιληπτ. = οἱ τεταγμένοι. — οὕτω δὴ = τότε πλέον. — εἴκω τινὶ = ὑποχωρῶ εἰς τινα. — δηλέομαι = βλάπτω. — ἐρῆμος ὄπλων = ἄνευ ὄπλων.

Ὅπλων, ὄπλα ἐννοοῦνται τὰ ἀμυντικά, ἐνταῦθα ὁ θώραξ, τὸ κράνος καὶ αἱ κνημίδες (ἀλλαχοῦ καὶ ἡ ἀσπίς).

Κεφ. 64.

Ἐνταῦθα = τότε. — δίκη = ἐκδίκησις. — ἐν = ὑπό. — ἀναιροῦμαι = κερδαίνω, νικῶ. — τῶν, καθ' ἕλξιν ἀντί: ἄς. — κατύπερθε = πρότερον. — οἱ (δτικ.) προγόνων = προγόνων αὐτοῦ. — ἐς Λεων. = μέχρι τοῦ Λεωνίδου. — οὗτοι = οἱ αὐτοὶ (δηλ. πρόγονοι). — χρόνῳ = χρόνῳ τινί. — τὰ Μηδικὰ = οἱ Περσικοὶ πόλεμοι. — Μεσσ. πᾶσι, συναπτεόν τῷ συνέβαλε· συμβάλλω =;

Ἐξηγῆται, ἐν βιβλ. VII, κεφ. 204. — σφι, δηλ. Πausanία καὶ Λεωνίδα. — πολέμου ἐόντος, τοῦ τρίτου δηλ. Μεσσηνιακοῦ πολέμου (465 - 455).

Κεφ. 65.

Ἐγράποντο, παρατικ. τοῦ γράπομαι = ἀττ. τρέπομαι. — οὐδένα κόσμον = οὐδενὶ κόσμῳ =; (κεφ. 59). — μοῖρα = μέρος γῆς, χώρα. — θῶμα... μοι (δηλ. ἐστίν) = θαυμάζω. — ὅπως = πῶς. — μαχομένων, δηλ. αὐτῶν (τῶν τε Ἑλλ. καὶ Περσῶν). — τὲ, μετὰ τὸ οὔτε... οὔτε =; — βέβηλος = τόπος παραδεδωμένος εἰς τὴν ἀνθρωπίνην χρῆσιν (οὐχὶ ἱερός). — δοκέω = ἔχω τὴν γνώμην. — εἶ τι... δοκέειν δεῖ = ἂν ἐπιτρέπεται νὰ ἔχη τις γνώμην τινά. — ἡ θεός κτλ., ἀνεξάρτητον, εἰ καὶ προηγείται τὸ δοκέω δέ.

Ἐς τὸ στρατόπεδον, βλ. σχέδιον τῆς ἐν Πλαταιαῖς μάχης ἐν πίν. XV. — ἡ θεός, δηλ. ἡ Δημήτηρ. — τὸ ἱερόν, τὸ περίφημον δηλ. ἐν Ἐλευσίनि ἱερόν τῆς Δήμητρος καὶ Περσεφόνης.

Κεφ. 66.

Ἐπὶ τοσοῦτο ἐγένετο = τσιαύτην ἔκβασιν ἔλαβε. — αὐτίκα κατ' ἀρχὰς = εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς. — ἀρέσκομαι = εὐχαριστοῦμαι. — λείπομαι ἀπὸ τινος = ἀποχωρίζομαι ἀπὸ τινος. — ἀπαγορεύω =

ἀποτρέπω. — ἀνύω = κατορθώνω. — ἐποίησέ τε, ὁ τε = ὅθεν.
 — τοιάδε, ἐπεξηγείται διὰ τοῦ τῶν εἰσρατ. κτλ. — καὶ ἐς =
 καὶ μάλιστα περίπου. — ὅκως, ἐνταῦθα = ὅτε. — εὖ, ἐνισχύει
 τὴν ἐν τῇ προθέσει ἐξ (ἐξεπιστάμενος) εὐρισκομένην ἔννοιαν. —
 ἐξεπίσταμαι = καλῶς γνωρίζω. — κατηγορημένος = καλῶς παρε-
 σκευασμένος, ἐν καλῇ τάξει. — κατὰ ταῦτό... ὅκως ἂν αὐτὸν
 ὀρῶσι σπουδῆς ἔχοντα = μὲ τὴν αὐτὴν ταχύτητα (μὲ τὸ αὐτὸ
 βῆμα)... μὲ τὴν ὁποιάν βλέπουσιν αὐτὸν προπορευόμενον (κυρ.
 σπεύδοντα). — τῇ ἂν αὐτὸς ἐξηγήται = ὅπου αὐτὸς τοὺς ὀδηγεῖ.
 — προτερῶ τῆς ὁδοῦ = προηγούμαι, προπορεύομαι ἐν τῇ ὁδῷ. —
 καὶ δὴ = ἤδη. — τὸν αὐτὸν κόσμον = τῷ αὐτῷ κόσμῳ. — καθη-
 γούμαι = ὀδηγῶ. — τὴν ταχίστην (δηλ. ὁδὸν) = ὡς τάχιστα. —
 τροχάζω = τρέχω. — ἐς Φωκέας = εἰς τὴν χώραν τῶν Φωκέων.

Ἀρτάβαζος... πολλὰ ἀπαγ, περὶ τοῦ πράγμ. ἴδὲ κεφ. 58. —
 ξύλινον τεῖχος, πρβλ. κεφ. 65.

Κεφ. 67-68.

Δῆ = ἀληθῶς. — ταύτη = ; (κεφ. 63). — ἐθελοκακῶ = ; (VIII,
 κεφ. 85). — τῶν ἄλλων... ἐθελοκακεόντων = ἐν ᾧ οἱ ἄλλοι...
 — ἔπεσον = ἀπέθανον. — οὔτοι, οἱ Θηβαῖοι. — τῆπερ (= ἄττ.
 ἤπερ) = ὅπου. — ὄμιλος = πλήθος. — ἀποδεξάμενος = ἄττ. ἀπο-
 δειξάμενος· ἀποδεικνυμαί τι (ἔργον) = ἐπιδεικνύω κατόρθωμά
 τι. — δηλοῖ, ἐνταῦθα ἀπροσώπως = δηλόν ἐστι. — τὰ πρή-
 γματα = ἡ δύναμις. — ἀρτῶ (-άω) = ἐξαρτῶ. — εἰ, αἰτλγκ. =
 διότι. — οὔτοι, οἱ βάρβαροι, οἱ ὑπήκοοι τῶν Περσῶν. — πρὶν ἢ
 = ἄττ. ; — τοὺς Πέρσας, δηλ. φεύγοντας. — τοσαῦτα = τοσαδε·
 ἐπεξηγείται διὰ τῶν μετοχῶν ἐοῦσα ἀπέργουσα. — πρὸς τῶν
 πολεμίων = πρὸς τοὺς πολεμίους. — ἄγχιστα, ἐπίρρ. ὑπερθτκ.
 τοῦ ἄγχι = ἐγγύς. — ἀπέργουσα = ἄττ. ἀπείργουσα· ἀπείργω
 = ἀπομακρύνω, δὲν ἀφίνω τινὰ νὰ πλησιάσῃ. — φίλιος = φίλος.
 — ἀπὸ τῶν Ἑλλ., συναπτέον τῷ ἀπέργουσα.

Ταύτη, δηλ. ποῦ ; — οὐ τῆπερ οἱ Πέρσαι, δηλ. ἐς τὸ στρα-
 τόπεδον καὶ ἐς τὸ τεῖχος τὸ ξύλινον (κεφ. 65). — τῶν ἄλλων
 συμμάχων, ὑπὸ τούτους νοητέσι οὐχὶ οἱ Ἑλλ. σύμμαχοι, ἀλλ' οἱ
 βάρβαροι, οἱ ὑπήκοοι τῶν Περσῶν. — ἀπὸ τῶν Ἑλλ., δηλ. τῶν
 διωκόντων.

Κεφ. 69.

Οἱ μὲν = οὗτοι μὲν. — *φόβος*, ἐνταῦθα = φυγή. — *ἀπογίγνομαι* *τινος* = εἶμαι μακράν *τινος*, δὲν μετέχω *τινός*. — *οὐδένα κόσμον* = ; (κεφ. 65). — *οἱ ἀμφὶ Κορινθίους* = οἱ Κορίνθιοι καὶ οἱ περὶ αὐτούς· οὕτω καὶ *οἱ ἀμφὶ Μεγ. καὶ Φλ.* — *τρέπομαι τὴν φέρουσαν* (δηλ. *ὁδόν*) = ἀκολουθῶ τὴν ὁδὸν τὴν φέρουσαν. — *ὑπωρέη* = ἄττ.; (κεφ. 25). — *κολωνός* = λόφος. — *ἰθύ* (= ἄττ. *εὐθύ*) *τινος* = κατ' εὐθείαν εἰς τι. — *τὴν λειοτάτην*, δηλ. *ἐτράποντο*· *λειός* = ὀμαλός. — *ἀγχοῦ* = *ἄγχι* = ; — *ἀφορῶ* = βλέπω μακρόθεν. — *οὐδένα κ.*, συναπτέον τῷ *ἐπειγομένους*. — *τούς ἵππους*, συναπτέον τῷ *ἤλαυνον*. — *κατεστόρεσαν*, ἄορ. τοῦ *καταστορέννυμι* = καταρρίπτω τινὰ νεκρόν, τὸν στρώων κατὰ γῆς, φονεύω. — *καταράσσω* = κατασυντρίδω.

Κεφ. 70.

α) *Ἐν οὐδενὶ λόγῳ* = χωρὶς οὐδεὶς λόγος νὰ γείνη (περὶ αὐτῶν), ἄνευ δηλ. δόξης καὶ τιμῆς (διότι οὗτοι δὲν ἔπεσον ἐν τῇ κυρίως μάχῃ). — *ἐδυνάετο* = ἄττ. *ἡδύναντο*. — *κατεστήκει* = ἄττ. *καθειστήκει*. — *σφι*, δηλ. τοῖς μαχομένοις. — *ἐρρωμένος* = ἰσχυρός. — *οἱ δέ*, δηλ. οἱ Πέρσαι· περὶ τοῦ δὲ ἐν τῇ ἀποδόσει πρβλ. κεφ. 63 «*οἱ δὲ ἀντεῖχον*». — *πλέον ἔχω* = ὑπερτερῶ. — *ὥστε*, μετὰ μετχ. = ἄτε (μετὰ μετχ.). — *οὕτω δὴ* = ; (κεφ. 63). — *λιπαρία* = ; (κεφ. 21). — *ἐρείπω* = καταρρίπτω, κατακρημνίζω. — *τῇ* (= ἄττ. *ῆ*) *δὴ* = εἴπου ἀκριδῶς. — *ἐσχέομαι* = εἰσορμῶ.

β) *Τά τε ἄλλα* κτλ., ἀκριβεστέρα διασάφησις τοῦ *τὴν σκηπὴν διαρπάσαντες*, ἐξ οὗ νοητέα ἢ μετχ. *ἀρπάσαντες*. — *ἐς τωυτό*, συναπτέον τῷ *τοῖσι Ἑλλησι* = εἰς τὸ αὐτὸ μέρος, εἰς ὃ καὶ (οἱ ἄλλοι) Ἑλληνες. — *ἐσήνεικαν* = ἄττ. *ἐσήνεγκαν*. — *στίφος* = σῶμα ἀνδρῶν ἐν πυκνῇ παρατάξει, φάλαγξ. — *ἀλκῆ* = ἀνδρεία. — *ἀλυκιάζω* (κατὰ παρατκ. μόνον) = εἶμαι ἐκπεπληγμένος. — *τε*, μετὰ τὸ *οὔτε* = ἀλλά. — *οἶα* = ἄτε. — *φοβοῦμαι*, ἐνταῦθα = καταφεύγω. — *κατειλέω* = ἀποκλείω, στενοχωρῶ. — *παρῆν* = *ἐξῆν*· ὁ δ' ἀκολουθῶν *τε* = καὶ οὕτω. — *καταδεουσέων τεσσέρων* (δηλ. *μυριάδων*) = ἐκτὸς 40.000. — *περιγίγνομαι* = διασώζομαι. — *οἱ πάντες* = ἐν ἑλω.

Θέης ἀξίην, διὰ τὴν τεχνικὴν ἐπεξεργασίαν καὶ τὰ κοσμήματα.
— τὰς ἔχων Ἄρτ. ἔφευγε, πρβλ. κεφ. 66. — τῶν λοιπέων,
δηλ. 260.000. — τῶν ἐκ Σπάρτης, ὥστε δὲν ὑπολογίζονται οἱ
πεσόντες περίοικοι καὶ εἴλωτες.

Ε'. Ἡ ἐν Μυκάλῃ μάχη (479).

(Κεφ. 90 - 92, 96 - 106)

Κεφ. 90.

Τῆς περ, ἀντὶ τῆ περ = ἄττ. ἤπερ = καθ' ἣν ἀκριβῶς. — τρωμα
= ἄττ. τραῦμα = ἦττα. — συγκυρέω = συμβαίνω· ἐνταῦθα ὁ
ἀόρ. συνεκύρησε ἀπροσώπως. — γενέσθαι, ὡς ὑποκμ. νοητέον
τὸ τρωμα. — ἐπειδή, χρονκ. — κατέατο = ἄττ. ἐκάθηντο. — Δευ-
τυχίδη = Δεωτυχίδη. — ἐπέρχομαι ἐπὶ τοὺς στρατηγούς =
παρουσιάζομαι ἐνώπιον τῶν στρατηγῶν. — ὡς κτλ., ἐπεξήγησις τοῦ
πολλὰ καὶ π. — ἴδωνται = ἄττ. ἴδωσιν. — ἄγρη = ἄττ. ἄγρα =
θήραμα. — εὐρεῖν ἄν, ἐκ τοῦ ἔλεγε. — ἀνακαλῶ = ἐπανειλημ-
μένως καλῶ, ἐπικαλοῦμαι. — προέτραπε = ἄττ. προέτρεπε. —
αὐτούς, δηλ. τοὺς ἐν Δήλῳ καθημένους Ἑλλ. — ἔρύομαι = διαφυ-
λάττω, σώζω. — δουλοσύνη = ἄττ. δουλεία. — ἀπαμύνω = ἀπο-
κρούω. — εὐπετές, δηλ. εἶναι, ἐξ οὗ ἐξαρτ. τὸ ταῦτα γίνεσθαι·
εὐπετής = εὐκολος. — αὐτῶν, τῶν Περσῶν. — καὶ οὐκ... εἶναι, ὡς
ὑποκμ. νοητέα ἐκ τῆς γενκ. αὐτῶν ἢ αἰτ. αὐτούς. — κείνοισι =
ἄττ. ἐκείνοις (δηλ. τοῖς Ἑλλ.). — αὐτοί, δηλ. οἱ ἄγγελοι ἀπὸ
Σάμου. — εἴ τι ὑποπτ., ὑποκμ.: οἱ Ἑλλ. — προάγω = παρακινῶ.

Τὸ τρωμα, τίνων; — ἐν τῇ Δήλῳ, μετὰ τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυ-
μαχίαν ὁ ἔλλ. στόλος ἐναυλόχει ἐν Δήλῳ. — σφε, τίσι; — λάθρη
τῶν Π., ὧν ὁ στόλος ὤρμει ἐν Σάμῳ. — τὸν κατέστησαν τύραν-
νον οἱ Π., πρβλ. βιβλ. VIII, κεφ. 85. — τοιαύτην, δηλ. οἷα αὕτη
ἐστίν. Ἡ ἔννοια: οἱ Ἑλλ. ἐνταῦθα θὰ εὕρωσι τὸ καλύτερον θήραμα,
δηλ. τὴν σύλληψιν ὀλοκλήρου τοῦ περσικοῦ στόλου. — ἄνδρας
Ἑλληνας, δηλ. τοὺς Ἴωνας.

Κεφ. 91.

Ὡς = ἐπειδή. — πολλὸς (= ἄττ. πολὺς), ἐν ἐπιρρ. σημασία = παρὰ πολὺ. — ἦν λισσόμενος = ἐλίσσετο· λίσσομαι = παρακαλῶ. — εἶρωμαι = ἐρωτῶ. — κληδὼν = σημεῖον προαγγελτικόν, οἰωνός· κληδόνας εἵνεκεν = ἵνα λάβῃ οἰωνόν τινα. — συντυχία = ; (κεφ. 21). — τί τοι (= ἄττ. σοι) τὸ ὄνομα, δηλ. ἐστί. — ὑφαρπάξω τὸν λόγον = ἀρπάξω τὸν λόγον ἐκ τοῦ στόματός τινος, διακόπτω αὐτόν. — εἶ τινα, δηλ. λόγον. — ὄρητο = ἄττ. ὄρητο = εἶχε κατὰ νοῦν· τοῦ ῥ. ὄρωμαι. — ὅπως... ἀποπλώσσαι, πλαγία ἐρωτημτκ. πρότασις ἐξαρτωμένη ἐκ τοῦ ποίειε, ἐν ᾧ περιέχεται ἡ ἔννοια τῆς προσπαθείας, φροντίδος = φρόντιζε πῶς νὰ ἀποπλεύσῃς. — δοὺς πίστιν = ὁμόσας· ἐκ τούτου ἐξαρτ. τὸ ἦ μὲν (= ἄττ. ἦ μὴν)... ἔσεσθαι = ὅτι τῶ ὄντι θὰ εἶναι.

Κληδόνας εἵνεκεν, ὁ Λεωτυχίδης ἐπεθύμει νὰ μάθῃ τὸ ὄνομα τοῦ πρεσβευτοῦ ἐλπίζων ὅτι ἐκ τοῦ ὀνόματος θὰ λάβῃ καλὸν ἢ κακὸν οἰωνόν διὰ τὴν ἐκστρατείαν. — τὸν οἰωνόν, ὁ (καλὸς) οἰωνός ἔκειτο ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἡγησιστράτου (= ἡγεμόνος τοῦ στρατοῦ).

Κεφ. 92.

Τὸ ἔργον = ἡ πράξις. — προσῆγε, δηλ. τῶ (ἑαυτοῦ) λόγῳ· προσάγω = προσθέτω. — πίστιν τε καὶ ὄρκια ποιοῦμαι = κάμνω συνθήκην ἀνταλλάσσω ἀμοιβαίως διαβεβαιώσεις καὶ ὄρκους. — συμμαχίης πέρι, ἀναστροφή = ; — οἱ μὲν, δηλ. οἱ δύο ἄλλοι Σάμιοι πρεσβευταί. — ἐς τὴν ἑωυτῶν, χώραν. — ἐκέλευε, ὑποκμ. : ὁ Λεωτυχίδης. — ποιοῦμαί τι οἰωνόν = θεωρῶ τι ὡς καλὸν οἰωνόν. — ἐπέχω = περιμένω. — ἐκαλλιρέοντο, πρακτ. ἀποπειρατικός· καλλιρέομαι = ἄττ. καλλιροῦμαι = λαμβάνω κατὰ σημεῖα ἐκ τῆς θυσίας.

Κεφ. 96.

Ἐκαλλίρησε, τοῦ ἀπροσώπου καλλιρέει = αἱ θυσίαι γίνονται εὐνοϊκά. — ἀνάγω τὰς νέας = ἀποπλέω. — τῆς Σαμ., δηλ. χώρας· ἡ γενκ. ἐκ τοῦ πρὸς Καλάμοισι· ἡ πρὸς = πλησίον. — κατὰ = παρὰ. — τὸ ταύτη (δηλ. ὄν) = τὸ ἐκεῖ κείμενον. — ἀπῆκταν = ἄττ. ἀφείσαν. — ὧν = βεβαίως. — ὁμοῖοι = ἰσόπαλοι (δηλ. πρὸς τοὺς πολε-

μῖους).—*ὑπὸ τὸν πεζὸν* = ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ πεζοῦ.—*τοῦ ἄλλου στρατοῦ*, γενν. διαιρικτ. τοῦ *ὄς*.—*ὑπερφέρω* = ὑπερτερῶ, ὑπερέχω.—*ἀνειρεύω* = ἀνασύρω.—*περιβαλέσθαι*, δηλ. *ταῖς ναυσὶ περιβάλλομαι ταῖς ναυσὶ ἔρκος* = κάμνω περὶ τὰς ναῦς περιφραγμα.—*ἔρυμα* = ὀχύρωμα.—*κρησφύγετον* = ; (VIII, κεφ. 51).

Κεφ. 97.

Τῆς Μυκ., ἔξαρτ. ἐκ τοῦ *ἐς Γαῖσ. τε καὶ Σκολ.*—*ἐπισπόμενος*, ἄορ. τοῦ *ῥ. ἐφέπομαι*.—*κτιστὺς* = κτίσις· ἐπὶ κτιστῶν = εἰς τὴν...—*ἐνθαῦτα*, ἐπαναλαμβάνει μετ' ἐμφάσεως τὸ *τῆ Δῆμητρος* κτλ.—*σκόλοψ, πος* = πάσσαλος (παλοῦκι).—*καταπήγνυμι* = ἐμπήγω.—*παρεσκευάδατο* = ἄττ. *παρεσκευασμένοι ἦσαν*.—*πολιορκησόμενοι*, μέσος μέλλων μετὰ σημασίας παθτικ.—*ἐπιλέγομαι ἐπὶ τι* = ἀναλογίζομαί τι.

Νείλ. τῷ Κόδρου..., ὁ Νηλεὺς ἐκδιωχθεὶς ἐκ τῆς Ἀττικῆς ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ του Μέδοντος κατέφυγεν εἰς τὴν Ἰωνίαν καὶ ἔδρυσε μεταξὺ ἄλλων ἀποικιῶν καὶ τὴν Μίλητον.—*ἀμφότερα*, δηλ. καὶ τὴν πολιορκίαν καὶ τὴν νίκην.

Κεφ. 98.

Οἴχωκα = ἔχω ἀπέλθει· ἰων. πρkm. τοῦ *οἴχομαι*.—*ὡς ἐκπεφυγῶτων*, δηλ. *αὐτῶν*· ἢ μετχ. αἰτλγκ.—*εἶτε... εἶτε...*, ἐπεξήγησις τοῦ *ὄ,τι ποιέωσι*.—*ἔδοξε*, δηλ. *αὐτοῖς*.—*μηδέτερα* = *μηδέτερον*.—*ἀποβάθρα* = σανὶς τιθεμένη ἀπὸ τοῦ πλοίου μέχρι τῆς ξηρᾶς πρὸς ἔξοδον καὶ εἴσοδον (*σάλα*).—*σφι*, συναπτεῖα ἢ δοτικ. τῷ *ἐπαναγόμενος· ἐπανάγομαι τινι* = ἐπιπλέω ἐναντίον τινός.—*παρακρίνομαι* = παρατάττομαι.—*ἐνθαῦτα* = τότε.—*ἐν τῇ νηλί* = ἐν τῇ *ἑαυτοῦ νηλί*.—*ἐγχρίμψας*, δηλ. *τὴν ναῦν· ἐγχρίμπω* = πλησιάζω.—*τὰ μάλιστα*, ἐνταῦθα = *ὄ,τι μάλιστα* = ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον.—*ὑπὸ κήρυκος προαγορεύω* = διὰ κήρυκος προκηρύττω.—*ἐπακούοντες*, δηλ. *ἐμοῦ*.—*συνήσουσι*, τοῦ *ῥ. συνίημι* = ἐννοῶ.—*τινά* = ἕκαστον.—*πάντων*, ἐκ τοῦ *πρώτον*.—*μετὰ δὲ* = μετὰ δὲ ταῦτα.—*τάδε*, ἐνταῦθα ἀναφέρεται εἰς τὰ προηγούμενα· ὥστε = *ταῦτα*.—*ἴστω*, προστικτ. τοῦ *οἶδα*.

Τοῦ στρατοπέδου, δηλ. τῶν Περσῶν.—*τοῦ τείχεος*, δηλ. τοῦ ἐκ ξύλων καὶ λίθων ἔρκους (πρβλ. κεφ. 97).

Κεφ. 99.

Ὑποθεμένον, δηλ. τοῖσι Ἴωσι ὑποτίθεμαί τινι = συμβουλεύω τινά. — *δεύτερα δὴ*, ἀπόδοσις τοῦ ἐν κεφ. 98 «πρῶτον μὲν». — *προσέχω τὰς ναῦς* = φέρω τὰ πλοῖα εἰς τὸν λιμένα. — *τοῦτο μὲν* = ἀφ' ἑνὸς μὲν ἢ ἀπόδοσις κατωτέρω: «τοῦτο δὲ τὰς διόδους...». — *ὑπονόσαντες* = ἄττ. ὑπονοήσαντες ὑπονοῶ = ὑποπτεύω. — *ἀπαιρέονται* = ἄττ. ἀφαιροῦνται. — *γὰρ ὦν*; (πρβλ. κεφ. 96). — *ἀπικομένων* κτλ., ἀνεμένετο αἰτ. πτώσις ἐξαρτωμένη ἐκ τοῦ *λυσάμενοι*. . . *ἀποπέμπουσι*. — *λύομαι* = ἀπελευθερώνω, λυτρώνω. — *ἐφοδιάζω* = ἐφοδιάζω τινά μὲ τὰ ἀπαιτούμενα διὰ ταξίδιον. — *ὑποψίην εἶχον*, ὑποκμ.: οἱ Σάμιοι ὑποψίαν ἔχω = ὑποπτεύομαι. — *κεφαλὰς πολεμίων* = *πολεμίους*. — *καταδοκῶ τινι* = ὑποπτεύω τινά. — *νεοχμὸν* = νέον, νεωτερισμός· ἐνταῦθα = ἀποστασία. — *ἐπιλαμβάνομαι τινος* = λαμβάνω τι. — *συμφορῶ (-έω)* = ἐπισωρεύω.

Κεφ. 100.

Παρσκευάστο, ἀπροσ. = *παρασκευῆ ἐγγένητο*. — *ἔσπετατο*, μέσος ἀόρ. τοῦ ῥ. *ἔσπέτομαι* = πετῶ ἐντός, διαδίδομαι. — *κηρυκήιον* = ἄττ. *κηρυκείον* = σκήπτρον κήρυκος. — *κυματογῆ* = μέρος, ἔνθα τὰ κύματα θραύονται, ἀκτῆ. — *ἡ φήμη διήλθε σφι ὧδε* = ἡ διαδοθεῖσα μεταξὺ αὐτῶν φήμη ἦτο τοιαύτη. — *ἐν Βοιωτοῖσι* = ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Βοιωτῶν. — *δὴ* = τῇ ἀληθείᾳ. — *τὰ θεῖα τῶν πρηγματίων* = ἡ θεῖα βούλησις. — *εἰ*, ἐνταῦθα αἰτλγκ. = ἐπειδὴ. — *συμπίπτοντος*, μετχ. ἐνδοτκ. — *συμπίπτω* = συμβαίνω. — *τοῦ τε ἐν Πλατ.*, δηλ. *τρώματος*· *τρώμα* = ; (κεφ. 90). — *ταύτη* = ; (κεφ. 96).

Κηρυκήιον, τὸ εὑρεθὲν ἐπὶ τῆς ἀκτῆς κηρυκείον ἐθεωρήθη, ὅτι ἐδείκνυε τὰς εὐμενεῖς διαθέσεις τῶν θεῶν.

Κεφ. 101.

Συμβολῆ = ; (κεφ. 45). — *ἐν τῇ Πλαταιίδι*, δηλ. χώρᾳ. — *γεγονέναι νίκην*, ἔξαρτ. ἐκ τοῦ *ἡ φήμη συνέβαινε ἔλθοῦσα*. — *ὀρθῶς* = ἀληθῶς. — *τὸ μὲν ἐν Πλατ.*, δηλ. *τρώμα*. — *ὅτι δὲ* κτλ., ἔξαρτ. ἐκ τοῦ *δῆλα (= δῆλον) ἐγίνετο*. — *ἀναμανθάνουσι*, ἢ μετχ. συναπτεῖα τῷ *σφι*· *ἀναμανθάνω* = ἐξετάζω λεπτομερῶς.

— ἀρρωδίη=ἀττ. ἀρρωδία = φόβος.— οὔτι... οὔτω, ὡς = ὅχι τόσον, ὅσον.— τῶν Ἑλλήνων, δηλ. τῶν μετὰ Πausανίεω· πρὸ τῆς γενκ. νοητέα ἢ πρόθεσις περι.— πταίω περί τινι=ἠττώμαι ὑπό τινος.— κληδῶν=φήμη.— τὴν πρόσοδον ποιοῦμαι=ἐπιτίθεμαι.— ὡς, αἰτλγκ.— ἀεθλα = ἀττ. ἄθλα.

Καὶ πρότερον, δηλ. ἐν κεφ. 62 καὶ 65.— ὡσαύτως, δηλ. παρὰ τὸ Δημήτριον.— τῆς αὐτῆς ἡμέρης, ἀμφοτέραι αἱ μάχαι συνέβησαν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τῇ 26 Μετχρειτινῶνος, δηλ. τῇ 10 Σεπτεμβρίου (479 π. Χ.).

Κεφ. 102.

α) Τοῖσι προσεχ...=τοῖσι τεταγμένοισι προσεχέσι τούτοισι· προσεχῆς τινι = ; (κεφ. 28). — μέχρι κου τῶν ἡμίσεων (δηλ. στρατιωτέων) = μέχρι σχεδὸν τοῦ ἡμίσεος στρατοῦ. — ὁδὸς = πορεία.— ἀπεδος = ; (κεφ. 25). — ἐπεξῆς (=ἀττ. ἐφεξῆς) τινι = προσεχῆς τινι. — περιήσαν = ἀττ. περιῆσαν. — καὶ δὴ = ; (κεφ. 66). — ἔλασσον ἔχω=εἶμαι κατώτερος.— προσεχέων, δηλ. αὐτοῖσι.— παρακελευσάμενοι, δηλ. ἀλλήλοις.— ἔχομαι τινος = ἐπιλαμβάνομαί τινος, ἐπιχειρῶ τι.— ἐνθεῦτεν, χρονκ. = ἐκ τῆς στιγμῆς ταύτης.— ἐτεροιοῦμαι = μεταβάλλομαι.— διωσάμενοι, μέσος ἄορ. τοῦ διωθοῦμαι = ἀπωθῶ.— φερόμενοι = ὀρμητικῶς.— ἀλῆς = ἀττ. ἀθρόος = εἰς ἓν ὄλον ἠθροισμένος, συνηνωμένος.

Τοῖσι προσεχ... τεταγμ., δηλ. τοῖς Κορινθίοις, Σικυωνίοις καὶ Τροιζηνίοις.— οὔτοι οἱ ἐπί... , δηλ. οἱ Ἀθην. καὶ οἱ πλησίον τούτων τεταγμένοι.— ἐπὶ τῷ ἑτέρω κέρεϊ, δηλ. τῷ ἀριστερῷ.— τὰ γέγρα, ἅτινα εἶχον συμπυκνώσει, ἵνα ἀποτελέσωσι περὶ ἑαυτοῦς φράκτην (πρὸς προστασίαν τῶν σωμάτων των)· πρβλ. κεφ. 99.— ἐς τὸ τεῖχος, εἰς τὸ περίφραγμα δηλ., ὅπερ εἶχον κατασκευάσει περὶ τὰς ναῦς ἐκ ξύλων καὶ λίθων (πρβλ. κεφ. 97).

β) Συνεσέπιπτον=εισώρμων ὁμοῦ, δηλ. μετὰ τῶν ἐχθρῶν.— ἀραιρητο=ἀττ. ἤρητο=εἶχε καταληφθῆ, κυριευθῆ.— οὔτε... τε = ; (κεφ. 70). — πρὸς ἀλκὴν τράπομαι (= τρέπομαι) = ἀνθίσταμαι.— ὀρμέατο = ἀττ. ὄρμηγτο.— κατ' ὀλίγους γινόμενοι = διαιρούμενοι εἰς μικρὰ τμήματα.— ὁ ἀεὶ = ὁ ἐκάστοτε.— συνδιαχειρίζω=ἐκτελῶ ὁμοῦ.

Κεφ. 103.

² *Απαραιρημένοι* = ἄττ. *ἀφρημένοι*· αἱ μετχ. *ἔόντες*... *ἀπαρ-*
εῖναι ἐνδοτκ.—*ἐτεραλκῆς* = ; (VIII, κεφ. 11). — *ἔρω* = πράττω.
 — *προσωφελείν*, ἐνταῦθα μετὰ δτκ. (*τοῖσι Ἑλλησι*) ἀντὶ τῆς
 συνηθεστέρας αἰτ. (πρόβλ. κεφ. 68). — *ἄρξαντας*, δηλ. *τοῦ ἀπο-*
κτεῖναι.—*οὔτω δῆ* = ; (κεφ. 70).

Κεφ. 104.

² *Ἐκ* = ὑπό. — *τηρῶ* = φυλάττω. — *σφι*, δηλ. τοῖς Πέρσαις. —
καταλαμβάνη, ὡς ὑποκμ. τὸ *τοιαῦτα*, ὅπερ νοητέον ἐκ τοῦ *οἷά*
περ' καταλαμβάνει τινά τι = εὐρίσκει τινά τι, συμβαίνει εἰς τινά
 τι. — *ἡγεμῶν* = ὁδηγός. — *καθηγοῦμαι τινι ὁδόν* = δεικνύω εἰς
 τινὰ ὁδόν.

Προσετέτακτο . . . *τὰς διόδους τηρέειν*, περὶ τοῦ πράγμ. πρόβλ.
 κεφ. 99. — *ἔχοντες ἡγεμόνας*, δηλ. τοὺς Μιλησίους. — *ἐπὶ τοῦτο*
τὸ πρ., δηλ. ἐπὶ τὸ τηρεῖν τὰς διόδους. — *τούτου εἵνεκεν*, δηλ.
 ἵνα χρησιμεύσωσιν εἰς αὐτοὺς ὡς ὁδηγοί. — *τὸ δεύτερον*, τὸ πρῶ-
 τον ἀπεστάτησε πρὸ 20 ἐτῶν (499 π. X).

Κεφ. 105-106.

² *Ἐπασκῶ τι* = ἀσκοῦμαι εἰς τι. — *παγκράτιον* = ἀγὼν πάλης
 καὶ πυγμῆς. — *καταλαμβάνει τινὰ* (μετ' ἀπαρμφ.) = συμβαίνει
 εἰς τινὰ νά . . . — *κεῖσθαι* = τεθάρθαι. — *κατεργάζομαι* = φονεύω.
 — *τὰς νέας*, νοητέα ἢ αἰτ. ἀπάσας ἐκ τοῦ *ἅπαν*. — *λήϊον* = ἄττ.
λείαν. — *προεξάγω* = ἐξάγω πρότερον.

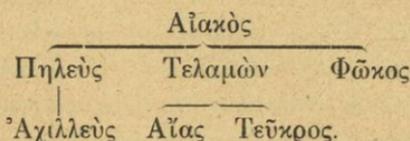
Πολέμον ἔόντος Ἀθ. καὶ Καρ., ἐν ἔτει 476 π. X.

ΠΙΝΑΞ ΚΥΡΙΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

Α.

Ἄθως, ἀκρωτήριο ἐπὶ τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου, νῦν Ἅγιον ὄρος.

Αἰακίδαι, οἱ ἀπόγονοι τοῦ Αἰακοῦ:

Αἰακὸς, βασιλεὺς τῆς Αἰγίνης, υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς νύμφης Αἰγίνης.

Αἶας, υἱὸς τοῦ Τελαμῶνος, βασιλεὺς τῆς Σαλαμῖνος.

Αἰγάλεως, ὄρος ἐν Ἀττικῇ ἀπέναντι τῆς Σαλαμῖνος.

Αἰγίλια, τόπος παρὰ τὴν Ἐρέτριαν.

Ἄκανθος, πόλις ἐπὶ τοῦ Στρυμονικοῦ κόλπου πρὸς Β. τῆς χερσονήσου Ἀκτῆς.

Ἄλέη, ἐπωνυμία τῆς Ἀθηνᾶς, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἐτιμᾶτο ἐν Τεγέα, ἔνθα ἦτο καὶ ὁ περίφημος ναὸς τῆς.

Ἄλεύης, γενάρχης τῶν Ἀλευαδῶν, τοῦ ἐπισημοτάτου γένους ἐν Θεσσαλίᾳ.

Ἄλγιον πεδῖον, εὐφορος πεδιάς ἐν Κιλικίᾳ μεταξὺ τῶν ποταμῶν Πυράμου καὶ Σάρου.

Ἄλπηγος ἢ **Ἄλπηνοί**, πόλις ἐν Λοκρίδι πλησίον τῶν Θερμοπυλῶν.

Ἄμπρακιῶται, οἱ κάτοικοι τῆς Ἀμπρακίας, πόλεως ἐν Ἀκαρνανίᾳ.

Ἄμφικτύονες, οἱ ἀπεσταλμένοι τῶν πόλεων, ὅσαι ἦσαν συνδεδεμένοι εἰς ἀμφικτυονικὴν ὁμοσπονδίαν· συνήρχοντο δις τοῦ ἔτους, τὸ μὲν ἕαρ ἐν Δελφοῖς, τὸ δὲ φθινόπωρον ἐν Ἀνθήλῃ παρὰ τὰς Θερμοπύλας.

Ἄναγυράσιος, ὁ ἐκ τοῦ δήμου Ἀναγυροῦντος· ὁ δῆμος οὗτος ἔκειτο μεταξὺ Πειραιῶς καὶ Σουνίου νοτιῶς τοῦ Ὑμηττοῦ.

- Ἀνακτόριοι**, οἱ κάτοικοι τοῦ Ἀνακτορίου, πόλεως ἐν τῷ Ἀμβρακικῷ κόλπῳ.
- Ἀντικύρη**, πόλις παρὰ τὸν Μαλιακὸν κόλπον, ἡ πατρὶς τοῦ προδότου Ἐφιάλτου.
- Ἀρήιος πάγος**, λόφος ΒΔ. τῆς ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν.
- Ἀρτάβαζος**, ἐπιφανὴς στρατηγὸς τῶν Περσῶν.
- Ἀρτεμισίη**, βασίλισσα τῆς Ἀλικαρνασσοῦ.
- Ἀρτεμίσιον**, ἀκρωτήριο ἐν Εὐβοίᾳ (κατὰ τὸν σημερινὸν Ἅγιον Γεώργιον παρὰ τὸ χωρίον Κουρμπάτσι τοῦ δήμου Ἰστιαίων) ὀνομασθὲν οὕτως ἀπὸ ἱεροῦ τινος τῆς Ἀρτέμιδος.
- Ἄσωπός**, ποταμὸς 1) ἐν Βοιωτίᾳ, 2) ἐν Φθιώτιδι παρὰ τὰς Θερμοπύλας (νῦν ὄυαξ ὀνομαζόμενος Καρβουναριά).
- Ἄφεται**, πόλις τῆς ἐν Θεσσαλίᾳ Μαγνησίας ἔχουσα καὶ λιμένα.
- Ἄφιδναι**, πόλις πλησίον τῆς Δεκελείας (νῦν Καπαντρίτη)· ὁ κάτοικος **Ἄφιδναῖος**.

B.

- Βάκτριαι**, οἱ κάτοικοι τῶν Βάκτρων, πρωτεύουσος τῆς ἐν Ἀσίᾳ Βακτριανῆς.
- Βρύγοι**, λαὸς Θρακικὸς κατοικῶν πλησίον τῆς Μακεδονίας.

Γ.

- Γαίσιον**, ποταμὸς χυνόμενος μεσημβρινῶς τῆς Μυκάλης.
- Γεραιστός**, ἀκρωτήριο τῆς Εὐβοίας εἰς τὸ Ν. μέρος αὐτῆς· νῦν Μανδηλι.

Δ.

- Δαρεῖος**, υἱὸς τοῦ Ὑστάσπου, βασιλεὺς τῶν Περσῶν (γεννηθεὶς τῷ 550 π. Χ. ἐγένετο βασιλεὺς τῷ 521, ἀπέθανε δὲ τῷ 485).
- Δημάρητος**, βασιλεὺς ἐν Σπάρτῃ στερηθεὶς οὗτος τῆς βασιλείας τῷ 491 κατέφυγεν εἰς Περσίαν παρὰ τὸν Δαρεῖον τὸν Ὑστάσπου καὶ ἠκολούθησε τὸν Ξέρξην ἐκστρατεύσαντα κατὰ τῆς Ἑλλάδος τῷ 480.
- Δημήτριον**, ναὸς τῆς Δήμητρος πλησίον τοῦ χωρίου Ἀργιοπίου (Δ. τῶν Πλαταιῶν).

E.

- Ἐρέτρια**, πόλις τῆς Εὐβοίας.
- Ἐρεχθεὺς**, ἀρχαῖος ἥρωας τῆς Ἀττικῆς· υἱὸς τῆς Γῆς καὶ τοῦ Ἥφαιστου.

Ἐρυθραί, πόλις τῆς Βοιωτίας ἐπὶ τῶν ὑπωρείων τοῦ Κιθαίρωνος· ἐπίθετον: **Ἐρυθραῖος (χώρος)**.

Εὔριπος, πορθμὸς μεταξύ Εὐβοίας καὶ Βοιωτίας.

Η.

Ἡραιο, ναὸς τῆς Ἥρας 1) ἐν Πλαταιαῖς 2) ἐν Σάμφ.

Ἡράκλειον, ναὸς τοῦ Ἡρακλέους 1) ἐν Μαραθῶνι 2) ἐν Κυνοσάργει.

Θ.

Θάσος, νῆσος πλησίον τῆς Θράκης· οἱ κάτοικοι: **Θάσιοι**.

Θέσπια, πόλις Βοιωτικὴ πρὸς Δ. τῶν Θηβῶν· οἱ κάτοικοι: **Θεσπιεῖς**.

Ι.

Ἰκαρος, νῆσος πρὸς Δ. τῆς Σάμου· ἐκ ταύτης ἔλαβε τὸ ὄνομα τὸ **Ἰκάριον πέλαγος**.

Ἰνδοί, οἱ κάτοικοι τῆς Ἰνδίας, χώρας ἐν Ἀσίᾳ.

Ἰστιαίη, πόλις ἐν Εὐβοίᾳ.

Κ.

Κάλαμοι, ἡ ἀνατολικὴ παραλία τῆς Σάμου, παρὰ τὴν ὁποίαν ἔκειτο τὸ Ἡραιο.

Καλυνδεῖς, οἱ κάτοικοι τῆς Καλύνδης, πόλεως ἐν Καρίᾳ· ἐπίθετον: **Καλυνδική (νηῦς)**.

Καρνεῖα, ἑορτὴ τελουμένη ἐν Σπάρτῃ κατ' ἔτος πρὸς τιμὴν τοῦ Καρνείου Ἀπόλλωνος καὶ διαρκοῦσα ἑννέα ἡμέρας.

Καφηρεὺς, ἀκρωτήριο τῆς Εὐβοίας εἰς τὸ Ν. μέρος αὐτῆς· νῦν Κάβο δ' ὄρο.

Κέος, ἀκρωτήριο εἰς τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς Σαλαμῖνος.

Κέρκωπες, μικρὰ σκωπτικὰ καὶ πανοῦργα ὄντα· ταῦτα ἀπὸ τὸν Ἡρακλέα κοιμώμενόν ποτε ἐπὶ τοῦ Μελαμπύγου λίθου ἀφῆρσαν τὰ ὄπλα, δι' ὧν ὕστερον τὸν ἠπέιλον· ὁ Ἡρακλῆς ὁμως συλλαβὸν ἐδέσμευσεν αὐτά, ἀλλὰ ταχέως ἀφῆκε φαιδρυνθεῖς ἐκ τῶν ἀστεῖσμών των.

Κήιοι, οἱ κάτοικοι τῆς νήσου Κέω.

Κιλικίη, χώρα τῆς Μ. Ἀσίας· ἐπίθετον: **Κιλισσαι (νέες)**.

Κισσίη, χώρα τῆς Περσίας, ἐν ἣ ἔκειτο ἡ πρωτεύουσα τὰ Σοῦσα· οἱ κάτοικοι **Κίσσιοι**.

Κλεινίης, υἱὸς Ἀλκιβιάδου τινὸς καὶ πατὴρ τοῦ περιφήμου

Ἄλκιβιάδου ἀνῆκεν οὗτος εἰς πλουσιωτάτην οἰκογένειαν τῶν Ἀθηνῶν.

Κοῖλα, τὰ ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου Γεραιστοῦ μέχρι τῆς Ἐρετρίας κείμενα παράλια μέρη τῆς Εὐβοίας, ἅτινα ἦσαν πολὺ ἐπικίνδυνα τοῖς θαλασσοπόροις.

Κυνέγειρος, Ἀθηναῖος, ἀδελφὸς τοῦ ποιητοῦ Αἰσχύλου.

Κυνόσαργες, γυμνάσιον ἐν Ἀθήναις παρὰ τὴν εἰς Φάληρον ἄγουσαν ὁδὸν (ΝΑ. τοῦ σημερινοῦ Α΄ στρατιωτικοῦ νοσοκομείου παρὰ τὴν Γαργαρέταν).

Κυνόσουρα, ἀκρωτήριο ἐν τῇ ἀνατολικῇ πλευρᾷ τῆς Σαλαμῖνος.

Λ.

Δεπρεῆται, οἱ κάτοικοι τοῦ Δεπρέου, πόλεως τῆς Ἡλίδος.

Δευιυχίδης, βασιλεὺς τῆς Σπάρτης.

Δήμιος, ὁ ἐκ τῆς Δήμου, νήσου τοῦ Αἰγαίου πελάγους· οἱ κάτοικοι **Δήμιοι**· ἐπίθετον: **Δημινή (νηῦς)**.

Δοκροί, ὄνομα τριῶν ἐλληνικῶν φυλῶν· 1) οἱ **Ἐπούντιοι** περὶ τὸν Εὐριπον ἀπέναντι τῆς Εὐβοίας, 2) οἱ **Ἐπικνημίδιοι** περὶ τὸν Μαλιακὸν κόλπον καὶ 3) οἱ **Ἐξόλοι** περὶ τὸν Κορινθιακὸν κόλπον· ἐπίθετον: **Δοκρίδες (πόλιες)**.

Μ.

Μαραθῶν, πεδιάς παρὰ τὴν ΒΑ. παραλίαν τῆς Ἀττικῆς ἐκτεινόμενη εἰς μῆκος 3 περίπου ὥρῶν.

Μελάμπους, περίφημος μάντις τῆς Ἑλλάδος κατὰ τοὺς μυθικοὺς χρόνους.

Μελάμπυγος, κατ' ἀρχὰς ἐπίθετον τοῦ Ἡρακλέους· εἶτα ἀπεδόθη καὶ εἰς τὸν ἐν Θερμοπύλαις λίθον, ἐφ' οὗ ποτε ἐκοιμήθη ὁ Ἡρακλῆς.

Μηλιεύς, ὁ ἐκ τῆς Θεσσαλικῆς Μαλίδος, ἧς πρωτεύουσα ἡ Τραχίς· οἱ κάτοικοι: **Μηλιεῖς**· ἐπίθετον: **ἡ Μηλῆς (γῆ)**.

Μνησίφιλος, Ἀθηναῖος, πατρικὸς φίλος τοῦ Θεμιστοκλέους.

Μουνιχίη, χερσόνησος τῆς Ἀττικῆς μετ' ὁμώνυμον λιμένα κείμενον μεταξὺ Πειραιῶς καὶ Φαλήρου.

Μυκάλη, ἀκρωτήριο ἐν τῇ παράλιᾳ τῆς Μ. Ἀσίας ἀπέναντι τῆς Σάμου.

Μυσοί, οἱ κάτοικοι τῆς Μυσίας, χώρα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

Ν.

Νισαῖος ἵππος, ὁ καταγόμενος ἐκ τῆς πεδιάδος τῆς Μακεδονίας
Νισαίου, ἥτις παρῆγεν ἀρίστους ἵππους.

Π.

Παίονες, οἱ κάτοικοι τῆς Παιονίας, χώρας τῆς Β. Μακεδονίας.

Παλεῖς, οἱ κάτοικοι τῆς Πάλης, πόλεως ἐν Κεφαλληνία.

Παλληνεύς, ὁ ἐκ τοῦ Ἀττικοῦ δήμου Παλλήνης (νῦν Χαρβάτι).

Παλλήνη, ἡ δυτικωτάτη τῶν τριῶν χερσονήσων τῆς Χαλκιδικῆς.

Ποιδαιῆται, οἱ κάτοικοι τῆς Ποιδαίας, πόλεως τῆς Παλλήνης
τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου.

Πόντιαι, ἐπωνυμία τῆς Δήμητρος καὶ τῆς Περσεφόνης.

Πυλαγόροι (ἦ - *αι*), οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν 12 λαῶν τῶν μετεχόν-
των τοῦ ἀμφικτυονικοῦ συνεδρίου· συνήρχοντο δις τοῦ ἔτους,
τὸ μὲν ἔαρ ἐν Δελφοῖς, τὸ δὲ φθινόπωρον ἐν Ἀνθήλῃ παρὰ
τὰς Θερμοπύλας.

Ρ.

Ῥηναίη, νῆσος μικρὰ 4 στάδια μακρὰν τῆς Δήλου (νῦν Μεγάλη
Δῆλος).

Σ.

Σάκαι, λαὸς κατοικῶν εἰς τὰ ΒΑ. τῆς ἐν Ἀσίᾳ Βακτριανῆς· ἐθεω-
ροῦντο ὡς ἀνδρειότεροι καὶ καλύτεροι στρατιῶται τοῦ περ-
σικοῦ στρατοῦ.

Σαλαμῖνιοι, οἱ κάτοικοι τῆς ἐν Κύπρῳ Σαλαμῖνος.

Σαμοθρήικες, οἱ κάτοικοι τῆς Σαμοθράκης, νήσου τοῦ Αἰγαίου
πελάγους παρὰ τὰ παράλια τῆς Θράκης· ἐπίθετον : *Σαμοθρηι-
κίη* (νηῦς).

Σιδῶνιος (βασιλεὺς), ὁ βασιλεὺς τῆς Σιδῶνος, πόλεως τῆς
Φοινίκης.

Σικυῶνιοι, οἱ κάτοικοι τῆς Σικυῶνος, πόλεως ἐν Πελοποννήσῳ
πλησίον τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου.

Σιμωνίδης, ἐκ Κέω, υἱὸς τοῦ Λεωπρέπου, διάσημος ἐπιγραμ-
ματοποιὸς τῶν Ἑλλήνων (556 - 468 π. Χ).

Σίρις, πόλις ἑλληνικὴ ἐν τῇ κάτω Ἰταλίᾳ.

Σκιρωνίς ὁδός, ἡ ἄγουσα ἀπὸ τῆς Κορίνθου εἰς Μέγαρα καὶ Ἀττικὴν παρὰ τὴν θάλασσαν ἐπὶ ἀποτόμων βράχων ὠνομάσθη οὕτως ἀπὸ τοῦ ληστοῦ **Σκίρωνος**, ὃν ἐφόνευσεν ὁ Θησεύς.

Σκίαθος, νῆσος τοῦ Αἰγαίου πελάγους πρὸς Β. τῆς Εὐβοίας.

Σκιράς, ἐπωνυμία τῆς Ἀθηνᾶς· τὸ ἱερὸν αὐτῆς ἔκειτο παρὰ τὸ ἀκρωτήριο Σκιράδιον εἰς τὴν μεσημβρινὴν πλευρὰν τῆς Σαλαμῖνος.

Σκιωναῖος, ὁ ἐκ Σκιώνης, πόλεως τῆς χερσονήσου Παλλήνης.

Σκολοπόεις, τόπος τις παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Γαίσιωνος ποταμοῦ εἰς τὰ παράλια τῆς Μ. Ἀσίας.

Σπερχειός, ποταμὸς ἐν Θεσσαλίᾳ.

Σιενύκληρος, πόλις τῆς Μεσσηνίας.

Στυρεῖς, οἱ κάτοικοι τῶν Στύρων, πόλεως τῆς Εὐβοίας πλησίον τῆς Καρύστου.

Τ.

Τάμνναι, τόπος παρὰ τὴν Ἐρέτριαν.

Τελαμών, πατὴρ τοῦ Αἴαντος· βασιλεὺς τῆς Σαλαμῖνος.

Τροιζήν, πόλις ἐν Ἀργολίδι οὐ μακρὰν τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου· οἱ κάτοικοι: **Τροιζήνιοι**.

Τύριος (βασιλεὺς), ὁ βασιλεὺς τῆς Τύρου, πόλεως τῆς Φοινίκης.

Υ.

Ὑσιαί, πόλις τῆς Βοιωτίας κειμένη εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Κιθαιρῶνος καὶ παρὰ τὸ πεδῖον τῆς μάχης τῶν Πλαταιῶν.

Φ.

Φλιοῦς, πόλις ἐν Ἀργολίδι· οἱ κάτοικοι **Φλιάσιοι**.

Φρύγες, οἱ κάτοικοι τῆς Φρυγίας ἐν Μ. Ἀσίᾳ.

Χ.

Χοιρέαι, τόπος παρὰ τὴν Ἐρέτριαν.

Ψ.

Ψυτάλεια, μικρὰ νῆσος πλησίον τῆς Α. ἄκρας τῆς Σαλαμῖνος ἀπέναντι ἀκριβῶς τοῦ Πειραιῶς (νῦν Λιψοκούτάλα).

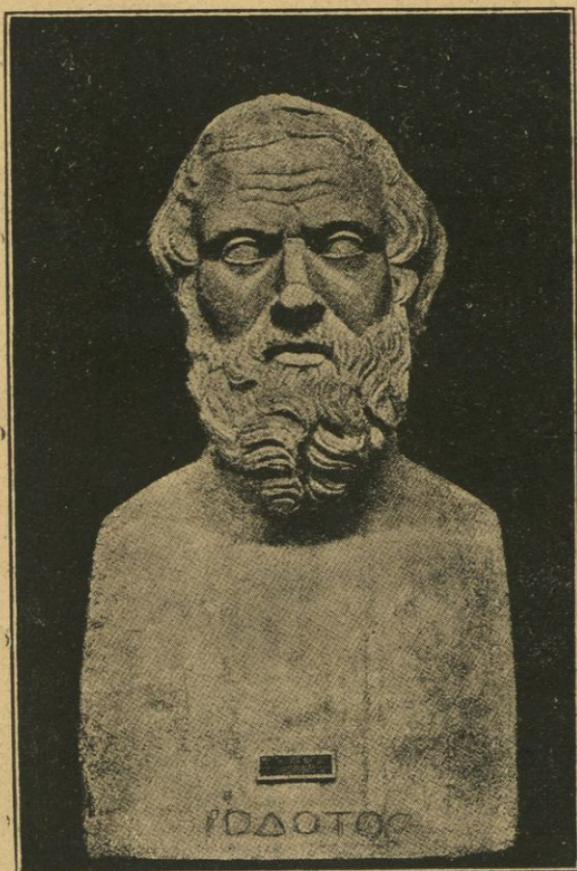
Ω.

Ὠρωπός, πόλις ἐν τοῖς ὄρεισις Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας ἀπέναντι τῆς Ἐρετρίας.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελ.
Βιβλ. VI	
A'. Ἀτυχῆς ἐκστρατεία τοῦ Μαρδονίου κατὰ τῆς Ἑλλάδος (κεφ. 43 - 45)	5
B'. Δευτέρα ἐκστρατεία τῶν Περσῶν κατὰ τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τὸν Δᾶτιν καὶ Ἀρταφέρνην. Ἡ ἐν Μασθῶνι μάχη (κεφ. 94-97, 100-117, 119-120)	7
 Βιβλ. VII	
A'. Στρατοπέδευσις Ἑλλήνων καὶ Περσῶν εἰς τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν (κεφ. 201 - 207)	15
B'. Αἱ περὶ Θερμοπύλας μάχαι (κεφ. 208-213, 215-233).	17
 Βιβλ. VIII	
A'. Αἱ παρὰ τὸ Ἀρτεμίσιον ναυμαχίαι (κεφ. 1-17)	27
B'. Κατάπλους τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου εἰς Σαλαμίνα. Ἐκκένωσις τῶν Ἀθηναίων. Ἀλωσις τῶν Ἀθηναίων καὶ πυρπόλησις τῆς ἀκροπόλεως αὐτῶν (κεφ. 40-42, 49-55)	33
Γ'. Πολεμικὸν συμβούλιον τῶν Ἑλλήνων (κεφ. 56-64)	37
Δ'. Πολεμικὸν συμβούλιον τῶν Περσῶν (κεφ. 66-67, 70)	41
E'. Προσπάθειαι τοῦ Θεμιστοκλέους ὅπως οἱ Ἕλληνες ναυμαγήσωσιν ἐν Σαλαμίनि (κεφ. 71-72, 74-76, 78-82)	42
Ϛ'. Ἡ ἐν Σαλαμίनि ναυμαχία (κεφ. 83-96)	46
 Βιβλ. IX	
A'. Ἐπέλασις τοῦ Περσικοῦ ἱππικοῦ κατὰ τῶν Ἑλλήνων. Θάνατος τοῦ ἱπάρχου Μασιστίου (κεφ. 20 - 24)	52

	Σελ.
Β'. Παράταξις Ἑλλήνων καὶ Περσῶν ἐν Πλαταιαῖς (κεφ. 25-26, 28-32)	54
Γ'. Ἀγγελία τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Ἀλεξάν- δρου. Ἀλλαγὴ θέσεως τῶν στρατῶν (κεφ. 44-49).	58
Δ'. Ἡ ἐν Πλαταιαῖς μάχη (κεφ. 58-70)	61
Ε'. Ἡ ἐν Μυκάλῃ μάχη (κεφ. 90-92, 96-106)	67
<i>Εἰσαγωγή</i>	75-82
1. Βίος Ἡροδότου	75
2. Τὸ ἱστορικὸν ἔργον τοῦ Ἡροδότου	76
3. Σύνοψις τῶν κυριωτάτων διαφορῶν τῆς Ἡροδο- τείου διαλέκτου ἀπὸ τῆς Ἀττικῆς	77
<i>Σημειώσεις</i>	83
<i>Πίναξ κυρίων ὀνομάτων</i>	177

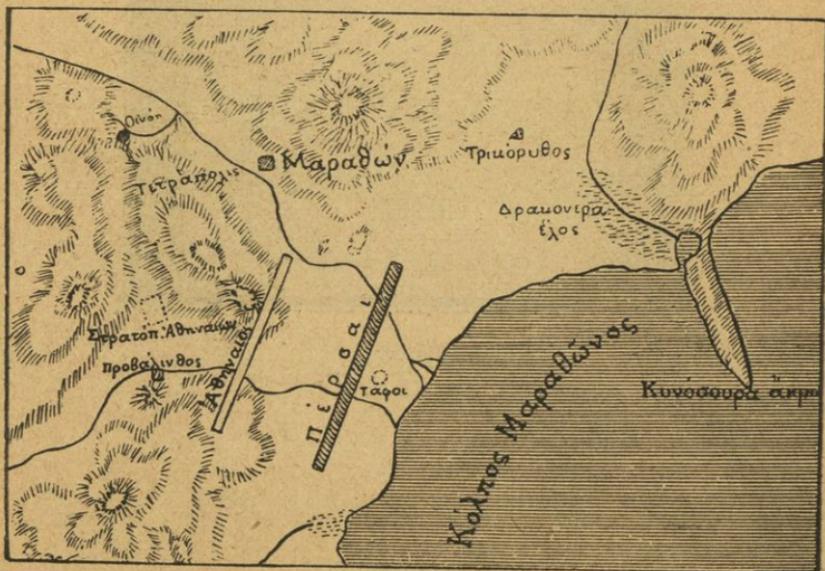

Ἡρόδοτος

Κ. ΚΟΣΜΑ - ΗΡΟΔΟΤΟΣ. *Ἐκδ. δεκάτη

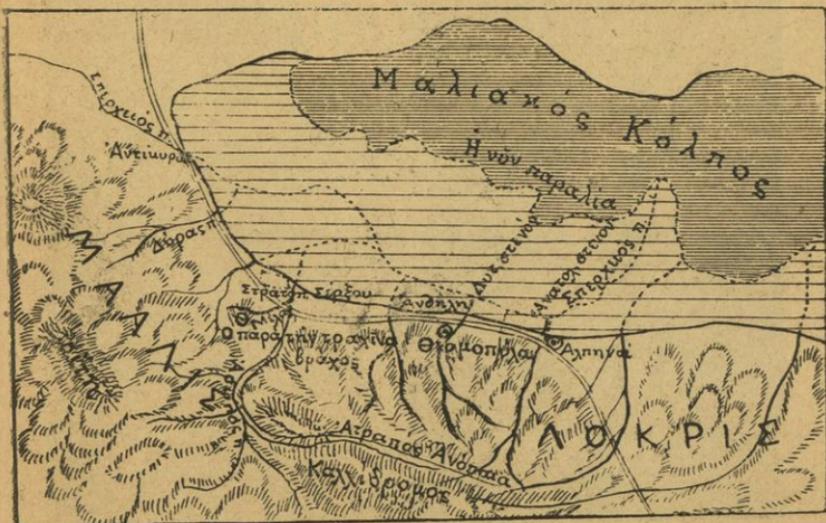
Ἡ πεδιάς τοῦ Μαραθῶνος (Ἡροδ. VI, 102, κ. εἰς.)

Σχέδιον τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης (Ἡροδ. VI, 102-117 κ. εἰς.)

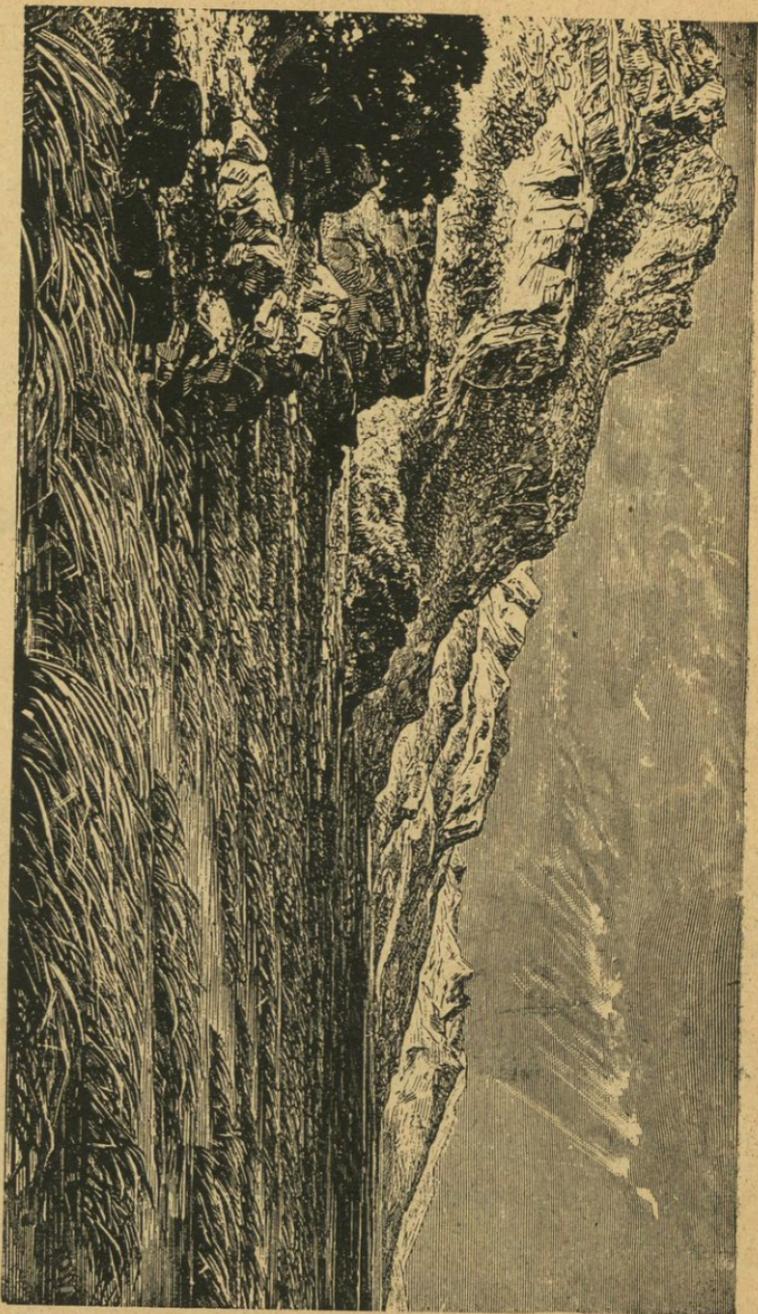

Ὁ Φαληρικὸς ὄρμος. Θέα ἀπὸ τοῦ λόφου τῆς Μονιχίας

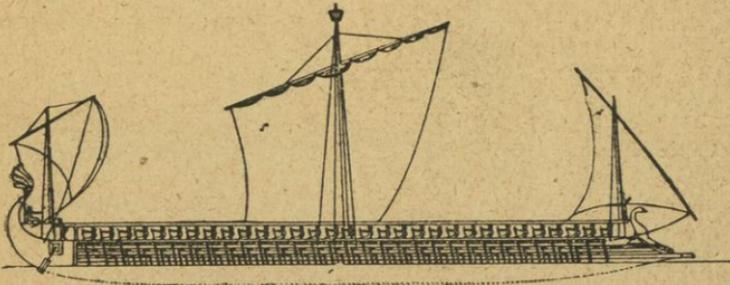
Σχέδιον τῆς ἐν Θερμοπύλαις μάχης (Ἡρόδ. VII, 213-218)

Θερμοπύλαι (Hopl. VII, 201 κ. εξ.)

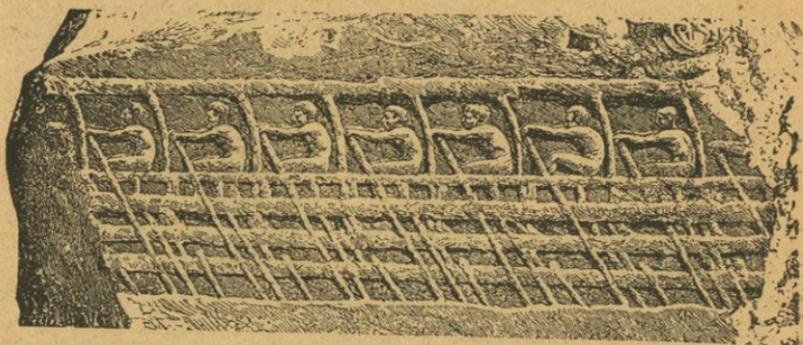

Πεντηκόντορος (Ἡρόδ. VIII, 1)

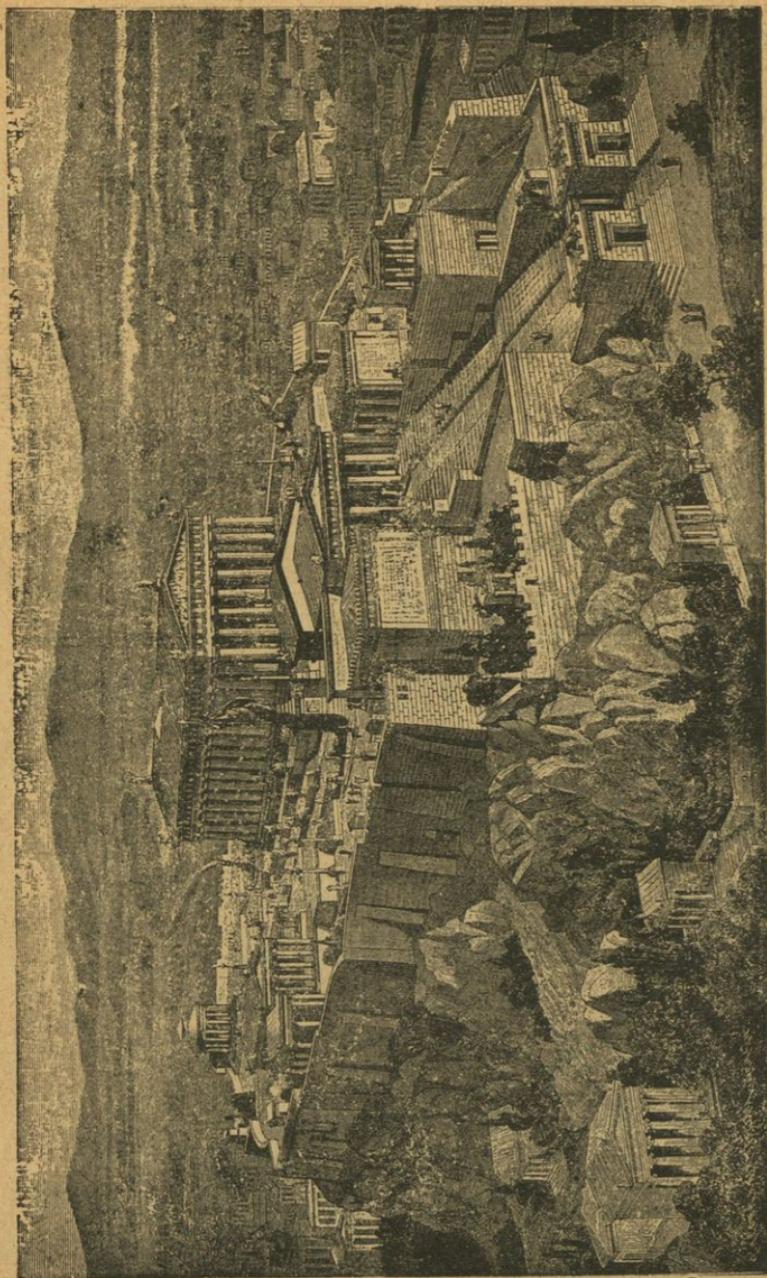
Τριήρης

Μέρος τριήρους ἐπὶ ἀρχαίου ἀναγλύφου

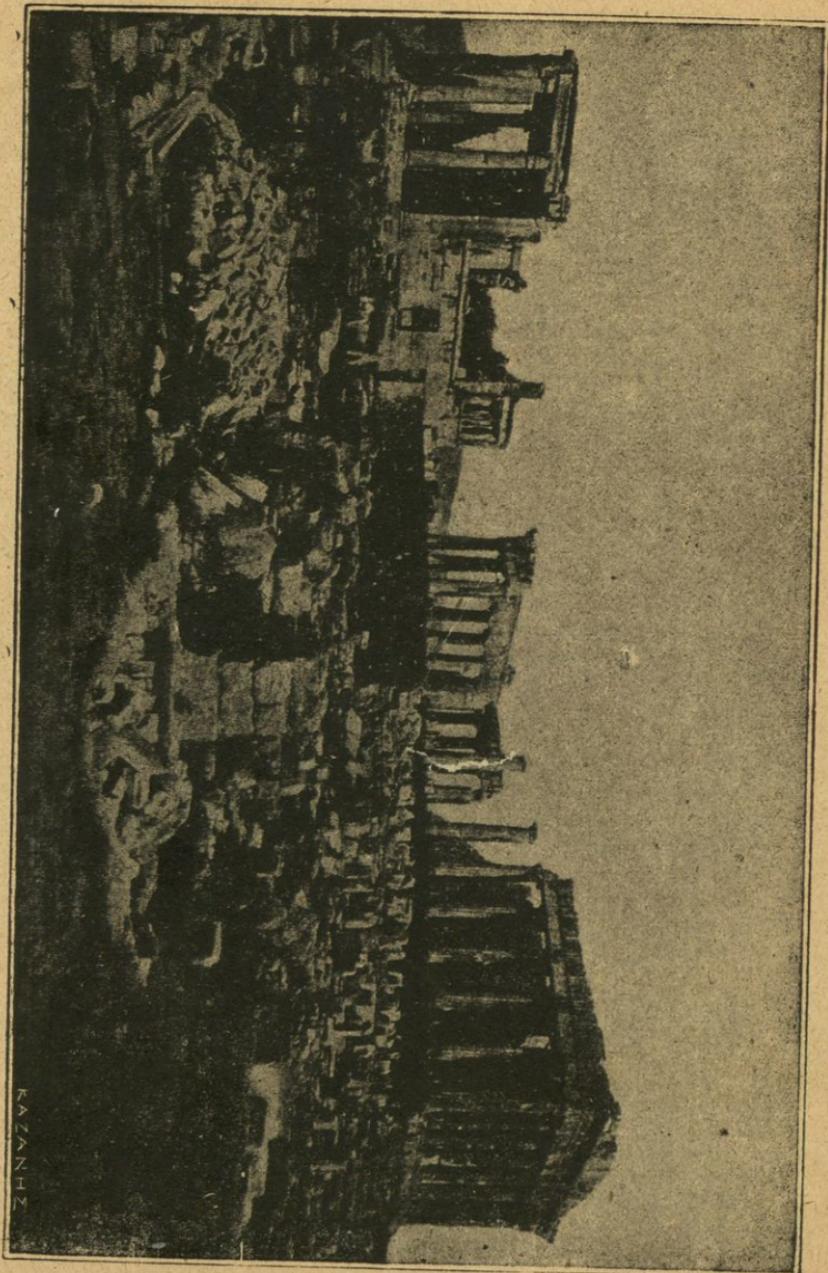

**Ὁ κόλπος τῆς Σαλαμῖνος (Ἡροδ. VIII, 40 κ. ἐξ.)*

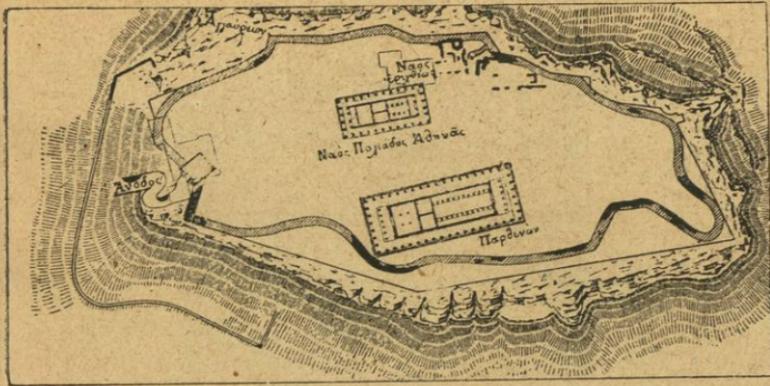

Η ἀρχαία πόλις τῶν Ἀθηνῶν, κατὰ τὴν ἀρχαιότητα

Η ἀνεξόπτος τῶν Ἀθηνῶν ὡς ἔχει σήμερον

ΚΑΖΑΝΛΗΣ

Σχεδιάγραμμα τῆς ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν
 πρὸ τῶν Περσικῶν πολέμων (Ἡρόδ. VIII, 51-55)

Ὁ Ἄρειος πάγος (Ἡρόδ. VIII, 52)

Τὸ δυτικὸν ἀέτωμα τοῦ Παρθενῶνος (Ηρόδ. VIII, 55)

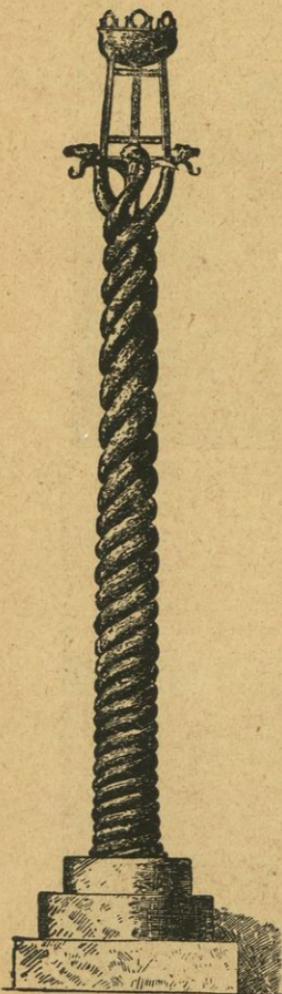

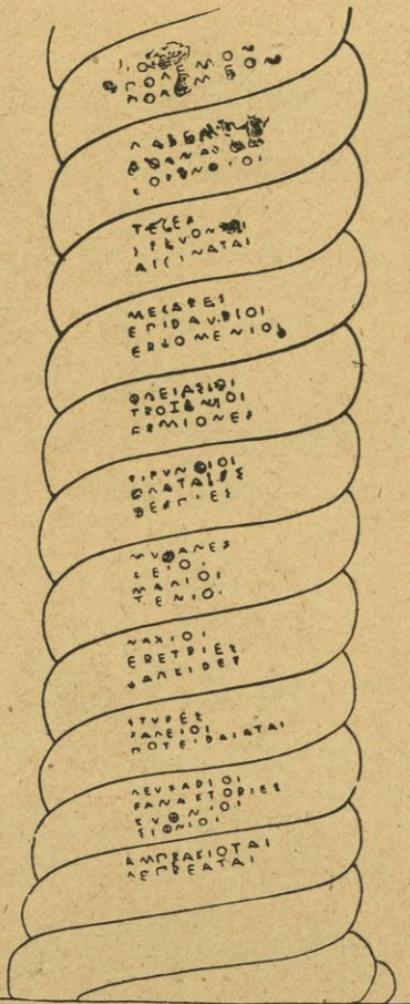
Τὸ σήμερον σωζόμενον Ἐρεχθεῖον (Ἡροδ. VIII, 55)

Ὁ Κερατόπυργος, ἐφ' οὗ εἶχε στήσει τὸν θρόνον τοῦ ὁ Ξέρξης
κατὰ τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν (Ἡροδ. VIII, 90)

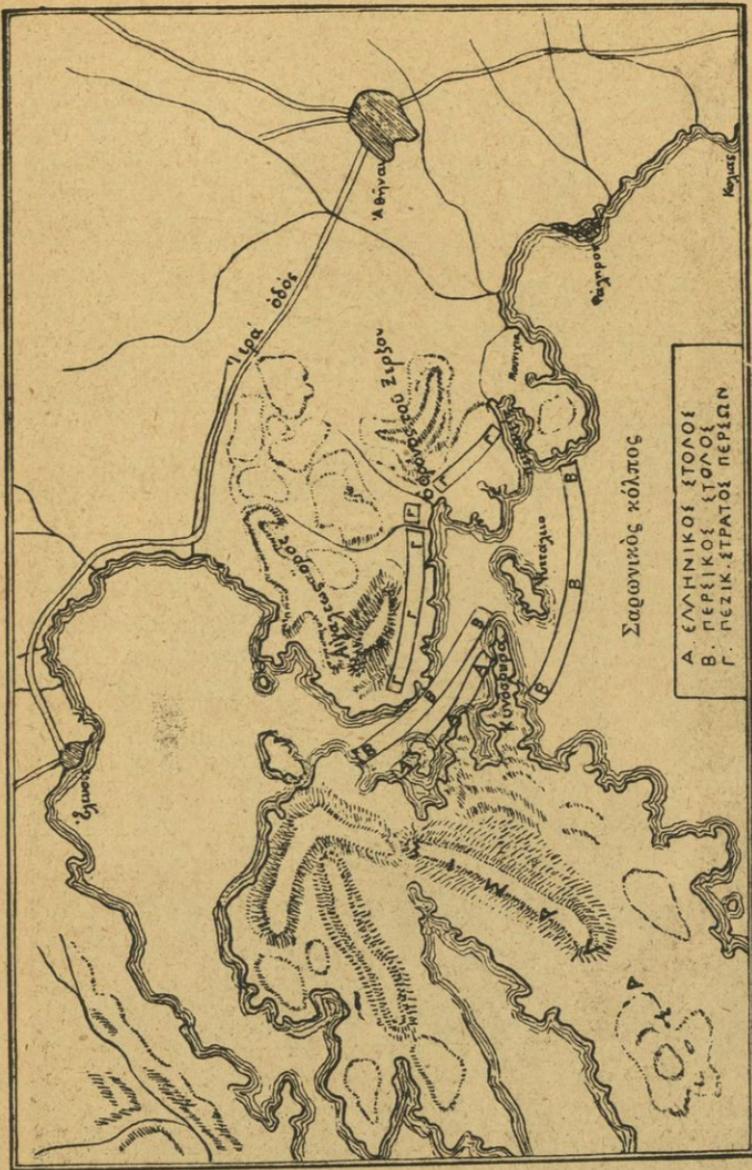

Ὁ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἀφιερῶθεις τῷ Ἀπόλλωνι τρίπους (Ἡροδ. VIII, 82)

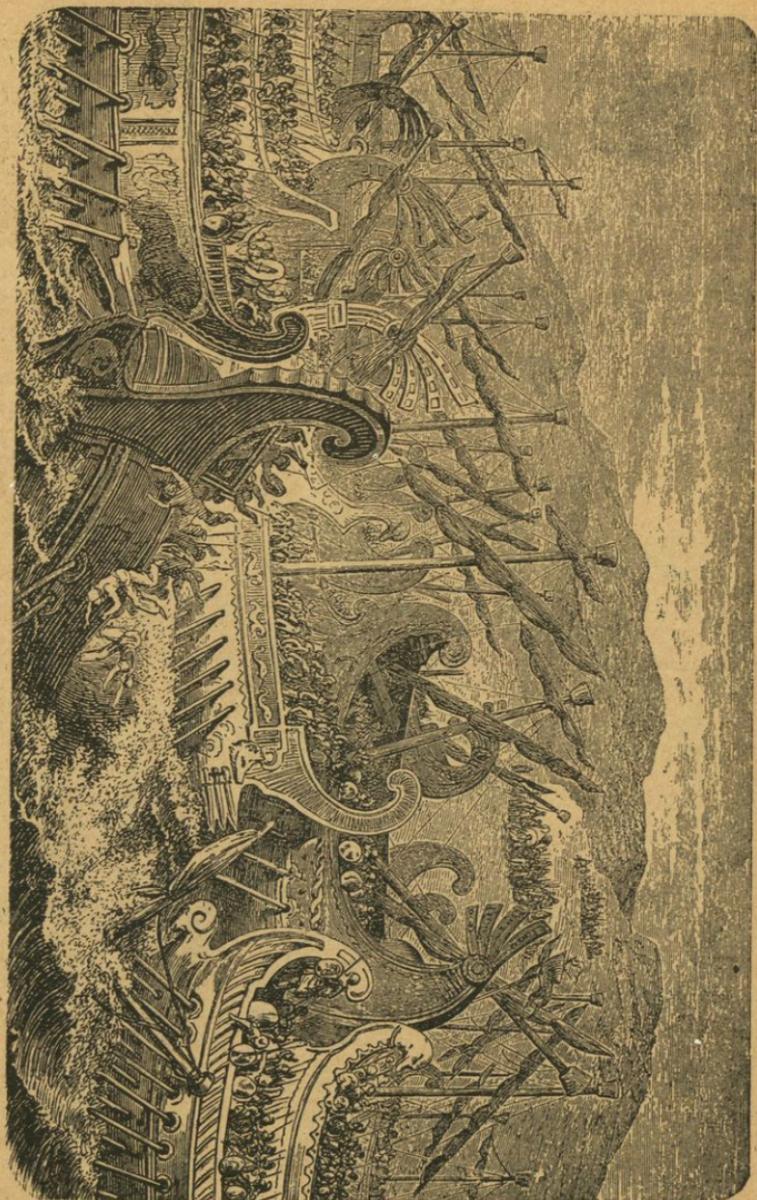
Ἡ ἐπὶ τῶν σπειρῶν τῶν ὄψεων ἐπιγραφὴ

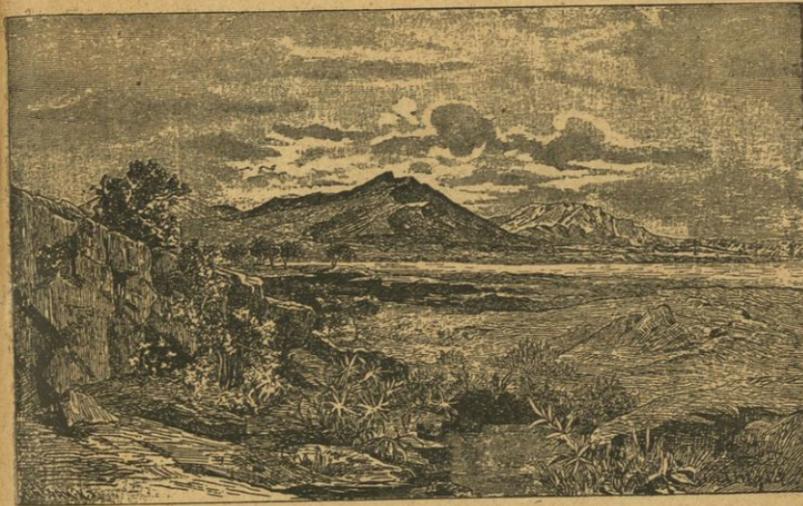
- Τοῖδε τὸν πόλεμον ἐπολέμουν
-
- Λακεδαιμόνιοι
-
- Ἀθηναῖοι
-
- Κορίνθιοι
-
- Τεγεᾶται
-
- Σικυόνιοι
-
- Αἰγινᾶται
-
- Μεγαρεῖς
-
- Ἐπιδαύριοι
-
- Ἐρχομένιοι
-
- Φλειᾶσιοι
-
- Τροζάνιοι
-
- Ἐρμιονεῖς
-
- Ἰνρινθιοὶ
-
- Πλαταιεῖς
-
- Θεσπιεῖς
-
- Μυκανεῖς
-
- Κεῖοι
-
- Μάλιοι
-
- Τένιοι
-
- Νάξιοι
-
- Ἐρετριεῖς
-
- Χαλκιδεῖς
-
- Στυρῆς
-
- Φαλιεῖοι
-
- Ποτειδαῖαι
-
- Λευκάδιοι
-
- Φανακτοριεῖς
-
- Κύθηριοι
-
- Σίφριοι
-
- Ἀμπρακιοῖται
-
- Λεπρεῖται

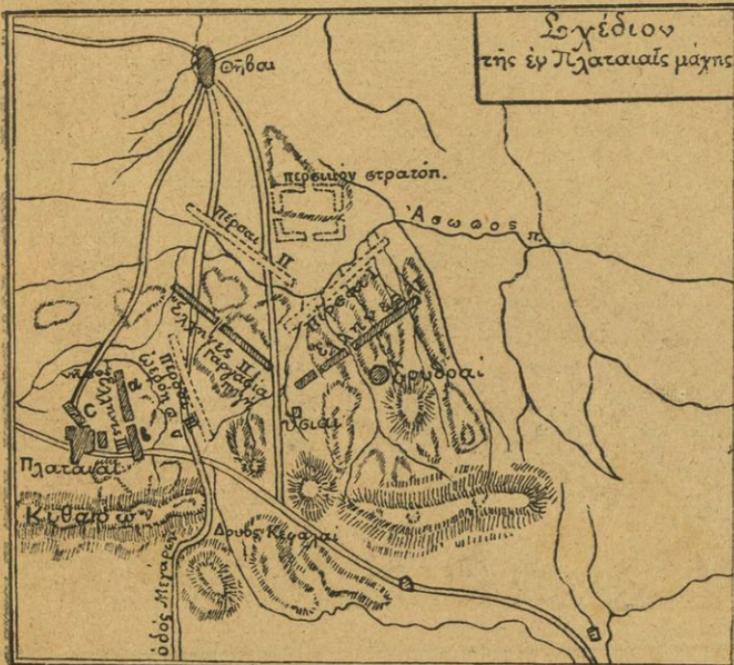
Σχέδιον τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας (Ἡρόδ. VIII, 76-93)

Η εν Σαλαμίνη ναυμαχία

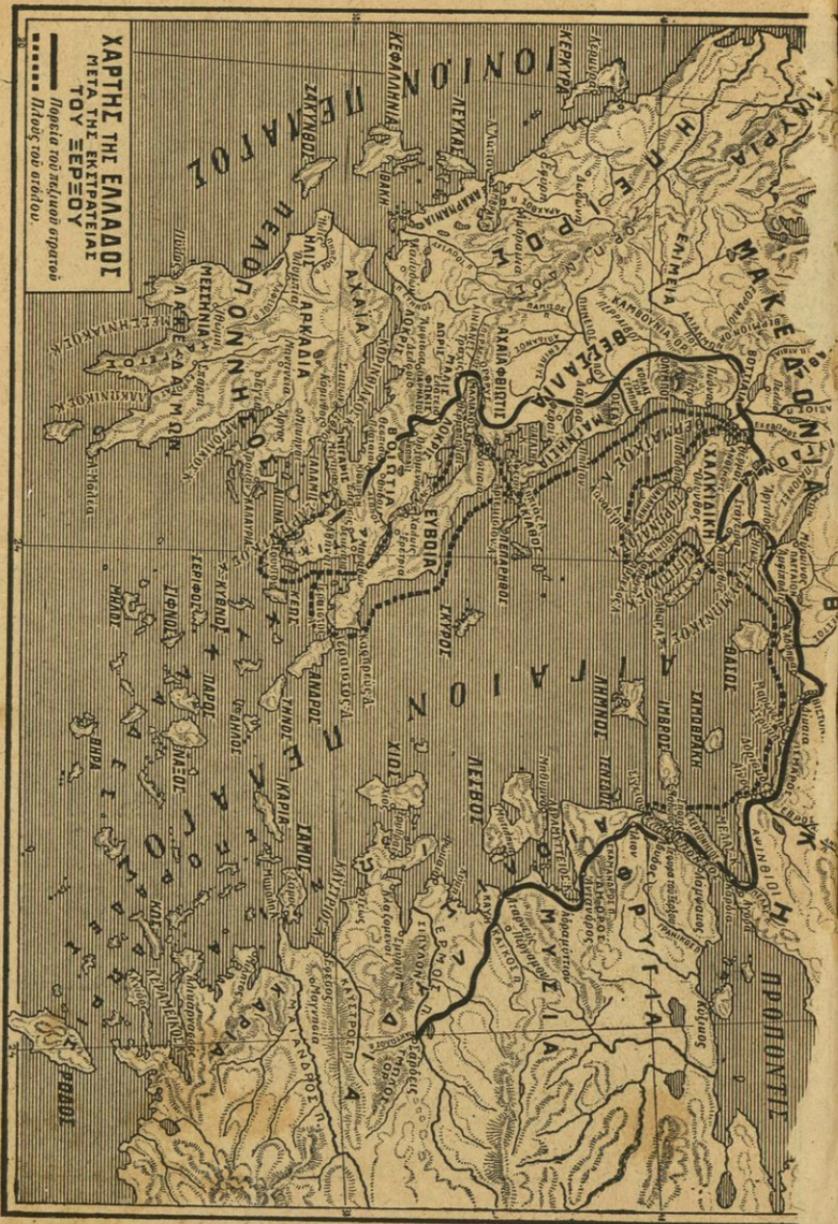

Ἡ πεδιάς τῶν Πλαταιῶν (Ἡρόδ. ΙΧ, 20, 25)

Σχέδιον τῆς ἐν Πλαταιαῖς μάχης (Ἡρόδ. ΙΧ, 58-70)

Ἡρόδοτος

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΛΟΓΙΚΗ ΕΜΒΑΘΥΝΣΙΣ

Βιβλ. VI, κεφ. 43 - 45:

Κεφ. 43. Ἐπιφύκει τοῦ Μαρδονίου εἰς Κιλικίαν καὶ ἐκ ταύτης εἰς Ἰωνίαν.—Διάβασις ὑπὸ τῶν Περσῶν τοῦ Ἑλλήσπ. καὶ πορεία αὐτῶν κατὰ τῆς Ἐρετρίας καὶ τῶν Ἀθηναίων.

Ὁ Μαρδ. μετὰ πολλοῦ στρατοῦ καταβαίνει ἐκ τῆς Περσίας εἰς τὴν θάλασσαν· ἀφ' οὗ δ' ἔφθασεν εἰς Κιλικίαν, αὐτὸς μὲν ἐπιβαίνει τοῦ στόλου, τὸν δὲ πεζὸν στρατὸν ὀδηγοῦσιν ἄλλοι ἡγεμόνες εἰς Ἑλλήσπ. παραπλέων δὲ ὁ Μαρδ. τὴν Ἀσίαν φθάνει εἰς Ἰωνίαν καὶ μετὰ τὴν Ἰδρυσιν ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῆς δημοκρατιῶν σπεύδει εἰς Ἑλλήσπ. τοῦτον δὲ διαβάντες οἱ Πέρσαι διὰ τῶν πλοίων πορεύονται διὰ τῆς Εὐρώπης κατὰ τῆς Ἐρετρίας καὶ τῶν Ἀθηναίων.

Κεφ. 44. Καθυπόταξις τῆς Θάσου καὶ τῆς Μακεδονίας.—Ναύγιον τοῦ περσικοῦ στόλου παρὰ τὸν Ἄθων.

Οἱ Πέρσαι ἔχοντες ἐν νῆϊ νὰ ὑποτάσσωσιν ὡς πλείστας Ἑλλήν. πόλεις ὑποτάσσωσι διὰ μὲν τοῦ στόλου τὴν Θάσον ἄνευ ἀντιτάσεως· διὰ δὲ τοῦ πεζοῦ τὴν Μακεδονίαν· εἶτα ἐκ Θάσου πλέουσιν εἰς Ἀκανθον καὶ ἐξ αὐτῆς ὀρμώμενοι προσπαθοῦσι νὰ περιπλεύσωσι τὸν Ἄθων· ἀλλὰ κατὰ τὸν περίπλου αὐτοῦ φοβερὰ τρικυμία συμβᾶσα ἐπιφέρει εἰς αὐτοὺς μεγάλην συμφορὰν· διότι ἐκ τῶν πλοίων περὶ τὰ 300 καταστρέφονται, ἐκ δὲ τῶν ἀνδρῶν ὑπὲρ τὰς δύο μυριάδας.

Κεφ. 45. Προσβολὴ τῶν Βρύγων κατὰ τοῦ πεζοῦ στρατοῦ τῶν Περσῶν.—Ἐπιστροφὴ τοῦ Μαρδ. εἰς τὴν Ἀσίαν.

Οἱ Βρύγοι νύκτωρ προσβαλόντες τὸν Μαρδ. καὶ τὸν πεζὸν στρατὸν αὐτοῦ ἐστρατοπεδευμένον ἐν Μακεδονίᾳ πολλοὺς μὲν ἐκ τῶν Περσῶν φονεύουσι, τὸν δὲ Μαρδ. τραυματίζουσιν. Ἄλλ' ὅμως καὶ οὗτοι βραδύτερον ὑποδουλοῦνται ὑπὸ τοῦ Μαρδ. Μετὰ ταῦτα ὁ Μαρδ. διὰ τὴν ἀτυχίαν τοῦ πεζοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ ναυτικοῦ ἀναγκάζεται νὰ ἐπιστρέψῃ μετὰ τοῦ στρατοῦ του εἰς Ἀσίαν.

ΛΟΓΙΚΗ ΕΜΒΑΘΥΝΣΙΣ

Βιβλ. VI, κεφ. 43 - 45:

Κεφ. 43. Ἀφίξεις τοῦ Μαρδονίου εἰς Κιλικίαν καὶ ἐκ ταύτης εἰς Ἰωνίαν. — Διάβασις ὑπὸ τῶν Περσῶν τοῦ Ἑλλησπ. καὶ πορεία αὐτῶν κατὰ τῆς Ἐρετρίας καὶ τῶν Ἀθηνῶν.

Ὁ Μαρδ. μετὰ πολλοῦ στρατοῦ καταβαίνει ἐκ τῆς Περσίας εἰς τὴν θάλασσαν ἀφ' οὗ δ' ἔφθασεν εἰς Κιλικίαν, αὐτὸς μὲν ἐπιβαίνει τοῦ στόλου, τὸν δὲ πεζὸν στρατὸν ὀδηγοῦσιν ἄλλοι ἡγεμόνες εἰς Ἑλλησπ. παραπλέων δὲ ὁ Μαρδ. τὴν Ἀσίαν φθάνει εἰς Ἰωνίαν καὶ μετὰ τὴν ἴδρυσιν ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῆς δημοκρατιῶν σπεύδει εἰς Ἑλλησπ. τοῦτον δὲ διαβάντες οἱ Πέρσαι διὰ τῶν πλοίων πορεύονται διὰ τῆς Εὐρώπης κατὰ τῆς Ἐρετρίας καὶ τῶν Ἀθηνῶν.

Κεφ. 44. Καθυπόταξις τῆς Θάσου καὶ τῆς Μακεδονίας. — Ναυάγιον τοῦ περσικοῦ στόλου παρὰ τὸν Ἄθων.

Οἱ Πέρσαι ἔχοντες ἐν νῆ νὰ ὑποτάσσωσιν ὡς πλείστας Ἕλληνας πόλεις ὑποτάσσοσι διὰ μὲν τοῦ στόλου τὴν Θάσον ἄνευ ἀντιτάσεως διὰ δὲ τοῦ πεζοῦ τὴν Μακεδονίαν· εἶτα ἐκ Θάσου πλέουσι εἰς Ἀκανθὸν καὶ ἐξ αὐτῆς ὀρμώμενοι προσπαθοῦσι νὰ περιπλεύσωσι τὸν Ἄθων ἄλλὰ κατὰ τὸν περίπλου αὐτοῦ φοβερὰ τρικυμία συμβᾶσα ἐπιφέρει εἰς αὐτοὺς μεγάλην συμφορὰν· διότι ἐκ τῶν πλοίων περὶ τὰ 300 καταστρέφονται, ἐκ δὲ τῶν ἀνδρῶν ὑπὲρ τὰς δύο μυριάδας.

Κεφ. 45. Προσβολὴ τῶν Βρύγων κατὰ τοῦ πεζοῦ στρατοῦ τῶν Περσῶν. — Ἐπιστροφή τοῦ Μαρδ. εἰς τὴν Ἀσίαν.

Οἱ Βρύγοι νύκτωρ προσβαλόντες τὸν Μαρδ. καὶ τὸν πεζὸν στρατὸν αὐτοῦ ἐστρατοπεδευμένον ἐν Μακεδονίᾳ πολλοὺς μὲν ἐκ τῶν Περσῶν φονεύουσι, τὸν δὲ Μαρδ. τραυματίζουσιν. Ἄλλ' ὅμως καὶ οὗτοι βραδύτερον ὑποδουλοῦνται ὑπὸ τοῦ Μαρδ. Μετὰ ταῦτα ὁ Μαρδ. διὰ τὴν ἀτυχίαν τοῦ πεζοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ ναυτικῶ ἀναγκάζεται νὰ ἐπιστρέψῃ μετὰ τοῦ στρατοῦ του εἰς Ἀσίαν.

Βιβλ. VI, κεφ. 94 - 97, 100 - 117, 119 - 120:

Κεφ. 94. Αἴτια, δι' ἃ ὁ Δαρ. ἐπιμένει εἰς τὴν πραγματοποίησιν τοῦ σχεδίου του.—Παῦσις τοῦ Μαρδ. ἀπὸ τῆς στρατηγίας καὶ ἀποστολῆ νέων στρατηγῶν κατὰ τῆς Ἑρετρίας καὶ τῶν Ἀθηνῶν.

Ὁ Δαρ. καὶ μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς στρατείας τοῦ Μαρδ. ἐπιμένει εἰς τὴν πραγματοποίησιν τοῦ σχεδίου του· διότι α') ὁ θεράπων ἀνεμίμησεν αὐτὸν νὰ ἐνθυμῆται τοὺς Ἀθην., β') οἱ Πεισιστρατίδαι διαρκῶς παρεκάλουν αὐτὸν καὶ διέβαλλον τοὺς Ἀθην. καὶ γ') ἐπεθύμει καὶ αὐτὸς νὰ καθυποτάξῃ τοὺς μὴ δόντας ἐκ τῶν Ἑλλ. γῆν καὶ ὕδωρ. Διὰ ταῦτα τὸν μὲν Μαρδ. ὡς ἀτυχήσαντα εἰς τὴν ἐκστρατείαν παύει τῆς στρατηγίας, διορίσας δὲ ἄλλους στρατηγούς, τὸν Δᾶτιν καὶ Ἀρταφέρνην, ἀποστέλλει αὐτοὺς κατὰ τῆς Ἑρετρίας καὶ τῶν Ἀθηνῶν.

Κεφ. 95. Ἀφίξις τῶν πεζικῶν καὶ ναυτικῶν δυνάμεων τῶν Περσῶν εἰς τὴν Κιλικίαν.—Πλοῦς τοῦ περσικοῦ στόλου εἰς Σάμον καὶ ἐκ ταύτης διὰ τοῦ Ἰκαρίου πελάγους εἰς τὰς Κυκλάδας.

Ὁ Δᾶτις καὶ Ἀρταφ. ἀναχωρήσαντες ἐκ Περσίας μετὰ πολλοὺ πεζικοῦ στρατοῦ φθάνουσιν εἰς Κιλικίαν, ἐνθα καταφθάνει ὁ ναυτικὸς στρατὸς καὶ αἱ ἵππαγωγοὶ νῆες· θέσαντες δὲ εἰς αὐτὰς τοὺς ἵππους καὶ εἰσβιβάσαντες τὸν πεζὸν στρατὸν εἰς τὰς 600 ναῦς πλέουσιν εἰς Σάμον καὶ ἐκ ταύτης διὰ τοῦ Ἰκαρίου πελάγους εἰς τὰς Κυκλάδας· πλέουσι δὲ δι' αὐτῶν κατὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ οὐχὶ διὰ τοῦ Ἑλλησπ. καὶ τῆς Θράκης, ὡς φοβηθέντες τὸν περίπλου τοῦ Ἄθω καὶ ὡς ἐπιθυμοῦντες νὰ καθυποτάξωσι τὴν Νάξον.

Κεφ. 96 - 97. Διαγωγὴ καὶ τύχη τῶν κατοίκων τῆς Νάξου καὶ Δήλου ἐπὶ τῇ προσεγγίσει τοῦ περσικοῦ στόλου.

Οἱ Νάξιοι ἐπὶ τῇ προσεγγίσει τοῦ περσικοῦ στόλου ἀπέρχονται εἰς τὰ ὄρη, οἱ δὲ Πέρσαι ἐξανδραποδίσαντες τοὺς συλληφθέντας ἐξ αὐτῶν πυρπολοῦσι τὴν πόλιν καὶ τὰ Ἱερά αὐτῆς (κεφ. 96). Ὡσαύτως καὶ οἱ Δήλιοι καταλιπόντες τὴν νῆσον ἔρχονται εἰς τὴν Τήνον· ὁ Δᾶτις ὁμῶς προπλεύσας τοῦ στόλου διατάττει ν' ἀγκυροβολῶσι τὰ πλοῖα ἐν τῇ Ῥηναίᾳ καὶ οὐχὶ ἐν Δήλῳ, τοὺς δὲ Δηλίους προτρέπει διὰ κήρυκος νὰ ἐπανεέλθωσιν εἰς τὴν πατρίδα των, διότι οὗτος δὲν προτίθεται νὰ βλάψῃ τὴν χώραν, ἐν ἣ λατρεύονται οἱ δύο θεοί· μετὰ τοῦτο προσφέρει μεγαλοπρεπῆ θυσίαν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τοῦ Ἀπόλλ. (κεφ. 97).

Κεφ. 100 - 101. Πλοῦς τῶν Περσῶν εἰς Ἑρέτριαν. — Διαγωγή καὶ τύχη τῶν κατοίκων αὐτῆς.

Οἱ Πέρσαι πλέουσιν εἰς Ἑρέτριαν ταύτης οἱ κάτοικοι ζητήσαντες τὴν βοήθειαν τῶν Ἀθην. λαμβάνουσι παρ' αὐτῶν ὡς βοηθοὺς τοὺς 4.000 ἐν Χαλκίδι διαμένοντας κληρούχους· ἄλλ' οὗτοι μαθόντες παρὰ τοῦ Αἰσχίνου τὴν διχογνωμίαν τῶν Ἑρετριέων, ὅτι δηλ. ἄλλοι μὲν αὐτῶν διενουοῦντο νὰ καταλίπωσι τὴν πόλιν, ἄλλοι δὲ νὰ προδώσωσιν αὐτήν, ἀπέρχονται τῆς Ἑρετρίας κατὰ συμβουλήν τοῦ Αἰσχίνου (κεφ. 100). Οἱ Πέρσαι προσορμισθέντες πλησίον τῆς Ἑρετρίας ἀποβιβάζουσι τοὺς ἵππους των καὶ παρασκευάζονται νὰ ἐπιτεθῶσι κατὰ τῶν ἐχθρῶν· οὗτοι δὲ ἐγκλεισθέντες ἐντὸς τῶν τειχῶν ἀποκρούουσιν γενναίως τὰς προσβολὰς τῶν Περσῶν ἐπὶ 6 ἡμέρας· τὴν ἑβδόμην ὅμως ὁ Εὐφορβος καὶ ὁ Φίλαγρος προδίδουσι τὴν πόλιν εἰς τοὺς Πέρσας, οἵτινες εἰσελθόντες εἰς αὐτήν, καίουσιν τὰ ἱερά, τοὺς δὲ κατοίκους ἐξανδραποδίζουσι (κεφ. 101).

Κεφ. 102 - 104. Ἀπόβασις τῶν Περσῶν εἰς Μαραθῶνα καὶ ἡ εἰς αὐτὸν ἔξοδος τῶν Ἀθηναίων.

Οἱ Πέρσαι μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Ἑρετρίας πλέουσιν εἰς τὴν Ἀττικὴν ἐλπίζοντες νὰ τιμωρήσωσι τοὺς Ἀθην. ἀποβιβάζονται δὲ τῇ ὁδῷ τοῦ Ἴππιου εἰς Μαραθῶνα, διότι ὁ τόπος οὗτος ἦτο καταλληλότετος πρὸς χρῆσιν τοῦ ἱππικοῦ αὐτῶν καὶ πλησιέστατος τῆς Ἑρετρίας. Οἱ Ἀθην. μαθόντες τοῦτο σπεύδουσι καὶ αὐτοὶ εἰς τὸν Μαραθῶνα ὑπὸ τοὺς δέκα στρατηγούς, ἐν οἷς καὶ ὁ Μιλτιάδης.

Κεφ. 105. Ἀποστολὴ τοῦ Φειδιππίδου εἰς Σπάρτην καὶ λόγος αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἄρχοντας.

Οἱ Ἀθην. ἀποστέλλουσιν εἰς Σπάρτην τὸν ἡμεροδρόμον Φειδιππ. οὗτος δὲ φθάσας εἰς αὐτὴν ἔρχεται εἰς τοὺς ἄρχοντας καὶ λέγει εἰς αὐτοὺς ὅτι οἱ Ἀθην. ἐπικαλοῦνται τὴν βοήθειαν τῶν Λακεδ., ἵνα μὴ πόλις ἀρχαιοτάτη τῆς Ἑλλάδος ὑποδουλωθῇ ὑπ' ἀνδρῶν βαρβάρων.

Κεφ. 106 - 107. Αἰτία, δι' ἣν οἱ Λακεδ. ἀδυνατοῦσι ν' ἀποστείλωσιν ἀμέσως βοήθειαν εἰς τοὺς Ἀθην. — Προσέλευσις τῶν Πλαταιέων εἰς Μαραθῶνα.

Οἱ Λακεδ. εἶναι μὲν πρόθυμοι νὰ βοηθήσωσι τοὺς Ἀθην., ἀλλὰ δὲν δύνανται τοῦτο νὰ πράξωσιν ἀμέσως· διότι τὰ νόμιμα αὐτῶν

καλύουσιν αὐτοὺς τὰ στρατεύονται πρὸ τῆς πανσελήνου. Προσερχονται ὁμως εἰς βοήθειαν τῶν Ἀθην. τεταγμένων παρὰ τὸ Ἡράκλειον οἱ Πλατ., ὡς προστατευθέντες ποτὲ ὑπ' αὐτῶν.

Κεφ. 108 - 109. Διχασμὸς τῶν γνώμων τῶν στρατηγῶν πρὸ τῆς μάχης.—*Λόγος τοῦ Μιλτ. πρὸς τὸν πολέμαρχον Καλλ.*

Αἱ γνώμαι τῶν στρατηγῶν τῶν Ἀθην. πρὸ τῆς μάχης εἶναι διηρημένοι εἰς δύο· ἄλλοι μὲν ἐπιθυμοῦσι ν' ἀναβάλωσι τὴν μάχην, ἄλλοι δέ, μεταξύ τῶν ὁποίων ἦτο καὶ ὁ Μιλτ., ἐπιθυμοῦσιν ἀμέσως νὰ συμπλακῶσιν ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀπόφασις ἐξηριτάτο ἐκ τῆς ψήφου τοῦ πολεμάρχου Καλλ., προσέρχεται πρὸς αὐτὸν ὁ Μιλτ. καὶ λέγει τὰ ἐξῆς (κεφ. 108): «Ἀπὸ σέ, ὦ Καλλ., ἐξαρτάται τώρα ἢ νὰ ὑποδουλώσῃς τὰς Ἀθήνας ἢ νὰ καταστήσῃς αὐτάς ἐλευθέραις καὶ ν' ἀφήσῃς δόξαν αἰωνίαν, οἷαν δὲν ἀφήκαν οὐδὲ ὁ Ἄρμ. καὶ ὁ Ἄριστ.· ἐξαρτάται δὲ ἀπὸ σέ τοῦτο, διότι αἱ γνώμαι ἡμῶν τῶν στρατηγῶν εἶναι διηρημένοι εἰς δύο· ἄλλοι μὲν ἐπιθυμοῦσιν ἀμέσως νὰ συμπλακῶμεν, ἄλλοι δὲ ν' ἀναβάλωμεν τὴν μάχην· καὶ ἐὰν μὲν ἀναβάλωμεν τὴν μάχην, φοβοῦμαι μήπως κλονισθῇ τὸ φρόνημα τῶν Ἀθην. καὶ μηδίσωσιν οὗτοι· ἐὰν δὲ ἀμέσως συμπλακῶμεν, θὰ δυνηθῶμεν τῇ βοήθειᾳ τῶν θεῶν νὰ καταβάλωμεν τοὺς ἔχθρους μας. Ψήφισον λοιπὸν ὡς ἐγὼ διὰ νὰ ἔχῃς πατρίδα ἐλευθέραν καὶ πόλιν πρῶτην τῶν Ἑλληνίδων (κεφ. 109).

Κεφ. 110. Ἀποτέλεσμα τοῦ λόγου τοῦ Μιλτ.

Διὰ τοῦ λόγου του τούτου ὁ Μιλτ. κατορθοῖ νὰ προσελκύσῃ πρὸς τὴν γνώμην του τὸν Καλλ. καὶ οὕτως ἀποφασίζεται νὰ συγκροτηθῇ ἀμέσως ἡ μάχη· μετὰ ταῦτα δὲ οἱ στρατηγοὶ παραχωροῦσι τὴν ἀρχιστρατηγίαν εἰς τὸν Μιλτ.

Κεφ. 111. Παρατάξις τοῦ στρατοῦ τῶν Ἀθηναίων.

Οἱ Ἀθην. παρατάσσονται πρὸς μάχην ὡς ἐξῆς: τοῦ δεξιοῦ κέρατος ἡγεῖται κατὰ τὸν νόμον ὁ πολέμαρχος Καλλ.· ἔπειτα δὲ ἑπακολουθοῦσιν αἱ φυλαὶ κατὰ τάξιν ὀρισθεῖσαι διὰ κλήρου· τελευταῖοι δὲ τάττονται οἱ Πλατ. κατέχοντες τὸ ἀριστερὸν κέρασ'· καὶ τὸ μὲν κέντρον τοῦ στρατεύματος, ἐξισουμένον κατὰ μέτωπον πρὸς τὸ Μηδικὸν στράτευμα, ἔχει βάθος παρατάξεως ὀλίγων ἀνδρῶν καὶ ὡς ἐκ τούτου εἶναι ἀσθενές· τὸ κέρασ' ὁμως ἐκάτερον ἔχει ἐνισχυθῆναι διὰ πλήθους.

Κεφ. 112 - 117. Ἡ ἐν Μαραθῶνι μάχη (490).

Κεφ. 112. Ἐφόρμησις τῶν Ἀθην. κατὰ τῶν Περσῶν. — Γνώμη τῶν Περσῶν περὶ τῶν Ἀθην. — Τρόπος, καθ' ὃν μάχονται οἱ Ἀθην.

Οἱ Ἀθην. τυχόντες εὐνοϊκῆς θυσίας ὀρμῶσιν ἐναντίον τῶν Περσῶν, οἵτινες βλέποντες αὐτοὺς ὀρμώντας ὀλίγους ἐναντίον πολλῶν νομίζουσι αὐτοὺς κατεχομένους ὑπὸ μανίας ὀλεθρίας, παρασκευάζονται δὲ πρὸς μάχην· γενομένης δὲ συμπλοκῆς οἱ Ἀθην. μάχονται ἀξίως λόγου.

Κεφ. 113 - 114. Νίκη τῶν Ἀθηναίων.

Κατὰ τὴν μάχην τὸ μὲν κέντρον τοῦ περσικοῦ στρατοῦ, ἐν ᾧ ἦσαν τειταγμένοι οἱ Πέρσαι καὶ οἱ Σάκαι, νικᾷ τὸ κέντρον τοῦ στρατοῦ τῶν Ἀθην. ἀμφοτέραι δὲ αἱ πτέρυγες τοῦ στρατοῦ τῶν Ἀθην. νικῶσι τὰς πτέρυγας τοῦ περσικοῦ στρατοῦ, εἰτα δὲ καὶ τοὺς καταδιώξαντας τὸ κέντρον αὐτῶν Πέρσας, οὓς καταδιώκουσι μέχρι θαλάσσης· ἐνταῦθα συνάπτεται φοβερὸς ἀγὼν, καθ' ὃν πίπτει μεταξὺ πολλῶν ἄλλων ἐπιφανῶν Ἀθην. καὶ ὁ Καλλ.

Κεφ. 115 - 117. Μатаιωθὲν σχέδιον τῶν Περσῶν καὶ ἀναχώρησις αὐτῶν εἰς Ἀσίαν. — Αἱ ἐν τῇ μάχῃ ἀπώλειαι.

Οἱ Πέρσαι ἀποπλεύσαντες καὶ ἀναλαβόντες ἐκ τῆς νήσου Αἰγυλίας τοὺς ἐξ Ἐρετριᾶς αἰχμαλώτους περιπλεύουσι — κατὰ σύνθημα τῶν μηδιζόντων ἐν Ἀθήναις — τὸ Σούνιον ἐπιθυμοῦντες νὰ φθάσωσι πρὸ τῶν Ἀθηναίων εἰς τὸ ἄστυ καὶ γίνωσι κύριοι αὐτοῦ· ἄλλ' οἱ Ἀθην. ὡς τάχιστα φθάσαντες εἰς τὸ ἄστυ ματαιοῦσι τὸ σχέδιον τῶν Περσῶν καὶ ἀναγκάζουσι αὐτοὺς ν' ἀναχωρήσωσιν εἰς τὴν Ἀσίαν. — Ἐν τῇ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ ἐφονεύθησαν ἐκ μὲν τῶν βαρβάρων περὶ τοὺς 6.400, ἐκ δὲ τῶν Ἀθην. περὶ τοὺς 192.

Κεφ. 119. Τύχη τῶν αἰχμαλώτων Ἐρετριέων.

Ὁ Δᾶτις καὶ ὁ Ἄρταφ. φθάσαντες εἰς Ἀσίαν ἀνάγουσιν εἰς τὰ Σοῦσα τοὺς αἰχμαλώτους Ἐρετριεῖς· τούτους ὁ Δαρ. κατοικίζει εἰς τινα ἔπαυλιν τοῦ κειμένην παρὰ τὰ Σοῦσα· ἐνταῦθα οἰκισθέντες οἱ Ἐρετριεῖς διαφυλάττουσιν ἐπὶ πολλὰ ἔτη τὴν μητρικὴν τῶν γλῶσσαν.

Κεφ. 120. Ἀφιξις Σπαρτιατῶν εἰς Ἀθήνας.

Διοχίλιοι Σπαρτιαῖται τὴν ὑστεραίαν τῆς μάχης φθάνουσι εἰς τὰς Ἀθήνας· ἐλθόντες δὲ εἰς Μαραθῶνα θαυμάζουσι τὸ κατόρθωμα τῶν Ἀθην. καὶ ἐπαινοῦσιν αὐτοὺς διὰ τοῦτο.

Βιβλ. VII, κεφ. 201 - 207 :

Κεφ. 201. *Τόποι, ἐν οἷς ἦσαν ἐστρατοπεδευμένοι ὁ Ξέρξης καὶ οἱ Ἕλληνες.*

Ὁ μὲν Ξέρξης ἦτο ἐστρατοπεδευμένος ἐν τῇ Τραχινίᾳ, χώρα τῆς Μαλίδος, κατέχων τὰ πρὸς βορρᾶν ἀποβλέποντα μέρη, οἱ δ' Ἕλλ. ἐν Θερμοπύλαις κατέχοντες τὰ πρὸς νότον καὶ μεσημβριαν.

Κεφ. 202 - 203. *Ἀπαρίθμησις τῶν εἰς τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν συναθροισθέντων Ἕλλ. — Κηρύγματα τῶν ἐν τῷ στενῷ Ἕλλ. πρὸς τοὺς Λοκροὺς καὶ Φωκεῖς.*

Οἱ συναθροισθέντες Ἕλλ. εἰς τὸ στενὸν ἦσαν οἱ ἑξῆς: 300 Σπαρτ., 1000 ὀπλιταὶ ἐκ Τεγέας καὶ Μαντινείας, 120 ἑξ' Ὀρχομενοῦ καὶ 1000 ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀρκαδίας· ἐκ τῆς Κορίνθου προσήλθον 400 καὶ ἀπὸ Φλιοῦντος 200 καὶ 80 ἐκ Μυκηνῶν· ἐκ Θεοσιῶν 700 καὶ ἐκ Θηβῶν 400. Μετὰ τούτων ἠνώθησαν οἱ Ὀπούντιοι Λοκροὶ καὶ 1000 Φωκεῖς πεισθέντες εἰς τὰ κηρύγματα τῶν ἐν Θερμοπ. Ἕλλ. ὅτι αὐτοὶ μὲν εἶναι πρόδρομοι τῶν ἄλλων, οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων ἀναμένονται, ὅτι ἡ θάλασσα φρουρεῖται ὑπὸ τῶν Ἀθην. καὶ τῶν μετ' αὐτῶν ταχθέντων εἰς τὸν ναυτικὸν στρατὸν καὶ ὅτι οὐδὲν ἔχουσι νὰ φοβῶνται, καθότι ὁ ἐπερχόμενος ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα δὲν εἶναι θεός, ἀλλ' ἄνθρωπος μέλλων καὶ αὐτὸς νὰ πάθῃ τὰ ἀνθρώπινα.

Κεφ. 204. *Ὁ ἡγεμὼν πάσης τῆς στρατιᾶς καὶ καταγωγὴ τούτου.*

Οἱ ἐν Θερμοπ. Ἕλλ. εἶχον καὶ ἄλλους στρατηγοὺς, ἐκάστη πόλις τὸν ἰδικόν της, ἀλλ' ὁ ἡγεμὼν παντὸς τοῦ στρατεύματος ἦτο ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης Λεωνίδας, ὅστις κατήγετο ἐξ Ἡρακλέους.

Κεφ. 205. *Ἀφίξις τοῦ Λεων. εἰς Θερμοπ. — Αἰτία, δι' ἣν ὁ Λεων. παραλαμβάνει μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς Θηβ. μόνους ἐκ τῶν Ἕλλ.*

Ὁ Λεων. φθάνει εἰς Θερμοπύλας ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ 300 Σπαρτ. καὶ 400 Θηβαίους· παραλαμβάνει δὲ τοὺς Θηβ. μόνους ἐκ τῶν Ἕλλ., διότι κατηγοροῦντο οὗτοι ὅτι ἐμήδιζον.

Κεφ. 206. *Αἰτία, δι' ἣς οἱ Σπαρτ. καὶ οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων ἀποστέλλουσιν εἰς Θερμοπ. μικρὸν μόνον ἀριθμὸν ὀπλιτῶν.*

Οἱ Σπαρτ. ἀποστέλλουσιν εἰς Θερμοπ. μετὰ τοῦ Λεων. 300 μόνων, διότι ἡ ἐορτὴ τῶν Καρνείων δὲν ἐπιτρέπει εἰς αὐτοὺς νὰ ἐκστρατεύσωσι πανδημί· ὡσαύτως καὶ οἱ Πελοπ. ἀποστέλλουσιν ὀλίγους, διότι συνέπιπτε τότε μετὰ τῆς εἰς Θερμοπύλας ἐκστρατείας ἡ ἐορτὴ τῶν Ὀλυμπίων.

Κεφ. 207. *Σύσκεψις τῶν ἐν Θερμοπ. Ἑλλ. κατὰ τὴν προσέγγισιν τῶν Περσῶν. — Ἀποφασίς τοῦ Λεων.*

Οἱ ἐν Θερμοπ. Ἑλλ., ὅτε οἱ Πέρσαι ἐπλησίασαν εἰς τὸ στενόν, καταληφθέντες ὑπὸ φόβου συσκέπτονται περὶ ἀποχωρήσεως· καὶ οἱ μὲν ἄλλοι Πελοπ. προτείνουναι νὰ καταφύγωσιν εἰς τὸν Ἴσθμόν ὁ δὲ Λεων. ἀποφασίζει νὰ μένωσιν ἐν τῷ στενῷ καὶ στέλλοντες κήρυκας εἰς τὰς πόλεις νὰ ζητῶσι τὴν βοήθειαν αὐτῶν.

Βιβλ. VII, κεφ. 208 - 213, 215 - 233:

Κεφ. 208. *Ἀποστολὴ Πέρσου κατασκόπου εἰς τὸ ἐλληνικὸν στρατόπεδον.*

Ὁ Ξέρξης ἐπιθυμῶν νὰ μάθῃ πόσοι ἦσαν οἱ ἐν τῷ στενῷ Ἑλλ. καὶ εἰς τί οὔτοι ἀσχολοῦνται ἀποστέλλει κατὰσκοπον εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλ. οὔτος πλησίασας εἰς αὐτὸ διακρίνει καλῶς μόνον τοὺς ἔξω τοῦ τείχους τεταγμένους Λακεδ. παρατηρήσας δὲ τὸ πλῆθος αὐτῶν, πρὸς δὲ τούτοις καὶ ὅτι οὔτοι ἐγυμνάζοντο καὶ ἐκτένιζον τὰς κόμας των ἐπιστρέφει εἰς τὸν Ξέρξην καὶ ἀναγγέλλει εἰς αὐτὸν πᾶν ὅ,τι εἶδε.

Κεφ. 209. *Διάλογος Ξέρξου καὶ Δημαράτου.*

Ὁ Ξέρξης μὴ δυνάμενος νὰ ἐξηγήσῃ ἐκεῖνα, περὶ ἃ ἠσχολοῦντο οἱ Ἑλλην., καλεῖ τὸν Δημάρατον καὶ ἐρωτᾷ αὐτὸν περὶ τούτων· ὁ Δημάρ. ἀποκρινόμενος λέγει τῷ Ξέρξῃ α') ὅτι οἱ Λακεδ. ἤλθον, ἵνα πολεμήσωσι περὶ τῆς εισόδου καὶ εἰς τοῦτο ἐτοιμάζονται κοσμοῦντες—κατὰ τὴν συνήθειάν των—τὰς κεφαλὰς αὐτῶν· καὶ β') ὅτι ἐπέρχεται κατὰ ἐνδοξοτάτης πόλεως καὶ ἀνδρειοτάτων ἀνδρῶν· εἰς δευτέραν δ' ἐρώτησιν τοῦ Ξέρξου περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν οἱ Λακεδ. τοσοῦτοι ὄντες θὰ πολεμήσωσι κατ' αὐτοῦ, ὁ Δημάρ. ἀποκρινόμενος διαβεβαίει ὅτι ταῦτα θ' ἀποβῶσιν οὔτως, ὡς αὐτὸς λέγει.

Κεφ. 210 - 212. *Διήμερος μάχη ἐν τῷ στενῷ.*

Κεφ. 210. *Ἀνωφελὴς ἐπίθεσις τῶν Μήδων καὶ Κισσίων κατὰ τῶν Ἑλλ.*

Ὁ Ξέρξης μάτην ἀναμείνας ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας τὴν ἀποχώρησιν τῶν Ἑλλ. καὶ ὀργισθεὶς πέμπει κατ' αὐτῶν τὴν πέμπτην ἡμέραν τοὺς Μήδους καὶ Κισσίους· οὔτοι δὲ ὀρμητικῶς ἐπιπεσόντες κατὰ τῶν Ἑλλ. ὑφίστανται μεγάλας ζημίας.

Κεφ. 211. Ἐπίθεσις τῶν ἀθανάτων κατὰ τῶν Ἑλλ. καὶ ἀποτέλεσμα ταύτης.

Μετὰ τὴν ἀνωφελῆ ἐπίθεσιν τῶν Μήδων ἐπιτίθενται κατὰ τῶν Ἑλλ. οἱ ἀθάνατοι ἔχοντες ἀρχηγὸν τὸν Ὑδάρην· ἀλλὰ καὶ οἱ οὐδὲν κατορθοῦσι, διότι α') μάχονται ἐν στενῷ τόπῳ, β') τὰ δόρατα αὐτῶν εἶναι βραχύτερα ἀπὸ τὰ δόρατα τῶν Ἑλλ., γ') δὲν δύνανται νὰ χρησιμοποιήσωσι τὸ ἑαυτῶν πλῆθος καὶ δ') καταστρατηγοῦνται ὑπὸ τῶν Λακεδ. ἐμπειροπολέμων ὄντων. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ ἀθάνατοι ἀποχωροῦσι πολλὰ παθόντες.

Κεφ. 212. Νέα ἐπίθεσις τῶν ἀθανάτων κατὰ τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν.

Οἱ Πέρσαι τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἐλπίζοντες ὅτι οἱ Ἑλλ. δὲν θὰ ἀντισταθῶσι πλέον κατ' αὐτῶν ὡς ἐξηγνημένοι ἐκ τῶν συμπλοκῶν τῆς προηγουμένης ἡμέρας ἐπιτίθενται ἐκ νέου κατὰ τῶν Ἑλλ.· ἀλλὰ καὶ πάλιν συμπλακέντες οὐδὲν κατορθοῦσιν.

Κεφ. 213, 215 - 217. Προδοσία τοῦ Ἐφιάλτου.

Κεφ. 213. Ἡ πρὸς τὸν Ξέρξην παρασχεθεῖσα ὑπηρεσία τοῦ Ἐφιάλτου καὶ ἡ μετὰ ταῦτα τύχη αὐτοῦ.

Ὁ Ἐφιάλτης προσελθὼν εἰς τὸν ἐν ἀμηχανίᾳ εὐρισκόμενον Ξέρξην προδίδει εἰς αὐτὸν τὴν ἀτραπὸν, τὴν διὰ τοῦ ὄρους φέρουσαν εἰς Θερμοπ.—Ὁ Ἐφιάλτης μετὰ ταῦτα—ὄτε δηλ. οἱ Πέρσαι κατέλιπον τὴν Ἑλλάδα—φοβηθεὶς τοὺς Λακεδ. φεύγει εἰς Θεσσαλίαν καὶ διὰ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ὀρίζεται χρηματικὴ ἀμοιβή· ἐκ Θεσσαλίας βραδύτερον ἐπανελθὼν εἰς τὴν πατρίδα τοῦ Ἀντικύραν φονεύεται ὑπὸ τοῦ Ἀθηνάδου.

Κεφ. 215. Ἐνέργεια τοῦ Ξέρξου μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Ἐφιάλτου ὑπόδειξιν τῆς ἀτραποῦ.

Ὁ Ξέρξης εὐχαριστηθεὶς ἐκ τῶν λόγων τοῦ Ἐφιάλτου ἀποστέλλει τὸν Ὑδάρην καὶ τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἀθανάτους, ἵνα διαβῶσι τὴν ἀτραπὸν, ἣν εὐρόντες πρῶτοι οἱ Μαλιεῖς εἶχον δεῖξει ποτὲ εἰς τοὺς Θεσσαλοὺς πολεμουντας κατὰ τῶν Φωκέων.

Κεφ. 216. Περιγραφὴ τῆς ἀτραποῦ καὶ ἡ διὰ ταύτης πορεία τῶν Περσῶν.

Ἡ ἀτραπός, ὀνομαζομένη Ἀνόπαια, ἄρχεται ἀπὸ τοῦ Ἄσωποῦ ποταμοῦ καὶ ἐκτεινομένη εἰς τινα ῥάχιν τοῦ ὄρους Καλλιδρόμου καταλήγει εἰς τὴν Λοκρικὴν πόλιν Ἀλτηνὸν καὶ εἰς τὸν καλούμενον Μελάμπυγον λίθον καὶ εἰς τὰς ἕδρας τῶν Κερκώπων· διὰ ταύτης

τῆς ἀτραποῦ πορεύονται οἱ Πέρσαι καθ' ὅλην τὴν νύκτα, τὴν δὲ πρῶταν φθάνουσιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους, ἣν ἐφύλασσαν χίλιοι Φωκεῖς.

Κεφ. 217. Τρόπος, καθ' ὃν οἱ Φωκεῖς ἀντιλαμβάνονται τὴν εἰς τὸ ὄρος ἀνάβασιν τῶν Περσῶν.—Ἡ μετὰ τοῦτο ἐνέργεια Φωκίων καὶ Περσῶν.

Οἱ Φωκεῖς ἐνοήσαντες τὴν εἰς τὸ ὄρος ἀνάβασιν τῶν Περσῶν ἐκ τοῦ θορύβου, ὅστις προήρχετο ἐκ τῶν πατουμένων φύλλων τῶν δρυῶν, ἐξοπλίζονται· οἱ δὲ Πέρσαι ἰδόντες ἄνδρας ἐξοπλιζομένους ἐκπλήττονται καὶ μαθόντες παρὰ τοῦ Ἐφιάλτου ὅτι οὗτοι ἦσαν Φωκεῖς—καὶ οὐχὶ Λακεδ.—τάττονται πρὸς μάχην· εἶτα οἱ Φωκεῖς ὡς βαλλόμενοι ὑπὸ τῶν πυκνῶν τοξευμάτων τῶν βαρβάρων φεύγουσι πρὸς τὴν ἀκροτάτην κορυφὴν καὶ παρασκευάζονται πρὸς μάχην· ἄλλ' οἱ Πέρσαι οὐδόλως περὶ αὐτῶν φροντίζοντες καταβαίνουσι μετὰ ταχύτητος τὸ ὄρος.

Κεφ. 218 - 222. Ἀποπομπὴ τῶν συμμάχων ὑπὸ τοῦ Λεωνίδου.

Κεφ. 218. Ἀπόφασις τῶν ἐν Θερμοπύλαις Ἑλλ. μαθόντων τὴν ὑπὸ τῶν Περσῶν κύκλωσιν των.

Οἱ ἐν Θερμοπ. Ἑλλ. μαθόντες πρῶτον μὲν παρὰ τοῦ μάντεως Μεισιτίου τὸν ἐπικείμενον αὐτοῖς θάνατον, εἶτα δὲ καὶ παρ' αὐτομόλων καὶ τῶν ἡμεροσκοπῶν τὴν ὑπὸ τῶν Περσῶν κύκλωσιν των συνέρχονται εἰς σύσκεψιν περὶ τοῦ πρακτέου καὶ διχασθέντες κατὰ τὰς γνώμας ἀποφασίζουσιν ἄλλοι μὲν ἐξ αὐτῶν νὰ καταλίπωσι τὴν τάξιν, ἄλλοι δὲ νὰ μένωσι μετὰ τοῦ Λεωνίδου.

Κεφ. 219 - 220. Γνώμη ἄλλων τινῶν περὶ τῶν αἰτίων, δι' ἃ οἱ μὲν σύμμαχοι ἀποσύρονται τοῦ ἀγῶνος, ὁ δὲ Λεωνίδας μετὰ τῶν Σπαρτιατῶν μένει.

Ἄλλοι τινὲς—ἐν οἷς καὶ ἐγὼ—παραδέχονται ὅτι οἱ μὲν σύμμαχοι ἀποσύρονται τοῦ ἀγῶνος ὄχι ἔνεκα διαφωνίας, ἀλλὰ διότι διατάττονται εἰς τοῦτο ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Λεωνίδου· οὗτος δὲ ἀποφασίζει νὰ μείνη μετὰ τῶν περὶ αὐτόν, διότι α') δὲν θεωρεῖ ἐντιμον νὰ καταλίπη τὴν τάξιν, καὶ β') θέλει νὰ δοξασθῇ, καθ' ὅσον ἐν ἀρχῇ τοῦ παρόντος πολέμου εἶχε δοθῆ χρησμός τοῖς Σπαρτ., ὅτι ἢ ἡ Λακεδαίμων θὰ καταστραφῇ ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἢ ὁ βασιλεὺς αὐτῆς θ' ἀποθάνῃ.

Κεφ. 221. Ἀπόδειξις περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Λεωνίδου ἀποπομπῆς τῶν συμμάχων.

Καὶ τὸ ἐξῆς εἶναι μεγίστη ἀπόδειξις περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Λεων. ἀποπομπῆς τῶν συμμάχων: εἶναι δηλ. γνωστὸν ὅτι ὁ Λεωνίδας

προσεπάθησε ν' ἀποπέμνη καὶ τὸν μάντιν Μειγιστίαν, τὸν παρακολουθοῦντα τὸν στρατόν.

Κεφ. 222. Τίνες ἄλλοι μένουσιν ἐν Θερμοπ. μετὰ τῶν Λακεδ. καὶ τοῦ Λεωνίδου.

Ἐσαύτως μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τοῦ Λεωνίδου μένουσιν οἱ Θεσπιεῖς καὶ οἱ Θηβαῖοι, ἐκείνοι μὲν ἔκουσίως, οἱ δὲ Θηβαῖοι κρατηθέντες ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Λεωνίδου.

Κεφ. 223 - 225. Ὁ ὕστατος ἀγών.

Κεφ. 223. Ἐπίθεσις τοῦ Ξέρξου κατὰ τῶν Ἑλλ. — Συμπλοκὴ Ἑλλ. καὶ Περσῶν.

Ὁ Ξέρξης ὀλίγον πρὸ τῆς μεσημβρίας — κατὰ τὴν συμφωνίαν, ἣν εἶχε κάμει μετὰ τοῦ Ἐφιάλτου — ἐπιτίθεται κατὰ τῶν Ἑλλ. οὔτοι δ' ἐξελθόντες ἐκ τῆς θέσεώς των δὲν μάχονται ἤδη εἰς τὰ στενά — ὡς κατὰ τὰς προηγουμένας ἡμέρας —, ἀλλὰ προχωροῦσιν εἰς τὸν πρὸ τῶν στενῶν πλατύτερον χῶρον καὶ συμπλακέντες πρὸς τοὺς Πέρσας φονεύουσι πλείστους ἐξ αὐτῶν· διότι γνωρίζοντες ὅτι ἀφεύκτως θά φονευθῶσιν ὑπὸ τῶν βαρβάρων μάχονται μετὰ λύσης πρὸς αὐτοὺς ἐπιδεικνύοντες τὴν μεγίστην των ὀρμήν.

Κεφ. 224. Οἱ ἐν ταύτῃ τῇ συμπλοκῇ πεσόντες ἐκ τῶν Σπαρτ. καὶ Περσῶν.

Ἐν ταύτῃ τῇ συμπλοκῇ πίπτει ὁ Λεωνίδας, ἀνδρειότατος ἀναδειχθεὶς μετ' ἄλλων ὀνομαστῶν Σπαρτιατῶν· ἀφ' ἑτέρου δὲ καὶ πολλοὶ ὀνομαστοὶ Πέρσαι, ἐν οἷς καὶ οἱ δύο υἱοὶ τοῦ Δαρείου, ὁ Ἀβροκόμας καὶ ὁ Ὑπεράνθης.

Κεφ. 225. Ὁ περὶ τὸν νεκρὸν τοῦ Λεωνίδου συγκροτηθεὶς ἀγών. — Ἐνέργεια τῶν Ἑλλήνων μαθόντων τὴν ἀφίξιν τῶν μετὰ τοῦ Ἐφιάλτου Περσῶν.

Περὶ τὸν νεκρὸν τοῦ Λεων. συγκροτεῖται δεινὸς ἀγών μεταξύ Περσῶν καὶ Λακεδ., ἕως ὅτου οἱ Ἑλλ. κατορθοῦσι νὰ λάβωσι τὸν νεκρὸν τετράκις τρέψαντες εἰς φυγὴν τοὺς βαρβάρους· μαθόντες δὲ τὴν ἀφίξιν τῶν μετὰ τοῦ Ἐφιάλτου Περσῶν ἀποσύρονται πάντες πλην τῶν Θηβ. εἰς λόφον τινὰ κείμενον κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ στενοῦ, ἔνθα ἀγωνισθέντες ἠρωϊκῶς πίπτουσιν ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον, καταχωσθέντες ὑπὸ σωροὺς βαρβαρικῶν τοξευμάτων.

Κεφ. 226 - 227. *Οἱ ἀριστεύσαντες ἐκ τῶν Λακεδ. καὶ Θεσπιέων.*
—*Εὐφυλογία τοῦ Διηγήκου.*

Ἄνδρειότατος ἐν τῇ μάχῃ ἐδείχθη ὁ Σπαρτ. Διηγήκης· οὗτος πρὸ τῆς συμπλοκῆς ἀκούσας παρὰ τινος Τραχινίου ὅτι, ὅταν οἱ βάρβαροι τοξεύωσιν, ἀποκρύπτουσι τὸν ἥλιον διὰ τοῦ πλήθους τῶν βελῶν, εἶπεν ὅτι τὸ μήνυμα εἶναι ἀγαθόν, διότι θὰ δύνανται νὰ πολεμῶσιν ὑπὸ σκιάν καὶ οὐχὶ ἐν ἡλίῳ· ὡσαύτως ἤριστευσαν δύο Λακεδ. ἀδελφοί, ὁ Ἄλφειος καὶ ὁ Μάρων· ἐκ δὲ τῶν Θεσπιέων ὁ Διθύραμβος.

Κεφ. 228. *Τιμαὶ εἰς τοὺς πεσόντας.*

Οἱ ἐν Θερμοπ. πεσόντες ἐτάφησαν ἐκεῖ, ὅπου ἔπεσον· ἐπὶ δὲ τοῦ τάφου τῶν ἐστήθησαν στήλαι καὶ ἐχαράχθησαν ὠραῖα ἐπιγράμματα.

Κεφ. 229 - 232. *Διαγωγή Εὐρύτου, Ἀριστοδήμου καὶ Παντίτου.*

Ἐκ τῶν 300 Σπαρτ. δύο, ὁ Εὐρυτος καὶ ὁ Ἀριστοδήμος, ἐν ᾧ ἦτο δυνατὸν εἰς αὐτούς, ἐὰν συνεφώνουν, ἢ νὰ ἐπανεέλθωσιν ὁμοῦ εἰς τὴν Σπάρτην ὡς πάσχοντες τοὺς ὀφθαλμοὺς ἢ μένοντες νὰ ἀποθάνωσι μετὰ τῶν ἄλλων, δὲν συνεφώνησαν, ἀλλ' ὁ μὲν Εὐρυτος λαβῶν τὰ ὄπλα του καὶ ὀρμήσας κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἐφονεύθη, ὁ δὲ Ἀριστόδ. ἐκ μικροψυχίας ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Σπάρτην (κεφ. 229)· ἐπανελθὼν δὲ περιεφρονεῖτο ὑπὸ τῶν Λακ. καὶ δειλὸς ἐπεκαλεῖτο· ἀλλὰ τὴν καταισχύνην αὐτὴν ἀπέπλυνεν ἐν τῇ ἐν Πλαταιαῖς μάχῃ. Ὡσαύτως καὶ ἄλλος τις ἐκ τῶν 300 Σπαρτ., Παντίτης καλούμενος, διασωθεὶς εἰς Σπάρτην κατέστη ἄτιμος· τοῦτο δὲ μὴ ἀνεχόμενος οὗτος ἠτόκτονησε δι' ἀγχόνης (κεφ. 230 - 232).

Κεφ. 233. *Ἡ ἐν τῇ μάχῃ διαγωγή τῶν Θηβαίων καὶ τύχη αὐτῶν.*

Οἱ Θηβ. ὑπὸ τὸν Λεοντιάδην ἐπὶ τινα μὲν χρόνον ὄντες μετὰ τῶν Ἑλλ. ἐξ ἀνάγκης ἐμάχοντο κατὰ τῶν Περσῶν· ὅτε δ' ὁμοῦ εἶδον τοὺς Πέρσας ὑπερισχύοντας ἀποχωρισθέντες τῶν Ἑλλ. προσῆλθον εἰς αὐτοὺς λέγοντες ὅτι μηδίζουσι καὶ ὅτι βιασθέντες ἦλθον εἰς Θερμοπ.· ἀλλ' οἱ Πέρσαι τινὰς μὲν ἐξ αὐτῶν ἐφόνευσαν, τοὺς δὲ περισσοτέρους ἐστιγμάτισαν τῇ διαταγῇ τοῦ Ξέρξου μὲ βασιλικά σημεῖα.

Βιβλ. VIII, κεφ. 1 - 17:

Κεφ. 1. Ἀπαριθμῆσαι τοῦ παρὰ τὸ Ἀρτεμίσιον συναθροισθέντος ἑλληνικοῦ στόλου.

Ὁ παρὰ τὸ Ἀρτεμίσιον συναθροισθεὶς ἑλληνικὸς στόλος ἀπετελείτο ἐκ 271 νεῶν, ὧς παρέσχον οἱ Ἀθην., οἱ Κορινθιοί, οἱ Μεγαρεῖς, οἱ Αἰγινήται, οἱ Σικυώνιοι, οἱ Λακεδ., οἱ Ἐπιδαύριοι, οἱ Ἐρετριεῖς, οἱ Τροιζήνιοι, οἱ Στυρεῖς, οἱ Κεῖοι καὶ οἱ Ὀπούντιοι Λοκροί· μετέσχον δὲ ταύτης τῆς εἰς Ἀρτεμίσιον στρατείας καὶ οἱ Πλαταιεῖς καὶ οἱ Χαλκιδεῖς.

Κεφ. 2-3. Αἰτία, δι' ἣν ἀναλαμβάνει τὴν ἡγεμονίαν τοῦ ἑλλην. στόλου Σπαρτιάτης καὶ οὐχὶ Ἀθηναῖος. — Διαγωγή τῶν Ἀθην. ἐν τῇ προκειμένῃ περιστάσει.

Τὴν ἡγεμονίαν τοῦ ἑλλην. στόλου ἀναλαμβάνει ὁ Σπαρτιάτης Εὐρυβιάδης, διότι οἱ σύμμαχοι δὲν συγκατετίθεντο ν' ἀκολουθήσωσι τοὺς Ἀθην. ἡγεμονεύοντας· οἱ δ' Ἀθην. ὑποχωροῦσιν εἰς τὴν θέλησιν ταύτην τῶν συμμάχων ὡς φροντίζοντες πολὺ διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ γνωρίζοντες ὅτι, ἂν ἐρίσωσι περὶ τῆς ἡγεμονίας, θὰ καταστραφῇ ἡ Ἑλλάς.

Κεφ. 4. Σύσκεψις τῶν παρὰ τὸ Ἀρτεμ. Ἑλλήνων. — Ἐνέργειαι τῶν Εὐβοέων παρὰ τῷ Εὐρυβ. καὶ τῷ Θεμιστ.

Οἱ παρὰ τὸ Ἀρτεμ. Ἕλληνες, ὅτε εἶδον τὸν πολυάριθμον στόλον τῶν Περσῶν προσορμισθέντα εἰς τὰς Ἀφετάς, φοβηθέντες συσκέπτονται περὶ ἀποχωρήσεως ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμ. εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Ἑλλάδος· μαθόντες τοῦτο οἱ Εὐβοεῖς παρακαλοῦσι τὸν Εὐρυβ. νὰ παραμείνῃ ὀλίγον χρόνον, ἕως ὅτου φέρουσιν εἰς ἀσφαλῆ τόπον τὰ τέκνα τῶν καὶ τοὺς οἰκέτας· ἐπειδὴ δὲ ὁ Εὐρυβ. δὲν ἐπίσθη, ἀποταθέντες εἰς τὸν Θεμιστ. πείθουσιν αὐτὸν ἀντὶ 30 ταλάντων νὰ παραμείνωσι καὶ νὰ ναυμαχήσωσι πρὸ τῆς Εὐβοίας.

Κεφ. 5. Πῶς ἐνεργεῖ ὁ Θεμιστ., ἵνα οἱ Ἕλλ. μείνωσιν ἐν Εὐβοίᾳ.

Ὁ Θεμιστ. κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον ἐνεργεῖ, ἵνα μείνωσιν οἱ Ἕλλ. ἐν Εὐβοίᾳ καὶ ναυμαχήσωσι: ἐκ τῶν χρημάτων, ἃ ἔλαβε παρὰ τῶν Εὐβοέων, δίδει, ὡς ἂν ἦσαν ἰδικὰ του, εἰς μὲν τὸν Εὐρυβ. πέντε τάλαντα, εἰς δὲ τὸν στρατηγὸν τῶν Κορινθίων Ἀδεΐμαντον, ὅστις ἐπέμενε καὶ αὐτὸς ν' ἀποπλεύσῃ ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμ., τρία. Ταῦτα λαβόντες οὗτοι ἀναπεύθονται.

**Κεφ. 6 - 13. Πρώτη ναυμαχία Ἑλλ. καὶ Περσῶν παρὰ τὸ Ἄρτε-
μίσιον.**

Κεφ. 6 - 7. Διαθήματα τῶν ἐν Ἄφεταις Περσῶν.

Οἱ ἐν Ἄφεταις Πέρσαι, ὅτε εἶδον τὰ περὶ τὸ Ἄρτεμ. ναυλο-
χοῦντα ὀλίγα ἑλλην. πλοῖα, θέλοντες νὰ συλλάβωσιν σὺτά, δὲν νομί-
ζουσιν ὀρθὸν νὰ προσβάλωσι τὸν ἑλλην. στόλον ἐκ τῶν ἔμπροσθεν,
διότι οὗτος—κατὰ τὴν γνώμην των—εἰς τὴν πρώτην των ἐπίθεσιν
θὰ ἐτρέπετο εἰς φυγὴν (κεφ. 6) ἀλλὰ ἀποσπάσαντες ἐξ ὄλων τῶν
πλοίων διακόσια ἀποστέλλουσι ταῦτα, ἵνα περιπλεύσαντα ἐξῶθεν
τὴν Εὐβοίαν καταλάβωσι τὰ νῶτα τῶν Ἑλλ. καὶ οὕτω περικλείω-
σιν αὐτοὺς ἐν τῷ Εὐρίπῳ (κεφ. 7).

Κεφ. 7. Αὐτομολῆσις ἀπὸ τοῦ Περσικοῦ στόλου εἰς τοὺς Ἑλλ. τοῦ
δύτου Σκυλλίου.— Ἀγγελία διαβιβασθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ εἰς τοὺς Ἑλλ.

Ἐν τῷ περσικῷ στρατῷ ὑπῆρτεῖ Σκυλλίας τις Σκιωναῖος, ἄρι-
στος δῦτης· οὗτος ἐξ Ἄφετῶν, κατ' ἄλλους μὲν κολυμβῶν, κατ' ἐμὲ
δ' ὁμῶς διὰ πλοίου, φθάνει εἰς τοὺς παρὰ τὸ Ἄρτεμ. ναυλοχοῦντας
Ἑλλ. καὶ ἀγγέλλει αὐτοῖς τὸ παρὰ τὸ Πήλιον ναυάγιον τοῦ περσι-
κοῦ στόλου καὶ τὴν ὑπὸ τῶν Περσῶν ἀποστολὴν περὶ τὴν Εὐβοίαν
τῶν 200 πλοίων.

Κεφ. 9. Ἀποφασίς τῶν Ἑλλ.— Ἐπίθεσις αὐτῶν κατὰ τῶν ἐν Ἄφε-
ταῖς Περσῶν.

Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Ἑλλ. παρὰ τοῦ δύτου Σκυλλίου ἀποφασί-
ζουσιν ἐν συμβουλίῳ ν' ἀντεπεξέλθωσι τὴν προσεχῆ νύκτα κατὰ
τῶν 200 πλοίων τῶν περιπλεόντων περὶ τὴν Εὐβοίαν· ἄλλ' ἐπειδὴ
καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν οὐδεμία ἐγένετο ἔφοδος τῶν πολεμίων, περὶ
τὴν δείλην ἐπιπίπτουσι κατὰ τῶν ἐν Ἄφεταις Περσῶν.

Κεφ. 10. Ἀναγωγὴ τῶν Περσῶν εἰς τὸ πέλαγος καὶ προσπάθειαι
αὐτῶν. — Συναισθήματα τῶν Ἰώνων διὰ τὰ γινόμενα ὑπὸ τῶν
Περσῶν κατὰ τῶν Ἑλλ.

Οἱ Πέρσαι ἰδόντες τοὺς Ἑλλ. ἐπιπλέοντας κατ' αὐτῶν ἀνάγονται
καὶ αὐτοὶ εἰς τὸ πέλαγος προσπαθοῦντες νὰ περικυκλώσωσι τὸν
ἑλλην. στόλον. Τότε ἄλλοι μὲν ἐκ τῶν Ἰώνων, οἱ διακείμενοι εὐνοϊ-
κῶς πρὸς τοὺς Ἑλλ. καὶ ἀκουσίως ἀκολουθοῦντες τοὺς Πέρσας,
λυποῦνται ὑπερβολικὰ βλέποντες τοὺς Ἑλλ. περικυκλωμένους καὶ
ὄντες βέβαιοι περὶ τῆς ὀλοσχεροῦς καταστροφῆς αὐτῶν· ἄλλοι δὲ ἐξ
αὐτῶν οἱ χαίροντες διὰ τὰ γινόμενα, φιλοτιμοῦνται ἕκαστος νὰ συλ-

λάβη αὐτὸς πρῶτος Ἀττικὸν πλοῖον καὶ νὰ λάβῃ δῶρα παρὰ τοῦ βασιλέως.

Κεφ. 11. Ἐναρξίς τῆς ναυμαχίας καὶ τὰ κατὰ ταύτην συμβάντα.

Οἱ Ἕλλ. τὸ μὲν πρῶτον συνάγουσι κυκλικῶς τὰς πύρνας εἰς τὸ μέσον, ἔπειτα δὲ ἀρχίζουσι τὴν ναυμαχίαν· κατὰ ταύτην συλλαμβάνουσι 30 βαρβαρικὰς τριήρεις καὶ τὸν Κύπριον Φιλάονα, τὸν ἀδελφὸν τοῦ βασιλέως τῆς Σαλαμίνοσ Γόργου· καὶ Λυκομήδης μὲν ὁ Ἀθην. συλλαμβάνει τὸ πρῶτον περσικὸν πλοῖον, εἰς δὲ ἐκ τῶν μετὰ τῶν Περσῶν τεταγμένων Ἕλλ. αὐτομολεῖ πρὸς τοὺς Ἕλλ., ὁ Λήμνιος Ἀντίδορος. Ἡ νύξ ἐπελθοῦσα διαλύει τὴν ναυμαχίαν ἄνευ ἀποτελέσματος.

Κεφ. 12-13. Ἐναρξίς ῥαγδαίας βροχῆς καὶ ἀποτελέσματα αὐτῆς.

Κατὰ ταύτην τὴν νύκτα ῥαγδαία βροχὴ ἐκρήγγνυται μετὰ σκληρῶν βροντῶν ἐκ τοῦ Πηλίου· αὕτη τοὺς μὲν ἐν Ἀφειταῖς Πέρσας ἐκφοβίζει, τὰ δὲ 200 περσικὰ πλοῖα, τὰ περιπλέοντα τὴν Εὐβοίαν, τελείως καταστρέφει.

Κεφ. 14. Δευτέρα ἐπίθεσις τῶν Ἕλλ. κατὰ τῶν Περσῶν.

Τὴν ὑστεραίαν οἱ Ἕλλ. λαβόντες θάρρος ἐκ τῆς ἀφίξεωσ 53 ἀθηναϊκῶν τριήρων καὶ ἐκ τῆς εἰδήσεωσ τῆσ καταστροφῆσ τῶν 200 περσικῶν νεῶν ἐπιτίθενται ἐκ νέου κατὰ τῶν Περσῶν περὶ τὴν δείλην, ὡσ τὴν πρώτην ἡμέραν· κατὰ τὴν ἐπίθεσιν ταύτην συγκρούονται πρὸς τὰ Κιλικικὰ πλοῖα· ταῦτα δὲ καταστρέψαντες ἐπιστρέφουσιν εἰς τὸ Ἀρτεμίσιον.

Κεφ. 15-17. Τρίτη ναυμαχία Ἕλλ. καὶ Περσῶν παρὰ τὸ Ἀρτεμ.

Κεφ. 15. Ἐπίπλους τῶν Περσῶν κατὰ τῶν Ἕλλ.—Ἡμέραι, καθ' ἃσ γίνονται αὗται αἱ παρὰ τὸ Ἀρτεμ. ναυμαχίαι.

Τὴν τρίτην ἡμέραν οἱ Πέρσαι δυσανασχετοῦντες ἐπὶ τοῖσ παθήμασι τοῦ ἑαυτῶν στόλου καὶ φοβούμενοι τὴν τιμωρίαν τοῦ Ξέρξου δὲν ἀναμένουσι πλέον τὴν προσβολὴν τῶν Ἕλλ., ἀλλ' ἀντεπεξέρχονται αὐτοὶ κατ' αὐτῶν. Αὗται δὲ αἱ παρὰ τὸ Ἀρτεμ. ναυμαχίαι γίνονται κατὰ τὰς ἰδίασ ἡμέρας, καθ' ἃσ οἱ περὶ τὸν Λεων. ἀγωνίζονται κατὰ τῶν Περσῶν ἐν Θερμοπ. ὑπεραμυνόμενοι τοῦ στενοῦ.

Κεφ. 16. Ναυμαχία Ἕλλ. καὶ Περσῶν καὶ ἀποτέλεσμα ταύτης.

Οἱ Ἕλλ. ἰδόντες τὸν ἐπίπλουν τοῦτον τῶν Περσῶν κατ' ἀρχὰς μὲν ἀκίνητοῦσι πλησίον τοῦ Ἀρτεμ., εἶτα δ' ἐννοήσαντες τὴν πρὸς

κύκλωσιν ἀπόπειραν τῶν Περσῶν ἐπιπλέουσι κατ' αὐτῶν καὶ συνάπτουσι ναυμαχίαν, καθ' ἣν ἀμφοτέροι οἱ διαμαχόμενοι ἀναδείκνυνται ἰσόπαλοι.

Κεφ. 17. Αἱ ἐκατέρωθεν ἀπόλεια καὶ οἱ ἀριστεύσαντες ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίᾳ.

Κατὰ ταύτην τὴν ναυμαχίαν ὑπέστησαν μεγάλας ζημίας οἱ Ἑλλ. καὶ ἔτι μεγαλυτέρας οἱ βάρβαροι ἠρίστευσαν δὲ ἐκ μὲν τῶν στρατιωτῶν τοῦ Ξέρξου οἱ Αἰγύπτιοι, ἐκ δὲ τῶν Ἑλλ. οἱ Ἀθην. καὶ ἐκ τῶν Ἀθην. Κλεινίας ὁ Ἀλκιβιάδου.

Βιβλ. VIII, κεφ. 40 - 42, 49 - 55:

Κεφ. 40. Κατάπλους τοῦ ἑλλην. στόλου εἰς Σαλαμίνα. — Αἰτίαι, δι' ἧς οἱ Ἀθην. παρεκάλεσαν τοὺς Ἑλλ. συμμάχους νὰ καταπλεύσωσιν εἰς Σαλαμίνα.

Ὁ ἑλληγ. στόλος τῇ παρακλήσει τῶν Ἀθην. καταπλέει ἀπὸ τοῦ Ἄρτεμ. εἰς Σαλαμίνα· παρεκάλεσαν δὲ οἱ Ἀθην. τοὺς Ἑλληνας συμμάχους νὰ καταπλεύσωσιν εἰς Σαλαμίνα διὰ τοὺς ἐξῆς λόγους: 1) ἵνα φροντίσωσι περὶ τῶν γυναικῶν καὶ παιδῶν καὶ 2) ἵνα σκεφθῶσι περὶ τοῦ ποιητέου ἐν Ἀθήναις· διότι, καθὼς ἐμάνθανον, οἱ Πελοπ. συγκεντρωθέντες εἰς τὸν Ἰσθμὸν ἐτείχιζον αὐτὸν φροντίζοντες μόνον περὶ τῆς ὑπερασπίσεως τῆς Πελοπ. καὶ ἀφροντιστοῦντες περὶ τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος.

Κεφ. 41. Ἐκκένωσις τῶν Ἀθηναίων. — Αἰτίαι, δι' ἧς ἐκκενοῦσιν αὐτὰς οἱ Ἀθηναῖοι.

Οἱ Ἀθην. ἀναβάντες εἰς Ἀθήνας ἐκκενοῦσιν αὐτὰς ἀποστέλλοντες τὰ τέκνα των καὶ τοὺς οἰκέτας, ἄλλους μὲν εἰς τὴν Τροιζῆνα, ἄλλους δὲ εἰς τὴν Αἴγινα καὶ ἄλλους εἰς τὴν Σαλαμίνα· πράττουσι δὲ τοῦτο, διότι α') ἤθελον νὰ πείθωνται εἰς τὸν χρησμὸν καὶ β') ὁ ἱερός ὄφις, ὁ φύλαξ τῆς ἀκροπόλεως, εἶχεν ἀφανισθῆ ἐξ αὐτῆς καὶ ἐπομένως καὶ αὐτὴ ἢ Ἀθηνᾶ εἶχε καταλίπει τὴν ἀκρόπολιν.

Κεφ. 42. Συνένωσις τοῦ ἐν τῷ λιμένι τῆς Τροιζῆνος συναθροισθέντος νέου στόλου μετὰ τῶν ἐν Σαλαμίनि. — Ἀπαρίθμησις τοῦ ὄλου στόλου καὶ ναύαρχος αὐτοῦ.

Ὅτε ὁ παρὰ τὸ Ἄρτεμ. ἀντιταχθεὶς κατὰ τῶν πολεμίων ἑλληνικὸς στόλος κατέπλευσεν εἰς Σαλαμίνα, σπεύδει καὶ συνεννοταί

μετ' αὐτοῦ ὁ ἄθροισθεις ἐν τῷ λιμένι τῆς Τροϊζήνης νέος στόλος· οὗτος ὁ ὅλος στόλος συγκροτεῖται ἐκ 378 τριήρων, ἐκ τῶν ὁποίων 180 εἶναι τῶν Ἀθην. τὴν ναυαρχίαν δὲ τοῦ στόλου ἐξακολουθεῖ νὰ ἔχη ὁ Σπαρτιάτης Εὐρυβιάδης.

Κεφ. 49. Συμβούλιον τῶν Ἑλλ. στρατηγῶν ἐν Σαλαμῖνι.

Οἱ Ἑλλ. στρατηγοὶ συνελθόντες ἐν Σαλαμῖνι συσκέπτονται περὶ τοῦ τόπου, ἐν ᾧ πρέπει νὰ ναυμαχήσωσιν· οἱ πλείστοι ἔχουσι τὴν γνώμην ὅτι πρέπει νὰ πλεύσωσιν εἰς τὸν Ἴσθμόν καὶ ἐκεῖ νὰ ναυμαχήσωσι πρὸς τὸν περσικὸν στόλον.

Κεφ. 50. Τί ἀγγέλλεται τοῖς στρατηγοῖς τῶν Ἑλλ. συσκεπτομένων.— Χρόνος τῆς ἀφίξεως τῶν Περσῶν εἰς Ἀττικὴν.

Ἐν ᾧ οἱ στρατηγοὶ συσκέπτονται περὶ τούτων, ἀγγέλλεται αὐτοῖς ὅτι οἱ Πέρσαι εἰσβαλόντες εἰς τὴν Ἀττικὴν καίουσι καὶ δηοῦσιν αὐτήν· ἔφθασαν δὲ οἱ Πέρσαι εἰς τὴν Ἀττικὴν, ὅτε ἄρχων ἐν Ἀθήναις ἦτο ὁ Καλλιάδης (480 π. Χ.).

Κεφ. 51. Ἄλωσις τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἐνέργειαι τῶν ὀλίγων Ἀθηναιῶν, τῶν μεινάντων ἐν τῇ ἀκροπόλει.— Αἰτία τῆς μὴ ἀναχωρήσεως αὐτῶν εἰς Σαλαμῖνα.

Οἱ Πέρσαι κυριεύουσι τὴν πόλιν ἐρήμην καὶ εὐρίσκουσι ὀλίγους τινὰς τῶν Ἀθην. ἐν τῇ ἀκροπόλει, οἵτινες ὀχυρώσαντες αὐτὴν διὰ θυρῶν καὶ ξύλων ἀποκρούουσι τοὺς ἐπερχομένους· δὲν ἔφυγον δὲ οὗτοι μετὰ τῶν λοιπῶν εἰς Σαλαμῖνα διὰ πενίαν καὶ ὡς νομίζοντες ὅτι τὸ ξύλινον τεῖχος τοῦ χρησμοῦ, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ ἐσφύζοντο, ἦτο ἡ ἀκρόπολις καὶ οὐχὶ τὰ πλοῖα.

Κεφ. 52. Τρόπος, καθ' ὃν προσβάλλουσιν οἱ Πέρσαι τοὺς ἐν τῇ ἀκροπόλει.— Γενναῖα ἄμυνα τῶν πολιορκουμένων.

Οἱ Πέρσαι ἀπὸ τοῦ Ἀρείου πάγου πολιορκοῦσι καὶ προσβάλλουσιν ὡς ἐξῆς τοὺς ἐν τῇ ἀκροπόλει: τοξεύουσι τὸ ξύλινον τεῖχος διὰ βελῶν περιβαλλομένων διὰ στυπλείου ἀναπτομένου· τοῦτο δὲ ἀναφλεγόμενον πίπτει. Ἄλλ' οἱ πολιορκούμενοι ἀνθίστανται γενναίως κυλίοντες κατὰ τῶν πλησιαζόντων εἰς τὰς πύλας βαρβάρων στρογγύλους λίθους· ὥστε ὁ Ξέρξης εὐρίσκειται ἐν ἀμηχανίᾳ περὶ τοῦ πρᾶκτέου.

Κεφ. 53. Πῶς κατορθοῦσιν οἱ Πέρσαι νὰ κυριεύσωσι τὴν ἀκρόπολιν. — Τύχη τῶν ἐν τῇ ἀκροπόλει.

Τέλος οἱ Πέρσαι ἀναβαίνουν εἰς τὴν ἀκρόπολιν διὰ τοῦ ἀποκρήμνου χάσματος, ὅπερ ἄγει ἐκ τῶν βορείων βράχων κάτωθεν παρὰ τὸ ἱερὸν τῆς Ἀγραύλου εἰς τὸ Ἐρέχθειον· οἱ ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως Ἀθην. ἰδόντες τοὺς Πέρσας ἀναβάντας εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἄλλοι μὲν κρημνίζονται ἀπὸ τοῦ τείχους, ἄλλοι δὲ καταφεύγουσιν εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς. Οἱ Πέρσαι τραπέντες πρὸς τὰς πύλας καὶ ταύτας ἀνοίξαντες φονεύουσι τοὺς ἐν τῷ ναῷ ἱκέτας· μετὰ ταῦτα συλήσαντες τὰ ἱερά πυρπολοῦσι τὴν ἀκρόπολιν.

Κεφ. 54. Ἐνέργειαι τοῦ Ξέρξου μετὰ τὴν ἄλωσιν τῶν Ἀθηναίων.

Ὁ Ξέρξης κυριεύσας τὰς Ἀθήνας ἀποστέλλει εἰς τὰ Σοῦσα ἄγγελον ἰπέα, ἵνα ἀναγγείλῃ τὴν παρούσαν εὐτυχίαν τῶν Περσῶν· τὴν δευτέραν δ' ἡμέραν μετὰ τὴν ἀποστολὴν τοῦ κήρυκος συγκαλέσας τοὺς ἐν τῷ περσικῷ στρατῷ φυγάδας Ἀθηναίους διατάττει αὐτοὺς ν' ἀναβῶσιν εἰς τὴν ἀκρόπολιν καὶ νὰ θυσιάσωσιν ἐν αὐτῇ· οὗτοι ἐκτελοῦσι τὰ ἐντεταλμένα.

Κεφ. 55. Αἰτία, δι' ἣν ὁ Ἡρόδοτος ἀναφέρει τὰς ἐν τῇ ἀκροπόλει θυσίας τῶν φυγάδων Ἀθηναίων.

Τὰς θυσίας ταύτας τῶν ἐν τῷ περσικῷ στρατῷ φυγάδων Ἀθηναίων ἀναφέρω διὰ τὴν ἐξῆς αἰτίαν· ἐν τῇ ἀκροπόλει ὑπάρχει ναὸς τοῦ Ἐρεχθέως, ἐν ᾧ εὐρίσκεται ἐλαία καὶ ἄλμυρον ὕδωρ· αὕτη ἡ ἑλαία ἐκάη μετὰ τοῦ ἄλλου ἱεροῦ ὑπὸ τῶν Περσῶν· τὴν δευτέραν δ' ἡμέραν μετὰ τὸν ἐμπρησμόν οἱ ἀναβάντες φυγάδες Ἀθηναῖοι εἰς τὴν ἀκρόπολιν, ἵνα θυσιάσωσι, βλέπουσι βλαστὸν ἀναβλαστήσαντα ἐκ τοῦ στελέχους ἔχοντα μῆκος περιπίου ἐνὸς πήχεως.

Βιβλ. VIII, κεφ. 56-64:

Κεφ. 56. Ταραχὴ τῶν ἐν Σαλαμ. Ἑλλήνων ἐπὶ τῷ ἀγγέλματι τῆς ἀλώσεως τῆς ἀκροπόλεως καὶ ἣ ἐν τῷ συνεδρίῳ τῶν Ἑλλ. στρατηγῶν ληφθεῖσα ἀπόφασις.

Ἡ ἀγγελία τῆς ἀλώσεως τῆς ἀκροπόλεως γενομένη κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς συσκέψεως ἐμβάλλει εἰς ταραχὴν τοὺς ἐν Σαλαμ. Ἑλληνας· τινὲς τῶν στρατηγῶν ἐν σπουδῇ ἐπιβιάζονται εἰς τὰ πλοῖα πρὸς ἀπόπλουν· οἱ δ' ἀπομείναντες ἀποφασίζουσι νὰ ναυμαχήσωσι πρὸ τοῦ Ἴσθμοῦ.

Κεφ. 57. Δόγος τοῦ Μνησιφίλου πρὸς τὸν Θεμιστοκλέα.

Ὁ Μνησιφ. ἐλθὼν εἰς τὴν ναῦν τοῦ Θεμιστ. καὶ μαθὼν παρ' αὐτοῦ, ὅτι ἀπεφασίσθη ν' ἀποπλεύσωσιν εἰς τὸν Ἴσθμόν καὶ ἐκεῖ νὰ ναυμαχήσωσι λέγει τὰ ἐξῆς: ἔάν μετακινήσωσι τὰς ναῦς ἐκ τῆς Σαλαμ., δὲν θὰ ὑπάρχη πατρις, ὑπὲρ ἧς νὰ ναυμαχήσης: διότι πάντες θ' ἀναχωρήσωσιν εἰς τὰς πόλεις τῶν καὶ οὐδεὶς θὰ δυνηθῆ νὰ κρατήσῃ αὐτούς: δι' αὐτὸ ἐλθὼν πρὸς τὸν Εὐρυβ. προσπάθησον ν' ἀναπέισῃς αὐτόν, ὥστε νὰ μένῃ ἐνταῦθα.

Κεφ. 58. Αἱ παρὰ τῷ Εὐρυβ. ἐνέργειαι τοῦ Θεμιστ.

Ὁ Θεμιστ. πεισθεὶς εἰς τὸν λόγον τοῦ Μνησιφ. ἔρχεται εἰς τὴν ναῦν τοῦ Εὐρυβ. καὶ εἰπὼν εἰς αὐτόν τὰ ὑπὸ τοῦ Μνησιφ. ῥηθέντα, οἰκειοποιηθεὶς αὐτά, καὶ ἄλλα πολλά, πείθει νὰ καλέσῃ πάλιν εἰς συμβούλιον τοὺς στρατηγούς.

Κεφ. 59. Ἡ ἐν τῷ συμβουλίῳ ἔρις τοῦ Θεμιστ. πρὸς τὸν Ἀδεύμαντον.

Ἐν τῷ συμβουλίῳ προτοῦ ὁ Εὐρυβ. ἀρχίσῃ τὴν συζήτησιν ὁ Θεμιστ. λαβὼν τὸν λόγον λέγει πολλά θέλων νὰ ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦ του· ἀλλ' ὁ Κορίνθιος στρατηγὸς Ἀδεύμαντος λέγει πρὸς τὸν Θεμιστ. ὅτι οἱ προτρέχοντες ἐν τοῖς ἀγῶσι ῥαπίζονται· ὁ Θεμιστ. ἀπολογούμενος λέγει ὅτι καὶ οἱ μένοντες ὀπίσω δὲν στεφανώνονται.

Κεφ. 60. Δόγος τοῦ Θεμιστ. πρὸς τὸν Εὐρυβ.

Ὁ Θεμιστ. πρὸς τὸν Εὐρυβ. δὲν λέγει πλέον περὶ τῆς ἀποδράσεως τῶν Ἑλλ. ἐν περιπτώσει ἀπόπλου αὐτῶν ἐκ Σαλαμίνας, ἀλλ' ἄλλα τὰ ἐξῆς:

« Ἀπὸ σοῦ ἐξαρτάται, ὦ Εὐρυβ., νὰ σώσης τὴν Ἑλλάδα, ἔάν ναυμαχίης μένων ἐνταῦθα καὶ δὲν ἀποπλεύσης εἰς τὸν Ἴσθμόν· ἄκουσον δὲ διατί· ἔάν συγκρουσθῆς πρὸς τοὺς Πέρσας παρὰ τὸν Ἴσθμόν, ἀφ' ἑνὸς μὲν θὰ ναυμαχήσης ἐν ἀνοικτῷ πελάγει, ὅπερ ἀσύμφορον εἰς ἡμᾶς ἔχοντας ναῦς βαρυτέρας καὶ ὀλιγωτέρας τῶν ἐχθρικών, ἀφ' ἑτέρου δὲ θὰ χάσης τὴν Σαλαμίνα, Μέγαρα καὶ Αἴγινα (α). Ἐάν ὅμως ναυμαχίης ἐνταῦθα, τὰς ἐξῆς ὠφελείας θὰ ἔχῃς: 1) θὰ συγκρουσθῆς ἐν στενῷ καὶ ὡς ἐκ τούτου μεγάλας ἐλπίδας ἐπιτυχίας θὰ ἔχῃς· 2) θὰ σώσης τὴν Σαλαμίνα καὶ 3) θὰ ναυμαχίης ὑπὲρ τῆς Πελοπ. ὁμοίως, καθὼς καὶ πλησίον τοῦ Ἴσθμοῦ (β). Ἐάν δὲ νικήσωμεν ἐν τῇ ναυμαχίᾳ, οὔτε εἰς τὸν Ἴσθμόν οἱ βάρβαροι θὰ

καταφύγωσιν οὔτε θά προχωρήσωσι πορρωτέρω τῆς Ἀττικῆς, ἀλλὰ θ' ἀπέλθωσιν ἐν ἀταξίᾳ· οὕτω δὲ θά σωθῶσι τὰ Μέγαρα, ἡ Αἴγινα καὶ ἡ Σαλαμίς. Λοιπὸν σκέφθητι καλῶς, ἐάν θέλῃς νὰ ἔχῃς βοηθὸν καὶ τὸν θεὸν τὸν αἰεὶ εὐνοοῦντα τοὺς καλῶς σκεπτομένους (γ).

Κεφ. 61. Νέα ἔρις τοῦ Θεμιστ. πρὸς τὸν Ἀδείμαντον.

Ὁ Κορίνθιος Ἀδείμαντος καὶ πάλιν ὑβρίζει διατάτων τὸν Θεμιστ. νὰ σιγήσῃ αὐτὸς ὁ μὴ ἔχων πατρίδα καὶ ἀπαιτῶν παρὰ τοῦ Εὐρυβ. νὰ μὴ δώσῃ δικαίωμα ψήφου εἰς ἄνδρα ἄπολιν. Τότε ὁ Θεμιστ. λέγει ὅτι οἱ Ἀθην., ἐφ' ὅσον ἔχουσι 200 ναῦς πεπληρωμέναι, εἶναι καὶ ἄνευ πόλεως καὶ χώρας ἰσχυρότεροι ἢ οἱ Κορίνθιοι.

Κεφ. 62. Εὐθαρσεῖς λόγοι τοῦ Θεμιστ. πρὸς τὸν Εὐρυβ.

Στραφεῖς δὲ ὁ Θεμιστ. πρὸς τὸν Εὐρυβ. λέγει μετὰ τόλμης τὰ ἑξῆς: «σὺ ἐάν δὲν θελήσῃς νὰ ναυμαχήσῃς ἐνταῦθα, ἡμεῖς εὐθύς παραλαμβάνοντες ἐπὶ τῶν πλοίων τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα θ' ἀποπλεύσωμεν εἰς τὴν Ἰταλίαν, ὅπως ἐν αὐτῇ ἰδρῶσωμεν νέας Ἀθήνας».

Κεφ. 63-64. Ἀπόφασις τοῦ Εὐρυβ. — Ἐνέργειαι τῶν Ἑλλ. ἐπὶ τῷ ἐπισυμβάντι τῇ ὑστεραίᾳ σεισμῷ.

Ὁ Εὐρυβ. φοβηθεὶς μήπως πράγματι οἱ Ἀθην. ἀποχωρήσωσι μεταπέιθεται καὶ ἀποφασίζει νὰ ναυμαχήσῃ μὲνων ἐν Σαλαμίῃ. Τῇ ὑστεραίᾳ, ἐπειδὴ σεισμός ἐγένετο ἐν τῇ γῆ καὶ τῇ θαλάσῃ, οἱ ἐν Σαλαμίῃ Ἑλλ. προσεύχονται πᾶσι τοῖς θεοῖς καὶ ἐκ Σαλαμίως ἐπικαλοῦνται ὡς συμμάχους τοὺς Αἰακίδας.

Βιβλ. VIII, κεφ. 66-67, 70:

Κεφ. 66-67. Κατάπλους τοῦ περσικοῦ στόλου εἰς Φάληρον. — Συμβούλιον ἐν Φάληρῳ τῶν ἀρχηγῶν τοῦ περσικοῦ στόλου ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Ξέρξου.

Ὁ περσικὸς στόλος διὰ τοῦ Εὐρίπου καταπλέει εἰς Φάληρον. Ὁ Ξέρξης μετὰ τὸν κατάπλου τοῦ στόλου του εἰς Φάληρον καταβαίνει εἰς τὰς ναῦς καὶ συγκαλέσας εἰς συνέδριον ὑπὸ τὴν προεδρίαν του τοὺς ἀρχηγούς τοῦ στόλου ἐρωτᾷ αὐτούς διὰ τοῦ Μαρδονίου, ἐάν ἐγκρίνωσι τὴν συγκρότησιν ναυμαχίας.

Κεφ. 70. Ἡ ἐν τῷ συμβουλίῳ ληφθεῖσα ἀπόφασις. — Φόβοι τῶν ἐν Σαλαμῖνι Ἑλλήνων καὶ μάλιστα τῶν Πελοποννησίων.

Ὁ Ξέρξης ἀκολουθῶν τὴν γνώμην τῶν πολλῶν ἀποφασίζει νὰ ναυμαχήσῃ ὡς ἐκ τούτου οἱ Πέρσαι ἀναπλεύσαντες εἰς Σαλαμῖνα παρασκευάζονται πρὸς ναυμαχίαν. Τούτους ἰδόντες οἱ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνες καὶ μάλιστα οἱ Πελοπ. φοβοῦνται μήπως αὐτοὶ μὲν μένοντες ἐν Σαλαμῖνι περικυκλωθῶσιν ὑπὸ τῶν Περσῶν, ἡ δὲ πατρις τῶν μείνασα ἀφύλακτος καταστραφῇ.

Βιβλ. VIII, κεφ. 71 - 72, 74 - 76, 78 - 82 :

Κεφ. 71 - 72. Πορεία τοῦ πεζοῦ στρατοῦ τῶν Περσῶν κατὰ τῆς Πελοπ. — Ἐνέργειαι τῶν Πελοπ. ἐπὶ τῷ ἀγγέλματι τοῦ θανάτου τῶν περὶ τὸν Λεων. — Ἀπαρίθμησις τῶν βοηθησάντων εἰς τὸν Ἰσθμὸν Ἑλλήνων.

Ὁ πεζὸς στρατὸς τῶν Περσῶν πορεύεται κατὰ τῆς Πελοπ. οἱ δὲ Πελοπον. ἐκκινήσαντες ἐπὶ τῷ ἀγγέλματι τοῦ θανάτου τῶν περὶ τὸν Λεων. ἐν Θερμοπύλαις στρατοπεδεύουσι εἰς τὸν Ἰσθμὸν ἔχοντες στρατηγὸν τὸν Κλεόμβροτον· ἐκεῖ συγχώσαντες τὴν Σικριωνίδα ὁδὸν ἀσχολοῦνται μετὰ σπουδῆς νυκτὸς καὶ ἡμέρας περὶ τὴν οἰκοδόμησιν τείχους. Οἱ δὲ ἐλθόντες εἰς τὸν Ἰσθμὸν Ἕλλ. πρὸς βοήθειαν ἦσαν πάντες οἱ Λακεδ. καὶ οἱ Ἀρκάδες, οἱ Ἡλείοι, οἱ Κορίνθιοι, οἱ Σικυωνῖοι, οἱ Ἐπιδαύριοι, οἱ Φλιάσιοι, οἱ Τροιζήνιοι καὶ οἱ Ἐρμιονεῖς.

Κεφ. 74. Νέοι φόβοι τῶν ἐν Σαλαμῖνι Ἑλλήνων καὶ νέον συνέδριον αὐτῶν. — Τὰ ἐν τῷ συνεδρίῳ λεχθέντα.

Οἱ ἐν Σαλαμῖνι καίπερ μαθόντες τὴν ὑπὸ τῶν Πελοπ. ὀχύρωσιν τοῦ Ἰσθμοῦ πάλιν φοβοῦνται περὶ τῆς Πελοπ. διὰ τοῦτο κατ' ἀρχὰς μὲν κρυφίως ἀγανακτοῦσι κατὰ τοῦ Εὐρυβιάδου, εἶτα δὲ ἐκ νέου συνέρχονται εἰς συνέδριον· ἐν τούτῳ ἄλλοι μὲν λέγουσιν ὅτι πρέπει ν' ἀποπλεύσωσιν εἰς Πελοπ., οἱ δὲ Ἀθην., Αἰγινήται καὶ Μεγαρεῖς λέγουσιν ὅτι πρέπει νὰ μένωσιν αὐτοῦ.

Κεφ. 75. Τέχνασμα Θεμιστοκλέους.

Ὁ Θεμιστ. βλέπων ὅτι ὑπερίσχυεν ἡ γνώμη τῶν Πελοπ. πέμπει κρυφίως εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Περσῶν τὸν δούλον καὶ παιδαγωγὸν τῶν ἰδίων του τέκνων Σίκιννον δι' αὐτοῦ ἀγγέλλει εἰς τοὺς στρατηγοὺς τῶν βαρβάρων τὴν μελετωμένην ἀπόδρασιν τῶν Ἕλλ. καὶ προτρέπει τοὺς Πέρσας στρατηγοὺς νὰ ἐπωφεληθῶσι τὴν παρουσιαζομένην εὐκαιρίαν ἐπιπίπτοντες κατὰ τοῦ ἐλληνικοῦ στόλου ἐν διχονοίᾳ εὐρισκομένου.

Κεφ. 76. *Τί πράττουσιν οἱ Πέρσαι στρατηγοὶ πεισθέντες εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ Θεμιστ. ἀγγελθέντα.*

Οἱ Πέρσαι στρατηγοὶ πεισθέντες εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ Θεμιστ. ἀγγελθέντα ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀποβιβάζουσι πολλοὺς τῶν Περσῶν εἰς τὴν Ψυττάλειαν, ἵνα οὗτοι ἐν αὐτῇ βοηθῶσι μὲν τὰ βλαπτόμενα πλοῖα τοῦ περσικοῦ στόλου, φονεύωσι δὲ τοὺς ναυαγοῦντας τῶν Ἑλλ. ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀνάγονται περὶ τὸ μεσονύκτιον εἰς τὴν Σαλαμίνα, ἵνα περικυκλώσωσι τοὺς ἐν αὐτῇ Ἑλλ. καὶ οὕτως ἐμποδίσωσι τὴν φυγὴν αὐτῶν.

Κεφ. 78-79. *Ἄφιξις ἐξ Αἰγίνης τοῦ ἐξορίστου Ἀριστείδου καὶ ὁ πρὸς τὸν Θεμιστ. λόγος αὐτοῦ.*

Καθ' ὃν χρόνον ἤριζον ἔτι οἱ ἐν Σαλαμίῃ στρατηγοὶ ἐν τῷ συνεδρίῳ, φθάνει εἰς Σαλαμίνα ἐξ Αἰγίνης ὁ ἐξόριστος Ἀριστείδης· ἐλθὼν δὲ εἰς τὸν τόπον τοῦ συνεδρίου καὶ καλέσας ἔξω τὸν ἀντίπαλόν του Θεμιστοκλέα λέγει πρὸς αὐτὸν τὰ ἑξῆς: εἰς ἡμᾶς τώρα μία καὶ μόνη ἐπιτρέπεται ἄμιλλα, ὁπότερος θὰ ὠφελήσῃ μᾶλλον τὴν πατρίδα· ἦλθον, ἵνα σοὶ ἀναγγείλω ὅτι οἱ Πέρσαι ἔχουσι περικυκλώσει τὸν Ἕλλη. στόλον.

Κεφ. 80-81. *Ἀπόκρισις τοῦ Θεμιστ.—Τὰ ἀνακοινωθέντα ὑπὸ τοῦ Ἀριστείδου εἰς τὸ συνέδριον τῶν στρατηγῶν.*

Ὁ Θεμιστ. ἀποκρινόμενος

α') δηλοῖ τῷ Ἀριστ. ὅτι καθ' ὑπόδειξίν του οἱ Πέρσαι προσέβησαν εἰς πολιορκίαν τοῦ Ἕλλη. στόλου καὶ

β') παρακαλεῖ τὸν Ἀριστ. ὅπως εἰσελθὼν εἰς τὸ συνέδριον τῶν στρατηγῶν ἀγγείλῃ τὴν πολιορκίαν.

Ὁ Ἀριστ. εἰσελθὼν εἰς τὸ συνέδριον ἀγγέλλει καὶ εἰς τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς τὴν ὑπὸ τῶν περσικῶν τριήρων κύκλωσιν τοῦ Ἕλληνικοῦ στόλου καὶ προτρέπει αὐτοὺς νὰ ἐτοιμασθῶσι πρὸς ἄμυναν. Ἄλλὰ καὶ τότε οἱ περισσότεροι στρατηγοὶ δὲν πιστεύουσιν εἰς τοὺς λόγους τοῦ Ἀριστ.

Κεφ. 82. *Τί ἀγγέλλει εἰς τοὺς ἐν Σαλαμίῃ Ἑλλ. Τηνία τριήρης.—Ὀλικὸν ἄθροισμα τῶν Ἑλληνικῶν τριήρων.*

Τηνία τριήρης αὐτομολήσασα ἀπὸ τοῦ περσικοῦ στόλου πρὸς τοὺς Ἑλλ. ἀπαγγέλλει πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν· μετὰ ταύτης δὲ τῆς τριήρους, καθὼς καὶ μετὰ τῆς Λημνίας, τῆς πρότερον αὐτομολήσασης εἰς Ἀρτεμ., τὸ Ἕλλη. ναυτικὸν ἀποτελεῖται νῦν ἀκριβῶς ἐκ 380 τριήρων.

Βιβλ. VIII, κεφ. 83-96:

Κεφ. 83. Προτοιμασία τῶν Ἑλλ. πρὸς ναυμαχίαν.—Σύγκλησις τῶν ἐπιβατῶν τῶν νεῶν εἰς συνέδριον καὶ παραινήσεις πρὸς αὐτοὺς τοῦ Θεμιστ.

Οἱ Ἑλλ. πιστεύσαντες εἰς τὰ ὑπὸ τῶν Τηνίων ἀγγελθέντα προτομάζονται πρὸς ναυμαχίαν· τὴν ἐπαύριον οἱ στρατηγοὶ συγκαλοῦσιν εἰς συνέδριον τοὺς ἐπιβάτας τῶν νεῶν· ἐν αὐτῷ λαβὼν τὸν λόγον ὁ Θεμιστ. παραθαρρύνει τοὺς Ἑλλ. εἰς τὸν ἐπικείμενον ἀγῶνα καὶ συμβουλεύει αὐτοὺς νὰ εἰσβαίνωσιν εἰς τὰς ναῦς. Οἱ ναῦται ἐπιβαίνουσι τῶν νεῶν.

Κεφ. 84. Ἐναρξίς τῆς ναυμαχίας.

Οἱ βάρβαροι ἐπιτίθενται κατὰ τῶν Ἑλλ. ἀναγομένων· οἱ Ἑλλ. ἀνακρούονται πρῶμναν, ἕως οὗτου ὁ Ἀμεινίας—κατὰ τοὺς Ἀθηναίους—ἢ Αἰγινητικῆ τριήρης—κατὰ τοὺς Αἰγινήτας—ἢ ἡ παραίνεσις γυναικὸς ἀναγκάζει αὐτοὺς νὰ συμπλακῶσι πρὸς τοὺς βαρβάρους.

Κεφ. 85. Παράταξις Φοινίκων καὶ Ἰώνων.—Διαγωγή τῶν Ἰώνων πρὸς τοὺς Ἑλλ. καὶ αἰτία, δι' ἣν ὁ Ἡρόδ. ἀναφέρει δύο μόνον ἐκ τῶν πολλῶν Ἰώνων τριηράρχων, τῶν συλλαβόντων ἑλλην. τριήρεις.

Οἱ μὲν Φοινικεῖς ἦσαν τεταγμένοι ἀντικρὺ τῶν Ἀθηναίων κατέχοντες τὸ πρὸς τὸ μέρος τῆς Ἐλευσίνας καὶ πρὸς δυσμὰς κέρας· οἱ δὲ Ἴωνες ἀντικρὺ τῶν Λακεδ. κατέχοντες τὸ πρὸς ἀνατολὰς καὶ πρὸς τὸν Πειραιᾶ κέρας· ἐκ τῶν Ἰώνων δλίγοι ἐδείχθησαν ἐκουσίως δειλοὶ κατὰ τὴν συμπλοκὴν. Ἐκ τῶν πολλῶν δὲ Ἰώνων τριηράρχων τῶν συλλαβόντων ἑλλην. τριήρεις ἀναφέρω δύο μόνον, τὸν Θεομήστορα καὶ τὸν Φύλακα, διότι ὁ μὲν πρῶτος διὰ τοῦτο τὸ κατόρθωμα ἐτυράνευσε τῆς Σάμου, ὁ δὲ δεύτερος ἀνεγράφη εὐεργέτης τοῦ βασιλέως καὶ ἐχαρίσθη εἰς αὐτὸν πολλὴ χώρα.

Κεφ. 86. Νίκη τῶν Ἑλλήνων.—Γενναϊότης τῶν Περσῶν.

Οἱ Ἑλληγες καταστρέφουσιν ἐν Σαλαμῖνι πλείστας ναῦς τῶν βαρβάρων· διότι οἱ μὲν Ἑλλ. ναυμαχοῦσι κατὰ τάξιν καὶ κατὰ τοὺς ναυτικούς κανόνας, οἱ δὲ βάρβαροι ἄνευ σχεδίου καὶ τάξεως. Καὶ ὅμως οὗτοι κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν, ὑπὸ τὰ δῆματα τοῦ βασιλέως τῶν εὐρισκόμενοι, ἀναδείκνυνται πολὺ ἀνδρείοτεροι ἢ ἄλλοτε παρὰ τὸ Ἀρτεμίσιον.

Κεφ. 87-88. Τὰ κατὰ τὴν Ἀρτεμισίαν.

Ἡ Ἀρτεμισία διωκομένη ὑπὸ νεῶς Ἀττικῆς καὶ κινδυνεύουσα καταδύει τὴν τριήρα τοῦ συμμάχου βασιλέως Δαμισιθύμου οὗτω δὲ διπλῆν ὀφέλειαν παρέχει ἑαυτῇ· α') σώζεται ἐκ τοῦ κινδύνου, ὃν διέτρεχε παρὰ τῆς Ἀττικῆς νεῶς· διότι ὁ τριήραρχος ταύτης ἰδὼν τὴν τοιαύτην πράξιν τῆς Ἀρτεμ. καὶ νομίσας ὅτι τὸ πλοῖον αὐτῆς ἦτο Ἑλληνικὸν ἢ Περσικὸν αὐτομολῆσαν ἀπὸ τοὺς βαρβάρους πρὸς τοὺς Ἑλλ. παύει νὰ καταδιώκῃ αὐτὸ στραφεὶς πρὸς καταδιώξιν ἄλλων πλοίων (κεφ. 87)· β') ἀπολαύει μεγίστης ὑπολήψεως παρὰ τῷ Ξέρξῃ ἀντιληφθέντι τὴν εὐθαρσῆ πρᾶξιν τῆς Ἀρτεμισίας καὶ νομίσαντι ὅτι ἡ καταδύσα ὑπ' αὐτῆς ναῦς ἦτο πολεμία (κεφ. 88).

Κεφ. 89. Μεγάλαι ἀπώλειαι τῶν βαρβάρων ἐν τῇ ναυμαχίᾳ καὶ μικραὶ τῶν Ἑλλ.—Αἰτία τῶν ἀπωλειῶν τούτων.

Ἐν τῇ ναυμαχίᾳ πίπτει ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ξέρξου Ἀριαβίγνης καὶ πολλοὶ ἄλλοι ὀνομαστοὶ ἐκ τῶν Περσῶν, τῶν Μήδων καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων· ἐκ δὲ τῶν Ἑλλ. ὀλίγοι, διότι οἱ ἄνδρες τῶν βυθιζομένων πλοίων κολυμβῶντες διεπεραιοῦντο εἰς τὴν Σαλαμίνα. Ἐκ τῶν βαρβάρων οἱ πολλοὶ καταστρέφονται ἐν τῇ θαλάσῃ ὡς ἀγνοοῦντες νὰ κολυμβῶσι καὶ ὡς περιελθόντες εἰς μεγάλην ταραχὴν καὶ σύγχυσιν.

Κεφ. 90. Ἡ ὑπὸ τινῶν Φοινίκων πρὸς τὸν Ξέρξην γενομένη διαβολὴ τῶν Ἰώνων.—Γεγονότα συντελέσαντα εἰς τὸ ν' ἀπαλλάξῃ μὲν ὁ Ξέρξης τιμωρίας τοὺς διαβληθέντας Ἰωνας, τιμωρήσῃ δὲ διὰ θανάτου τοὺς Φοίνικας.

Τινὲς τῶν Φοινίκων προσελθόντες πρὸς τὸν Ξέρξην διαβάλλουσι τοὺς Ἰωνας ὡς προδότας· τὰ ἐξῆς ὅμως γεγονότα συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ ἀπαλλάξῃ μὲν ὁ Ξέρξης τιμωρίας τοὺς διαβληθέντας Ἰωνας, τιμωρήσῃ δὲ διὰ θανάτου τοὺς Φοίνικας· α') Σαμοθρακικὴ ναῦς ἐφορηήσασα κατὰ Ἀττικῆς ἐβύθισεν αὐτήν· ἄλλη δὲ Αἰγινητικὴ ἐφορηήσασα κατὰ τῆς Σαμοθρακικῆς προξένησε τοσαύτας βλάβας εἰς αὐτήν, ὥστε ἤρχισεν νὰ βυθίζηται· ἀλλ' οἱ Σαμοθραῖκες, ὄντες ἀκοντισταὶ, κτυπῶντες τοὺς ἐπιβάτας τῆς Αἰγινητικῆς νεῶς ἐφόνευσαν αὐτοὺς καὶ ἐπιβάτας τῆς πολεμίας νεῶς ἐγένοντο κύριοι αὐτῆς. Τοῦτο ἰδὼν ὁ Ξέρξης τοὺς μὲν Ἰωνας ἀπαλλάττει πάσης τιμωρίας, τοὺς δὲ Φοίνικας κατηγορήσας τιμωρεῖ διὰ θανάτου· β') ὁ Πέρσης Ἀριαράμνης, φίλος τῶν Ἰώνων, συνετέλεσε κατὰ τι εἰς τὴν κατάδικην τῶν Φοινίκων.

Κεφ. 91-92. Ἡρωϊκαὶ πράξεις τῶν Αἰγινητῶν.

Οἱ Αἰγινῆται ἐπιπίπτοντες κατὰ τῶν βαρβαρικῶν πλοίων τῶν διαφευγόντων τοὺς Ἀθην. καὶ ἀποπλεόντων εἰς Φάληρον καταστρέ-

φουσιν αὐτὰ (κεφ. 91).—Τὸ πλοῖον τοῦ Αἰγινήτου Πολυκρίτου ἐπιπίπτει κατὰ Σιδωνίου πλοίου καὶ συλλαμβάνει αὐτό, ἐν ᾧ συγχρόως ὁ Πολύκριτος ἀπευθύνει πρὸς τὸν Θεμιστ. ὀνειδιστικούς τινας λόγους ὡς πρὸς τὸν μηδισμόν τῶν Αἰγινήτων (κεφ. 92).

Κεφ. 93. *Οἱ ἀριστεύσαντες ἐκ τῶν Ἑλλ. — Αἰτία, δι' ἣν ὁ καταδιώξας τὴν Ἀρτεμισίαν Ἀμεινίας δὲν θὰ ἔπαυε τὴν δίωξιν, ἐὰν ἀνεγνώριζεν αὐτήν.*

Κατὰ ταύτην τὴν ναυμαχίαν διέπρεψαν ὑπὲρ πάντας τοὺς Ἑλλ. οἱ Αἰγιν. καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ Ἀθην.· ἐκ δὲ τῶν ἀνδρῶν ὁ Αἰγινήτης Πολύκριτος καὶ οἱ Ἀθηναῖοι Εὐμένης καὶ Ἀμεινίας, ὅστις κατεδίωξε καὶ τὴν Ἀρτεμισίαν ἐὰν δὲ οὗτος ἀνεγνώριζε τὴν Ἀρτεμ., δὲν θὰ ἔπαυε τὴν δίωξιν, προτοῦ συλλάβῃ αὐτήν· διότι εἶχε γείνει προτροπὴ εἰς τοὺς τριηράρχους νὰ συλλάβωσι τὴν Ἀρτεμ. καὶ εἶχεν ὀρισθῆ χρηματικὸν βραβεῖον διὰ τὴν σύλληψιν αὐτῆς.

Κεφ. 94. *Τὰ ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων λεγόμενα περὶ τοῦ Κορινθίου στρατηγοῦ Ἀδειμάντου καὶ ἡ περὶ αὐτοῦ μαρτυρία τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος.*

Ὁ Ἀδειμάντος—καθὼς λέγουσιν οἱ Ἀθηναῖοι—εὐθύς κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς συμπλοκῆς δειλιάσας φεύγει μετὰ τῶν Κορινθίων φθάσας δὲ κατὰ τὸ ἱερὸν τῆς Σκιράδος Ἀθηνᾶς συναντᾷ κέλητα, οὗ οἱ ἄνδρες λέγουσιν αὐτῷ τὴν νίκην τῶν Ἑλλήνων (α). Ταύτην μαθὼν ὁ Ἀδεῖμ. ἐπιστρέφει μετὰ τῶν Κορινθ. εἰς τὸ στρατόπεδον, ὅτε πλέον ἡ ναυμαχία εἶχε λήξει. Κατὰ τὴν ὁμολογίαν ὁμοῦ τῶν Κορινθ. καὶ τὴν μαρτυρίαν τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος οἱ Κορινθ. ἐνανμάχησαν ἐν τῇ πρώτῃ γραμμῇ (β).

Κεφ. 95-96. *Ἡρωϊκὴ πράξις τοῦ Ἀριστείδου. — Παρασκευὴ τῶν Ἑλλ. πρὸς νέαν ναυμαχίαν.*

Ὁ Ἄριστ. παραλαβὼν πολλοὺς τῶν Ἀθην. ὀπλιτῶν τῶν παρατεταγμένων παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Σαλαμίνος ἀποβαίνει μετ' αὐτῶν εἰς τὴν νῆσον Ψυττάλειαν καὶ καταφονεύει πάντας τοὺς ἐν αὐτῇ Πέρσας. Διαλυθείσης δὲ τῆς ναυμαχίας οἱ Ἑλλ. ἐπανεληθόντες εἰς τὴν Σαλαμίνα ἐτοιμάζονται πρὸς νέαν ναυμαχίαν νομίζοντες ὅτι οἱ Πέρσαι θὰ ἐπιτεθῶσι καὶ πάλιν κατ' αὐτῶν.

Βιβλ. ΙΧ, κεφ. 20-24:

Κεφ. 20. Ἀποστολὴ ὑπὸ τοῦ Μαρδονίου τοῦ ἵππικοῦ του κατὰ τῶν Ἑλλ.

Ὁ Μαρδ. βλέπων ὅτι οἱ Ἑλλ. δὲν κατέβαινον εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Πλαταιῶν ἀποστέλλει κατ' αὐτῶν ὄλον τὸ ἵππικόν του ὑπὸ τὸν ἵππαρχον Μασίστιον, ὅπερ προσβαλὼν τοὺς Ἑλληνας προξενεῖ αὐτοῖς μεγάλας ζημίας.

Κεφ. 21 Τί ζητοῦσιν οἱ Μεγαρεῖς διὰ κήρυκος παρὰ τῶν στρατηγῶν τῶν Ἑλλ.— Προθύμια Ἀθηναίων.

Οἱ Μεγαρεῖς πιεζόμενοι ὑπὸ τοῦ ἵππικοῦ τῶν Περσῶν διὰ κήρυκος ζητοῦσι παρὰ τῶν στρατηγῶν τῶν Ἑλλήνων τὴν ἀποστολὴν ἄλλων πρὸς ἀντικατάστασιν αὐτῶν μὴ δυναμένων μόνων νὰ ὑπομένωσι τὴν προσβολὴν τῶν ἵππέων. Οἱ Ἀθην. προθύμως δέχονται ν' ἀντικαταστήσωσι τοὺς Μεγαρεῖς ἐν τῇ ἐπικινδύνῳ θέσει.

Κεφ. 22. Συμπλοκὴ τῶν Ἀθην. μετὰ τοῦ περσικοῦ ἵππικοῦ.— Θάνατος Μασιστίου.

Οἱ Ἀθην. διαδεχθέντες τοὺς Μεγαρεῖς συνάπτουσι μάχην πρὸς τοὺς ἵππεῖς τῶν Περσῶν, καθ' ἣν ὁ ἵππος τοῦ Μασιστίου πληγείς τοξεύματι ἀποτινάσσει τὸν ἀναβάτην· κατὰ τοῦτου δ' ἐπιπεσόντες οἱ Ἀθην. φονεύουσι αὐτὸν μετὰ πολλῆς δυσκολίας, ἅτε ἰσχυρῶς τεθωρακισμένου, χωρὶς οἱ ἄλλοι Πέρσαι ν' ἀντιληφθῶσι τοῦτο.

Κεφ. 23. Μάχη συναφθεῖσα περὶ τὸν νεκρὸν τοῦ Μασιστίου καὶ ἀποτέλεσμα ταύτης.

Μετ' ὀλίγον οἱ Πέρσαι ἵππεῖς ἀντιληφθέντες τὰ γενόμενα ἐπέρχονται ὄλοι ὁμοῦ κατὰ τῶν Ἀθην., πρὸς οὓς συνάπτουσι δεινὴν μάχην διὰ τὸν νεκρὸν τοῦ Μασιστίου· μὴ δυνηθέντες δὲ νὰ παραλάβωσιν αὐτόν, ὡς ἐνισχυθέντων τῶν Ἀθην. καὶ διὰ νέας βοηθείας, ἀποχωροῦσιν εἰς τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον.

Κεφ. 24. Τὸ ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Μασιστ. πένθος ἐν τῷ περσικῷ στρατοπέδῳ.— Αναθάρρησις τῶν Ἑλλ. καὶ περιφορὰ τοῦ νεκροῦ ἀνὰ τὰς τάξεις αὐτῶν.

Τὸ περσικὸν στρατεύμα καὶ ὁ Μαρδ. ἅμα τῇ ἐπιστροφῇ τῶν ἵππέων πενθοῦσι τὸν Μασίστιον, ὄντα τῶν ἐπισημοτάτων ἐν τῇ στρατιᾷ, κείροντες ἑαυτοὺς καὶ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια καὶ θρη-

νοῦντες μεγαλοφώνως· οἱ δ' Ἑλλ. ἐκ ταύτης τῆς ἐπιτυχίας των λαμβάνουσι θάρρος· εἰσθέσαντες δὲ εἰς ἄμαξαν τὸν νεκρὸν τοῦ Μασιστ., ἄξιον θέας διὰ τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλλος, περιφέρουσι αὐτὸν ἀνά τὰς τάξεις τῶν Ἑλλ.

Βιβλ. ΙΧ, κεφ. 25 - 26, 28 - 32 :

Κεφ. 25. Μετακίνησις τῆς θέσεως τῶν Ἑλλ.

Οἱ Ἑλλ. ἀποφασίζουσι τὴν μετακίνησιν τῆς θέσεως αὐτῶν καταβαίνουσι λοιπὸν ἐκ τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Κιθαιρωνῶνος εἰς τὰ πεδινώτερα μέρη τῶν Πλαταιῶν καὶ παρατάσσονται πλησίον τῆς κορῆνης Γαργαφίας καὶ τοῦ τεμένου τοῦ ἤρωος Ἀνδροκράτους.

Κεφ. 26. Ἡ κατὰ τὴν παράταξιν ἔρις Τεγεατῶν καὶ Ἀθην.— Ἡ ἐκφρασθεῖσα γνώμη τῶν Λακεδ.

Κατὰ τὴν παράταξιν ἐρίζουσι οἱ Τεγεᾶται καὶ οἱ Ἀθην. ἀμφότεροι ἀξιούσι νὰ ταχθῶσιν εἰς τὸ ἀριστερὸν κέρασ καὶ πρὸς ὑποστήριξιν ταύτης τῆς ἀξιώσεώς των προβάλλουσι παλαιὰ καὶ νέα κατορθώματα. Ἄπαν τὸ στρατόπεδον τῶν Λακεδ. ἀναβοᾷ ὅτι ἡ τιμὴ τοῦ νὰ ἔχωσι τὸ ἀριστερὸν κέρασ ἀνήκει εἰς τοὺς Ἀθην.

Κεφ. 28. Παράταξις τῶν Ἑλλ.

Οἱ Ἑλλ. παρατάσσονται ὡς ἑξῆς : τὸ δεξιὸν κέρασ κατέχουσι 10.000 Λακεδαιμόνιοι· τοὺς 5.000 ἐκ τούτων ὄντας Σπαρτιάτας ἀκολουθοῦσιν ὡς θεράποντες 35.000 φιλοὶ ἐκ τῶν εἰλωτῶν· πλησίον τῶν Σπαρτ. εἶναι τεταγμένοι 1.500 ὀπλίται Τεγεᾶται· μετὰ τούτους 5.000 Κορίνθιοι, πλησίον αὐτῶν 300 Ποτιδαῖται· μετὰ τούτους 600 Ἀρκάδες Ὀρχομένιοι, 3.000 Σικυώνιοι, 800 Ἐπιδαύριοι, 1.000 Τροϊζήνιοι, 200 Λεπρεᾶται, 400 Μυκηναῖοι καὶ Τιρύνθιοι, 1.000 Φλιάσιοι, 300 Ἑρμιονεῖς, 1.000 Εὐβοεῖς, 1.500 Ἀμβρακιῶται, Δευκάδιοι, Ἀνακτόριοι, Κεφαλλῆνες, 500 Αἰγινήται, 3.000 Μεγαρεῖς, 600 Πλαταιεῖς καὶ τελευταῖοι κατέχοντες τὸ ἀριστερὸν κέρασ 8.000 Ἀθηναῖοι ὑπὸ τὸν Ἀριστείδην.

Κεφ. 29 - 30. Ἀπαρίθμησις τοῦ ἑλληνικοῦ στρατεύματος.

Οὕτως ἡ ὅλη στρατιὰ τῶν Ἑλλ. ἀπετελεῖτο ἐξ ὀπλιτῶν μὲν 38.700, ἐκ ψιλῶν δὲ 69.500, εἰς οὓς προσήλθον καὶ 1.800 ψιλοὶ ἐκ Θεσπιῶν.

Κεφ. 31. Ἡ ὑπὸ τοῦ Μαρκ. παράταξις τοῦ περσικοῦ στρατεύματος.

Οἱ περὶ τὸν Μαρκ. βάρβαροι μαθόντες ὅτι οἱ Ἕλλ. εὐρίσκονται ἐν Πλαταιαῖς ἔρχονται καὶ αὐτοὶ εἰς τὸν Ἄσωπὸν ποταμὸν· ἐλθόντας δὲ αὐτοὺς ἀντιτάσσει ὡς ἐξῆς ὁ Μαρκ.: ἀντικρὺ τῶν Λακεδ. τάσσει τοὺς Πέρσας μετ' αὐτοὺς τοὺς Μήδους, Βακτρίους καὶ Ἰνδοὺς ἀντιμετώπους τῶν Πελοπ. καὶ Εὐβοέων μετὰ τοὺς Ἰνδοὺς ἀντικρὺ τῶν Ἀμπρακιωτῶν, Ἀνακτορίων, Παλέων καὶ Αἰγινήτων τοὺς Σάκας καὶ μετ' αὐτοὺς ἀντικρὺ τῶν Ἀθηναίων, Πλαταιέων καὶ Μεγαρέων τοὺς μηδίσαντας Ἕλληνας.

Κεφ. 32. Μνεία καὶ ἄλλων ἐθνῶν εὐρισκομένων ἐν τοῖς ὑπὸ τοῦ Μαρκ. ταχθεῖσι καὶ ἀπαριθμησὶς τῆς ὅλης στρατιᾶς αὐτοῦ.

Ἐν τοῖς ταχθεῖσιν ὑπὸ τοῦ Μαρκ. εὐρίσκοντο καὶ Φρύγες καὶ Μυσοὶ καὶ Θρᾶκες καὶ Παιῖνες καὶ ἄλλοι πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἐκ τῶν Αἰθιοπῶν καὶ Αἰγυπτίων οἱ Ἐρμοτύβιες καὶ Καλασίριες· οὕτως ἡ ὅλη στρατιὰ τοῦ Μαρκ. ἀπετελεῖτο ἐκ 300,000 βαρβάρων καὶ 50,000 μηδισάντων Ἑλλήνων.

Βιβλ. ΙΧ, κεφ. 44 - 49:**Κεφ. 44. Ἐπιθυμία τοῦ Ἀλεξάνδρου προσελθόντος εἰς τὰς φυλακὰς τῶν Ἀθηναίων.**

Ὁ στρατηγὸς καὶ βασιλεὺς τῶν Μακ. Ἀλέξανδρος νύκτωρ προσελθὼν ἐφιππος εἰς τὰς φυλακὰς τῶν Ἀθην. ἐπιθυμεῖ νὰ συνδιαλεχθῆ μετὰ τῶν στρατηγῶν τὴν ἐπιθυμίαν αὐτὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀγγέλλουσι τοῖς στρατηγοῖς τινες τῶν φυλάκων.

Κεφ. 45. Λόγος τοῦ Ἀλεξάνδρου πρὸς τοὺς Ἀθηναίους στρατηγούς.

Ὁ Ἀλέξ. πρὸς τοὺς προσελθόντας εἰς τὰς φυλακὰς τῶν Ἀθην. στρατηγούς εἶπε τὰ ἐξῆς: ὦ ἄνδρες Ἀθην., ἡ μεγάλη μου φροντίς περὶ ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος με ἀναγκάζει νὰ εἶπω ὑμῖν τοὺς ἐξῆς λόγους, οὗς παρακαλῶ νὰ διατηρήσητε μυστικούς (α). Λοιπὸν σὰς λέγω, ὅτι ὁ Μαρκ. μὴ ἀναμένων πλέον αἰσίαν τὴν ἔκβασιν τῶν ἱερῶν ἀπεφάσισε νὰ ἐπιχειρήσῃ ἔφοδον καθ' ὑμῶν φοβούμενος μὴ πλείονες συγκεντρωθῆτε· ἔνεκα τούτου ἐτοιμάζεσθε· ἐάν τυχὸν ὁμως ἀναβάλλῃ τὴν συμπλοκὴν, καρτερεῖτε προσημένοντες· διότι ὀλίγων ἡμερῶν τροφαὶ ὑπολείπονται αὐτῷ· καὶ ἐάν ὁ πόλεμος οὕτως ἀποβῇ

ὑπὲρ ὑμῶν, μὴ λησμονήσητε καὶ τὴν ἀπὸ τῶν Περσῶν ἐλευθέρωσιν ἐμοῦ τοῦ ἐπιχειρήσαντος ὑπὲρ τῶν Ἑλλ. τόσον ἐπικίνδυνον ἔργον. Εἶμαι Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδών.

Κεφ. 46. Ἀνακοίνωσις ὑπὸ τῶν Ἀθην. στρατηγῶν εἰς τὸν Πανσανίαν τῶν λόγων τοῦ Ἀλεξ. — Ὑπόδειξις τοῦ Πανσ. πρὸς τοὺς Ἀθην. καὶ προθυμία τούτων.

Οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἀθην. τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀλεξ. λεχθέντα ἀγγέλουσι τῷ Πανσανίᾳ· οὗτος φοβηθεὶς ὑποδεικνύει τοῖς Ἀθην., ὅτι πρέπει ν' ἀνταλλάξωσι τὴν θέσιν των πρὸς τοὺς Λακεδ. καὶ οὕτω ταχθῶσιν ἀπέναντι τῶν Περσῶν ὡς καλῶς γνωρίζοντες ἀπὸ τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης τοὺς Πέρσας καὶ τὸν τρόπον, καθ' ὃν οὗτοι πολεμοῦσι. Οἱ Ἀθην. προθύμως δέχονται τοῦτο.

Κεφ. 47. Ἀλλαγὴ τῶν θέσεων Ἀθην., Λακεδ. καὶ Περσῶν. — Ἐπάνοδος τούτων εἰς τὰς προτέρας θέσεις.

Οἱ Ἀθην. καὶ οἱ Λακεδ. ἀλλάσσουσι τὰς ἑαυτῶν τάξεις· ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ οἱ Πέρσαι μαθόντες τοῦτο ἐπιχειροῦσιν ἀλλαγὴν τῆς ἑαυτῶν θέσεως, οἱ Ἀθην. καὶ οἱ Λακεδ. τῇ διαταγῇ τοῦ Πανσ. ἀναλαμβάνουσι πάλιν τὰς προτέρας τάξεις· τὸ αὐτὸ δὲ πράττουσι τότε καὶ οἱ Πέρσαι τῇ διαταγῇ τοῦ Μαροδ.

Κεφ. 48. Λόγος τοῦ Μαροδ. πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας.

Ἀφ' οὗ ἀποκατεστάθησαν εἰς τὰς προτέρας τάξεις, ὁ Μαροδ. ἀποστείλας κύρκα εἰς τοὺς Σπαρτ. λέγει πρὸς αὐτοὺς τὰ ἑξῆς: ὦ Λακεδ., ὑπὸ τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀνθρώπων λέγεσθε ἀνδρειότατοι· τοῦτο ὅμως δὲν εἶναι ἀληθές, διότι πρὸ ὀλίγου εἶδομεν ὑμᾶς καταλείποντας τὴν τάξιν καὶ ταυτομένους ἔναντι τῶν ἡμετέρων δούλων πρὸς τούτοις ἐν ᾧ ἀνεμένομεν νὰ προκληθῶμεν ὑφ' ὑμῶν πρώτων εἰς μάχην, εἶδομεν ὑμᾶς οὐχὶ προκαλοῦντας, ἀλλὰ φοβουμένους (α). Νῦν ὅμως ἡμεῖς πρῶτοι προκαλοῦμεν ὑμᾶς εἰς μάχην. Δοιοπὸν ἄς πολεμήσωμεν ἡμεῖς μὲν ὑπὲρ τῶν βαρβάρων, ὑμεῖς δὲ ὑπὲρ ὅλων τῶν Ἑλλ.· ὁπότεροι δὲ νικήσωσιν ἄς θεωρῶνται αὐτοὶ νικηταὶ ὅλων τοῦ στρατοπέδου (β).

Κεφ. 49. Ἐπέλασις τοῦ ἱππικοῦ τῶν Περσῶν κατὰ τῶν Ἑλλ. καὶ ἀποτέλεσμα ταύτης.

Ὁ κῆρυξ τοῦ Μαροδ. οὐδεμιᾶς τυχῶν ἀπαντήσεως παρὰ τῶν Λακεδ. ἀτέρχεται καὶ ἐπανελθὼν ἀγγέλλει τὰ συμβάντα τῷ Μαροδ.· οὗτος δὲ θαρρήσας ἀποστέλλει κατὰ τῶν Ἑλλ. τοὺς ἱππεῖς, οἵτινες

ἐπελάσαντες ἐπὶ τοὺς Ἑλλ. ἐπιφέρουσιν εἰς τὴν ὅλην παράταξιν αὐτῶν μεγάλας ζημίας διὰ τῶν βελῶν τῶν καὶ ἀκοντίων πρὸς δὲ τοὺτους καταστρέφουσι καὶ τὴν Γαργαφίαν κρήνην.

Βιβλ. ΙΧ, κεφ. 58 - 70:

Κεφ. 58. Λόγος τοῦ Μαρδ. πρὸς τὸν Λαρισαῖον Θώρακα καὶ τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ.

Ὁ Μαρδ. πληροφορηθεὶς τὴν ἀναχώρησιν τῶν Ἑλλ. ἐκ τῆς παρὰ τὸν Ἄσωπὸν θέσεώς των λέγει πρὸς τὸν Λαρισαῖον Θώρακα καὶ τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ τὰ ἐξῆς: ὦ ἀπόγονοι τοῦ Ἀλείου, ἐλέγετε ὅτι οἱ Λακεδ. δὲν φεύγουσιν ἐκ τῆς μάχης, ἀλλ' εἶναι πρῶτοι εἰς τὰ πολεμικά· τοῦτο ὁμως δὲν εἶναι ἀληθές· διότι καὶ πρὸ ὀλίγου εἶδετε αὐτοὺς ἀλλάσσοντας τὴν ἐαυτῶν τάξιν καὶ νῦν βλέπομεν φεύγοντας ὡς φοβουμένους ν' ἀντιπαραταχθῶσι πρὸς ἡμᾶς ἀνδρειοτάτους ὄντας (α). Καὶ ὑμεῖς μὲν ὡς ἀγνοοῦντες τοὺς Πέρσας εἰσθε ἄξιοι συγγνώμης διὰ τὴν περὶ τῶν Λακεδ. γνώμην σας, οὐχὶ δὲ καὶ ὁ Ἀρτάβαζος, ὅστις φοβηθεὶς τοὺς Λακεδ. προέτεινε νὰ μεταστρατοπευδύσωμεν εἰς τὴν πόλιν τῶν Θηβαίων. Ἀλλὰ περὶ τούτου ἀλλαχῶ ὁ λόγος· νῦν δὲ ἄς καταδιώξωμεν τοὺς Ἑλληνας καὶ συλλαβόντες αὐτοὺς ἄς τιμωρήσωμεν (β).

Κεφ. 59 - 65. Νικηφόρος ἀγὼν τῶν Λακεδαιμονίων καὶ Τεγεατῶν.

Κεφ. 59. Ἐπίθεις τῶν Περσῶν κατὰ τῶν Λακεδ. καὶ Τεγεατῶν.

Ὁ Μαρδ. ὀδηγεῖ τοὺς Πέρσας διαβάντας τὸν Ἄσωπὸν κατὰ τῶν Λακεδ. καὶ Τεγεατῶν· τοῦτο ἰδόντες καὶ οἱ λοιποὶ ἄρχοντες τῶν βαρβαρικῶν ταγμάτων ἐπιτίθενται ὡσαύτως κατὰ τῶν Ἑλλ. ἐσπευσμένως καὶ ἀτάκτως.

Κεφ. 60. Λόγος τοῦ Πανσανίου πρὸς τοὺς Ἀθην.

Ὁ Πανσανίας πιεζόμενος ὑπὸ τοῦ ἱππικοῦ τῶν Περσῶν ἀποστέλλει πρὸς τοὺς Ἀθην. ἱππέα καὶ λέγει αὐτοῖς: «ὦ ἄνδρες Ἀθην., ἐν ᾧ πρόκειται μέγιστος ἀγὼν ἢ νὰ μείνῃ ἐλευθέρη ἢ Ἑλλάς ἢ νὰ δουλωθῇ, ἡμεῖς οἱ Λακεδ. καὶ ὑμεῖς οἱ Ἀθην. ἔχομεν προδοθῆ ὑπὸ τῶν συμμάχων, ἀποδράντων κατὰ τὴν παρελθούσαν νύκτα. Ὡς ἐκ τούτου ὀφείλομεν εἰς τὸ ἐξῆς νὰ ὑποστηρίζωμεν ἀλλήλους· καὶ ἐπειδὴ νῦν πιεζόμεθα ὑπὸ τοῦ περσικοῦ ἱππικοῦ, δίκαιον εἶναι νὰ ἐλθῆτε ὑμεῖς πρὸς βοήθειαν ἡμῶν ἢ ν' ἀποστείλῃτε τοὺς τοξότας».

Κεφ. 61. Ἐκκίνησις τῶν Ἀθην. πρὸς βοήθειαν καὶ προσβολή αὐτῶν
ὑπὸ τῶν μηδισάντων Ἑλλ.— Ἀπώλεια τῶν Λακεδ. καὶ Τεγεατῶν.

Οἱ Ἀθην. μαθόντες ταῦτα ἐκκινουσι πρὸς βοήθειαν τῶν Λακ.
καὶ Τεγεατῶν· ἀλλὰ προσβληθέντες ὑπὸ τῶν μηδισάντων Ἑλλ. οὐδὲν
κατορθοῦσι· οὕτω οἱ Λακεδ. καὶ οἱ Τεγεᾶται ἀναγκάζονται ν' ἀντι-
στῶσιν εἰς τοὺς πολεμίους μόνοι· καὶ ἐπὶ τινα χρόνον, ἐπειδὴ αἱ
θυσίαι δὲν ἀπέβαινον αἰσiai, τηροῦσι θέσιν ἀμύνης καὶ ὑφίσταν-
ται πολλὰς ἀπωλείας κατακαλυπτόμενοι ὑπὸ τῶν τοξευμάτων τῶν
Περσῶν.

Κεφ. 62. Ἐπίθεσις τῶν Τεγεατῶν καὶ Λακεδ. κατὰ τῶν Περσῶν.

Τέλος οἱ Τεγεᾶται πρῶτοι ἐπιτίθενται κατὰ τῶν Περσῶν, μετὰ
δὲ τὴν αἰσίαν ἔκβασιν τῶν ἱερῶν καὶ αὐτοὶ οἱ Λακεδ. Καὶ οὕτω συγ-
κροτεῖται δεινὴ μάχη κατ' ἀρχὰς μὲν περὶ τὸ προτείχισμα τῶν περ-
κῶν ἀσπίδων, εἶτα δὲ μετὰ τὴν πτώσιν αὐτοῦ παρὰ τὸ Δημήτριον,
καθ' ἣν οἱ Πέρσαι ἐπιδεικνύουσι μὲν γενναϊότητα οὐχὶ μικροτέραν
τῆς τῶν Ἑλλ., ὑστεροῦσιν ὁμῶς αὐτῶν κατὰ τὸν ὄπλισμόν καὶ τὴν
πολεμικὴν ἐμπειρίαν.

Κεφ. 63. Θάνατος Μαρδ. καὶ τῶν περὶ αὐτόν.— Τροπὴ τῶν Περσῶν
εἰς φυγὴν.

Οἱ Πέρσαι πιέζουσι τοὺς ἐναντίους ἰδίᾳ ἐκεῖ, ἔνθα μάχεται ὁ
Μαρδ. ἀπὸ ἵππου λευκοῦ καὶ οἱ περὶ αὐτόν χίλιοι ἐπίλεκτοι ἵππεις·
ὅτε δ' ὁμῶς ἔπεσεν ὁ Μαρδ. καὶ οἱ περὶ αὐτόν, οἱ Πέρσαι τρέπονται
εἰς φυγὴν ὑποχωροῦντες τοῖς Λακεδ.

Κεφ. 64. Καλλίστη νίκη τοῦ Πανσανίου.— Τὸ μετὰ ταῦτα τέλος τοῦ
Ἀρμινήστου, τοῦ φονέως τοῦ Μαρδ.

Τότε ὁ Πανσανίας κερδίζει νικῆν καλλίστην ἐξ ὧσων γνωρίζομεν
ὁ δὲ Ἀρμίνηστος, ὁ φονεὺς τοῦ Μαρδ., πολὺν χρόνον ὑστερον μετὰ
τὰ Μηδικὰ συμπλακεῖς πρὸς τοὺς Μεσσηνίους ἐν Στενυκλήρῳ
ἐφονεύθη.

Κεφ. 65. Ἀτακτος φυγὴ τῶν Περσῶν εἰς τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον.—
Θαυμασμός τοῦ Ἡροδότου περὶ τῆς μὴ ἀνευρέσεως Πέρσου τινὸς
ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ τῆς Δήμητρος καὶ ἡ περὶ αὐτοῦ εἰκασία.

Οἱ Πέρσαι τραπέντες εἰς φυγὴν ὑπὸ τῶν Λακεδ. φεύγουσιν ἀτά-
κτως εἰς τὸ ἑαυτοῦ στρατόπεδον καὶ εἰς τὸ ξύλινον τεῖχος· θαυμάζω
δὲ πῶς, ἐν ᾧ ἡ μάχη ἐγένετο παρὰ τὸ ἄλλος τῆς Δήμητρος, οὐδεὶς
Πέρσης ἀνευρέθη ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ αὐτῆς, ἀλλ' οἱ πλείστοι ἔπεσον

περὶ τὸ ἱερὸν ἐν τῷ βεβήλῳ· εἰκάζω ὅτι ἡ θεὰ δὲν ἐδέχθη αὐτοὺς ὡς καύσαντας τὸ ἐν Ἐλευσίνι ἱερὸν.

Κεφ. 66. *Ἡ ἐν τῇ μάχῃ διαγωγή τοῦ Ἀρταβάξου.*

Ὁ Ἀρταβάξος μὴ ἀρεσκόμενος εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ Μαρδ. πραττόμενα λαμβάνει κατὰ τὸν χρόνον τῆς συμπλοκῆς τοὺς ὑπ' αὐτὸν τεταγμένους 40.000 ἄνδρας καὶ ἀπέρχεται ὀδηγῶν αὐτοὺς ἐν τάξει δῆθεν πρὸς μάχην· ἰδὼν δὲ τὴν φυγὴν τῶν Περσῶν φεύγει καὶ αὐτὸς δρομιαίως μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν διευθυνόμενος εἰς Φωκίδα.

Κεφ. 67-68. *Τροπὴ εἰς φυγὴν καὶ τῶν μηδίζοντων Βοιωτῶν καὶ πάντων τῶν συμμάχων τῶν Περσῶν.*

Ὡσαύτως καὶ οἱ μηδίζοντες Βοιωτοὶ ἠττηθέντες ἐν μάχῃ ὑπὸ τῶν Ἀθην. φεύγουσιν εἰς τὰς Θήβας καὶ μετ' αὐτῶν πάντες οἱ σύμμαχοι τῶν Περσῶν πλὴν τοῦ ἵππικοῦ τοῦ τε ἄλλου καὶ τοῦ Βοιωτικοῦ.

Κεφ. 69. *Τί πράττουσιν οἱ παρὰ τὸ Ἡραῖον τεταγμένοι Ἕλληνας μαθόντες τὴν νίκην τοῦ Πανσ. — Τύχη τῶν Μεγαρέων καὶ Φλιασίων.*

Οἱ τεταγμένοι παρὰ τὸ Ἡραῖον Ἕλληνας μαθόντες τὴν ἐν τῇ μάχῃ νίκην τοῦ Πανσ. τρέπονται ἄνευ τάξεως οἱ μὲν περὶ τοὺς Κορινθ. πρὸς τὸ ἱερὸν τῆς Δήμητρος, οἱ δὲ περὶ τοὺς Μεγ. καὶ Φλιασίους πρὸς τὴν ὀμαλωτάτην τῶν ὁδῶν· τούτους ὁμως ἰδόντες σπευδόντας οἱ ἵππεις τῶν Θηβ. ἐπιπίπτουσι κατ' αὐτῶν καὶ 600 μὲν ἐξ αὐτῶν φονεύουσι, τοὺς δὲ λοιποὺς διώκουσιν εἰς τὸν Κιθαιρῶνα.

Κεφ. 70. *Ἡ πρὸ τοῦ ξυλίνου τείχους συγκροτηθεῖσα μάχη καὶ ἀποτέλεσμα αὐτῆς. — Αἱ ἐν τῇ μάχῃ ἀπώλειαί.*

Οἱ καταφυγόντες μετὰ τοῦ ἄλλου πλήθους Πέρσαι εἰς τὸ ξυλίνου τείχος ὄχυροῦσιν αὐτό· προσελθόντων δὲ τῶν Λακεδ. συγκροτεῖται ἰσχυρὰ τειχομαχία, καθ' ἣν οἱ Πέρσαι γενναίως ἀμύνονται μέχρι τῆς ἀφίξεως τῶν Ἀθην., οἵτινες κατορθοῦσι μετὰ πολύωρον μάχην νὰ ἐπιβῶσι τοῦ τείχους καὶ ν' ἀνοίξωσιν εἴσοδον εἰς αὐτό (α). Πρῶτοι τῶν Ἑλλ. οἱ Τεγεᾶται εἰσελθόντες εἰς τὸ τείχος διαρπάζουσι τὴν σκηνὴν τοῦ Μαρδ.· οἱ δὲ βάρβαροι δὲν ἐπιχειροῦσιν ἀντίστασιν κατὰ τῶν εἰσελθόντων Ἑλλήνων, ἀλλὰ καταλαμβάνονται ὑπὸ ἐκπλήξεως πρὸ τῆς συσσωρεύσεως πολλῶν μυριάδων ἀνθρώπων ἐν ὀλίγῳ χώρῳ· οὕτω καθίσταται δυνατὸν τοῖς Ἑλλ. νὰ ἐξολοθρευθοῦσιν αὐτοὺς οὕτως, ὥστε ἐκ τῶν 260.000 Περσῶν μὴδὲ τρισχίλιοι νὰ διασωθῶσιν· ἐκ δὲ τῶν Λακεδ. ἔπεσον ἐν τῇ μάχῃ 91, ἐκ τῶν Τεγεατῶν 16 καὶ ἐκ τῶν Ἀθηναίων 52 (β).

Βιβλ. ΙΧ, κεφ. 90 - 92, 96 - 106:

Κεφ. 90. "Αφιξίς πρέσβων ἐκ Σάμου εἰς τοὺς ἐν Δήλῳ ναυλοχοῦντας ὑπὸ τὸν Λεωτυχίδην Ἑλληνας. — Λόγος τοῦ Ἡγησιστράτου, τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς πρεσβείας, πρὸς τοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλλ.

Εἰς τοὺς ἐν Δήλῳ ναυλοχοῦντας ὑπὸ τὸν Λεωτυχίδην Ἑλληνας ἔρχονται πρέσβεις ἐκ Σάμου σταλέντες ὑπὸ τῶν Σαμίων ἐν ἀγνοίᾳ τῶν Περσῶν καὶ τοῦ τυράννου τῆς Σάμου Θεομήστορος· ἀφ' οὗ δὲ οὗτοι παρουσιάσθησαν ἐνώπιον τῶν στρατηγῶν, ὁ Ἡγησίστρατος, ὁ ἀρχηγὸς τῆς πρεσβείας, λέγει εἰς αὐτοὺς ὅτι οἱ Ἴωνες καὶ μόνον ἂν ἴδωσι τὸν ἑλληνικὸν στόλον πλέοντα εἰς τὰς θαλάσσας αὐτῶν θ' ἀποστατήσωσιν, οἱ δὲ βάρβαροι δὲν θὰ δυνηθῶσι νὰ ὑπομείνωσι πρὸς τούτοις προτρέπει τοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλλ. νὰ πλεύσωσι πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν Ἰώνων ἀπὸ τοῦ περσικοῦ ζυγοῦ.

Κεφ. 91. Ἡ πρὸς τοὺς Σαμίους πρέσβεις προτροπὴ τοῦ Λεωτυχίδου.

Ὁ Λεωτυχίδης μαθὼν τὸ ὄνομα τοῦ λαλήσαντος Σαμίου πρεσβευτοῦ καὶ θεωρήσας αὐτὸ ὡς οἰωνὸν ἀγαθὸν προτρέπει τοὺς Σαμίους πρέσβεις νὰ διαβεβαιώσωσιν ἐνόρκως ὅτι τῷ ὄντι οἱ Σάμιοι εἶναι πρόθυμοι σύμμαχοι τῶν Ἑλλ.

Κεφ. 92. Συμμαχία τῶν Σαμίων μετὰ τῶν Ἑλλ. — Ἀναχώρησις Σαμίων πρέσβων. — Θυσίαι τῶν Ἑλλ.

Οἱ Σάμιοι πρέσβεις συνάπτουσι συμμαχίαν μετὰ τῶν Ἑλλ. δώσαντες τὸν νενομισμένον ὄρκον· μετὰ ταῦτα ἀπέρχονται εἰς Σάμον πλὴν τοῦ Ἡγησιστράτου κρατηθέντος ὑπὸ τοῦ Λεωτυχίδου· οἱ δ' Ἑλλ. τὴν ὑστεραίαν προσφέρουσι θυσίας.

Κεφ. 96 - 101. Προπαρασκευαί Ἑλλ. καὶ Περσῶν πρὸς μάχην.

Κεφ. 96. Ὁ παρὰ τὸ Ἡραϊὸν τῆς Σάμου πλοῦς τῶν Ἑλλ. — Ἀποφασίς τῶν Περσῶν.

Οἱ Ἑλλ. πλεύσαντες εἰς τὴν Σάμον ἀγκυροβολοῦσι παρὰ τὸ Ἡραϊὸν καὶ παρασκευάζονται πρὸς ναυμαχίαν· τοῦτο μαθόντες οἱ Πέρσαι ἀποφασίζουσι ἀποπλεύσαντες εἰς τὴν ἡπειρὸν νὰ καταφύγωσιν ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ ἐν Μυκάλῃ πεζοῦ στρατοῦ καὶ ἀνεκλύσαντες τὰς ναῦς εἰς τὴν γῆν νὰ περιβάλωσιν αὐτὰς δι' ἔρκους.

Κεφ. 97. Ἐκτίσεις τῆς ἀποφάσεως τῶν Περσῶν.

Οἱ Πέρσαι ταῦτα ἀποφασίσαντες ἀποπλέουσι φθάσαντες δὲ παρὰ τὸ ἐν Μυκάλῃ ἱερὸν τῆς Δήμητρος ἀνεκλύουσι τὰς ναῦς αὐτῶν εἰς τὴν γῆν καὶ περιβάλλουσιν αὐτὰς δι' ἔρκους ξύλων καὶ λίθων· περὶ δὲ τὸ ἔρκος πηγνύουσι πασσάλους.

Κεφ. 98. Πλοῦς τῶν Ἑλλ. εἰς Μυκάλην. — Παραίνεις τοῦ Λεωτυχίδου πρὸς τοὺς Ἴωνας.

Οἱ Ἑλλ. πληροφορηθέντες τὴν εἰς τὴν ἤπειρον φυγὴν τῶν βαρβάρων διευθύνονται καὶ αὐτοὶ εἰς Μυκάλην. Ὁ Λεωτυχίδης πλησιάσας εἰς τὸν αἰγιαλὸν παρακινεῖ διὰ κήρυκος ἀπὸ τῆς τριήρους αὐτοῦ τοὺς Ἴωνας νὰ συνεργασθῶσι μετὰ τῶν Ἑλλ. ἐν τῇ ἐπιχειμένῃ συμπλοκῇ.

Κεφ. 99. Ἀπόβασις τῶν Ἑλλ. — Τὰ κατὰ τῶν Ἰόνων ὑπὸ τῶν Περσῶν ληφθέντα μέτρα.

Οἱ Ἑλλ. ἀποβιβασθέντες εἰς τὸν αἰγιαλὸν παρασκευάζονται πρὸς μάχην· τοῦτο ἰδόντες οἱ Πέρσαι καὶ ἀκούσαντες τὴν πρὸς τοὺς Ἴωνας παραίνεσιν τῶν Ἑλλ. ἀφοπλίζουσι μὲν τοὺς ἐν τῷ στρατῷ αὐτῶν Σαμίους ὡς δυσπιστήσαντες πρὸς αὐτούς, τάττουσι δὲ τοὺς Μιλησίους φύλακας τῶν διόδων τῶν ἀγουσῶν εἰς τὰς κορυφὰς τῆς Μυκάλης ὡς ἐπιθυμοῦντες νὰ ἐκδιώξωσιν αὐτοὺς ἐκ τοῦ στρατοπέδου.

Κεφ. 100-101. Ἀναβάρρησις τῶν ἐν Μυκάλῃ Ἑλλ. — Τεκμήρια ἐμφαίνοντα τὴν θεῖαν ἐπενέργειαν ἐν τῇ προκειμένῃ περιστάσει. — Ἐφόρησις τῶν Ἑλλ. κατὰ τῶν Περσῶν.

Οἱ Ἑλλ. παρασκευασθέντες πορεύονται κατὰ τῶν βαρβάρων, ὅτε φήμη διαδοθεῖσα ἐν τῷ στρατοπέδῳ περὶ τῆς συγχρόνου νίκης τῶν Ἑλλ. ἐν Πλαταιαῖς θαρρύνει αὐτούς. Τὴν διαδοθεῖσαν ταύτην φήμην, καθὼς καὶ τὴν ἐμφάνισιν κηρυκείου ἐπὶ τῆς ἀκτῆς, ἀποδίδει ὁ Ἡρόδοτος εἰς θεῖαν ἐπενέργειαν (κεφ. 100). Ὡσαύτως τεκμήριον θείας ἐπενεργείας θεωρεῖ ὁ Ἡρόδ. καὶ τὴν ὑπαρξίν ἱερῶν τῆς Δήμητρος ἐν ἀμφοτέροις τοῖς πεδίοις τῆς μάχης. — Οἱ Ἑλλ. θαρρυνθέντες ὑπὸ τῆς διαδοθείσης φήμης προθυμότερον ὁρμῶσι κατὰ τῶν ἐχθρῶν (κεφ. 101).

Κεφ. 102 - 106. Ἡ κυρίως μάχη.

Κεφ. 102. Συμπλοκὴ Ἑλλήνων καὶ Περσῶν κατ' ἀρχὰς μὲν πρὸ τοῦ τείχους, εἶτα δὲ ἐντὸς αὐτοῦ. — Νίκη τῶν Ἑλλήνων.

Οἱ μὲν Ἀθην. καὶ οἱ παρ' αὐτοὺς τεταγμένοι ἐπέρχονται κατὰ τῶν πολεμίων διὰ τῆς ἀνά τὴν παραλίαν καὶ τὸ πεδίον ὁμαλῆς ὁδοῦ,

οἱ δὲ Λακεδ. καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς διὰ τῆς χαράδρας καὶ τῶν ὀρέων. Πρῶτοι συγκρούονται οἱ Ἀθην. πρὸς τοὺς Πέρσας, οἵτινες μετὰ γενναίαν καὶ μακρὰν ἄμυναν ὑποχωροῦσιν εἰς τὸ τεῖχος (α). Οἱ Ἀθην. καὶ οἱ μετ' αὐτῶν συναγωνιζόμενοι ἀκολουθοῦντες τοὺς Πέρσας εἰσορμῶσιν εἰς τὸ τεῖχος αὐτῶν· ἀλωθέντος δὲ τούτου, οἱ βάρβαροι τρέπονται εἰς φυγὴν πλὴν τῶν Περσῶν, οἵτινες μέιναντες ὀλίγοι μάχονται μετὰ καρτερίας κατὰ τῶν εἰσορμῶντων Ἑλλ.· φθάσαντες δὲ καὶ οἱ Λακεδ. καὶ οἱ μετ' αὐτῶν συμπράττουσι μετὰ τῶν ἤδη μαχομένων Ἀθην. καὶ λοιπῶν Ἑλλ., μεθ' ὧν κατάγουσι τὴν νίκην (β).

Κεφ. 103 - 104. Ἀποστασία τῶν Ἰώνων ἀπὸ τῶν Περσῶν.

Οἱ ἐν τῇ περσικῇ στρατοπέδῳ Σάμιοι ἰδόντες τὴν μάχην ἰσόρροπον ἀποστατοῦσιν ἀπὸ τῶν Περσῶν καὶ ἐπιπίπτουσι κατὰ τῶν βαρβάρων ἐπιθυμοῦντες νὰ ὠφελήσωσι τοὺς Ἑλλ.· τὸ αὐτὸ πράττουσι καὶ οἱ ἄλλοι Ἴωνες (κεφ. 103). Οἱ δὲ Μιλήσιοι οἱ ταχθέντες ὑπὸ τῶν Περσῶν ὡς φύλακες τῶν διόδων παραπλανῶσι σκοπίμως τοὺς φεύγοντας βαρβάρους καὶ τέλος αὐτοὶ φονεύοντες αὐτοὺς γίνονται πολεμιώτατοι (κεφ. 104).

Κεφ. 105 - 106. Οἱ ἀριστεύσαντες ἐκ τῶν Ἑλλ. ἐν τῇ μάχῃ.— Ἡ μετὰ ταῦτα τύχη τοῦ ἀριστεύσαντος Ἀθην. Ἑρμολύκου. — Πυρπόλησις ὑπὸ τῶν Ἑλλ. τῶν περσικῶν πλοίων καὶ τοῦ τεύχους.

Ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἠρίστευσαν ἐκ τῶν Ἑλλ. οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ἐκ τῶν Ἀθην. ὁ Ἑρμολύκος· οὗτος μετὰ ταῦτα κατὰ τὸν πρὸς τοὺς Καρυστίους πόλεμον τῶν Ἀθην. ἐφονεύθη μαχόμενος ἐν Κύρῳ τῆς Καρυστίας χώρας· μετὰ τοὺς Ἀθην. ἠρίστευσαν οἱ Κορίνθιοι, οἱ Τροιζήνιοι καὶ οἱ Σικυώνιοι.— Οἱ Ἑλλ. φονεύσαντες τοὺς περισσότερους τῶν βαρβάρων πυρπολοῦσι τὰς εἰς τὴν ξηρὰν ἀνείλικυμένους περσικὰς ναῦς καὶ τὸ τεῖχος.

